

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

HERODOTI
HISTORiarum LIBRI IX.
GRAECE ET LATINE.

TOMUS II.

Liber III. IV. et V. cum Varietate Lectionis.

HERODOTI
HISTORIARUM LIBRI IX.
GRAECE ET LATINE.

TOMUS II.
Liber III. IV. et V. cum Varietate Lectionis.

ARGENTORATI

TYPIS PHILIPPI IACOBI DANNBACH.

HERODOTI
MUSAE
SIVE
HISTORIARUM LIBRI IX.

AD VETERUM CODICUM FIDEM
DENUO RECENSUIT
LECTIONIS VARIETATE
CONTINUA INTERPRETATIONE LATINA
ADNOTATIONIBUS
WESSELINGII, ET VALCKENARII
ALIORUMQUE ET SUIS
ILLUSTRAVIT

IOHANNES SCHWEIGHAEUSER

IN ACAD. ARGENT. ET SEM. PROT. LITERAR. GRAEC. PROF.
ACADEMIAE REG. INSCRIPT. ET HUM. LITERAR. ADSCH.

TOMUS SECUNDUS.

ARGENTORATI ET PARISIIS
APUD TREUTTEL ET WÜRTZ, BIBLIOPOLAS.
MDCCCXVI.

200 1.00

HERODOTI HISTORIAR.

T. II. P. I.

LIBER III. IV. ET V.

GRAECE ET LATINE.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΤΡΙΤΗ.

Θ Α Λ Ε Ι Α.

Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Ἀμασιν Καμβύσης ὁ Κύρου ἰσχυροποιεῖτο, ἄγων καὶ ἄλλους τῶν ἥρχε, καὶ Ἑλλήνων Ἰωνὰς τε καὶ Αἰολέας, δι' αἰτίην τοιήνδε. Πέμψας Καμβύσης εἰς Αἴγυπτον κήρυκα, αἵτεε Ἀμασιν ἡ θυγατέρα· αἵτεε δὲ ἐκ βουλῆς ἀνδρὸς Αἰγυπτίου, ὃς μνησθέντος Ἀμασιν, ἐπρήξε ταῦτα, ὅτι μιν ἐξ ἀπάν-

HERODOTI HISTORIARUM

LIBER TERTIUS.

THALIA.

(1.) **A**dversus hunc igitur *Amasin Cambyses*, Cyri filius, quum alios quibus imperavit, tum e Graecis Ionas et Aeolenses ducens, bellum movit hac de causa. Misso in Aegyptum legato Cambyses filiam Amasidis petierat uxorem: petierat autem ex Aegyptii cuiusdam consilio, qui id ei suaserat infensus Ama-

Herod. T. II. P. I. A 2

4 HERODOTI HISTOR. III.

των τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἡμετέρων ἀποσπάσας ἀπὸ γυναι-
 κός τε καὶ τέκνων, ἐκδοτὸν ἐποίησε εἰς Πέρσας, ὅτε
 Κῦρος πέμψας παρὰ Ἀμασιν αἰτεῖ ἡμετέρων ὀφθαλμῶν,
 ὅς εἴη ἀριστος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ. ταῦτα δὲ ἐπιμεμφο- 10
 μένος ὁ Αἰγύπτιος, ἐγγὺς τῇ συμβουλῇ κελεύων αἰ-
 τέειν τὴν Καμβύσεια Ἀμασιν θυγατέρα· ἵνα ἢ δοῦς
 ἀνιάτο, ἢ μὴ δοῦς, Καμβύσῃ ἀπέχθοιτο. ὁ δὲ Ἀμα-
 σις, τῇ δυνάμει τῶν Περσέων ἀχθόμενος, καὶ ἀφρωδέων,
 οὐκ εἶχε οὔτε δοῦναι οὔτε ἀρῆσασθαι· εὖ γὰρ ἡπίστα- 15
 το, ὅτι οὐκ ὥς γυναῖκά μιν ἐμελλε Καμβύσῃς ἔξειν,
 ἀλλ' ὥς παλλακὴν. ταῦτα δὲ ἐκλογιζόμενος, ἐποίησε
 ταῦτα. ἦν Ἀπρίῳ τοῦ προτέρου βασιλέως θυγάτηρ κατ-
 α μέγα τε καὶ εὐειδής, μόνῃ τοῦ οἴκου λελειμμένη·
 οὐνομα δὲ οἱ ἦν Νίτης. ταύτην δὲ τὴν παῖδα ὁ Ἀμα- 20
 σις κοσμήσας ἐσθῆτί τε καὶ χρυσῷ, ἀποπέμπει εἰς

sidi, quod se ex cunctis, qui in Aegypto erant, me-
 dicis selegisset quem ab uxore et liberis abstractum
 amandaret in Persas, quum Cyrus ab Amasi oculo-
 rum medicum petiisset qui esset in Aegypto optimus.
 Eo infensus Amasidi, instigaverat Cambysen ut filiam
 illius peteret; quo ille aut moerore adficeretur datâ
 filiâ, aut non datâ odium incurreret Cambysis. Ama-
 sis, Persarum potentiam graviter ferens timensque,
 et dare illam et negare perinde dubitaverat; quippe
 bene gnarus, non legitimæ uxoris, sed pellicis loco,
 habiturum eam Cambysen. Haec secum reputans,
 hancce inierat rationem. Erat Apriae filia, superioris
 regis, admodum et grandis et formosa, sola ex regia
 domo superstes; cui erat nomen Nitetis. Hanc igitur
 puellam Amasis, veste et auro exornatam, in Persas

Πέρσας ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα. μετὰ δὲ χρόνον ὥς μιν
 ἠσπάζετο, πατρόθεν οὐνομάζων, λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ
 παῖς „ὦ βασιλεῦ, διαβεβλημένος ὑπὸ Ἀμάσιος οὐ
 25 „μαίναναι, ὃς ἐμέ σοι κόσμῳ ἀσκήσας ἀπέπεμψε,
 „ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα δίδους, εὐῶσαν τῇ ἀληθείῃ
 „Ἀπρίῳ τὸν ἐκεῖνος, ἐόντα ἑωυτοῦ δεσπότεα, μετ'
 „Αἰγυπτίων ἐπαναστάς, ἐφόνευσε.“ Τοῦτο δὴ τὸ ἔπος
 καὶ αὕτη ἡ αἰτιή ἐγγενομένη ἤγαγε Καμβύσεια τὸν
 30 Κῦρον, μεγάλως θυμωθέντα, ἐπ' Αἴγυπτον. οὕτω μὲν
 νυν λέγουσι Πέρσαι. Αἰγύπτιοι δὲ αἰκηϋῶνται Καμ- 2
 βύσεια, Φάμενοί μιν ἐκ ταύτης δὴ τῆς Ἀπρίῃ θυγα-
 τὸς γαῖσθαι· Κῦρον γὰρ εἶναι τὸν πέμψαντα παρὰ
 Ἀμασιν ἐπὶ τὴν θυγατέρα, ἀλλ' οὐ Καμβύσεια. λέ-
 5 γοντες δὲ ταῦτα, οὐκ ὀρθῶς λέγουσι. οὐ μὴν οὐδὲ λέ-
 γουσι αὐτοὺς, (εἰ γὰρ τινες καὶ ἄλλοι, τὰ Περσέων

miserat tamquam suam filiam. Interiecto tempore
 quum eam complectens Cambyses filiam Amasidissa-
 lufasset, dixerat ei puella: Nescis, Rex, deceptum te
 esse ab Amasi, qui me hoc cultu ornatam ad te
 misit, tibi que tamquam filiam dedit suam; quum
 revera sim Apriae gnata, quem ille, dominum
 suum, concitata Aegyptiorum seditione, interse-
 cit. Hoc verbum et haec incidens caussa Cambysen,
 Cyri filium, impulit ut vehementi ira incensus adver-
 sus Aegyptum duceret. Ha quidem Persae rem nar-
 rant. (2.) Aegyptii vero sibi vindicant Cambysem,
 dicentes esse eum ex hac Apriae filia natum: Cyrum
 enim fuisse, non Cambysem, qui ad Amasin misisset,
 eiusque filiam petiisset. At hoc quidem non ex rei
 veritate dicunt. Immo vero ne ipsos quidem latet,

νόμισμα ὁρθῶς ἐπιστάται καὶ Αἰγύπτιοι,) ὅτι πρῶτα
 μὲν νόθον οὐ σφί νόμος ἐστὶ βασιλεύσαι, γησίου πα-
 ρέντος· αὐτὶς δὲ, ὅτι Κασσανδάνης τῆς Φαρνάσπew
 θυγατρὸς ἦν παῖς Καμβύσης, ἀνδρὸς Ἀχαιμενίδew, 10
 ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς Αἰγυπτίης. ἀλλὰ παρατρέπουσι τὸν
 λόγον, προσποιούμενοι τῇ Κύρου οἰκίῃ συγγενεὲς εἶναι.
 3 καὶ ταῦτα μὲν ὧδε ἔχει. Λέγεται δὲ καὶ ὅδε ὁ λό-
 γος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός· ὡς τῶν Περσίδων γυναικῶν
 ἐσελθοῦσά τις παρὰ τὰς Κύρου γυναῖκας, ὡς εἶδε τῇ
 Κασσανδάνῃ παρεστῶτα τέκνα εὐεῖδα τε καὶ μεγά-
 5 λα, πολλῶ ἐχράτο τῷ ἐπαίνῳ, ὑπερβουμάζουσα. ἡ
 δὲ Κασσανδάνη, εὐῶσα τοῦ Κύρου γυνή, εἶπε ταῦδε·
 „Τοιῶνδ' ἐμῇ ἐμὲ παίδων μητέρα εὐῶσαν Κύρος ἐν
 „ἀτιμίῃ ἔχει· τὴν δ' ἀπ' Αἰγύπτου ἐπίκτητον ἐν τιμῇ

(nam Persarum instituta, si qui alii, bene norunt Ae-
 gyptii) primum, ex illorum legibus filium ex pellice
 natum non succedere in regnum, si adfuerit legiti-
 mus; deinde, ex Cassandana, Pharnaspis filia, de
 Achaemenidum stirpe, natum esse Cambysen, non ex
 illa Aegyptia: sed invertunt historiam, intercedere
 sibi adfectantes cum Cyri familia cognationem. Et
 haec quidem ita se habent. (3.) Narratur etiam alia
 fabula, mihi non credibilis, huiusmodi. Persicarum
 mulierum quampiam, ad Cyri mulieres ingressam,
 quum Cassandanae adstantes vidisset liberos formā
 et staturā praestantes, admittam illos multis laudi-
 bus extulisse. Tum ei Cassandanam, Cyri uxorem,
 dixisse: *Atqui me, quum talium mater sim puero-
 rum, Cyrus tamen aspernatur; illam vero ex Ae-
 gypto adventitiam in honore habet.* Hacc postquam

„τίθεται.“ Τὴν μὲν, ἀχθομένην τῇ Νιτήτι, εἰπεῖν ταῦ-
10 τα· τῶν δὲ οἱ παίδων τὸν πρεσβύτερον εἰπεῖν Καμβύ-
σεα· „Τοιγάρ τοι, ὦ μήτηρ, ἐπεὶ ἐγὼ γένωμαι
„αἰὲρ, Αἰγύπτου τὰ μὲν ἄνω, κάτω θήσω· τὰ δὲ
„κάτω, ἄνω.“ Ταῦτα εἰπεῖν αὐτὸν ἔτεα ὡς δέκα κου
γεγονότα, καὶ τὰς γυναῖκας ἐν θούματι γενέσθαι· τὸν
15 δὲ, διαμνημονεύοντα, οὕτω δὴ, ἐπεὶ τε ἀνδρώθη, καὶ
ἔσχε τὴν βασιλείην, ποιήσασθαι τὴν ἐπ’ Αἴγυπτον
στρατηίην.

Συζητεῖκε δὲ καὶ ἄλλο τι τοιόνδε πρῆγμα γενέσθαι 4
ἐς τὴν ἐπιστράτευσιν ταύτην. ἦν τῶν ἐπικούρων τῶν
Ἀμάσιος αἰὲρ γένος μὲν Ἀλικαρνησσεύς, σὺνομα δὲ οἱ
Φάνης, καὶ γνώμην ἱκανὸς, καὶ τὰ πολέμια ἄλκι-
5 μος. οὗτος ὁ Φάνης, μεμφόμενός κού τι Ἀμάσι, ἐκδι-
δρῆσκει πλοῖον ἐξ Αἰγύπτου, βουλόμενος Καμβύση

ingemiscens ob Nitelin esset locuta, filiorum natu maxi-
mum Cambysen, dixisse, *Itaque, mater, quum ego*
vir evasero, Aegypti summa ima ponam, et ima
summa. Hoc Cambysen dixisse decem circiter annos
natum, mulieresque admiratione fuisse percussas: et
illum, postquam ad virilem pervenisset aetatem, reg-
numque esset adeptus, dicti memorem, suscepisse
in Aegyptum expeditionem.

(4.) Acciderat vero etiam aliud quidpiam huius-
modi, quod ad expeditionem illam momentum con-
tulit. Erat in numero auxiliarium Amasidis vir ge-
nere Halicarnassensis, cui Phanes nomen, homo et
consilio praestans, et bellica virtute. Phanes hic,
nescio qua re infensus Amasidi, navi ex Aegypto
profugit, cupiens in colloquium venire Cambysis.

8 HERODOTI HISTOR. III.

ἔλθειν εἰς λόγους. οἷα δὲ ἔοντα αὐτὸν ἐν τοῖσι ἐπικού-
 ροισι λόγον οὐ σμικροῦ, ἐπιστάμενόν τε τὰ περὶ Αἴγυ-
 πτον ἀτροκέστατα, μεταδιώκει ὁ Ἀμασις, σπουδῇ
 ποιούμενος εἰλεῖν. μεταδιώκει δὲ, τῶν εὐνούχων τὸν πι- 10
 στεύατον ἀποστείλας τριηρεῖ κατ' αὐτόν· ὃς αἰρεῖ μὲν
 ἐν Λυκίῃ, ἐλὼν δὲ, οὐκ ἀνήγαγε εἰς Αἴγυπτον· σοφῇ
 γὰρ μιν περιῆλθε ὁ Φάνης. καταμεθύσας γὰρ τοὺς
 Φυλάκους, ἀπαλλάσσετο εἰς Πέρσας. ἀρμημένῳ δὲ
 στρατεύεσθαι Καμβύσῃ ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ ἀπορέοντι 15
 τὴν ἔλασιν, ὅπως τὴν ἀνδροὺν διεκπερά, ἐπελθὼν Φρά-
 ξι μὲν καὶ τᾶλλα τὰ Ἀμασιος πρήγματα, ἐξηγέ-
 ται δὲ καὶ τὴν ἔλασιν, ὥδε παραινέων· πέμψαντα πα-
 ρὰ τὸν Ἀραβίων βασιλέα δέεσθαι, τὴν διέξοδόν σι
 5 ἀσφαλέα παρασχέιν. Μοῦνη δὲ ταύτῃ εἰσὶ Φανεραὶ

At illum, ut qui inter auxiliares haud exiguo loco
 fuisset, et quae ad Aegyptum spectabant accuratis-
 sime cognita habuisset, persecutus est *Amasis*, stu-
 diose dans operam ut eum exciperet. Persecutus est
 autem misso, qua iter ille direxerat, eunuchorum fide-
 lissimo cum triremi. Et cepit quidem hominem eu-
 nuchus in Lycia, sed captum non reduxit in Aegyp-
 tum: nam astutia eum Phanes circumvenit, et ine-
 briatis custodibus ad Persas evasit. Ibi tunc *Cambysen*
 adiit, exercitum adversus Aegyptum ducere paran-
 tem, sed de itinere dubitantem quo pacto regionem
 aquâ carentem transmitteret; eique quum alia ad res
 Amasidis spectantia, tum itineris faciendi rationem
 exposuit, monens, *missis legatis rogaret Arabum*
regem, ut tutum ille transitum sibi praestaret.
 (5.) Patet autem hac unâ viâ ingressus in Aegyptum.

ἰσβαλαὶ εἰς Αἴγυπτον. ἀπὸ γὰρ Φοινίκης μέχρι οὖρων
 τῶν Καδύτιος πόλιος, ἡ ἐστὶ Σύρων τῶν Παλαιστι-
 κῶν καλεομένων· ἀπὸ δὲ Καδύτιος, εἰούσης πόλιος (ὡς
 5 ἐμεῖ δοκεῖ) Σαρδίαν οὐ πολλῷ ἐλάσσονος, ἀπὸ ταύ-
 τῆς τὰ ἐμπόρια τὰ ἐπὶ θαλάσσης μέχρι Ἰηνύσου πό-
 λιός ἐστι τοῦ Ἀραβίου· ἀπὸ δὲ Ἰηνύσου, αὐτὴς Σύρων
 μέχρι Σερβανίδος λίμνης, παρ' ἣν δὴ τὸ Κάσιον ὄρος
 τῶν εἰς θαλάσσαν· ἀπὸ δὲ Σερβανίδος λίμνης, ἐν
 10 τῇ δὴ λόγος τὸν Τυφῶ κεκρύφθαι, ἀπὸ ταύτης ἤδη
 Αἴγυπτος. τὸ δὲ μεταξὺ Ἰηνύσου πόλιος, καὶ Κασίου
 τε ὄρους καὶ τῆς Σερβανίδος λίμνης, ἐὼν ταῦτο οὐκ
 ὀλίγον χωρίον, ἀλλ' ὅσον τε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδὸν,
 αὐτοῦ ἐστὶ δεινῶς. Τὸ δὲ ὀλίγοι τῶν εἰς Αἴγυπτον
 6 ταυτίλλομένων ἐννενώκασι, τοῦτο ἔρχομαι φράσαν. εἰς
 Αἴγυπτον ἐκ τῆς Ἑλλάδος πάσης, καὶ πρὸς, ἐκ Φοι-

Nam a Phoenicia usque ad fines Cadytis urbis, Syro-
 rum terra est, qui Palaestini vocantur: a Cadyti (quae
 est urbs haud multo minor, ut mihi videtur, Sardi-
 bus) emporia ad mare sita, usque ad Ienyso oppi-
 dum, sunt ditionis Arabici regis: a Ienysso rursus Sy-
 rorum ditiō pertinet ad Serbonidem usque lacum,
 iuxta quem Casius mons ad mare porrigitur: a Ser-
 bonide lacu, in quo occultatum Typhonem aiunt,
 ab illo iam Aegyptus est. Iam, qui inter Ienyso op-
 pidum et Casium montem Serbonidemque lacum in-
 teriectus tractus est, haud ille exiguus, sed tridui
 fere itinere in longitudinem patens, is prorsus aqua-
 rum est inops. (6.) Quod vero a paucis eorum, qui
 in Aegyptum navigare consueverunt, animadversum
 est, id ego sum expositurus. In Aegyptum ex uni-

νίκης, κέραμος ἐσάγεται πλήρης οἴνου δις τοῦ ἔτους ἐκά-
 στου· καὶ ἐν κεράμιον οἴνηρὸν ἀριθμῶ κείμενον οὐκ ἔστι 5
 (ὡς λόγῳ εἰπεῖν) ἰδέσθαι. κοῦ δῆτα, εἴποι τις ἂν, ταῦ-
 τα ἀναισιμοῦνται; ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω. δεῖ τὸν μὲν
 δήμαρχον ἕκαστον ἐκ τῆς ἐαυτοῦ πόλεως συλλέξαντα
 πάντα τὸν κέραμον, ἄγειν εἰς Μέμφιν· τοὺς δὲ ἐκ
 Μέμφιος εἰς ταῦτα δὴ τὰ ἄνδρα τῆς Συρίας κομίζειν, 10
 πλῆσαντας ὕδατος. οὕτω ὁ ἐπιφοιτέων κέραμος, καὶ
 ἐξαιρούμενος ἐν Αἰγύπτῳ, ἐπὶ τὸν παλαιὸν κομίζεται
 7 εἰς Συρίην. Οὕτω μὲν νυν Πέρσαι εἰσὶ οἱ τὴν ἐσβο-
 λὴν ταύτην παρασκευάσαντες ἐπ' Αἴγυπτον, κατὰ δὴ
 τὰ εἰρημένα σάξαντες ὕδατι, ἐπεὶ τε τάχιστα παρή-
 λαβον Αἴγυπτον. Τότε δὲ οὐκ ἔντος καὶ ὕδατος ἐταί-
 μου, Καμβύσης πυθόμενος τοῦ Ἀλικαρνησσοῦς ξείνου, 5
 πέμψας παρὰ τὸν Ἀράβιον ἀγγέλους, καὶ δευθεὶς τῆς

versa Graecia, et praeterea ex Phoenicia, bis quotan-
 nis invehuntur figlina dolia vino repleta: verumita-
 men ne unum quidem, ut sic dicam, vinarium do-
 lium videre est ibi repositum. Ubinam ergo, quaerat
 quispiam, haec consumuntur? Hoc quoque equidem
 dicam. Quilibet praefectus populi tenetur sua ex urbe
 dolia omnia colligere, Memphisque mittere: ea dein-
 de Memphi, aqua repleta, in aridum illum Syriae
 tractum deportantur. Ita dolia idemtidem denuo in
 Aegyptum invecta, ibique venum exposita, deinde
 ad priora in Syriam transportantur. (7.) Ita scilicet
 Persae, simulatque Aegypto potiti sunt, introitum
 illum in hanc regionem adpararunt, et ea qua dixi
 ratione aquis instruxerunt. At tunc temporis, quum
 nondum parata esset aqua, *Cambyses* ab Halicarnas-

196, 14.

ἀσφαλείης ἔτυχε, πίστις δούς τε καὶ δεξάμενος παρ' αὐτοῦ.

Σέβονται δὲ Ἀράβιοι πίστις ἀνθρώπων ὁμοῖα τοῖσι 8
 μάλιστα. ποιεῦνται δὲ αὐτὰς τῷ τῷ τοιῷδε· τῶν βου-
 λομένων τὰ πιστὰ ποιέεσθαι, ἄλλος ἀνὴρ ἀμφοτέρων
 αὐτῶν ἐν μέσῳ ἑστέως, λίθῳ ὁξείῳ τὸ ἔσω τῶν χειρῶν
 5 παρὰ τοὺς δακτύλους τοὺς μεγάλους ἐπιτάμνει τῶν
 ποιουμένων τὰς πίστις· καὶ ἔπειτα λαβὼν ἐκ τοῦ ἱμα-
 τίου ἑκατέρου κροκύδα, ἀλείφει τῷ αἵματι ἐν μέσῳ
 κεμένους λίθους ἑπτὰ· τοῦτο δὲ ποιέων, ἐπικαλεῖται τὸν
 τε Διόνυσον καὶ τὴν Οὐρανίην. ἐπιτελέσαντος δὲ τούτου
 10 ταῦτα, ὁ τὰς πίστις ποιησάμενος τοῖσι φίλοις παρεγ-
 γυᾷ τὸν ξένον, ἢ καὶ τὸν ἀστὸν, ἣν πρὸς ἀστὸν ποιήσεται·
 οἱ δὲ φίλοι καὶ αὐτοὶ τὰς πίστις δικαιοῦσι σέβεσθαι.
 Διόνυσον δὲ θεὸν μῦνον καὶ τὴν Οὐρανίην ἡγεῦνται

seo hospite edoctus, missis ad Arabem nunciis, tutum
 transitum ab illo postulavit, et obtinuit fide data et
 ab illo accepta.

(7.) Colunt autem fidem Arabes, ut qui hominum
 maxime: dantque eam et accipiunt tali modo. Si qui
 volunt inter se foedus pactumve inire, vir alius, in
 medio stans paciscentium, acuto lapide interiorem
 manum utriusque illorum prope pollicem incidit:
 tunc sumto ex utriusque veste flocco, iniungit san-
 guine septem lapides in medio positos; dumque id
 facit, Bacchum invocatur et Uraniam. Hoc facto, is qui
 foedus pepigit, commendat suis amicis hospitem illum,
 sive civem, si cum cive pepigit: et amici etiam ipsi
 aequum censent colere fidem. Bacchum autem so-
 lum, et Uraniam, deos habent; aiuntque, se crines

εἶναι· καὶ τῶν τριχῶν τὴν κουρὴν κείρεσθαι Φασί, κα-
 τὰπερ αὐτὸν τὸν Διόνυσον κεκάρθαι· κείρονται δὲ περὶ 15
 τρόχαλα, περιζυροῦντες τοὺς κροτάφους. εὐνομάζουσι
 δὲ τὸν μὲν Διόνυσον, Ὀροτάλ· τὴν δὲ Οὐρανίην, Ἀλι-
 9 λάτ. Ἐπεὶ ὦν τὴν πίστιν τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι πα-
 ρὰ Καμβύσειω ἀπιγμένοισι ἐποίησατο ὁ Ἀράβιος,
 ἐμμηχανάτο τοιαῦτα. ἀσκούς καμῆλων πλήσας ὕδατος,
 ἐπέσαξε ἐπὶ τὰς ζωὰς τῶν καμῆλων πάσας· τοῦτο
 δὲ ποιήσας, ἤλασε εἰς τὴν ἄνδρον, καὶ ὑπέμενε ἐν 5
 θαῦτα τὸν Καμβύσειω στρατὸν. οὗτος μὲν ὁ πιθανά-
 τερος τῶν λόγων εἶρηται· δεῖ δὲ καὶ τὸν ἥσσον πιθα-
 νόν, ἐπεὶ γε δὴ λέγεται, ῥηθῆναι. ποταμός ἐστι μέ-
 γας ἐν τῇ Ἀραβίῃ, τῷ εὐνομα Κόρυς· ἐκδιδοῖ δὲ εὐ-
 10 τος εἰς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν. ἀπὸ τοῦ
 του δὴ ὦν τοῦ ποταμοῦ λέγεται τὸν βασιλέα τῶν Ἀρα-
 βίων, ραψάμενον τῶν ὠμοβοτέων καὶ τῶν ἄλλων δερ-

codem modo tondere, quo Bacchus ipse fuerit tonsus:
 tondentur autem in orbem, circum tempora capillos
 radentes. Bacchum vero, *Orotal* nominant; Uraniam
Alilat. (9.) Postquam igitur nunciis, qui a *Cam-*
byse venerant, fidem dederat Arabs, haec est machi-
 natus. Utres ex camelorum pellibus, aquâ repletos,
 vivis omnibus camelis imposuit; eisque in *tractum*
aquâ carentem actis, expectavit ibi Cambysen. Haec
 quidem maxime probabilis fama est: oportet vero
 etiam minus credibilem, quia et ipsa fertur, memo-
 rare. Fluvius est in Arabia magnus, cui Corys nomen,
 in Rubrum quod vocatur mare se exonerans. Ab hoc
 igitur fluvio Arabum regem, consutis bubulis aliis-
 que coriis, canalem duxisse aiunt ea longitudine, ut

μάτων ὀχετὸν μήκει ἐπικνεύμενον ἐς τὴν ἀνύδρον, ἀγα-
γεῖν δὲ δὴ τοῦτου τὸ ὕδωρ· ἐν δὲ τῇ ἀνύδρῳ μεγάλας
15 δεξαμένας ὀρύσσασθαι, ἵνα δεκόμεναι τὸ ὕδωρ σώζωσι.
οὗτος δ' ἐστὶ δωδέκα ἡμερέων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἐς
ταύτην τὴν ἀνύδρον. ἄγειν δέ μιν διὰ ὀχετῶν τριῶν ἐς
τρεῖς χωρία.

Ἐν δὲ τῷ Πηλουσίῳ καλεομένῳ στόματι τοῦ Νείλου 10
εὐστράτεπιδεύετο Ψαμμήνιτος ὁ Ἀμασίος παῖς, ὑπο-
μένων Καμβύσεα. Ἀμασίην γὰρ οὐ κατέλαβε ζῶντα
Καμβύσης, ἐλάσας ἐπ' Αἴγυπτον· ἀλλὰ βασιλεύ-
5 σας ὁ Ἀμασίς τέσσερα καὶ τεσσεράκοντα ἔτεα, ἀπέ-
θανε· ἐν τοῖσι οὐδέν οἱ μέγα ἀνάρσιον πρῆγμα συνε-
τελέσθη· ἀποθανῶν δέ, καὶ ταριχευθεὶς, ἐτάφη ἐν τῇσι
ταφῇσι τῇσι ἐν τῷ ἱρῷ, τὰς αὐτὰς οἰκοδομήσατο. Ἐπὶ

ad aridum illum tractum pertineret, et per hunc ca-
nalem derivasse aquam; in eodem autem illo tractu
ingentes fodisse cisternas, quae reciperent aquam
servarentque. Est autem via ab illo fluvio in hunc
aridum tractum duodecim dierum: derivasseque il-
lum, aiunt, aquam per tres canales tria diversa in
loca.

(10.) Sed ad Pelusium quod vocatur ostium Nili
castra habebat *Psammenitus*, [sive is *Psammitus*,]
Amasidis filius, Cambysem expectans. Nec enim in
viviis amplius fuit *Amasis* quo tempore Aegyptum
cum exercitu Cambyzes invasit: sed vita functus erat,
postquam quatuor et quadraginta annos regnasset,
intra quos nullum ei magnum incommodum acciderat.
Mortuus conditusque, sepultus erat in sepulcris quae
in templo ipse construenda curaverat. Regnante vero

Ψαμμηνίτου δὲ τοῦ Ἀματίου βασιλεύοντος Αἰγύπτου, Φάσμα Αἰγυπτίοισι μέγιστον δὴ ἐγένετο· ὕσθησαν γὰρ 10
Θῆβαι αἱ Αἰγυπτίαι, οὔτε πρότερον οὐδαμᾶ ὑσθεῖσαι, οὔτε ὕστερον τὸ μέχρι ἐμεῦ, ὡς λέγουσι αὐτοὶ Θηβαῖοι. σὺ γὰρ δὴ ὑέται τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου τὸ παράπαν
11 ἀλλὰ καὶ τότε ὕσθησαν αἱ Θῆβαι ψακάδι. Οἱ δὲ Πέρσαι, ἐπεὶ τε διεξελάσαντες τὴν ἀνδρὸν, ἴζοντο πέλ-
λας τῶν Αἰγυπτίων, ὡς συμβαλέοντες, ἐμβαῦτα οἱ ἐπίκουροι οἱ τοῦ Αἰγυπτίου, ἔοντες ἄνδρες Ἕλληνες τε καὶ Κᾶρες, μεμφομένοι τῷ Φάνῃ, ὅτι στρατὸν ἤγαγε 5
ἐπ' Αἴγυπτον ἀλλόθροον, μηχανῶνται πρῆγμα ἐς αὐ-
τὸν τοιόνδε. ἦσαν τῷ Φάνῃ παῖδες ἐν Αἰγύπτῳ κατα-
λελειμμένοι· τοὺς ἀγαγόντες ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἐς οἶκον τοῦ πατρὸς, κρητῆρα ἐν μέσῳ ἕστησαν ἀμφο-
τέρων τῶν στρατοπέδων· μετὰ δὲ, ἀγινέοντες κατὰ ἕνα 10

in Aegypto Psammenito, maximum prodigium accidit Aegyptiis: pluerat Thebis Aegyptiis, quod numquam nec ante, nec post id tempus ad meam usque aetatem accidit, ut ipsi dicunt Thebani. Nam in superioribus Aegypti omnino non cadit pluvia: at tunc ipsis Thebis pluit stillatim. (11.) Persae, transmissa regione aquis carente, quum castra castris Aegyptiorum opposuissent, ad congregiendum parati; ibi tunc auxiliares regis Aegypti, Graeci homines et Cares, indignati quod *Phanes* externum exercitum in Aegyptum duxisset, tale adversus eum facinus machinantur. Filios habebat Phanes, in Aegypto relictos: his in castra et in conspectum patris perductis, craterem in medio posuere utrorumque castrorum, et productos singulos deinceps pueros super cratere mactarunt:

198, 74-

ἕκαστον τῶν παίδων, ἑσφάζον ἐς τὸν κρητῆρα. δια πάν-
 των δὲ διεξελθόντες τῶν παίδων, οἶνόν τε καὶ ὕδωρ ἐτε-
 φόρεον ἐς αὐτόν· ἐμπιόντες δὲ τοῦ αἵματος πάντες εἰ
 ἐπικουροί, οὕτω δὴ συνέβαλον. μάχης δὲ γενομένης καρ-
 15 τῆς, καὶ πεσόντων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων
 πλήθει πολλῶν, ἐτράποντο οἱ Αἰγύπτιοι. Θῶυμα δὲ 12
 μέγα εἶδον, πυθόμενος παρὰ τῶν ἐπιχωρίων. τῶν γὰρ
 ὁσίων περιεχυμένων χωρὶς ἑκατέρων τῶν ἐν τῇ μάχῃ
 ταύτῃ πεσόντων (χωρὶς μὲν γὰρ τῶν Περσέων ἐκέετο
 5 τὰ ὅσα, ὡς ἐχωρίσθη κατ' ἀρχάς· ἐτέρωθεν δὲ, τῶν
 Αἰγυπτίων) αἱ μὲν τῶν Περσέων κεφαλαὶ εἰσι ἀσθε-
 νές οὕτω, ὥστε εἰ θέλεις ψήφῳ μούνη βαλέειν, δια-
 τετραπείς· αἱ δὲ τῶν Αἰγυπτίων οὕτω δὴ τι ἰσχυραὶ,
 μέγας ἂν λίθῳ παίσας διαρρήξειας. αἴτιον δὲ τούτου τς-
 10 δι εἶλεγον, καὶ ἐμέ γ' εὐπετέως ἐπειδόν, ὅτι Αἰγύπτειοι

tunc, iugulatis cunctis, vinum et aquam in craterem
 ingessere, sanguinemque illorum potarunt auxiliarii
 omnes, atque ita ad pugnandum progressi sunt. Acri
 commisso praelio, postquam utrorumque magna ce-
 cidisset multitudo, ad extremum in fugam vertuntur
 Aegyptii. (12.) Miram vero admodum rem equi-
 dem hic vidi, monitus ab indigenis. Quum ossa utro-
 rumque, qui in eo praelio ceciderunt, separatim con-
 gesta sint, (seorsim enim iacebant Persarum ossa,
 sicuti initio distincta erant; et alibi, ossa Aegyptio-
 rum.) Persarum crania ita sunt debilia, ut, si unum
 minutum calculum in ea volueris conicere, perfores;
 Aegyptiorum vero ita sunt valida, ut lapide percu-
 tiens aegre diffingas. Cuius rei causam dixerunt es-
 se, mihiq̃ facile persuaserunt, quod Aegyptii a pue-

μὲν, αὐτίκα ἀπὸ παιδίων ἀρξάμενοι, ζυρεῦνται τὰς κεφαλὰς, καὶ πρὸς τὸν ἥλιον παχύνεται τὸ ἑστέον. τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ τοῦ μὴ Φαλακροῦσθαι αἰτίον ἐστὶ Αἰγυπτίων γὰρ ἂν τις ἐλαχίστους ἴδοιτο Φαλακροὺς πάντων ἀνθρώπων. τοῦτοις μὲν δὴ τοῦτο ἐστὶ αἰτίον 15 ἰσχυρὰς Φορεῖν τὰς κεφαλὰς. τοῖσι δὲ Πέρσησι, ὅτι ἀσθενέας Φορεῖν τὰς κεφαλὰς, αἰτίον τὸδε σκηπτρο-Φέουσι ἐξ ἀρχῆς, πέλους τιάρας Φορέοντες. ταῦτα μὲν νῦν τοιαῦτα ὄντα εἶδον· εἶδον δὲ καὶ ἄλλα ὁμοῖα τοῦτοις ἐν Παπρήμι, τῶν ἅμα Ἀχαιμένει τῷ Δαρείῳ 20 διαφθαρέντων ὑπὸ Ἰνάρῳ τοῦ Λίβυος.

- 13 Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐκ τῆς μάχης, ὡς ἐτράποντο, ἔφυγον οὐδενὶ κόσμῳ. κατεληθέντων δὲ ἐς Μίμφιν, ἐπέμπε ἀνὰ ποταμὸν Καμβύσης νέα Μιτυληναῖν, κήρυκα ἄγουσαν ἄνδρα Πέρσην, ἐς ὁμολογίην προκαλεόμενος

ris statim capita radunt, unde ossa in sole fiunt compacta: qua de eadem caussa fit etiam, ut non calvescant; nullus enim est populus, apud quem tam raro caput videas calvum, quam apud Aegyptios. His igitur haec caussa est, cur valida sint eorum crania. Persis autem cur sint debilia, caussa haec est, quod a pueris in umbra versantur, pileos gestantes, quos tiaras vocant. Haec igitur talia, qualia dixi, equidem vidi: vidi vero etiam his similia Papremi, in illis qui cum Achaemene, Darii filio, ab Inaro Afro occisi sunt.

(13.) Aegyptii ex praelio, ut terga vertere coacti sunt, effusâ fugâ se proripuere. Qui quum *Memphin* essent compulsi, ibique conclusi, misit ad eos per flumen *Cambyses* navem Mitylenaeam, in qua erat

- 5 Αἰγυπτίους. οἱ δὲ, ἐπεὶ τε τὴν νέα εἶδον ἐσελθοῦσαν ἐς τὴν Μέμφιν, ἐκχυθέντες αἰέες ἐκ τοῦ τείχεος, τὴν τε νέα διεφθείραν, καὶ τοὺς ἀνδράς κορουργηδὸν διασπᾶσαντες, ἐφόρεον ἐς τὸ τείχος. καὶ Αἰγύπτιοι μὲν μετὰ τοῦτο πολιορκεῖμενοι, χρόνῳ παρέστησαν. Οἱ δὲ προσ-
- 10 ἔχρεις Λίβυες, δέξαντες τὰ περὶ τὴν Αἴγυπτον γεγνότα, παρέδσαν σφέας αὐτοὺς ἀμαχητί· καὶ φόρον τε ἐτάξαντο, καὶ δῶρα ἔπεμπον. ὥς δὲ Κυρηναῖοι καὶ Βαρκαῖοι, δέξαντες ὁμοίως ἂ καὶ οἱ Λίβυες, ἕτερα τοιαῦτα ἐποίησαν. Καμβύσης δὲ τὰ μὲν παρὰ Λι-
- 15 βύων ἐλόντα δῶρα, Φιλοφρόνως ἐδέξατο· τὰ δὲ παρὰ Κυρηναίων ἀπικόμενα μεμφθεῖς, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὅτι ἢ ἐλὺγα· ἔπεμψαν γὰρ δὴ πεντηκοσίας μνέας ἀργυρίου οἱ Κυρηναῖοι· ταύτας δρασσόμενος, αὐτοχειρή διέ-

caduceator genere Persa, qui ad deditionem faciendam hortaretur Aegyptios. At illi, ubi navem vident Memphin intrantem, de castelli muro universi effusi decurrunt, navem perdunt, hominesque in frusta discerptos in murum deportant. Et Aegyptii quidem, posthac obsessi oppugnatique, ad extremum in deditionem venerunt. Finitimi autem Libyes, Aegypti sortem veriti, non tentato armorum periculo sese tradiderunt, tributum solvere spondentes, et dona mittentes. Similiter etiam Cyrenaei et Barcae fecerunt, eadem timentes atque Libyes. Sed Cambyses Libyum quidem dona benigne accepit: at quae a Cyrenaeis erant missa aspernatus, puto, quod exigua essent, nam quingentas argenti libras miserant Cyrenaei; has igitur, sua manu prehensas, militibus distribuendas proiecit. (14.) Decimo die, ex quo in deditione

¹⁴ σπειρε τῇ στρατιῇ. Ἡμέρη δὲ δεκάτῃ, ἀπ' ἧς παρέ-
 λαβε τὸ τεῖχος τὸ ἐν Μέμφι Καμβύσης, κατίσας ἐς
 τὸ προάστειον ἐπὶ λύμῃ τὸν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων
 Ψαμμήνιτον, βασιλεύσαντα μῆνας ἕξ, τοῦτον κατίσας
 σὺν ἄλλοις Αἰγυπτίοις, διεπειράτο αὐτοῦ τῆς ψυχῆς, 5
 ποίῳν τοιάδε. στείλας αὐτοῦ τὴν θυγατέρα ἐσθῆτι δου-
 λήῃ, ἐξέπεμπε ἐπ' ὕδωρ ἔχουσιν ὑδρήϊον· συνέπεμπε
 δὲ καὶ ἄλλας παρθένους, ἀπολέξας ἀνδράν τῶν πρώ-
 των, ὁμοίως ἐσταλμένας τῇ τοῦ βασιλέως. ὥς δὲ βοῇ
 τε καὶ κλαυθμῷ παρῆσαν αἱ παρθένοι κατὰ τοὺς πα- 10
 τέρας, οἱ μὲν ἄλλοι πατέρες ἀνεβόων τε καὶ ἀντί-
 κλαιον, ὁρῶντες τὰ τέκνα κεκακωμένα· ὁ δὲ Ψαμμή-
 νιτος, προῖδὼν καὶ μαθὼν, ἔκυψε ἐς τὴν γῆν. παρεξελ-
 θουσέων δὲ τῶν ὑδροφόρων, δευτέρᾳ οἱ τὸν παῖδα ἐπεμ-
 πε μετ' ἄλλων Αἰγυπτίων διασχλίων τὴν αὐτὴν ἡλικίην 15

nem venerat castellum quod Memphi est, regem
 Aegyptiorum *Psammenitum*, qui sex menses regna-
 verat, Cambyses contumeliae caussâ cum aliis Aegyp-
 tiis residere iussit in suburbio; et animum illius ten-
 taturus, hocce facere instituit. Filiam illius, servili
 vestitu indutam, hydriamque gestantem, aequatum
 emisit, simulque cum ea alias virgines, ex principum
 virorum filiabus delectas, eodem cultu vestitas quo
 regis filia. Quae ubi ingenti cum clamore et eiulatu in
 patrum conspectum venerunt, reliqui patres, conspec-
 tis filiabus ita misere adfectis, invicem clamorem ei-
 latumque sustulerunt; Psammenitus vero, ubi respi-
 ciens cognovit, in terram defixit oculos. Postquam
 praeteriissent puellae aequatum missae, secundo loco
 filium regis, cum aliis bis mille eiusdem aetatis Ae-

ἐχόντων, τοὺς τε αὐχένους κάλῳ δεδωμένους, καὶ τὰ
στομάτα ἐγκεχαλινωμένους. ἄγοντο δὲ ποιὴν τίσοντες
Μιτυληναίων τοῖσι ἐν Μίμφι ἀπολομένοισι σὺν τῇ νηί
ταῦτα γὰρ εἰδίκασαν οἱ βασιλεῖς δικασταί, ὑπὲρ ἀν-
20 δρὸς ἐκάστου δέκα Αἰγυπτίων τῶν πρώτων ἀνταπόλ-
λυσθαι. ὁ δὲ, ἰδὼν παρεξίοντας, καὶ μαβὼν τὸν παῖδα
ἀγόμενον ἐπὶ θανάτῳ, τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων τῶν πε-
ρικατημένων αὐτὸν κλαίωντων καὶ δεινὰ ποιούντων, τὰν-
τὸ ἐπαύσετο τὸ καὶ ἐπὶ τῇ θυγατρὶ. παρελθόνταν δὲ καὶ
25 τούτων, συήνηκε ὥς τε τῶν συμποτείων οἱ ἄνδρα ἀπη-
λειόσσειον, ἐκπεπτωκότα ἐκ τῶν ἑόντων, ἔχοντά τε
οὐδὲν, εἰ μὴ ὅσα πτωχὸς, καὶ προσαιτέοντα τὴν στρα-
τὴν. παρίεναι Ψαμμήνιτόν τε τὸν Ἀμασίος, καὶ τοὺς
ἐν τῷ πρᾶστέϊω κατημένους τῶν Αἰγυπτίων. ὁ δὲ Ψαμ-

gyptiis praeter regis oculos duci iussit, fune cir-
cum cervicem vinctos, et ora frenis coercitos. Duce-
bantur autem hi ita, poenas luituri Mitylenaeis illis,
qui Memphi cum navi perierant: hanc enim senten-
tiam pronunciaverant regii iudices, ut pro unoquo-
que viro decem Aegyptii ex principum numero invi-
cem perirent. Et ille, etiam hos praetereuntes vi-
dens, quum ad mortem duci filium suum intellige-
ret, reliquis Aegyptiis, qui circum illum sedebant,
flentibus et lamentantibus, idem fecit quod in filia
fecerat. Denique quum et hi praeteriissent, accidit
ut homo natu grandior, qui compotor regis olim fue-
rat, nunc vero bonis omnibus exciderat, nec aliud
quidquam, nisi quantum mendicus, habebat, atque
adeo stipem a militibus rogabat, praeteriret praeter
Psammenitum, Amasidis filium, Aegyptiosque qui

μήνιτος ὡς εἶδε, ἀνακλαύσας μέγα, καὶ καλέσας οὐ- 30
νόματι τὸν ἑταῖρον, ἐπλήξατο τὴν κεφαλὴν. Ἦσαν δ'
ἄρα αὐτοῦ Φύλακοι, οἱ τὸ ποιούμενον πᾶν ἐξ ἐκείνου
ἐπ' ἐκάστη ἐξόδῳ Καμβύσῃ ἐσημαῖνον. Θωυμάσας
δὲ ὁ Καμβύσης τὰ ποιούμενα, πέμψας ἄγγελον, εἰ-
ρώτα αὐτὸν, λέγων τάδε· „Δεσπότης σε Καμβύσης, 35
„Ψαμμήνιτε, εἰρωτᾷ, διότι δὴ τὴν μὲν θυγατέρα ὀρέων
„κεκακωμένην, καὶ τὸν παῖδα ἐπὶ θάνατον στείχοντα,
„οὔτε ἀνέβωσας, οὔτε ἀπέκλαυσας· τὸν δὲ πτωχόν,
„οὔδ' ἐν σοὶ προσήκοντα, ὡς ἄλλων πυθάνεται, ἐτίμη-
„σας;“ Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐπιρώτα, ὁ δ' ἀμείβετο 40
τοῖσδε· „ὦ παῖ Κύρου, τὰ μὲν οἰκίῃα ἦν μέζω κα-
„κὰ ἢ ὥστε ἀνακλαεῖν· τὸ δὲ τοῦ ἑταίρου πένθος,
„ἄξιον ἦν δακρύων· ὃς ἐκ πολλῶν τε καὶ εὐδαιμόνων

in suburbio sedebant. Hunc ubi Psammenitus con-
spexit, ingentem in fletum erupit, et nomine compellans
sodalem, caput sibi planxit. Erant autem illi custodes
adpositi, qui, quidquid quaque praetereunte pompâ
saccret, observarent, et renunciarent Cambysî. Miratus
igitur Cambyses quae ille fecerat, misso nuncio, interro-
gavit eum his verbis: *Dominus Cambyses ex te quaerit, Psammenite, quid sit quod
conspectâ filiâ tuâ male adfectâ, itemque conspecto
filio ad supplicium prodeunte, nec clamorem nec fletum
edidisti; mendicum vero illum, nihil ad te pertinentem,
ut quidem ex aliis cognovit, honore hoc es prosecutus?*
Cui ita interroganti, haec ille respondit: *O fili Cyri,
domestica mala maiora erant quam quae fletum exprimerent.
At sodalis huius calamitas lacrymas meretur, qui in-*

- „ἐκπύσαν, ἐς πτωχήν ἀπῆκται ἐπὶ γῆρας οὐδῶ.“
 45 Καὶ ταῦτα ὡς ἀπενιχθέντα ὑπὸ τούτου, εὖ δοκεῖν οἱ
 εἰρησθαι ὡς δὲ λέγεται ὑπ' Αἰγυπτίων, δακρύειν μὲν
 Κροῖσον, ἐτετεύχεε γὰρ καὶ οὗτος ἐπισπόμενος Καμ-
 βύσῃ ἐπ' Αἴγυπτον, δακρύειν δὲ Περσέων τοὺς παριόν-
 50 τας· αὐτῷ τε Καμβύσῃ ἐσελθεῖν οἰκτὸν τινα, καὶ αὐ-
 τὸν κελεύειν τὸν τέ οἱ παῖδα ἐκ τῶν ἀπολλυμένων
 σῶζειν, καὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ προαστείου ἀναστήσαντας,
 ἄγειν παρ' ἑαυτόν. Τὸν μὲν δὲ παῖδα εὖρον οἱ με- 15
 τίοντες οὐκέτι περιέοντα, ἀλλὰ πρῶτον κατακοπέντα·
 αὐτὸν δὲ Ψαμμήνιτον ἀναστήσαντες, ἦγον παρὰ Καμ-
 βύσεια· ἔνθα τοῦ λοιποῦ διατᾶτο, ἔχων οὐδὲν βίαιον.
 5 εἰ δὲ καὶ ἡπιστήθη μὴ πολυπραγημονεῖν, ἀπέλαβε αὖ
 Αἴγυπτον, ὥστε ἐπιτροπεύειν αὐτῆς. ἐπὶ τιμᾶν εἰάσας

gentibus opibus excidit, et in senectutis limine ad mendicitationem est redactus. Haec quum ab eodem nuncio ad Cambysen essent relata, commodè dicta ei visa esse aiunt Aegyptii; atque etiam Croesum (quem secum in Aegyptum Cambyses adduxerat) et Persas, qui aderant, lacrymasse; ipsumque Cambysen misericordia quadam fuisse tactum, protinusque iussisse, ut filius eius ex horum numero qui perire deberent eximeretur, et ipse e suburbio excitus ad se duceretur. (15.) Iam filium quidem, qui ad eum servandum missi sunt, non amplius superstitem invenerunt, ut qui primo loco fuerat caesus: sed Psammenitum ipsum, e suburbio excitum, ad Cambysen duxerunt; apud quem ille deinde vitam egit, nullam vim passus. Qui nisi compertus fuisset res novas moliri, recepturus erat Aegyptum, ita ut tamquam praefectus

- Πέρσαι τῶν βασιλέων τοὺς παῖδας· τῶν, ἣν καὶ σφῶν ἀποστείωσι, ὅμως τοῖσι γε παισὶ αὐτῶν ἀποδιδούσι τὴν ἀρχήν. πολλοῖσι μὲν νυν καὶ ἄλλοισι ἐστὶ σταθμώσασθαι, ὅτι τοῦτο οὕτω νενομίκασι ποιέειν· ἐν δὲ δὴ καὶ 10 τῷδε, τῷ Λίβυος Ἰνάρῳ παιδὶ Θαννύρα, ὃς ἀπέλαβε τὴν οἱ ὁ πατὴρ εἶχε ἀρχήν· καὶ τῷ Ἀμυρταίου Πausίρι· καὶ γὰρ οὗτος ἀπέλαβε τὴν τοῦ πατρὸς ἀρχήν. καίτοι Ἰνάρῳ τε καὶ Ἀμυρταίου οὐδαμοὶ κω Πέρσας κακὰ πλέω ἐργάσαντο. νῦν δὲ μηχανώμενος κακὰ ὁ Ψαμ- 15 μήνιτος, ἔλαβε τὸν μισθόν· ἀπιστὰς γὰρ Αἰγυπτίους ἦλω. ἐπὶ τε δὲ ἐπαίσιος ἐγένετο, ὑπὸ Καμβύσει αἷμα ταύρου πιὼν, ἀπέθανε παραχρῆμα. οὕτω δὴ οὗτος ἐτελεύτησε.
- 16 Καμβύσης δὲ ἐκ Μέμφιος ἀπῆκετο εἰς Σαῖν πόντον, βουλόμενος ποιῆσαι τὰ δὴ καὶ ἐποίησε. ἐπὶ τε γὰρ

eam esset administraturus. Nam honorare consueverunt Persae regum filios; quibus, licet patres ab illis defecerint, reddunt regnum. Id enim ita institutum eos habere, quum ex aliis multis colligi potest, tum hoc, quod Thannyræ, Inari Afri filio, regnum restitutum est, pariterque Pausiridi, Amyrtæi filio, qui et ipse paternum recepit imperium; quamvis nemo plus mali Persis fecerit, quam Inarus et Amyrtæus. Nunc *Psammenitus*, prava molitus, mercedem accepit: nam ad defectionem sollicitasse Aegyptiosprehensus est; quod quum esset compertum, tauri sanguinem bibere coactus a Cambyse, e vestigio mortuus est. Talem igitur ille vitæ exitum habuit.

(16.) *Cambyses* vero *Memphi Sain* urbem profectus est, ea facturus quæ etiam peregit. Nam Ama-

ἐσῆλθε εἰς τὰ τοῦ Ἀμάσιος οἰκία, αὐτίκα ἐκέλευε ἐκ
 τῆς ταφῆς τὸν Ἀμάσιος νέκυν ἐκφέρειν ἔξω. ὥς δὲ
 5 ταῦτά οἱ ἐπιτελέα ἐγένετο, μαστιγοῦν ἐκέλευε, καὶ
 τὰς τρίχας ἀποτίλλειν, καὶ κεντοῦν τε, καὶ τὰλλα
 πάντα λυμαίνεσθαι. ἐπεὶ τε δὲ καὶ ταῦτα ἔκαμον
 ποιῶντες, (ὁ γὰρ δὴ νεκρὸς, ἅτε τεταριχευμένος, ἀν-
 τεῖχε τε καὶ οὐδὲν διεχέετο,) ἐκέλευσέ μιν ὁ Καμβύ-
 10 σης κατακαῦσαι, ἐντελλόμενος οὐκ ὅσια. Πέρσαι γὰρ
 θεῶν νομίζουσι εἶναι πῦρ. τὸ ὦν κατακαίειν γε τοὺς νε-
 κροὺς, οὐδαμῶς ἐν νόμῳ οὐδετέροις ἐστὶ. Πέρσῃσι μὲν,
 δι' ὅπερ εἴρηται, θεῶν οὐ δίκαιον εἶναι λέγοντες νέμειν
 νεκρὸν ἀνθρώπου· Αἰγυπτίοισι δὲ νεόμισται, πῦρ θηρίον
 15 εἶναι ἑμιζυχον, πάντα δὲ αὐτὸ κατεσθίειν τὰ περ ἂν
 λάβῃ, πλησθέν δὲ αὐτὸ τῆς βορῆς συναποθνήσκειν τῷ
 κατεσθιομένῳ. οὐκ ἔστι θηρίοισι νόμος οὐδαμῶς σφί ἐστι

sidis aedes ingressus, protinus e sepulcro proferri
 cadaver Amasidis iussit: eoque facto, flagellis illud
 caedi iussit, et capillos evelli, et stimulis pungi, et
 aliis modis ei insultari. Quae quum multo cum labore
 fecissent ministri, (nam resistebat cadaver, quippe
 conditum; ac nullo modo diffluebat) comburi illud
 Cambyses iussit, nefarium iubens facinus. Etenim
 Persae deum habent ignem: itaque igne comburere
 mortuos, utrisque nefas est. Persis quidem, eam ip-
 sam ob causam quam memoravi: dicunt enim *nefas*
esse, cadaver hominis offerre deo. Aegyptii vero
 censent, *vivam belluam esse ignem, quae devoret*
quidquid nacta esset, tum pabulo satiata simul cum
eo quod devoravit moriatur. Atqui nefas illis est,
 bestiis tradere cadaver; ob eamque causam illud con-

τὸν νέκυν διδόναι· καὶ διὰ ταῦτα ταριχεύουσι, ἵνα μὴ
 κείμενος ὑπὸ εὐλέων καταβρωθῇ. οὕτω δὴ οὐδετέροις
 νομιζόμενα ἐνετέλλετο ποιεῖν ὁ Καμβύσης. Ὡς μὲν 20
 τοι Αἰγύπτιοι λέγουσι, οὐκ Ἀμασις ἦν ὁ ταῦτα πα-
 θὼν, ἀλλὰ ἄλλος τῶν τις Αἰγυπτίων, ἔχων τὴν αὐ-
 τὴν ἡλικίην Ἀμάσι· ᾧ λυμαινόμενοι Πέρσαι, ἐδόκεον
 Ἀμασιν λυμαίνεσθαι. λέγουσι γὰρ, ὡς πυθόμενος ἐκ
 μαντήιου ὁ Ἀμασις τὰ περὶ ἑωυτὸν μέλλοι ἀποθανόν- 25
 τα γίνεσθαι, οὕτω δὴ ἀκρόμενος τὰ ἐπιφερόμενα, τὸν
 μὲν ἄνθρωπον τοῦτον, τὸν μαστιγωθέντα, ἀποθανόντα
 ἔβαψε ἐπὶ τῇσι θύρῃσι ἐντὸς τῆς ἑωυτοῦ θήκης, ἑωυ-
 τὸν δὲ ἐνετείλατο τῷ παιδί ἐν μυχῷ τῆς θήκης ὡς μά-
 λιστα θείναι. αἱ μὲν νυν ἐκ τοῦ Ἀμασίου ἐντολαὶ αὖ- 30
 ται, αἱ ἐς τὴν ταφὴν τε καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔχουσαι, οὐ
 μοι δοκοῦσι ἀρχὴν γενέσθαι, ἄλλως δ' αὐτὰ Αἰγύ-
 πτιοι σεμνοῦν.

diunt, ne in terra iacens consumatur a vermibus. Ita-
 que, quod utrisque nefas erat, id faciendum praecep-
 tit *Cambyses*. Quamquam, ut quidem Aegyptii aiunt,
 non *Amasis* fuit cui hoc accidit; sed alius Aegyptius,
 eiusdem cum Amasi staturae, quem ea contumelia ad-
 ficientes Persae, Amasidi insultare putarunt. Amasin
 enim aiunt, quum ex oraculo cognosset quid sibi
 post mortem esset patiendum, quo evaderet immi-
 nentem sortem, hominem hunc, qui nunc flagellis
 caesus est, tunc temporis mortuum, suo in sepulcro
 prope ianuam sepeliisse; mandasse autem filio, ut ip-
 sum in imo sepulcri recessu deponeret. At mihi qui-
 dem videtur, mandatum tale, ad suam sepulturam
 et ad hominem istum pertinens, nullum omnino de-
 disse Amasin, sed falso haec iactari ab Aegyptiis.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐβουλευσάτο τριφα- 17
σίας στρατηγίας, ἐπὶ τε Καρχηδονίους, καὶ ἐπὶ Ἀμ-
μωνίους, καὶ ἐπὶ τοὺς Μακροβίους Αἰθίοπας, οὐκ ημί-
πους δὲ Λιβύης ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσῃ. βαυλευμένους
5 δὲ αἱ ἔδοξε, ἐπὶ μὲν Καρχηδονίους τὸν ναυτικὸν στρα-
τὸν ἀποστέλλειν· ἐπὶ δὲ Ἀμμωνίους, τοῦ πεζοῦ ἀπο-
κρίναντα· ἐπὶ δὲ τοὺς Αἰθίοπας, κατόπτας πρώτων,
οἴφομένους τε τὴν ἐν ταῦτοις τοῖσι Αἰθίοσι λεγομένην
εἶναι ἡλίου τράπεζαν, εἰ ἔστι ἀληθές, καὶ πρὸς ταύτην
10 τὰ ἄλλα καταφομένους· δῶρα δὲ τῷ λόγῳ φέροντας
τῷ βασιλεῖ αὐτέων. Ἡ δὲ τράπεζα τοῦ ἡλίου ταῖδε 18
τις λέγεται εἶναι· λειμὸν ἔστι ἐν τῷ προαστείῳ, ἐπι-
πλεος κρεῶν ἐφθῶν πάντων τῶν τετραπόδων· εἰς τὸν τὰς
μὲν νύκτας ἐπιτηδεύοντας τιθέναι τὰ κρέα τοὺς ἐν τῇ
5 λειῖ ἐκάστους ὄντας τῶν ἀστῶν, τὰς δὲ ἡμέρας δαίνυ-

(17.) Post haec *Cambyses* triplicem meditatus est expeditionem; unam adversus *Carthaginenses*, alteram adversus *Ammonios*, tertiam adversus *Macrobios* (id est, *Longaevos*) *Aethiopes*, ad australe *Libyae* mare habitantes. Instituta deliberatione placuit ei, adversus *Carthaginenses* navalem exercitum mittere; adversus *Ammonios* terrestrium copiarum partem; ad *Aethiopus* vero primum speculatores, qui et *Solis* mensam, quae in horum *Aethiopum* terra esse dicebatur, viderent an revera esset, et reliqua explorarent; in speciem autem dona ferrent regi eorum. (18.) Illa *Solis mensa* fertur esse huiusmodi. Pratum est in suburbio, coctis carnibus quadrupedum omnis generis repletum: eas carnes, aiunt, noctu ex instituto ibi deponi ab omnibus qui in dignitate essent

- σθαι προσίοντα τὸν βουλόμενον· Φάναι δὲ τοὺς ἐπιχω-
 ρίους ταῦτα τὴν γῆν αὐτὴν ἀναδιδόναι ἐκάστοτε. ἡ μὲν
 δὴ τράπεζα τοῦ ἡλίου καλεομένη, λέγεται εἶναι τοιήδε.
- 19 Καμβύση δὲ ὡς ἔδοξε πέμπειν τοὺς κατασκόπους, αὐ-
 τικά μετεπέμπετο ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος τῶν Ἰχθυο-
 Φάγων ἀνδρῶν τοὺς ἐπισταμένους τὴν Αἰθιοπίδα γλῶσ-
 σαν· ἐν ᾧ δὲ τούτους μετήϊσαν, ἐν τούτῳ ἐκέλευε ἐπὶ
 τὴν Καρχηδόνα πλέειν τὸν ναυτικὸν στρατόν. Φοίνικες
 δὲ οὐκ ἔφασαν ποιῆσαι ταῦτα· ὀρκίοισί τε γὰρ μεγά-
 λοισι ἐνδεδέσθαι, καὶ οὐκ ἂν ποιέειν ὅσα, ἐπὶ τοὺς
 παῖδας τοὺς ἑαυτῶν στρατευόμενοι. Φοινίκων δὲ οὐ βου-
 λομένων, οἱ λοιποὶ οὐκ ἀξιόμαχοι ἐγίνοντο. Καρχηδό-
 νιοι μὲν νυν οὕτω δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περσέων. 10
 Καμβύσης γὰρ βίην οὐκ ἐδικαίου προσφέρειν Φοίνιξι,

civibus, interdiu autem accedere quemque qui vellet,
 eisque vesci; dicere autem indigenas, ipsam terram
 illas quaque nocte progignere. Talis igitur esse fertur
 illa Solis (quae vocatur) mensa. (19.) Ut vero spe-
 culatores mittere Cambyses constituit, statim ex Ele-
 phantine urbe homines arcessivit de Ichthyophago-
 rum genere; qui Aethiopiam linguam callerent. In-
 terim vero, dum hi advenirent, navalem exercitum
 adversus *Carthaginem* iussit navigare. At *Phoenices*,
 id se facturos, negarunt: magnis quippe iuramentis
 sese teneri, et nefas esse facturos, si contra suam so-
 bolem militarent. Nolentibus autem Phoenicibus, reli-
 qui pares non erant viribus: atque ita Carthaginienses
 servitutem, quae illis a Persis imminabat, effugerunt.
 Etenim vim adferre Phoenicibus aequum non censuit
 Cambyses, ut qui se ultro Persis tradidissent, et c qui-

ὅτι σφέας τε αὐτοὺς ἐδιδάκασαν Πέρσῃσι, καὶ πᾶς ἐκ
Φοινίκων ἤρτητο ὁ ναυτικὸς στρατός. δόντες δὲ καὶ Κύ-
πριοι σφέας αὐτοὺς Πέρσῃσι, ἐστρατεύοντο ἐπ' Αἴγυ-
γυπτον. Ἐπεὶ τε δὲ τῷ Καμβύσῃ ἐκ τῆς Ἑλεφαν- 20
τίνης ἀπίκοντο οἱ Ἰχθυοφάγοι, ἔπεμπε αὐτοὺς ἐς τοὺς
Αἰθίοπας, ἐντυλάμενος τὰ λέγειν χρῆν, καὶ δῶρα φέ-
ροντας, πορφύρεόν τε εἶμα, καὶ χρύσειον στρεπτόν πε-
5 μαυχεῖον, καὶ ψίλια, καὶ μύρου ἀλάβαστρον, καὶ
Φοινικίου οἴνου κάδον. Οἱ δὲ Αἰθίοπες οὗτοι, ἐς τοὺς
ἀπέπεμπε ὁ Καμβύσης, λέγονται εἶναι μέγιστοι καὶ
κάλλιστοι ἀνθρώπων πάντων νόμοισι δὲ καὶ ἄλλοισι
χρεῖσθαι αὐτοὺς φασὶ κεχωρισμένοισι τῶν ἄλλων ἀν-
10 θρώπων, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὴν βασιλείην τοιῷδε τὸν
αἰ τῶν ἀστῶν κρίνωσι μέγιστόν τε εἶναι, καὶ κατὰ τὸ
μέγας εἶχεν τὴν ἰσχὺν, τοῦτον ἀξιούσι βασιλεύειν.

bus penderent universae ipsius copiae navales. Prac-
ter Phoenices, Cyprii quoque Persis sese tradiderant,
et expeditionis in Aegyptum susceptae erant socii.
(20.) Postquam ad Cambysen ex Elephantine advene-
runt Ichthyophagi, misit eos ad Aethiopes, edoctos
quid dicerent, et dona ferentes, purpureum ami-
culum, et aureum torquem armillasque, et unguenti
alabastrum, et palmei vini cadum. Dicuntur autem
Aethiopes hi, ad quos misit Cambyses, et staturâ
maximi et pulcerrimi esse hominum omnium; et
quum aliis institutis uti diversis ab aliorum homi-
num institutis, tum hoc ad regiam dignitatem spe-
ctante: quemcumque civium staturâ maximum iudi-
cant et corporis viribus pro ratione praestantem,
hunc regem esse aequum censent.

- 21 Ἐς τούτους δὴ ὦν τοὺς ἄνδρας ὡς ἀπίκοντο οἱ Ἰχθυο-
 Φάγαι, δίδόντες τὰ δῶρα τῷ βασιλεῖ αὐτέων, ἔλεγον
 τάδε· „Βασιλεὺς ὁ Περσέων Καμβύσης, βουλόμενος
 „Φίλος τοι καὶ ξεῖνος γενέσθαι, ἡμέας τε ἀπέπεμψε,
 „ἐς λόγους τοι ἐλθεῖν κελεύων, καὶ δῶρα ταῦτά τοι 5
 „δίδοι, τοῖσι καὶ αὐτὸς μάλιστα ἡδέται χορεύμενος.“
 Ὁ δὲ Αἰθίοψ, μαθὼν ὅτι κατόπται ἤκοιεν, λέγει πρὸς
 αὐτοὺς τοιαῦτα· „Οὔτε ὁ Περσέων βασιλεὺς δῶρα
 „ὑμέας ἐπεμψε φέροντας, προτιμῶν πολλοῦ ἐμοὶ ξεί-
 „νος γενέσθαι· οὔτε ὑμεῖς λέγετε ἀληθέα, ἤκετε γὰρ 10
 „κατόπται τῆς ἐμῆς ἀρχῆς. οὔτε ἐκεῖνος ἀνὴρ ἐστὶ δί-
 „καιος· εἰ γὰρ ἦν δίκαιος, οὐτ' ἂν ἐπεθύμησε χώρης ἄλ-
 „λης ἢ τῆς ἐωυτοῦ, οὐτ' ἂν ἐς δουλοσύνην ἀνθρώπους ἦγε
 „ὑπ' ὧν μηδὲν ἡδίκηται. νῦν δὲ αὐτῷ τόξον τόδε δίδόντες,
 „τάδε ἔπεια λέγετε· Βασιλεὺς ὁ Αἰθιοπῶν συμβουλεύει 15

(21.) Ad hos igitur homines ubi advenerunt Ichthyophagi, haec verba fecerunt: Rex Persarum Cambyses, cupiens amicitiam tecum hospitiumque iungere, misit nos, iubens ut in colloquium tuum veniremus; et dona tibi dat haec, quorum usu et ipse maxime delectatur. Quibus Aethiops, intelligens venire eos ut speculatores, in hunc modum respondit: Neque Persarum rex eo vos misit dona ferentes, quod multum ei intersit ut mecum amicitiam iungat; nec vos vera dicitis, venistis enim ut regni mei speculatores. Nec ille vir iustus est: nam si iustus esset, non concupivisset aliam terram praeter suam, nec in servitutem redegisset homines, qui nulla illum iniuria adfecerant. Nunc illi arcum hunc tradite, haec verba dicentes: Rex Aethiopum suadet regi

„τῷ Περσέων βασιλεῖ, ἔπεα νύ τω εὐπετέως ἔλκωσι
 „τὰ τόξα Πέρσαι ἔοντα μεγάβει τοσαῦτα, τότε ἐπ’
 „Αἰθίοπας τοὺς Μακροβίους πλήθει ὑπερβαλλόμενον
 „στρατεύεσθαι. μέχρι δὲ τούτου, θεοῖσι εἶδέναι χάριν,
 20 „οἳ οὐκ ἐπὶ νόον τρέπουσι Αἰθίοπων παισὶ γῆν ἄλλην
 „προσκιτᾶσθαι τῇ ἐωυτῶν.“ Ταῦτα δὲ εἶπας, καὶ 22
 αἰεὶς τὸ τόξον, παρέδωκε τοῖσι ἤκουσι. λαβὼν δὲ τὸ
 εἶμα τὸ πορφύρεον, εἰρώτα ὅ τι εἴη, καὶ ὅπως πεποιη-
 μένον. εἰπάντων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων τὴν ἀληθείην περὶ
 5 τῆς πορφύρης καὶ τῆς βαφῆς, δολερούς μὲν τοὺς ἀν-
 θρώπους ἔφη εἶναι, δολερά δὲ αὐτέων τὰ εἶματα. δεύ-
 τερα δὲ, τὸν χρυσοῦν εἰρώτα στρεπτόν τὸν περιαυχέ-
 νιον, καὶ τὰ ψέλια. ἐξηγεομένων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων
 τὸν κόσμον αὐτέων, γελάσας ὁ βασιλεὺς, καὶ νομίσας
 10 εἶναι σφρα πεδας, εἶπε ὡς παρ’ ἐωυτοῖσί εἰσι ρωμα-

*Persarum, ut quando ita facile arcus tendere hu-
 ius molis Persae potuerint, tunc adversus Macro-
 bios Aethiopes copiis multitudine nos superanti-
 bus moveat bellum: usque eo autem diis habeat
 gratiam, quod Aethiopum filiis non induxerint
 in animum, ut praeter suam terram adquirere cu-
 piant aliam. (22.) His dictis laxavit arcum, et his
 qui venerunt tradidit. Tunc sumto purpureo amiculo
 quaesivit, quid esset, et quonam modo factum. Cui
 quum Ichthyophagi vera dixissent, de purpura, et de
 illius tinctura, dolosos esse hos homines, inquit, et
 dolosa illorum amicula. Deinde de torque collari
 et de armillis quaesivit. Quumque de hoc ornatu ex-
 posuissent Ichthyophagi, ridens rex, quum compe-
 des esse putasset, ait, apud ipsos validiores hisce*

30 HERODOTI HISTOR. III.

λεώτεραι τούτων πέδαι. τρίτα δέ, εἰρώτα τὸ μύρον.
 εἰπάντων δὲ τῆς ποιήσεως περὶ καὶ ἀλείψιος, τὸν αὐ-
 τὸν λόγον τὸν καὶ περὶ τοῦ εἵματος εἶπε. ὥς δὲ ἐς τὸν
 οἶνον ἀπίκετο, καὶ ἐπύθετο αὐτοῦ τὴν ποιήσιν, ὑπερη-
 σθεῖς τῷ πόματι, ἐπείρετο ὅτι τε σιτέεται ὁ βασιλεὺς, 15
 καὶ χρόνον ὅσον μακρότατον ἀνὴρ Πέρσης ζῶει. οἱ δέ,
 σιτέεσθαι μὲν τὸν ἄρτον εἶπαν, ἐξηγησάμενοι τῶν πυ-
 ρῶν τὴν φύσιν· ὀγδώκοντα δ' ἔτεα ζῆς πλήρωμα ἀν-
 δρὶ μακρότατον προκέεσθαι. πρὸς ταῦτα, ὁ Αἰθίοψ ἔφη,
 οὐδὲν θωυμάζειν, εἰ σιτέμενοι κόπρον, ἔτεα ὀλίγα 20
 ζῶουσι· οὐδὲ γὰρ ἂν τσαῦτα δύνασθαι ζῶειν σφέας,
 εἰ μὴ τῷ πόματι ἀνέφερον, φράζων τοῖσι Ἰχθυοφάγοι-
 σι τὸν οἶνον· τοῦτο γὰρ ἑαυτοὺς ὑπὸ Περσέων ἐσσοῦ-
 23 σθαι. Ἀντειρομένων δὲ τὸν βασιλέα τῶν Ἰχθυοφάγων

compedes esse. Tertio, de unguento interrogavit; et,
quum illi de confectione unguenti ac de ungendi ratio-
ne disseruissent, idem illis, quod de amiculo, respon-
dit. Ubi ad vinum venit, et de huius confectione ex
illis quaesivit, valde delectatus potu, deinde interro-
gavit, quonam cibo utatur rex, et quodnam sit ho-
mini Persae longissimum vitae spatium? Et illi pa-
ne vesci aiebant, naturamque tritici exponebant: oc-
toginta vero annos, terminum dicebant esse longis-
simum, vitae hominis propositum. Tum Aethiops,
nil proinde mirum esse, ait, quum stercus com-
edant, tam exiguum eos vivere annorum numerum;
qui ne tot quidem annos vivere possent, nisi hocce
potu sese recrearent: nempe vinum dicens: hoc
enim uno a Persis se superari. (23.) Vicissim in-
terrogantibus regem Ichthyophagis de vitae spatio et

205, 14.

τῆς ζῆς καὶ διαίτης πέρι, ἔττα μὲν ἐς εἰκοσὶ καὶ
 ἑκατὸν τοὺς πολλοὺς αὐτέων ἀπικνέσθαι, ὑπερβαλ-
 λείν δὲ τινὰς καὶ ταῦτα· σίτησιν δὲ εἶναι κρέα τε
 5 ἐφθά· καὶ πόμα, γάλα. θῶυμα δὲ ποιευμένων τῶν
 κατασκόπων περὶ τῶν ἐτέων, ἐπὶ κρήνῃ σφι ἡγήσα-
 σθαι, ἀπ' ἧς λουόμενοι, λιπαρώτεροι ἐγίνοντο, κατὰ-
 περ εἰ ἐλαίου εἴη· ὅξιν δὲ ἀπ' αὐτῆς ὥστε ἰῶν. ἀσθενὲς
 δὲ τὸ ὕδωρ τῆς κρήνης ταύτης οὕτω δὴ τι ἔλαγον εἶναι
 10 οἱ κατασκόποι, ὥστε μηδὲν αἶόν τε εἶναι ἐπ' αὐτοῦ ἐπι-
 πλέειν, μήτε ξύλον, μήτε τῶν ὅσα ξύλου ἐστὶ ἐλαφρό-
 τερα· ἀλλὰ πάντα σφέα χερσὶν ἐς βυσσόν· τὸ δὲ
 ὕδωρ τοῦτο εἰ σφί ἐστι ἀληθέως αἶόν τι λέγεται, διὰ
 τοῦτο αὖ εἶν, τοῦτω τὰ πάντα χερσὶν ἐκείνων, μακρόβιοι.
 15 ἀπὸ τῆς κρήνης δὲ ἀπαλλασσομένων, ἀγαγὼν σφείας

de alimentorum genere; ad centum et viginti annos,
 ait, pervenire ipsorum plerosque. nonnullos vero
 etiam hunc terminum transcendere: cibum vero
 esse carnes coctas; potum, lac. Quumque miraren-
 tur speculatores quod de annorum numero dixisset,
 ad fontem ab illo ductos se esse referebant, e quo
 loti nitidiores facti fuissent, quasi olei fons esset;
 odorem autem tamquam violarum spirare illum fon-
 tem. Ita levem autem, dicebant speculatores, esse
 fontis huius aquam, ut nihil supernatare possit, ne-
 que lignum, neque quaecumque ligno sunt leviora;
 sed in fundum abire omnia. Cuius aquae si revera
 ea natura est, quae perhibetur, fuerint illi hanc ob
 causam *longaevi*, quod plurimum hac aqua utuntur.
 A fonte discedentes, ductos se fuisse narrabant in lo-
 cum quo victi homines custodiebantur, ibique cun-

32 HERODOTI HISTOR. III.

εἰς δεσμωτήριον ἀνδρῶν, ἔμβα τοὺς πάντας ἐν πέδησι
 χρυσέῃσι δεδεσθαι. ἔστι δὲ ἐν ταῦτοις τοῖσι Αἰθίοφιν
 πάντων ὁ χαλκὸς σπανιώτατον καὶ τιμιώτατον. Θη-
 σάμενοι δὲ καὶ τὸ δεσμωτήριον, ἐθήσαντο καὶ τὴν τοῦ
 24 Ἡλίου λεγομένην τράπεζαν. Μετὰ δὲ ταύτην, τελευ-
 ταίας ἐθήσαντο τὰς θήκας αὐτέων, αἱ λέγονται
 σκευάζεσθαι ἐξ ὑέλου, τρόπῳ τοιῷδε. ἐπὶ αὐτὸν νεκρὸν
 ἰσχυρήναισι, εἴτε δὴ κατάπερ Αἰγύπτιοι, εἴτε ἄλλως
 πως, γυψώσαντες ἅπαντα αὐτὸν, γραφῇ κοσμέουσι, 5
 ἐξομοιῶντες τὸ εἶδος ἐς τὸ δυνατόν· ἔπειτα δὲ οἱ περι-
 στάσι στήλην ἐξ ὑέλου πεποιημένην κοίλην· ἡ δὲ σφι
 πολλή καὶ εὐεργὸς ὀρύσσεται. ἐν μέσῃ δὲ τῇ στήλῃ
 ἐνέων διαφαίνεται ὁ νέκυσ, οὔτε ὁδὸν οὐδεμίαν ἄχαριν
 παρεχόμενος, οὔτε ἄλλο αἰκίεσ οὐδέν· καὶ ἔχει πάν- 10

ctos aureis vinctos compedibus vidisse. Est enim apud
 hos *Aethiopes* aes metallorum rarissimum et pretio-
 sissimum. Inspecto carcere, etiam Solis mensam, quae
 vocatur, spectaverunt. (24.) Post hanc, ad extre-
 mum spectarunt *sepulcra* eorum, quae *e vitro* per-
 hibentur esse parata, hoc modo. Postquam arefecer-
 unt cadaver, sive eadem ratione atque Aegyptii, sive
 quo alio modo, totum gypso oblinunt, et picturâ ita
 exornant, ut speciem quam maxime similem vivo
 referat; deinde cavam columnam ei circumdant ex
vitro confectam, quod apud illos magnâ copiâ et
 manu tractabile effoditur. Ita in media columna stans
 cadaver, per columnam conspicitur, nec odorem ul-
 lum spirans iniucundum, nec aliud quidquam in-
 commodi praebens: estque columna circumcirca con-
 spicua, atque adeo ipsum etiam cadaver omni ex

τα Φαειρὰ ὁμοίως αὐτῷ τῷ νέκυϊ. ἐν αὐτὸν μὲν δὴ ἔχου-
σι τὴν στήλην ἐν τοῖσι οἰκίοισι οἱ μάλιστα προσήκοντες,
πάντων τε ἀπαρχόμενοι, καὶ θυσίας οἱ προσάγοντες·
μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκομίσαντες, ἰστάσι περὶ τὴν πόλιν.

Θιπτάμενοι δὲ τὰ πάντα οἱ κατάσκοποι, ἀπαλλάσ- 25
σιντο ὀπίσω. ἀπαγγειλάντων δὲ ταῦτα τούτων, αὐτί-
κα ὁ Καμβύσης, ὄργην ποιησάμενος, ἐστρατεύετο ἐπὶ
τοὺς Αἰθίοπας· οὔτε παρασκευὴν σίτου οὔδε μὴν παραγ-
5 γείλας, οὔτε λόγον ἐωυτῷ δούς, ὅτι ἐς τὰ ἔσχατα τῆς
γῆς ἔμалле στρατεύεσθαι. οἷα δὲ ἐμμανὴς τε ἐὼν καὶ
οὐ Φρονήσης, ὡς ἤκουε τῶν Ἰχθυοφάγων, ἐστρατεύετο,
Ἕλληνας μὲν τοὺς παριόντας αὐτοῦ τάξας ὑπομένειν,
τὸν δὲ πεζὸν πάντα ἅμα ἀγόμενος. Ἐπεὶ τε δὲ στρα-
10 τεύόμενος ἐγένετο ἐν Θήβησι, ἀπέκρινε τοῦ στρατοῦ ὡς

parte conspicuum est. Hanc columnam per anni spa-
tium suis in aedibus servant qui cognatione proximi
sunt, rerum omnium primitias illis offerentes, alia-
que sacra facientes: deinde aedibus elatas columnas
circa urbem collocant.

(25.) Speculatores, postquam ista omnia spectas-
sent, reversi sunt. Qui ubi haec renunciarunt, pro-
tinus *Cambyses*, irā incensus, bellum inferre *Aethio-
pibus* instituit, nullo de procuranda re frumentaria
mandato dato, nec secum cogitans in ultima terra-
rum suscipi hanc expeditionem. Sed, ut furiosus, nec
mentis compos, simulatque *Ichthyophagos* audierat,
ad bellum faciendum profectus est; Graecos, qui cum
eo erant, in Aegypto manere iubens, peditatum vero
universum secum ducens. Postquam itinere Thebas
pervenit, ablegavit de exercitu circa quinquaginta
Herod. T. II. P. I. C

πέντε μυριάδας· καὶ τούτοις μὲν ἐνετέλλετο, Ἀμμωνίους ἑξαδραποδισαμένους, τὸ χρηστήριον τὸ τοῦ Διὸς ἐμπερῆσαι· αὐτὸς δὲ τὸν λοιπὸν ἄγων στρατὸν, ἥϊε ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας. Πρὶν δὲ τῆς ὁδοῦ τὸ πέμπτον μέρος διελθυμέναι τὴν στρατιήν, αὐτίκα πάντα αὐτοὺς τὰ εἰς 15
 χον σιτίων ἐχόμενα, ἐπελελοίπεε· μετὰ δὲ τὰ σιτία, καὶ τὰ ὑποζύγια ἐπέλιπε κατεσθιόμενα. εἰ μὲν νυν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχῃ, καὶ ἀπῆγε ὀπίσω τὸν στρατὸν, ἐπὶ τῇ ἀρχῇθεν γενομένη ἀμαρτῇ· ἦν ἂν σοφὸς ἀνὴρ· νῦν δὲ οὐδένα λόγον ποιούμενος, ἥϊε 20
 αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω. οἱ δὲ στρατιῶται, ἕως μὲν τι εἶχον ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν, ποιηφαγέοντες διέζων· ἐπεὶ δὲ ἐς τὴν ψάμμον ἀπίκοντο, δεινὸν ἔργον αὐτέων τινὲς ἐργάσαντο· ἐκ δεκάδος γὰρ ἕνα σφέων αὐτέων ἀποκληρώσαντες, κατέφαγον. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Καμ- 25

hominum millia, quos iussit in servitutem redigere *Ammonios*, et oraculum Iovis incendere: ipse, reliquum ducens exercitum, adversus Aethiopas perrexit. Sed, prius quam quintam confecisset itineris partem, primum, quidquid cibariorum de frumenti genere habuerant, eos defecerat; deinde, post frumentum, etiam iumenta quae comedi possent defecere. Quae si *Cambyses* intelligens mutasset sententiam, exercitumque reduxisset; erat, post prius admissum peccatum, vir prudens futurus: nunc, nihil secum reputans, ulterius semper progressus est. At milites quamdiu e terrae solo nancisci aliquid poterant, herbas radicesque comedentes vitam sustentarunt: ubi vero in arenosa pervenere, dirum facinus nonnulli eorum instituerunt; sortiti ex se ipsis,

βύσσης, δείσας τὴν ἀλληλοφάγην, ἀπείς τὸν ἐπ' Αἰθίο-
 πας στόλον, ὅπισω ἐπορεύετο, καὶ ἀπικνέεται ἐς Θή-
 βας, πολλοὺς ἀπολέσας τοῦ στρατοῦ. ἐκ Θηβέων δὲ
 καταβὰς ἐς Μέμφιν, τοὺς Ἕλληνας ἀπῆκε ἀποπλέειν.

30 ὁ μὲν ἐπ' Αἰθίοπας στόλος οὕτω ἐπρῆξε. Οἱ δ' αὐτέων 26
 ἐπ' Ἀμμωνίους ἀποσταλάντες στρατεύεσθαι, ἐπεὶ τε
 ὁρμηθέντες ἐκ τῶν Θηβέων, ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγω-
 γοὺς, ἀπικόμενοι μὲν Φανεροὶ εἰσι ἐς Ὀασιν πόλιν,
 5 τὴν ἔχουσι μὲν Σάμιοι, τῆς Αἰσχριωνίης Φυλῆς λεγό-
 μενοι εἶναι· ἀπέχουσι δὲ ἑπτὰ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Θη-
 βέων διὰ Ψάμμου· οὐνομάζεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος κατὰ
 Ἑλλήνων γλῶσσαν, Μακάρων νῆσος. ἐς μὲν δὴ τοῦ-
 10 τον τὸν χῶρον λέγεται ἀπικέσθαι τὸν στρατὸν· τὸ ἐν-

decimum quemque comederunt. Qua re cognita *Cam-
 byses*, veritus mutuam militum comesturam, omitta-
 adversus Aethiopas expeditione, retrogressus est;
 multisque de exercitu amissis, Thebas iterum perve-
 nit. Quumque Thebis Memphin descendisset, Grae-
 cos cum navibus domum dimisit. Talis igitur exitus
 fuit expeditionis adversus Aethiopas susceptae. (26.)
 Qui vero ad bellum *Ammonii*s inferendum erant
 missi, hos compertum est, ducibus itineris comitatos,
Oasin oppidum pervenisse, quod Samii incolunt, qui
 de Aeschrionia tribu esse dicuntur, absuntque a The-
 bis septem dierum itinere per arena faciendo: no-
 minatur autem ille locus graeco sermone *Beatorum
 insula*. Hunc igitur in locum pervenisse dicitur ille
 exercitus: inde vero quid his acciderit, nisi quod
 Ammonii narrant et qui ex his audiverunt, nemo

σάντες, ἄλλοι οὐδένες οὐδὲν ἔχουσι εἰπεῖν περὶ αὐτέων· οὔτε γὰρ εἰς τοὺς Ἀμμωνίους ἀπίκοντο, οὔτε ὀπίσω ἐνόστησαν. λέγεται δὲ καὶ τὰδε ὑπ' αὐτέων Ἀμμωνίων ἐπειδὴ ἐκ τῆς Ὀάσιος ταύτης ἵεναι διὰ τῆς ψάμμου ἐπὶ σφέας, γενέσθαι τε αὐτοὺς μεταξύ κου μάλιστα 15 αὐτέων τε καὶ τῆς Ὀάσιος, ἄριστον αἰρεομένοισι αὐτέοις ἐπιπνεῦσαι νότον μέγαν τε καὶ ἐξάσιον, φορέοντα δὲ θῖνας τῆς ψάμμου, καταχῶσαί σφέας; καὶ τρῶπῳ τοιούτῳ ἀφανισθῆναι. Ἀμμωνιοὶ μὲν οὕτω λέγουσι γενέσθαι περὶ τῆς στρατιῆς ταύτης. 20

27 Ἀπυγμένου δὲ Καμβύσιω εἰς Μέμφιν, ἐφάνη Αἰγυπτίοισι ὁ Ἄπις, τὸν Ἕλληες Ἐπαφον καλέουσι. ἐπιφανέος δὲ τούτου γενομένου, αὐτίκα οἱ Αἰγύπτιοι εἰματα τε ἐφόρεον τὰ κάλλιστα, καὶ ἦσαν ἐν θαλίῃσι. ἰδὼν δὲ ταῦτα τοὺς Αἰγυπτίους ποιεῦντας ὁ Καμβύσης, 5

alius quidquam quod dicat habet; neque enim ad Ammonios pervenerunt, neque domum reversi sunt. Narrant autem soli Ammonii, quum alia, tum hoc: ab hac *Oasi* per arenosa adversus ipsos iter facientibus, quum iam fere in medio inter ipsos et *Oasin* essent, incidisse illis, dum prandium capiebant, vehementem et immanem ventum Notum, sabuli acervos secum abripientem; quibus illi obruti, tali modo internecone periissent. Ammonii quidem hoc narrant exercitui illi accidisse.

(27.) Quo tempore vero *Memphin Cambyses* pervenit, adparuerat Aegyptiis *Apis*, quem *Epaphum* Graeci vocant. Qui ubi repertus est, continuo Aegyptii, vestimentis induti pulcerrimis, in lautitiis erant. Quos haec agentes conspicatus *Cambyses*, prorsus exi-

πάγχυ σφέας καταδόξας, έωυτοῦ κακῶς προήξαντος,
χαρμόδωνα ταῦτα ποιέειν, εκάλεε τούς επιτρόπους τῆς
Μέμφιος· απικομένους δέ ες ὄψιν, εἶρετο „ὅ τι πρότερον
μὲν, εόντος αὐτοῦ ἐν Μέμφι, ἐποίειν τοιοῦτον οὐδέν Αἰ-
10 γύπτιοι· τότε δέ, ἐπεὶ αὐτὸς παρείη τῆς στρατιῆς πλη-
θὺς τι ἀποβαλὼν;“ οἱ δὲ ἔφραζον, ὡς σφι θεὸς εἴη φα-
νὴς, διὰ χρόνου πολλοῦ ἐωθὼς ἐπιφαίνεσθαι· καὶ ὡς
ἐπὶ αὐτῇ φανῇ, τότε πάντες οἱ Αἰγύπτιοι κεχαρηκότες
ὀρτάζων. ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης, ἔφη ψεύδε-
15 σθαί σφέας· καὶ ὡς ψευδομένους, θανάτῳ ἐξημίῳ.
Ἀπακτίνας δὲ τούτους, δεύτερα τούς ἱεράς εκάλεε ες 28
ὄψιν. λεγόντων δὲ κατὰ τὰ αὐτὰ τῶν ἱερέων, οὐ λήσειν
ἔφη αὐτὸν, εἰ θεὸς τις χειροῆρης ἀπυγμένος εἴη Αἰγυ-
πτίῳσι. τσαῦτα δὲ εἶπας, ἐπάγειν ἐκέλευε τὸν Ἄπιν
5 τούς ἱεράς· οἱ μὲν δὴ μετήϊσαν ἄξοντες. Ὁ δὲ Ἄπιν

stimans, quod ipse male rem gessisset, eo laetos illos
festa haec celebrare, praefectos ad se vocat urbis; ex
eisque, ubi in conspectum ipsius venere, quaerit,
cur, se prius Memphi versante, nihil tale fecissent
Aegyptii; at nunc, quum adisset magnâ exercitus
parte amissâ? Cui illi respondent, deum sibi adpa-
ruisse, qui ex multo temporis intervallo adparere
idemtidem consuesset; et, quando adpareat, tum
universos Aegyptios laeta festa celebrare. Haec au-
diens Cambyses, mentiri eos, ait; atque, ut menda-
ces, ultimo supplicio adfecit. (28.) His ocoisis, dein
sacerdotes in conspectum vocavit. Qui quum eadem
dixissent; intellecturum sese, ait, an deus aliquis
manu duci adsuetus advenerit Aegyptiis. Quae ubi
dixit, adducere ad se Apin iussit sacerdotes: et illi

οὗτος, ὁ Ἐπαφος, γίνεται μόσχος ἐκ βοῦς ἥτις οὐκέτι
οἷη τε γίνεται εἰς γαστέρα ἄλλον βάλλεσθαι γόνον.
Αἰγύπτιοι δὲ λέγουσι σέλας ἐπὶ τὴν βοῦν ἐκ τοῦ οὐ-
ρανοῦ κατίσχειν, καὶ μιν ἐκ τούτου τίττειν τὸν Ἄπιν.
ἔχει δὲ ὁ μόσχος οὗτος, ὁ Ἄπις καλεόμενος, σημήϊα 10
τοιᾶδι· εἰὼν μέλας, ἐπὶ μὲν τῷ μετώπῳ λευκὸν τετρά-
γωνον φορεῖ· ἐπὶ δὲ τοῦ νώτου, αἰετὸν εἰκασμένον· ἐν
δὲ τῇ οὐρῇ, τὰς τρεῖς διπλᾶς· ἐπὶ δὲ τῇ γλώσσῃ,
29 κάρναρον. Ὡς δὲ ἤγαγον τὸν Ἄπιν οἱ ἱερεῖς, ὁ Καμ-
βύσης, οἷα εἰὼν ὑπομαργότερος, σπασάμενος τὸ ἐγ-
χειρίδιον, θέλων τύψαι τὴν γαστέρα τοῦ Ἄπιος, παῖς
τὸν μηρόν· γελάσας δὲ, εἶπε πρὸς τοὺς ἱερεῖς· „ὦ
,,κακαὶ κεφαλαί, τοιοῦτοι θεοὶ γίνονται, ἔναίμοι τε 5
,,καὶ σαρκώδεις, καὶ ἐπαίοντες σιδηρίων; ἄξιος μὲν

XXVIII. 7. βάλλεσθαι. λαβίσθαι ed. Schaeff. 11. τετράγωνον.
τρίγωνον legendum censent viri docti, et l. 12. ὑπὸ pro ἐπι.

abierunt adducturi. Est vero *Apis* hic, sive *Eraphus*,
iuvencus ex vacca natus quae nullum alium debine
concupere partum potest: dicuntque Aegyptii, fulgo-
rem de coelo in vaccam istam incumbere, ex quo illa
Apin conceptum pariat. Habet autem hic iuvencus,
quem *Apin* vocant, notas huiusmodi: niger color est;
sed in fronte, quadratum album; in tergo, figura
aquilae; in cauda, pili duplices; in lingua, scarabaeus.
(29.) *Apin* ubi adduxerunt sacerdotes, *Cam-
byses*, haud satis mentis compos homo, stricto gladio,
quum ventrem *Apidis* vellet ferire, femur feriit; ri-
densque sacerdotes adloquens, *O prava capita!* in-
quit. *Tales ergo sunt dii, sanguine carneque in-*
structi, et ferri ictum sentientes? Dignus profecto

209, 31.

„Αἰγυπτίων οὗτός γε ὁ θεός. ἀτὰρ τοι ὑμεῖς γε οὐ
 „χαίροντες γέλωτα ἐμὲ θήσεσθε.“ Ταῦτα εἶπας,
 ἐνετείλατο τοῖσι ταῦτα πρήσσουσι, τοὺς μὲν ἱεῖας ἀπο-
 10 μαστιγῶσαι, Αἰγυπτίων δὲ τῶν ἄλλων τὸν αὖ λάβωσι
 ὀρτάζοντα, κτείνειν. ὅρτῃ μὲν δὴ διελέλυτο Αἰγυπτίοισι
 οἱ δὲ ἱεῖες ἐδικαιεῦντο. ὁ δὲ Ἄπις πεπληγμένος τὸν
 μηρὸν, ἔφθινε ἐν τῷ ἱρῷ κατακείμενος. καὶ τὸν μὲν,
 τελευτήσαντα ἐκ τοῦ τρώματος, ἔθαψαν οἱ ἱεῖες λά-
 15 θρη Καμβύσειω.

Καμβύσης δὲ, ὡς λέγουσι Αἰγύπτιοι, αὐτίκα διὰ 30
 τοῦτο τὸ ἀδίκημα ἐμάνη, ἐὼν οὐδὲ πρότερον Φρενήσης.
 Καὶ πρῶτα μὲν τῶν κακῶν ἐξεργάσατο τὸν ἀδελφεὸν
 Σμέρδιν, ὄντα πατρὸς καὶ μητρὸς τῆς αὐτῆς· τὸν ἀπέ-
 5 πεμψε εἰς Πέρσας Φθόνῳ ἐξ Αἰγύπτου, ὅτι τὸ τόξον

*Aegyptiis hicce deus! Caeterum vos non iuvabit,
 ludibrio me habuisse.* His dictis, iussit hos quibus
 id negotii mandatum est, flagellis caedere sacerdotes;
 reliquorum vero Aegyptiorum quemcumque nacti
 fuissent festum celebrantem, occidere. Ita festi dies
 finem habuere apud Aegyptios, et sacerdotes multati
 sunt. *Apis* vero, percussus femur, contabuit in tem-
 plo iacens: quem, mortuum ex vulnere, sacerdotes
 clam rege sepeliverunt.

(30.) *Cambyses* vero, ut aiunt Aegyptii, e vesti-
 gio propter iniquum illud facinus furore fuit correp-
 tus, quum ne ante id tempus quidem satis compos
 fuisset mentis. Et primum quidem, post illud, fla-
 gitium in fratrem commisit *Smerdin*, qui eodem pa-
 tre eademque matre erat natus. Hunc ex Aegypto in
 Persas dimisit per invidiam, quod arcum, quem ab

μῶνος Περσέων ὅσον τε ἐπὶ δύο δακτύλους εἴρουσι, τὸ
 παρὰ τοῦ Αἰθίοπος ἤνικαν οἱ Ἰχθυοφάγοι· τῶν δὲ ἄλ-
 λων Περσέων οὐδεὶς ριός τε ἐγένετο. Ἀποικιομένους ὦν
 εἰς Πέρσας τοῦ Σμέρδιδος, οἷον εἶδε ὁ Καμβύσης ἐν
 τῷ ὕπνῳ τοιήνδε· ἑδοξέ οἱ ἄγγελον ἐλθόντα ἐκ Περ- 10
 σέων ἀγγέλλειν, ὡς ἐν τῷ θρόνῳ τῷ βασιλικῷ ἰσό-
 μενος Σμέρδιδι, τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ ψαύσει. Πρὸς
 ὦν ταῦτα, δίσσας περὶ ἑαυτοῦ μή μιν ἀποκτείναις ὁ
 ἀδελφεὸς ἄρχη, πέμπει Πρηξάσπεια εἰς Πέρσας, ὅς
 ἦν οἱ ἀνὴρ Περσέων πιστότατος, ἀποκτενέοντά μιν. ὁ 15
 δὲ, ἀναβὰς εἰς Σοῦσα, ἀπέκτενε Σμέρδιν· οἱ μὲν λέ-
 γουσι, ἐπ' αὔρην ἐξαγαγόντα· οἱ δὲ, εἰς τὴν Ἐρυθρὴν θα-
 31 λασσαν προσαγαγόντα καταποντῶσαι. Πρῶτον μὲν
 δὴ λέγουσι Καμβύσῃ τῶν κακῶν ἄρξαι τοῦτο. δεύτε-
 ρα δὲ ἐξεργάσατο τὴν ἀδελφεὴν, ἐπισπομένην οἱ εἰς

Aethiopae datum Ichthyophagi adtulcrant, ille unus ex
 Persis ad duos saltem fere digitos adtraxisset, quum
 relinquorum Persarum nullus id praestare potuisset.
 Dein, quum in Persas reversus Smerdis esset, visum
Cambyses per somnum vidit huiusmodi. Visus illi
 est nunciū ex Perside veniens nunciare, *Smerdin in*
sella regia sedentem, capite coelum tetigisse. Quam
 ob caussam sibi timens, ne se occiso regnum occupet
 frater, Praxaspen in Persas mittit, cui Persarum maxi-
 mam fidem habebat, dato mandato ut illum occidat.
 Et Praxaspes Susa profectus occidit Smerdin, sive ve-
 natum eductum, ut alii aiunt; sive, ut alii, ad Rubrum
 deductum mare, et in eo demersum. (31.) Primo
 hoc facinore in fratrem admissio, alterum in sororem
 patravit, quae illum in Aegyptum erat secuta, quam-

Αἴγυπτον, τῇ καὶ συνοίκεε, καὶ ἦν οἱ ἀπ' ἀμφοτέρων
 5 ἀδελφεῇ. ἔγχευε δὲ αὐτὴν ὧδε· οὐδαμῶς γὰρ ἐώθεσαν
 πρότερον τῇσι ἀδελφεῇσι συνοικέειν Πέρσαι. ἡράσθη μίης
 τῶν ἀδελφῶν Καμβύσης, καὶ ἔπειτα βουλόμενος αὐ-
 τὴν γῆμαι, ὅτι οὐκ ἐώθοτα ἐπενόεε ποιήσῃν, εἶρετο κα-
 λέσας τοὺς βασιλῆους δικαστάς, εἴ τίς ἐστι κελεύων
 10 νόμος τὸν βουλόμενον ἀδελφεῇ συνοικέειν. Οἱ δὲ βασι-
 λῆοι δικασταὶ κεκοιμένοι ἄνδρες γίνονται Περσέων, ἐς
 οὗ ἀποθάνωσι, ἢ σφι παρευρεθῇ τι ἄδικον, μέχρι τού-
 του. οὗτοι δὲ τοῖσι Πέρσῃσι δίκας δικάζουσι, καὶ ἐξη-
 γηταὶ τῶν πατρίων θεσμῶν γίνονται, καὶ πάντα ἐς
 15 τούτους ἀνακέαται. Εἰρομένου ὦν τοῦ Καμβύσεω, ὑπε-
 κρίνοντο αὐτῷ οὗτοι καὶ δίκαια καὶ ἀσφαλέα· Φάμε-
 νοι, νόμον οὐδένα ἐξευρίσκειν, ὅς κελεύει ἀδελφεῇ συν-

que habuit uxorem, quum tam a patre, quam a matre,
 soror eius esset. In matrimonium autem eam tali
 modo duxerat, quum antea neutiquam moris fuisset
 apud Persas, sorores in matrimonium ducere. Unius
 ex sororibus suis captus erat amore: quam quum
 cuperet matrimonio sibi iungere, nossetque contra
 morem fore Persarum si id faceret, vocatos ad se re-
 gios iudices interrogavit, *sit-ne lex aliqua, iubens*
ut, qui vellet, in matrimonium duceret suam so-
rorem? Sunt autem *regii Iudices* probati inter Per-
 sas viri; qui eo munere funguntur quoad vivunt, aut
 usque dum iniusti quidpiam in illis reperiatur. Hi
 Persis ius dicunt, et interpretes sunt patriarum le-
 gum, et ad eos omnia referuntur. Ad quaestionem
 igitur a Cambyse propositam responderunt hi ea quae
 et vera et iuta essent; dicentes, *nullam se legem repe-*

οικέειν ἀδελφεόν· ἄλλον μὲν τοι ἐξευρηκέναι νόμον, τῷ βασιλεύοντι Περσέων ἐξεῖναι ποιεῖν τὸ ἂν βούληται. οὕτω οὔτε τὸν νόμον ἔλυσαν, δέισαντες Καμβύσεα· ἵνα 20
 τε μὴ αὐτοὶ ἀπόλωνται τὸν νόμον περιστέλλοντες, παρ-
 ἐξεῦρον ἄλλον νόμον σύμμαχον τῷ θέλοντι γαμέειν
 ἀδελφεάς. Τότε μὲν δὴ ὁ Καμβύσης ἔγημε τὴν ἐρω-
 μένην· μετὰ μὲν τοι οὐ πολλὸν χρόνον ἔσχε ἄλλην ἀδελ-
 Φεήν. τούτων δὴτα τὴν νεωτέραν, ἐπισπομένην οἱ ἐπ' 25
 32 Αἴγυπτον, κτείνει. Ἀμφὶ δὲ τῷ θανάτῳ αὐτῆς διζὸς,
 ὥσπερ περὶ Σμέρδιος, λέγεται λόγος. Ἕλληνες μὲν γὰρ
 λέγουσι, Καμβύσεα συμβαλέειν σκύμνον λέοντος σκύ-
 λακι κυνός· θεωρεῖν δὲ καὶ τὴν γυναῖκα ταύτην. νικω-
 μένου δὲ τοῦ σκύλακος, ἀδελφεὸν αὐτοῦ ἄλλον σκύλα- 5
 κα, ἀπορρήξαντα τὸν δεσμὸν, παραγενέσθαι οἱ· δύο

rire, quae iubeat ut frater in matrimonium ducat sororem; aliam vero reperiri legem, quae statuat, licitum esse regi facere quidquid velit. Itaque neque legem, metu Cambysis, abrogarunt; et, ne ipsi, tuentes legem, perirent, aliam legem invenerunt, quae illi, sororem in matrimonium ducere cupienti, patrocina- batur. Igitur tunc Cambyses, quam amabat, duxit uxorem: nec vero multo post, aliam etiam sororem sibi matrimonio iunxit. Et hanc natu minorem, quae eum in Aegyptum secuta erat, interfecit. (32.) De cuius morte duplex, perinde atque de Smerdi, fama fertur. Graeci quippe narrant, commisisse Cambysen, spectante uxore, catulum leonis cum canis catulo; qui quum a leonis catulo vinceretur, alium catulum caninum, qui fuisset huius frater, ruptâ ca- tenâ, illi opem tulisse; atque ita canes, quum duo

δὲ γενομένους οὕτω δὴ τοὺς σκύλακας ἐπικρατῆσαι τοῦ
 σκύμνου. καὶ τὸν μὲν Καμβύσεα ἥδεσθαι θρώμενον·
 τὴν δὲ, παρημένην δακρύειν. Καμβύσεα δὲ μαθόντα
 10 τοῦτο, ἐπείρεσθαι διότι δακρύοι· τὴν δὲ εἰπεῖν, ὡς ἰδοῦ-
 σα τὸν σκύλακα τῷ ἀδελφεῷ τιμωρήσαντα, δακρύ-
 σειε, μνησθεῖσά τε Σμέρδιος, καὶ μαθοῦσα ὡς κείνῳ
 εὖκ εἴη ὁ τιμωρήσων. Ἕλληνες μὲν δὴ διὰ τοῦτο τὸ
 ἔπος Φασὶ αὐτὴν ἀπολέσθαι ὑπὸ Καμβύσεω. Αἰγύ-
 15 πτιοι δὲ, ὡς τραπέζῃ περικατημένων, λαβοῦσαν θρί-
 δακα τὴν γυναῖκα περιτίλαι, καὶ ἐπανείρεσθαι τὸν ἄν-
 δρα, κότερον περιτετιλμένη ἢ θρίδαξ, ἢ δασεῖα εὐῖσα,
 εἴη καλλίων. καὶ τὸν Φάσαι, δασεῖαν. τὴν δ' εἰπεῖν·
 „Ταύτην μὲν τοί κοτε σὺ τὴν θρίδακα ἐμιμήσας, τὸν
 20 „Κύρου οἶκον ἀποψιλώσας.“ Τὸν δὲ, θυμωθέντα ἐμ-

essent, leonem superasse. Haec spectantem Camby-
 sen, delectatum esse; illam vero, adsidentem, fudisse
 lacrymas. Id animadvertentem Cambysem quaesisse
 ex eo, *cur fleret?* et illam respondisse, *flere se,*
quod catulum videns opem ferentem fratri, memi-
nisset Smerdis, cogitassetque neminem esse qui
illi esset opem laturus. Hoc igitur ob dictum inter-
 sectam illam a Cambyse esse aiunt Graeci. Aegyptii
 vero narrant, quum mensae ambo adsiderent, mulie-
 rem sumtâ lactucâ folia circumcirca decerpsisse, tum
 ex marito quaesisse, *sit-ne integra lactuca, an cui*
folia decerpta sint, pulcrrior? Quumque is, *in-*
tegram, dixisset; reposuisse illam, *Atqui tu hanc*
imitatus es lactucam, Cyri domum circumcidens.
 Et illum, ira incensum, calce pedis ei, praegnans

πηδῆσαι αὐτῇ, ἐχούσῃ ἐν γαστρὶ καὶ μὴ ἐκτρώσασαν ἀποθανεῖν.

- 33 Ταῦτα μὲν ἐς τοὺς οἰκηίους ὁ Καμβύσης ἐξέμανη, εἴτε δὴ διὰ τὸν Ἄπιν, εἴτε καὶ ἄλλως, οἷα πολλὰ εἰώθει ἀνθρώπους κακὰ καταλαμβάνειν. καὶ γὰρ τινα καὶ ἐκ γενεῆς νοῦσον μεγάλην λέγεται ἔχειν ὁ Καμβύσης, τὴν ἰρὴν οὐνομάζουσί τινες. οὐ νῦν τοι αἰεὶς οὐδὲν ἦν, τοῦ σώματος νοῦσον μεγάλην νοσέοντος, μηδὲ τὰς 5
- 34 Φρένας ὑγιαίνειν. Τάδε δ' ἐς τοὺς ἄλλους Πέρσας ἐξέμανη. λέγεται γὰρ εἰπεῖν αὐτὸν πρὸς Πηξάσπεια, τὸν ἐτίμα τε μάλιστα, καὶ οἱ τὰς ἀγγελίας ἐφόρει οὗτος, τούτου τε ὁ παῖς οἰνοχόος ἦν τῷ Καμβύσῃ, τιμὴ δὲ καὶ αὐτῇ οὐ σμικρὴ· εἰπεῖν δὲ λέγεται τάδε: „Πηξάσπεις, κοῖόν μὲ τινα νομίζουσι Πέρσαι εἶναι ἀν- 5

quum esset, insultasse; et illam abortu facto mortuam esse.

(33.) Ita in suos saeviit *Cambyses*, in furorem actus sive propter Apin nimirum, sive alio casu, quales multae calamitates accidere hominibus solent: nam etiam a pueris gravi morbo dicitur *Cambyses* adfectus fuisse, quem *sacrum morbum* nonnulli vocant. Itaque non erat dissentaneum, ut, corpus quum gravi morbo laboraret, ne mens quidem sana esset. (34.) In reliquos vero Persas haec alia furoris edidit exempla. *Praxaspen*, quem maximo in honore habebat, qui nunciorum ad regem perferendorum munereungebatur, cuius etiam filius pincerna regis erat, qui et ipse haud exiguus honor est; illum igitur sic adlocutus fertur: *Dic mihi, Praxáspes; qualem me virum esse existimant Persae? et quos de me*

„δρα; τίνας τε λόγους περὶ ἐμῷ ποιῶνται;“ Τὸν δὲ
 εἰπὼν „ὦ δέσποτα, τὰ μὲν ἄλλα πάντα μεγάλως
 „ἐπαινέται· τῇ δὲ Φιλονίῃ σέ Φασι πλέονως προσκεί-
 10 „σθαι.“ Τὸν μὲν δὲ λέγειν ταῦτα περὶ Περσίων. τὸν
 δὲ, θυμωθέντα, τοιαύδε ἀμείβεσθαι „Νῦν ἄρα μέ Φασι
 „Πέρσαι οἶνω προσκείμενοι παραφρονεῖν, καὶ οὐκ εἶναι
 „νοήμονα; οὐδ’ ἄρα σφέων οἱ πρότεροι λόγοι ἦσαν ἀλη-
 „θές.“ Πρότερον γὰρ δὴ ἄρα, Περσίων οἱ συνίδρων
 15 ἔόντων καὶ Κροίσου, εἶρετο Καμβύσης, κοῖός τις δοκῶσι
 αἰετὴ εἶναι πρὸς τὸν πατέρα τελέσαι Κῦρον· οἱ δὲ ἀμεί-
 βοτο, ὡς εἴη ἀμείνων τοῦ πατρὸς· τὰ τε γὰρ ἐκείνου
 πάντα ἔχειν αὐτὸν, καὶ προσεκτῆσθαι Αἴγυπτον τε καὶ
 τὴν θάλασσαν. Πέρσαι μὲν δὲ ταῦτα ἔλεγον· Κροῖσος
 20 δὲ παριών τε καὶ οὐκ ἀρισκόμενος τῇ κρίσει, εἶπε πρὸς
 τὸν Καμβύσια τάδε· „Ἐμοὶ μὲν νῦν, ὦ παῖ Κῦρου,

habent sermones? Tum illum respondisse: Domine, caetera omnia magnifice laudaris: sed vino aiunt te nimium indulgere. Quae quum ille de Persis dixisset, irā incensum regem haec reposuisse: Ergo nunc me Persae dicunt vino deditum desipere, nec mentis esse compotem? Igitur priores illorum sermones mendaces fuerunt. Superiore quippe tempore, quum adsiderent ei Persae atque etiam Croesus, quacieserat ex his Cambyses, qualis vir ipse videretur esse, cum patre Cyro collatus? Et illi responderant, esse patre superiorem: quippe non modo possidere quaecumque Cyrus obtinuisset, sed et insuper Aegyptum et mare tenere. Haec Persae dixerant; Croesus vero quum adesset, nec ei placeret ista comparatio, his verbis Cambysem erat adlocutus: Mihi

„οὐ δοκέεις ὁμοῖος εἶναι τῷ πατέρει· οὐ γὰρ καὶ τοί ἐστι
 „υἱὸς αἰὼν σε ἐκεῖνος κατελίπετο.“ ἤσθη τε ταῦτα ἀκού-
 σας ὁ Καμβύσης, καὶ ἐπαίνει τὴν Κροίσου κρίσιν.
 35 Τούτων δὲ ὧν ἐπιμνησθέντα, ἐργῇ λέγειν πρὸς τὸν Πη-
 ξάσπεα· „Σὺ νῦν μάθε αὐτός, εἰ λέγουσι Πέρσαι
 „ἀληθέα, εἴτε αὐτοὶ λέγοντες ταῦτα παραφρονοῦσι.
 „εἰ μὲν γὰρ τοῦ παιδὸς τοῦ σοῦ τοῦδε, ἐστειώτος ἐν·
 „τοῖσι προθύροισι, βαλὼν τύχοιμι μέσης τῆς καρδίας, 5
 „Πέρσαι φανέονται λέγοντες οὐδέν· ἦν δὲ ἀμάρτω,
 „Φάναι Πέρσας τε λέγειν ἀληθέα, καὶ μὲ μὴ σωφρο-
 „νέειν.“ Ταῦτα δὲ εἰπόντα, καὶ διατείναντα τὸ τόξον,
 βαλέειν τὸν παῖδα· πεσόντος δὲ τοῦ παιδὸς, ἀνασχί-
 ζειν αὐτὸν κελεύειν, καὶ σκέψασθαι τὸ βλήμα· ὥς δὲ 10
 ἐν τῇ καρδίᾳ εὐρεθῆναι ἐνόντα τὸν οἷστον, εἰπεῖν πρὸς
 τὸν πατέρα τοῦ παιδὸς, γελάσαντα, καὶ περὶ χαρὰ
 γινόμενον· „Πηξάσπε, ὥς μὲν ἔγωγε οὐ μαίνομαι,

*quidem, ὁ Cyro nate, non videris similis esse patri,
 quum filium nondum habeas qualem te ille reli-
 quit. Quibus auditis delectatus Cambyses erat, Croe-
 sique laudaverat iudicium. (35.) Horum igitur tunc
 recordatum illum, iratum dixisse Praxaspi: Tu nunc
 cognosce ipse, verum-ne dicant Persae, an istud
 dicentes desipiant ipsi: quod si enim filii tui in
 atrio stantis, coniectâ sagittâ, medium feriero
 cor, constabit nugas dicere Persas; sin aberrave-
 ro, dic vera loqui Persas, meque haud sana esse
 mente. His dictis, tetendisse arcum; sagittâque feris-
 se puerum: qui ut cecidit, secari corpus iussit, in-
 spicique vulnus; et quum in cor intrasse sagittam es-
 set repertum, ridens et supra modum gavisus, Ma-*

„Πέρσαι τε παραφρονέουσιν, δηλά τοι γέγονε. νῦν δέ
15 „μοι εἰπὲ, τίνα εἶδες ἤδη πάντων ἀνθρώπων οὕτως ἐπί-
„σκοπα ταξεύοντα;“ Πηξάσπεα δὲ ὀρέοντα ἄνδρα οὐ
Φρενῆρα, καὶ περὶ ἑαυτῷ δειμαίνοντα, εἶπεν· „Δέ-
„σποτα, οὐδ' ἂν αὐτὸν ἐγὼ γε δοκέω τὸν θεὸν οὕτω
„ἂν καλῶς βαλέειν.“ Τότε μὲν ταῦτα ἐξεργάσατο·
20 ἑτέρῳ δὲ Περσέων, ὁμοῖα τοῖσι πρώτοις, δωδέκα
ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιοχρεῶ ἐλὼν, ζώντας ἐπὶ κεφαλὴν
κατώουξε.

Ταῦτα δὲ μιν ποιῦντα ἰδικαίῳσι Κροῖσος ὁ Λυδὸς. 36
ρουβειτῆσαι τοισίτε τοῖσι ἔπεισι· „ὦ βασιλεῦ, μὴ πάν-
„τα ἡλικίῃ καὶ θυμῷ ἐπίτρεπε· ἀλλ' ἴσχε καὶ κατα-
„λαμβάνε σιωπῶν. ἀγαθὸν τι, πρόνοον εἶναι σοφόν.
5 „δὲ ἢ προμηθίῃ. σὺ δὲ κτύνεις μὲν ἄνδρας, σιωπῶν.

*nifestum cognovisti, inquit, Praxaspes, non me
insanire, sed desipere Persas. Nunc vero dic mihi,
quemnam tu nosti hominum omnium, qui ita ad
destinatum adigat sagittam. Praxaspes, furere ho-
minem videns, sibi que timens ipsi, respondit: Do-
mine, equidem ne deum quidem ipsum ita dextre
ferire existimo. Tunc igitur hoc fecit Ca mbyser:
alibi vero deinde, non dissimili ratione, duodecim
Persas, nulla idonea causa damnatos, vivos inverso
capite terrâ iussit defodi.*

(36.) Quae quum ille patraret, aequum censuit
Croesus Lydus hisce illum verbis monere: *O rex,
ne omnia aetati iraeque indulgeas! sed contine
atque cohibe te ipse. Bona res est providentia: et
sapientis est, rectum consilium in tempore capere.
At tu viros occidis, cives tuos, nulla idonea causa*

„παλιήτας, ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτῇ ἀξιοχρεώων κτείνεις
 „δὲ παῖδας. ἦν δὲ πολλὰ τοιαῦτα ποιῆς, ὅρα ὅπως
 „μὴ σευ ἀποστήσονται Πέρσαι. ἐμοὶ δὲ πατὴρ σὸς
 „Κῦρος ἐνετέλλετο, πολλὰ κελεύων, σὲ νοθεύειν, καὶ
 „ὑποτίθεσθαι ὅ τι αὖ εὐρίσκω ἀγαθόν.“ Ὁ μὲν δὲ εὐ- 10
 νοιαν Φαίωνα συμβούλευε οἱ ταῦτα. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσ-
 δε „Σὺ καὶ ἐμοὶ τολμᾷς συμβουλεύειν, ὃς χρηστῶς
 „μὲν τὴν σεωτοῦ πατρίδα ἐπετρόπειςας, εὐ δὲ τῷ
 „πατρὶ τῷ ἐμῷ συμβούλευσας, κελεύων αὐτὸν Ἀρά-
 „ξια ποταμὸν διαβάντα, ἵεναι ἐπὶ Μασσαγέτας, βοι 15
 „λομένων ἐκείνων διαβαίνειν εἰς τὴν ἡμετέραν; καὶ ἀπὸ
 „μὲν σεωτὸν ὤλεσας, τῆς σεωτοῦ πατρίδος κακῶς
 „προστάς· ἀπὸ δὲ ὤλεσας Κῦρον, πεμπομένον σοι. ἀλλ'
 „οὐ τι χαίρων· ἐπεὶ τοι καὶ πάλαι εἰς σὲ προφασίος
 „τευ ἰδεομένη ἐπιλαβέσθαι.“ Ταῦτα δὲ εἰπας, ἐλάμ- 20

*damnatos; idemque pueros occidis. Quod si plura
 talia admiseris, vide ne a te Persae deficient. Mihi
 vero pater tuus iniunxit, saepe multumquehorta-
 tus, ut te monerem, tibi que consilium darem, si
 quid, quod e tuo commodo esset, reperissem. Hoc
 ille, benevolentiam significans, consilium Cambysi
 dedit; cui his verbis rex respondit: Tu etiam mihi
 consilia dare audes! qui tam praeclare tuam ad-
 ministrasti patriam, praeclareque patri meo con-
 suluisti, suadens illi, ut trajecto Araxe adversus
 Massagetas duceret, quum illi in nostram terram
 vellent traicere. Igitur et te ipsum perdidisti,
 patriae rebus male administratis; et Cyrum per-
 didisti, qui tuum secutus est consilium: sed male
 tibi hoc cesserit, iam pridem enim occasionem*

βασι το τῶν ὡς κατατοξεύσων αὐτόν. Κροῖσος δὲ
ἀναδραμὼν ἔβη ἔξω· ὁ δὲ, ἐπεὶ τε τοξεύσαι οὐκ εἶχε,
ἐπιέλατο τοῖσι θираποῦσι, λαβόντας μιν ἀποκτεῖναι.
οἱ δὲ θираποῦντες, ἐπιστάμενοι τὸν τρόπον αὐτοῦ, κα-
25 τακύνουσιν τὸν Κροῖσον· ἐπὶ τῷδε τῷ λόγῳ, ὥστε
εἰ μὲν μεταμελήσει τῷ Καμβύσῃ, καὶ ἐπιζητήσει τὸν
Κροῖσον, οἱ δὲ, ἐκφθάναντες αὐτόν, δῶρα λάμψονται ζῶα-
για Κροῖσου· ἢ δὲ μὴ μεταμελῇται, μηδὲ ποθῇ μιν,
τότε καταχρῆσθαι. Ἐπόθησέ τε δὴ ὁ Καμβύσης τὸν
30 Κροῖσον οὐ πολλῷ μετέπειτα χρόνῳ ὕστερον· καὶ οἱ
θираποῦντες μαθόντες τοῦτο, ἐπήγγελλον αὐτῷ ὡς πε-
ριή. Καμβύσης δὲ „Κροῖσω μὲν συνήδεσθαι, ἔφη,
πεινῶντι· ἐκείνους μὲντοι τοὺς περὶποιήσαντας οὐ κατα-
κτεῖναι, ἀλλ' ἀποκτενέειν.“ καὶ ἐποίησε ταῦτα.

aliquam adversus te nancisci cupiebam. His dictis,
arcum prendit, sagittam in illum emissurus. At
Croesus conversus foras se proripuit: et *Cambyses*,
quum ferire illum non potuisset, famulis imperavit
ut prehensum occiderent. At famuli, qui ingenium
illius nossent, occultant Croesum, haec secum repu-
tantes, si dati mandati poeniteret Cambysen, et de-
siderium Croesi eum caperet, se producto illo prae-
mia servati illius accepturos; sin in sententia rex
persisteret, neque illum desideraret, tunc illum esse
interfecturos. Neque multo post (sicut illi fere exi-
stimaverant) desideravit Cambyses Croesum; quo
cognito famuli, *superesse illum*, nunciarunt. Tum
vero, *gaudere se quidem*, ait Cambyses, *quod Croe-
sus supersit; at illos, qui eum servassent, non im-
pune laturos, sed capite luituros.* Quod et facien-
dum mandavit.

Herod. T. II. P. I.

D

- 37 Ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα πολλὰ εἰς Πέρσας τε καὶ τοὺς
 ξυμμάχους ἐξεμαίνετο, μένων ἐν Μέρμοι, καὶ θήκας
 τε παλαιὰς ἀνοίγων, καὶ σκεπτόμενος τοὺς νεκροὺς. εἰς
 δὲ δὴ καὶ τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱερόν ἦλθε, καὶ πολλὰ τὰ
 γάλματι κατεγέλασε. ἔστι γὰρ τοῦ Ἡφαίστου τὸ
 γάλμα τοῖσι Φοινικηίοισι Παταϊκοῖσι ἐμφερέστατον,
 τοὺς οἱ Φοίνικες ἐν τῇσι πράξεσι τῶν τριήρων περὶ
 γουσι. ὅς δὲ τούτους μὴ ὁπώπее, ἐγὼ δὲ οἱ σημαντεῖς
 πυγμαίου ἀνδρὸς μίμησις ἐστι. Ἐσῆλθε δὲ καὶ εἰς τὸν
 Καβεῖρων τὸν ἱερόν, εἰς τὸ οὐ θεμιτόν ἐστι εἰσεῖναι ἀλλ'
 λον γε ἢ τὸν ἱερόν· ταῦτα δὲ τὰ γάλματα καὶ ἐνέπηρε,
 πολλὰ κατασκώψας. ἔστι δὲ καὶ ταῦτα ὁμοία τοῦ
 Ἡφαίστου· τούτου δὲ σφεας παῖδας λέγουσι εἶναι.
- 38 Πανταχῇ ὦν μοι δῆλόν ἐστι, ὅτι ἐμάνη μεγάλως ὁ
 Καμβύσης· οὐ γὰρ ἂν ἱεροῖσι τε καὶ νομαίοισι ἐπέχει-

(37.) Talia igitur Cambyses multa, dum Memphi morabatur, et adversus Persas et adversus socios furiosa patravit: praeterca vetusta sepulcra aperuit, et cadavera inspexit; atque etiam templum Vulcani ingressus, simulacrum dei multis modis ludibrio habuit. *Vulcani* illud simulacrum simillimum est Phoeniciis *Patadis*, quos Phoenices in proris triremium circumferunt. Quos qui non vidit, ei ego significabo: est imitatio viri pygmaei. Ingressus vero etiam est *Cabirorum* templum, quod neminem fas est ingredi, nisi sacerdotem: atque horum simulacra igne etiam cremavit, multis modis ludificatus. Sunt autem haec similia Vulcani, cuius filios aiunt esse Cabiros. (38.) Quibus ex omnibus fit mihi manifestum, furore magnopere actum fuisse Cambysen: alioqui templis

ῥησι καταγελᾶν. εἰ γὰρ τις προδείη πᾶσι ἀνθρώποισι
 ἐκλεῖσθαι κελεύων νόμους τοὺς καλλίστους ἐκ τῶν
 5 πάντων νόμων, διασκεψάμενοι ἂν ἐλοίατο ἕκαστοι τοὺς
 ἑαυτῶν οὕτω νομίζουσι πούλῳ τι καλλίστους τοὺς ἑω-
 τῶν νόμους ἕκαστοι εἶναι. οὐκ ἂν οἶκος ἔστι ἄλλον γε
 δὴ ἢ μαινόμενον ἄνδρα γέλωτα τὰ τοιαῦτα τίθεσθαι.
 Ως δὲ οὕτω νουομῖκασι τὰ περὶ τοὺς νόμους πάντες οἱ
 10 ἄνθρωποι, πολλοῖσι τε καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι πάρε-
 σσι σταθμώσασθαι, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε. Δαρεῖος ἐπὶ
 τῆς ἐκείνου ἀρχῆς καλέσας Ἑλλήνων τοὺς παρέοντας,
 εἶρετο, „ἐπὶ κόσῳ ἂν χρήματι βουλοίατο τοὺς πατέρας
 ἀποθνήσκοντας κατασιτέεσθαι.“ οἱ δὲ, ἐπ’ οὐδενί, ἔθα-
 15 σαν, εἶρεν ἂν τοῦτο. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα καλέσας
 Ἰνδῶν τοὺς καλεομένους Καλλατίας, οἱ τοὺς γονέας
 καταθίουσι, εἶρετο, παρέοντων τῶν Ἑλλήνων, καὶ δι’

sacrisque populi ritibus non erat illusurus. Quod si
 quis enim hominibus omnibus optionem proponeret
 eligendi ex omnibus institutis ea quae optima viderentur,
 quilibet eorum, re deliberata, domestica esset praelaturus:
 adeo quisque populus suas leges longe esse optimas iudicat.
 Itaque verisimile non est, alium hominem, nisi furiosum,
 talia ludibrio habere. Statuere autem ita de suis legibus
 et institutis homines omnes, quum aliis multis intelligi
 documentis potest, tum hocce. *Darius*, postquam imperio
 est potitus, convocatos Graecos, qui ei aderant, interrogavit,
quam pecuniae proposita summa velent mortuos parentes comedere?
 Et illi, nulla conditione se id facturos, responderunt.
 Idem deinde ex Indis hos qui *Callatiae* nominantur, qui paren-

- 37 Ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα πολλὰ ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς
 ξυμμάχους ἐξεμαίνετο, μένων ἐν Μέρμφο, καὶ θήκας
 τε παλαιὰς ἀνοίγων, καὶ σκεπτόμενος τοὺς νεκρούς. ἐς
 δὲ δὴ καὶ τοῦ Ἥφαιστου τὸ ἱερόν ἦλθε, καὶ πολλὰ τὰ
 γάλματι κατεγέλασε. ἔστι γὰρ τοῦ Ἥφαιστου τὸ
 γάλμα τοῖσι Φοινικηίοισι Παταϊκοῖσι ἐμφερέστατον,
 τοὺς οἱ Φοίνικες ἐν τῇσι πρῶσσι τῶν τριήρων πείρα
 γουσι. ὃς δὲ τούτους μὴ ὁπώπее, ἐγὼ δὲ οἱ σημαντὸν
 πυγμαίου ἀνδρὸς μίμησις ἐστι. Ἐσῆλθε δὲ καὶ ἐς τὸν
 Καβείρων τὸν ἱερόν, ἐς τὸ οὐ θεμιτόν ἐστι εἰσελθεῖν αὐ- 10
 λον γε ἢ τὸν ἱερόν· ταῦτα δὲ τὰ γάλματα καὶ ἐνέκησεν,
 πολλὰ κατασκώψας. ἔστι δὲ καὶ ταῦτα ὁμοῖα τοῦ
 Ἥφαιστου· τούτου δὲ σφεας παῖδας λέγουσι εἶναι.
- 38 Πανταχῇ ὧν μοι δηλὰ ἐστι, ὅτι ἐμάνη μεγάλως ο
 Καμβύσης· οὐ γὰρ ἂν ἱεροῖσι τε καὶ νομαίοισι ἐπέχει-

(37.) Talia igitur *Cambyses* multa, dum *Memphi* morabatur, et adversus *Persas* et adversus socios furiosa patravit: praeterca vetusta sepulcra aperuit, et cadavera inspexit; atque etiam templum *Vulcani* ingressus, simulacrum dei multis modis ludibrio habuit. *Vulcani* illud simulacrum simillimum est *Phoeniciis Patacis*, quos *Phoenices* in proris triremium circumferunt. Quos qui non vidit, ei ego significabo: est imitatio viri pygmaei. Ingressus vero etiam est *Cabirorum* templum, quod neminem fas est ingredi, nisi sacerdotem: atque horum simulacra igne etiam cremavit, multis modis ludificatus. Sunt autem haec similia *Vulcani*, cuius filios aiunt esse *Cabiros*. (38.) Quibus ex omnibus fit mihi manifestum, furore magnopere actum fuisse *Cambysen*: alioqui templis

ῥησι καταγελᾶν. εἰ γὰρ τις προβεῖη πᾶσι ἀνθρώποισι
 ἐκλεῖσθαι κελεύων νόμους τοὺς καλλίστους ἐκ τῶν
 5 πάντων νόμων, διασκεψάμενοι ἂν ἐλοίατο ἕκαστοι τοὺς
 ἑαυτῶν οὕτω νομίζουσι πούλῳ τι καλλίστους τοὺς ἑω-
 τῶν νόμους ἕκαστοι εἶναι. οὐκ ἔστι οἴκός ἐστι ἄλλον γε
 δὴ ἢ μαινόμενον ἄνδρα γέλωτα τὰ τοιαῦτα τίθεσθαι.
 Ὡς δὲ οὕτω νενομίσκασι τὰ περὶ τοὺς νόμους πάντες οἱ
 10 ἀσθενοῖσι, πολλοῖσί τε καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι πάρε-
 στί σταθμώσασθαι, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε. Δαρεῖος ἐπὶ
 τῆς αὐτοῦ ἀρχῆς καλέσας Ἑλλήνων τοὺς παρέοντας,
 εἶρετο, ἐπὶ κόσῳ ἂν χοήματι βουλοίατο τοὺς πατέρας
 ἀποθνήσκοντας κατασιτέεσθαι. οἱ δὲ, ἐπ' οὐδενί, ἔθα-
 15 σαν, εἶρεν ἂν τοῦτο. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα καλέσας
 Ἰνδῶν τοὺς καλεομένους Καλλατίας, οἱ τοὺς γονέας
 κατασιτέουσιν, εἶρετο, παρέοντων τῶν Ἑλλήνων, καὶ δι-

satisque populi ritibus non erat illusurus. Quod si
 quis enim hominibus omnibus optionem proponeret
 eligendi ex omnibus institutis ea quae optima vide-
 rentur; quilibet eorum, re deliberata, domestica es-
 set praelaturus: adeo quisque populus suas leges lon-
 ge esse optimas iudicat. Itaque verisimile non est,
 alium hominem, nisi furiosum, talia ludibrio ha-
 bere. Statuere autem ita de suis legibus et institutis
 homines omnes, quum aliis multis intelligi docu-
 mentis potest, tum hocce. *Darius*, postquam imperio
 est potitus, convocatos Graecos, qui ei aderant, in-
 terrogavit, *quam pecuniae proposita summa vel-
 lent mortuos parentes comedere?* Et illi, *nulla con-
 ditione se id facturos*, responderunt. Idem deinde
 ex Indis hos qui *Callatiae* nominantur, qui paren-

ἐρμητίος μαθανόντων τὰ λεγόμενα· „ἐπὶ τίνι χρήμα-
τι δῆξαιατ' ἂν τελευτέοντας τοὺς πατέρας κατακαίειν
πυρί.“ οἱ δὲ, ἀμβώσαντες μέγα, εὐφημέειν μιν ἐκέ- 20
λευον. Οὕτω μὲν νυν ταῦτα νενόμισται· καὶ ὀρθῶς μοι
δοκεῖ Πίνδαρος ποιῆσαι, νόμον πάντων βασιλέα
φῆσας εἶναι.

- 39 Καμβύσῳ δὲ ἐπ' Αἴγυπτον στρατευομένου, ἐποίη-
σαντο καὶ Λακεδαιμόνιοι στρατὴν ἐπὶ Σάμον τε καὶ
Πολυκράτεα τὸν Αἰάκειος, ὃς ἔσχε Σάμον ἐπανα-
στάς· καὶ τὰ μὲν πρῶτα τριχῇ δασάμενος τὴν πόλιν,
τοῖσι ἀδελφεοῖσι Πανταγνώτῳ καὶ Συλοσῶντι ἐνεμί· 5
μετὰ δὲ, τὸν μὲν αὐτέων ἀποκτείνας, τὸν δὲ νεώτε-
ρον Συλοσῶντα ἐξελάσας, ἔσχε πᾶσαν τὴν Σάμον·
ἴσχων δὲ, ξεινήν Ἀμάσι τῇ Αἰγύπτου βασιλεῖ συνε-

tes comedunt, ad se vocatos, praesentibus Graecis,
et per interpretes quid ageretur intelligentibus, inter-
rogavit, *qua mercede in se reciperent, igne cremare*
mortuos parentes? Et illi, alta voce exclamantes,
meliora eum ominari iusserunt. Ita igitur haec consti-
tuta sunt; recteque mihi *Pindarus* videtur cecinisse,
Legem dicens, *regem esse omnium.*

(39.) Quo tempore Cambyses Aegyptum bello ad-
gressus est, per idem tempus *Lacedaemonii* adversus
Samum, et *Polycratem*, Aeacis filium, expeditionem
susceperunt. Is quum insurrectione factā *Samum*
occupasset, primum trifariam distributam civitatem
simul cum fratribus, Pantagnoto et Sylosonte; admi-
nistraverat: dein, altero occiso, et natu minore Sylo-
sonte insula eiecto, universam *Samum* imperio tene-
bat. Quo in imperio cum Amasi, Aegypti rege, ho-

10 ἤκατο, πέμπων τε δῶρα, καὶ δεκόμενος ἄλλα παρ'
 ταῖς ἐκείνου. Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ αὐτίκα τοῦ Πολυκράτους
 τὰ πρῆγματα αὖξεντο, καὶ ἦν βεβωμένα ἀνά τε τὴν
 Ἰωνίαν, καὶ τὴν ἅλλην Ἑλλάδα. ἔκου γὰρ ἰθὺς αἰ
 στρατεύεσθαι, πάντα οἱ ἐχώρει εὐτυχέως. ἑκτὸ δὲ
 πεντηκοντέρους τε ἑκατὸν, καὶ χιλίους τοξότας· ἔφρε
 15 δὲ καὶ ἦγε πάντας, διακρίνων οὐδένα. τῷ γὰρ Φίλῳ
 ἔφη χαριῶσθαι μᾶλλον, ἀποδίδους τὰ ἔλαβε, ἢ ἀρχὴν
 μηδὲ λαβών. συχναὶ μὲν δὴ τῶν νήσων αἰρήκεε, πολ-
 λαὶ δὲ καὶ τῆς ἡπείρου ἄσπεα· ἐν δὲ δὴ καὶ Λεσβίους,
 παντοκρατὴν βοηθέοντας Μιλησίοισι, ναυμαχίῃ κρατή-
 20 σας εἶλε, οἱ τὴν τάφρον περὶ τὸ τεῖχος τὸ ἐν Σάμῳ
 πᾶσαν δεδεμένοι ὥρυξαν. Καί κως τὸν Ἀμασιν εὐ- 40
 τυχεῖαν μεγάλως ὁ Πολυκράτης οὐκ ἐλάνθανε, ἀλλὰ

spitium contraxit, dona ei mittens, et vicissim ab
 illo accipiens. Brevique tempore ita auctae res erant
Polycratis, ut per universam Ioniam reliquamque
 Graeciam celebrarentur. Etenim quocumque cum
 exercitu proficisceretur, omnia ei feliciter cedebant.
 Habebat autem centum actuarias naves quinquaginta
 remorum, et mille sagittarios: cunctosque circum-
 circa, nullo discrimine facto, invadens, agebat fere-
 batque omnia. Nam amico, aiebat, magis se gratifi-
 caturum, si ea, quae eripuisset, eidem restitueret,
 quam si initio nihil eripuisset. Multas igitur insulas
 ceperat, multa item continentis oppida: in his Les-
 bios, quum omnibus viribus Milesiis auxilio essent
 profecti, navali pugna superatos cepit; qui deinde
 universam fossam, murum Sami ambientem, vincti
 foderunt. (40.) Amasin non latebat, ingenti felici-

ἰρμητός μανθανόντων τὰ λεγόμενα· „ἐπὶ τίνι χρήμα-
τι θηξάται ἂν τελευτέοντας τοὺς πατέρας κατακαίειν
πυρὶ.“ οἱ δὲ, ἀμβλώσαντες μέγα, εὐφημέειν μὴ ἐκέ- 20
λευον. Οὕτω μὲν νυν ταῦτα νενόμισται· καὶ ὁρῶς μοι
δοκέει Πίνδαρος ποιῆσαι, νόμον πάντων βασιλέα
φῆσας εἶναι.

- 39 Καμβύσεω δὲ ἐπ' Αἴγυπτον στρατευομένου, ἐποιή-
σαντο καὶ Λακεδαιμόνιοι στρατὴν ἐπὶ Σάμον τε καὶ
Πολυκράτεα τὸν Αἰάκειος, ὃς ἔσχε Σάμον ἐπανα-
στάς· καὶ τὰ μὲν πρῶτα τριχῇ δασάμενος τὴν πόλιν,
τοῖσι ἀδελφεοῖσι Πανταγνώτῳ καὶ Συλοσῶντι ἐνείμε· 5
μετὰ δὲ, τὸν μὲν αὐτέων ἀποκτείνας, τὸν δὲ νεώτε-
ρον Συλοσῶντα ἐξελάσας, ἔσχε πᾶσαν τὴν Σάμον·
ἴσχωρ δὲ, ξεινήϊν Ἀμάσι τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ συνε-

tes comedunt, ad se vocatos, praesentibus Graecis,
et per interpretes quid ageretur intelligentibus, inter-
rogavit, *qua mercede in se reciperent, igne cremare*
mortuos parentes? Et illi, alta voce exclamantes,
meliora eum ominari iusserunt. Ita igitur haec consti-
tuta sunt; recteque mihi *Pindarus* videtur cecinisse,
Legem dicens, *regem esse omnium*.

(39.) Quo tempore Cambyses Aegyptum bello ad-
gressus est, per idem tempus *Lacedaemonii* adversus
Samum, et *Polycratem*, Aeacis filium, expeditio-
nem susceperunt. Is quum insurrectione factâ *Samum*
occupasset, primum trifariam distributam civitatem
simul cum fratribus, Pantagnoto et Sylosonte; admi-
nistraverat: dein, altero occiso, et natu minore Sylo-
sonte insula eiecto, universam Samum imperio tene-
bat. Quo in imperio cum Amasi, Aegypti rege, ho-

θήκατο, πέμπων τε δῶρα, καὶ δεκόμενος ἄλλα παρ'
 10 ἐκείνου. Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ αὐτίκα τοῦ Πολυκράτους
 τὰ πρῆγματα αὐξέτο, καὶ ἦν βεβωμένα ἀνά τε τὴν
 Ἰωνίῃ, καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα. ἔκου γὰρ ἰθύσει
 στρατεύεσθαι, πάντα οἱ ἐχώρει εὐτυχέως. ἔκτητο δὲ
 πεντηκόντερος τε ἑκατὸν, καὶ χιλίους τοξότας· ἔφερε
 15 δὲ καὶ ἦγε πάντας, διακρίνων οὐδένα. τῷ γὰρ Φίλῳ
 ἔφη χαριῖσθαι μᾶλλον, ἀποδίδους τὰ ἔλαβε, ἢ ἀρχὴν
 μηδὲ λαβών. συχνὰς μὲν δὴ τῶν νήσων αἰρήκει, πολ-
 λὰ δὲ καὶ τῆς ἡπείρου ἄστυα· ἐν δὲ δὴ καὶ Λεσβίους,
 πανστρατιῇ βοηθόντας Μιλησίοισι, ναυμαχίῃ κρατή-
 20 σας εἴλε, οἱ τὴν τάφρον περὶ τὸ τεῖχος τὸ ἐν Σάμῳ
 πᾶσαν δεδεμένοι ᾤρυξαν. Καί κως τὸν Ἀμασιν εὐ- 40
 τυχείων μεγάλως ὁ Πολυκράτης οὐκ ἐλάμβαν, ἀλλὰ

spitium contraxit, dona ei mittens, et vicissim ab illo accipiens. Brevis tempore ita auctae res erant *Polycratis*, ut per universam Ioniam reliquamque Graeciam celebrarentur. Etenim quocumque cum exercitu proficisceretur, omnia ei feliciter cedebant. Habebat autem centum actuarias naves quinquaginta remorum, et mille sagittarios: cunctosque circumcirca, nullo discrimine facto, invadens, agebat ferebatque omnia. Nam amico, aiebat, magis se gratificaturum, si ea, quae eripuisset, eidem restitueret, quam si initio nihil eripuisset. Multas igitur insulas ceperat, multa item continentis oppida: in his Lesbios, quum omnibus viribus Milesiis auxilio essent profecti, navali pugna superatos cepit; qui deinde universam fossam, murum Sami ambientem, vineti foderunt. (40.) Amasin non latebat, ingenti felici-

οἱ τοῦτ' ἦν ἐπιμελές. πολλῶν δὲ ἔτι πλεῦνός οἱ εὐτυχίης
 γινομένης, γράψας ἐς βιβλίον ταῦδε, ἐπέστειλε ἐς Σά-
 μον· „ Ἀμασις Πολυκράτει ὧδε λέγει. Ἐγὼ 5
 „ μὲν πυνθάνεσθαι ἄνδρα φίλον καὶ ξεῖνον εὖ πρήσσω·
 „ ἵστα· ἐμοὶ δὲ αἱ σαῖ μεγάλαι εὐτυχίαι οὐκ ἀρέσκουσι,
 „ τὸ θεῖον ἐπισταμένῳ ὥς ἔστι Φθονερόν. καὶ κως βού-
 „ λομαι, καὶ αὐτός, καὶ τῶν ἂν κηδῶμαι, τὸ μὲν τι
 „ εὐτυχεῖν τῶν πρηγμάτων, τὸ δὲ προσπταίειν· καὶ 10
 „ οὕτω διαφέρειν τὸν αἰῶνα, ἐναλλάξ πρήσσων, ἢ εὐ-
 „ τυχεῖν τὰ πάντα. οὐδένα γάρ κω λόγω οἶδα ἀκού-
 „ σας, ὅστις ἐς τέλος οὐ κακῶς ἐτελεύτησε πρόρρητος,
 „ εὐτυχέων τὰ πάντα. Σὺ ὦν νῦν ἐμοὶ πειθόμενος,
 „ ποιήσων πρὸς τὰς εὐτυχίας τοιάδε· Φροντίσας τὸ 15
 „ εὖρῃς εἶναι τοι πλείστου ἄξιον, καὶ ἐπ' ᾧ σὺ ἀπολομέ-

tate uti Polycratem; sed ea res illi curae erat. Quum
 vero etiam multo magis augeretur prospera illius for-
 tuna, misso libello haec ad eum perscripsit: *Ama-*
sis Polycrati haec dicit. Iucundum utique est
intelligere, virum amicum et hospitem bene agere.
At mihi non placent tuae res nimium secundae,
ut qui norim, invidum esse numen: ac fere cupio,
ut et ego et hi qui mihi curae sunt, partim qui-
dem prospero utamur rerum successu, partim
vero etiam nonnihil offendamus; atque ita po-
tius vitam transigamus, variante fortuna, quam
usquequaque simus felices. Neminem enim novi,
aut fando audiui, quin, postquam usquequaque
prospera usus est fortuna, postremo pessimum
funditus finem habuerit. Tu ergo, meum secutus
consilium, adversus illam tuam nimiam felicitate

ἡν μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀλγῆσεις, τοῦτο ἀπόβαλε
 ἑαυτῶν, ὅπως μὴ κέτι ἦξει ἐς ἀνθρώπους. ἦν τε μὴ ἐναλ-
 λαῖ ἦν τῶν τούτου αἱ εὐτυχίαι τοι αὐταῖσι πάθαισι
 10 „προσπίπτωσι, τρώπῳ τῷ ἐξ ἐμεῦ ὑποκειμένῳ ἀέρο.“
 Ταῦτα ἐπιλεξάμενος ὁ Πολυκράτης, καὶ νόῳ λαβὼν 41
 ὡς αἱ εὐὐπετίθετο Ἀμασις, ἐδίξητο ἐπ' ᾧ ἂν μάλιστα
 τὴν ψυχὴν ἀσθεῖν ἀπολομένῳ τῶν κειμηλίων διζήμε-
 νος ὅ τι εὐρίσκει τόδε. ἦν οἱ σφρηγὶς τὴν ἑορῆε χρυσό-
 5 δέος, σμαράγδου μὲν λίθου εὐῶσα, ἔργον δὲ ἦν Θεο-
 δόρου τοῦ Τηλεκλέος Σαμίου· ἐπεὶ ὧν ταύτην οἱ ἐδό-
 κει ἀποβαλεῖν, ἐποίηε τοιαύδε. πεντηκόντερον πληρώσας
 αὐτὴν, εἰσέβη ἐς αὐτήν· μετὰ δὲ, ἀναγαγεῖν ἐκέ-
 λευε ἐς τὸ πέλαγος· ὡς δὲ ἀπὸ τῆς νήσου ἐκάς ἐγένε-

tem, fac hocce: cogita quid sit quod habeas quod
 maximi tibi sit pretii, et quo amisso summa animi
 aegritudine adfectum te iri existimes; atque ita
 illud abiice, ut inter homines non amplius com-
 pareas. Quodsi posthac tibi res secundae iam non
 per oīces cum ipsis infortuniis eventurae sunt, fac
 ut rebus tuis hac ratione, quam tibi propono,
 medearis. (41.) His perlectis Polycrates, intelli-
 gens bene se monere Amasin, quaesivit quidnam es-
 set ex suis cimeliis, cuius iactura maximam animo
 suo aegritudinem esset adlatura: et, rerum suarum
 in ista ratione, hoc reperit. Erat ei annulus signatorius,
 quem gestabat, auro vinctus, ex smaragdo lapide,
 Theodori opus Samii, Teleclis filii. Hunc annulum
 abiicere secum constituens, fecit haecce. Actuariam
 navem quinquaginta remorum hominibus complevit;
 quam postquam et ipse conscendit, iussit illos in al-

το, περιελόμενος· τὴν σφρηγίδα, πάντων ὀρεόντων τῶν 10
 συμπλόων, ρίπτει ἐς τὸ πέλαγος· τοῦτο δὲ ποιήσας,
 ἀπέπλεε. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰ οἰκία, συμφορῇ ἐχρῆτο.
 42 Πέμπτη δὲ ἡ ἑκτὴ ἡμέρῃ ἀπὸ τούτων, τάδε οἱ συνή-
 νεικε γενέσθαι. ἀνὴρ ἀλιεύς, λαβὼν ἰχθύν μέγαν τε
 καὶ καλόν, ἡξίου μιν Πολυκράτει δῶρον δοῖναι· φέ-
 ρων δὲ ἐπὶ τὰς θύρας, Πολυκράτει ἔφη ἐθέλειν ἐλθεῖν
 ἐς οὔψιν. χωρήσαντος δὲ οἱ τούτου, ἔλεγε, διδούς τὸν 5
 ἰχθύν· „ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ τόνδε ἔλων, οὐκ ἐδικαίωσα
 „φέρειν ἐς ἀγορὴν, καί περ γε ἐὼν ἀποχειροβίωτος, ἀλ-
 „λά μοι ἐδόκεε σεῦ τε εἶναι ἄξιος καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς·
 „σοὶ δὲ μιν φέρων δίδωμι.“ Ὁ δὲ, ἡσθεὶς τοῖσι ἔπεισι,
 ἀμείβεται τοῖσδε· „Κάρτα τε εὖ ἐποίησας, καὶ χάρις 10

tum enavigare: quumque procul ab insula abessent,
 detractum de manu annulum, conspicientibus cun-
 ctis qui in navi erant, in mare proiecit. Hoc facto,
 retro navigavit: et postquam domum rediit, in moe-
 rore versatus est. (42.) At quinto aut sexto exinde
 die res ei accidit huiusmodi. Homo piscatoriam exer-
 cens, quum ingentem pulcrumque cepisset piscem,
Polycrati eum voluit dono dare: itaque ad fores regis
 illum ferens, ait velle se *Polycrati* in conspectum
 venire. Quod ubi illi contigit, offerens ei piscem
 dixit: *Hunc piscem, Rex, postquam ego cepi, non*
iudicavi in forum rerum venalium esse ferendum,
quamvis sim homo manu mea victum quaerens;
sed visus est mihi te tuoque imperio dignus: tibi
igitur illum adfero donoque. His verbis delectatus
Polycrates, in hunc modum homini respondit: *Re-*
cte utique fecisti, ac duplicem tibi habeo gratiam,

„ἀπλή τῶν τε λόγων καὶ τοῦ δώρου· καὶ σε ἐπὶ δεῖ-
 „πῃ καλέομεν.“ Ὁ μὲν δὴ ἀλιεὺς, μέγα ποιούμε-
 „ως ταῦτα, ἤτε εἰς τὰ οἰκία· τὸν δὲ ἰχθῦν τάμνοντες οἱ
 θράπτοντες, εὐρίσκουσι ἐν τῇ νηδίᾳ αὐτοῦ ἐνεοῦσαν τὴν
 15 Πολυκράτους σφρηγίδα. ὥς δὲ εἶδόν τε καὶ ἔλαβον
 ταχιστα, ἔφερον κεχαρηκότες παρὰ τὸν Πολυκράτεια·
 δίδοντες δὲ αὐτῇ τὴν σφρηγίδα, ἔλεγον ὅτεω τρόπῳ εὐρέ-
 σθαι. Τὸν δὲ αἷς ἐσῆλθε θεῖον εἶναι τὸ πρῆγμα, γρά-
 „φει εἰς βιβλίον πάντα, τὰ ποιήσαντά μιν οἷα κατα-
 „λελασθαι· γράψας δὲ, εἰς Αἴγυπτον ἐπέθηκε. Ἐπι- 43
 λεζάμενος δὲ ὁ Ἀμασις τὸ βιβλίον τὸ παρὰ τοῦ Πο-
 λυκράτους ἦκον, ἔμαθε ὅτι ἐκκομίσαι τε ἀδύνατον εἶη
 ἀνθρώπῳ ἀνθρώπων ἐκ τοῦ μέλλοντος γίνεσθαι πρῆγμα-
 5 τος, καὶ ὅτι οὐκ εὖ τελευτήσειν μέλλει Πολυκράτης,
 ἐντυχὼν τὰ πάντα ὥς καὶ τὰ ἀποβάλλει, εὐρίσκει.

*et orationis tuae, et doni caussa: teque ad coenam
 vocamus. Piscator, magni haec faciens, domum
 abiit: famuli vero, dum piscem dissecant, reperiunt
 in eius ventre annulum Polycratis. Quem ut vide-
 runt, profinus correptum, gaudio perfusi, ad Poly-
 cratem deferunt, nunciantque quo pacto repertus sit
 annulus. Tum Polycrates, quum subiret mentem
 eius cogitatio rem esse divinam, conscripsit in libello
 omnia, quae et ipse fecisset, et quae sibi inde acci-
 dissent: libellumque illum in Aegyptum dedit per-
 ferendum. (43.) Amasis, lecto libello quem ad
 illum Polycrates miserat, intellexit, fieri non posse
 ut homo hominem e casu futuro eripiat, et male vi-
 tam finituum esse Polycratem, cui feliciter omnia
 cedant, quique etiam, quae abiecit, rursus inveniat.*

πέμψας δὲ οἱ κήρυκα εἰς Σάμον, διαλύεσθαι ἔφη τὴν
 ξεινίην. τοῦ δὲ εἵνεκα ταῦτα ἐποίηε, ἵνα μὴ, συντυχίης
 δεινῆς τε καὶ μεγάλης Πολυκράτεα καταλαβούσης,
 αὐτὸς ἀλγήσειε τὴν ψυχὴν, ὥς περὶ ξένου ἀνδρός. 10
 44· Ἐπὶ τοῦτον δὴ ὦν τὸν Πολυκράτεα, εὐτυχεόντα τὰ
 πάντα, ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι, ἐπικαλεσαμένων
 τῶν μετὰ ταῦτα Κυθωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ κτισάντων
 Σαμίων. Πολυκράτης δὲ πέμψας παρὰ Καμβύσεα
 τὸν Κύρου, συλλέγοντα στρατὸν ἐπ' Αἴγυπτον, εἶδή- 5
 θη ὅπως αὖ καὶ παρ' ἐωυτὸν πέμψας εἰς Σάμον, δέοιτο
 στρατοῦ. Καμβύσης δὲ ἀκούσας τούτων, προθύμως
 ἐπέμψε εἰς Σάμον, δέόμενος Πολυκράτεος στρατὸν ναυ-
 τικὸν ἅμα πέμψαι ἐωυτῷ ἐπ' Αἴγυπτον. ὁ δὲ, ἐπι-
 λέξας τῶν ἀστῶν τοὺς ὑπώπτευε μάλιστα εἰς ἐπανά- 10

XLIV. 4. πέμψας. Adiciunt alii λάβρη Σαμίων, inaciis Samiis.

Itaque misso Samum praecone, *dissolvere se*, dixit
hospitium. Id autem eâ causâ fecit, ne, si ingens et
 gravis calamitas Polycrati accidisset, ipse moerore
 adficeretur hospitii causa.

(44.) Adversus hunc igitur *Polycratem*, rebus om-
 nibus felicem, bellum moverunt *Lacedaemonii*, auxi-
 lio vocati a Samiis illis, qui deinde Cydoniam in Creta
 insula coloniam condiderunt. Scilicet, quo tempore
 Cambyses, Cyri filius, copias adversus Aegyptum
 comparavit, miserat Polycrates ad Cambysen, rogans
 ut etiam ad se Samum mitteret, a seque copias peteret.
 Quo audito, libenter Cambyses Samum miserat, pe-
 tens ut navales copias secum mitteret adversus Aegyp-
 tum. Et ille e civibus selectos hos, quos novanda-
 rum domi rerum maxime suspectos habebat, miserat

στασιν, ἀπέπεμπε τεσσαράκοντα τριήρεσι, ἐντειλάμενος
 Καμβύση ὁπίσω τούτους μὴ ἀποπέμπειν. Οἱ μὲν δὲ 45
 λέγουσι τοὺς ἀποπεμφθέντας Σαμίων ὑπὸ Πολυκρά-
 τεος, οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον· ἀλλ' ἐπεί τε ἐγένον-
 το ἐν Καρπάθῳ πλέοντες, δοῦναί σφι λόγον, καὶ σφι
 5 αἰεὶ τὸ πρωτότερον μηκέτι πλέειν· οἱ δὲ λέγουσι, ἀπι-
 κομένους τε ἐς Αἴγυπτον καὶ φυλασσομένους, ἐνβέβη-
 κέναι αὐτοὺς ἀποδρῆναι. καταπλέουσι δὲ ἐς τὴν Σάμον Πο-
 λυκράτης νηυσὶ ἀντιάσας, ἐς μάχην κατέστη· νικήσαν-
 τες δὲ οἱ κατιόντες, ἀπέβησαν ἐς τὴν νῆσον· πεζομα-
 10 χήσαντες δὲ ἐν αὐτῇ, ἐσώθησαν· καὶ οὕτω δὴ ἐπλεον
 ἐς Λακεδαίμονα. Εἰσὶ δὲ, οἱ λέγουσι τοὺς ἀπ' Αἰγύ-
 πτου νικήσαι Πολυκράτεια· λέγοντες, ἔμοι δοκέειν, οὐκ
 ὁδῶς, οὐδὲν γὰρ ἑδεε σφέας Λακεδαιμονίους ἐπικα-
 λεσθαι, εἴπερ αὐτοὶ ἱκανοὶ ἦσαν Πολυκράτεια παρα-

cum quadraginta triremibus; mandans Cambysi, ne
 hos remitteret. (45.) Iam dicunt alii, *Samios* hos a
Polycrate missos, in Aegyptum non pervenisse; sed
 quum ad Carpathum navibus venissent, re deliberata
 statuisse non ulterius navigare: alii aiunt, venisse
 eos in Aegyptum, ibique fuisse observatos, sed fugā
 inde evasisse. Qui ubi Samum renavigarunt, *Poly-
 crates* cum navibus obviam profectus, praelium cum
 eis commisit: qua ex pugna quum superiores disces-
 sissent hi reduces, in insulam exscenderunt; at tunc,
 pedestri commisso praelio, victi fugatique sunt, atque
 ita Lacedaemonem navigarunt. Ac sunt quidem qui
 dicant, hos ex Aegypto redeuntes devicisse *Polycra-
 tem*: quod, meā quidem sententiā, falsum est. Nil enim
 opus fuisset Lacedaemonios auxilio vocare, si satis

στήσασθαι. πρὸς δὲ τούτοις, οὐδὲ λόγος αἰρέει, τῶν 15
ἐπικούροί τε μισθωτοὶ καὶ τοξόται οἰκήιοι ἦσαν πλήθει
πολλοὶ, τοῦτον ὑπὸ τῶν κατιόντων Σαμίων, ἔοντων ὀλί-
γων, ἐσσωθῆναι. τῶν δὲ ὑπ' ἐαυτῶ ἔοντων πολιητέων
τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ὁ Πολυκράτης ἐς τοὺς
νεωσοίκους συνειλήσας, εἶχε ἐτοίμους, ἣν ἄρα προδιδῶσι 20
οὔτοι πρὸς τοὺς κατιόντας, ὑποπρῆσαι αὐτοῖσι νεωσοί-
46 κοις. Ἐπεὶ τε δὲ οἱ ἐξελαθέντες Σαμίων ὑπὸ Πολυ-
κράτους ἀπίκοντο ἐς τὴν Σπάρτην, καταστάντες ἐπὶ
τοὺς ἄρχοντας, ἔλεγον πολλὰ, οἷα κάρτα δέομενοι. οἱ
δὲ σφι τῇ πρώτῃ καταστάσει ὑπεκρίναντο, τὰ μὲν
πρῶτα λεχθέντα ἐπιλελθέναι, τὰ δὲ ὕστερα οὐ συνί- 5
ναι. μετὰ δὲ ταῦτα, δεύτερα καταστάντες, ἄλλο μὲν
εἶπον οὐδὲν, Θύλακον δὲ Φέροντες, ἔφασαν „τὸν Θύ-

virium ipsi habuissent, quibus Polycratem ad dedi-
tionem compellerent. Ad haec minime est credibile,
cui et auxiliarium mercenariorum et propriorum
magna multitudo praesto erat, hunc a redeuntibus
Samiis, paucis numero, fuisse devictum. Praeterea
civium sibi subiectorum uxores et liberos, navalibus
inclusos, in promptu habuerat Polycrates; quos, si
illi cum redeuntibus de proditione egissent, simul
cum navalibus igne erat crematurus. (46.) Samii,
a Polycrate eiecti, ut *Spartam* venerunt, introducti
ad magistratus, multa fecerunt verba, solícite admo-
dum orantes. At illi, primo hoc eis dato concilio,
responderunt: *quae prima dixissent, ea se esse obli-*
tos; quae deinde, ea non intelligere. Post haec,
íterum admissi, saccum ferentes nihil aliud dixerunt,
nisi haec verba, *Saccus farinā indiget.* Quibus Spar-

λακων ἀλφίτων δέσθαι.“ οἱ δὲ σφι ὑπεκρίναντο, τῷ
 θυλάκῳ περιεργάσθαι· βοηθέειν δ' ὧν ἔδοξε αὐτοῖσι.
 Καὶ ἔπειτα παρασκευασάμενοι ἐστρατεύοντο Λακεδαί- 47
 μόνιοι ἐπὶ Σάμον· ὥς μὲν Σάμιοι λέγουσι, εὐεργεσίας
 ἐκπύοντες, ὅτι σφι πρότεροι αὐτοὶ νηυσὶ ἐβοήθησαν ἐπὶ
 Μεσσηνίους· ὥς δὲ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, οὐκ οὕτω
 5 τιμωρῆσαι δεομένοισι Σαμίοισι ἐστρατεύοντο, ὥς τίσα-
 σθαι βουλόμενοι τοῦ κρητῆρος τῆς ἀρπαγῆς, τὸν ἦγον
 Κρόισον, καὶ τοῦ θώρηκος τὸν αὐτοῖσι Ἀμασις ὁ Αἰ-
 γύπτου βασιλεὺς ἐπέμψε δῶρον. καὶ γὰρ θώρηκα
 ἐλπίσαστο τῷ προτέρῳ ἔτει ἢ τὸν κρητῆρα οἱ Σάμιοι·
 10 ἔπειτα μὲν λίθον, καὶ ζῶων ἐνυφασμένων συγχῶν, κε-
 κρυμμένων δὲ χρυσῷ καὶ εἰρίοισι ἀπὸ ξύλου. τῶν δὲ
 ἔπειτα θωμάσσαι ἄξιον, ἀρπεδόνῃ ἐκάστη τοῦ θώρηκος

tanti responderunt, vocabulo *Saccus* supersedere
 eos potuisse: opem vero ferre decreverunt. (47.)
 Deinde *Lacedaemonii*, rebus omnibus paratis, exer-
 citum *Samum* miserunt: idque, ut quidem *Samii* di-
 cunt, fecerunt remuneraturi beneficium, quando-
 quidem ipsis superiore tempore *Samii* navibus opem
 tulissent adversus *Messenios*: ut vero *Lacedaemonii*
 arant, non tam *Samiis* precantibus opem laturi expe-
 ditorem hanc susceperunt, quam punire illos cu-
 pientes, quod craterem rapuissent, ad *Croesum* a se
 missum, itemque thoracem, quem *Lacedaemoniis*
 dono miserat *Amasis*, rex *Aegypti*. Nam et thoracem
 illum, superiore anno quam craterem, *Samii* rapue-
 rant. Lineus is *thorax* erat, multis intextis figuris or-
 natus ex auro et lana xylina: quod vero miratu dig-
 num est, filium thoracis quodlibet, quum tenue ip-

ποιέει· εἴσα γὰρ λεπτή, ἔχει ἀρπεδόνας ἐν ἑαυτῇ τριη-
κοσίας καὶ ἑξήκοντα, πάσας Φανεράς. τοιοῦτος ἕτερός
ἐστὶ καὶ τὸν ἐν Λίνδῳ ἀνέθηκε τῇ Ἀθηναίῃ Ἀμασίς. 15

48 Συνεπελάβοντο δὲ τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σά-
μον, ὥστε γενέσθαι, καὶ Κορίνθιοι προθύμως. ὕβρισμα
γὰρ καὶ ἐς τούτους εἶχε ἐκ τῶν Σαμίων γεγόμενον γε-
νὴν πρότερον τοῦ στρατεύματος τούτου, κατὰ δὲ τὸν
αὐτὸν χρόνον τοῦ κοητῆρος τῇ ἀρπαγῇ γεγονός. Κερ- 5
κυραίων γὰρ παῖδας τριηκοσίους ἀνδρῶν τῶν πρώτων,
Περίανδρος ὁ Κυψέλου ἐς Σάρδεις ἀπέπεμψε παρὰ
Ἀλυάττεα ἐπ' ἑκτομῇ. προσσχόντων δὲ ἐς τὴν Σάμον
τῶν ἀγόντων τοὺς παῖδας Κορινθίων, πυθόμενοι οἱ Σά-
μιοι τὸν λόγον, ἐπ' οἷσι ἀγοίατο ἐς Σάρδεις, πρῶτα μὲν 10
τοὺς παῖδας ἐδίδαξαν ἱοῦ ἀΨασθαι Ἀρτέμιδος· μετὰ
δὲ, οὐ περιόροντες ἀπέλκειν τοὺς ἰκέτας ἐκ τοῦ ἱοῦ,

sum sit, in se continet fila trecenta et sexaginta, con-
spicua cuncta. Alius huic simillimus est, quem Lindi
idem Amasis Minervae dedicavit.

(48.) Operam autem suam ad hanc contra Samum
expeditionem, ut susciperetur, studiose etiam contule-
runt Corinthii. Etenim adversus hos quoque contume-
liam admiserant Samii proximâ ante hanc expeditio-
nem actate, per idem tempus quo crater raptus est. *Pe-
riander*, Cypseli filius, trecentos pueros principum
ex Corcyraeis virorum Sardes ad Alyatten miserat ca-
strandos. Quos pueros qui ducebant Corinthii quum
ad Samum adpulissent, cognitâ caussâ Samii cur Sar-
des illi ducerentur, primum monuerunt pueros, ut
templum tangerent Dianae: deinde, quum a templo
abstrahi supplices hos non paterentur, Corinthii au-

σπίων δὲ τοὺς παῖδας ἐργόντων Κορινθίων, ἐποίησαντο
 αἱ Σάμιοι ὀρτὴν, τῇ καὶ νῦν ἐτι χρέωνται κατὰ ταύ-
 15 τὰ. νυκτὸς γὰρ ἐπιγενομένης, ὅσον χρόνον ἰκέτευον οἱ
 παῖδες, ἴστασαν χοροὺς παρθένων τε καὶ ἡθέων· ἰστάν-
 τες δὲ τοὺς χοροὺς, τρακτὰ σησάμου τε καὶ μέλιτος
 ἐποίησαντο νόμον φέρεσθαι, ἵνα ἀρπάζοντες οἱ τῶν Κερ-
 κυραίων παῖδες ἔχοιεν τροφήν. ἐς τοῦτο δὲ τόδε ἐγένετο,
 20 ἐς ὃ αἱ Κορίνθιοι, τῶν παιδῶν οἱ φύλακοι, οἶχοντο ἀπολι-
 πόντες· τοὺς δὲ παῖδας ἀπήγαγον ἐς Κέρκυραν οἱ Σά-
 μιοι. Εἰ μὲν νυν Περιάνδρου τελευτήσαντος τοῖσι Κο- 49
 ρινθίοσι Φίλα ἦν πρὸς τοὺς Κερκυραίους, οἱ δὲ οὐκ ἂν
 συνελάβοιτο τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον ταύτης
 ἰσχυρῆς αἰτίας. νῦν δὲ αἰεὶ, ἐπεὶ τε ἔκτισαν τὴν νῆ-
 50 σιν, εἰσὶ διάφοροι ἔοντες ἐωυτοῖσι. τούτων ὧν εἴνεκεν
 ἀπερηνησάκειον τοῖσι Σαμίοισι οἱ Κορίνθιοι. Ἀπέπεμ-

tem eisdem alimenta negarent, festos dies institue-
 runt Samii, quos etiam nunc eodem modo celebrant:
 ingruente nocte, quamdiu aderant supplices pueri,
 choros agebant virginum iuvenumque, constituta
 lege, ut, qui choro interessent, bellaria secum fer-
 rent ex sesamo et melle confecta, quae a pueris Cor-
 ceyraeis rapta comederentur. Idque tamdiu ita fece-
 runt, donec custodes puerorum Corinthii, illis reli-
 ctis, abierunt: tunc vero pueros Corcyram Samii re-
 duxerunt. (49.) Iam, si mortuo Periandro amicitiam
 Corinthii cum Coreyraeis coluissent, non illi
 hanc ob causam socii erant futuri expeditionis contra
 Samum susceptae. Nunc, ex quo coloniam in insulam
 illam deduxerant, perpetuo mutuae inter utrosque
 durant dissensiones. Itaque illam ob causam Samiis

64 HERODOTI HISTOR. III.

πε δὲ ἐς Σάρδεις ἐπ' ἑκτομῇ Περίανδρος, τῶν πρώτων
 Κερκυραίων ἐπιλέξας τοὺς παῖδας, τιμωρεύμενος· πρό-
 τεροι γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ἤρξαν ἐς αὐτὸν πρῆγμα ἀτά-
 50 σθαλον ποιήσαντες. Ἐπεὶ τε γὰρ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖ-
 κα Μελίσσαν Περίανδρος ἀπέκτεινε, συμφορὴν τοιήν-
 δε οἱ ἄλλην συνέβη πρὸς τῇ γεγονυίᾳ γενέσθαι. ἦσαν
 οἱ ἐκ Μελίσσης δύο παῖδες, ἡλικίην ὁ μὲν, ἑπτακαίδε-
 κα, ὁ δὲ, ὀκτωκαίδεκα ἔτεα γεγονώς. τούτους ὁ μη- 5
 τροπάτωρ Προκλῆς, ἐὼν Ἐπιδάυρου τύραννος, μετα-
 πεμφάμενος παρ' ἑαυτὸν, ἐφιλοφρονέτο, ὡς εἰκὸς ἦν,
 θυγατρὸς ἐόντας τῆς ἑαυτοῦ παῖδας. ἐπεὶ τε δὲ σφεας
 ἀπεπέμπετο, εἶπε προπέμπων αὐτούς· „ Ἄρα ἴστε, ὦ
 „ παῖδες, ὅς ὑμέων τὴν μητέρα ἀπέκτεινε;“ Τοῦτο τὸ 10
 ἔπος ὁ μὲν πρεσβύτερος αὐτῶν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποιή-
 σατο· ὁ δὲ νεώτερος, τῷ οὐνόμα ἦν Λυκόφρων, ἤλγη-

Corinthii succensebant. Miserat autem Sardes *Perian-*
der castrandos pueros ex principum Coreyraeorum
 familiis lectos, poenam ab illis sumpturus: nam prio-
 res Coreyraei nefarium facinus in ipsum admiserant.
 (50.) Scilicet postquam uxorem suam Melissam *Pe-*
riander occidit, ad priorem hanc calamitatem alia
 ei supervenit huiusmodi. Erant ei ex Melissa duo
 filii, alter septemdecim annos natus, alter octode-
 cim. Hos avus maternus Procles, Epidauri tyrannus,
 ad se vocatos, benigne (uti par erat) excepit, quippe
 ex ipsius filia natos. Quos ubi a se dimisit; dum illos
 deducit, ait: *Nostis-ne, filii, quis matrem vestram*
occiderit? Huius verbi frater natu maior nullam ha-
 buit rationem: minor vero, cui nomen erat Lycop-
 phron, hoc audito, tanto est moerore adfectus, ut,

σε ἀκούσας οὕτω, ὥστε ἀπικόμενος ἐς τὴν Κόρινθον,
 ἅτε Φοῖα τῆς μητρὸς τὸν πατέρα οὔτε προσεῖπε, δια-
 15 λεγομένῳ τε οὐ προσδιελέγετο, ἱστορέοντί τε λόγον οὐ-
 δένα εἰδῶσι. τέλος δέ μιν, περὶ θυμῷ ἐχόμενος, ὁ Πε-
 ριάνδρος ἐξελαύνει ἐκ τῶν οἰκίῳ. Ἐξελάσας δὲ τοῦτον, 51
 ἱστορεῖ τὸν πρεσβύτερον τὰ σφί ὁ μητροπάτωρ διελέχθη.
 ὁ δὲ οἱ ἀπηγγέετο, ὥς σφεας φιλοφρόνως ἐδέξατο· ἐκεί-
 νου δὲ τοῦ ἔπος τό σφί ὁ Προκλῆς ἀποστέλλων εἶπε,
 5 ἅτε οὐ νόῳ λαβῶν, οὐκ ἐμέμνητο. Περιάνδρος δὲ, οὐ-
 δεμίῃ μηχανῇ, ἔφη, εἶναι μὴ οὐ σφί ἐκείνον ὑποθέ-
 σθαι τι· ἐλπίζεε τε ἱστορέων. ὁ δὲ, ἀναμνησθεῖς, εἶπε
 καὶ τοῦτο. Περιάνδρος δὲ νόῳ λαβῶν καὶ τοῦτο, καὶ
 μαλακὸν ἐνδιδόναι βουλόμενος οὐδέν, ἧ ὁ ἐξελασθεὶς ὑπ'
 10 αὐτῷ παῖς διαίταν ἐποιέετο, ἐς τοὺς πέμπων ἄγ-
 γελον, ἀπηγόρευε μὴ μιν δέκεσθαι οἰκίοισι. ὁ δὲ, ὅπως

quum Corinthum rediisset, patrem, ut qui matrem
 suam occidisset, nec salutaret, nec compellantem vi-
 cissim adloqueretur, nec interroganti responderet
 quidquam. Ad extremum, iram non tenens *Perian-*
der, domo eum eiecit. (51.) Hoc eiccto, quacsivit ex
 maiore natu, quid cum ipsis avus disseruisset. Et ille
 exposuit, quam benigne ipsos excepisset; verbi au-
 tem illius, quod Procles eis, quum dimitteret, dixe-
 rat, nullam fecit mentionem, ut qui illud in ani-
 mum non admodum admisisset. At pater, *fieri prorsus non posse*, ait, *quin aliquid ipsis avus sugges-*
serit; et percontari institit. Tum recordatus iuvenis,
 id quoque dixit. Quod quum advertisset Periandri
 animum, nullâ porro indulgentiâ uti decrevit; ad eos-
 que, apud quos vitam agebat puer a se eiectus, misit

ἀπειλαινόμενος ἔλθοι εἰς ἄλλην οἰκίην, ἀπειλαύνει' αὖ
καὶ ἀπὸ ταύτης, ἀπειλέοντές τε τοῦ Περιάνδρου τοῖσι
δεξαμένοισι, καὶ ἐξέρχων κελεύοντος. ἀπειλαινόμενος δ'
αὖ ἦε ἐπ' ἐτέραν τῶν ἐταίρων· οἱ δέ, ἅτε Περιάνδρου 15
ἴοντα παῖδα, καίπερ δειμαίνοντες, ὅμως ἐδέκοντο.
52 Τέλος δέ, ὁ Περιάνδρος κήρυγμα ἐποίησατο, ὃς αὖ ἡ
οἰκίῳσι ὑποδέχεται μιν, ἡ προσδιαλεχθῇ, ἱρὴν ζημίην
τοῦτον τῷ Ἀπόλλωνι ὀφείλειν, ὅσην δὴ εἵπας. πρὸς αὖ
δὴ τοῦτο τὸ κήρυγμα, οὔτε τίς οἱ διαλέγεσθαι, οὔτε
οἰκίῳσι δέχεσθαι ἤθελε· πρὸς δέ, αὐτὸς αὐτὸς ἐκεῖνος 5
ἰδικαίῳ πιεῖσθαι ἀπισημένου, ἀλλὰ διακατερίων
ἐν τῇσι στοῇσι ἐκαλινδύετο. τετάρτῃ δ' ἡμέρῃ ἰδόν μιν
ὁ Περιάνδρος αἰλουσίῃσι τε καὶ ἀσπίσι συμπεπτωκό-

nuncium, qui ipsius verbis illis diceret, ne aedibus
puerum reciperent. Itaque inde eiectus, quoties in
aliā se domum recepisset, ex hac pariter expulsus
est, quum recipientibus minaretur pater, impera-
retque ut domo illum prohiberent. Pulsus igitur
ex aliā, ad aliā sodalium domum confugiebat: hi-
que eum, ut qui Periandri filius esset, quamvis ti-
mentes, tamen receperunt. (52.) Ad extremum pu-
blico praeconio *Periander* edixit, *quisquis eum do-
mo recepisset, aut sermones cum eo miscuisset, eum
sacram mulctam* (quam eodem edicto definiebat)
Apollini debiturum. Ex hoc igitur edicto nemo am-
plius vel colloqui cum eo vel in domum recipere vo-
luit: atque etiam ipse ne tentare quidem dignatus
est rem vetitam; sed manens in proposito, volutaba-
tur in porticibus. Quarto dein die conspicatus illum
Periander illuvie et inedia male adfectum, miseratus

112, 49.

τα, αἰτνεῖς ὑπὲς δὲ τῆς ὀργῆς, ἥϊε ἄσσον, καὶ ἔλε-
 10 γέ· „Ω παῖ, κότιρα τούτων αἰρετώτερά ἐστι, ταῦτα
 „τὰ νῦν ἔχων πρήσεις, ἢ τὴν τυραννίδα καὶ ἀγαθὰ
 „τὰ νῦν ἐγὼ ἔχω, ταῦτα, ἰόντα τῷ πατρὶ ἐπιτήδειον,
 „παραλαμβάνειν; ἐς ἱὸν ἐμός τε παῖς, καὶ Κορίνθου
 „τῆς εὐδαίμονος βασιλεὺς, ἀλήτην βίον εἴλεν, ἀντι-
 15 „στατέων τε καὶ ὀργῇ χρωόμενος ἐς τόν σε ἥκιστα ἐχρήν.
 „εἰ γὰρ τις συμφορὴ ἐν αὐτοῖσι ἐγγέγονε, ἐξ ἧς ὑπο-
 „ψιν ἐς ἐμέ ἔχεις· ἐμοί τε αὕτη γέγονε, καὶ ἐγὼ αὖ-
 „τῆς τὸ πλεῦν μέτοχός εἰμι, ὅσω αὐτὲς σφεῖ ἐξεργα-
 „σάμην. σὺ δὲ μαθὼν ὅσω φρονέεσθαι κρείσσον ἐστὶ ἢ
 20 „οἰκτεῖρεσθαι, ἅμα τε ὁκοῖόν τι ἐς τοὺς τοκῆας καὶ ἐς
 „τοὺς κρείσσονας τεθυμῶσθαι, ἀπίθι ἐς τὰ οἰκία.“
 Περσάνδρος μὲν τούτοις αὐτὸν κατελάμβανε· ὁ δὲ ἄλ-
 λο μὲν οὐδὲν ἀμείβεται τὸν πατέρα, ἔφη δὲ μιν ἱερὴν

est puerum, et propius accedeus, positā irā, his ver-
 bis est adlocutus: *Utrum, ὁ fili, optabilius est tibi,*
hic status quo nunc es, an ut regnum et reliqua
bona, quibus ego fruor, accipias, ea conditione ut
te patris animo adcommodes? Cum sis filius meus
et opulentae Corinthi rex, vitam elegisti errabun-
di mendici, obsistens et irascens ei cui minime fas
est. Quod si in domo nostra accidit calamitas, ex
qua suspicionem adversus me concepisti; mihi illa
accidit, et in me cadit maxima eius pars, quum
a me haec facta sint. Tu vero, cogitans quanto
praestet invidiam movere quam misericordiam,
simulque quale sit succensere parentibus et supe-
rioribus, domum abi. His verbis eum inhibere co-
 nanti patri nihil aliud puer respondit, nisi debere

ζημίην ὀφείλειν τῷ θεῷ, ἑωυτῷ ἐς λόγους ἀπικέμενον.
 Μαλὼν δὲ ὁ Περίανδρος ὡς ἄπορόν τι τὸ κακὸν εἶη τοῦ 25
 παιδὸς καὶ ἀνίκητον, ἐξ ὀφθαλμῶν μιν ἀποπέμπεται,
 στείλας πλοῖον, ἐς Κέρκυραν· ἐπεκράτει γὰρ καὶ ταύ-
 της. ἀποστείλας δὲ τοῦτον ὁ Περίανδρος, ἐστρατεύετο
 ἐπὶ τὸν πενθερὸν Προκλέα, ὡς τῶν παρόντων οἱ πρη-
 γμάτων ἑόντα αἰτιώτατον· καὶ εἴλε μὲν τὴν Ἐπίδαν 30
 53 ρον, εἴλε δὲ αὐτὸν Προκλέα, καὶ ἐξώγησεν. Ἐπὶ
 δὲ, τοῦ χρόνου προβαίνοντος, ὁ τε Περίανδρος παρηθί-
 κει, καὶ συνεγνώσκειτο ἑωυτῷ οὐκέτι εἶναι δυνατὸς τὰ
 πρήγματα ἐπορεῖν τε καὶ διέπειν, πέμψας ἐς τὴν Κέρ-
 κυραν, ἀπεκάλεε τὸν Λυκόφρονα ἐπὶ τὴν τυρανίδα· ἐν 5
 γὰρ δὴ τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων οὐκ ἐνέωρα, ἀλλὰ
 οἱ κατεφαίνετο εἶναι νεώτερος. ὁ δὲ Λυκόφρων οὐδὲ
 ἀνακρίσιος ἤξιωσε τὸν φέροντα τὴν ἀγγελίην. Περίαν-

illum sacram mulctam deo, ut qui ipsum sit adlo-
cutus. Tum intelligens Periander, insanabile et invi-
 ctum esse pueri malum, instructa navi e conspectu
 suo illum Corcyram misit, quae et ipsa imperio eius
 erat subiecta. Dimisso vero puero, Proctem socerum
 bello petiit, ut qui praecipuus praesentium rerum
 auctor fuisset: cepitque Epidaurum, et ipsum Pro-
 clem, eumque vivum in custodia tenuit. (53.) Pro-
 cedente tempore, postquam consenuit *Periander*,
 animadvertitque non posse se amplius res suas inspi-
 cere et administrare, Corcyram misit, et Lycophro-
 nem ad suscipiendum regnum vocavit; nam maiorem
 natu videbat non esse idoneum, quippe qui manife-
 ste hebetiore esset ingenio. At *Lycophron* hominem,
 qui ei hunc nuncium adferebat, nulla ne interroga-

δρως δὲ, περιεχόμενος τοῦ νηπίου, δεύτερα ἀπέστειλε
 10 ἐπ' αὐτὸν τὴν ἀδελφεήν, ἑωυτοῦ δὲ θυγατέρα, δοκέων
 μιν μάλιστα ταύτῃ ἀν' πείθεσθαι. ἀπικομένης δὲ ταύ-
 τῃς, καὶ λεγούσης· „ὦ παῖ, βούλειαι τὴν τε τυραννί-
 „δα εἰς ἄλλους πεσεῖν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς δια-
 „φορηθέντα μᾶλλον, ἢ αὐτὸς σφε' ἀπελθὼν ἔχειν;
 15 „ἄπειθι εἰς τὰ οἰκία, παῦσαι σεωυτὸν ζημιῶν. Φιλο-
 „τιμίη, κτῆμα σκαλέον· μὴ τῷ κακῷ τὸ κακὸν ἰῶ.
 „πολλοὶ τῶν δικαίων τὰ ἐπιεικέστερα προτιθέασι· πολ-
 „λοὶ δὲ ἤδη τὰ μητρῴα διζήμενοι, τὰ πατρῴα ἀπέβα-
 „λον. τυραννίς, χρεῖμα σφαλερόν· πολλοὶ δὲ αὐτῇς
 20 „ἐρασταὶ εἰσι· ὁ δὲ, γέρον τε ἤδη καὶ παρηβηκώς.
 „μὴ δῶς τὰ σεωυτοῦ ἀγαθὰ ἄλλοισι.“ Ἡ μὲν δὴ τὰ
 ἐπαγωγότατα, διδαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἔλαγε
 πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ὑποκρινάμενος, ἔφη οὐδαμᾶ ἤξειν

tione quidem dignatus est. Tum *Periander*, cui cu-
 rac erat adolescens, iterum ad eum misit sororem,
 filiam suam, ratus huic illum maxime obsecuturum.
 Quae quum advenisset, dixissetque: *Vis-ne, fili,*
aliorum in manus venire regnum, et dissolvi do-
mm patris tui potius, quam ut ipse abeas, atque
haec teneas? Abi domum, et desine te ipsum pu-
nire. Sinistra res est obstinatio: ne malum malo
sanare coneris. Multi praeponunt iustioribus ae-
quiora lenioraque: multi iam item, materna quae-
rentes, paterna perdiderunt. Lubrica res regnum
est; multos tamen habet amatores. Ille iam senex
est, et vigorem aetatis praetergressus: ne bona
tua aliis tradas. Sic illa, a patre edocta, his ad per-
suadendum maxime idoneis fratrem est adlocuta. At

ἐς Κόρινθον, ἔστ' ἂν πυνθάνηται περιέοντα τὸν πατέρα.
 Ἀπαγγελάσης δὲ ταύτης ταῦτα, τὸ τρίτον Περίαν-
 δρος κήρυκα πέμπει, βουλόμενος αὐτὸς μὲν ἐς Κέρκυ- 25
 ραν ἔκειν· ἐκείνον δὲ ἐκέλευε ἐς Κόρινθον ἀπικόμενον,
 διάδοχον γίνεσθαι τῆς τυραννίδος. Καταίνεσαντος δ' ἐπὶ
 τούτοις τοῦ παιδός, ὁ μὲν Περίανδρος ἐστέλλετο ἐς
 τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ παῖς οἱ ἐς τὴν Κόρινθον. μαθόντες
 δὲ οἱ Κερκυραῖοι τούτων ἕκαστα, ἵνα μὴ σφίσι Περίαν- 30
 δρος ἐς τὴν χώραν ἀπίκηται, κτείνουσι τὸν νεηίσκον.
 Ἀντὶ τούτων μὲν Περίανδρος Κερκυραίους ἐτιμωρέτο.

- 54 Λακεδαιμόνιοι δὲ στόλῳ μεγάλῳ ὡς ἀπίκοντο, ἐπο-
 λιόρκεον Σάμον. προσβαλόντες δὲ πρὸς τὸ τεῖχος, τοῦ
 μὲν πρὸς θαλάσση ἐστιάτος πύργου κατὰ τὸ προά-
 στειον τῆς πόλεως ὑπερέβησαν· μετὰ δὲ, αὐτοῦ βοηθή-

ille, nequaquam, ait, Corinthum se esse venturum, quamdiu patrem superesse cognovisset. Quae postquam illa renunciavit, tertio Periander praeconem misit, qui diceret, ipsum in Corcyram venturum, illum autem Corinthum abire iuberet ad regnum capessendum. Quam in conditionem quum consensisset adolescens, Periander parabat Corcyram proficisci, et filius Corinthum. At Corcyraei, his rebus omnibus cognitis, ne in terram ipsorum Periander veniret, interfecerunt iuvenem. Hanc igitur ob causam de Corcyraeis ultionem Periander cepit.

(54.) Iam Lacedaemonii, magna cum classe Samum profecti, urbem oppugnaverunt. Et murum adgressi, turrim in suburbio mari imminuentem iam transscenderant, quum, succurrente ipso Polycrate magna

5 *σαντος Παλυκράτεος χειρὶ πολλῇ, ἀπηλαύσθησαν. κα-*
τὰ δὲ τὸν ἐπάνω πύργον, τὸν ἐπὶ τῆς ῥάχιος τοῦ οὐρεος
ἐπεόντα, ἐπεξῆλθον οἱ τε ἐπίκουροι καὶ αὐτῶν Σαμίων
συχροί· δεξάμενοι δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπ' ὀλίγον
χρόνον, ἔφευγον ὀπίσω· οἱ δὲ, ἐπισπόμενοι ἔκτεινον.
Εἰ μὲν νυν οἱ παρόντες Λακεδαιμονίων ὁμοῖοι ἐγίνοντο 55
ταύτην τὴν ἡμέραν Ἀρχίη τε καὶ Λυκώπη, αἰρέθη ἂν
Σάμος. Ἀρχίης γὰρ καὶ Λυκώπης μῦνοι συνεσπε-
σέντες Φεύγουσι εἰς τὸ τεῖχος τοῖσι Σαμίοισι, καὶ ἀπο-
5 κληισθέντες τῆς ὀπίσω ὁδοῦ, ἀπέθανον ἐν τῇ πόλει τῇ
Σαμίων. τρίτῳ δὲ ἀπ' Ἀρχίῳ τούτου γεγονότι ἄλλῳ
Ἀρχίῳ, τῷ Σαμίου τοῦ Ἀρχίῳ, αὐτὸς ἐν Πιτάνῃ συν-
εγεγνόμην· δήμου γὰρ τούτου ἦν· ὃς ξείνων πάντων μά-
λιστα ἐτίμα τε Σαμίους, καὶ οἱ τῷ πατρὶ ἔφη Σάμιον
10 τούνομα τεῖναι, ὅτι εἰ ὁ πατὴρ Ἀρχίης ἐν Σάμῳ

cum manu, repulsi sunt. Simul vero a superiore turri, quae in dorso montis erat, egressi sunt auxiliares, et ipsorum Samiorum ingens numerus: qui postquam per exiguum tempus sustinuissent Lacedaemonios, fugā se recipiunt; et illi insecuti, magnam caedem fecerunt. (55.) Quod si, qui tunc adfuerunt *Lacedaemonii*, cuncti similes eo die fuissent *Archiae* et *Lycopae*, capta fuisset *Samus*. *Archias* enim et *Lycopas*, quum soli cum fugientibus Samiis in urbem irrupissent, intercluso reditu, intra urbem a Samiis interfecti sunt. Equidem cum tertio ab hoc *Archia*, cui et ipsi *Archiae* nomen erat, *Samii* filio, *Archiae* nepoti, congressus sum *Pitanae*, quo de populo erat: qui omnium hospitem maxime *Samios* coluit, mihi-que dixit, *patri suo nomen Samii hac causā*

ἀριστεύσας ἐτελεύτησε· τιμᾶν δὲ Σαμίους, ἔφη, διότι
 56 ταφῆναί οἱ τὸν πάππον δημοσίῃ ὑπὸ Σαμίων. Λα-
 κεδαιμόνιοι δὲ, ὥς σφι τεσσαράκοντα ἐγγόνισαν ἡμέ-
 ραι πολιορκέουσι Σάμον, ἐς τὸ πρόσω τε αὐδὲν προσ-
 κόπτετο τῶν πηγμάτων, ἀπαλλάσσοντο ἐς Πελο-
 πόννησον. ὥς δὲ ὁ ματαιότερος λόγος ὤρμηται, λέγεται 5
 Πολυκράτεια ἐπιχώριον νόμισμα κόψαντα πολλὸν μο-
 λύβδου, καταχρυσώσαντα, δοῦναί σφι· τοὺς δὲ, δε-
 ξαμένους, οὕτω δὴ ἀπαλλάσσεσθαι. Ταύτην πρώτην
 στρατήϊν ἐς τὴν Ἀσίην Λακεδαιμόνιοι Δωριεῖς ἐποίη-
 σαντο.

10

57 Οἱ δ' ἐπὶ τὸν Πολυκράτεια στρατευσάμενοι Σαμίων,
 ἐπεὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοὺς ἀπολείπειν ἔμελλον, καὶ
 αὐτοὶ ἀπέπλεον ἐς Σίφνον. χρημάτων γὰρ εἰδέοντο· τὰ

fuisse impositum, quod illius pater Archias Sami fortissime pugnans occubuisset: colere se autem Samios, aiebat, quoniam avus ipsius publice a Samiis fuisset sepultus. (56.) Sed Lacedaemonii, postquam per quadraginta dies oppugnassent Samum, neque quidquam profecissent, in Peloponnesum sunt reversi. Fertur autem fama, temere quidem sparsa, quae ait, Polycratem magnum numerum patriae monetae ex plumbo cusae, sed deauratae, illis dedisse; quo accepto eos discessisse. Haec prima est expeditio, quam in Asiam Lacedaemonii, Doricae stirpis populus, susceperunt.

(57.) Hi autem ex Samiis qui Polycratem bello erant adgressi, quum in eo essent Lacedaemonii ut illos desererent, ipsi quoque abierunt, et Siphnum navigarunt. Pecuniâ enim indigebant: et florentes

δὲ τῶν Σιφνίων πρήγματα ἤκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον,
 5 καὶ πησιωτέων μάλιστα ἐπλούτειον, ἅτε ἰόντων αὐτοῖσι
 ἐν τῇ νήσῳ χρυσίων καὶ ἀργυρίων μετάλλων, οὕτως
 ὥστε ἀπὸ τῆς δεκάτης τῶν γινομένων αὐτοῖσιν χρημά-
 των, θησαυρὸς ἐν Δελφοῖσι ἀνακίεσθαι, ὁμοῖα τοῖσι
 πλουσιωτάτοισι· αὐτοὶ δὲ τὰ γινόμενα τῷ ἐνιαυτῷ ἐκά-
 10 στῳ χρημάτῳ διενέμεντο. Ὅτε ὦν ἐποιεῦντο τὸν θη-
 σαυρὸν, ἐχρέωντο τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αὐτοῖσι τὰ πα-
 ρίστα ἀγαθὰ οἶα τὴν ἐστὶν πολὺν χρόνον παραμένειν. ἡ
 δὲ Πυθίη ἔχρησέ σφι τάδε·

Ἄλλ' ὅταν ἐν Σίφνῳ πρυτανήϊα λευκὰ γένηται,
 15 λεύκοφρύς τ' ἀγορῇ, τότε δὴ δὲ Φράδμονος ἀνδρὸς,
 Φράσσασθαι ξύλινόν τε λόχον κήρυκά τ' ἐρυθρόν.
 Τοῖσι δὲ Σιφνίοισι ἦν τότε ἡ ἀγορὴ καὶ τὸ πρυτανήϊον
 Παρίῳ λίθῳ ἡσκημένα. τοῦτον τὸν χρησμὸν οὐκ οἶοι 58

per id tempus erant res *Siphniorum*, ut qui prae
 caeteris insulaniis divitiis maxime valebant; quippe
 in eorum insula metalla erant auri argentique, ita
 quidem ut ex decima pecuniae illius, quae ibi confi-
 citur, thesaurus Delphis sit dedicatus, qui nil cedit
 opulentissimis: ipsi vero, quae quotannis ex metal-
 lis redibant, ea inter se distribuebant. Iidem, quo
 tempore thesaurum illum instituerunt, quaesiverunt
 ex oraculo, an praesentia bona per longum tem-
 poris spatium ipsis sint duratura? Quibus Pythia
 haec respondit:

Quum tamen in Siphno fuerint prytaneia cana,
 cana fori facies; tunc vir vaser adsit oportet,
 qui notet e ligno agmen, legatumque rubentem.
 Erat autem tunc [quum advenere Samii] et forum et

ἀριστεύσας ἐτελεύτησε· τιμᾶν δὲ Σαμίους, ἔφη, διότι
 56 ταφῆναί οἱ τὸν πάππον δημοσίῃ ὑπὸ Σαμίων. Λα-
 κεδαιμόνιοι δὲ, ὥς σφι τεσσεράκοντα ἐγγόνεσαν ἡμέ-
 ραι πολιορκέουσι Σάμον, ἐς τὸ πρόσω τε οὐδὲν προε-
 κόπτετο τῶν πηγμάτων, ἀπαλλάσσοντο ἐς Πελο-
 πόννησον. ὥς δὲ ὁ ματαιότερος λόγος ὤρηται, λέγεται 5
 Πολυκράτεια ἐπιχώριον νόμισμα κόψαντα πολλὸν μο-
 λύβδου, καταχρυσώσαντα, δοῦναί σφι· τοὺς δὲ, δε-
 ξαμένους, οὕτω δὴ ἀπαλλάσσεσθαι. Ταύτην πρώτην
 στρατηίην ἐς τὴν Ἀσίην Λακεδαιμόνιοι Δωριεῖς ἐποίη-
 σαντο.

57 Οἱ δ' ἐπὶ τὸν Πολυκράτεια στρατευσάμενοι Σαμίων,
 ἐπεὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοὺς ἀπολείπειν ἔμελλον, καὶ
 αὐτοὶ ἀπέπλειον ἐς Σίφνον. χρημάτων γὰρ ἐδέοντο· τὰ

fuisse impositum, quod illius pater Archias Sami fortissime pugnans occubisset: colere se autem Samios, aiebat, quoniam avus ipsius publice a Samiis fuisset sepultus. (56.) Sed Lacedaemonii, postquam per quadraginta dies oppugnassent Samum, neque quidquam profecissent, in Peloponnesum sunt reversi. Fertur autem fama, temere quidem sparsa, quae ait, Polycratem magnum numerum patriae monetae ex plumbo cusae, sed deauratae, illis dedisse; quo accepto eos discessisse. Haec prima est expeditio, quam in Asiam Lacedaemonii, Doricae stirpis populus, susceperunt.

(57.) Hi autem ex Samiis qui Polycratem bello erant adgressi, quum in eo essent Lacedaemonii ut illos desererent, ipsi quoque abierunt, et Siphnum navigarunt. Pecuniâ enim indigebant: et florentes

δὲ τῶν Σιφνίων πρῆγματα ἤκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον,
 5 καὶ ἡσιωτέων μάλιστα ἐπλούτεον, ἅτε ἴονταν αὐτοῖσι
 ἐν τῇ τῆσιν χρυσέων καὶ ἀργυρέων μετάλλων, οὕτω
 ὥστε ἀπὸ τῆς δεκάτης τῶν γινομένων αὐτοῖσιν χρημά-
 των, θησαυρὸς ἐν Δελφοῖσι ἀνακίεταί, ὁμοῖα τοῖσι
 10 πλουσιωτάτοις· αὐτοὶ δὲ τὰ γινόμενα τῷ ἐνιαυτῷ ἐκά-
 στῳ χρήματα διενέμοντο. Ὅτε ὦν ἐποιεῦντο τὸν θη-
 σαυρὸν, ἐχράντο τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αὐτοῖσι τὰ πα-
 ρόντα ἀγαθὰ οἶα τε ἔστι πολὺν χρόνον παραμένειν. ἡ
 δὲ Πυθίη ἔχρησέ σφι τάδε·

Ἄλλ' ὅταν ἐν Σίφνῳ πρυτανήϊα λευκὰ γένηται,
 15 λεύκοφρύς τ' αἰγορῇ, τότε δὴ δεῖ Φράδμονος ἀνδρὸς,
 Φράσσασθαι ξύλινόν τε λόχον κήρυκά τ' ἐρυθρόν.
 Τοῖσι δὲ Σιφνίοισι ἦν τότε ἡ αἰγορῇ καὶ τὸ πρυτανήϊον
 Παρίῳ λίθῳ ἡσκημένα. τοῦτον τὸν χρησμόν οὐκ οἶοί 58

per id tempus erant res *Siphniorum*, ut qui prae
 caeteris insulaniis divitiis maxime valebant; quippe
 in eorum insula metalla erant auri argentique, ita
 quidem ut ex decima pecuniae illius, quae ibi confici-
 citur, thesaurus Delphis sit dedicatus, qui nil cedit
 opulentissimis: ipsi vero, quae quotannis ex metal-
 lis redibant, ea inter se distribuebant. Iidem, quo
 tempore thesaurum illum instituerunt, quaesiverunt
 ex oraculo, an praesentia bona per longum tem-
 poris spatium ipsis sint duratura? Quibus Pythia
 haec respondit:

*Quum tamen in Siphno fuerint prytaneia cana,
 cana fori facies; tunc vir vaser adsit oportet,
 qui notet e ligno agmen, legatumque rubentem.*
 Erat autem tunc [quum advenere Samii] et forum et

τε ἦσαν γινῶναι, οὔτε τότε ἰδυς, οὔτε τῶν Σαμίων ἀπικυμένων. ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα πρὸς τὴν Σίφνον προσίσχον οἱ Σάμιοι, ἐπέμπον τῶν νεῶν μίαν, πρέσβεις ἄγουσαν εἰς τὴν πόλιν. τὸ δὲ παλαιὸν ἅπασαι 5 αἱ νῆες ἦσαν μιληλοειφές· καὶ ἦν τοῦτο τὸ ἡ Πυθίᾳ προηγόρευε τοῖσι Σιφνίοισι, φυλάξασθαι τὸν ξύλων λόχον καλεῖν, καὶ κήρυκα ἐρυθρόν. Ἀπικόμενοι ὦν οἱ ἄγγελοι εἰδέντο τῶν Σιφνίων, δέκα τάλαντά σφι χρῆσαι· οὐ φασκέντων δὲ χρῆσιν τῶν Σιφνίων αὐτοῖ- 10 σι, οἱ Σάμιοι τοὺς χώρους αὐτῶν ἐπόρεον. πυθόμενοι δ' ἰδυς ἦκον οἱ Σίφνιοι βοηθέντες, καὶ συμβαλόντες αὐτοῖσι, ἐστάθησαν· καὶ αὐτῶν πολλοὶ ἀπεκλήσθησαν τοῦ ἄσπετος ὑπὸ τῶν Σαμίων. καὶ αὐτοὺς μετὰ ταῦτα 59 ἑκατὸν τάλαντα ἐπρῆξαν. Παρὰ δὲ Ἑρμιονίων νῆσον

prytaneum Siphniorum Pario lapide excultum. (58.) Hoc oraculum *Siphnii*, nec tunc statim quum datum est, quo pertineret intellexerant, nec deinde, quum *Samii* advenerunt. Nam simul atque ad Siphnum *Samii* adpulerunt, navem unam in urbem cum legatis miserunt. Erant autem olim naves omnes minio tinctae: idque fuit quod Siphniis Pythia edixerat, quum *cavere* illos iussisset *ligneas insidias, et rubrum praeconem*. Advenientes igitur Samiorum legati postularunt a Siphniis, ut decem talenta ipsis mutuo darent. Quod quum se facturos Siphnii negassent, agros eorum depopulati sunt Samii. Ea re cognita, protinus Siphnii egressi sunt, rebus suis opem laturo: sed commisso praelio inferiores discesserunt, multique eorum urbe a Samiis sunt interclusi: quo facto, centum talenta ab illis *Samii* exegerunt. (59.) Ab Hermionensibus vero,

αὐτὶ χρημάτων παρέλαβον, Τρέην τὴν ἐπὶ Πελοπον-
νήσῳ, καὶ αὐτὴν Τροιζηνίοσι παρακατέθεντο· αὐτοὶ δὲ
Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ ἔκτισαν· οὐκ ἐπὶ τούτῳ πλέον-
5 τες, ἀλλὰ Ζακυνθίους ἐξελούντες ἐκ τῆς νήσου. ἔμει-
ναν δ' ἐν ταύτῃ, καὶ εὐδαιμόνησαν ἐπ' ἔτι πέντε ὥστε
τὰ ἱερὰ, τὰ ἐν Κυδωνίῃ εἶντα νῦν, οὗτοί εἰσι οἱ ποιή-
σαντες, καὶ τὸν τῆς Δικτύνης νηόν. ἔκτω δὲ ἔτι Αἰγι-
νῆται αὐτούς, ναυμαχίῃ νικήσαντες, ἡνδραποδίσαντο με-
10 τὰ Κρητῶν· καὶ τῶν νηῶν καπρίους ἐχουσέων τὰς πρῶ-
ρας ἡρωτηρίαςαν, καὶ ἀνέβησαν ἐς τὸ ἱερὸν τῆς Ἀθη-
ναίης ἐν Αἰγίῃ. Ταῦτα δὲ ἐποίησαν ἔγκοτον ἔχοντες
Σαμίοσι Αἰγινηταί. πρότεροι γὰρ Σάμιοι, ἐπ' Ἀμ-
φικράτους βασιλεύοντες ἐν Σάμῳ, στρατευσάμενοι ἐπ'
15 Αἰγίαν, μεγάλη κακὰ ἐποίησαν Αἰγινητάς, καὶ ἔπα-
σαν ὑπ' ἐκείων. ἡ μὲν αἰτίη αὕτη.

data pecuniâ, Hydream acceperunt insulam, Pelo-
ponneso obversam, eamque Troezeniis in depositum
dederunt; ipsi vero *Cydoniam* in Creta condiderunt
coloniam, quum non hoc consilio navigassent, sed
Zacynthios insulâ eiecturi. Mansere autem ibi, et
opibus florere per quinquennium; ita quidem, ut,
quae nunc templa sunt Cydoniae, ab his exstructa
sint, atque etiam Dictynes fanum. Sexto autem anno
Aeginetae eosdem, Cretensibus iuncti, praelio na-
vali superatos, in servitutem redegerunt; resectasque
navium proras, quibus apri pro insignibus erant,
Aeginae in Minervae templo dedicarunt. Id fecerunt
Aeginetae, infensi *Samiis*: hi enim priores, reg-
nante Sami Amphicrate, bello Aeginae illato multis
malis Aeginetas adfecerant, sed et ipsi multa erant
passi. Haec veteris odii caussa.

60 Ἐμήκυνα δὲ περὶ Σαμίων μᾶλλον, ὅτι σφι τρία
 ἐστὶ μέγιστα πάντων Ἑλλήνων ἐξεργασμένα. οὐρεὸς
 τε ὑψηλοῦ ἐς πενήκοντα καὶ ἑκατὸν ὀργυίας, τούτου
 ὄρυγμα, κάτωθεν ἀρξάμενον, ἀμφίστομον. τὸ μὲν μῆ-
 κος τοῦ ὀρύγματος, ἑπτὰ στάδιοι εἰσὶ· τὸ δὲ ὕψος καὶ 5
 εὖρος, ὀκτὼ ἐκάτερον πόδες. διὰ παντὸς δὲ αὐτοῦ ἄλ-
 λο ὄρυγμα εἰκοσίπηχυ βάθος ὀρώσκεται, τρίπουν δὲ τὸ
 εὖρος, δι' οὗ τὸ ὕδωρ, ὀχετεύμενον διὰ σωλήνων, πα-
 ραγίνεται ἐς τὴν πόλιν, ἀγόμενον ἀπὸ μεγάλης πηγῆς.
 ἀρχιτέκτων δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου ἐγένετο Μεγα- 10
 ρεύς Εὐπαλῖνος Ναυστροφίου. τοῦτο μὲν δὴ ἐν τῶν τριῶν
 ἐστὶ. Δεύτερον δὲ, περὶ λιμένα χώμα ἐν θαλάσῃ,
 βάθος κατὰ εἴκοσι ὀργυιέων· μῆκος δὲ τοῦ χώματος,
 μέζον δύο σταδίων. Τρίτον δὲ σφι ἐξεργασται, τῆς

(60.) Longiorem de Samiis sermonem feci, quoniam ab his tria maxima opera, prae reliquis omnibus Graecis, effecta sunt. Primum, in monte ad centum et quinquaginta orgyas edito, in hoc fossa ab imo monte incipiens, et per totum ita acta, ut in oppositum montis latus pateat alterum fossae orificium. Longitudo fossae septem stadiorum est: altitudo ac latitudo, octo pedum utraque. Per totam autem illius longitudinem excavata est alia fossa, triginta pedes alta, tres pedes lata, per quam aqua, ex ingenti fonte derivata, per tubos in urbem deducitur. Architectus huius fossae Eupalinus fuit Megarensis, Naustrophii filius. Hoc unum ex tribus. Alterum est opus, agger iuxta mare ductus circa portum, in altitudinem viginti orgyarum; longitudo autem aggeris, maior duobus stadiis. Tertio, templum ha-

15 μέγιστος πάντων νηῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τοῦ ἀρχιτέκτων
πρῶτος ἐγένετο Ῥοῖκος Φίλειω ἐπιχώριος. Τούτων εἵνεκεν
μᾶλλον τι περὶ Σαμίων ἐμήκυνα.

ΚΑΜΒΥΣΗ: δὲ τῷ Κύρου, χρονίζοντι περὶ Αἴγυ- 61
πτον, καὶ παραφρονήσαντι, ἐπανιστέεται ἄνδρες Μά-
γοι, δύο ἀδελφεοί τῶν τὸν ἕτερον καταλελοίπες τῶν
οἰκίων μαλεδωνόν ὁ Καμβύσης. οὗτος δὲ ὢν οἱ ἐπανε-
5 στη, μαλὼν τε τὸν Σμέρδιος θάνατον, ὡς κρύπτοιστο
γενόμενος, καὶ ὡς ὀλίγοι ἦσαν οἱ ἐπιστάμενοι αὐτὸν
Περσέων, οἱ δὲ πολλοὶ περιέοντά μιν εἰδείησαν. πρὸς
ταῦτα βουλευσας τάδε, ἐπεχείρησε τοῖσι βασιλῆυσιν.
Ἦν οἱ ἀδελφεὸς, τὸν εἶπά οἱ συνεπαναστῆναι, οἰκῶς
10 μάλιστα τὸ εἶδος Σμέρδι τῷ Κύρου, τὸν ὁ Καμβύ-
σης, εἶοντα ἑαυτοῦ ἀδελφεὸν, ἀπέκτεινε· ἦν τε δὲ ὁμοῖος

bent exstructum maximum omnium, quae nos novi-
mus, templorum: cuius primus architectus fuit Rhoecus,
Philis [sive Philae] filius, Samius. Horum causa sermonem de Samiis paulo longiorem institui-
mus.

(61.) IAM adversus *Cambysem*, diutius in Aegypto morantem insanientemque, insurrexerunt *duo fratres Magi*, quorum alterum Cambyses procuratorem domus suae reliquerat. Hic igitur adversus illum insurrexit, quum intelligeret, occultari Smerdis caedem, paucosque esse Persarum ad quos notitia illius pervenisset, plerosque vero illum credere superesse: haec ille reputans, regiam occupare instituit. Erat ei frater, quem simul cum eo insurrexisse dixi, corporis specie similis admodum Smerdi, Cyri filio, quem Cambyses, quum ipsius frater esset, interfecerat. Erat igitur hic et facie Smerdi similis, et ipsi

εἶδος τῷ Σμέρδι, καὶ δὴ καὶ οὐνομα ταῦτό εἶχε Σμέρ-
 διν. τοῦτον τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ Μάγος Πατιζεΐθης,
 ὡς οἱ αὐτὸς πάντα διαπρήξει, εἴσε ἄγων εἰς τὸν βασι-
 λῆϊον θρόνον. ποιήσας δὲ τοῦτο, κήρυκας τῇ τε ἄλλῃ 15
 διέπεμπε, καὶ δὴ καὶ εἰς Αἴγυπτον, προερέοντα τῷ
 στρατῷ, ὡς Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἀκουστέα εἴη τοῦ
 62 λοιποῦ, ἀλλ' οὐ Καμβύσιω. Οἱ τε δὴ ὦν ἄλλοι
 κήρυκας προηγόρευον ταῦτα, καὶ δὴ καὶ ὁ ἐπ' Αἴγυ-
 πτον ταχθεὶς, εὗρισκε γὰρ Καμβύσια καὶ τὸν στρα-
 τὸν ἑόντα τῆς Συρίας ἐν Ἀγβατάνοισι, προηγόρευε στὰς
 εἰς μέσον τὰ ἐντεταλμένα ἐκ τοῦ Μάγου. Καμβύσιος 5
 δὲ ἀκούσας ταῦτα ἐκ τοῦ κήρυκος, καὶ ἐλπίσας μὴ
 λέγειν ἀληθῆα, αὐτὸς τε προδιδόσθαι ἐκ Πρηξάσπειος,
 (πεμφθέντα γὰρ αὐτὸν ὡς ἀποκτενέοντα Σμέρδιν, οὐ
 ποιῆσαι ταῦτα,) βλείψας εἰς τὸν Πρηξάσπεια, εἶπε·

LXII. 4. Ἀγβατάνοισι. *Libri fere omnes* Ἐκβατάνοισι. *Tum vero c. 64.* Ἀκβατ. vel Ἀγβατ.

quoque idem nomen *Smerdis* erat. Hunc hominem Patizeithes Magus, postquam ei persuaserat ut sibi omnia conficeret, regio in solio collocavit. Quo facto, praecones dimisit quum alias in partes, tum et in Aegyptum misit qui ediceret exercitui, *Smerdi dehinc esse parendum, Cyri filio, non Cambysi.* (62.) Itaque et alii praecones hoc edixerunt; et, qui in Aegyptum erat missus, quum Cambysen cum exercitu Ecbatanis Syriae invenisset, stans in medio proclamavit ea quae a Mago mandata habebat. Quae ubi a praecone edicta *Cambyses* cognovit, quum proditum se a Praxaspe existimaret, (hunc enim, ad interficiendum Smerdin missum, non exsecutum esse

- 10 „Πρῆξασπες, οὕτω μοι διεπρήξας τό τοι προσέθηκα
 „πρῆγμα;“ Ὁ δὲ εἶπε· „ὦ δέσποτα, οὐκ ἔστι ταῦτα
 „ἀληθέα, ὅπως κατέ σοι Σμέρδις ἀδελφεὸς ὁ σὸς ἐπ-
 „αύστηκε, οὐδὲ ὅπως τι ἐξ ἐκείνου τοῦ ἀνδρὸς κῆκος τοι
 „ἔσται ἢ μέγα ἢ σμικρόν· ἐγὼ γὰρ αὐτὸς, ποιήσας
 15 „τὰ σύ με ἐκέλευες, ἔβαίψα μιν χερσὶ τῇσι ἐμεων-
 „τοῦ. εἰ μὲν νυν οἱ τεθνεώτες ἀποτίασι, προσδέκός τοι
 „καὶ Ἀστυάγεια τὸν Μῆδον ἐπαναστήσεσθαι· εἰ δ' ἔστι
 „ὥσπερ πρὸ τοῦ, οὐ μὴ τι τοι ἔκ γε ἐκείνου νεώτερον
 „ἀναβλαστήσει. νῦν ὦν μοι δοκεῖ, μεταδιώξαντας τὸν
 20 „κῆρυκα, ἐξετάζειν εἰρωτεύοντας παρ' ὅτευ ἤκων προα-
 „γορεύει ἡμῖν Σμέρδιος βασιλῆος ἀκούειν.“ Ταῦτα 63
 εἶπας Πρῆξασπας, ἤρσει γὰρ Καμβύση, αὐτίκα
 μεταδιδωκτος γενόμενος ὁ κῆρυξ ἦκε. ἀπτιγμένον δέ μιν

mandatum) respiciens Praxaspen, ait. *Praxaspes, ita igitur mandatum exsecutus es quod tibi iniunxeram?* Tum ille: *Non est hoc verum, domine, ut Smerdis frater tuus adversus te insurrexerit, aut ut ulla tibi ab illo contentio, sive magna, sive parva, existere possit. Nam ego ipse, tuum mandatum exsecutus, mea manu eum sepelivi. Itaque, si resurgunt mortuī, exspecta ut etiam Astyages Medus adversus te sit insurrecturus: sin erit ut olim, nihil quidquam novarum rerum ab illo tibi nascetur. Quare mihi videtur, insequi nos debere praeconem, et ex eo perquirere, a quonam missus edixerit, Smerdi regi esse parendum.* (63.) Haec a *Praxaspe* dicta quum placuissent *Cambysi*, protinus missi sunt qui praeconem insequerentur reducerentque. Qui ut rediit, his verbis eum interro-

εἶρετο ὁ Πρηξάσπης τάδε· „Ἄνθρωπε, Φῆς γὰρ ἦκειν
 „παρὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἄγγελος· νῦν ὦν, εἶπας 5
 „τὴν ἀληθείην, ἀπιθὶ χαίρων. κότερα αὐτός τοι Σμέρ-
 „δις φαινόμενος ἐς ὅσιν ἐνετέλλετο ταῦτα, ἢ τῶν τις
 „ἐκείνου ὑπηρετέων;“ Ὁ δὲ εἶπε· „Εγὼ Σμέρδιν μὲν
 „τὸν Κύρου, ἐξ ὅτου βασιλεὺς Καμβύσης ἤλασε ἐς
 „Αἴγυπτον, οὐ καὶ ὅπαπα· ὁ δέ μοι Μάγος, τὸν Καμ- 10
 „βύσης ἐπίτροπον τῶν οἰκίαν ἀπέδεξε, οὗτος ταῦτα
 „ἐνετείλατο, Φᾶς Σμέρδιν τὸν Κύρου εἶναι τὸν ταῦτα
 „ἐπιθέμεσον εἶπαι πρὸς ὑμέας.“ Ὁ μὲν δὴ σφι ἔλε-
 „γε, οὐδὲν ἐπικατεψευσμένος. Καμβύσης δὲ εἶπε· „Πρή-
 „ξασπες, σὺ μὲν, οἷα ἀνὴρ ἀγαθὸς ποιήσας τὸ κελευό- 15
 „μενον, αἰτίην ἐκπέφυγας· ἐμοὶ δὲ τίς ἂν εἴη Περ-
 „σέων ὁ ἐπανεστώς, ἐπιβατεύων τοῦ Σμέρδιος οὐνό-

gavit Praxaspes: *Tu, homo, quum dicas a Smerde
 Cyri filio te nuncium venire, nunc, si mihi verum
 dixeris, salvus abito. Ipsum-ne Smerdin oculis
 tuis vidisti, qui tibi hoc mandatum dederit; an
 ab aliquo ex eius ministris illud accepisti? Tum
 ille, Ego, inquit, Smerdin Cyri filium, ex quo rex
 Cambyses cum exercitu in Aegyptum est profe-
 ctus, nondum vidi: sed Magus, quem domus suae
 procuratorem Cambyses constituit, hic mihi man-
 data haec dedit, dicens Smerdin esse, Cyri filium,
 qui, ut ea ad vos perferrem, imperasset. Haec illis
 homo iste dixit, a veritate nihil dissentientia. Tum
 Cambyses: Tu quidem, Praxaspes, ait, ut vir bo-
 nus mandata mea exsecutus, culpam effugisti: at
 quis tandem ille fuerit Persarum, qui Smerdis
 nomen usurpans, adversus me insurrexit? Cui ille,*

„ματος;“ Ὁ δὲ εἶπε· „Ἐγὼ μοι δοκέω συνιέναι τὸ
 „γεγονὸς τοῦτο, ὦ βασιλεῦ. οἱ Μάγοι εἰσὶ τοι οἱ ἐπαν-
 20 „εστῶτες, τὸν τε ἔλιπες μελεδωνόν τῶν οἰκίαν, Πα-
 „τιζεύης, καὶ ὁ τούτου ἀδελφεὸς Σμέρδις.“ Ἐνθαῦ- 64
 τα ἀκούσαντα Καμβύσεα τὸ Σμέρδιος οὐνομα, ἔτυ-
 ψε ἡ ἀληθείη τῶν τε λόγων καὶ τοῦ ἐνυπνίου· ὃς ἐδό-
 κει ἐν τῷ ὕπνῳ ἀπαγγεῖλαι τινὰ οἱ, ὡς Σμέρδις ἰδο-
 5 μένος ἐς τὸν βασιλῆϊον θρόνον, ψαύσει τῇ κεφαλῇ
 τοῦ οὐρανοῦ. μαθὼν δὲ ὡς μάτην ἀπολαλεκὼς εἶη τὸν
 ἀδελφεόν, ἀπέκλαιε Σμέρδιν. ἀποκλαύσας δὲ, καὶ
 περιμεκτίσας τῇ ἀπάσῃ συμφορῇ, ἀναβρώσκει ἐπὶ
 τὸν ἔππον, ἐν νόῳ ἔχων τὴν ταχίστην ἐς Σοῦσα στρα-
 10 τεύσθαι ἐπὶ τὸν Μάγον. καὶ οἱ ἀναβρώσκοντι ἐπὶ τὸν
 ἔππον, τοῦ κευλευτοῦ τοῦ ξίφους ὁ μύκης ἀποπίπτει· γυ-

*Equidem, Rex, mihi videor. inquit, intelligere
 quid hoc rei sit. Magi sunt qui tibi insurrexerunt,
 tum is quem tu procuratorem domus tue consti-
 tuisti, Pathizeithes, tum huius frater Smerdis.
 (64.) Ibi tunc, audito Smerdis nomine, veritas quum
 dictorum tum insomnii animum percutit Cambysis,
 cui per somnum visum erat nunciare aliquem sibi,
 Smerdin, regio in solio sedentem, capite coelum
 tetigit. Itaque intelligens, frustra periisse fratrem,
 deploravit Smerdin: et postquam universam suam ca-
 lamitatem deplorasset lamentatusque esset, in equum
 insiluit; in animo habens, quam celerrime posset,
 adversus Magum ducere exercitum. At, dum in
 equum insiluit, de vagina gladii fungus [extremæ
 æneæ claustrum sive aeneum vinculum, fungi
 figura] decidit; et nudatus gladius femur feriit. Vul-*

Herod. T. II. P. I.

F

μνωθέν δὲ τὸ ξίφος παίει τὸν μηρόν. τραυματισθεὶς δὲ
κατὰ τοῦτο τῇ αὐτῇ πρότερον τὸν τῶν Αἰγυπτίων θεὸν
Ἄπιν ἐπλήξε, ὥς οἱ καιρῇ ἔδοξε τετύφθαι, εἶρετο ὁ
Καμβύσης ὅτι τῇ πόλει οὐνομα εἴη. οἱ δὲ εἶπαν ὅτι 15
Ἀγβάτανα. τῷ δὲ ἔτι πρότερον ἐκέχρηστο ἐκ Βουτοῦς
πόλιος, ἐν Ἀγβατάνοις τελευτήσιν τὸν βίον. ὁ μὲν
δὲ ἐν τοῖσι Μηδικαῖσι Ἀγβατάνοις ἔδοκεε τελευτήσιν
γηραιός, ἐν τοῖσι οἱ ἦν πάντα τὰ πρήγματα· τὸ δὲ
χρηστήριον τοῖσι ἐν Συρίῃ Ἀγβατάνοις ἔλεγε ἄρα. καὶ 20
δὴ αἰς τότε ἐπειρεόμενος ἐπύθετο τῆς πόλιος τὸ οὐνομα,
ὕπὸ τῆς συμφορῆς τῆς τε ἐκ τοῦ Μάγου ἐκπεπληγμέ-
νος, καὶ τοῦ τραώματος, ἐσωφρόνησε· συλλαβὴν δὲ τὸ
θεοπρόπιον, εἶπε· „Ἐνθαῦτα Καμβύσεια τὸν Κύρου
„ἐστὶ πεπρωμένον τελευτᾶν.“ 25

65 Τότε μὲν τοσαῦτα· ἡμέρησι δὲ ὕστερον ὡς εἴκοσι με-

neratus igitur *Cambyses* eadem parte, qua ipse an-
tea deum Aegyptiorum *Apin* percusserat, quum le-
tale vulnus accepisse sibi videretur, quaesivit *quod-*
nam nomen esset oppido? Et illi *Agbatana* dixerunt.
Erat ei autem superiori tempore oraculi responsum
ex Buto urbe adlatum, *Agbatanis illum moritu-*
rum: unde sibi persuaserat, *Agbatanis* Mediae, ubi
ei rerum omnium summa erat, senem sese vita fun-
cturum; at nimirum *Agbatana* Syriae dixerat oracu-
lum. Itaque, postquam tunc percunctatus oppidi no-
men cognovit, consternatus calamitate quae et ex
Mago ei imminabat, et ex vulnere, resipuit; intelli-
gensque oraculi responsum, ait: *Hic loci fatale est*
vitam finire Cambysen, Cyri filium.

(65.) Neque tunc plura; sed deinde, interiectis fere

ταπεινῶν Περσέων τῶν παρόντων τοὺς λογιμα-
 τῆς, ἔλεγέ σφι τάδε· „ὦ Πέρσαι, καταλαμβάν-
 „τέ με, τὸ πάντων μάλιστα ἐκουπτον προημάτων,
 5 „τοῦτο ἐς ὑμέας ἐκθῆναι. ἐγὼ γὰρ, εἰς Αἴγυπτον,
 „εἶδον ὅσιν ἐν τῷ ὕπνῳ, τὴν μηδαμᾶ ὄφελον ἰδεῖν.
 „ἔδοκεν δέ μοι ἀγγελον, ἐλθόντα ἐξ οἴκου, ἀγγέλλειν,
 „ὡς Σμέρδις ἰζόμενος ἐς τὸν βασιλεῖον θρόνον, ψαύ-
 „σει τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ. δέσας δὲ μὴ ἀπαίρε-
 10 „θῶ τὴν ἀρχὴν πρὸς τοῦ ἀδελφοῦ, ἐποίητα ταχύ-
 „τερα ἢ σφώτερα· ἐν τῇ γὰρ ἀνθρωπίνῃ φύσει οὐκ
 „εἶναι ἄρα, τὸ μέλλον γίνεσθαι ἀποτρέπει· ἐγὼ δέ, ὁ
 „μάταιος, Πηξάσπεια ἀποπέμπω ἐς Σούσα ἀποκτε-
 „νόντα Σμέρδιν. ἐξεργασθέντος δὲ κακοῦ τοσούτου,
 15 „ἀδελῶς διατρώμην, οὐδαμᾶ ἐπιλεξάμενος μὴ κοτέ τις
 „μοι, Σμέρδιος ὑπαραιρημένου, ἄλλος ἐπανασταίη

viginti diebus, convocatis ad se spectatissimis qui ade-
 rant Persarum, haec ad eos verba fecit: *Eo redactus*
sum, ὁ Persae, ut rem vobis eam, quam omnium
maxime occultavi, debeam aperire. Quum in Aegyp-
to essem, vidi nocturnam visionem, quam utinam
numquam vidissem! Visum erat mihi, venientem
admo nuncium renunciare, Smerdin, regio in solio
sedentem. capite coelum teligisse. Itaque veritus, ne
imperium mihi a fratre raperetur, properantiora
feci quam prudentiora: nec enim naturae hominis
notum est, avertere id quod sit eventurum: ego vero
Praxaspen Susa mitto, qui Smerdin interfici-
Quo tanto admissio facinore, securus vitam egi,
nullo pacto cogitans fore, ut, occiso Smerdi, alius
quam hominum mihi insurgat. Sed ab eius quod

„ἀνθρώπων. παντὸς δὲ τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι ἀμαρ-
 „τῶν, ἀδελφεοκτόνος τε, οὐδὲν δεόν, γέγονα, καὶ τῆς
 „βασιλείης οὐδὲν ἥσσον ἐστέρημαι. Σμέρδης γὰρ δὴ ἦν
 „ὁ Μάγος, τὸν μοι ὁ δαίμων προέφαινε ἐν τῇ οἴῳ 20
 „ἐπαναστήσεσθαι. Τὸ μὲν δὴ ἔργον ἐξέργασταί μοι,
 „καὶ Σμέρδην τὸν Κύρου μηκέτι ὑμῖν ἔοντα λογίζεσθε·
 „οἱ δὲ ὑμῖν Μάγοι κρατέουσι τῶν βασιλείων, τὸν τε
 „ἔλιπον ἐπίτροπον τῶν οἰκίων, καὶ ὁ ἐκείνου ἀδελφεὸς
 „Σμέρδης. τὸν μὲν νυν μάλιστα χρὴν, ἐμεῦ αἰσχυρὰ 25
 „πρὸς τῶν Μάγων πεπονθότος, τιμωρέειν ἐμοί, οὗτος
 „μὲν ἀνοσίῳ μόρῳ τετελεύτηκε ὑπὸ τῶν ἐωυτοῦ οἰκιστῶ-
 „τάτων. Τούτου δὲ μηκέτι ἔοντος, δεύτερα τῶν λοιπῶν
 „ὑμῖν, ὦ Πέρσαι, γίνεται μοι ἀναγκαιότατον ἐντέλ-
 „λεσθαι, τὰ θέλω μοι γενέσθαι, τελευτῶν τὸν βίον. 30
 „καὶ δὴ ὑμῖν τάδε ἐπισκῆπτω, θεοὺς τοὺς βασιλείους

*futurum erat notione prorsus aberrans, praeter-
 ius et fas fratrem occidi, et nihilo minus regno
 sum privatus. Smerdis enim Magus fuit, quem
 contra me insurrecturum esse deus mihi signifi-
 caverat. Patratum igitur a me facinus est; vosque
 sic existimate, non amplius in vivis esse Smerdin:
 sed Magi vobis regiam occuparunt, is quem ego
 procuratorem domus meae reliqui, et frater eius
 Smerdis. Iam, quem maxime oportuerat vicem
 meam, qui haec indigna a Magis patior, ulcisci;
 is nefaria caede, a proximis patratâ, vitam fini-
 vit. Qui quum amplius non sit, secundo loco sum-
 ma me necessitas urget, ut de caeteris vos, Persae,
 quae nunc, quum vitam finio, mihi a vobis fieri
 volo, moneam. Itaque hoc nempe, deos regios obte-*

„ἐπικαλέων, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, καὶ μάλιστα Ἀχαι-
 „μενων τοῖσι παρευῶσι, μὴ περιδεῖν τὴν ἡγεμονίην
 „αὐτῆς εἰς Μήδους περιελθοῦσαν· ἀλλ', εἴτε δόλῳ ἔχου-
 35 „σι αὐτὴν κτησάμενοι, δόλῳ ἀπαιρεθῆναι ὑπὸ ὑμέων·
 „εἴτε καὶ σθένει τῶ κατεργασάμενοι, σθένει κατὰ τὸ
 „καρτερον ἀνασώσασθαι. καὶ ταῦτα μὲν παιῦσι ὑμῖν
 „γῆ τε καρπὸν ἐκφέρει, καὶ γυναῖκές τε καὶ ποίμνια
 „τίκτοισι, ἐοῦσι ἐς τὸν ἅπαντα χρόνον ἐλευθέροισι· μὴ
 40 „ἀνασωσαμένοισι δὲ τὴν ἀρχὴν, μὴδ' ἐπιχειρήσασι
 „ἀνασώζειν, τὰ ἐναντία τούτοις ἀρέομαι ὑμῖν γενέ-
 „σθαι· καὶ πρὸς ἔτι τούτοις, τὸ τέλος Περσέων ἐκά-
 „στω ἐπιγέσθαι οἷον ἐμοὶ ἐπιγέγονε.“ Ἀμα τε εἶπας
 ταῦτα ὁ Καμβύσης, ἀπέκλειε πᾶσαν τὴν ἐαυτοῦ πρῆ-
 ξιν. Πέρσαι δ' ὡς τὸν βασιλέα εἶδον ἀνακλαύσαντα, (66)
 πάντας τὰ τε ἐσθῆτος ἐχόμενα εἶχον, ταῦτα κατηρεῖ-

*status, vobis iniungo, et in universum cunctis,
 et maxime his qui ex Achæmenidum stirpe adestis,
 ne principatum ad Medos iterum redire patiamini-
 ur, sed, sive illi dolo eum obtinuerunt, dolo eis
 eripietis; sin vi quadam illum sibi pararunt, vi
 et armis recuperetis. Atque, hoc quidem si fece-
 rit, et terra vobis fructum ferat, et uxores et
 greges uberem edant prolem, et libertate in omne
 futurum tempus fruamini! Sin non recuperaveri-
 tis, nec conati fueritis recuperare, contraria ho-
 rum vobis precor, et hoc amplius, ut Persarum
 unicuique finis vitæ, qualis mihi, eveniat. Simul
 hæc locutus Cambyses, universam suam sortem de-
 ploravit. (66.) Tum Persæ, regem videntes edere
 ploratum, universi quidquid vestium habebant dis-*

κοντο, καὶ οἰμωγῇ ἀφθόνη διεχρέωντο. μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς ἐσφαιέλισε τὸ ὀστέον, καὶ ὁ μὲν τὰ χιτῶνα ἐσάπη, ἀπῆνικε Καμβύση τὸν Κύρου, βασιλεύσαντα 5
 τὰ μὲν τὰ πάντα ἑπτὰ ἔτη καὶ μῆνας πέντε, ἀπαντα δὲ τὸ παράπαν ὄντα ἑσενος καὶ θήλεος γόνου. Περσέων δὲ τοῖσι παρεούσι ἀπιστή πολλή ὑπεκέρχτο, τοὺς Μάγους ἔχειν τὰ πρήγματα· ἀλλ' ἠπιστέατο ἐπὶ 10
 διαβολῇ εἰπεῖν Καμβύση, τὰ εἶπε περὶ τοῦ Σμέρδιδος θανάτου, ἵνα οἱ ἐκπολεμωθῇ πᾶν τὸ Περσικόν. οὗτοι μὲν νυν ἠπιστέατο Σμέρδιν τὸν Κύρου βασιλεῖα ἀνιστεύωτα· δεινῶς γὰρ καὶ ὁ Πηξάσπης ἔχαστος ἦν 15
 μὴ μὲν ἀποκτεῖναι Σμέρδιν· οὐ γὰρ ἦν οἱ ἀσφαλές, Καμβύσῳ τετελευτηκότος, φάναι τὸν Κύρου υἱὸν ἀπολωλέκεναι αὐτοχειρίῃ.

LXVI. 13. ἀνιστεύωτα. ἐνιστεύωτα ed. Reiz. et seqq. ex coniect.

cerpere, immensumque edere eiulatum coeperunt. Et haud multo post, carie corroso osse, et in putredinem abeunte femore, e vivis ereptus est *Cambyses*, Cyri filius, postquam annos omnino septem et quinque menses regnasset, nec ullam prolem, nec masculam, nec foemineam, reliquisset. At, qui aderant Persae, persuadere sibi nullo pacto potuerunt, Magos rerum esse potitos; sed Cambysem existimaverunt calumniae causa haec dixisse quae de morte Smerdis dixerat, quo Persicum omne genus ad bellum adversus illum concitaretur. Hi igitur existimabant, Smerdin Cyri filium insurrexisse regnumque occupasse: nam prae fracte etiam negabat Praxaspes, a se interfectum esse Smerdin; nec enim tutum ei erat, mortuo Cambyse fateri, Cyri filium ipsius manu periisse.

Ὁ ΜΕΝ ΔΗ Μάγος, τελευτήσαντος Καμβύσεω, 67
 αὐτῷ ἐβασίλευσε, ἐπιβατεύων τοῦ ὁμωνύμου Σμέρ-
 δος τοῦ Κυρίου, μῆνας ἑπτὰ τοὺς ἐπιλοίπους Καμβύση
 ἐς τὰ ἑκτὰ ἔτεα τῆς πληρώσεως. ἐν τοῖσι ἀπεδέξατο
 5 εἰς τοὺς ὑπηκόους πάντας εὐεργεσίας μεγάλας, ὥστε
 ἀποθανόντος αὐτοῦ πόθον ἔχειν πάντας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ,
 παρὲς αὐτῶν Περσέων. διαπέμψας γὰρ ὁ Μάγος ἐς
 πᾶν ἕνα τῶν ἤρχε, προεῖπε ἀτελήϊν εἶναι στρατηγίης
 καὶ Φόρου ἐπ' ἔτεα τρία. προεῖπε μὲν δὴ ταῦτα αὐτί-
 κα ἐπιστάμενος ἐς τὴν ἀρχήν. Ὀγδόῳ δὲ μηνὶ ἐγέ- 68
 νετο κατασκήλιος τρόπῳ τοιῷδε. Ὀτάνης ἦν, Φαρνάσπεω
 μὲν παῖς, γενεὴ δὲ καὶ χημάσι ὁμοῖος τῷ πρώτῳ Περ-
 σίῳ. αὐτὸς ὁ Ὀτάνης πρῶτος ὑπόπτευσεν τὸν Μάγον,
 5 αἷς οὐκ εἶη ὁ Κυρίου Σμέρδης, ἀλλ' ὅσπερ ἦν τῇδε

(67.) *Magus* igitur, *Smerdis* nomen usurpans, mortuo Cambyse, per septem menses, qui Cambysi ad complendum octavum annum defuerunt, secure regnavit: intra quod tempus cunctos imperio Persarum subiectos ingentibus adfecit beneficiis, ita ut eundem mortuum desiderarent omnes Asiae populi, ipsi Persis exceptis. Dimissis enim per omnes, quibus imperavit, populos praeconibus, edixerat, *per triennium immunes fore omnes, quum a militia, tum a tributo*. Atque hoc edictum protinus promulgaverat, simulatque insurrectione facta iniit regnum.

(68.) At octavo mense, quisnam esset, tali modo compertum est. Fuit *Otanes*, Pharnaspis filius, genere et opibus par ei qui primus esset inter Persas. Hic Otanes primus suspectum habuit Magum; non esse Smerdin Cyri filium, sed eum qui erat, inde coniectans, quod numquam ex arce egrederetur, nec ullum

συμβαλλεόμενος, ὅτι τε οὐκ ἔξεφοῖτα ἐκ τῆς ἀκροπό-
 λιος, καὶ ὅτι οὐκ ἐκάλεε εἰς ὅψιν ἐωυτῶ οὐδένα τῶν
 λογίμων Περσέων. ὑποπτεύσας δέ μιν, ἐποίηε τάδε.
 Ἔσχε αὐτοῦ ὁ Καμβύσης θυγατέρα, τῇ οὐνομα ἦν
 Φαιδίμη· τὴν αὐτὴν δὴ ταύτην εἶχε τότε ὁ Μάγος, καὶ 10
 ταύτῃ τε συνοίκεε, καὶ τῇσι ἄλλῃσι πάσῃσι τῇσι τοῦ
 Καμβύσεω γυναιξί. πέμπων δὴ ὦν ὁ Ὀτάνης παρὰ
 ταύτην τὴν θυγατέρα, ἐπυνθάνετο παρ' ὅτῳ ἀνθρώπων
 κοιμῶτο, εἴτε μετὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου, εἴτε μετὰ
 ἄλλου τευ. ἡ δέ οἱ ἀντέπεμπε, Φαμένη οὐ γινώσκειν 15
 οὔτε γὰρ τὸν Κύρου Σμέρδιν ἰδέσθαι οὐδαμᾶ, οὔτε
 ὅστις εἴη ὁ συνοικέων αὐτῇ εἰδέναι. ἔπεμπε δεύτερα ὁ
 Ὀτάνης, λέγων· „Εἰ μὴ αὐτὴ Σμέρδιν τὸν Κύρου
 „γινώσκεις, σὺ δὲ παρὰ Ἀτόσσης πύθου ἔτῳ τού-
 „τῳ συνοικεῖ αὐτὴ τε ἐκείνη, καὶ σύ. πάντως γὰρ δὴ 20

ex nobilibus Persis in conspectum suum vocaret.
 Ea suspicione ductus, hocce instituit facere. Filiam
 eius, cui Phaedima nomen erat, in uxoribus habue-
 rat Cambyses: eandemque perinde tunc Magus ha-
 bebat, cum eaque pariter atque cum aliis Cambysis
 uxoribus consuetudinem habebat. Ad hanc igitur
 filiam suam misit Otanes, quaerens ex ea, *quisnam*
homo esset cum quo concumberet? utrum Smerdis
Cyri filius, an alius quispiam? Cui illa responsum
 remisit, *nescire se; nec enim Cyri filium Smerdin*
umquam vidisse, nec scire quis sit cum quo con-
cumbat. Tum iterum ad eandem mittens Otanes,
 ait: *Si Smerdin Cyri filium non nosti, at tu ab*
Atossa percunctare, quonam cum viro et illa con-
cumbat et tu! Nam illa utique fratrem novit suum.

„καὶ τὸν γε ἐαυτῆς ἀδελφεὸν γινώσκει.“ Ἀντιπέμπει
 πρὸς ταῦτα ἡ θυγάτηρ „Οὔτε Ἀτίσση δύναμαι ἐς
 „δογούς εἰσεῖν, οὔτε ἄλλην οὐδεμίην ἰδεῖσθαι τῶν συγ-
 „κατημένων γυναικῶν· ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα οὗτος ὦν-
 25 „θροῦς, ὅστις κοτὲ ἐστὶ, παρέλαβε τὴν βασιλήην,
 „ἀποπέμψει ἡμέας, ἄλλην ἄλλη τάξας.“ Ἀκούοντι δὲ 69
 ταῦτα τῷ Ὀτάνῃ, μᾶλλον κατεθαίνετο τὸ πῆγμα.
 τρίτῃ δὲ ἀγγελίῃ ἐσπέμπει παρ' αὐτὴν, λέγουσαν
 ταῦτα „ὦ θυγάτερ, δεῖ σε, γεγонуῖαν εὖ, κίνδυνον
 5 „ἀνταβέσθαι τὸν ἂν ὁ πατὴρ ὑποδύνειν κελεύῃ. εἰ
 „γὰρ δὴ μὴ ἐστὶ ὁ Κύρου Σμέρδης, ἀλλὰ τὸν κα-
 „ταδοκέω ἐγὼ, σὺ τοι μιν, σοὶ τε συγκοιμώμενον, καὶ
 „τὸ Περσέων κράτος ἔχοντα, δεῖ χαίροντα ἀπαλλάσ-
 „σιν, ἀλλὰ δοῦναι δίκην. νῦν ὦν ποίησον τάδε· ἐπεὶ
 10 „σὺ συνεύδῃ, καὶ μάθῃς αὐτὸν κατυπνωμένον, ἅφα-

Respondit ad haec filia: Neque Atossae ego possum
 in colloquium venire, neque alii ulli mulieri ex
 his quae mecum hic una habitant: nam simulat-
 que hic homo, quisquis est, occupavit regnum. dis-
 seminavit nos, alii aliam sedem adsignans. (69.)
 Haec audienti Otani magis etiam manifesta facta res
 est. Itaque tertio ad illam nuntium mittit, his verbis:
 Oportet te, filia, quum bene nata sis, periculum
 suscipere quod pater te adire iubet. Quod si enim
 hic non est Cyri filius Smerdis, sed is quem ego
 esse existimo; non debet ille, quod tecum concum-
 bat, et Persarum teneat imperium, impune ferre,
 sed meritam luere poenam. Nunc igitur fac hoc-
 ce; quando tecum cubuerit, tuque eum somno so-
 pitum intellexeris, palpa eius aures. Quod si com-

„σον αὐτοῦ τὰ ὦτα. καὶ ἦν μὲν φαίνεται ἔχων ὦτα,
 „νόμιζε σεαυτὴν Σμέρδι τῷ Κύρου συνοικεῖν· ἦν δὲ μὴ
 „ἔχων, σὺ δὲ τῷ μάγῳ Σμέρδι.“ Ἀντιπέμπει πρὸς
 ταῦτα ἡ Φαίδιμη, Φαμένη „κινδυνεύσειν μεγάλας, ἢ
 ποιῇ ταῦτα. ἦν γὰρ δὴ μὴ τυγχάνῃ τὰ ὦτα ἔχων, 15
 ἐπίλαμπτος δὲ ἀφάσσουσα ἔσται, εὖ εἶδέναι ὡς αἰ-
 στῶσιν μιν. ὅμως μέντοι ποιήσῃ ταῦτα.“ ἡ μὲν δὲ
 ὑπεδέξατο ταῦτα τῷ πατρὶ κατεργάσασθαι. τοῦ δὲ Μα-
 γου τούτου τοῦ Σμέρδιος Κύρος ὁ Καμβύσιος ἀρχὴν
 τὰ ὦτα ἀπέτεμε ἐπ' αἰτῇ δὴ τινὶ οὐ σμικρῇ. Ἦν δὲ 20
 Φαίδιμη αὕτη, ἡ τοῦ Ὀτάνεω θυγάτηρ, πάντα ἐπι-
 τέλousa τὰ ὑπεδέξατο τῷ πατρὶ, ἐπεὶ τε αὐτῇ με-
 ρος ἐγένετο τῆς ἀπίστιος παρὰ τὸν Μάγον, ἐν περὶ τῇ
 γὰρ δὴ αἱ γυναῖκες φοιτέουσι τοῖσι Πέρσησι, ἐλθούσα
 παρ' αὐτὸν ἡδε. ὑπνωμένου δὲ καρτερώς τοῦ Μάγου, 25

*pertus fuerit aures habere, puta te cum Cyri Smerdi
 concumbere: sin aures eum non habere deprehen-
 des, magus Smerdis est quicum concumbis. Ad
 haec renunciari Phaedima iubet, ingens se adire peri-
 culum, si id faciat. Si forte enim aures ille non
 habeat, ipsa autem deprehendatur palpans, satis
 se scire, fore ut ab illo trucidetur: attamen im-
 perata facturam. Sic illa, hoc se effecturam, patri
 recepit. Mago nempe huic Smerdi Cyrus, Cambysis
 filius, tum regnans, graviolem quamdam ob culpam
 praecidi aures iusserat. Haec igitur Phaedima, Otanis
 filia, cuncta exsequens quae patri receperat, quum ad
 illam rediisset ordo intrandi ad Magum, (per vices
 enim apud Persas uxores ad maritum intrant) cubi-
 culum ingressa cum eo concubuit: et postquam gravi*

ἤφασσε τὰ ὦτα. μαθεῦσα δὲ οὐ χαλεπῶς, ἀλλ' εὐ-
πίως, οὐκ ἔχοντα τὸν ἄνδρα ὦτα, ὡς ἡμέρη τάχιστα
ἐγγόνει, πέμψασα ἐσήμνην τῷ πατρὶ τὰ γενόμενα.

Ὁ δὲ Ὀτάνης παραλαβὼν Ἀσπαθίνην καὶ Γω-70
βρύην, Περσέων τε πρῶτους ἔοντας καὶ ἐωυτῷ ἐπιτη-
δεωτάτους ἐς πίστιν, ἀπηγέσατο πᾶν τὸ πρῆγμα· οἱ
δὲ καὶ αὐτοὶ ἄρα ὑπόπτεον οὕτω τοῦτο ἔχειν. ἀνευεί-
5 κτος δὲ τοῦ Ὀτάνει τοὺς λόγους, ἐδέξαντο· καὶ ἐδοξέ
σφι ἕκαστον ἄνδρα Περσέων προσεταιρίσασθαι τοῦτον,
τῷ πιστῷ μάλιστα. Ὀτάνης μὲν νυν εἰσάγεται Ἰν-
ταφέρνη· Γωβρύης δὲ, Μεγάβυζον· Ἀσπαθίνης δὲ,
Ἰδάρνη. γεγονότων δὲ τούτων ἕξ, παραγίνεται ἐς τὰ
10 Σῦσα Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπεος, ἐκ Περσέων ἥκων· τού-
του γὰρ δὴ ἦν οἱ ὁ πατὴρ ὕπαρχος. ἐπεὶ ὧν οὗτος ἀπί-

sumto Magus sopitus erat, aures eius palpavit. Utque
hand aegre, sed facile, cognovit auribus carere homi-
nem, simulatque dies adfuit, ad patrem misit, rem-
que ei significavit.

(70.) Tum Otanes, adsumto Aspathine et Gobria,
primariis inter Persas viris, maximeque idoneis qui-
bus fidem haberet, totam rem his enarravit: atque hi
etiam ipsi suspicati erant, ita se rem habere. Quibus
quum deinde rationes suas exposuisset, adsentiti sunt
ambo: constitueruntque hi tres, ut ipsorum quisque
unum virum Persam, cui maxime fidem haberet,
sibi legeret socium. Proponit igitur Otanes pro sua
parte Intaphernem; Gobryas, Megabyzum; Aspathi-
nes, Hydarnen. Ita quum sex essent, advenit Susa Da-
rius, Hystaspis filius, ex Perside veniens, cui re-
gioni pater ipsius erat praefectus. Qui ubi advenit,

κετο, τοῖσι ἐξ τῶν Περσέων ἔδοξε καὶ Δαρεῖον προσε-
 71 ταιρίσασθαι. Συνελθόντες δὲ οὗτοι, ἔόντες ἑπτὰ, ἐδί-
 δασάν σφισι πίστις καὶ λόγους. ἐπεὶ τε δὲ ἐς Δαρεῖον
 ἀπῆκετο γνώμην ἀποφαίνεσθαι, ἔλεγε σφί τάδε· „Ἐγὼ
 „ταῦτα ἔδοκον μὲν αὐτὸς μόνος ἐπίστασθαι, ὅτι τε
 „ὁ μάγος εἴη ὁ βασιλεύων, καὶ Σμέρδης ὁ Κύρου τε 5
 „τελεύτηκε· καὶ αὐτοῦ τούτου εἵνεκεν ἤκω σπουδῇ, ὥς
 „συστήσω ἐπὶ τῷ Μάγῳ θάνατον. ἐπεὶ τε δὲ συνήνει-
 „κε, ὥστε καὶ ὑμέας εἰδέναι, καὶ μὴ μόνον ἐμὲ, ποιέειν
 „αὐτίκα μοι δοκέει, καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι· οὐ γὰρ
 „ἄμεινον.“ Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ὀτάνης· „ὦ παῖ 10
 „Ῥστασπερος, εἰς τε πατρὸς ἀγαθοῦ, καὶ ἐκφαίνειν
 „εἰοικας σεωυτὸν ἔοντα τοῦ πατρὸς οὐδὲν ἥσσω. τὴν
 „μέντοι ἐπιχείρησιν ταύτην μὴ οὕτω συντάχυνε ἀβού-
 „λως, ἀλλ' ἐπὶ τὸ σωφρονέστερον αὐτὴν λάμβανε·

placuit reliquis sex Persis, Darium etiam socium sibi
 adsciscere. (71.) Hi septem igitur congressi, fidem
 sibi dant invicem, et sermones conferunt. Ubi ad
Darium venit ordo sententiae dicendae, ait ille: *Ego*
hoc solus cognitum habere putabam, regnare Ma-
gum, et vita excessisse Smerdin, Cyri filium: at-
que ad hoc ipsum dedita opera huc me contuli, ut
mortem Mago pararem. Quandoquidem vero acci-
dit, ut et vos rem compertam habeatis! non ego
solus; videtur mihi res e vestigio peragenda, ne-
que differenda: nec enim hoc melius fuerit. Ad
haec Otanes: O fili Hystaspis! ait: forti viro patre
genitus es; et videris ostendere, nihil te patre esse
inferiorem. Verumtamen hanc rem noli ita prae-
propere et inconsulto adgredi; sed consideratius

- 15 „δεῖ γὰρ πλεῦνας γενομένους, οὕτω ἐπιχειρεῖν.“ Λέ-
 γει πρὸς ταῦτα Δαρεῖος· „Ἄνδρες οἱ παρόντες,
 „τρέπω τῷ εἰρημένῳ ἐξ Ὀτάνῃ εἰ χρήσεσθε, ἐπί-
 „στασθε ὅτι ἀπολέεσθε κάκιστα. ἐξοίσει γὰρ τις πρὸς
 „τὸν Μάγον, ἰδίῃ περιβαλλόμενος ἑαυτῷ κέρδεα. μά-
 20 „λιστα μὲν νυν ὠφεῖλετε ἐπ' ὑμῶν αὐτῶν βαλλόμενοι
 „ποιεῖν ταῦτα· ἐπεὶ τε δὲ ὑμῖν ἀναφέρειν εἰς πλεῦ-
 „νας ἐδόκεε, καὶ ἐμοὶ ὑπερέβεσθε, ἢ ποιῶμεν σήμε-
 „ρον, ἢ ἴστε, ὑμῖν ὅτι ἢν ὑπερπέση ἢ νῦν ἡμέρη, ὥς
 „οὐκ ἄλλος φθὰς ἐμεῦ κατήγορος ἔσται, ἀλλὰ σφεας
 „αὐτὸς ἐγὼ κατερέω πρὸς τὸν Μάγον.“ Λέγει πρὸς 72
 ταῦτα Ὀτάνης, ἐπειδὴ ὥρα σπερχόμενον Δαρεῖον·
 „Ἐπεὶ τε ἡμέας συνταχύνειν ἀναγκάζεις, καὶ ὑπερ-
 „βάλλεσθαι οὐκ ἔας, ἴθι ἐξηγέο αὐτὸς ὅτεω τρέπω

*illam capesse. Plures simus oportet; et sic deinde rem adgrediamur! Tum Darius: Viri qui hic ad-
 estis, inquit: si ea ratione utemini quae ab Otane
 est proposita, scitote pessime vos esse perituros.
 Deferet enim aliquis rem ad Magum, privatim
 sibi lucrum quaerens. Debebatis quidem maxime
 vos soli, cum nemine alio consilium communi-
 cantes, rem conficere: quoniam vero mecum com-
 municastis, aut hoc ipso die rem exsequamur,
 aut scitote, si hunc unum diem siveritis elabi,
 non alium accusatorem me praeventurum esse,
 sed me ipsum nomina vestra ad Magum esse dela-
 turum. (72.) Ita ardentem Darium videns Otanes:
 Quoniam igitur, inquit, adeo propere rem nos
 exsequi cogis, nec differre pateris; age dic nobis
 ipse, quonam pacto intrabimus regiam, illosque*

„πάρημεν ἐς τὰ βασιλῆϊα, καὶ ἐπιχειρήσομεν αὐτοῖ- 5
 „σι. Φυλακὰς γὰρ δὴ διεσπεύσας οἰδᾶς κου καὶ αὐ-
 „τὸς, εἰ μὴ ἰδὼν, ἀλλ' ἀκούσας· ἅς τέω τρόπῳ πε-
 „ρήσομεν;“ Ἀμείβεται Δαρεῖος τοῖσδε· „Ὅταν, ἢ
 „πολλά ἐστί τὰ λόγῳ μὲν οὐκ οἶά τε δηλῶσαι, ἔργῳ
 „δὲ· ἄλλα δ' ἐστί τὰ λόγῳ μὲν οἶά τε, ἔργον δὲ οὐ- 10
 „δὲν ἀπ' αὐτῶν λαμπρὸν γίνεται. ὑμεῖς δὲ ἴστε, Φυ-
 „λακὰς τὰς κατεσπεύσας, εὐσᾶς οὐδὲν χαλεπὰς πα-
 „ρελθεῖν. τοῦτο μὲν γὰρ, ἡμέων ἐόντων τοίων, οὐδεὶς
 „ὅστις οὐ παρήσει· τὰ μὲν κου καταιδεόμενος ἡμέας,
 „τὰ δὲ κου καὶ δειμαίνων. τοῦτο δὲ, ἔχω αὐτὸς σκῆ- 15
 „ψιν εὐπρεπεστάτην, τῇ πάρημεν· Φὰς ἄρτι τε ἦκειν
 „ἐκ Περσέων, καὶ βούλεσθαι τι ἔπος παρὰ τοῦ πα-
 „τρὸς σημῆναι τῷ βασιλεῖ. ἔνθα γὰρ τι δεῖ ψεῦδος

adgrediemur? Custodias enim esse dispositas tu etiam ipse (puto) nosti, si non visu, auditu certe: quas quo pacto superabimus? Cui Darius respondit: Multa sunt, Otanes, quae verbis non facile est demonstrare, sed re ipsa atque opere: sunt rursus alia, verbis quidem expeditu facilia, sed unde factum nullum praeclarum existit. Notis autem vos, per dispositas illas custodias nulla difficultate transire nos posse. Quum enim simus hac dignitate viri, nemo non transire nos patietur, partim reverentiâ ductus, partim timore. Praeterea vero ego ipse praetextum maxime idoneum habeo, cur illos adeamus; dicens ex Perside me adesse, velleque quidpiam, quod a patre mihi mandatum sit, regi significare. Etenim, si mendacium aliquod dicendum est, dicatur. Eodem qui-

- „λέγεσθαι, λεγέσθω. τοῦ γὰρ αὐτοῦ γλιχόμεθα, οἷ τε
 20 „ψευδόμενοι, καὶ οἱ τῇ ἀληθείᾳ διαχρεώμενοι. οἱ μὲν
 „γε ψεύδονται τότε, ἐπεὰν τι μέλλωσι, τοῖσι ψεύδεσι
 „πίσαντες, κερδήσεσθαι· οἱ δ' ἀληθίζονται, ἵνα τι τῇ
 „ἀληθείᾳ ἐπισπάσωνται κέρδος, καὶ τι μᾶλλον σφισι
 „ἐπιτράπηται. οὕτω οὐ ταῦτ' ἀσκέοντες, ταῦτοῦ πε-
 25 „ριεχόμεθα. εἰ δὲ μηδὲν κερδήσεσθαι μέλλοιεν, ὁμοίως
 „ἂν ὅ τε ἀληθιζόμενος, ψευδῆς εἴη, καὶ ὁ ψευδόμενος,
 „ἀληθής. ὅς ἂν μὲν νυν τῶν πυλουργῶν ἐκὼν παρή,
 „αὐτῷ οἱ ἄμεινον ἐς χρόνον ἔσται· ὅς δ' ἂν ἀντιβαί-
 „νειν πειράται, δεικνύσθω ἐνθαῦτα ἐὼν πολέμιος· καὶ
 „ἔπειτα ὡσάμενοι ἔσω, ἔργου ἐχώμεθα.“ Λέγει Γω- 73
 βρύης μετὰ ταῦτα· „Ἄνδρες Θίοι, ἡμῖν κοτε κάλ-
 „λιον παρέξει ἀνασώσασθαι τὴν ἀρχὴν, ἢ, εἰ γε μὴ

dem tendimus, et mendaces, et veraces: hi falsum dicunt, si falsa persuadendo commodum aliquod sunt percepturi; illi vera loquuntur, ut per veritatem lucrum quoddam faciant, utque maius aliquid illis dehinc committatur. Ita, diversas vias sequentibus, idem nobis finis propositus est. Si nihil commodi expectaretur; alter (homo mendax) qui (lucri causa) verum loquitur, mentiretur; alter (homo verax) qui (commodi causa) mentitur, verum dicturus erat. Quisquis ergo ex portarum custodibus ultro nos admiserit, is posthac fructum facti percipiet; qui vero se nobis opponere conabitur, is eo ipso hostis declaratus esto, nosque deinde vi penetrabimus intus, et opus adgre- diemur. (73.) Post haec Gobryas, Umquam-ne, inquit, viri amici, honestius possemus recuperare

„οἷοί τε ἐσόμεθα αὐτὴν ἀναλαβεῖν, ἀποθανεῖν; ὅτε
 „γε ἀρχόμεθα μὲν, ἐόντες Πέρσαι, ὑπὸ Μήδου αὐ- 5
 „δρὸς Μάγου, καὶ τούτου ὧτα οὐκ ἔχοντος. ὅσοι τε
 „ὑμέων Καμβύσῃ νοσέοντι παρεγένοντο, πάντας καὶ
 „μέμνησθε τὰ ἐπέσκηψε Πέρσῃσι τελευτῶν τὸν βίον,
 „μὴ πειρωμένοισι ἀνακτᾶσθαι τὴν ἀρχήν· τὰ τότε
 „οὐκ ἐνεδεκόμεθα, ἀλλ' ἐπὶ διαβολῇ ἐδοκέομεν εἰπεῖν 10
 „Καμβύσεια. Νῦν ὦν τίθεμαι ψῆφον, πείθεσθαι Δα-
 „ρείῳ, καὶ μὴ διαλύεσθαι ἐκ τοῦ συλλόγου τοῦδε ἄλ-
 „λοθι ἰόντας, ἢ ἐπὶ τὸν Μάγον ἰθίως.“ Ταῦτα εἶπε
 Γωβρύης· καὶ πάντες ταῦτα αἶνεον.

74 Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐβουλευόντο, ἐγένετο κατὰ συν-
 τυχήν τάδε. Τοῖσι Μάγοις ἔδοξε βουλευομένοις Πη-
 ξάσπεια Φίλον προσθέσθαι, ὅτι τε ἐπεπόνθει πρὸς Καμ-

imperium, aut, si recipere illud non licuerit nobis, honestius mori, quam nunc, ubi nobis, viris Persis, Medus homo Magus imperat, isque mutilatus auribus. Et quicumque vestrum aegrotanti adfuistis Cambysi, utique meministis, puto, quae ille, quum finiret vitam, iniunxit Persis, imprecatusque est non connitentibus recuperare imperium: quae nos tunc quidem non admittebamus, sed per calumniam dici a Cambyse putabamus. Nunc igitur censeo, Dario esse obtemperandum, neque ex hoc coetu aliorsum discedendum, nisi recta adversus Magum. Haec dicenti Gobryae, omnes sunt ad sensi.

(74.) Dum hi ita deliberant, per idem tempus accidit forte hocce. Placuerat deliberantibus *Magis*, amicum sibi conciliare *Praxaspen*, tum quoniam indigna ille erat passus a Cambyse, qui filium eius

5 βύσειω ἀνάρσια, ὅς οἱ τὸν παῖδα τοξεύσας ἀπολαλέ-
 ρου θάνατον, αὐτοχειρὴ μιν ἀπολέσας· πρὸς δ' ἔτι,
 ὄντα ἐν αἵῃ μεγίστη τὸν Πηξάσπεα ἐν Πέρσῃσι. τού-
 των δὴ μιν εἵνεκεν καλέσαντες, φίλον προσεκτέωντο,
 10 πίστι τε λαβόντες καὶ ὀρκίοισι, ἥ μὲν ἔξειν παρ' ἐω-
 τῶ, μὴδ' ἐξοίσειν μηδενὶ ἀνθρώπων τὴν ἀπὸ σφέων
 ἀπάτην ἐς Πέρσας γεγонуῖαν· ὑποσχνέμενοι τὰ πάν-
 τα οἱ μυρία δώσειν. ὑποδεκομένου δὲ τοῦ Πηξάσπεω
 πῶσιν ταῦτα, ὡς ἀνέπεισάν μιν οἱ Μάγοι, δεύτερα
 15 προσέφερον, αὐτοὶ μὲν Φάμενοι Πέρσας πάντας συγ-
 καλέσειν ὑπὸ τὸ βασιλῆϊον τεῖχος, κείνων δ' ἐκέλευον
 ἀναβάντα ἐπὶ πυργον ἀγορευσαι, ὡς ὑπὸ τοῦ Κύρου
 Σμέρδιος ἀρχονται, καὶ ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου. ταῦτα δὲ
 οὕτως ἐνετέλλοντο, ὡς πιστοτάτου δῆθεν ἑόντος αὐτοῦ ἐν

sagitta transfixum interfecerat; tum quod unus idem
 mortem noverat Smerdis, Cyri filii, quippe qui sua
 manu eum occidisset; praeterea quod summa aucto-
 ritate erat apud Persas. His igitur rationibus inducti,
 vocatum ad se *Praxaspen*, operam dederunt ut
 amicum sibi adiungerent, fide data et iuramentis
 eum obstringentes, *apud se habiturum nec ulli ho-*
mini aperturum malam fraudem qua illi adversus
Persas uterentur; pollicentes ei, infinitis modis cu-
 mulate se eum remuneraturos. Id quum se facturum
 Praxaspes recepisset, sicut ei persuadere conati erant
Magi, secundo loco aliud ei proposuerunt: *convoca-*
tuos se, aiebant, *universos Persas sub regiae mu-*
ris, illumque iusserunt conscensa turri concionari.
regi illos a Smerdi, Cyri filio, nec ab alio. Hoc
Herod. T. II. P. I. G

Πέρσῃσι, καὶ πολλάκις ἀποδεξαμένου γνώμην ὡς πε-
 ρεΐη ὁ Κῦρος Σμέρδις, καὶ ἐξαρησταμένου τὸν Φόνον 20
 75 αὐτοῦ. Φαμένου δὲ καὶ ταῦτα εἰκόμῃ εἶναι ποιεῖν
 τοῦ Προξάσπεω, συγκαλέσαντες Πέρσας οἱ Μάγοι,
 ἀνεβίβασαν αὐτὸν ἐπὶ πύργον, καὶ ἀγορεύειν ἐκέλευον.
 Ὁ δὲ, τῶν μέντοι ἐκεῖνοι προσεδέοντο αὐτοῦ, τούτων μὲν
 ἐκὼν ἐπελήθετο· ἀρξάμενος δὲ ἀπὸ Ἀχαιμένεος, ἐγενε- 6
 λόγησε τὴν πατρὴν τὴν Κῦρου· μετὰ δὲ, ὡς ἐς τοῦτον
 κατέβη, τελευτῶν ἔλεγε ὅσα ἀγαθὰ Κῦρος Πέρσας
 πεποιήκει· διεξιελθὼν δὲ ταῦτα, ἐξέφαινε τὴν ἀληθείην,
 Φάμενος πρότερον μὲν κρύπτειν· οὐ γὰρ οἱ εἶναι ἀσφα-
 λὲς λέγειν τὰ γινόμενα· ἐν δὲ τῇ παρόντι ἀναγκαίην 10
 μιν καταλαμβάνειν φαίνειν. καὶ δὴ ἔλεγε, τὸν μὲν
 Κῦρου Σμέρδιον ὡς αὐτὸς, ὑπὸ Καμβύσῳ ἀναγκαζό-

ei mandabant, ut qui summa fide esset apud Persas,
 quique saepe professus esset *vivere Smerdin, Cyri
 filium*, caedemque illius pernegasset. (75.) Post-
 quam et hoc se facturum *Praxaspes* dixit, *Magi*,
 convocatis Persis, iusserunt eum conscendere turrin,
 et concionari. At ille quidem, quae ab his rogatus
 erat, eorum ultro oblitus, exordio sumto ab Achae-
 mene, genus recensuit Cyri; et postquam ad hunc
 descendit oratio, ad extremum beneficia omnia a
 Cyro in Persas collata commemoravit. Quibus expo-
 sitis, aperuit *veritatem*, quam *adhuc a se occulta-*
tam esse, ait, *quum non tutum sibi fuisset, id*
quod factum sit edicere; in praesentia autem ne-
cessitate se cogi, ut verum declaret. Dixit igitur, *se*
ipsum, coactum a Cambyse, Smerdin Cyri filium
negasse, et Magos esse qui nunc regnum teneant.

μῆνος, ἀποκτείνει, τοὺς Μάγους δὲ βασιλεύειν. Πέρ-
σησι δὲ πολλὰ ἐπαρησάμενος, εἰ μὴ ἀνακτησαίατο
15 ὀπίσω τὴν ἀρχὴν, καὶ τοὺς Μάγους τισαίατο, ἀπῆκε
ἑαυτὸν ἐπὶ κεφαλὴν φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ πύργου κάτω.
Πρηξάσπης μὲν νυν, ἔων τὸν πάντα χρόνον ἀνὴρ δόκι-
μος, οὕτω ἐτελεύτησε.

Οἱ δὲ δὴ ἑπτὰ τῶν Περσέων, ὡς ἐβουλεύσαντο αὐ- 76
τίκα ἐπιχειρεῖν τοῖσι Μάγοις, καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι,
ἦσαν εὐζάμενοι τοῖσι θεοῖσι, τῶν περὶ Πρηξάσπεα
πρηχθέντων εἰδότες οὐδέν. ἐν τε δὴ τῇ ὁδῷ μέση στεί-
10 χοντες ἐγίνοντο, καὶ τὰ περὶ Πρηξάσπεα γεγονότα
ἐκπυθάνοντο. ἐνθαῦτα ἰκιστάντες τῆς ὁδοῦ, εἰδόσας αὐ-
τίς σφισι λόγους· οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Ὀτάνην, πάγχυ
κελεύοντες ὑπερβαλέσθαι, μηδὲ, οἰδεόντων τῶν πρηγμά-
των, ἐπιτίθεσθαι· οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Δαρεῖον, αὐτίκα τε
10 ἵεναι, καὶ τὰ δεδογμένα ποιεῖν, μηδὲ ὑπερβάλλεσθαι.

Denique multa imprecatus Persis, ni regnum recu-
perarent, poenasque a Magis sumerent, de turri se
praecepitem deiecit. Hunc finem *Praxaspes* habuit,
quum per totam vitam spectata fide vir fuisset.

(76.) Septem quos dixi Persae, postquam decre-
verunt protinus adgredi *Magos*, neque rem differre,
perrexerunt deos precati, prorsus ignari eorum quae
circa *Praxaspen* acta erant. Sed dimidium viae pro-
gressi, rem comperiunt. Itaque de via declinantes,
quid faciendum deliberant: et *Otanes* quidem, om-
nino differendum inceptum censuit, neque in hac
perurbatione adgrediendum: *Darius* vero,
protinus enudum esse, et exsequendum decretum. Qui

ὠθιζομένων δ' αὐτῶν, ἐφάνη ἰρήκων ἑπτὰ ζεύγεα, δύο
 αἰγυπιάων ζεύγεα διώκοντά τε καὶ τίλλοντα καὶ ἀμύσ-
 σοντα. ἰδόντες δὲ ταῦτα οἱ ἑπτὰ, τὴν τε Δαρείου πάν-
 τες αἶνεον γνώμην, καὶ ἔπειτα ἦσαν ἐπὶ τὰ βασι-
 77 λήια, τεθαρσηκότες τοῖσι ὄνισι. Ἐπιστᾶσι δὲ ἐπὶ
 τὰς πύλας ἐγίνετο οἷόν τι Δαρεῖω ἡ γνώμη ἔφερε· κα-
 ταιδεύμενοι γὰρ οἱ Φύλακοι ἄνδρας τοὺς Περσέων πρῶ-
 τούς, καὶ οὐδὲν τοιοῦτον ὑποπτεύοντες ἐξ αὐτῶν ἔσ-
 σθαι, παρέεσαν, θείῃ πομπῇ χρεωμένους· οὐδ' ἐπι- 5
 ρώπα οὐδεὶς. ἐπεὶ τε δὲ παρῆλθον εἰς τὴν αὐλήν, ἐνέ-
 κυρσαν τοῖσι τὰς ἀγγελίας ἐσφέρουσι εὐνούχοισι, οἳ
 σφεας ἰστόρεον ὅ τι θέλοντες ἤκοιεν· καὶ ἅμα ἰστο-
 ρέοντες τούτους, τοῖσι πυλouroῖσι ἀπέειπον, ὅτι σφείας
 παρῆκαν· ἴσχον τε βουλομένους τοὺς ἑπτὰ εἰς τὸ πρῶτον 10
 παρῆναι. οἱ δὲ, διακελευσάμενοι, καὶ σπασάμενοι τὰ

dum inter se altercantur, adparent septem accipitrum
 paria, insectantium duo paria vulturum, vellican-
 tiumque ea, et fodicantium. Quibus conspectis, sep-
 temviri cuncti collaudant *Darii* sententiam et ad re-
 giam pergunt, augurio freti. (77.) Qui ubi ad por-
 tam venerunt, accidit id quod Darius pro sententia
 dixerat: custodes reveriti primarios ex Persis viros,
 ac nihil mali ab eis suspicati, transire eos passi sunt,
 veluti divinitus missos; neque quisquam eos interro-
 gavit. Postquam vero in aulam progressi sunt, inci-
 dunt in eunuchos quorum munus est nuncios ad re-
 gem deferre: hique ex eis, quid velint, cuius rei caus-
 sa veniant, quaerunt; simulque portae custodibus,
 quod eos admiserint, minas intentant, denique pro-
 gredi volentes septemviros prohibent. At illi, sese

236, 62.

ἐγχειρίδια, τούτους μὲν τοὺς ἰσχοντας αὐτοῦ ταύτη
 συγκεντέουσι· αὐτοὶ δὲ ἦσαν δρόμῳ εἰς τὸν ἀνδραῖνα.
 Οἱ δὲ Μᾶγοι ἔτυχον ἀμφοτέροι τήνικαῦτα ἐόντες τε 78
 ἴσω, καὶ τὰ ἀπὸ Ποηξάσπειά γενόμενα ἐν βουλῇ ἔχον-
 τες. ἐπεὶ ὦν εἶδον τοὺς εὐνούχους τεταυρωμένους τε καὶ
 βοῶντας, ἀνά τε ἔδραμον πάλιν ἀμφοτέροι, καὶ, ὡς
 5 ἔμαθον τὸ ποιεῦμενον, πρὸς ἀλλήν ἐτράποντο. ὁ μὲν
 δὴ αὐτέων φθάνει τὰ τόξα κατελόμενος· ὁ δὲ, πρὸς
 τὴν αἰχμὴν ἐτράπετο. ἐνθαῦτα δὲ συνέμισγον ἀλλή-
 λοισι. τῷ μὲν δὴ τὰ τόξα ἀναλαβόντι αὐτέων, ἐόντων
 τε ἀγχοῦ τῶν πολεμίων, καὶ προσκειμένων, ἦν χρη-
 10 στα οὐδέν. ὁ δ' ἕτερος τῇ αἰχμῇ ἤμυνετο, καὶ τοῦτο
 μὲν Ἀσπαθίνην παίει εἰς τὸν μηρὸν, τοῦτο δὲ ἸνταΦέρ-
 νηα εἰς τὸν ὀφθαλμόν· καὶ ἐστερήθη μὲν τοῦ ὀφθαλ-
 μῷ ἐκ τοῦ τραύματος ὁ ἸνταΦέρνης, οὐ μόντοι ἀπέθανε

invicem cohortati, strictis gladiis, hos qui illos pro-
 hibere conantur, e vestigio trucidant, et cursu in
 conclave contendunt. (78.) Erant forte tunc intus
 Magi ambo; et de his quae a Praxaspe acta erant
 constabant. Qui ubi eunuchos viderunt consterna-
 tos clamantesque, viciissim et ipsi prosiluerunt ambo;
 et, postquam cognoverunt quid rei esset, ad virtu-
 tem sunt conversi. Alter raptim arcum capit, hastam
 alter prehendit: committiturque ibi pugna. Et is qui-
 dem, qui arcum sumserat, cominus instantibus ho-
 stibus, nihil in eo praesidii invenit: alter vero, hasta
 se defendens, primum *Aspathinem* percussit in
 femur, tum *Intaphernem* in oculum; et oculum qui-
 dem ex vulnere amisit Intaphernes, nec tamen mor-
 tuus est. Dum alter ex *Magis* hos vulnerat, interim

ὠλιζομένων δ' αὐτῶν, ἐφάνη ἰσῆκων ἑπτὰ ζεύγεα, δύο
 αἰγυπτιῶν ζεύγεα διώκοντά τε καὶ τίλλοντα καὶ ἀμύσ-
 σοντα. ἰδόντες δὲ ταῦτα οἱ ἑπτὰ, τὴν τε Δαρείου πάν-
 τες αἶνον γνώμην, καὶ ἔπειτα ἦσαν ἐπὶ τὰ βασι-
 77 λήϊα, τεθαρσηκότες τοῖσι ὄνσι. Ἐπιστᾶσι δὲ ἐπὶ
 τὰς πύλας ἐγίνετο οἷόν τι Δαρείῳ ἡ γνώμη ἔφερε· κα-
 ταιδεύεμενοι γὰρ οἱ Φύλακοι ἄνδρας τοὺς Περσέων πρῶ-
 τους, καὶ οὐδὲν τοιοῦτον ὑποπτεύοντες ἐξ αὐτῶν ἔσπ-
 σθαι, παρέσαν, θείῃ πομπῇ χρεωμένους· οὐδ' ἐπι- 5
 ρώτα οὐδεῖς. ἐπεὶ τε δὲ παρῆλθον εἰς τὴν αὐλήν, ἐνέ-
 κυρσαν τοῖσι τὰς ἀγγελίας ἐσφέρουσι εὐνούχοις, οἱ
 σφεας ἰστόρεον ὅτι θέλοντες ἤκοιεν· καὶ ἅμα ἰστο-
 ρέοντες τούτους, τοῖσι πυλouroῖσι ἀπέειπον, ὅτι σφείας
 παρῆκαν· ἴσχον τε βουλομένους τοὺς ἑπτὰ εἰς τὸ πρῶτον 10
 παριέναι. οἱ δὲ, διακελευσάμενοι, καὶ σπασάμενοι τὰ

dum inter se altercantur, adparent septem accipitrum
 paria, insectantium duo paria vulturum, vellican-
 tiumque ea, et fodicantium. Quibus conspectis, sep-
 temviri cuncti collaudant *Darii* sententiam et ad re-
 giam pergunt, augurio freti. (77.) Qui ubi ad por-
 tam venerunt, accidit id quod Darius pro sententia
 dixerat: custodes reveriti primarios ex Persis viros,
 ac nihil mali ab eis suspicati, transire eos passi sunt,
 veluti divinitus missos; neque quisquam eos interro-
 gavit. Postquam vero in aulam progressi sunt, inci-
 dunt in eunuchos quorum munus est nuncios ad re-
 gem deferre: hique ex eis, quid velint, cuius rei caus-
 sâ veniant, quaerunt; simulque portae custodibus,
 quod eos admiserint, minas intentant, denique pro-
 gredi volentes septemviros prohibent. At illi, sese

ἔγχειρίδια, τούτους μὲν τοὺς ἴσχοντας αὐτοῦ ταύτη
 συγκεντέουσι· αὐτοὶ δὲ ἦσαν δρόμῳ ἐς τὸν ἀνδρεῶνα.
 Οἱ δὲ Μάγοι ἔτυχον ἀμφοτέροι τῆνικαῦτα ἔόντες τε 78
 ἔσω, καὶ τὰ ἀπὸ Πρηξάσπεω γενόμενα ἐν βουλῇ ἔχον-
 τες. ἐπεὶ ὦν εἶδον τοὺς εὐνούχους τεβορυβημένους τε καὶ
 βοῶντας, ἀνά τε ἔδραμον πάλιν ἀμφοτέροι, καὶ, ὡς
 5 ἔμαθον τὸ ποιούμενον, πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο. ὁ μὲν
 δὴ αὐτέων φθάνει τὰ τόξα κατελόμενος· ὁ δὲ, πρὸς
 τὴν αἰχμὴν ἐτράπετο. ἐνθαῦτα δὲ συνέμισγον ἀλλή-
 λουσι. τῷ μὲν δὴ τὰ τόξα ἀναλαβόντι αὐτέων, ἐντὼν
 τε ἀγχοῦ τῶν πολεμίων, καὶ προσκειμένων, ἦν χρη-
 10 στά οὐδέν. ὁ δ' ἕτερος τῇ αἰχμῇ ἡμύνητο, καὶ τοῦτο
 μὲν Ἀσπαθίνην παίει ἐς τὸν μηρὸν, τοῦτο δὲ ἼνταΦέρ-
 να ἐς τὸν ὀφθαλμόν· καὶ ἐστερήθη μὲν τοῦ ὀφθαλ-
 μοῦ ἐκ τοῦ τραύματος ὁ ἼνταΦέρνης, οὐ μέντοι ἀπέθανέ

invicem cohortati, strictis gladiis, hos qui illos pro-
 hibere conantur, e vestigio trucidant, et cursu in
 conclave contendunt. (78.) Erant forte tunc intus
 Magi ambo; et de his quae a Praxaspē acta erant
 consultabant. Qui ubi eunuchos viderunt consterna-
 tos clamantesque, vicissim et ipsi prosiluerunt ambo;
 et, postquam cognoverunt quid rei esset, ad virtu-
 tem sunt conversi. Alter raptim arcum capit, hastam
 alter prehendit: committiturque ibi pugna. Et is qui-
 dem, qui arcum sumserat, cominus instantibus ho-
 stibus, nihil in eo praesidii invenit: alter vero, hastā
 se defendens, primum *Aspathinem* percussit in
 femur, tum *Intaphernem* in oculum; et oculum qui-
 dem ex vulnere amisit Intaphernes, nec tamen mor-
 tuus est. Dum alter ex *Magis* hos vulnerat, interim

γε. τῶν μὲν δὴ Μάγων οὐτέρος τραυματίζει τούτους· ὁ δὲ ἕτερος, ἐπεὶ τέ οἱ τὰ τόξα οὐδὲν χρηστὰ ἐγένετο, 15 ἦν γὰρ δὴ θάλαμος ἐσέχων ἐς τὸν ἀνδρεῶνα, ἐς τοῦτον καταφεύγει, θέλων αὐτοῦ προσθεῖναι τὰς θύρας· καὶ οἱ συνεσπύπτουσι τῶν ἑπτὰ δύο, Δαρεῖός τε καὶ Γαβρύης. συμπλακέντος δὲ Γαβρύεω τῷ Μάγῳ, ὁ Δαρεῖός ἐπεστεῶς ἠπόρει, οἷα ἐν σκέτει προμηθεόμενος 20 μὴ πληξῇ τὸν Γαβρύην. ὁρῶν δὲ μιν ἀργὸν ἐπιδεῶντα ὁ Γαβρύης, εἶρετο ὅτι οὐ χράται τῇ χειρὶ· ὁ δὲ εἶπε· „Προμηθεόμενος σέο, μὴ πληξω.“ Γαβρύης δὲ ἀμείβετο· „Ὡς καὶ δι' ἀμφοτέρων τὸ ξίφος.“ Δαρεῖος δὲ πειθόμενος, ὥς τε τὸ ἐγχειρίδιον, καὶ ἔτυχέ 25 κως τοῦ Μάγου.

- 79 Ἀποκτείναντες δὲ τοὺς Μάγους, καὶ ἀποταμόντες αὐτῶν τὰς κεφαλὰς, τοὺς μὲν τραυματίας ἐωυτῶν αὐτοῦ λείπουσι, καὶ ἀδυνασίης εἵκεν, καὶ φυλακῆς τῆς

alter, quum ei arcus nihil prodesset, esset autem cubiculum conclavi configuum, in hoc confugit, ianuam clausurus. Sed duo ex septemviris, *Darius* et *Gobryas*, simul irrumpunt, et *Magum* Gobryas medium corripit: at colluctantibus adstans Darius, ferire cunctatur, quippe in tenebris metuens ne Gabryam feriat. Quem ille ita otiosum videns adstantem, *Quidni manu*, inquit, *uteris?* cui Darius, *tibi timens*, ait, *ne te feriam*. Et Gobryas, *Etiam per ambo adige*, inquit, *ferrum!* Cui parens Darius ferrum adegit, et forte fortuna Magum transfixit.

(79.) *Interfectis Magis*, abscissisque eorum capitibus, duo vulnerati ex septemviris ibi relinquuntur, quum infirmitatis caussa, tum arcis eustodiendae:

ἀκροπόλιος· οἱ δὲ πέντε αὐτέων ἔχοντες τῶν Μάγων τὰς
 5 κεφαλὰς, ἔθειον ἕξω, βοῇ τε καὶ πατάγῳ χρεώμενοι,
 καὶ Πέρσας τοὺς ἄλλους ἐπεκαλέοντο, ἐξηγεόμενοι τε
 τὸ πρῆγμα, καὶ δεικνύοντες τὰς κεφαλὰς· καὶ ἅμα
 ἔκτεινον πάντα τινὰ τῶν Μάγων τὸν ἐν ποσὶ γινόμενον.

Οἱ δὲ Πέρσαι, μαθόντες τό τε γεγονός ἐκ τῶν ἐπτά,
 10 καὶ τῶν Μάγων τὴν ἀπάτην, ἐδικαίευν καὶ αὐτοὶ ἔτε-
 ρα τοιαῦτα ποιεῖν· σπασάμενοι δὲ τὰ ἐγχειρίδια, ἔκτει-
 νον ὅκου τινὰ Μάγον εὕρισκον· εἰ δὲ μὴ νύξ ἐπελθοῦσα
 ἔσχε, ἔλιπον αὖ οὐδένα Μάγον. Ταύτην τὴν ἡμέρην θε-
 ραπεύουσι Πέρσαι κοινῇ μάλιστα τῶν ἡμερέων· καὶ ἐν
 15 αὐτῇ ὁρτὴν μεγάλην ἀνάγουσι, ἣ κέκληται ὑπὸ Περ-
 σέων Μαγοφῶνια· ἐν τῇ Μάγον οὐδένα ἔξεστι φανῆναι
 ἐς τὸ Φῶς, ἀλλὰ κατ' οἴκους ἑαυτοὺς οἱ Μάγοι ἔχουσι
 τὴν ἡμέρην ταύτην.

reliqui quinque, capita Magorum gestantes, forās
 currunt, ingentem clamorem strepitumque cientes;
 convocatisque Persis, quid gestum sit, exponunt,
 capitaque ostendunt; simul, quicumque eis obuius
 fit de Magorum genere, hunc interficiunt. Tum Per-
 sae, cognita Magorum fraude, et re a septemviris
 gesta, aequum et ipsi censuere paria facere; strictis-
 que gladiis, ubicumque Magum quendam offende-
 rent, hunc trucidarunt: ac, nisi superveniens nox
 eos inhibuisset, nullum Magum reliquum erant fa-
 cturi. Hunc diem publice colunt Persae maxime die-
 rum omnium, eoque die ingens celebrant festum,
 quod *Magorhonia* a Persis vocatur; quo die nulli
 Mago licet in publicum prodire, sed intra domos
 cuaculi se continent.

80 Ἐπεὶ τε δὲ κατέστη ὁ Θόρυβος, καὶ ἐκτὸς πέντε
 ἡμερέων ἐγένετο, ἐβουλευόντο οἱ ἐπαναστάντες τοῖσι
 Μάγοισι περὶ τῶν πραγμάτων πάντων· καὶ ἐλέχθησαν
 λόγοι ἄπιστοι μὲν ἐνίοισι Ἑλλήνων, ἐλέχθησαν δ' ὦν.
 Ὅτανος μὲν ἐκέλευε εἰς μέσον Πέρσῃσι καταθεῖναι τὰ 5
 πρῆγματα, λέγων τάδε· „Ἐμοὶ δοκέει, ἓνα μὲν ἡμέων
 „μουνάρχον μηκέτι γενέσθαι· οὔτε γὰρ ἡδὺ, οὔτε ἀγα-
 „θόν. εἰδετε μὲν γὰρ τὴν Καμβύσειω ὕβριν ἐπ' ὅσον
 „ἐπέξῃλθε, μετεσχῆκατε δὲ καὶ τῆς τοῦ μάγου ὕβριος.
 „Κῶς δ' ἂν εἴη χρῆμα κατηρητημένον μουναρχίᾳ, τῇ 10
 „ἔξεστι ἀνευθύνω ποιεῖν τὰ βούλεται; καὶ γὰρ ἂν τὸν
 „ἀριστον ἀνδρῶν πάντων, σπάντα εἰς ταύτην τὴν ἀρχὴν,
 „ἐκτὸς τῶν ἐωθότων νοημάτων στήσειε. ἐγγίνεται μὲν
 „γὰρ οἱ ὕβρις ὑπὸ τῶν παρεόντων ἀγαθῶν, Φθόνος δὲ

(80.) Sedato tumultu, interiectis quinque diebus, hi qui Magos iuvasscrant, de summa rerum deliberarunt: habitique sunt sermones, incredibiles quidem Graecis nonnullis, habiti tamen utique. Et Otanes quidem, imperium summum Persis in medio deponendum censens, haec verba fecit. *Mihi videtur*, inquit, *non amplius debere unum e nobis summā imperii potiri: nec enim iucundum hoc fuerit, nec bonum. Videtis enim, Cambysis contumelia quousque progressa sit, et Magi insolentiam estis experti. Et quo pacto bene composita res fuerit unius imperium? cui licet, nulli rationi reddendae obnoxio, facere quidquid libuerit. Tale quidem imperium, si viro etiam omnium optimo committatur, extra consuetos animi sensus facile sum abripiet. Nam praesentes opes insolentiam*

- 15 „ἀρχῆθεν ἐμφύεται ἀνθρώπῳ. δύο δ' ἔχων ταῦτα, ἔχει
 „πᾶσαν κακότητα· τὰ μὲν γὰρ, ὕβρι κεκορημένως,
 „ἔρδει πολλά καὶ ἀτάσθαλα· τὰ δὲ, Φθόνῳ. καίτοι
 „ἀνδρα γε τύραννον, ἄφθονον ἔδει εἶναι, ἔχοντά γε
 „πάντα τὰ ἀγαθὰ· τὸ δ' ὑπεναντίον τούτου ἐς τοὺς
 20 „πολίτας πέφυκε. Φθονεῖ γὰρ τοῖσι ἀρίστοις πε-
 „ριεοῦσί τε καὶ ζώουσι, χαίρει δὲ τοῖσι κακίστοις τῶν
 „ἀσπῶν, διαβολὰς δὲ ἀριστος ἐνδέκεσθαι. ἀναρμωστό-
 „τατον δὲ πάντων· ἦν τε γὰρ αὐτὸν μετρίως θωμά-
 „ζης, ἄχθεται ὅτι οὐ κάρτα θεραπύεται· ἦν τε θε-
 25 „ραπείη τις κάρτα, ἄχθεται ἅτε θωπί. τὰ δὲ δὴ
 „μέγιστα ἔρχομαι ἐρέων· νόμαίᾳ τε κινεῖ πάτρια, καὶ
 „βιάται γυναῖκας, κτείνει τε ἀκρίτους. Πλῆθος δὲ ἀρ-

ei ingenerant; invidia autem principio innata est homini. Et haec duo habens, omnem habet pravitatem: alia enim scelestia multa, insolentiā repletus, faciet; alia, invidiā. Quamquam virum in regia dignitate constitutum oportebat utique invidiā vacare, quippe bonis rebus omnibus abundantem. At contrarium huius ei accidere adversus civēs solet: invidet enim optimis quibusque, quod supersint vivantque; et gaudet pessimis, horumque adversus illos calumnias facillime admittit. Quod vero maxime omnium incongruum est: si modeste eum admiraris, aegre fert quod non summo opere colatur; si quis eum summo opere colit, offenditur, adulatorem esse existimans. Denique, ut dicam quae sunt maxima: instituta mutat patria, vim adfert mulieribus, occidit iniudicatos. At populi imperium, primum, nomen habet omnium

„χον, πρῶτα μὲν, οὐνομα πάντων κάλλιστον ἔχει, ἰσο-
 „νομίην. δεύτερα δὲ, τούτων, τῶν ὁ μούναρχος, ποιεῖ αὐ-
 „δέν. πάλω μὲν ἀρχαὶς ἀρχεῖ, ὑπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει, 30
 „βουλευμάτα δὲ πάντα ἐς τὸ κοινὸν ἀναφέρει. Τίθεμαι
 „ῶν γνώμην, μετέντας ἡμέας μοναρχίην, τὸ πλῆθος
 „ἀέξειν· ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἐνὶ τὰ πάντα.“ Ὀτάνης μὲν
 81 δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἐσέφερε. Μεγάβυζος δὲ ὀλι-
 γαρχίην ἐκέλευε ἐπιτρέπειν, λέγων ταῦτα· „Τὰ μὲν
 „Ὀτάνης εἶπε, τυραννίδα παύων, λελέχθω καὶ μοι ταῦ-
 „τα· τὰ δ' ἐς τὸ πλῆθος ἀνωγε φέρειν τὸ κράτος, γνώ-
 „μης τῆς ἀρίστης ἡμάρτηκε. ὁμίλου γὰρ ἀχρηΐου οὐδέν 5
 „ἔστι ἀξυνετώτερον, οὐδὲ ὑβριστότερον. καὶ τοι, τυράννου
 „ὑβρίν φεύγοντας ἀνδρας, ἐς δῆμον ἀκαλόστου ὑβρίν

honestissimum, iuris aequalitatem. Deinde, eorum quae patrat is qui unus imperat, nihil facit. Sorte gerit imperia et magistratus; potestatem habet rationi reddendae obnoxiam; consilia omnia ad commune civium refert. Quare sic ego censeo, misso facto unius imperio, multitudini imperium potestatemque esse permittendam: nam in multitudine insunt omnia. Hanc Otanes sententiam dixit. (81.) Tum Megabyzus, censeas paucorum imperio res esse permittendas, in hunc modum est locutus. Quae Otanes de abolenda regia potestate dixit, eadem mihi quoque dicta sunt: quod vero ad multitudinem deferri iussit imperium, ab optima sententia aberravit. Nam inutili turba nihil est insipientius, nihilque insolentius. Atqui hoc neutiquam ferendum, ut, qui regis contumeliam effugere cupimus, iidem in plebis indomitae inci-

- „πιστεῖν, ἐστὶ οὐδαμῶς ἀνασχετόν. ὁ μὲν γὰρ, εἴ τι
 „ποιέει, γινώσκων ποιεῖ· τῷ δὲ οὐ γινώσκειν ἐνι. κῶς
 10 „γὰρ ἂν γινώσκοι, ὃς οὐτ' ἐδιδάχθη, οὔτε οἶδε καλὸν
 „οὐδὲν, οὐδ' οἰκίῃον; ὠθέει τε ἐμπεσὼν τὰ πρήγματα
 „ἄνευ νόου, χειμάρρῳ ποταμῷ ἵκελος; Δήμῳ μὲν νυν,
 „οἱ Πέρσῃσι κακὸν νοέουσι, οὔτοι χράσθων. ἡμεῖς δὲ,
 „ἀνδρῶν τῶν ἀρίστων ἐπιλέξαντες ὁμιλίην, τού-
 15 „τοισι περιβέωμεν τὸ κράτος· ἐν γὰρ δὴ τούτοισι καὶ
 „αὐτοὶ ἐνεσόμεθα. ἀρίστων δὲ ἀνδρῶν οἶκός ἄριστα βου-
 „λεύματα γίνεσθαι.“ Μεγάβυζος μὲν δὴ ταύτην γνώ-
 „μην ἐσέφερε. Τρίτος δὲ Δαρεῖος ἀπεδείκνυτο γνάμην, 82
 „λέγων· „Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυζος, ἐς τὸ πλῆ-
 „θος ἔχοντα, δοκέει ὀρθῶς λέξαι· τὰ δ' ἐς ὀλιγαρχ-

damus contumeliam. Nam ille, si quid facit, intelligit tamen quid sit quod facit: at plebi ne hoc quidem inest, ut intelligat. Quo enim pacto intelligat, quum nec didicerit nec noverit honestum aut conveniens quidquam, et deproperet negotia, cum impeta sine mente irruens, torrenti flumini similis? Popolari igitur statu hi utantur, qui Persis male cupiunt: nos vero optimorum virorum seligamus societatem, cui imperium deferamus; quorum nempe in numero nos quoque erimus ipsi. Optimorum autem virorum consentaneum est optima etiam esse consilia. Haec est sententia a Megabyzo in medium proposita. (82.) Tertio loco Darius dixit sententiam, his usus verbis: Mihi vero, quae Megabyzus dixit ad multitudinem spectantia, ea recte dixisse videtur; quae vero ad oligarchiam spectant, non recte:

„χίην, οὐκ ὀρθῶς· Τριῶν γὰρ προκειμένων, καὶ πάν- 5
 „των τῶν λέγω ἀρίστων ἑόντων, δήμου τε ἀρίστου, καὶ
 „ὀλιγαρχίης, καὶ μονάρχου, πολλῷ τοῦτο πρόχειν
 „λέγω. ἀνδρὸς γὰρ ἑνὸς τοῦ ἀρίστου οὐδὲν ἄμεινον ἂν
 „Φανείη· γνώμη γὰρ τοιαύτη χρεώμενος, ἐπιτροπέοι
 „ἂν ἀμωμήτως τοῦ πλήθους· σιγῶτό τε ἂν βουλευμα- 10
 „τα ἐπὶ δυσμενέας ἀνδρας οὕτω μάλιστα. ἐν δὲ ὀλι-
 „γαρχίῃ, πολλοῖσι ἀρετὴν ἐπασκέουσι ἐς τὸ κοινόν,
 „ἔχθρα ἴδια ἰσχυρὰ φιλέει ἐγγίνεσθαι. αὐτὸς γὰρ ἕκα-
 „στος βουλόμενος κορυφαῖος εἶναι, γνώμησὶ τε νικᾷν,
 „ἐς ἔχθρα μεγάλα ἀλλήλοισι ἀπικνεύονται. ἐξ ἧν στά- 15
 „σις ἐγγίνονται· ἐκ δὲ τῶν στασιῶν, Φόνος· ἐκ δὲ τοῦ
 „Φόνου, ἀπέβη ἐς μοναρχίην· καὶ ἐν τούτῳ διέδεξε·

Nam si tria proposita sint, et quodlibet eorum, quae dico, in suo genere optimum, optimus status popularis, optima oligarchia, et monarcha optimus; horum trium hoc postremum reliquis longe praeferendum esse autumo. Etenim unius viri imperio qui sit optimus nihil profecto melius queat reperiri: optimo quippe consilio utens, inculpatus administrabit res multitudinis, et ea ratione consilia adversus male animatos capta, tacita maxime habebuntur. In oligarchia vero, quum plures sint virtutem in commune exercentes, validae privatim inimicitiae exsistere amant: etenim, dum quisque cupit esse princeps, vultque ut sua sententia vincat, in magnas incidunt inimicitias: tum ex inimiciis existunt seditiones, ex seditionibus caedes, et ex caedibus ad unius imperium res redit: atque ita adparet, quanto sit hic status

„ὅσα ἐστὶ τοῦτο ἄριστον. Δῆμον τε αὖ ἄρχοντας, ἀδύ-
 „νατα μὴ οὐ κακότητα ἐγγίνεσθαι. κακότητος τοίνυν
 20 „ἐγγινομένης ἐς τὰ κοινὰ, ἔχθρα μὲν οὐκ ἐγγίγνεται
 „τοῖσι κακοῖσι, Φιλίαι δὲ ἰσχυραί· οἱ γὰρ κακοῦντες
 „τὰ κοινὰ, συγκύψαντες ποιεῦσι. τοῦτο δὲ τοιοῦτο γί-
 „νεται, ἐς ὃ ἂν προστάς τις τοῦ δήμου τοὺς τοιούτους
 „παύσῃ. ἐκ δὲ αὐτῶν θαυμάζεται οὗτος δὴ ὑπὸ τοῦ
 25 „δήμου· θαυμαζόμενος δὲ, ἂν' ὧν ἐφάνη μούναρχος
 „εἶν'· καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ καὶ οὗτος ὥς ἡ μουναρχίη
 „κράτιστον. Ἐνὶ δὲ ἔπει' πάντα συλλαβόντα εἰπεῖν,
 „κόθεν ἡμῶν ἡ ἐλευθερίη ἐγένετο; καὶ τεῦ δόντος; κότε-
 „ρα παρὰ δήμου, ἡ ἐλγυαρχίης, ἡ μουνάρχου; Ἐχω
 30 „τοῖνυν γνώμην, ἡμέας ἐλευθερωθέντας διὰ ἓνα ἄνδρα,

*melior. Rursus, imperante plebe, fieri non potest
 quin pravitas se insinuet: pravitate vero in repu-
 blica gliscente, inimicitiae quidem inter pravos
 non existunt, sed validae amicitiae: nam, qui rei
 publicae male faciunt, conspirantes id agunt: atque
 hoc ita succedit, usque dum existat aliquis populi
 patronus, qui hisce finem imponat. Eo fit igitur,
 ut hunc talem miretur populus; et mox eidem,
 quem populus miratur, summa imperii desertur:
 atque ita rursus hic idem ostendit, unius impe-
 rium esse optimum. Ut autem uno verbo omnia
 complectar, unde nobis libertas erstitit? quis nobis
 eam dedit? populus-ne, an oligarchia, an unus
 imperans? Est igitur mea haec sententia, quum
 per unum virum in libertatem simus vindicati,
 ut hanc imperii formam tueamur, adhaec patria*

„τὸ τοιοῦτο περιστέλλειν· χωρὶς τε τούτου, πατρίους
 „νόμους μὴ λύειν ἔχοντας εὖ· οὐ γὰρ ἄμεινον.“

- 83 Γινώμμαι μὲν δὴ τρεῖς αὐται προεκέατο· οἱ δὲ τίσσε-
 ρες τῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν προσέθεντο ταύτῃ. Ὡς δὲ ἐσιώθῃ
 τῇ γνώμῃ ὁ Ὀτάνης, Πέρσῃσι ἰσονομίην σπενδὼν ποιῇ-
 σαι, ἔλεξε ἐς μέσον αὐτοῖσι τάδε· „Ἄνδρες στασιῶ-
 „ται, δῆλα γὰρ δὴ ὅτι δεῖ ἓνα γέ τινα ἡμέων βασι- 5
 „λέα γενέσθαι, ἥτοι κλήρω γε λαχόντα, ἢ ἐπιτρε-
 „ψάντων τῶ Περσέων πλήθει τὸν ἀν' ἐκείνοι ἔλονται,
 „ἢ ἄλλῃ τινὶ μηχανῇ. Ἐγὼ μὲν νυνὶ ὑμῖν οὐκ ἐναγω-
 „νιεύμαι· οὔτε γὰρ ἀρχειν, οὔτε ἀρχεσθαι, ἐθέλω.
 „ἐπὶ τούτῳ δὲ ὑπεξίσταμαι τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ᾧ τε ὑπ' 10
 „οὐδενὸς ὑμέων ἀρξομαι, οὔτε αὐτὸς ἐγὼ, οὔτε οἱ ἀπ'
 „ἐμεῦ αἰεὶ γινόμενοι.“ Τούτου εἰπαντος ταῦτα, αἰς

*ne aboleamus instituta bene habentia; nec enim
 hoc utile nobis fuerit.*

(83.) Tres igitur istae sententiae fuerunt proposi-
 tae; et reliqui quatuor ex septemviris huic postremae
 adhaeserunt. Ut vero succumbere suam sententiam
 vidit Otanes, qui iuris acquitatem inter Persas stu-
 duerat stabilire, ita in collegarum medio locutus
 est: *Viri socii, adparet igitur necesse esse, ut
 unus e nobis rex creetur, sive is sorte lectus, sive
 Persis permittamus arbitrium eligendi quem illi
 voluerint, sive qua alia ratione. At equidem vobis-
 cum in contentionem non descendam, nec enim
 imperare volo, nec parere imperio. Itaque hac
 conditione ego vobis cedo imperio, ut nullius ve-
 strum imperio sim subiectus, nec ego ipse, nec
 ex meis posteris quisquam. Quae quum ille dixit,*

συνεχάρησαν οἱ ἐξ ἐπὶ τούτοις, οὗτος μὲν δὴ σφί οὐκ ἐνηγωνίζετο, ἀλλ' ἐκ τοῦ μέσου κατήστο. Καὶ νῦν
 15 αὕτη ἡ οἰκὴ διατελεῖ μόνῃ ἐλευθέρῃ εὐῶσα Περσέων, καὶ ἀρχεται τσαῦτα ὅσα αὕτῃ θέλει, νόμους οὐκ ὑπερβαίνουσα τοὺς Περσέων. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἑπτὰ 84 ἐβουλεύοντο ὡς βασιλέα δικαιοτάτα στήσονται καὶ σφί ἔδοξε, Ὅτάνῃ μὲν, καὶ τοῖσι ἀπὸ Ὅτάνεω αἰεὶ γνωμένοις, ἣν ἐς ἄλλον τινὰ τῶν ἑπτὰ ἔλθῃ ἡ βασι-
 10 λήῃ, ἐξαίρετα δίδοσθαι ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ἕτεος ἐκάστου, καὶ τὴν πᾶσαν δαρεὴν ἣ γίνεται ἐν Πέρσῃσι τιμωτάτῃ. τοῦδε δὲ εἵνεκεν ἐβούλευσάν οἱ δίδοσθαι ταῦτα, ὅτι ἐβούλευσέ τε πρῶτος τὸ πρῆγμα, καὶ συνέστησε αὐτούς. ταῦτα μὲν δὴ Ὅτάνῃ ἐξαίρεται. Τάδε
 10 δὲ ἐς τὸ κοινὸν ἐβούλευσαν παρῆναι ἐς τὰ βασιλῆα

set, reliqui sex postulatis eius sunt adsensi; et ille cum his in contentionem non descendit, sed ex eorum medio discessit. Atque ad hunc dicm familia haec, una ex cunctis Persis, sui iuris esse perseverat, neque paret imperio nisi quatenus vult ipsa, caeterum leges non transgrediens Persarum. (84.) Inde reliqui ex septemviris consultantés de rege aequissima conditione constituendo, decreverunt, ut Otanes, eiusque in omne futurum tempus posterí, si alii cuiquam ex septem viris regia obtingeret dignitas, eminenter prae caeteris Medica veste quotannis, omnibusque muneribus quae apud Persas honorificentissima habentur, donaretur. Haec Otani extra ordinem conferenda decreverunt eo, quod is primus rem proposuerat, et ad deliberandum illos convocaverat. In commune vero haec placuere: cuique ex septemviris,

πάντα τὸν βουλόμενον τῶν ἑπτὰ αὐτοῖς ἰσαγγεῖος, ἢ μὴ τυγχάνῃ εὐδῶν μετὰ γυναικὸς βασιλεύς· γαμῖν δὲ μὴ ἐξῆναι ἄλλοθεν τῷ βασιλεῖ ἢ ἐκ τῶν συνεπαναστάντων. περὶ δὲ τῆς βασιλείης ἐβούλευσαν τοιοῦδε· ὅτεν ἂν ὁ ἵππος ἡλίου ἐπανατέλλοντος πρῶτος φθέγῃ 15
 ται ἐν τῷ προαστείῳ, αὐτῶν ἐπιβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασιληίην.

- 85 Δαρεῖω δὲ ἦν ἵπποκῆμος, ἀνὴρ σοφός, τῷ οὐνόμα ἦν Οἰβάρης. πρὸς τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἐπεὶ τε διελύθησαν, ἔλεξε Δαρεῖος τὰδε· „Οἰβάρης, ἡμῖν δεδασκται 5
 „περὶ τῆς βασιλείης ποιεῖν κατὰ τὰδε· ὅτεν ἂν ὁ ἵππος πρῶτος φθέγῃται ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι, αὐτῶν 5
 „ἐπαναβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασιληίην. νῦν ὦν, εἴ τινα ἔχεις σοφίην, μηχανῶ ὥς ἂν ἡμεῖς σχώμεν τοῦτο τὸ γέρας, καὶ μὴ ἄλλος τις.“ Ἀμείβεται.

qui vellet, licitum fore intrare regiam *sine internuncio*, nisi forte cum uxore rex concumberet: praeterea, non licere regi aliunde uxorem ducere nisi ex coniuratorum familia. De ratione vero constituendi regis hoc decreverunt, ut, cuius equus oriente sole primus hinnitum edidisset in suburbio, ipsis insidentibus, is regnum obtineret.

(85.) Erat *Dario* equorum custos, callidus homo, cui nomen *Oebares*. Huic homini, postquam e concilio discesserunt, dixit *Darius*: *Oebares*, quod ad regnum spectat, hoc facere decrevimus: cuius equus inter solis ortum, nobis insidentibus, primus hinnitum ediderit, illum regem fore. Tu igitur si quod nosti artificium, fac ut nobis obtingat haec dignitas, non alii cuiquam. Cui *Oebares* respondit: *Si in*

Οὐβάρης τοῖσδε· „Εἰ μὲν δὴ, ὦ δέσποτα, ἐν τούτῳ
 10 „τοί ἐστι ἢ βασιλέα εἶναι ἢ μὴ, θάρσει τούτου εἵνεκεν,
 „καὶ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν· ὥς βασιλεὺς οὐδεὶς ἄλλος
 „πρὸ σὺ ἔσται τοιαῦτα ἔχω Φάρμακα.“ Λέγει Δα-
 ρείος· „Εἰ ταῖνυν τι τοιοῦτον ἔχεις σοφισμα, ὦρῃ μὴ-
 „χανᾶσθαι, καὶ μὴ ἀναβάλλεσθαι· ὥς τῆς ἐπιούσης
 15 „ἡμέρης ὁ ἀγὼν ἡμῶν ἐστί.“ Ἀκούσας ταῦτα ὁ Οὐ-
 βάρης, ποίῃ τοιόνδε· ὥς ἐγένετο ἡ νύξ, τῶν Θηλέων
 ἵππων μίην, τὴν ὁ Δαρείου ἵππος ἔστεργε μάλιστα,
 ταύτῃ ἀγαγὼν ἐς τὸ προάστειον, κατέδρασε, καὶ ἐπή-
 γαγε τὸν Δαρείου ἵππον· καὶ τὰ μὲν πολλὰ περιῆγε
 20 ἀγγυῷ τῇ ἵππῳ, ἐγχρίμπων τῇ Θηλέῃ· τέλος δέ,
 ἐπῆκε ὀχεῦσαι τὴν ἵππον. Ἀμ' ἡμέρῃ δὲ διαφωσκού- 86
 ση, οἱ ἕξ, κατὰ συνθήκαντο, παρῆσαν ἐπὶ τῶν ἵπ-
 πων. διεξελαινόντων δὲ κατὰ τὸ προάστιον, ὥς κατὰ

*hoc situm est, here, ut tu rex sis aut non sis, confi-
 de huius rei caussa, et bono animo esto: nec enim
 alius prae te rex erit; talia habeo medicamenta. Re-
 ponit Darius: Quod si ergo tale quoddam habes com-
 mentum, adest tempus quo illud pares, nec diffe-
 ras; in erastinum enim certamen nobis est pro-
 positum. Quibus auditis, haec machinatur Oeba-
 res. Ut ingruit nox, ex equabus unam, quam prae
 caeteris amabat Darii equus, in suburbium ductam
 adligat; dein adductum Darii equum aliquamdiu
 circa illam circumducit, paulatim adpropinquans;
 ad extremum, ut illam inecat, admittit. (86.) Simul
 atque dies illuxit, aderant sex viri equis insidentes,
 sicut inter eos convenerat. Qui dum per suburbium
 vehuntur, ubi ad eum locum venerunt quo proxima*

τοῦτο τὸ χροῖον ἐγένοντο ἵνα τῆς παροικομένης νυκτὸς
κατεδίδετο ἡ θήλεια ἵππος, ἐνθαῦτα ὁ Δαρείου ἵππος 5
προσδραμὼν ἐχρεμέτισε· ἅμα δὲ τῷ ἵππῳ τοῦτο ποιή-
σαντι, ἀστραπὴ ἐξ αἰθέρος καὶ βροντὴ ἐγένετο. ἐπιγε-
νόμενα δὲ ταῦτα τῷ Δαρείῳ, ἐτελέωσέ μιν, ὥσπερ ἐκ
συνθέτου τευ γυνόμενα· οἱ δὲ, καταβορόντες ἀπὸ τῶν
87 ἵππων, προσκύνον τὸν Δαρείον ὡς βασιλῆα. Οἱ μὲν
δὲ Φασὶ τὸν Οἰβάρα ταῦτα μηχανήσασθαι. οἱ δὲ,
τοιούδ᾽ (καὶ γὰρ ἐπ' ἀμφοτέρω λέγεται ὑπὸ Περ-
σέων) ὡς τῆς ἵππου ταύτης τῶν ἀνδρῶν ἐπιψάυσας
τῇ χειρὶ, ἔχει αὐτὴν κρύψας ἐν τῇσι ἀναξυρίσι· ὡς δὲ 5
ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι ἀπίσθαι μέλλειν τοὺς ἵππους,
τὸν Οἰβάρα τοῦτον ἐξείραντα τὴν χεῖρα, πρὸς τοῦ Δα-
ρείου ἵππου τοὺς μυκτῆρας προσενῆikai· τὸν δὲ, αἰσθό-
μενον, Φριμάσασθαι τε καὶ χρεμέτισσαι.

68 ΔΑΡΕΪΟΣ τε δὴ, ὁ Ὑστάσπιος, βασιλεὺς ἀπε-

nocte adligata fuerat equa, ibi adcurrrens Darii equus
hinnitum edidit: et eodem temporis momento fulgur
atque tonitru sereno de coelo exstitit. Atque haec, Da-
rio veluti ex composito quodam supervenientia, au-
spicium consummarunt: et reliqui quinque, ex equis
desilientes, ut regem *Darium* adoraverunt. (87.)
De *Oebare* duplex apud Persas fama fertur; aliis id
eum, quod dixi, fecisse narrantibus; aliis hocce:
genitalia equae sua manu eum attrectasse, manumque
in subligaculis occultasse; dein, quum oriente sole
in eo essent equi ut procederent, exsertam manum
naribus equi Darii admovisse; moxque hunc, ad
odoris sensum, infremuisse hinnitumque edidisse.

(88.) *Darius* igitur, *Hystaspis filius*, rex renun-

δέδεκτο· καὶ οἱ ἦσαν ἐν τῇ Ἀσίῃ πάντες κατήκοοι, πλην
 Ἀραβίων, Κύρου τε καταστρεψάμενου, καὶ ὕστερον
 αὐτῷ Καμβύσει. Ἀράβιοι δὲ οὐδαμᾶ κατήκουσαν
 5 ἐπὶ δουλοσύνῃ Πέρσῃσι, ἀλλὰ ξεῖνοι ἐγένοντο, παρέν-
 τες Καμβύσεια ἐπ' Αἴγυπτον· αἰκόντων γὰρ Ἀρα-
 βίων, οὐκ ἂν ἐσβάλοιεν Πέρσαι ἐς Αἴγυπτον. Γάμους
 τε τοὺς πρώτους ἐγάμει Πέρσῃσι ὁ Δαρεῖος, Κύρου μὲν
 δύο θυγατέρας, Ἀτοσσάν τε καὶ Ἀρτυστάνην· τὴν μὲν
 10 Ἀτοσσάν, προσνυμφήσασαν Καμβύσῃ τε τῷ ἀδελφεῷ,
 καὶ αὐτῇ τῷ Μάγῳ· τὴν δὲ Ἀρτυστάνην, παρθένον.
 ἐτέρην δὲ, Σμέρδιος τοῦ Κύρου θυγατέρα, ἔγημε, τῇ
 ὄνομα ἦν Πάρμυς. ἔσχε δὲ καὶ τὴν τοῦ Ὀτάνεω θυ-
 γατέρα, ἣ τὸν Μάγον κατὰδῆλον ἐποίησε. δυνάμιός τε
 15 πάντα οἱ ἐπιπλέατο. Πρῶτον μὲν νυν τύπον ποιησάμε-
 νος λίθινον, ἔστησε· ζῶον δὲ οἱ ἐνῆν, ἀνὴρ ἱππεύς· ἐπέ-

ciatus est: omnesque Asiae populi, Arabibus excep-
 tis, imperio eius paruerunt, a Cyro primo subacti,
 ac dein rursus a Cambyse. Arabes vero numquam in
 servitutem sunt redacti, sed hospites erant et amici,
 qui Cambysi transitum in Aegyptum praestiterunt;
 nam invitis Arabibus numquam in Aegyptum pene-
 trare Persae potuissent. Matrimoniaque Darius iniit
 nobilissima inter Persas, cum duabus Cyri filiabus,
 Atossa et Artystone; quarum illa quidem ante Cam-
 bysis uxor fuerat, fratris sui, deinde rursus Magi;
 Aristone vero virgo erat: praeterea Smerdis filiam,
 Cyri filii, uxorem duxit, cui nomen erat Parmys:
 habuitque etiam Otanis filiam, quae Magum prodi-
 derat. Quumque iam omni ex parte stabilita esset
 eius potentia, primum monumentum statuit lapi-

γραψὶ δὲ γράμματα λέγοντα τάδε· ΔΑΡΕΙΟΣ Ὁ
 ὙΣΤΑΣΠΕΟΣ ΣΥΝ ΤΕ ΤΟΥ ἵΠΠΟΥ ΤΗΣ ἈΡΕ-
 ΤΗΣ (τὸ οὖνομα λέγων) ΚΑΙ ΟΪΒΑΡΕΟΣ ΤΟΥ ἵΠ-
 ΠΟΚΟΜΟΥ, ἔΚΤΗΣΑΤΟ ΤΗΝ ΠΕΡΣΕΩΝ ΒΑ- 20
 89 ΣΙΛΗΙΗΝ. Ποιήσας δὲ ταῦτα ἐν Πέρσῃσι, ἀρχὰς
 κατεστήσατο εἴκοσι, τὰς αὐτοὶ καλεῖουσι σάτρα-
 πῆϊας. καταστήσας δὲ τὰς ἀρχὰς, καὶ ἀρχοντας
 ἐπιστήσας, ἐτάξατο Φόρους οἱ προσιέναι κατὰ ἔθνη
 τε, καὶ πρὸς τοῖσι ἔθνεσι τοὺς πλησιοχώρους προστάσ- 5
 σων, καὶ ὑπερβαίων τοὺς προσεχέας, ἄλλοισι ἄλλα
 ἔθνεα τὰ ἐκαστέρῳ νέμων. Ἀρχὰς δὲ καὶ Φόρων πρόσ-
 οδον τὴν ἐπέτειον κατὰ τάδε διεῖλε. τοῖσι μὲν αὐτίαν
 ἀργύριον ἀπαγινέουσι, εἴρητο Βαβυλωνίον σταθμὸν τά-
 λαντον ἀπαγινέειν· τοῖσι δὲ χρυσίον ἀπαγινέουσι, Εὐ- 10

deum, cui figura insculpta erat, vir equo insidens,
 cum inscriptione huiusmodi: DARIUS HYSTASPIΣ FI-
 LIUS EQUI VIRTUTE (nomen equi hīc erat adscri-
 ptum) ET OEBARIS EQUORUM CUSTODIS REGNUM PER-
 SARUM OBTINUIT. (89.) His domi peractis, *impe-
 rium in praefecturas distribuit, viginti numero,*
quas satrapias illi vocant. Quibus constitutis prae-
 fecturis, nominatisque singularum praefectis, *tributa*
ordinavit, quae ei e singulis populis redirent; ita qui-
dem ut aliis populis finitimos populos adtribueret,
et finitimos hos praetermittens [scil. nomina eorum
in viginti praefecturarum numero praetermittens]
aliis rursus populis alios remotiores adtribueret.
 Praefecturas autem et annua tributa hoc modo con-
 stituit. Quibus imperatum est argentum adferre, his
 praedictum erat, ut Babylonico pondere talentum ad-

243, 7.

βοικόν. τὸ δὲ Βαβυλωνίον τάλατον δύναται Εὐβοί-
 δας ἐβδομήκοντα μνίας. Ἐπὶ γὰρ Κύρου ἀρχontos.
 καὶ αὐτὶς Καμβύσιω, ἣν κατεστηκός οὐδὲν φόρου πέρι,
 ἀλλὰ δῶρα ἀγίνον. διὰ δὲ ταύτην τὴν ἐπίταξιν τοῦ
 15 φόρου, καὶ παραπλήσια ταύτῃ ἄλλα, λέγουσι Πέρ-
 σαι, ὡς Δαριῶς μὲν ἦν κἀπῆλος· Καμβύσης δὲ, δε-
 σπότης· Κῦρος δὲ, πατήρ· ὁ μὲν, ὅτι ἐκαπήλευε πάν-
 τα τὰ πρῆγματα· ὁ δὲ, ὅτι χαλεπός τε ἦν καὶ ὀλί-
 γωρος· ὁ δὲ, ὅτι ἥπιός τε, καὶ ἀγαθὰ σφι πάντα
 ἐμνηχανήσατο. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰώνων, καὶ Μαγητῶν 90
 τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Αἰολέων, καὶ Καρῶν, καὶ Λυ-
 κίων, καὶ Μιλυέων, καὶ Παμφύλων, εἰς γὰρ ἦν οἱ τε-
 ταγμένος φόρος οὗτος, προσήϊε τετρακόσια τάλанта
 5 ἀργυρίου. ὁ μὲν δὴ πρῶτος οὗτος οἱ νομὸς κατεστήκει.

ferrent; quibus aurum imperatum, hi Euboicum ad-
 ferrent talentum: valet autem Babylonium talentum
 Euboicas libras septuaginta. Nam Cyro imperante,
 atque etiam dein Cambyse, de tributo pendendo
 nihil erat constitutum, sed dona adferebant. Itaque
 propter hanc tributorum impositionem, et alia huius
 similia, aiunt Persae, institorem fuisse Darium;
 Cambysem vero, dominum; Cyrum, patrem fuisse.
 Darium enim, ut institorem administrasse reg-
 num; Cambysem durum fuisse et superbum; Cy-
 rum vero mitem, qui omne bonorum genus ipsis
 parasset. (90.) Ab Ionibus igitur, et Magnetibus
 Asiæ incolentibus, et Aeoleis, et Caribus, et
 Lyciis, et Milyensibus, et Pamphyliis, (quibus in
 commune unum erat tributum impositum) quadrin-
 genta redibant argenti talenta: haec prima erat prae-
 fectura. A Mysis vero, et Lydis, et Lasoniis, et Ca-

Ἀπὸ δὲ Μυσῶν, καὶ Λυδῶν, καὶ Λασονίων, καὶ Καβαλίων, καὶ Ὑγενίων, πεντακόσια τάλαντα. νομὸς δευτέρως οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ἑλλησποντίων, τῶν ἐπὶ δεξιὰ ἰσπλέοντι, καὶ Φρυγῶν, καὶ Θρηάκων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Παφλαγόνων, καὶ Μαριανδυνῶν, καὶ Συρίων, ἐξή- 10 κοντα καὶ τριηκόσια ἦν τάλαντα φόρος. νομὸς τρίτος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Κιλικίων, ἵπποι τε λευκοὶ ἐξήκοντα καὶ τριηκόσιοι, ἐκάστης ἡμέρης εἰς γινόμενος, καὶ τάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια· τούτων τεσσαράκοντα μὲν καὶ ἑκατὸν εἰς τὴν Φρουρίουσαν ἵππον τὴν Κιλικίην χώραν ἀνα- 15 σιμοῦτο, τὰ δὲ τριηκόσια καὶ ἐξήκοντα Δαρείῳ ἐφοί- 91 τα. νομὸς τέταρτος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ποσειδηίου πόλιος, τὴν Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιάρεω οἰκιστὴς ἐπ' οὐροισι τοῖσι Κιλικίων τε καὶ Σύρων, ἀρχάμενος ἀπὸ ταύτης μέχρι Αἰγύπτου, πλὴν μοίρης τῆς Ἀραβίων, ταῦτα γὰρ ἦν

XC. 7. Ὑγενίων. *Suspectum nomen.* Αὐτηνῶν nonnulli.

baliis, et Hygennensibus, quingenta talenta: *altera* haec praefectura. Ab Hellespontiis, ad dextram intro naviganti, et Phrygibus, et Thracibus Asiam incolentibus, et Paphlagonibus, et Mariandynis, et Syriis, trecenta sexaginta talenta tributii nomine redibant: *tertia* haec praefectura. A Cilicibus trecenti sexaginta equi candidi, unus in diem, et quingenta argenti talenta; quorum talentorum centum et quadraginta in equitatum insumebantur, qui Ciliciam provinciam custodiebat, reliqua trecenta et sexaginta ad Darium mittebantur: *quarta* haec praefectura. (91.) A Posideo urbe, quam Amphilocho condidit, Amphiarai filius, in Cilicum et Syrorum confinibus, ab hac incipiendo usque ad Aegyptum (excepta Arabum di-

5 ἀτελέα, πενήκοντα καὶ τριῆκόςια τάλαντα φόρος ἦν.
ἔστι δὲ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ Φοινίκη τε πᾶσα, καὶ Συ-
ρίη ἡ Παλαιστίνη καλεομένη, καὶ Κύπρος. νομὸς πέμ-
πτος οὗτος. Ἀπ' Αἰγύπτου δὲ, καὶ Λιβύων τῶν προσε-
χέων Αἰγύπτῳ, καὶ Κυρήνης τε καὶ Βάρκης, (ἐς γὰρ
10 τὸν Αἰγύπτιον νομὸν αὐταὶ ἐκεκοσμέατο,) ἑπτακόσια
προσῆε τάλαντα, πάρεξ τοῦ ἐκ τῆς Μοίριος λίμνης γι-
νομένου ἀργυρίου, τὸ εὔρινετο ἐκ τῶν ἰχθύων. τούτοις τε δὴ
χωρὶς τοῦ ἀργυρίου, καὶ τοῦ ἐπιμετρούμενου σίτου, προσ-
ῆε ἑπτακόσια τάλαντα· πρὸς γὰρ, δύο καὶ δέκα μυ-
15 ριάσι, Περσέων τε τοῖσι ἐν τῷ Λευκῷ τεύχεϊ τῶ ἐν Μέμ-
φι κατοικημένοις, καταμέτρουσι, καὶ τοῖσι τούτων
ἐπικούροισι. νομὸς ἕκτος οὗτος. Σατταγύδαι δὲ, καὶ
Γανδάριοι, καὶ Δαδίκαι τε καὶ Ἀπαρύται, ἐς ταῦτ' ὅ

XCI. 14. πρὸς γὰρ. Alii σίτου γὰρ. Ibid. μυριάσι. An μυ-
ριαδας? centum et viginti millia medimnorum frumenti.

tionem, quae tributum erat immunitatis) tributum im-
positum erat trecentorum quinquaginta talentorum. Est
autem in hac praefectura Phoenice omnis, et Palaes-
tina quae vocatur Syria, et Cyprus: quinta haec
praefectura. Ex Aegypto vero, et Afris Aegypti fini-
timis, et ex Cyrene et Barce, (nam et haec Aegyptia-
cae praefecturae erant adtributae) septingenta redi-
bant talenta, praeter pecuniam quod ex Moeridis
lacu ex piscibus redibat: praeter hanc, inquam, pe-
cuniam, ac praeter demensum frumentum, septin-
genta redibant talenta; nam insuper frumentum me-
tiuntur duodecim myriadibus Persarum, qui in Alba
arce Memphi habitant, horumque auxiliariis: sexta
haec praefectura. Sattagydae, Gandarii, Dadicae et
Aparytae, in unam praefecturam, quae septima est,

τεταγμένοι, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν τάλαντα προσέ-
 φeron· νομὸς οὗτος ἑβδομος. ἀπὸ Σούσων δὲ, καὶ 20
 τῆς ἄλλης Κισσίων χώρας, τριηκόσια· νομὸς ὀγδοος
 92 οὗτος. Ἀπὸ Βαβυλῶνος δὲ, καὶ τῆς λοιπῆς Ἀσσυ-
 ρίης, χίλια οἱ προσήει τάλαντα ἀργυρίου, καὶ παῖδες
 ἑκτομῖαι πεντακόσιοι· νομὸς ἑνῆκατος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ἀγ-
 βατάνων καὶ τῆς λοιπῆς Μηδικῆς, καὶ Παρικανίων,
 καὶ Ὀρθοκρυβαντίων, πενήκοντά τε καὶ τετρακόσια 5
 τάλαντα· νομὸς δέκατος οὗτος. Κάσπιοι δὲ καὶ Παν-
 σίκαι, Παντίμαθοί τε καὶ Δαρῖται, εἰς τὸντὸ συμ-
 φέροντες, διηκόσια τάλαντα ἀπαγίνον. νομὸς ἐνδέ-
 κατος οὗτος. Ἀπὸ Βακτριανῶν δὲ μέχρι Αἰγλῶν, ἐξή-
 κοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα Φόρος ἦν. νομὸς δυω- 10
 93 δέκατος οὗτος. Ἀπὸ Πακτυϊκῆς δὲ, καὶ Ἀρμενίων,
 καὶ τῶν προσεχίων μέχρι τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου, τε-

contributi, centum septuaginta conferebant talenta.
 Ex Susis et reliqua Cissiorum regione, trecenta talenta
 redibant: *octava* haec praefectura. (92.) Ex Babylo-
 ne reliquaque Assyria mille argenti talenta redibant
 Dario, et castrati pueri quingenti: *nona* haec prae-
 fectura. Ex Agbatanis et reliqua Medica provincia,
 et Paricanis et Orthocorybantibus, quadringenta
 quinquaginta talenta: *decima* haec praefectura. Cas-
 pii et Pausicae, tum Pantimathi et Daritae, unâ con-
 tributi, talenta conferebant ducenta; *undecima* haec
 praefectura. A Bactrianis ad Aegles usque tributum
 pendebatur trecentorum et sexaginta talentorum:
duodecima haec praefectura. (93.) Ex Pactyca et
 ex Armeniis horumque finitimis usque ad Euxinum
 Pontum, quadringenta talenta: *decima tertia* haec

τρακόςια τάλαντα. νομὸς τρίτος καὶ δέκατος οὗτος.
Ἄπο δὲ Σαγαρτίων, καὶ Σαραγγίων, καὶ Θαμαναίων,
5 καὶ Οὐτίων, καὶ Μύκων, καὶ τῶν ἐν τῇσι νήσοισι οἰ-
κόντων τῶν ἐν τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσῃ, ἐν τῇσι τοὺς
ἀνασπάστους καλεομένους κατοικίξει βασιλεὺς, ἀπὸ
τούτων πάντων ἑξακόσια τάλαντα ἐγένετο φόρος. νο-
μὸς τέταρτος καὶ δέκατος οὗτος. Σάκαι δὲ καὶ Κά-
10 σπιοι πετήκοντα καὶ διηκόσια αἰγίνον τάλαντα. νο-
μὸς πέμπτος καὶ δέκατος οὗτος. Πάρθοι δὲ, καὶ Χο-
ράσμοι, καὶ Σόγδοι τε καὶ Ἄρειοι, τριηκόσια τάλαντα.
νομὸς ἕκτος καὶ δέκατος οὗτος. Παρικάνιοι δὲ, καὶ 94
Αἰθίοπες οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας, τετρακόσια τάλαντα ἀπα-
γίνον· νομὸς ἑβδομος καὶ δέκατος οὗτος. Ματινηοῖσι
δὲ, καὶ Σάσπιρσι, καὶ Ἀλαροδίοισι διηκόσια ἐπετί-
5 τακτο τάλαντα. νομὸς ὄγδοος καὶ δέκατος οὗτος. Μό-
σχρισι δὲ, καὶ Τιβαρηνοῖσι, καὶ Μαίκρωσι, καὶ Μοσ-

XCIII. 9. Κάσπιοι. Κάσπιοι ed. Reiz. ex coniect.

praefectura. A Sagartiis, et Sarangis, et Tamanceis, et Utiis, et Mycis, et ex Rubri maris insulis, quas his, qui *relegati* vocantur, habitandas rex adsignat, ex his omnibus sexcenta talenta tributii nomine coge-
bantur: *decima quarta* haec praefectura. Sacae et Cas-
pii ducenta quinquaginta contulerunt talenta: prae-
fectura haec *decima quinta*. Parthi vero et Choras-
mii, et Sogdi et Arei, trecenta talenta: *decima sexta*
praefectura. (94.) Paricanii et Aethiopes Asiam in-
colentes, quadringenta conferebant talenta: praefectu-
ra haec *decima septima*. Matienis, Saspiribus et Ala-
rodiis ducenta imposita talenta erant: praefectura haec
decima octava. Moschis et Tibarenis et Macronibus,
et Mossynoecis et Maribus trecenta imperata talenta:

συνοίκιοι, καὶ Μαρσί, τριηκόσια τάλαντα προείρητο·
 νομὸς εἵνατος καὶ δεκάτος οὗτος. Ἰνδῶν δὲ πλῆθος τε
 πολλῷ πλείστον ἐστὶ πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀνθρώ-
 πων, καὶ Φόρον ἀπαγίνεον πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους, 10
 ἐξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα ψήγματος. νομὸς εἰκο-
 95 στὸς οὗτος. Τὸ μὲν δὴ ἀργύριον τὸ Βαβυλωνίον πρὸς
 τὸ Εὐβοικὸν συμβαλλεόμενον τάλαντον, γίνεται τεσ-
 σεράκοντα καὶ πεντακόσια καὶ εἰνακισχίλια τάλαντα.
 τὸ δὲ χρυσίον τρισκαίδεκάστασιον λογιζόμενον, τὸ ψή-
 γμα εὐρίσκεται ἐὼν Εὐβοικῶν ταλάντων ὀγδώκοντα 5
 καὶ ἑξακοσίων καὶ τετρακισχιλίων. τούτων ὦν πάντων
 συντιθέμενων τὸ πλῆθος, Εὐβοικὰ τάλαντα συνελ-
 γετο εἰς τὸν ἐπέτειον Φόρον Δαρείῳ μύρια καὶ τετρακισ-
 χίλια καὶ πεντακόσια καὶ ἐξήκοντα· τὸ δ' ἔτι ταύ-
 96 των ἔλασσον ἀπιεῖς, οὐ λέγω. Οὗτος Δαρείῳ προσήϊε

XCIV. 7. Μαρσί. Vulgo Μάρδοισι. Alii Μάρσοισι vel Μαρσοῖσι.

XCV. 2 seq. τεσσερ. καὶ πεντ. Unus cod. ὀγδώκοντα καὶ πεντακόσια.

praefectura haec *decima nona*. Indorum populus
 longe frequentissimus omnium quos novimus homi-
 num est, et tributum hi pependerunt pro ratione alio-
 rum omnium, trecenta et sexaginta talenta ramentor-
 um auri: *vicesima* haec praefectura. (95.) Iam
 Babylonicum argentum si cum Euboico conferatur,
 fuerint talenta novies mille quingenta et quadragin-
 ta. Aurum vero si tredecuplum aestimetur, reperi-
 tur ramentum illud valere talenta quater mille sex-
 centa et octoginta. Quibus cunctis in unam summam
 collectis, tributum nomine colligebantur Dario quot-
 annis Euboicorum talentorum quatuordecim millia
 cum quingentis et sexaginta; ut minorem numerum
 mittam, qui hanc summam excedit. (96.) Hoc tri-

Φόρος ἀπὸ τε τῆς Ἀσίας, καὶ τῆς Λιβύης ἐλγυαχέων.
 πρῶτος μὲν τοῦ χρόνου, καὶ ἀπὸ νῆσαν προσήε
 ἄλλος Φόρος, καὶ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ μέχρι Θισσα-
 5 λῆς οἰκημένων. Τοῦτον τὸν Φόρον θησαυρίζει ὁ βασι-
 λυς τρέπω ταῦδε. εἰς πῖβους παραμένους τήξας κατεγ-
 χέει· πλήσας δὲ τὸ ἄγγος, περιαιρεί τὸν κέραμον.
 ἐπὶ αὐτὸν δὲ δευρὴ χρημάτων, κατακέπτει τοσοῦτο ὅσον
 αὐτὸν ἐκάστοτε δέηται.

Αὗται μὲν νυν ἀρχαί τε ἦσαν, καὶ Φόρων ἐπιτάξεις. 97
 ἢ Πέρσιν δὲ χώρα μόνῃ μοι οὐκ εἴρηται δασμοφόρος·
 ἀτελέα γὰρ Πέρσαι νέμονται χώραν. Οἷδε δὲ Φόρον
 μὲν οὐδένα ἐτάχθησαν Φέρειν, δῶρα δὲ ἀγίνον. Αἰθίο-
 5 πες οἱ πρόσσυροι Αἰγύπτῳ, τοὺς Καμβύσης ἐλαύνων
 ἐπὶ τοὺς Μακροβίους Αἰθίοπας κατιστρέφαντο· οἱ περὶ
 τε Νύσῃν τὴν ἱὴν κατὰίκνεται, καὶ τῷ Διονύσῳ ἀνά-

butum Dario ex Asia redibat, et ex exigua Africae parte. Sed procedente tempore etiam aliud ei tributum ex insulis rediit, et ab his qui Europam incolunt usque ad Thessaliam. Hoc tributum tali modo rex in thesauris recondit. Liquefactum metallum in dolia fictilia infundit, et repleto vase frangit testam. Dein, quando pecuniâ indigat, tantumdem cuden- dum curat, quantum usus postulat.

(97.) Hae igitur sunt praefecturae, et taxationes tributorum. *Persidem* vero regionem solam in tributiarum numero non nominavi; hanc enim a tributis immunem incolunt Persae. Porro impositum quidem tributum non pendebant, sed *dona ferebant* hi. *Aethiopes* Aegypto contermini, quos Cambyses, quum adversus Macrobios Aethiopas arma ferret,

γούσι τὰς ὁρτάς. οὗτοι οἱ Αἰθίοπες, καὶ οἱ πλησιό-
 χωροι τούτοις, σπέρματι μὲν χρέωνται τῷ αὐτῷ τῷ
 καὶ οἱ Καλαντίαι Ἰνδοί· οἰκήματα δὲ ἔκτῃται κατὰ- 10
 γαῖα. οὗτοι συναμφότεροι διὰ τρίτου ἔτεος ἀγίνεον.
 ἀγινέουσι δὲ καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ, δύο χοίνικας ἀπύρου
 χρυσίου, καὶ διηκοσίας Φάλαγγας ἐβένου, καὶ πέντε
 παῖδας Αἰθίοπας, καὶ ἐλέφαντος ὀδόντας μεγάλους
 εἴκοσι. Κόλχοι δὲ ἐτάξαντο ἐς τὴν δαρεὴν, καὶ οἱ προσ- 15
 εχέες μέχρι τοῦ Καυκάσιος οὐρεος· ἐς τοῦτο γὰρ τὸ
 οὐρος ὑπὸ Πέρσῃ ἀρχεται· τὰ δὲ πρὸς βορρῇ ἀνεμὸν
 τοῦ Καυκάσιος, Περσέων οὐδὲν ἔτι φροντίζει. οὗτοι ὦν
 δῶρα, τὰ ἐτάξαντο, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ διὰ πεντετηρίδος
 ἀγίνεον, ἑκατὸν παῖδας, καὶ ἑκατὸν παρβένους. Ἀρά- 20
 βιοὶ δὲ χίλια τάλαντα ἀγίνεον λιβανωτοῦ ἀνὰ πᾶν

subegit; qui circa sacram Nysam habitant, et Baccho
 dies festos celebrant. Hi Aethiopes, et horum finiti-
 mi, semine utuntur eodem quo Calantiae Indi, do-
 mos autem habent subterraneas. Hi simul ambo ter-
 tio quoque anno adferebant, adferuntque etiam ad
 meam usque aetatem, duo choenices auri ignem non
 experti, et ducentos truncos ebeni, et quinque pue-
 ros Aethiopes, et viginti magnos dentes elephantor-
 um. *Colchi* vero pacti sunt de dono ferendo, et ho-
 rum finitimi usque ad Caucasum montem: nam us-
 que ad hunc montem pertinet Persarum imperium;
 qui vero ad septemtrionem sunt Caucasi, hi nil am-
 plius curant Persas. Hi igitur dona, de quibus pacti
 sunt, ad meam usque memoriam quinto quoque
 anno adferebant, centenos pueros, virginesque cen-
 tenas. *Arabes* vero [*Arabii* dicuntur Nostro] quot-

ἔτος. Ταῦτα μὲν οὗτοι δῶρα, πάρεξ τοῦ Φόρου, βασιλεῖ ἐκόμιζον.

Τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν πολλὸν οἱ Ἴνδοι, ἀπ' οὗ 98
τὸ ψῆγμα τῷ βασιλεῖ τὸ εἰρημένον κομίζουσι, τρόπῳ
τοιῷδε κτέωνται. Ἔστι τῆς Ἰνδικῆς χώρας τὸ πρὸς ἥλιον
ἀνίσχοντα ψάμμος. τῶν γὰρ ἡμεῖς ἴδμεν, τῶν καὶ
5 πὲρι ἀτρεκέες τι λέγεται, πρῶτοι πρὸς ἡῶ καὶ ἡλίου
ἀνατολὰς οἰκεῖουσι ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἴνδοι.
Ἰδῶν γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἡῶ ἐρημὴ ἐστὶ, διὰ τὴν ψάμ-
μον. Ἔστι δὲ πολλὰ ἔθνη Ἰδῶν, καὶ οὐκ ἐμόφωνα
σφισι. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν, νομάδες εἰσὶ· οἱ δὲ, οὐ. οἱ
10 δὲ ἐν τοῖσι ἔλεσι οἰκεῖουσι τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἰχθύας
σιτέονται ὤμους, τοὺς αἰρέουσι ἐκ πλοίων καλαμίνων
ἐρμεύμενοι. καλαῖμου δὲ ἐν γόνυ πλοῖον ἕκαστον ποιεέ-
ται. οὗτοι μὲν δὴ τῶν Ἰδῶν Φορέουσι ἐσθῆτα Φλοῶνη·

annis mille adferebant thuris talenta. Haec igitur,
praeter tributum, dona hi regi ferebant.

(98.) *Auri* autem copiam illam, ex qua regi ramenta, quae dixi, adferunt *Indi*, tali modo nanciscuntur. Quae terra inde ab India versus orientem solem porrigitur, ea prorsus sabulosa est. Nam eorum, quos nos novimus, populorum, de quibus certi quidpiam traditur, primi versus orientem solē Indi sunt: post Indos enim orientem versus deserta terra est propter sabulum. Sunt autem plures *Indorum populi*, diversis linguis utentes. Et eorum alii nomades sunt; alii non sunt. Sunt etiam qui in paludibus habitant fluminis, vescunturque crudis piscibus; quos capiunt, navigiis ex arundine confectis insectantes: quodlibet navigium ex uno genu arundinis confectum. Hi Iudi vestem gestant ex scirpo; quam, post-

ἦν, ἐπεὰν ἐκ τοῦ ποταμοῦ Φλοῦν ἀμήσωσι καὶ κό-
 ψωσι, τὸ ἐνθεῦτεν Φορμοῦ τρόπον καταπλέξαντες, ὥς 15
 99 θώρηκα ἐνδυνέουσι. Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν πρὸς ἡῶ οἰκέον-
 τες τούτων, νομάδες εἰσὶ, κρεῶν ἐδεσται ὠμῶν καλέον-
 ται δὲ Παδαῖοι. νομαίοισι δὲ τοιοῖσδε λέγονται χρᾶ-
 σθαι. ὃς ἂν κάμη τῶν ἀστῶν, ἥν τε γυνή, ἥν τε ἀνὴρ,
 τὸν μὲν ἄνδρα ἄνδρες οἱ μάλιστα οἱ ὀμιλέοντες κτείνου- 5
 σι, Φάμενοι, αὐτὸν τηκόμενον τῇ νούσῳ, τὰ κρέα σφίσι
 διαφθείρεσθαι. ὁ δὲ, ἀπαρνός ἐστι μὴ μὲν νοσέειν· οἱ
 δὲ, οὐ συγγινωσκόμενοι, ἀποκτείναντες κατευωχέονται.
 ἦν δὲ γυνή κάμη, ὡσαύτως αἱ ἐπιχρεώμεναι μάλιστα
 γυναικες ταῦτα τοῖσι ἀνδράσι ποιεῦσι. τὸν γὰρ δὴ ἐς 10
 γῆρας ἀπικόμενον θύσαντες, κατευωχέονται. ἐς δὲ τοῦ-
 του λόγον οὐ πολλοὶ τινες αὐτέων ἀπικνέονται· πρὸ γὰρ
 100 τοῦ τὸν ἐς νοῦσον πίπτοντα πάντα κτείνουσι. Ἐτέρων

quam scirpum (*phleum*) e flumine demessuerunt tu-
 deruntque, plectunt deinde in storeae modum, et
 tamquam thoracem induunt. (99.) Alii ex *Indis*,
 his ab oriente habitantes, nomades sunt; cruda carne
 vescentes, qui *Padaei* vocantur. Instituti hi utun-
 tur huiusmodi. Quando quis morbo laborat civium,
 sive mulier, sive vir, tunc virum viri maxime fami-
 liares occidunt, dicentes, si morbo consumeretur,
 carnem ipsis corruptum iri. At ille negat se aegro-
 tare; hi vero, non adsentientes, interficiunt eum epu-
 lanturque. Quando mulier aegrotat, similiter mulie-
 res maxime necessariae idem faciunt quod viris viri.
 Nam et, qui ad senectutem pervenit, eum mactant,
 carneque eius vescuntur: haud multi autem illorum
 eo perveniunt; nam antea quemcumque morbo quo-

δὲ ἐστὶ Ἰνδῶν ὁδὲ ἄλλος τρόπος· οὔτε κτείνουσι οὐδὲν ἔμφυχρον, οὔτε τι σπείρουσι, οὔτε οἰκίας νομίζουσι ἐκτῆσθαι· ποιηφαγέουσι δὲ, καὶ αὐτοῖσιν ἐστὶ ὅσον κέγχρος
 5 τὸ μέγαθος ἐν κάλυκι, αὐτόματον ἐκ τῆς γῆς γινόμενον· τὸ συλλέγοντες, αὐτῇ κάλυκι ἔψουσί τε καὶ σιτέονται. ὃς δ' ἂν ἐς νοῦσον αὐτέων πέσῃ, ἐλθὼν ἐς τὴν ἔρημον κέεται· φροντίζει δὲ οὐδεὶς οὔτ' ἀποθανόντος, οὔτε κάμνοντος. Μίξις δὲ τούτων τῶν Ἰνδῶν τῶν κα- 101
 τέλεξα πάντων, ἐμφανὲς ἐστὶ, κατὰπερ τῶν προβάτων· καὶ τὸ χρῶμα φορέουσι ὁμοῖον πάντες καὶ παρὰ πλῆσιον Αἰθίοψι. ἡ γονὴ δὲ αὐτῶν, τὴν ἀπίενται ἐς
 5 τὰς γυναῖκας, οὐ, κατὰπερ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἐστὶ λευκὴ, ἀλλὰ μέλαινα, κατὰπερ τὸ χρῶμα· τοιαύτην δὲ καὶ Αἰθίοπις ἀπίενται θορὴν. οὔτοι μὲν τῶν Ἰν-

dam eorrectum interficiunt. (100.) Aliorum *Indorum* alius mos est huiusmodi. Nec occidunt animatum quidquam, nec sementem faciunt, nec domos solent possidere: herbis vescuntur; estque eis semen quoddam, milii fere magnitudine, folliculo inclusum, sponte e terra nascens, quod colligit, et cum folliculo elixum comedunt. Si quis ex eis in morbum incidit, abit in desertum, ibique iacet; neque quisquam aut mortuum curat, aut aegrotum. (101.) Omnes hi, quos commemoravi, *Indi* foeminis miscentur publice, veluti pecudes; et colorem habent similem maxime Aethiopibus. Semen autem ipsorum genitale non, quemadmodum aliorum hominum, album est, sed nigrum, sicut corporis color: tale vero etiam semen genitale Aethiopes edunt. Hi

δῶν ἐκαστέρῳ τῶν Περσέων οἰκέουσι, καὶ πρὸς νότου ἀνέμου· καὶ Δαρείου βασιλῆος οὐδαμᾶ ὑπήκουσαν.

- 102 Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν Κασπατύρῳ τε πόλι καὶ τῇ Πακτυικῇ χώρῃ εἰσὶ πρόσουροι, πρὸς ἄρκτου τε καὶ βορέῳ ἀνέμου κατοικημένοι τῶν ἄλλων Ἰνδῶν, οἱ Βακτρίοισι παραπλησίην ἔχουσι δίαίταν. οὗτοι καὶ μαχιμώτατοι εἰσὶ Ἰνδῶν, καὶ οἱ ἐπὶ τὸν χρυσὸν στελλόμενοι 5 εἰσὶ οὗτοι. κατὰ γὰρ τοῦτό ἐστι ἐρημὴ δια τὴν ψάμμον· ἐν δὲ ᾧ τῇ ἐρημίᾳ ταύτῃ καὶ τῇ ψάμμῳ γίνονται μύρμηκες, μεγάθρα ἔχοντες κυνῶν μὲν ἐλάσσονα, αἰλωπέκεων δὲ μέζονα. εἰσὶ γὰρ αὐτέων καὶ παρὰ βασιλείᾳ τῶν Περσέων, ἐνθεῦτεν θηρευθέντες. οὗτοι ᾧ οἱ 10 μύρμηκες, ποιούμενοι οἰκῆσιν ὑπὸ γῆν, ἀναφορέουσι τὴν ψάμμον, κατὰπερ οἱ ἐν τοῖσι Ἑλλῃσι μύρμηκες, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον· εἰσὶ δὲ καὶ αὐτοὶ εἶδος ὁμοιότα-

Indi longius a Persis habitant, meridiem versus; neque umquam Darii paruerunt imperio.

(102.) Alii vero *Indi* Caspatyro urbi et Pactyicae regioni sunt finitimi, a septemtrione reliquorum Indorum habitantes, qui vitae ratione utuntur Bactrianis simili. Hi sunt Indorum bellicosissimi, iidemque qui ad conquirendum *aurum* proficiscuntur. Est enim ibi deserta regio propter sabulum: et in hoc nimirum deserto atque sabulo sunt *formicae*, magnitudine non quidem tanta quanta canum, sed tamen *maiores vulpibus*: quarum nonnullae aluntur apud regem Persarum, in illa regione a venatoribus captae. Hae igitur formicae, sub terra habitantes, egerunt sabulum eodem modo sicut in Graccia formicae; quibus etiam specie corporis simillimae sunt. *Sabu-*

15 τοι. ἡ δὲ ψάμμος ἡ ἀναφερομένη ἐστὶ χρυσῖτις. Ἐπὶ
 δὴ ταύτην τὴν ψάμμον στέλλονται εἰς τὴν ἐρήμον οἱ
 Ἰνδοὶ, ζευξάμενος ἕκαστος καμήλους τρεῖς, σείρηφό-
 ρον μὲν ἐκατέρωθεν ἔρσενά παρὲλκειν, θήλειαν δὲ, εἰς
 μέσον· ἐπὶ ταύτην δὴ αὐτὸς ἀναβαίνει, ἐπιτηδεύσας
 ὅπως ἀπὸ τέκνων ὡς νεωτάτων ἀποσπάσας ζεύξῃ. αἱ
 20 γὰρ σφι καμήλοι ἵππων οὐκ ἥσσονες εἰς ταχύτητα εἰσι·
 χωρὶς δὲ, ἄχθεα δυνατότεραι πολλὸν φέρειν. Τὸ μὲν 103
 δὴ εἶδος ὁποῖόν τι ἔχει ἡ καμήλος, ἐπισταμένοισι τοῖσι
 Ἕλλησι οὐ συγγράφω· τὸ δὲ μὴ ἐπιστεύεται αὐτῆς,
 τοῦτο φράσω. καμήλος ἐν τοῖσι ὀπισθίοις σκέλεσι ἔχει
 5 τέσσαρας μηρούς, καὶ γούνατα τέσσαρα· τὰ δὲ αἰδοῖα,
 διὰ τῶν ὀπισθίων σκελέων πρὸς τὴν οὐρὴν τετραμμένα.
 Οἱ δὲ δὴ Ἰνδοὶ τρόπῳ τοιούτῳ καὶ ζεύξει τοιαύτην χορᾶν 104
 μνοῖ, ἐλαύνουσι ἐπὶ τὸν χρυσόν, λελογισμένως ὅπως

lum autem quod ab illis egeritur, auriferum est.
Ad hoc igitur colligendum profecturi Indi iungunt
quisque tres camelos, funalem utrimque marem, qui
a latere trahant; in medio foeminam, dans operam
ut a pullis quam recentissime natis abstractam iun-
gat: hanc ipse conscendit. Sunt enim cameli equis
velocitate non inferiores, insuper vero ad onera fe-
renda multo validiores. (103.) Iam, species qui-
dem qualis sit cameli, Graecis satis gnaris non de-
scribam: quod vero de eo ignoratur vulgo, hoc di-
cam. Camelus in posterioribus cruribus quatuor ha-
bet femora et quatuor genua; veretrum vero inter
posteriora crura caudam versus spectans. (104.)
Hoc igitur modo, talique utentes vectura, ad colli-
gendum aurum proficiscuntur Indi, temporis ratio-

ἀν καυμάτων τῶν θερμότητων ὄντων ἔσονται ἐν τῇ
 ἀρπαγῇ· ὑπὸ γὰρ τοῦ καύματος οἱ μύρμηκες ἀφα-
 νέες γίνονται ὑπὸ γῆν. Θερμότητος δὲ ἐστὶ ὁ ἥλιος τού- 5
 τοις τοῖσι ἀνθρώποις τὸ ἐωθινόν· οὐ, κατὰπερ τοῖσι
 ἄλλοις, μεσαμβρίας· ἀλλ' ὑπερτείλας, μέχρις οὗ
 ἀγορῆς διαλύσιος. τοῦτον δὲ τὸν χρόνον καίει πολλῶ
 μᾶλλον, ἢ τῇ μεσαμβρίῃ τὴν Ἑλλάδα, οὕτως ὥστ'
 ἐν ὕδατι λόγος αὐτοῦ ἐστὶ βρέχεσθαι τηλικαῦτα. με- 10
 σοῦσα δὲ ἡ ἡμέρη, σχεδὸν παραπλησίως καίει τοὺς τε
 ἄλλους ἀνθρώπους καὶ τοὺς Ἰνδοὺς. ἀποκλιναμένης δὲ
 τῆς μεσαμβρίας, γίνεται σφι ὁ ἥλιος κατὰπερ τοῖσι
 ἄλλοις ὁ ἐωθινός· καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ἐπιὼν ἐπὶ μᾶλλον
 ψύχει, ἐς ὃ ἐπὶ δυσμῆσι ἔων, καὶ τὸ κάρτα ψύχει. 15
 105 Ἐπειὰν δὲ ἔλθωσι ἐς τὸν χῶρον οἱ Ἰνδοὶ, ἔχοντες θυ-

nem ita ineuntes ut eâ diei horâ, qua ferventissimi
 sunt aestus, illud rapiant: fervente enim aestu sub
 terra conduntur formicae. Ardentissimus autem his
 hominibus sol est tempore matutino; non, ut aliis
 hominibus, medio die; sed ab eo tempore quo ad
 aliquam altitudinem in coelo pervenit, usque dum
 tempus est a foro discedendi. Per id tempus multo
 magis ibi ardet sol, quam in Graecia medio ipso
 die; ita ut dicantur illi tunc aquâ madere. Medio vero
 die similiter fere sol ardet alios homines atque Indos.
 Postquam de medio coelo declinavit sol, talem ibi
 vim habet, qualem alibi matutinus. Reliquum coeli
 spatium percurrens, magis magisque friget; donec,
 ubi ad occasum pervenit, admodum etiam friget.
 (105.) Postquam ad locum Indi pervenerunt, culeos,
 quos secum adtulere, sabulo complent, et quam pri-

λάκια, ἐμπλήσαντες ταῦτα τῆς ψάμμου, τὴν ταχύ-
στην ἐλαύνουσι ὀπίσω. αὐτίκα γὰρ οἱ μύρμηκες, ἐδμή
(ὡς δὴ λέγεται ὑπὸ Περσέων) μαβόντες, διώκουσι·
5 εἶναι δὲ ταχυτῆτα οὐδενὶ ἑτέρῳ ὁμοῖον, οὕτω ὥστε, εἰ
μὴ προλαμβάνειν τῆς ὁδοῦ τοὺς Ἰνδοὺς ἐν ᾧ τοὺς μύρ-
μηκας συλλέγεσθαι, οὐδένα ἂν σφῶν ἀποσάξουσιν.
τοὺς μὲν νυν ἔρσενας τῶν καμήλων (εἶναι γὰρ ἥσσονας
θεῖν τῶν θηλέων) καὶ παραλύεσθαι, ἐπελκομένους οὐκ
10 ὁμοῦ ἀμφοτέρους· τὰς δὲ θηλέας, ἀναμιμνησκομένας
τῶν ἑλπον τέκνων, ἐνδιδόναι μαλακὸν οὐδέν. Τὸν μὲν
δὲ πλέω τοῦ χουσοῦ οὕτω οἱ Ἰνδοὶ κτῶνται, ὡς Περ-
σαι Φασι. ἄλλος δὲ σπανιώτερός ἐστι, ἐν τῇ χώρῃ,
ὀρυσσόμενος.

Αἱ δ' ἐσχατιαὶ κως τῆς οἰκουμένης τὰ κάλλιστα 106
ἔλαχον, κατὰπερ ἡ Ἑλλὰς τὰς ὥρας πολλόν τι καλ-

CV. 10. οὐκ. *Pavium probo, non pro uix legentem.*

mum sese recipiunt. Protinus enim formicae, odore
(ut aiunt Persae) illos sentientes, persequuntur;
velocitate autem hanc bestiam alias omnes ita aiunt
superare, ut nisi, dum congregantur formicae, viam
interim Indi praecciperent, nullus eorum salvus esset
evasurus. Iam mares quidem camelos, quum sint ad
currendum foeminis inferiores, viribus aiunt defi-
cere, et segnius quodammodo sequi utrumque; foe-
minas vero, recordantes pullorum domi relictorum,
nihil molliter de cursu remittere. Maiorem igitur
auri partem hac ratione, ut quidem Persae narrant,
nanciscuntur Indi: aliud rarius est aurum, quod ex
metallis effoditur.

(106.) *Extremae terrarum partes, nescio quo
pacto, res praestantissimas sunt sortitae, quemad-*

λίστα κεκραμένης ἔλαχε. τοῦτο μὲν γάρ, πρὸς τὴν ἑω
 ἐσχάτη τῶν οἰκεομένων ἢ Ἰνδική ἐστι, ὥσπερ ὀλίγον
 πρότερον εἴρηκα. ἐν ταύτῃ, τοῦτο μὲν, τὰ ἐμψυχα τε 5
 τράποδά τε καὶ τὰ πετηνά πολλῶ μέζω ἢ ἐν τοῖσι
 ἄλλοισι χωρίοις ἐστι, παρέξ τῶν ἵππων· τούτῳ δὲ ἐσ-
 σοῦνται ὑπὸ τῶν Μηδικῶν, Νισαίων δὲ καλυμμένων
 ἵππων. τοῦτο δὲ, χρυσὸς ἄπλετος αὐτόθι ἐστί· ὁ μὲν,
 ὀρυσσόμενος· ὁ δὲ, καταφορεύμενος ὑπὸ ποταμῶν· ὁ 10
 δὲ, ὥσπερ ἐσήμενα, ἀρπαζόμενος. τὰ δὲ δένδρεα τὰ
 ἄγρια αὐτόθι· φέρει καρπὸν εἴρια, καλλονῇ τε προφέ-
 ροντα καὶ ἀρετῇ τῶν ἀπὸ τῶν οἴων· καὶ ἐσθῆτι οἱ Ἰν-
 107 δοὶ ἀπὸ τούτων τῶν δενδρέων χρέωνται. Πρὸς δ' αὖ
 μεσαμβρίας ἐσχάτη Ἀραβίῃ τῶν οἰκεομένων χωρέων
 ἐστί· ἐν δὲ ταύτῃ λιβανωτός τέ ἐστι μούνη χωρέων πα-

modum Graecia coeli temperiem longe praestantissi-
 mam sortita est. Est enim ab una parte, orientem
 versus, extrema regionum habitatarum Indica, ut
 paulo ante dixi. In hac igitur, partim, animantes
 quadrupedes atque volucres insunt longe quam in
 reliquis regionibus grandiores, equis exceptis; nam
 magnitudine superantur Indorum equi a Medicis, qui
Nisaci vocantur. Partim vero, auri immensa ibi co-
 pia est; aliud effossum, aliud per flumina devectum,
 aliud ita ut memoravi subreptum. Ibidem porro ar-
 dores agrestes pro fructu *lanam* edunt, pulcritudine
 et reliqua virtute ovinam *lanam* superantem: et vesti-
 mentis Indi ex his arboribus utuntur. (107.) Rur-
 sus, meridiem versus, extrema alia habitatarum re-
 gionum *Arabia* est. In hac vero una regionum om-
 nium thus nascitur, et myrrha, et casia, et cinna-

σέων Φυόμενος, καὶ σμύρνη, καὶ κασίη, καὶ κιννάμω-
 5 μων, καὶ λάρδανον. ταῦτα πάντα, πλὴν τῆς σμύρνης,
 δυσπετέως κτείνονται οἱ Ἀράβιοι. Τὸν μὲν γε λιβανω-
 τὸν συλλέγουσι, τὴν στύρακα θυμιῶντες, τὴν ἐς Ἑλ-
 λησας Φοίνικες ἐξάγουσι· ταύτην θυμιῶντες λαμβά-
 ρουσι. τὰ γὰρ δένδρεα ταῦτα τὰ λιβανωτοφόρα ὄφιος
 10 ὑπόπτεροι, μικροὶ τὰ μεγάλα, ποικίλοι τὰ εἶδη, Φυ-
 λάσσοуси, πλήθει πολλοὶ περὶ δένδρον ἕκαστον· οὗτοι
 οἵπερ ἐπ' Αἴγυπτον ἐπιστρατεύονται. οὐδενὶ δὲ ἄλλῳ
 ἀπειλαύνονται ἀπὸ τῶν δενδρέων, ἢ τῆς στύρακος τῷ
 καπνῷ. Λέγουσι δὲ καὶ τόδε Ἀράβιοι, ὡς πᾶσα ἂν 108
 γῆ ἐπίμπλατο τῶν ὀφίων τούτων, εἰ μὴ γίνεσθαι κατ'
 αὐτοὺς οἷον τι κατὰ τὰς ἐχθίδας ἠπιστάμεν γίνεσθαι.
 Καὶ κως τοῦ Θεοῦ ἡ προνοίη, ὥσπερ καὶ οἶκος, ἔστι
 5 εἰῶσα σοφή. ὅσα μὲν γὰρ ψυχὴν τε διυλὰ καὶ εἰδαι-

momum, et ladanum. Haec quidem omnia, *myrrham*
 si excipias, non sine labore nanciscuntur Arabes. *Thus*
 quidem colligunt, styracem adolentes, quae in Grae-
 ciam a Phoenicibus importatur. Styrace, inquam,
 incensâ thus nanciscuntur: arbores enim thuriferas
 custodiunt alati serpentes, exiguo corpore, variegata
 specie, ingenti numero arborem quamque circumse-
 dentes; iidem qui Aegyptum veluti hostile agmen
 invadunt. Nulla vero alia re, nisi styracis fumo, hi ab
 arboribus illis abiguntur. (108.) Aiunt vero etiam
 Arabes, universam terram his serpentibus oppletum
 iri, nisi illis accideret id quod compertum habeo
 viperis accidere. Et recte puto dixerim, Dei provi-
 dentiam, ut est consentaneum, vere esse sapientem.
 Nam, quae et timidac indolis sunt animalia, et quae

διμα, ταῦτα μὲν πάντα πολύγονα πεποιήκειν, ἵνα μὴ ἐπιλίπη κατεσθιόμενα· ὅσα δὲ σχέτλια καὶ ἀνιηρά, ὀλιγόγονα. τοῦτο μὲν, ὅτι ὁ λαγὸς ὑπὸ παντὸς θηρεύεται θηρίου καὶ ὄρνιθος καὶ ἀνθρώπου, οὕτω δὴ τι πολύγονόν ἐστι, ἐπικυίσκεται μόνον πάντων θηρίων· καὶ 10 τὸ μὲν δασὺ τῶν τέκνων ἐν τῇ γαστρί· τὸ δὲ, ψιλόν· τὸ δὲ, ἄρτι ἐν τῇσι μήτρησι πλάσσεται· τὸ δὲ, ἀναιρέεται. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. ἡ δὲ δὴ λέαινα, εὐὸν ἰσχυρότατον καὶ θρασύτατον, ἅπαξ ἐν τῷ βίῳ τίκει ἐν· τίκτουσα γὰρ, συνεκβάλλει τῷ τέκνῳ τὰς μήτρας. 15 τὸ δὲ αἴτιον τούτου τόδε ἐστὶ· ἐπεὰν ὁ σκύμνος ἐν τῇ μήτρῃ εἰς ἀρχὴν διακινεόμενος, ὁ δὲ, ἔχων ὄνυχας θηρίων πολλὸν πάντων ὀξύτατους, ἀμύσσει τὰς μήτρας· αὐξανόμενός τε δὴ πολλῷ μᾶλλον ἐσικνέεται καταγνάφῳ· πέλας τε δὴ ὁ τόκος ἐστὶ, καὶ τὸ πα- 20

esculenta, ea omnia foecunda admodum fecit, ne adsiduo esu genus eorum intereat; quae vero prava et malefica, parum foecunda. Sic, ut hoc utar, lepus, quem venatur fera omnis et avis et homo, ita foecundus est, ut leporis foemina una sit ex omnibus animantibus quae superfoetet, et alium foetum iam pilis vestitum in utero gerat, alium nudum, alium tantum quod formatum, alium nunc maxime concipiat. Et haec quidem huius natura est. E contrario leaena, quum sit animalium validissimum, idemque ferocissimum, non nisi semel parit in vita: nam, dum partum edit, simul uterum eiicit. Cuius rei haec caussa est: quando catulus in utero sese incipit movere, tum vero, quoniam unguis habet longe omnium acutissimos, fodiat uterum, augescensque mul-

ράπαν λείπεται αὐτίαν ὑγιὲς αὐδὲ ἐν. Ὡς δὲ καὶ 109
 αἱ ἔχιδναί τε, καὶ οἱ ἐν Ἀραβίῳσι ὑπόπτεροι ὄφεις,
 εἰ ἐγίνοντο ὡς ἡ φύσις αὐτοῖσι ὑπάρχει, οὐκ αὖ ἦν
 βιάσιμα ἀνθρώποισι. νῦν δ', ἐπεὶ θορυλῶνται κατὰ
 5 ζεύγεα, καὶ ἐν αὐτῇ ἢ ὁ ἔρσην τῇ ἐκπαύσει, ἀπαι-
 μένου αὐτοῦ τὴν γοῆν, ἡ θήλεα ἀπτεται τῆς θυρῆς,
 καὶ ἐμψύσα, οὐκ ἀνίει πρὶν αὖ διαφάγη. ὁ μὲν δὲ
 ἔρσην ἀποθνήσκει τρέπων τῷ εἰρημένῳ. ἡ δὲ θήλεα τί-
 σιν τοιήνδε ἀποτίνει τῷ ἔρσει· τῷ γοῦ τιμαυρόντα ἐτι
 10 ἐν τῇ γαστρὶ ἐόντα τὰ τέκνα, δισσίδι τὴν μήτραν. δια-
 φαγόντα δὲ τὴν νηδὺν αὐτῆς, οὕτω τὴν ἐκδύσιν ποιεῖ-
 ται. οἱ δὲ ἄλλοι ὄφεις, ἐόντες ἀνθρώπων οὐ δηλήμονες,
 τίκτουσί τε ὡὰ, καὶ ἐκλέπουσι πολλόν τι χρήμα τῶν
 τέκνων. αἱ μὲν δὲ νυν ἔχιδναι κατὰ πάσαν τὴν γῆν
 15 εἰσὶ· οἱ δὲ ὑπόπτεροι ἐόντες, ἀθρόοι εἰσὶ ἐν τῇ Ἀραβίῃ,

to magis penetrat lacerando; ad extremum, quando
 partus instat, nihil amplius sani in utero superest.
 (109.) Similiter vero etiam viperæ et alati in Arabia
 serpentes, si tanta copia nascerentur quanta per suam
 naturam possent, non esset vivendum hominibus.
 Nunc, quando per paria ad coitum libidine concitan-
 tur, dum in eo mas est ut genitale semen emittat,
 collum eiusprehendit foemina, et innixa non prius
 dimittit quam perroserit. Atque ita quidem mas
 moritur: foemina autem talem mari dat poenam.
 Patrem paruuli ulciscences, dum adhuc in utero sunt,
 matricem corrodunt, atque etiam ipsum ventrem cor-
 rodentes, ita in lucem prodeunt. At caeteri serpentes,
 qui hominibus non sunt noxii, ova pariunt, et mag-
 nam foetuum copiam excludunt. Iam viperæ quidem

- καὶ οὐδαμῇ ἄλλῃ· κατὰ τοῦτο δοκέουσι πολλοὶ εἶναι.
- 110 Τὸν μὲν δὴ λιβανῶν τοῦτον οὕτω κτῶνται Ἀράβιοι·
τὴν δὲ κασίην, ὧδε. ἐπεὰν καταδήσωνται βύρσῃσι· καὶ
δέρμασι ἄλλοισι πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον, πλὴν
αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν, ἔρχονται ἐπὶ τὴν κασίην. ἡ δὲ
ἐν λίμνῃ φύεται οὐ βαβέη· περὶ δὲ αὐτὴν καὶ ἐν αὐτῇ 5
αὐλίζεται κου θηρία πτερωτά, τῇσι νυκτερίσι προσεί-
κελα μάλιστα, καὶ τέτριγε δεινόν, καὶ ἐς αἰκὴν ἄλ-
κιμα. τὰ δὲ ἀπαμυνομένους ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν, οὕτω
111 δρέπειν τὴν κασίην. Τὸ δὲ δὴ κιννάμωμον ἔτι τούτων
θωυμαστότερον συλλέγουσι. ὅκου μὲν γὰρ γίνεται, καὶ
ἥτις μιν γῇ ἢ τρέφουσα ἔστι, οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν· πλὴν
ἔτι, λόγῳ οἰκῶτι χρεώμενοι, ἐν τοισίδε χωρίοισι Φασί-
τινες αὐτὸ φύεσθαι, ἐν τοῖσι ὁ Διόνυσος ἐτράφη. ὅρ 5

ubivis terrarum reperiuntur: alati vero serpentes universi in Arabia sunt, nec usquam alibi; ea ratione frequentes esse videntur.

(110.) Thus igitur, de quo verba facere coeperam, ista ratione Arabes nanciscuntur: *casiam* vero hoc modo. Toto corpore atque facie, solis oculis exceptis, bubulis aliisque coriis tecti, ad colligendam casiam exeunt. Nascitur haec autem in palude non admodum alta, circa quam et in qua stabulantur bestiae alatae, vesperilionibus maxime similes, diro modo stridentes, et viribus praevalentes. Has ab oculis abigentes, casiam metunt. (111.) *Cinnamomum* vero mirabiliiori etiam modo colligunt. Etenim, quo loco illud nascatur, quaeve terra illud alat, ignorant; nisi quod, probabilem sequentes rationem, in eis regionibus nasci illud aiunt, in quibus Bacchus educatus est. Nar-

- νίας οἱ λεγούσι μεγάλας θάλας ταῦτα τε καρδίᾳ,
 τα γμῆς αὖτι Φοινίκῃ μαίοντες κιννάμωμον
 μὲν θάλας οἱ τὰς ἐσθλὰς ἐς κισσίας, τροπιδίλλας
 μῆλας ἐκ πτεῦν τὸς ἀτεκνωμένους ἐκεί. ἐνθα τῆς-
 10 θάλας αὐτοῦτος εὐχόμενος ἔσται, τὸς δὲ οὐδ' ταῦτα τῆς
 Ἀραβίας τοῦ ὀφθαλμοῦ τῶν θῶν τε καὶ εἰν τῶ ἀτο-
 γασμῶν καὶ τῶ ἀλλοῦ ὑπερῶν τα μέλα οἰα-
 ταισιντας ὡς μέγιστα, κινέω ἐς ταῦτα τὰ χωρὰ
 καὶ σῶσα θέντας ἀγγεῖν τῶν κισσίων, ἀταλλας-
 15 σπῶσαι ἐκας αἰτίαν τας οἱ ἐσθλὰς κατατιπόμενας,
 τὰ τῶν ὑπερῶν μέλα ἀναφάσκω ἐπὶ τὰς κισσίας
 τὰς δὲ, οὐ δυναμένας ἰσχεῖν, κατακρηγνύσθαι ἐπὶ γῇ
 τοὺς οἱ, ἐπικύτας, συλλέγειν αὐτῶ τὸ κινάμωμον
 συλλεγόμενοι οἱ ἐκ τούτων ἀπικνέσθαι ἐς τὰς ἀλλας
 χώρας. Τὸ οἱ ὅλῳ λαοῖν, τὸ καλέουσι Ἀραβιοὶ λάδα- 112

rant autem, ingentes aves adferre hos bacillos, quos
 nos a Phoenicibus edocti *cinnamomum* vocamus:
 inferri eos autem ab illis avibus in nidos, e luto ad-
 structos ad montium praecipitia, ad quae nullus ho-
 mini accessus pateat. Adversus haec igitur tali arti-
 ificio uti Arabes: boum et asinorum aliorumque iu-
 mentorum cadavera, in frusta quam maximae molis
 dissecta, congerere eos in haec loca; eisque in vici-
 nia nidorum depositis, procul inde recedere: tum
 volucres descendentes, iumentorum illorum membra
 tollere et in nidos comportare; hos autem, quum su-
 stinere onus non possint, rumpi et in terram deci-
 dere: tunc adcurrentes homines, cinnamomum col-
 ligere; quod, ab his ita collectum, dein in alias re-
 giones transportetur. (112.) *Ledanum* vero [nempe

νον, ὅτι ταύτου θουμασιώτερον γίνεται· ἐν γὰρ δυσοδ-
 μεσίν τι γινόμενον, εὐωδέστατόν ἐστι. τῶν γὰρ αἰγῶν
 τῶν τραγῶν ἐν τοῖσι πάγουσι εὐρίσκεται ἐγγινόμενον,
 αἷσι γλαῖος, ἀπὸ τῆς ὕλης. χρήσιμον δ' ἐς πολλὰ τῶν 5
 μέρων ἐστὶ· θυμιασὶ τε μάλιστα τοῦτο Ἀράβιοι.
 113 Τοσαῦτα μὲν θουμάτων περὶ εἰρήσθω· ἀπόζει δὲ τῆς
 χώρας τῆς Ἀραβίης θυστίσιον ὡς ἡδύ. Δύο δὲ γένηα
 εἶναι σφι ἐστὶ θύματος ἄξια, τὰ οὐδαμόδι ἐτέρωθι
 ἐστὶ. τὸ μὲν αὐτίων ἕτερον ἔχει τὰς οὐράς μακράς,
 τριῶν πηχέων οὐκ ἐλάσσονας· τὰς εἴ τις ἐπιή σφι 5
 ἐπέλκεν, ἔλκεα ἂν ἔχοιεν, ἀνατριβομένων πρὸς τῇ
 γῇ τῶν οὐρέων. νῦν δ' ἅπας τις τῶν ποιμένων ἐπίστα-
 ται ξυλουργεῖν ἐς τοσοῦτο· ἀμαξίδας γὰρ ποιῶντες,
 ὑποδέουσι αὐτὰς τῇσι οὐρῇσι, ἐνὸς ἐκάστου κτήνεος τὴν
 οὐρὴν ἐπὶ ἀμαξίδα ἐκάστην καταδέοντες. τὸ δὲ ἕτερον 10

*sic. λιβανον, vulgo Graeci et ipse etiam Herodotus
 vocat]* quod *ladanum* Arabes nominant, modo adhuc
 mirabiliore, quam cinnamonum; comparatur. Repe-
 ritur in loco teterrime olente, ipsum suavissime olens:
 in hircorum enim barbis reperitur, veluti viscum, ad-
 haerens e frontibus. Est autem utile ad multa unguen-
 torum genera; et ad suffitum hoc maxime utuntur
 Arabes. (113.) Haec quidem de aromatibus et suf-
 fimentis hactenus: spirat autem terra Arabia suavis-
 simum et divinum quemdam odorem. Duo sunt ibi-
 dem *ovium* genera miratu digna, quae nulla in alia
 regione reperiuntur. Alterum genus caudas habet
 praelongas, tribus non breviores cubitis: quas si illae
 sinerentur post se trahere, ulcera haberent, caudis
 ad terram adtritiss. Nunc pastorum quisque artem fa-

γένος τῶν οἰῶν τὰς οὐρὰς πλατέας φορίουσι, καὶ ἐπὶ
πῆχυν πλατος. Ἀποκλινομένης δὲ μεσαμβρίας παρῇ 114
καὶ πρὸς δύνοντα ἥλιον ἡ Αἰθιοπική χώρη, ἐσχάτη τῶν
οἰκομένων· αὕτη δὲ χερσὶν τε φέρει πολλόν, καὶ ἐλέ-
φαντας ἀμφιλαφεάς, καὶ δένδρεα πάντα ἄγρια, καὶ
5 ἔβενον, καὶ ἄνδρας μεγίστους καὶ καλλίστους καὶ μα-
κροβιωτάτους.

Αὗται μὲν νυν ἐν τε τῇ Ἀσίῃ ἐσχατιαί εἰσι καὶ ἐν 115
τῇ Λιβύῃ. Περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν πρὸς ἐσπέ-
ρην ἐσχατιέων ἔχω μὲν οὐκ ἀπορκέως λέγειν· οὔτε γὰρ
ἔγωγε ἐνδέχομαι Ἡριδανόν τινα καλέεσθαι πρὸς βαρ-
5 βάρων ποταμὸν, ἐκδιδόντα ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς βο-
ρῇν ἄνεμον, ἀπ' ὅτε τοῦ ἡλεκτρον φοιτᾶν λόγος ἐστὶ,

brilem in tantum callet, ut exiguum plastrum fa-
bricetur, quod caudae subligatur: cuiusque pecudis
caudae suum subligatur plaustellum. Alterum genus
ovium caudas gerit latas; usque ad cubiti latitudi-
nem. (114.) Ubi meridiana coeli plaga versus occi-
dentem solem inclinatur, ibi protenditur *Aethiopia*,
ab hac parte regio extrema terrarum. Haec aurum fert
frequens, et vastos elephantos, vastarumque arborum
agrestium omne genus, et ebum, et homines sta-
turâ maximos et pulcerrimos et maxime longaevos.

(115.) Hae sunt igitur in Asia et in Libya extre-
mae terrarum regiones. Iam de *Europae* quidem
versus occidentem *extremis*, quod pro accurate
comperto dicam, non habeo. Neque enim adsentior,
Eridanum aliquem fluvium nominari a barbaris,
qui in mare boreale influat; a quo ad nos *electrum*
venire fama est: neque *insulae* mihi cognitae sunt

οὔτε νήσους οἶδα Κασσιτερίδας εἰούσας, ἐκ τῶν ὁ κασ-
 σίτερος ἡμῶν Ποιτᾶ. τοῦτο μὲν γὰρ, ὁ Ἡριδανός, αὐτὸ
 κατηγορεῖ τοῦ ὕνομα, ὡς ἐστὶ Ἑλληνικόν, καὶ οὐ τι βαρ-
 βαρικόν, ὑπὸ ποιητῆς δέ τινος ποιηθέν· τοῦτο δὲ, οὐδὲ 10
 νὸς αὐτέπτεω γενομένου οὐ δύναμαι ἀκοῦσαι, τοῦτο
 μελετῶν, ὅπως θάλασσα ἐστὶ τὰ ἐπέκεινα τῆς Εὐρώ-
 πης. ἐξ ἐσχάτης δ' ὧν ὁ τε κασσίτερος ἡμῶν Ποιτᾶ,
 116 καὶ τὸ ἤλεκτρον. Πρὸς δὲ ἄρκτου τῆς Εὐρώπης πολ-
 λῶν τι πλεῖστος χρυσὸς φαίνεται εἶναι· ὅπως μὲν γινόμε-
 νος, οὐκ ἔχω οὐδὲ τοῦτο ἀτρεκέως εἶπαι· λέγεται δὲ
 ὑπὲρ ἐκ τῶν γρυπῶν ἀρπάξιν Ἀριμασπούς, ἄνδρας
 μονοφθαλμούς. πείβομαι δὲ οὐδὲ τοῦτο, ὅπως μονό-
 φθαλμοὶ ἄνδρες φύονται, φύσιν ἔχοντες τὴν ἄλλην 5
 ὁμοίην τοῖσι ἄλλοις ἀνθρώποις. Αἱ δὲ ὧν ἐσχατιαὶ

Cassiterides, unde stannum adfertur. Partim enim ipsum hoc nomen *Eridanus* se prodit graecum esse, neutiquam barbaricum, nempe a poeta aliquo fictum; partim, quamvis studiose id egerim, tamen a nemine, qui ipse suis oculis vidisset, comperire potui, ultra Europam [septemtrionem versus] mare esse. Ab extrema quidem certe Europa et stannum nobis venit et electrum. (116.) In septentrionalibus vero Europae partibus maximam quamdam reperiri *aurei* copiam, satis compertum est: at, id quo pacto adquiratur, ne hoc quidem certo dicere valeo: fama est autem, *gryphibus* illud subripere *Arimaspos*, homines *unoculos*. At mihi ne hoc quidem persuadetur, esse homines naturâ unoculos, reliquam naturam aliis hominibus similem habentes. Sed, quod initio dixi, videntur utique extremitates terrae, quae reli-

οἰκασί, πηρικληίουσαι τὴν ἄλλην χώραν καὶ ἐντὸς
ἀπέργουσαι, τὰ κάλλιστα δοκέοντα ἡμῖν εἶναι καὶ

10 σπανιώτατα, ἔχων αὐται.

Ἔστι δὲ πεδίον ἐν τῇ Ἀσίῃ περικεκλημένον οὐρεῖ πάν- 117
τοθιν, διασφάγες δὲ τοῦ οὐρέος εἰσι πέντε. τοῦτο τὸ
πεδίον ἦν μὲν ποτε Χορασμίων, ἐν οὐροισι ἐὼν τῶν Χο-
ρασμίων τε αὐτέων καὶ Τρακανίων, καὶ Πάρθων, καὶ
5 Σαραγγέων, καὶ Θαμαναίων· ἐπὶ τε δὲ Πέρσαι
ἔχουσι τὸ κράτος, ἔστι τοῦ βασιλῆος. ἐκ δὲ ὧν τοῦ περι-
κληθέντος οὐρέος τούτου ρέει ποταμὸς μέγας, οὐνομα δὲ
οἱ ἐστὶ Ἀκῆς. οὗτος πρότερον μὲν ἀρδεσκε, διαλελαμ-
μένος πενταχοῦ, τῶν εἰρημένων τούτων τὰς χώρας, διὰ
10 διασφάγος ἀγόμενος ἐκάστης ἐκάστοισι. ἐπὶ τε δὲ
ὑπὸ τῷ Πέρσῃ εἰσὶ, πεπόνθασι τοιόνδε. Τὰς διασφά-
γας τῶν οὐρέων ἐνδείμας ὁ βασιλεὺς, πύλας ἐπ' ἐκά-

quam omnem terram circumdant et intus intercludunt, eas res possidere, quae et praestantissimae esse vulgo putantur et rarissimae.

(117.) Est in Asia campus, monte undique clausus; montis autem quinque sunt divortia. Hic campus olim Chorasmiorum erat, estque in confinibus ipsorum Chorasmiorum et Hyrcaniorum et Parthorum et Sarangarum et Thamanaeorum: ex quo vero Persae obtinuerunt imperium, rex cum possidet. Ex monte campum claudente profluit ingens *fluvius*, cui nomen *Aces*. Is fluvius prius, in quinque alveos divisus, populorum quos dixi irrigabat agros, ad singulos populos per singulas montis fauces derivatus: ex quo vero sub Persa est haec regio, calamitas illis accidit huiusmodi. Montium fauces obstruxit

στη διασφάγι ἐστήσε· ἀποκεκλημένον δὲ τοῦ ὕδατος
 τῆς διεξόδου, τὸ πεδίον τὸ ἐντὸς τῶν οὐρέων, πέλαγος
 γίνεται, ἐνδιδόντος μὲν τοῦ ποταμοῦ, ἔχοντος δὲ οὐδα- 15
 μῃ ἐξήλυσιν. αὐτοὶ ὦν, οἳ περ ἔμπροσθεν ἐώθεσαν χαρᾶ-
 σθαι τῷ ὕδατι, οὐκ ἔχοντες αὐτῷ χαρᾶσθαι, συμφορῇ
 μεγάλη διαχρέωνται. τὸν μὲν γὰρ χειμῶνα ὕει σφι ὁ
 θεός, ὥσπερ καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι· τοῦ δὲ
 θέρους σπεύροντες μελίνην καὶ σήσαμον, χρηίσκοντο τῷ 20
 ὕδατι. ἐπεὰν ὦν μηδὲν σφι παραδίδωται τοῦ ὕδατος,
 ἐλθόντες εἰς τοὺς Πέρσας αὐτοὶ τε καὶ γυναῖκες, στάν-
 τες κατὰ τὰς θύρας τοῦ βασιλέως, βοῶσι ὠρυόμενοι.
 ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖσι δεομένοισι αὐτέων μάλιστα ἐντέλ-
 λεται ἀνοίγειν τὰς πύλας τὰς εἰς τοῦτο φερούσας· 25
 ἐπεὰν δὲ διάκορος ἡ γῆ σφέων γένηται πίνουσα τὸ
 ὕδωρ, αὗται μὲν αἱ πύλαι ἀποκληθῶνται, ἄλλας δ'
 ἐντέλλεται ἀνοίγειν ἄλλοισι τοῖσι δεομένοισι μάλιστα

rex, et ad singulas fauces portam construxit. Ita, exitu
 aquae intercluso, *ex campo* factum est *pelagus*, in-
 fluente fluvio, et exitum nusquam habente. Hi igitur
 populi, antea aquis illius fluvii soliti uti, nunc ubi
 non amplius illis uti possunt, ingenti premuntur in-
 commodo. Nam hyeme quidem pluit ibi, sicut in
 aliis regionibus: at aestate, postquam panicum et
 sesamum severunt, aquâ illâ indigebant. Igitur,
 quandoquidem eis nunc haec intercluditur, veniunt
 ad Persas, viri et mulieres, stantesque ad regis por-
 tam, ingenti clamore ululant. Et rex eis, qui aquâ
 maxime indigent, iubet aperiri portam ad hos ducen-
 tem: quorum postquam satis aquarum terra bibit,
 claudi eam portam iubet, et aliam aperiri his qui c

τῶν λοιπῶν. ὡς δὲ ἐγὼ οἶδα ἀκούσας, χρήματα με-
 30 γάλα πρησόμενος ἀνοίγει, πάρεξ τοῦ Φόρου. ταῦτα
 μὲν δὴ ἔχει οὕτω.

Τῶν δὲ τῷ Μάγῳ ἐπαναστάντων ἑπτὰ ἀνδρῶν, 118
 ἓνα αὐτῶν Ἰνταφέρεια κατέλαβε, ὑβρίσαντα τάδε,
 ἀποθανεῖν αὐτίκα μετὰ τὴν ἐπανάστασιν. ἤθελε εἰς τὰ
 βασιλῆα ἐσελθὼν χρηματίσασθαι τῷ βασιλεῖ· καὶ
 5 γὰρ δὴ καὶ ὁ νόμος οὕτω εἶχε τοῖσι ἐπαναστάσι τῷ
 Μάγῳ, ἔσδοι εἶναι παρὰ βασιλέα ἀνευ ἀγγέλου, ἢ
 μὴ γυναικὶ τυγχάνη μισγόμενος ὁ βασιλεὺς. οὐκ ἔ-
 δὴ Ἰνταφέρεια ἐδικαίετο οὐδένα οἱ ἐσαγγεῖλαι· ἀλλ',
 ὅτι ἦν τῶν ἑπτὰ, ἐσιέναι ἤθελε. ὁ δὲ πύλαιος καὶ ὁ
 10 ἀγγελιοφόρος οὐ περιώρουν, φάμενοι τὸν βασιλέα γυ-
 ναικὶ μίσεσθαι. ὁ δὲ Ἰνταφέρεια, δοκέων σφέας ψεύ-

reliquorum numero maxime aquâ indigent. Ut vero
 auditu equidem cognovi, nonnisi ingenti pecunia
 praeter tributum exacta aperiri iubet. Et haec qui-
 dem ita se habent.

(118.) Uni e septem viris, qui adversus Magum
 conspiraverant, *Intapherni*, accidit ut periret brevi
 post oppressos Magos, tali patrato facinore. Voluit
 hic regiam ingredi, cum rege collocuturus: quippe
 (ut dixi) ita convenerat inter coniuratos, ut ad re-
 gem ingredi eis liceret absque internuncio, nisi forte
 cum uxore rex concumberet. Itaque aequum cen-
 suerat *Intaphernes*, ut absque internuncio intraret,
 utpote qui e septem virorum numero esset. Sed iani-
 tor atque internuncius prohibuerunt; dicentes, cum
 uxore concumbere regem. Tum ille, falso id ab his
 dici ratus, haecce patravit: stricto acinace, aures utri-

δεα λέγειν, ποίει τοιάδε· σπασάμενος τὸν ἀκινάκεια,
 ἀποτάμναι αὐτῶν τὰ τε ὦτα καὶ τὰς ῥῖνας· καὶ ἀνεί-
 ρας περὶ τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου, περὶ τοὺς αὐχένους
 119 σφραγίσαι, καὶ ἀπῆκε. Οἱ δὲ τῷ βασιλεῖ δεικνύ-
 σι ἑαυτούς, καὶ τὴν αἰτίην εἶπον, δι' ἣν πεπονθότες εἴη-
 σαν. Δαρεῖος δὲ, ἀρρωδήσας μὴ κοινῶ λόγῳ οἱ ἐξ
 πεπονηκότες ἔωσι ταῦτα, μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκα-
 στον, ἀπεπειράτο γνώμης, εἰ συνέπαινοί εἰσι τῷ πεπονη- 5
 μένῳ. ἐπεὶ τε δὲ ἐξέμαθε ὡς οὐ σὺν ἐκείνοισι εἴη ταῦτα
 πεπονηκώς, ἔλαβε αὐτὸν τε τὸν ἸνταΦέρνεα, καὶ τοὺς
 παῖδας αὐτοῦ, καὶ τοὺς οἰκηίους πάντας· ἐλπίδας
 πολλὰς ἔχων, μετὰ τῶν συγγενέων μιν ἐπιβουλεύειν
 οἱ ἐπανάστασιν· συλλαβὼν δὲ σφραγίσαι, ἔδωκε τὴν ἐπὶ 10
 θανάτῳ. Ἡ δὲ γυνὴ τοῦ ἸνταΦέρνεος Φοιτεύουσα ἐπὶ
 τὰς θύρας τοῦ βασιλῆος, κλαίσκε ἂν καὶ ὀδυρέσκετο·

que et nares praecidit, easque circa frenum equi ad-
 nexas cervicibus eorum circumdedit, atque ita homi-
 nes dimisit. (119.) Qui quum se regi ostendissent,
 caussamque cur hoc essent passi exposuissent; tum
Darius, veritus ne communi consilio sex viri hoc
 fecissent, singulos ad se vocavit, sententiamque eo-
 rum, probarent- ne factum, exploravit. Ubi cogno-
 vit, non communicato cum illis consilio rem factam
 esse, ipsum Intaphernem eiusque filios et familiares
 omnesprehendit; non fere dubitans, illum cum suis
 propinquis rebellionem esse moliturum: prehensos
 in vincula coniecit, extremoque supplicio destina-
 vit. Tunc uxor *Intaphernis*, ad fores regis idem-
 tidem accedens, plorabat lamentabaturque: idque

πρωῦσα δὲ αἰεὶ τὰυτό τοῦτο, τὸν Δαρεῖον ἔπεισε οἰ-
κτιραὶ μιν. πέμψας δὲ ἄγγελον, ἔλεγε τάδε· „Ω
15 „γύναι, βασιλεὺς τοι Δαρεῖος διδοῖ ἓνα τῶν δεδεμένων
„οἰκηῶν ρύσασθαι, τὸν βούλει ἐκ πάντων.“ Ἡ δὲ,
βουλευσαμένη, ὑπεκρίνατο τάδε· „Εἰ μὲν δὴ μοι δι-
„δοῖ βασιλεὺς ἐνὸς τὴν ψυχὴν, αἰρέομαι ἐκ πάντων
„τὸν ἀδελφεόν.“ Πυθόμενος δὲ Δαρεῖος ταῦτα, καὶ
20 θωμάσας τὸν λόγον, πέμψας ἠγόρευε· „Ω γύναι,
„εἰπάτω σε βασιλεὺς, τίνα ἔχουσα γνώμην, τὸν ἀν-
„δρα τε καὶ τὰ τέκνα ἐγκαταλιποῦσα, τὸν ἀδελφεόν
„εἴλευ περιεῖναι τοι· ὅς καὶ ἀλλοτριωτάτης τοι τῶν
„παίδων, καὶ ἥσσον κεχαρισμένος τοῦ ἀνδρός ἐστι.“
25 Ἡ δ' ἀμείβετο τοῖσδε· „Ω βασιλεῦ, ἀνὴρ μὲν μοι
„ἂν ἄλλος γένοιτο, εἰ δαίμων ἐβέλοι, καὶ τέκνα ἄλ-
„λα, εἰ ταῦτα ἀποβάλοιμι· πατὴρ δὲ καὶ μητὴρ

continenter faciens, ad misericordiam commovit Da-
rium; qui misso ad eam nuncio haec ei nunciari ius-
sit: *Mulier, rex Darius unum ex vinctis propin-*
quis tibi concedit eximendum, quem tu ex omnibus
selegeris. Et illa, re deliberata, respondit: *Si mihi*
ergo rex unius vitam concedit, seligo ex omnibus
meum fratrem. Quo cognito responso, miratus Da-
rius, remisit ad eam qui diceret: *Mulier, quaerit*
ex te rex, quidnam tibi consilii sit, quod omisso
marito filiisque fratrem elegeris, cuius tibi vita
donaretur; quum tibi ille sit minus propinquus
quam filii, et minus iucundus quam maritus. Re-
spondit illa: *Rex, maritus mihi alius esse poterit,*
si deus voluerit; filiique alii, quando hos amisero.
At, quum pater meus materque non amplius sint
Herod. T. II. P. I. K

„οὐκ ἔτι μεν ζώντων, ἀδελφεὸς ἂν ἄλλος οὐδενὶ τρό-
 „πῳ γένοιτο. ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρεωμένη, ἔλεξα ταύ-
 „τα.“ Εὐ τε δὴ ἔδοξε τῷ Δαρείῳ εἰπεῖν ἡ γυνή, καὶ 30
 εἰ ἀπῆκε τοῦτόν τε τὸν παραιτέτο, καὶ τῶν παίδων
 τὸν πρεσβύτατον, ἥσθεις αὐτῇ· τοὺς δὲ ἄλλους ἀπέκτεινε
 πάντας. τῶν μὲν δὴ ἑπτὰ εἰς αὐτίκα τρόπῳ τῷ εἰρη-
 μένῳ ἀπολώλεε.

- 120 ΚΑΤΑ δέ κου μάλιστα τὴν Καμβύσειν νοῦσον ἐγέ-
 νετο τάδε. Ὑπὸ Κύρου κατασταθεὶς ἦν Σαρδίων ὑπερ-
 χος Οὐροίτης, ἀνὴρ Πέρσης. οὗτος ἐπεθύμησε πηγμά-
 τος οὐκ ὀσίου· οὔτε γὰρ τι παθὼν οὔτε ἀκούσας μά-
 ταιον ἔπος πρὸς Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου, οὔτε ἰδὼν 5
 πρῶτερον, ἐπεθύμει λαβὼν αὐτὸν ἀπολέσαι· ὥς μὲν
 οἱ πλεῖνες λέγουσι, διὰ τοιήνδε τινὰ αἰτίην. ἐπὶ τῶν

*in vivis, frater mihi alius nullo pacto esse poterit.
 Hac usa sententiā, istud dixi.* Quae quum regi
 visa essent commode ab illa dicta, delectatus con-
 donavit ei fratrem quem deprecata erat, insuperque
 filiorum natu maximum; reliquos vero universos
 interfecit. Unus igitur e septemviris mox eo, quo
 dixi, modo periit.

(120.) Quo tempore Cambyzes morbo laboravit,
 eodem fere tempore accidit hocce. *Oroetes* Persa,
 Sardium praeses constitutus a Cyro, facinus animo
 agitavit nefarium: etenim *Polycratem* Samium,
 a quo nec facto ullo, nec dicto quopiam iniurioso
 fuerat laceratus, quemque nec viderat umquam antea,
 hunc capiendi interficiendique cupido eum incesse-
 rat: idque, ut plerique tradunt, talem ob causam.
 Ad regis portam quum sedisset hic *Oroetes*, et alius

Βασιλῆος θυρέων κατήμενον τὸν τε Ὀροίτην καὶ ἄλ-
 λον Πέρσην, τῷ οὐνομα εἶναι Μιτροβάτεια, νομοῦ ἄρ-
 10 χοντα τοῦ ἐν Δασκυλείῳ, τούτους ἐκ λόγων ἐς νείκεα
 συμπεσέειν. κοινομένων δὲ περὶ ἀρετῆς, εἰπεῖν τὸν Μι-
 τροβάτεια τῷ Ὀροίτῃ, προφέροντα· „Σὺ γὰρ ἐν ἄν-
 „δρὸς λόγῳ, ὃς βασιλεῖ νῆσον Σάμον πρὸς τῷ σῶ
 „νομῷ προσκειμένην οὐ προσεκτήσαιο, ὥδε δὴ τι εὐθ-
 15 „σαν εὐπέτεα χειρῶνῃναι; τὴν τῶν τις ἐπιχωρίων πεν-
 „τεκαίδεκα ὀπλίτῃσι ἐπαναστὰς ἔσχε, καὶ νῦν αὐτῆς
 „τυραννεύει.“ Οἱ μὲν δὴ μὴν Φασὶ τοῦτο ἀκούσαντα,
 καὶ ἀλγῆσαντα τῷ ὀνειδέϊ, ἐπιθυμῆσαι οὐκ οὕτω τὸν
 ἑπαιντὰ ταῦτα τίσασθαι, ὡς Πολυκράτεια πάντως ἀπο-
 20 λέσαι, δι' ὃν τινα κακῶς ἤκουσε. Οἱ δὲ ἐλάσσονες 121
 λέγουσι, πέμψαι Ὀροίτεια ἐς Σάμον κήρυκα, ὅτεν

Persa, cui Mitrobates nomen, praeses praefecturae
 cuius caput Dascyleum oppidum est; hi ambo ex fa-
 miliaribus sermonibus in contentionem dicuntur in-
 cidisse. Et Mitrobaten quidem, quum de virtute inter
 se disceptarent, Oroetae cum exprobratione dixisse:
Tu vero in virorum numero habere, qui Samum
insulam, tuae praefecturae proximam, in Regis
potestatem non redequisti; quum sit subactu ita
facilis, ut indigenarum aliquis, cum quindecim
armatis insurgens, ea potitus sit, atque etiam
nunc in ea dominetur! Dicunt igitur, hunc his au-
 ditus, acgre ferentem exprobrationem, cupivisse non
 tam vindictam capere de eo qui haec illi dixisset,
 quam omnino Polycratem perdere, propter quem
 male audisset. (121.) Sunt pauciores nonnulli qui
 tradant, misisse Oroeten praeconem Samum, nescio

δὴ χρήματος δεησόμενον· οὐ γὰρ ἂν δὴ τοῦτό γε λέ-
 γεται· καὶ τὸν Πολυκράτεια τυχεῖν κατακείμενον ἐν
 ἀνδραῶνι, παρεῖναι δέ οἱ καὶ Ἀνακρέοντα τὸν Τήϊον· 5
 καὶ κως, εἴτ' ἐκ προνοίας αὐτὸν κατηλογέοντα τὰ Ὀροί-
 τεω πρῆγματα, εἴτε καὶ συντυχίῃ τις τοιαύτῃ ἐπεγέ-
 νετο· τὸν τε γὰρ κήρυκα τὸν Ὀροίτεω παρελθόντα δια-
 λέγεσθαι, καὶ τὸν Πολυκράτεια, τυχεῖν γὰρ ἐπεστραμ-
 μένον πρὸς τὸν τοῖχον, οὔτε τι μεταστραφῆναι, οὔτε 10
 122 ὑποκρίνασθαι. Αἰτίαι μὲν δὴ αὗται διφασίαι λέγον-
 ται τοῦ θανάτου τοῦ Πολυκράτεος γενέσθαι· πάρεστι
 δὲ πείθεσθαι ὁκοτέρῃ τις βούλεται αὐτέων. Ὁ δὲ ἂν
 Ὀροίτης, ἰζόμενος ἐν Μαγνησίῃ τῇ ὑπὲρ Μαιάνδρου πο-
 ταμοῦ οἰκημένη, ἐπεμπε Μύρσον τὸν Γύγῳ, ἄνδρα Λυ- 5
 δὸν, ἐς Σάμῳ ἀγγελίην φέροντα, μαθὼν τοῦ Πολυκρά-
 τεος τὸν νόον. Πολυκράτης γὰρ ἐστὶ πρῶτος τῶν ἡμεῖς
 ἰόμεν Ἑλλήνων, ὃς θαλασσοκρατέειν ἐπένοη, πάρεξ

quid petiturum: (nec enim hoc memoriae proditur:)
Polycratem autem tunc in exhedra forte decubuisse,
 adfuisseque ei *Anacreontem Teium*: atque (sive con-
 sulto res *Oroetae* aspernatus sit, sive casu ita accide-
 rit) quum accedens *Oroetae* praecece verba fecisset,
Polycratem versus murum tunc forte conversum, nec
 sese versus illum paulisper convertisse, nec responsum
 homini dedisse. (122.) Sic causa mortis *Polycratis*
 duplici modo traditur: licetque cuilibet eam, quam
 voluerit, probare. *Oroetes* igitur, *Magnesiae* resi-
 dens ad *Maeandrum* fluvium sitae, *Myrsum* *Gygae*
 filium, *Lydum* hominem, *Samum* misit, nuncium fe-
 rentem, quo animum *Polycratis* exploraret. Etenim
Polycrates primus fuit, quem novimus, ex Graecis,

Μίνως τε τοῦ Κνωσίου, καὶ εἰ δὴ τις ἄλλος πρῶτος
10 ρος τούτου ᾗρξε τῆς θαλάσσης· τῆς δὲ ἀνδραγαθίας
λεγεμένης γειῆς Πολυκράτης ἐστὶ πρῶτος, ἐλπίδας
πολλὰς ἔχων Ἰωνίης τε καὶ νήσων ἄρξειν. μαζὶ ὦν
ταῦτά μιν διασκεύμενος ὁ Ὀροίτης, πέμψας ἀγγέλιον,
ἔλεγε τάδε· „ΟΡΟΙΤΗΣ ΠΟΛΥΚΡΑΤΕΙ ὩΔΕ ΛΕ-
15 „ΓΕΙ Πυθιάσμαι ἐπιβουλεύειν σε πόλεμασι μεγά-
„λοισι, καὶ χρήματά τοι οὐκ εἶναι κατὰ τὰ ὄρημα-
„τα· σὺ νῦν ὥδε ποιήσας, ὀρώσεις μὲν σπαρτὸν, σώσεις
„δὲ καὶ ἐμέ. ἐμοὶ γὰρ βασιλεὺς Καμβύσης ἐπιβου-
„λεύει θάνατον, καὶ μοι τοῦτο ἐξαγγέλλεται σαφ-
20 „πῶς. σὺ νῦν ἐμὲ ἐκπομίσας, αὐτὸν καὶ χρήματα,
„τὰ μὲν αὐτέων αὐτὸς ἔχε, τὰ δὲ ἐμὲ εἴα ἔχειν.
„ἔπεικεν τε χρημάτων, ἄρξεις ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος.

qui maris obtinere imperium molitus sit; Minoem
si excipias, et si quis alius ante hunc mari domi-
natus est. Ex hominum quidem, quae vocatur, aetate
primus Polycrates est, qui magnam spem habuerit
fore ut Ioniae et insularum obtineat imperium. Hoc
cum animo agitare intelligens Oroetes, misso nuncio,
haec ei dixit. *Oroetes Polycrati haec dicit.*
Intellexi te magnas res moliri, nec vero pro talibus
consiliis satis instructum esse pecunia. Nunc tu,
si hocce feceris, et tuas res augebis, et me quoque
servabis. Mortem mihi meditatur Cambyses, et hoc
satis pro certo mihi renunciatur. Tu ergo et me
ipsum fac ex hac terra educas, et pecunias meas
exportes; et harum quidem partem tu tene, par-
tem me patere habere: harum pecuniarum ope uni-
versae Graeciae obtinebis imperium. Quod si pecu-

„εἰ δέ μοι ἀπιστέεις τὰ περὶ τῶν χρημάτων, πέμψον
 „ὅστις τοι πιστότατος τυγχάνει ἑών, τῷ ἐγὼ ἀποδέ-
 123 „ξω.“ Ταῦτά ἀκούσας ὁ Πολυκράτης, ἤσθη τε καὶ
 ἐβούλετο καὶ κως, ἰμείρετο γὰρ χρημάτων μεγάλως,
 ἀποπέμπει πρῶτα κατοφόμενον Μαιάνδριον Μαιαν-
 δρίου, ἄνδρα τῶν ἀστῶν, ὃς οἱ ἦν γραμματιστής, ὃς
 χρόνῳ οὐ πολλῷ ὑστερον τούτων, τὸν κόσμον τὸν ἐκ 5
 τοῦ ἀνδρεῶνος τοῦ Πολυκράτους, ὄντα ἀξιοθέτον, ἀν-
 ῥηκε πάντα εἰς τὸ Ἡραῖον. Ὁ δὲ Ὀροίτης, μαθὼν τὸν
 κατάσκοπον ὄντα προσδοκίμον, ἐποίηε τοιαύδε. Λάονα-
 κας ἐκτὼ πληρώσας λίθων, πλήν κάρτα βραχέος τοῦ
 περὶ αὐτὰ τὰ χεῖλεα, ἐπιτολῆς τῶν λίθων χρυσὸν ἐπὶ 10
 βάλε καταδήσας δὲ τὰς λάονακας, εἶχε ἐτοίμας.
 ἔλθων δὲ ὁ Μαιάνδριος, καὶ θεσάμενος, ἀπήγγειλε
 124 τῷ Πολυκράτει. Ὁ δὲ, πολλὰ μὲν τῶν μαντιῶν ἀπα-

*niarum causa fidem mihi non habueris, mitte
 qui tibi erit fidissimus, cui ego monstrabo. (123.)*

His auditis gavisus *Polycrates*, accepit conditio-
 nem; quumque pecuniarum admodum esset cupi-
 dus, misit primum speculandi causa *Maeandrium*,
Maeandrii filium, ex civium numero, qui scriba eius
 erat; eundem qui haud multo post ornamenta
 omnia exhedrae *Polycratis*, spectatu utique digna,
 in Iunonis templo dedicavit. *Oroetes* postquam co-
 gnovit exspectari speculatorem, hoc egit. Cistas octo
 lapidibus complevit, brevi spatio excepto circa oras,
 super lapides vero aurum coniecit: tum obsignatus
 cistas in parato habuit. Et *Maeandrius* ubi advenit,
 spectavitque, renunciavit *Polycrati*. (124.) Tum ille,

259, 13.

γορευόντων, πολλά δὲ τῶν Φίλων, ἐστέλλετο αὐτόσσι·
 πρὸς δὲ, καὶ ἰδοῦσης τῆς θυγατρὸς ὄψιν ἐνυπνίου τοιή-
 δε· ἐδόκει οἱ τὸν πατέρα ἐν τῷ ἡέρι μετέωρον ἑόντα,
 5 λαῦσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ Διὸς, χρίεσθαι δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου.
 ταύτην ἰδοῦσα τὴν ὄψιν, παντοίῃ ἐγένετο μὴ ἀποδημή-
 σαι τὸν Πολυκράτεια παρὰ τὸν Ὀροίτεια· καὶ δὴ καὶ
 ἰόντος αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πεντηκόντερον, ἐπεφηνίζετο. ὁ δὲ
 οἱ ἠπείλησε, ἢν σῶς ἀπανοστήσῃ, πολλὸν μιν χρόνον
 10 παρθενεύεσθαι. ἡ δὲ ἡρῆσατο ἐπιτελέει ταῦτα γενέσθαι·
 βούλεσθαι γὰρ παρθενεύεσθαι πλέω χρόνον ἢ τοῦ πα-
 τρός· ἐστερηῆσθαι. Πολυκράτης δὲ, πάσης συμβουλίας 125
 ἀλογήσας, ἔπλεε παρὰ τὸν Ὀροίτεια, ἅμα ἀγόμενος
 ἄλλους τε πολλοὺς τῶν ἐταίρων, ἐν δὲ δὴ καὶ Δημο-

CXXIV. 2. αὐτόσι. αὐτός ἀπέναι codd. nonnulli.

quantumvis dehortantibus vatibus atque etiam ami-
 cis, ipse eo proficisci paravit. Adhaec filia eius per
 quietem tale viderat insomnium. Visus ei erat pater
 in aëre sublimis esse, et lavari a Iove, inungi vero
 a sole. Hoc quum ei oblatum esset visum, quovis
 modo contendebat, ne ad Oroctem pater proficisce-
 retur: atque etiam, dum ille actuariam navem con-
 scendebat, ominosis illum verbis est prosecuta. Tum
 ille ei minatus est, quando salvus redisset, bene
 multos annos illam virginem mansuram: et illa
 precata est, ut rata haec fiant; malle se enim per-
 diu virginitatem servare, quam patre privari.
 (125.) Polycrates itaque, spreto omni consilio, ad
 Oroctem navigavit, quum alios multos comites se-
 cum ducens, tum in his Democedem, Calliphontis
 filium, Crotoniatam, professione medicum, qui ar-

κῆδεα τὸν Καλλιφῶντος, Κροτωνιήτην, ἀνδρα ἡτρεν-
 τε ἑόντα, καὶ τὴν τέχνην ἀσκέοντα ἀριστα τῶν κατ' 5
 ἑωυτόν. Ἀπικόμενος δὲ εἰς τὴν Μαγνησίην ὁ Πολυκρά-
 τής, διεφθάρη κακῶς, οὔτε ἑωυτοῦ ἀξίως οὔτε τῶν
 ἑωυτοῦ Φρονημάτων· ὅτι γὰρ μὴ οἱ Συρηκοσίων γενό-
 μενοι τύραννοι, οὔδ' εἰς τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν τυράν-
 νων ἀξίός ἐστι Πολυκράτει μεγαλοπρεπείην συμβλῆ- 10
 θῆναι. ἀποκτείνας δὲ μιν οὐκ ἀξίως ἀπηγήσιος· Οροί-
 τής, ἀνεσταύρωσε. τῶν δὲ οἱ ἐπομένων ὅσοι μὲν ἔσαν
 Σάμιοι, ἀπῆκε, κελεύων σφέας ἑωυτῷ χάριν εἶδέναι,
 ἑόντας ἐλευθέρους· ὅσοι δὲ ἔσαν ξεῖνοί τε καὶ δοῦλοι
 τῶν ἐπομένων, ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ποιούμενος εἶχε. 15
 Πολυκράτης δὲ ἀνακρεμάμενος, ἐπέτελλε πᾶσαν τὴν
 ὄψιν τῆς θυγατρὸς· ἐλοῦτο μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ Διὸς ὅπως
 οἱ, ἐχρίετο δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἀνιείς αὐτὸς ἐκ τοῦ σώ-

tem hanc dexterrime prae caeteris per eam aetatem
 exercebat. Postquam vero Magnesiam Polycrates per-
 venit, misere periit, supplicio et persona ipsius in-
 digno, et ingenio: nam, exceptis Syracusiorum ty-
 rannis, ne unus quidem ex aliis graeci generis ty-
 rannis magnificentia cum Polycrate conferri mere-
 tur. Foedo modo et narratu indigno occisum, cruci
 Oroetes adfixit: quicumque vero ex comitibus illius
 Samii erant, hos dimisit, gratiam sibi habere iubens,
 quod libertatem servarent: quotquot vero peregrini
 aut servi in comitatu eius fuerant, hos vinctos manci-
 piorum loco habuit. Sic *Polycrates ex cruce suspen-*
sus universam filiae visionem explevit: lavabatur
 enim ab Iove, quando pluebat; et inungebatur a
 sole, humorem ipse e corpore emittens. Igitur cu-

ματος ἱκμάδα. Παλυκράτεος μὲν δὴ αἱ πολλαὶ εὐτυ-
20 χίαι εἰς τοῦτο ἐτελεύτησαν, τῇ οἱ Ἀμασις ὁ Αἰγύπτου
βασιλεὺς προεμαντεύσατο.

Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Ὀροίτεα Πολυκρά- 126
τεος τίσιες μετῆλθον. μετὰ γὰρ τὸν Καμβύσῃ θάνα-
τον, καὶ τῶν Μάγων τὴν βασιληίην, μένων ἐν τῇσι
Σάρδισι Ὀροίτης, ὠφέλει μὲν οὐδὲν Πέρσας, ὑπὸ
5 Μήδων ἀπαραισημένους τὴν ἀρχήν· ὁ δὲ ἐν ταύτῃ τῇ
ταραχῇ κατὰ μὲν ἔκτεινε Μιτροβάτεια τὸν ἐκ Δασκυ-
λεῦς ὑπάρχον, ὅς οἱ ἀνείδισε τὰ εἰς Πολυκράτεια ἔχον-
τα· κατὰ δὲ τοῦ Μιτροβάτῃ τὸν παῖδα Κρανασπην,
ἀνδρας ἐν Πέρσῃσι δοκίμους. ἄλλα τε ἐξύβρισε παν-
10 τῶν, καὶ τινα ἀγγαρήϊον Δαρείου ἐλθόντα παρ' αὐ-
τῶν, ὡς οὐ πρὸς ἡδονὴν οἱ ἦν τὰ ἀγγελλόμενα, κτείνει
μὲν ὅπισθ' ἀποκτείναντες, ἀνδρας οἱ ὑπείσας κατ' οὐδὸν
ἀποκτείναντες δὲ μιν, ἠφάνισε αὐτῷ ἵππῳ. Δαρεῖος δὲ 127

mulatae Polycratis felicitates hunc habuere finem,
quemadmodum ei Amasis Aegypti rex ominatus erat.

(126.) Haud vero multo post etiam Oroeten dirae
Polycratis ullrices sunt persecutae. Nam mortuo Cam-
byse, regnantibus Magis, Sardibus manens Oroetes,
nihil iuverat rem Persarum, quum eis imperium esset
a Medis ademtum: sed in illa rerum perturbatione
Mitrobaten interfecit, Dascylei praefectum, qui ei
istud de Polycrate exprobraverat; Mitrobatae item
filium Cranaspem occidit, ambo spectatos inter Persas
viros; tum et alia multa insolentius gessit, et equitan-
tem Darii nuncium, quum parum grata ipsi essent
quae ille nunciaverat, redeuntem collocatis in via insi-
diatoribus occidit, et cadaver cum ipso equo ex homi-

ὥς ἔσχε τὴν ἀρχὴν, ἐπέθυμμε τὸν Ὀροίτεα τίσασθαι, πάντων τε τῶν ἀδικημάτων εἵνεκεν, καὶ μάλιστα Μιτροβάτεω καὶ τοῦ παιδός. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἰθείας στρατὸν ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἔδοκεε πέμπειν, ἅτε οἱ οἰδεόντων ἐτι 5 τῶν πραγμάτων, καὶ γεωστί ἔχων τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸν Ὀροίτεα μεγάλῃ τὴν ἰσχὺν πυνθανόμενος ἔχειν τὸν χίλις μὲν Περσέων ἑδορυφόρεον, εἶχε δὲ νομὸν τὸν τε Φρύγιον καὶ Λύδιον καὶ Ἰωνικόν. Πρὸς ταῦτα δὴ ὦν ὁ Δαρείης τὰδε ἐμηχανήσατο. συγκαλέσας Περσέων 10 τοὺς δοκιμωτάτους, ἔλεγε σφι τὰδε. „ὦ Πέρσαι, „τίς ἂν μοι τοῦτο ὑμέων ὑποστάς ἐπιτελέσειε σοφίη, „καὶ μὴ βίῃ τε καὶ ὀμίλῳ; ἐνθα γὰρ σοφίης δεῖ, „βίης ἔργον οὐδέν. ὑμέων δὴ ὦν τίς μοι Ὀροίτεα ἢ „ζῶντα ἀγάγοι, ἢ ἀποκτείνει; ὃς ᾤφελσε μὲν καὶ 15

num conspectu removit. (127.) *Darius* vero, postquam imperium obtinuit, poenas cupiebat ab *Oroete* sumere, quum reliquorum omnium flagitiorum causa, tum maxime propter Mitrobatae eiusque filii caedem. Ex aperto vero copias contra eum mittere parum consultum ei videbatur, quippe rebus domi nondum satis tranquillis, et imperio recens inito; tum quod magnam illi esse potentiam cognoverat, ut cui mille praesto essent Persici generis satellites, quique Phrygiam, Lydiam atque Ioniam provincias obtineret. Quae reputans *Darius*, hancce iniit rationem. Convocatis Persarum spectatissimis, his verbis eos est adlocutus: *Quis mihi e vobis, Persae, recipiet astu se hoc effecturum, non vi et armatorum manu? Nam ubi prudentiâ opus est, ibi vim adhibere nil adinet. Vestrum igitur quis mihi Oroeten aut vivum*

- 20 „Πέρσας οὐδὲν, κακὰ δὲ μεγάλα ἔσθ'· τοῦτο μὲν,
 „δύο ἡμέων ἦστον, Μιτροβάτεά τε καὶ τὸν παῖδα
 „αὐτοῦ· τὸ τοῦτο δὲ, καὶ τοὺς ἀνακαλέοντας αὐτὸν, καὶ
 „πεμπομένους ὑπ' ἐμεῦ, κτείνει, ὕβρις οὐκ ἀνάσχετον
 20 „Φαίνων. πρὶς τὴν μέζον ἐξεργάσασθαι μιν Πέρσας
 „κακὸν, καταλαμπτέος ἐστὶ ἡμῖν θανάτω.“ Δα- 128
 „ρεῖος μὲν ταῦτα ἐπιφύετα· τῷ δὲ ἄνδρες τριήκοντα ὑπέ-
 „στησαν, αὐτὸς ἕκαστος ἐλέων ποιέειν ταῦτα. ἐρίζον-
 „τας δὲ Δαρεῖος κατελάμβανε, κελεύων πάλλεσθαι
 5 παλλομένων δὲ, λαγχάνει ἐκ πάντων Βαγαῖος ὁ Ἀρ-
 „τόντew. λαχὼν δὲ ὁ Βαγαῖος, ποιεῖ τιαδὲ· βιβλία
 „γραφαίμενος παλλὰ, καὶ περὶ πολλῶν ἔχοντα πρηγ-
 „μάτων, σφρηγῖδά σφι ἐπέβαλε τὴν Δαρεῖου· μετὰ
 „δὲ, ἥτις ἔχων ταῦτα ἐς τὰς Σάρδεις. ἀπικόμενος δὲ,

adduxerit, aut interfecerit? qui de Persis adhuc nihil bene meruit, sed magnis eos malis adfecit: qui et duo e nobis, Mitrobaten eiusque filium, trucidavit, et nuncios a me ad illum evocandum missos interimit, denique insolentiam nullo modo ferendam ostentat. Quare, priusquam maius aliquod malum Persis infligat, morte nobis occupandus est. (128.)
 Hoc quum Darius ab illis quaesisset, triginta viri se offerebant, quorum unusquisque recipiebat, velle se solum rem effectam dare. Quos inter se contententes cohibuit Darius, sortiri iubens: quod ubi illi fecere, sors prae omnibus Bagaeum contigit, Artontae filium. Is igitur sorte ad rem suscipiendam designatus, hanc rationem iniit. Libellos plures conscripsit, variis de rebus agentes, quibus sigillum imposuit Darii: dein cum his libellis Sardes proficiscitur. Quo

καὶ Ὀροίτῳ ἐς ὅψιν ἔλθων, τῶν βιβλίων ἐν ἑκάστῳ 10
 περαιρεόμενος, ἐδίδου τῷ γραμματιστῇ τῷ βασιλεῖ
 ἐπιλέγεσθαι γραμματίστας δὲ βασιλείους οἱ πάντες
 ὑπαρχοὶ ἔχουσι. ἀποπειρώμενος δὲ τῶν δορυφόρων, ἐδί-
 δου τὰ βιβλία ὁ Βαγαῖος, εἰ ἐνδεξαίετο ἀπόστασιν
 ἀπὸ Ὀροίτῳ. ὁρῶν δὲ σφεας τὰ τε βιβλία σεβομέ- 15
 νους μεγάλως, καὶ τὰ λεγόμενα ἐκ τῶν βιβλίων ἔτι
 μεζόνως, διδοὶ ἄλλο, ἐν τῷ ἐνῆν ἔπεα τὰδε „ὦ
 „Πέρσαι, βασιλεὺς Δαρεῖος ἀπαγορεύει ὑμῖν μὴ δο-
 „ρυφάρεῖν Ὀροίτα.“ Οἱ δὲ, ἀκούσαντες τούτων,
 μετῆκάν οἱ τὰς αἰχμὰς. ἰδὼν δὲ τοῦτό σφεας ὁ Βα- 20
 γαῖος πεπομένους τῷ βιβλίῳ, ἐνθαῦτα δὴ θαρσύνσας,
 τὸ τελευταῖον τῶν βιβλίων διδοὶ τῷ γραμματιστῇ, ἐν
 τῷ ἐγγράπτῳ „Βασιλεὺς Δαρεῖος Πέρσῃσι τοῖσι ἐν

postquam advenit, in conspectum Oroetae progressus, singulos deinceps libellos, detracto sigillo, scribae regio tradidit praelegendos: omnibus quippe provinciarum praefectis adsunt regii scribae. Libellos istos Bagaeus tradebat explorandae sententiae caussa satellitum, an ad deficientium ab Oroeta parati essent futuri. Quos ubi vidit magna veneratione prosequi libellos, maioriq̃ue etiam veneratione prosequi ea quae e libellis praelegebantur, alium tradidit libellum, in quo haec erant scripta: *Persae, rex Darius vobis edicit, ne amplius apud Oroetem satellitum fungamini officio.* Et illi, his auditis, lanceas coram eo deposuerunt. Tum vero Bagaeus, videns illos in hac re obtemperantes libello, fidenter postremum libellorum scribae tradidit, in quo scriptum erat: *Rex Darius Persus, qui Sardibus sunt, iubet occidere*

„Σάρδισι ἐντέλλεται κτείνειν Ὀροίτεια.“ Οἱ δὲ δορυ-
25 Φόροι ὥς ἤκουσαν ταῦτα, σπασάμενοι τοὺς ἀκινά-
κας, κτείνουσι παραντίκα μιν. Οὕτω δὴ Ὀροίτεια τὸν
Πέρσην Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου τίσιες μετῆλθον.

Ἀπικομένων δὲ καὶ ἀνακομισθέντων τῶν Ὀροίτεια ¹²⁹
χορημάτων εἰς τὰ Σοῦσα, συνήνεικε χρόνῳ οὐ πολλῷ
ὑστερον βασιλέα Δαρεῖον, ἐν ἀγρῇ θηρῶν ἀποθνήσκον-
τα ἀπὸ ἵππου, στραφῆναι τὸν πόδα. καὶ κως ἰσχυρο-
5 τέως ἐστράφη· ὁ γὰρ οἱ ἀστραγάλος ἐξεχώρησε ἐκ
τῶν ἄρθρων. νομίζων δὲ καὶ πρότερον περὶ ἑαυτὸν ἔχειν
Ἀγυπτίων τοὺς δοκέοντας εἶναι πρώτους τὴν ἱππικὴν,
ταῦτοισι ἐχεῖτο. οἱ δὲ, στρεβλοῦντες καὶ βιώμενοι τὸν
πόδα, κακὸν μέζον ἐργάζοντο. ἐπ' ἑπτὰ μὲν δὴ ἡμέ-
10 ρας καὶ ἑπτὰ νύκτας ὑπὸ τοῦ παρεόντος κακοῦ ὁ Δα-
ρεῖος ἀγρυπνήσῃ εἵχετο· τῇ δὲ δὴ ὀγδόῃ ἡμέρῃ ἔχοντί

Oroctem. Quo audito, protinus satellites strinxerunt
acinaces, illumque interfecerunt. Tali igitur modo
Oroctem persecutae sunt Dirae Polycratis ultrices
Samii.

(129.) Postquam Oroctae res familiaris Susa esset
transportata, ibique iam aderat; accidit haud multo
post, ut *Dario* regi, inter venandum ex equo desi-
lienti, pes distorteretur. Et graviori quodam modo
distortus est; nam astragalus ex articulis exierat. Ita-
que, quum etiam antea existimasset adesse sibi me-
dicos Aegyptios, primarios in arte medicandi viros,
hisce usus est. At illi torquentes pedem vimque
magnam adferentes, malum auxerunt. Postquam igi-
tur totos septem dies septemque noctes insonnes
egisset; octavo die graviter admodum laboranti *Dario*

οἱ Φλαύρις, παρακούσας τις πρότερον ἐπὶ ἐν Σάρδισι
τοῦ Κροτωνιήτεω Δημοκλήδεος τὴν τέχνην, ἀγγέλλει τῷ
Δαρείῳ· ὁ δὲ ἄγειν μιν τὴν ταχίστην παρ' ἑαυτὸν ἐκέ-
λευσε. τὸν δὲ ὡς ἐξεῦρον ἐν τοῖσι Ὀροίτεω ἀνδραπόδοις 15
ὅκου δὴ ἀπημελημένον, παρῆγον ἐς μέσον, πέδας τε
130 ἔλκοντα, καὶ ῥάκεσι ἐσθημένον. Σταθέντα δὲ ἐς μέ-
σον εἰρώτα ὁ Δαρεῖος, τὴν τέχνην εἰ ἐπίσταίτο. ὁ δ' οὐκ
ὑπέδεκετο, ἀρρωδέων μὴ ἑαυτὸν ἐκφῆνας, τὸ παρῶπαν
τῆς Ἑλλάδος ἢ ἀπεστερημένος. κατεφάνη δὲ τῷ Δα-
ρείῳ τεχνάζειν ἐπιστάμενος· καὶ τοὺς ἀγαγόντας αὐ- 5
τὸν, ἐκέλευσε μαστιγὰς τε καὶ κέντρα παραφέρειν ἐς
τὸ μέσον. Ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ὦν ἐκφαίνει, φᾶς ἀτρε-
κέως μὲν οὐκ ἐπίστασθαι, ὁμιλήσας δὲ ἰητρῷ, Φλαύ-
ρις ἔχειν τὴν τέχνην. μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἐπέτρεψε, Ἑλ-
ληνικοῖσι ἱμασί χρεώμενος, καὶ ἥπια μετὰ τὰ ἰσχυρὰ 10

nunciat quispiam, se olim Sardibus Crotoniatae *Democedis* artem forte audivisse laudari: rexque illum quam primum ad se adduci iussit. Qui ut inter Oroetae mancipia repertus est nescio ubi neglectus, producit in medium, compedes trahens, et laceros pannos indutus. (130.) In medio stantem interrogat rex, an artem calleret: at ille negavit, veritus ne, si cognosceretur, nulla ipsi spes reliqua foret in Graeciam umquam redeundi. *Darius* vero satis intelligens dissimulare hominem, et gnarum esse artis; flagella et stimulos iussit in medium proferri. Tum ille professus ait, adcurate quidem se artem non callere, sed aliquantulam eius notitiam habere ex consuetudine quam cum medico quodam habuisset. Deinde, quum rex se illi permisisset, graecanicis adhibit

προσάγων, ὕπνου τέ μιν λαγχάνειν ἐποίεε, καὶ ἐν χρό-
 νῳ ὀλίγῳ ὑγίειά μιν εὐόντα ἀπέδεξε, οὐδαμᾶ ἔτι ἐλπί-
 ζοντα ἀρτίπουν ἔσεσθαι. Δωρέεται δὴ μιν μετὰ ταῦτα
 ὁ Δαρεῖος πεδέων χρυσέων δύο ζεύγεσι. ὁ δὲ μιν ἐπεί-
 15 ρετο, εἰ οἱ διπλήσιον τὸ κακὸν ἐπίτηδες νέμει, ὅτι μιν
 , ὑγίειά ἐποίησε. ἥσθεῖς δὲ τῷ ἔπει ὁ Δαρεῖος, ἀποπέμ-
 πει μιν παρὰ τὰς ἑαυτοῦ γυναῖκας. παράγοντες δὲ οἱ
 εὐνούχοι, ἔλεγον πρὸς τὰς γυναῖκας, ὡς βασιλεῖ οὗ-
 τος εἴη ὃς τὴν ψυχὴν ἀπέδωκε. ὑποτύπτουσα δὲ αὐ-
 20 τέων ἐκάστη Φιάλη, τοῦ χρυσοῦ σὺν θήκῃ ἐδωρέετο
 Δημοκῆδεα οὕτω δὴ τι δαψιλῇ δαρεῇ, ὡς τοὺς ἀπο-
 πύπτοντας ἀπὸ τῶν Φιαλέων στατῆρας ἐπόμενος ὁ οἰ-
 κῆτης, τῷ ὀνόματι ἦν Σκίτων, ἀνελέγετο, καὶ οἱ χοῆμα
 πολλὸν τι χρυσοῦ συνελέχθη.

medicamentis, et lenibus post vehementiora admotis,
 effecit ut et somnum caperet rex, et brevi tempore
 sanum incolumemque praestitit, quum numquam
 ille rectum pedis usum se recepturum sperasset. Inde
 duobus paribus aurearum compedum donatus a Dario
Democedes, quaerit ex rege, an consulto duplex
malum ipsi reddat propterea, quod sanum illum
praestitisset? Quo verbo delectatus Darius, ad ux-
 ores suas cum ablegavit; quibus eunuchi, eum pro-
 ducentes, dicebant, *esse hunc qui vitam regi reddi-*
disset. Et earum unaquaeque, phialā [aurum e cista]
 hauriens, tam largo auri munere simul cum theca
 [cum ipsa phiala] *Democeden* donavit, ut famulus,
 qui eum sequebatur, cui nomen erat Sciton, ex sub-
 lectis stateribus qui de phialis in terram deciderant,
 ingentem auri vim sibi collegerit.

- 131 Ὁ δὲ Δημοκῆδης οὗτος, ὧδε ἐκ Κρότωνος ἀπιγμέ-
 νος, Πολυκράτει ὤμίλησε. πατρὶ συνείχετο ἐν Κρότωνι,
 ἀργὴν χαλεπῶ· τοῦτον ἐπεὶ τε οὐκ ἐδύνατο Φέρειν,
 ἀπολιπὼν, οἶχετο εἰς Αἴγιναν. καταστάς δὲ εἰς ταύτην,
 τῷ πρώτῳ ἔτεϊ ὑπερεβάλετο τοὺς πρώτους ἡτρώς. 5
 ἀσκευὴς περ ἑὼν, καὶ ἔχων οὐδὲν τῶν ὅσα περὶ τὴν
 τέχνην ἐστὶ ἐργαλῆϊα. καὶ μιν δευτέρῳ ἔτεϊ ταλάντου
 Αἰγινῆται δημοσίῃ μισθεῦνται· τρίτῳ δὲ ἔτεϊ Ἀθηναῖοι,
 ἑκατὸν μνέων· τετάρτῳ δὲ ἔτεϊ Πολυκράτης δυὼν τα-
 λάντων. οὕτω μὲν ἀπῆκετο εἰς τὴν Σάμον. Καὶ ἀπὸ 10
 τούτου τοῦ ἀνδρὸς οὐκ ἥκιστα Κροτωνιῆται ἡτρώι εὐδακί-
 μησαν· ἐγένετο γὰρ ὧν τοῦτο ὅτε πρώτοι μὲν Κροτα-
 νιῆται ἡτρώι ἐλέγοντο ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα εἶναι· δεύτε-
 ροι δὲ, Κυρηναῖοι. κατὰ τὸν αὐτὸν δὴ χρόνον καὶ Ἀρ-
 132 γεῖοι ἤκουον μουσικὴν εἶναι Ἑλλήνων πρώτοι. Ταῦτε δὲ

(131.) *Democedes* hic tali ratione, relicta *Croto-*
ne, in *Polycratis* pervenerat familiaritatem. *Crotona*
 premebatur a patre difficili et iracundo: quem quum
 ferre non posset, relicto eo *Aeginam* abiit. Ibi quum
 sedem suam fixisset, primo anno primarios supera-
 vit medicos, imparatus licet, et instrumentis omni-
 bus carens quibus ad eam artem exercendam vulgo
 utuntur. Itaque secundo anno *Aeginetae* publice eum
 talento conduxerunt; tertio anno *Athenienses*, centum
 minis; quarto vero anno *Polycrates* duobus talentis.
 Hoc modo *Samum* venerat. Et inde ab hoc viro ma-
 xime inclaruerunt *Crotoniatae medici*. Fuit enim
 tempus quum primarii in *Graecia* medici dicerentur
 esse *Crotoniatae*; tum secundi ordinis, *Cyrenaei*.
 Per idem tempus *Argivi* primarii inter *Graecos* mu-

ὁ Δημοκῆδης ἐν τοῖσι Σούσοισι ἐξησάμενος Δαρείῳ,
οἰκὸν τε μέγιστον εἶχε, καὶ ὁμοτράπεζος βασιλεῖ ἐγε-
γόνει· πλὴν τε ἐνόησε τοῦ εἰς Ἑλλήνας ἀπιέναι, πάντα
5 τὰ ἄλλα οἱ παρῆν. καὶ τοῦτο μὲν, τοὺς Αἰγυπτίους
ἱητροὺς, οἱ βασιλέα πρότερον ἰῶντο, μέλλοντας ἀνα-
σκολοπιῆσθαι, διότι ὑπὸ Ἑλλήνος ἱητροῦ ἐσσωθήσαν,
τούτους, βασιλέα παραιτησάμενος, ἐρρύσατο· τοῦτο
δὲ, μάντιν Ἡλείῳ Πολυκράτει ἐπισπόμενον, καὶ ἀπη-
10 μελημένον ἐν τοῖσι ἀνδραπόδοις, ἐρρύσατο. ἦν δὲ μέ-
γιστον πῆγμα Δημοκῆδης παρὰ βασιλεῖ.

Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ μετὰ ταῦτα, τάδε ἄλλα συνή- 133
κει γίνεσθαι. Ἀτόσση, τῇ Κύρου μὲν θυγατρὶ, Δα-
ρείου δὲ γυναικί, ἐπὶ τοῦ μαστοῦ ἔφυ θῦμα· μετὰ
δὲ, ἐκραιγὲν, ἐνέμετο πρόσω. ὅσον μὲν δὴ χρόνον ἦν

sici ferebantur. (132.) Tunc vero *Democedes*, post-
quam *Darium* persanavit, maximam Susis domum
habuit, et regis fuit commensalis: denique, praeter-
quam quod in Graeciam redire non licuit, omnium
rerum copia adfluebat. Idem Aegyptios medicos, qui
regem prius curaverant, et nunc in eo erant ut regis
iussu palls transfigerentur, quoniam a Graeco medico
fuissent superati, hos a rege deprecatus conservavit:
item Eleum vatem, qui, Polycratem secutus, nunc
inter mancipia neglectus latebat, servitute liberavit.
Plurimum enim apud regem *Democedes* valebat.

(133.) Haud vero ita multo post, aliud quidpiam
forte fortuna accidit huiusmodi. *Atossae*, Cyri filiae,
uxori *Darii*, ortus erat in mamma tumor; qui post-
quam erupit, latius serpebat. Quamdiu minor erat

ἔλασσαν, ἢ δὲ κρύπτουσα καὶ αἰσχυνομένη; ἔφραζε 5
 οὐδενί· ἐπεὶ τε δὲ ἐν κακῷ ἦν, μετεπέμψατο τὸν Δη-
 μοκῆδεα, καὶ οἱ ἐπέδεξε. ὁ δὲ, Φάς, ὑγίεια ποίησιν,
 ἔξορκοί μιν, ἢ μὲν οἱ ἀντυπουργήσιν ἐκείνῃ τούτο τὸ
 ἄν' αὐτῆς δεῖν· δεῖσθαι δὲ οὐδενός, τῶν ὅσα ἐς αἰ-
 134 σχύνην ἐστὶ φέροντα. Ὡς δὲ ἄρα μιν μετὰ ταῦτα
 ἰώμενος ὑγίεια ἀπέδεξε, ἐνθαῦτα δὴ διδαχθεῖσα ὑπὸ
 τοῦ Δημοκῆδεος ἡ Ἀτοσσα, προσέφερε ἐν τῇ κοίτῃ Δα-
 ρεῖῳ λόγον τοιόνδε· „ὦ βασιλεῦ, ἔχων δύναμιν το-
 „σαύτην, κάτῃσαι, οὔτε τι ἔθνός προσκτώμενος οὔτε δύ- 5
 „ναμιν Πέρσῃσι. οἶκός δέ ἐστι ἄνδρα, καὶ νέον, καὶ
 „χρημάτων μεγάλων δεσπότην, φαίνεσθαι τι, ἀποδει-
 „κνύμενον, ἵνα καὶ Πέρσαι ἐκμάθωσι ὅτι ὑπ' ἀνδρὸς
 „ἄρχονται. ἐπ' ἀμφοτέρῃ δέ τοι φέρεי ταῦτα ποιέειν,
 „καὶ ἵνα σφέων Πέρσαι ἐπιστέωνται ἄνδρα εἶναι τὸν 10

tumor, occultabat eum Atossa, prae pudore nemini
 indicans: ubi vero iam male erat adfecta, accersito
Democedi tumorem monstravit. Et ille, sanitati se
 eam restitutum professus, persuadet reginae, ut in-
 terposito iureiurando ipsi promitteret, *vicissim ip-
 sam illi in eo quod oraturus esset* (nihil autem se
 petitutum adfirmat quod dedecus adferre possit)
operam suam esse collaturam. (134.) Deinde,
 quum adhibitis remediis sanam *Democedes* praestitis-
 set, tum ab illo edocta *Atossa* his verbis *Darium*, dum
 cubitum eunt, adlocuta est: *Tantiis, o Rex, quum
 sis viribus instructus, otiosus sedes; nec populum
 ullum aut potentiam adquiris Persis. Aequum est
 tamen, ut vir et aetate florens, et magnarum opum
 dominus, aliquod factum a se gestum ostendas, quo*

„προστώτα, καὶ ἵνα τριβῶνται πολέμῳ, μηδὲ σχο-
 „λὴν ἀγόντες, ἐπιβουλεύωσί τοι. νῦν γὰρ ἂν τι καὶ
 „ἀποδέξαιο ἔργον, ἕως νέος εἰς ἡλικίην αὐξανόμενῳ
 „γὰρ τῷ σώματι συναύξονται καὶ αἱ φρένες· γηρά-
 15 „σκοντι δὲ συγγραύσκουσι, καὶ ἐς τὰ πρήγματα πάν-
 „τα ἀπαμβλύνονται.“ Ἡ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ διδαχῆς
 ἔλεγε. ὁ δ' ἀμείβεται τοῖσδε· „ὦ γυναῖ, πάντα ὅσα
 „πρὸ αὐτὸς ἐπινοέω ποιῆσειν, εἴρηκας. ἐγὼ γὰρ βεβού-
 „λευμαι, ζεύξας γέφυραν, ἐκ τῆσδε τῆς ἡπείρου ἐς
 20 „τὴν ἑτέραν ἡπείρου ἐπὶ Σκύθας στρατεύεσθαι· καὶ ταῦ-
 „τα ὀλίγου χρόνου ἔσται τελεύμενα.“ Λέγει Ἄτοσ-
 „σα τὰδε· „Ὅρα νυν, ἐς Σκύθας μὲν τὴν πρώτην ἰέναι
 „ἕασον· οὗτοι γὰρ, ἐπεὶ σὺ βούλῃ, ἔσονται τοι. σὺ
 „δὲ μοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατεύεσθαι· ἐπιθυμέω γὰρ,

Persae etiam intelligant, a viro se regi. Duobus autem modis tibi hoc facere conducet, ut et Persae sciant virum esse qui illis praesit, et ut ipsi bellis occupentur, ne, dum otium agunt, tibi insidientur. Nunc enim praeclarum aliquod edere facinus licet, dum viget aetas; nam augescente corpore augentur et animi vires; senescente autem corpore, etiam ingenium senescit, et ad res omnes hebetatur. Quae quum illa, ut erat edocta, dixisset, in hunc modum Darius respondit: Quae ego ipse facere destinaveram, ea tu omnia, uxor, dixisti. Constitutum enim habeo, duabus continentibus ponte iunctis, ex nostra continente in alteram transgredi, et Scythis bellum inferre: atque haec brevi effecta dabo. Tum Atossa, Ecce nunc! ait, adversus Scythas primum proficisci omitte: hi enim, quandoque volueris, in tua erunt potestate: at tu

„λόγῳ πυνθανομένη, Λακαίνας τέ μοι γενέσθαι Θερρα- 25
 „παίνας καὶ Ἀργείας καὶ Ἀττικάς καὶ Κορινθίας.
 „ἔχεις δὲ ἄνδρα ἐπιτηδεύτατον ἀνδρῶν πάντων δέξαι
 „τε ἕκαστα τῆς Ἑλλάδος καὶ κατηγήσασθαι, τούτων
 „ὅς σευ τὸν πόδα ἐξήσατο.“ Ἀμείβεται Δαρεῖος·
 „ὦ γύναι, ἐπεὶ τοῖνυν ται δοκέει τῆς Ἑλλάδος ἡμέας 30
 „πρῶτα ἀποπειρᾶσθαι, κατασκόπους μοι δοκέει Περ-
 „σέων πρῶτον ἄμεινον εἶναι, ὁμοῦ τούτων τῷ σὺ λέ-
 „γεις, πέμψαι ἐς αὐτούς· οἱ μαθόντες καὶ ἰδόντες ἕκα-
 „στα αὐτῶν, ἐξαγγελέουσι ἡμῖν. καὶ ἔπειτα, ἐξέπι-
 135 „στάμενος, ἐπ' αὐτούς τρέψομαι.“ Ταῦτα εἰπὼς καὶ
 ἄμα ἔπος τε, καὶ ἔργον ἐποίησε. ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα
 ἡμέρῃ ἐπέλαμψε, καλέσας Περσέων ἄνδρας δοκίμους
 πεντεκαίδεκα, ἐνετέλλετό σφι, ἐπομένους Δημιακίδει,

mihi in Graeciam suscipe expeditionem: cupio enim, de quibus fando audiui, Laeaeas et Argivas et Atticas atque Corinthias habere famulas. Est autem tibi praesto vir omnium maxime idoneus, qui cuncta tibi in Graecia demonstret et viae dux sit; is qui tuum pedem sanavit. Respondit Darius: Quoniam igitur tibi placet, mulier, ut Graeciam statim experiamur, consultius mihi videtur exploratores primum, unâ cum hoc quem tu dicis, eo mittere; qui, postquam res Graecorum cunctas cognoverint spectaverintque, nobis sint renunciaturi. Ac deinde, rebus omnibus recte cognitis, arma contra illos convertam. (135.) Haec ille dixit: et dictum factum. Simul ac enim dies illuxit, quindecim probatos ex Persis viros vocat, cisque dat manda-

5 διεξελθὼν τὰ παραβαλίσσια τῆς Ἑλλάδος ὅπως τι
 μὴ διαδῆσεται σφας ὁ Δηموκῆδης, ἀλλὰ μὴ πάν-
 τως ὅπισω ἀπάξουσιν. ἐπιτάλαμενος δὲ τούτοις ταῦτα,
 δεύτερα καλέσας αὐτὸν Δημοκῆδεα, εἶδετο αὐτοῦ, ἕως
 ἐξηγησάμενος πᾶσαν καὶ ἐπιθεῖας τὴν Ἑλλάδα τοῖσι
 10 Πέρσῃσι, ὅπισω ἤξει. δῶρα δὲ μὴ τῷ πατρὶ καὶ τοῖσι
 ἀδελφεοῖσι ἐκέλευε πάντα τὰ ἐκείνου ἐπιπλα λαβόντα
 ἄγειν, φᾶς ἄλλα οἱ πολλαπλήσια ἀντιδώσειν πρὸς
 δὲ, εἰς τὰ δῶρα ὀλκάδα οἱ ἔσθῃ συμβαλέεσθαι, πλῆ-
 σας ἀγαθῶν παπτοίων, τὴν ἅμα οἱ πλεύσεσθαι. Δα-
 15 ρεῖος μὲν δὴ, δοκέειν ἑμοί, ἀπ' οὐδενὸς δολεροῦ κού
 ἐπαγγέλλετο οἱ ταῦτα. Δημοκῆδης δὲ, δείσας μὴ εὐ
 ἐκπιπρῶτο Δαρεῖος, αὐτὸν τι ἐπιδραμῶν πάντα τὰ διδό-

tum, ut Democeden comitantes maritima Graecia
 loca lustrant, nec vero committant ut ab ipsis pro-
 fugiat Democedes, sed omnino illum reducant. Haec
 postquam his mandata dedit, dein ipsum vocat Demo-
 ceden, illumque orat, ut, postquam itineris dux
 in Graeciam Persis illis fuisset, totamque eis de-
 monstrasset, ad se revertatur; iubetque eum, ut
 sua omnia quae moveri possent secum sumat, et
 dona adferat patri fratribusque; quorum loco se
 illi alia multis partibus copiosiora in vicem da-
 turum confirmat; praeterea ad transferenda dona
 onerariam navem se ei adtributurum, ait, omni-
 genis bonis refertam, quae simul cum eo sit navi-
 gatura. Darius igitur, ut mihi videtur, nullo do-
 loso consilio haec ei est pollicitus. Democedes vero,
 veritus ne se rex tentaret, non cupide oblata omnia
 arripuit: sed, res suas, ait, Susis se relicturum.

μενα ἐδέκετο· ἀλλὰ, τὰ μὲν ἑαυτοῦ κατὰ χώραν, ἔφη, καταλείψεν, ἵνα ὀπίσω σφέα ἀπελθὼν ἔχοι· τὴν μὲν τοι Ὀκείαδα, τὴν οἱ Δαρεῖος ἐπαγγέλλετο εἰς τὴν δωρεὴν τοῖσι ἀδελφεοῖσι, δεκῆσθαι ἔφη. ἐντειλάμενος δὲ καὶ τούτῳ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, ἀποστέλλει αὐτοὺς ἐπὶ Θάλασσαν.

- 136 Καταβάντες δὲ οὕτω εἰς Φοινίκην, καὶ Φοινίκης εἰς Σιδῶνα πόλιν, αὐτίκα μὲν τριήρας δύο ἐπλήρωσαν, ἅμα δὲ αὐτῇσι καὶ γαυλὸν μέγαν, παντοίων ἀγαθῶν. παρεσκευασμένοι δὲ πάντα, ἔπλεον εἰς τὴν Ἑλλάδα· προσίσχοντες δὲ, αὐτῆς τὰ παραβαλάντια ἐθνεύντο, καὶ ἀπεγράφοντο· εἰς δὲ, τὰ πολλὰ αὐτῆς καὶ οὐνομαστότατα θεησάμενοι, ἀπίκοντο τῆς Ἰταλῆς εἰς Τάραντα. Ἐνθαῦτα δὲ ἐκ ῥηστῶν τῆς Δημοκῆδεος, Ἀριστοφιλίδης τῶν Ταραντίνων ὁ βασιλεὺς, τοῦτο μὲν

ut post reditum eas haberet; onerariam autem navem, quam ei promitteret Darius ad dona fratribus perferenda, accipere se, alt. Haec igitur mandata postquam et Persis et Democedi Darius dedit, ad mare eos dimisit.

(136.) Itaque hi quum in Phoenicem et Phoenices urbem Sidonem descendissent, protinus duas triremes instruxerunt, simulque cum his ingentem gaulum (onerariam navem) omni honorum genere impleverunt; rebusque cunctis praeparatis, in Graeciam navigarunt. Quo ubi adpulerunt, oras omnes contemplati sunt descripseruntque: deinde, postquam pleaque et maxime notabilia spectarunt, Tarentum in Italiam pervenerunt. Ibi vero Democedi indulgens Aristophilides, rex Tarentinorum, et gubernacula

- 10 τὰ πηδάλια παρέλυσεν τῶν Μηδικῶν νεῶν· τοῦτο δὲ, αὐτοὺς τοὺς Πέρσας ἔρξε, ὡς κατασκόπους δῆθεν ὄντας. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἔπασχον, ὁ Δημοκῆδης ἐς τὴν Κρότωνα ἀπικνέεται. ἀπυγμένου δὲ ἤδη τούτου ἐς τὴν ἑαυτοῦ, ὁ Ἀριστοφιλίδης ἔλυσεν τοὺς Πέρσας, καὶ
15 τὰ παρέλαβε τῶν νεῶν, ἀπέδωκε σφι. Πλείοντες δὲ ἐν- 137
θεύτην οἱ Πέρσαι, καὶ διώκοντες Δημοκῆδεα, ἀπικνέονται ἐς τὴν Κρότωνα· εὐρόντες δὲ μιν ἀγοράζοντα, ἀπτόντο αὐτοῦ. τῶν δὲ Κροτωνιητῶν οἱ μὲν, καταρρώδοντες τὰ Περσικὰ πηγύματα, προϊέναι ἐτοίμοι ἔσαν· οἱ δὲ ἀντάπτοντό τε, καὶ τοῖσι σκυτάλοισι ἔπαιον τοὺς Πέρσας, προϊσχομένους ἔπεα τάδε· „ Ἄνδρες Κροτωνιῆται,
„ ὄρατέ τὰ ποιέετε· ἄνδρα βασιλῆος δρηπέτην γερόμε-
„ νον ἐξαίρεσθε. κῶς ταῦτα βασιλῆϊ Δαρείῳ ἐκχρήσει
10 „ περιῦβρίσθαι; κῶς δὲ ὑμῖν τὰ ποιούμενα ἔξει κα-

navium Medicarum solvi iussit, et ipsos Persas detinuit, tamquam speculatores: interimque, dum illis hoc accidit, Democedes Crotonem abiit. Qui postquam domum ad suos pervenit, Persas Aristophildes custodia cmisit, et, quae de navibus eorum demerat, illis restituit. (137.) Inde Persae navibus profecti, Democeden persequentes, Crotonem pervenerunt: ubi quum eum in foro invenissent versantem, manus ei iniecerunt. Ibi tum Crotoniatarum alii, Persarum opes veriti, tradere illum parati erant: alii vero Persis vicissim manus iniicientes, fustibus eos percutiebant. Quibus illi haec verba proferebant: *Viri Crotoniatae, videte quid faciatis! hominem, qui Regis servus fugitivus est, eripitis. Quomodo rex Darius patienter feret tali contumelia adfici?*

„λῶς, ἢ ἀπέλθοις ἡμέας; ἐπὶ τίνα δὲ τῆσδε προτέ-
 „ρην στρατεύσομεθα πόλιν; τίνα δὲ πρότερον ἀνδραπο-
 „δίξομαι πειρησόμεθα;“ Ταῦτα λέγοντες, τοὺς Κρο-
 τωνήτας οὐκ ὦν ἐπειθον ἀλλ' ἐξαιρεθέντες τε τὸν Δη-
 μοκῆδεα, καὶ τὸν γαυλὸν τὸν ἅμα ἄγοντο ἀπαρε- 15
 θεύτες, ἀπέπλεον ὀπίσω εἰς τὴν Ἀσίην, οὐδ' ἔτι ἐξή-
 τησαν τὸ προσωτέρω τῆς Ἑλλάδος ἀπικόμενοι ἐκμα-
 θεῖν, ἐστειρημένοι τοῦ ἡγεμόνος. Τοσόνδε μέντοι ἐντεί-
 λατο σφι Δημοκῆδης ἀναγομένοισι, κελεύων εἰπεῖν
 Δαρείῳ σφέας, ὅτι ἄρμονται τὴν Μίλωνος θυγατέρα 20
 Δημοκῆδης γυναῖκα. τοῦ γὰρ δὴ παλαιστὴν Μίλωνος
 ἦν ὄνομα πολλὸν παρὰ βασιλῆϊ. κατὰ δὲ τοῦτό μοι
 δοκεῖ σπεῦσαι τὸν γάμον τοῦτον. τελέσας χρήματα
 μεγάλα Δημοκῆδης, ὥα Φανῇ πρὸς Δαρείου εἶναι καὶ
 138 ἐν τῇ ἐωυτοῦ δάκιμος. Ἀναχθέντες δὲ ἐκ τῆς Κρότω-

*et quo pacto vobis impune abibit facinus, si nobis
 illum eripueritis? Cui prius, quam huic civitati,
 bellum inferemus? quam priorem sub iugum mit-
 tere conabimur? Haec illi dicentes non moverunt
 Crotoniatis: sed, crepto sibi Democede, atque etiam
 gaulo spoliati, quem adduxerant, in Asiam sunt re-
 versi; neque porro Graeciam adire aliasque Graeciae
 partes cognoscere cupivere, duce privati. Hoc tamēn
 eis abeuntibus mandatum Democedes dedit, nuncia-
 rent Dario, Democeden filiam Milonis sibi despon-
 disse uxorem. Erat enim apud regem celebre Milonis
 nomen luctatoris: atque hac nimirum de caussa vide-
 tur mihi Democedes, magna vi pecuniae erogata, pro-
 perasse hoc matrimonium, ut adpareret Dario, esse
 ipsum etiam in patria spectatum virum. (138.) Cro-*

νος οἱ Πέρσαι, ἐκπίπτουσι τῇσι νηυσὶ ἐς Ἰηπυγίην· καί
σφεας, δουλεύοντας ἐνθαῦτα, Γίλλος ἀνὴρ Ταραντῖνος
Φυγαῖς ρυσάμενος, ἀπήγαγε παρὰ βασιλέα Δαρεῖον.
5 ὁ δὲ ἀντὶ τούτων ἐταῖμος ἦν δίδοναι τοῦτο ὅ τι βούλοιτο
αὐτός. Γίλλος δὲ αἰρέεται κάτοδόν οἱ ἐς Τάραντα γε-
νέσθαι, προαπηγησάμενος τὴν συμφορὴν. ἵνα δὲ μὴ
συνταράξῃ τὴν Ἑλλάδα, ἣν δι' αὐτὸν στόλος μέγας
πλὴν ἐπὶ τὴν Ἰταλίην, Κνιδίους μούρους ἀποχερᾶν οἱ,
10 ἔφη, τοὺς κατὰγοντας γίνεσθαι· δοκέων, ἀπὸ τούτων,
ἐσθλὴν τοῖσι Ταραντῖνοισι φίλων, μάλιστα δὲ τὴν κά-
τοδόν οἱ ἔσεσθαι. Δαρεῖος δὲ ὑποδεξάμενος ἐπέτελλε·
πρῆμιν γὰρ ἄγγελον ἐς Κνίδον, καταγεῖν σφέας ἐκέ-
λευε· Γίλλον ἐς Τάραντα. πειθόμενοι δὲ Δαρεῖω Κνί-
15 διοῖ, Ταραντῖνους οὐκ ὦν ἐπειθον, βίην δὲ ἀδύνατοι ἦσαν

tone profecti Persae, cum navibus in Iapygiam [Apu-
liam] eiectioni sunt: ubi quum in servitutem essent red-
dacti, *Gillus* eos liberavit, exsul Tarentinus, et ad
regem Darium reduxit. Pro quo beneficio quum ei,
quidquid postulasset, dare paratus rex esset; *Gillus*,
exposita sua calamitate, petiit ut in patriam Taren-
tum ex exsilio restitueretur. Ne autem Graeciam
conturbaret, si propter ipsum magna classis in Ita-
liam navigaret, *Cnidios solos*, ait, *ad se reducen-*
dum sufficere; ratus, ab his maxime, quippe Taren-
tinorum amicis, reditum sibi procuratum iri. Id Da-
rius recepit ei, et promisso stetit: misso enim ad
Cnidios nuncio, imperavit his ut Tarentum reduce-
rent *Gillum*. Sed Cnidii, Dario obsequentes, Taren-
tinis ut eum reciperent non persuaserunt; ad vim vero
adhibendam parum validi erant. Ita igitur haec res

προσφέρειν. Ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐπρήχθη· οὗτοι δὲ πρῶτοι ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπίκοντο Πέρσαι, καὶ οὗτοι διὰ τοιόνδε πρῆγμα κατὰσκοποι ἐγένοντο.

139 ΜΕΤΑ δὲ ταῦτα, Σάμον βασιλεὺς Δαρεῖος αἰρεῖι, πόλιων πασέων πρώτην Ἑλληνίδων καὶ βαρβάρων, διὰ τοιήνδε τινα αἰτίην. Καμβύσῳ τοῦ Κύρου στρατευομένου ἐπ' Αἴγυπτον, ἄλλοι τε συχνοὶ ἐκ τῆς Αἴγυπτον ἀπίκοντο Ἕλληνας, οἱ μὲν, ὡς οἶκος, κατ' ἐμπορίην· οἱ δὲ, στρατευόμενοι· οἱ δὲ τινες, καὶ αὐτῆς τῆς χώρας θηταί· τῶν ἣν καὶ Συλοσῶν ὁ Δαίκεος, Πολυκράτεός τε ἐὼν ἀδελφεός, καὶ Φρύγων ἐκ Σάμου. Τοῦτον τὸν Συλοσῶντα κατέλαβε εὐτυχίῃ τις τοιήδε. λαβὼν χλανίδα καὶ περιβαλόμενος πυρρὴν, ἠγόραζε ἐν τῇ Μέμφι· ἰδὼν δὲ αὐτὸν Δαρεῖος, δορυφόρος τε ἐὼν Καμβύσῳ, καὶ λόγου οὐδενός κω με-

gestae sunt: hique primi fuere Persae, qui ex Asia in Graeciam venere, et talem ob causam speculatum erant missi.

(139.) Post haec *Samum* cepit rex *Darius*: est-que haec prima ex urbibus vel Graecorum vel barbarorum, quae sub illius imperio vi capta est. Capta est autem tali ex causa. Quo tempore Cambyses expeditionem in Aegyptum suscepit, frequentes Graeci in Aegyptum venerant; alii (ut consentaneum est) negotiandi causa, alii militandi, alii solummodo spectandae gratia regionis. Horum in numero *Syloson* erat, Aeacis filius, frater Polycratis, Samo exsulans. Huic Sylosonti, talis quaedam oblata fortuna est. Sumto rutilo pallio, hoc circumdatus obambula-bat Memphi in foro: quem ubi conspexit *Darius*,

γαλόν, ἐπέκρινε τῆς χλαμίδος, καὶ αὐτὸν προσέ-
 15 λας ἐπεδριμέντα τῆς χλαμίδος, θύῃ τῷ χλαμίδος,
 λέγει· „Ἐγὼ ταύτην πωλῶ μὲν οὐδὲν χρημάτων·
 „ἐδώκεν δὲ ἄλλος, εἰ περ οὗτω δὲ γινώσκαι πάντας
 „τα·“ Αἰσθας ταῦτα ὁ Δαρίος, παραλαμβάνει τὸ
 ἕμα. Ὁ μὲν δὲ Συλοσὼν ἐπίσταται αἰ τοῦτο ἀπε- 140
 λελῆναι δὲ εὐχόμεν. ὡς δὲ τοῦ χρόνου προβαίνοντος
 Καμβύσης τε ἀπέθανε, καὶ τῷ Μάγῳ ἐπακίστησαν αἱ
 ἐπὶ, καὶ ἐκ τῶν ἐπὶ Δαρίους τὴν βασιλείαν ἐσχί-
 5 πύσσεται ὁ Συλοσὼν, ὡς ἡ βασιλείη περὶ αὐτοῦ ἐς
 τοῦτον τὸν ἄνδρα, τῷ κατὰ αὐτὸς ἔδωκε ἐν Αἰγύπτῳ
 δοῦναι τὸ ἕμα. ἀναβὰς δὲ ἐς τὰ Σούσα, ἕρπτε ἐς
 τὰ πρόθυρα τῶν βασιλῆος οἰκίαν, καὶ ἐφ᾽ ἡ Δαρίον

qui satellites tunc erat Cambyasis, nec ullo dum no-
 mine clarus; cupidine pallii captus, adit Sylosontem,
 illud mercaturus. Syloson, vehementer cupidum ami-
 culi videns Barium, divino quodam instinctu ait:
*Equidem hoc pallium nullo vendo pretio: do tibi
 vero gratis, si omnino ita tuum illud fieri cupis.*
 Quo laudato responso, accipit pallium Darius. (140.)
 Iamque existimabat Syloson, se propter nimiam animi
 bonitatem amiculum hoc perdidisse. Interiecto vero
 tempore, postquam mortuo Cambyse adversus Ma-
 gum coniuraverant septemviri, et ex septem virorum
 numero Darius regnum obtinuerat; rescivit Sylo-
 son, in manus eiusdem viri transiisse regnum, cui
 olim ipse in Aegypto amiculum, cuius ille fuisse cu-
 pidus, dono dedisset. Itaque Susa adscendit, sedens-
 que in vestibulo aedium regiarum, ait, *se de Dario*

εὐεργέτης εἶναι. ἀγγέλλει ταῦτα ἀκούσας ὁ πύλου-
 ρὸς τῷ βασιλεῖ. ὃ δὲ, θωπεύσας λέγει πρὸς αὐτόν· 10
 „Καὶ τίς ἐστὶ Ἑλλήνων εὐεργέτης, ὃ ἐγὼ προαιδεύ-
 „μαι, νεωστὶ μὲν τὴν ἀρχὴν ἔχων; ἀναβέβηκε δ' ἢ
 „τις ἢ οὐδεὶς καὶ παρ' ἡμέας αὐτῶν. ἔχω δὲ χρεὸς
 „εἰπεῖν οὐδὲν ἀνδρὸς Ἑλλήνος. ὅμως δὲ αὐτὸν παρά-
 „γεται ἔσω, ἵνα εἰδῶ τί θέλων λέγει ταῦτα.“ Πα- 15
 ρῆγε ὁ πύλουρος τὸν Συλοσῶντα· στάντα δὲ εἰς μέσον
 εἰρώτευν οἱ ἑρμηνεῖς τίς τε εἴη, καὶ τί ποιήσας, εὐε-
 γέτης Φησὶ εἶναι βασιλῆος. εἶπε ὧν ὁ Συλοσῶν πάν-
 τα τὰ περὶ τὴν χλανίδα γενόμενα, καὶ ὡς αὐτὸς εἴη
 κείνος ὁ δούς. ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Δαρεῖος· „ὦ 20
 „γενναῖότατε ἀνδρῶν, σὺ κείνος εἶ, ὃς ἐμοὶ σὺδεμήν
 „ἔχοντί καὶ δύναμιν ἔδωκας, εἰ καὶ σμικρὰ; ἀλλ'

bene meruisse. Id ubi audivit portae custos, renun-
ciavit regi; et ille miratus, ait secum ipse: Quis
tandem Graecus est, qui bene de me meruerit, cui
ego gratiam debeam, qui nuper modo regnum ob-
tinui? Vix unus aut nullus adhuc ex illa gente
ad me adscendit: neque quidquam dicere possum
quod Graeco cuiquam homini debeam. Verum ta-
men producite eum intro, ut sciam quid sibi velit
homo, quod istud dicat. Introducit ianitor Sylo-
sontem; stantemque in medio interrogant interpre-
tes, quis sit: quove facto bene se de Rege meruisse
dicat. Exponit igitur ille rem omnem ad amiculum
spectantem; adfirmatque se illum esse qui ei illud
dono dederit. Tum rex, O liberalissime hominum,
ait, tu ergo ille es, qui mihi nullam dum potesta-
tem habenti donum dedisti? quod etsi exiguum,

„ὦν ἴση γέ ἡ χάρις ὁμοίως ὥς εἰ νῦν κοθέν τι μέγα
 „λάβοιμι. ἀνθ' ὧν τοι χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἄπλετον
 25 „δίδωμι. ὥς μὴ κοτέ τοι μεταμελήσει Δαρεῖον τὸν
 „Υστάσπεος εὖ ποιήσαντι.“ Λέγει πρὸς ταῦτα ὁ
 Συλοσῶν. „Ἐμοὶ μῆτε χρυσόν, ὦ βασιλεῦ, μῆτε
 „ἄργυρον δίδου, ἀλλ' ἀνασωσάμενός μοι δὸς τὴν πα-
 „τρίδα Σάμον τὴν νῦν, ἀδελφοῦ τοῦ ἐμοῦ Πολυκρά-
 30 „τεος ἀποθανόντος ὑπὸ Ὀροίτῳ, ἔχει δοῦλος ἡμέτερος.
 „ταύτην μοι δὸς ἄνευ τε φόνου καὶ ἐξανδραποδίστιος.“
 Ταῦτα ἀκούσας Δαρεῖος, ἀπέστειλε στρατιὴν τε καὶ 141
 στρατηγὸν Ὀτάνην, ἀνδρῶν τῶν ἐπτὰ γενόμενοι ἐν-
 τελαήμενος, ὅσων εἰδήθη ὁ Συλοσῶν, ταῦτα οἱ ποιῆειν
 ἐπιτέλῃα. καταβὰς δὲ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ὁ Ὀτάνης,
 5 ἔστειλε τὴν στρατιήν.

Τῆς δὲ Σάμου Μαιάνδριος ὁ Μαιανδρίου εἶχε τὸ 142

*tamen prorsus aequale est beneficium, ac si nunc
 magnum quidpiam alicunde accipiam. Pro quo
 tibi ego ingens auri argentique pondus reddo, ne
 umquam te poeniteat, Dario Hystaspis filio bene-
 ficium contulisse. Ad haec Syloson: Nec auro me,
 Rex, nec argento dona: sed patriam meam Samum
 serva, mihi que redde; quam nunc, postquam fra-
 ter meus Polycrates ab Oroete interfectus est,
 tenet servus noster. Hanc mihi da, a caedibus et
 servitute liberatam. (141.) His auditis, Darius exer-
 citum misit ducemque Otanen, unum e numero sep-
 tem virorum, cui mandat ut omnia effecta det quae
 Syloson petiisset. Itaque ad mare descendit Otanes,
 exercitumque contraxit.*

(142.) *Sam* i tunc imperium tenebat *Maeandrius*,

κράτος, ἐπιτροπαίην παρὰ Πολυκράτους λαβὼν, τὴν
 ἀρχὴν τῶ δικαιοτάτῳ ἀνδρῶν βουλομένῳ γενέσθαι, οὐκ
 ἐξεγένετο. Ἐπειδὴ γὰρ οἱ ἐξαγγέλβη ὁ Πολυκράτης
 θάνατος, ἐποίηε τοιαῦδε. πρῶτα μὲν, Διὸς Ἐλευθερίου 5
 βωμὸν ἰδρύσατο, καὶ τέμενος περὶ αὐτὸν οὖρισε τοῦτο,
 τὸ νῦν ἐν τῷ προαστείῳ ἐστί. μετὰ δέ, ὡς αἱ ἐπιποιήτο,
 ἐκκλησίην συναγείρας πάντων τῶν ἀστῶν, ἐλεξε ταῦδε
 „Ἐμοί, ὡς ἴστε καὶ ὑμεῖς, σκῆπτρον καὶ δυνάμει, πᾶ-
 „σα ἢ Πολυκράτης ἐπιτέτραπται, καὶ μοῖ παρέρχει 10
 „νῦν ὑμέων ἀρχεῖν ἐγὼ δέ, τὰ τῷ πέλας ἐπιπλήσ-
 „σω, αὐτὸς κατὰ δυνάμειν οὐ ποιήσω. ὅτε, γὰρ μοι
 „Πολυκράτης ἤρεσκε δεσπόζων ἀνδρῶν ὁμοίων ἐαυτῷ,
 „οὔτε ἄλλος ὅστις τοιαῦτα ποιεῖ. Πολυκράτης μὲν
 „νῦν ἐξέπλησε μοῖρην τὴν ἐαυτοῦ ἐγὼ δέ, ἐς μέσον 15

Macandrii filius, cui cura regni a Polycrate fuerat com-
 missa. Hic, quum voluisset vir esse omnium iustissi-
 mus, perficere propositum non potuerat. Postquam
 enim nunciatus ei interitus erat Polycratis, haecce
 fecit. Primum, *Iovis Liberatoris* aram constituit, et
 templum circa illam designavit, hoc ipsum quod etiam
 nunc est in suburbio. Dein, hoc perfecto, concione
 convocata civium omnium, haec apud eos verba fecit.
Mihi, ut etiam nostis ipsi, sceptrum Polycratis
atque potestas omnis commissa est: nihilque nunc
prohibet, quo minus regnum in vos capessam. At,
quod in aliis ego reprehendo, id quoad in me est,
non faciam ipse: nec enim mihi Polycrates placuit,
in viros sibi pares dominium exercens; nec alius
quisquam, qui hoc facit. Polycrates igitur nunc
fatum suum explevit: ego vero, regnum in medio

„τὴν ἀρχὴν τίθεις, ἰσὺν νόμῳ ὑμῖν προαγορεύω. Τόσα
 „θε μίντοι δικαίῳ γέρεα ἐμωυτῷ γενέσθαι· ἐκ μὲν γε
 „τῶν Παλῦκράτεος χρημάτων, ἑξαίρετα ἕξ τάλαντα
 „μοι γενέσθαι· ἰρωσύνην δὲ πρὸς τοῦτοισι αἰρεῦμαι αὐ-
 20 „τῷ τ' ἐμοί, καὶ τοῖσι ἀπ' ἐμεῦ αἰεὶ γινομένοισι, τοῦ
 „Διὸς τοῦ Ἐλευθερίου· τῷ αὐτὸς τε ἱρὸν ἰδρυσάμεν,
 „καὶ τὴν Ἐλευθερίην ὑμῖν περιτίθῃμι.“ Ὁ μὲν δὴ ταῦ-
 τα τοῖσι Σαμίοις ἐπαγγέλλετο· τῶν δὲ τις ἑξανα-
 στας εἶπε, „Ἀλλ' οὐδ' ἄξιός ἐστι σύ γε ἡμέων ἀρχεῖν,
 25 „γεγονώς τε κακὸς καὶ ἐὼν ὀλέθρος· ἀλλὰ μᾶλλον
 „ὅπως λόγον δώσεις τῶν μετεχείρισας χρημάτων.“
 Ταῦτα εἶπε, ἐὼν ἐν τοῖσι ἀστοῖσι δόκιμος, τῷ οὐνομα 143
 ἦν Τελεσάρχος. Μαιάνδριος δὲ, νόῳ λαβὼν, ὥς, εἰ
 μετήσσει τὴν ἀρχὴν, ἄλλος τις ἀντ' αὐτοῦ τύραννος κα-
 ταστήσεται, οὐδ' ἔτι ἐν νόῳ εἶχε μετιέναι αὐτήν. ἀλλ'

deponens, iuris aequabilitatem vobis pronuncio.
Aequum tamen censeo, ut haecce mihi praemia
hōioresque tribuantur: ex pecuniis Polycratis
praecipua sex talenta: tum sacerdotium mihi meis-
que in omne tempus posteris postulo Iovis Libe-
ratoris, cui et templum ego dedicavi, et [cuius no-
mine] libertatem vōbis trado. Haec quum a Samiis
Macandrius postulasset, surgens aliquis ait: At non
tu dignus es qui nobis imperes, pravus qui fuisti
et pestifer homo; quin potius dignus es qui pecu-
niarum, quas administrasti, reddas rationem.
 (143.) Haec dixit homo spectatus inter cives, cui
 erat nomen Telesarchus. Tum vero *Macandrius*, se-
 cum reputans, si dominatum ipse deponeret, fore ut
 alius quispiam in ipsius locum tyrannus constitua-

ὡς ἀνεχώρησε εἰς τὴν ἀκρόπολιν, μεταπεμπομένοις ἑνα 5
 ἑκάστον, ὡς δὴ λόγον τῶν χρημάτων δώσειν, συνέλα-
 βέ σφεας καὶ κατέδησε. οἱ μὲν δὲ ἐδεδέατο Μαιάν-
 δριον δὲ μετὰ ταῦτα κατέλαβε νοῦσος. ἐλπίζον δὲ μιν
 ἀποθανέεσθαι ὁ ἀδελφεὸς, τῷ οὐνομα ἦν Λυκάρετος,
 ἵνα εὐπετεστέρως κατὰσχη τὰ ἐν τῇ Σάμῳ πρήγμα- 10
 τα, κατακτείνει τοὺς δεσμώτας πάντας. οὐ γὰρ δὴ,
 ὡς οἴκασι, ἐβουλέατο εἶναι ἐλεύθεροι.

- 144 Ἐπειδὴ ὧν ἀπίκοντο εἰς τὴν Σάμον οἱ Πέρσαι, κα-
 τάγοντες Συλοσῶντα, οὐ τε τίς σφι χεῖρας ἀνταίρε-
 ται, ὑπόσπονδοί τε ἔφασαν εἶναι ἐτοῖμοι οἱ τοῦ Μαιαν-
 δρίου στασιῶνται, καὶ αὐτὸς Μαιάνδριος, ἐκχωρῆσαι
 ἐκ τῆς νήσου. κατανείσαντος δ' ἐπὶ τούτοις Ὀτάνῳ 5

tur, ne quidem amplius deponere potestatem decre-
 vit. Sed, postquam in arcem est reversus, singulos
 deinceps ad se vocavit, quasi rationem redditurus
 administratae pecuniae; eosque comprehensos, in
 vincula coniecit. Qui dum ita in custodia servantur,
 posthaec Maeandrius in morbum incidit. Tunc frater
 eius, cui nomen erat Lycaretus, moriturum illum
 ratus, quo facilius ipse rerum Sami potiretur, vin-
 ctos cunctos interfecit. Nec enim, ut videtur, vo-
 luerant illi [ea conditione quam eis Lycaretus propo-
 suit] liberari.

(144.) Iam postquam Persae Samum venerunt,
 Sylosontem in regnum restituturi, nemo manus con-
 tra eos sustulit: sed, qui Maeandrio favebant, atque
 ipse etiam Maeandrius, professi sunt, paratos se
 esse data fide excedere insulâ. Quam conditionem

καὶ σπείσασμένον, τῶν Περσέων οἱ πλείστου ἄξιοι θρό-
 νους. Θέμενοι, κατεναντίον τῆς ἀκροπόλεως ἐκατέατο.
 Μαianeδρίῳ δὲ τῷ τυράνῳ ἦν ἀδελφεὸς ὑπομαργότερος, 145
 τῷ ὄνομα ἦν Χαρίλεως· οὗτος ὅ τι δὴ ἔξαμαρτῶν, ἐν
 γοργύρῃ ἐδέδετο· καὶ δὴ τότε ἐπακούσας τε τὰ πρῆσ-
 σόμενα, καὶ διακύψας διὰ τῆς γοργύρης, ὥς εἶδε τοὺς
 5 Πέρσας εἰρηναίως κατημένους, ἐβόα τε καὶ ἔφη λέ-
 γων, Μαianeδρίῳ θέλειν ἐλθεῖν εἰς λόγους. ἐπακούσας
 δὲ ὁ Μαianeδρίος, λύσαντας αὐτὸν ἐκέλευε ἄγειν παρ'
 ἐαυτὸν, ὥς δὲ ἄχθη τάχιστα, λοιδορέων τε καὶ κακί-
 ζαν· μιν, ἀνέπειθε ἐπιθέσθαι τοῖσι Πέρσῃσι, λέγων τοιαύ-
 10 δέ· „Ἐγὼ μὲν, ὦ κακίστε ἀνδρῶν, εἶντα σεαυτοῦ ἀδελ-
 „φῶν, καὶ ἀδικήσαντα οὐδὲν ἄξιον δεσμοῦ, δῆσας γορ-
 „γύρης ἡξίωσας· ὁρέων δὲ τοὺς Πέρσας ἐκβάλλοντάς

quum probasset *Otanes*, fidemque dedisset et accepisset; Persarum nobilissimi, positis sellis, ex adverso arcis residebant. (145.) Erat *Maeandrio* tyranno frater haud satis compos mentis, nomine *Charilaus*; qui, quod nescio quid deliquerat, in subterraneo carcere vinctus erat. Hic tunc, postquam quae gerebantur audivit, et per carceris fenestram prospectans Persas vidit tranquille sedentes, clamavit, dicens *velle se in colloquium venire Maeandrii*. Quo audito, *Maeandrius* vinculis eum solvi iussit, ad seque adduci. Et ille, simulatque adductus est, increpans fratrem et ignavum adpellans, persuadere ei conatus est, ut in Persas impetum faceret, his usus verbis. *Me vero*, inquit, *ὁ hominum pessime, tuum fratrem*, qui nihil deliqui quod vinculis dignum esset, ad vincula et subterraneum carcerem con-

M

Herod. T. II. P. I.

- „τε σε καὶ ἀνοικόν ποιεῦντας, οὐ τολμᾶς τίσασθαι,
 „οὐτὰρ δὴ τί ἔοντας εὐπετέας χειρωθῆναι; Ἀλλ', εἰ τι
 „σύ σφεας καταρρώδῃκας, ἐμοὶ δὲ τοὺς ἐπικούρους, 15
 „καὶ σφεας ἐγὼ τιμωρήσομαι τῆς ἐνθαδὲ ἀπίξιος" αὐ-
 „τόν δέ σε ἐκπέμψαι ἐκ τῆς νήσου ἐτόίμος ἔημι.“
 146 Ταῦτα ἔλεξε ὁ Χαρίλεως. Μαιάνδριος δὲ ὑπέλαβε
 τὸν λόγον· ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο ἀφρόσυ-
 νης ἀπικόμενος, ὡς δοῦναι τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν πρὸς-
 σθαι τῆς βασιλῆος, ἀλλὰ φθονήσας μᾶλλον Συλο-
 σῶντι, εἰ ἀπονῆτι ἐμelle ἀπολάμψεσθαι ἀκέραιον τὴν 5
 πόλιν. ἐρεθίσας ὦν τοὺς Πέρσας, ἔθηκε ὡς ἀσθενέστα-
 τα ποιῆσαι τὰ Σάμια πρήγματα, καὶ οὕτω παρα-
 δίδοναι· εὐ ἐξέπιστάμενος, ὡς παθόντες οἱ Πέρσαι κα-
 κῶς, προσεμπικρανέεσθαι ἐμellon τοῖσι Σαμίοις· εἰ-

*demnasti: Persas vero quum videas te eiicientes et
 in exsilium agentes, non audes poenam ab illis
 repetere, licet ita facile opprimi possint. Quod si
 tu illos perhorrescis, at mihi da auxiliâres, et
 ego ab illis ob terrae nostrae invasionem poenas
 sumam: teque ipsum paratus sum ex insula di-
 mittere. (146.) Haec a Charilao dicta probavit Mae-
 andrius; ut mihi quidem videtur, non quod eo stul-
 titiae venisset, ut existimaret suas copias superiores
 futuras copiis regis; sed potius invidens Sylosonti,
 si civitatem salvam et integram nullo labore obtinuis-
 set. Itaque, irritando Persas, voluit res Samiorum
 quam maxime infirmas reddere, atque ita urbem tra-
 dere: bene quippe gnarus, si male acciperentur Per-
 sae, tanto magis eos exasperatum iri adversus Sa-
 mios; et notum sibi exitum habens, per quem tuto*

272, 32.

- 10 δὴς τε ἐαυτῷ ἀσφαλέα ἐκδυσιν εἴουσιν ἐκ τῆς νήσου
τότε, ἐπεὶ αὐτὸς βούληται· ἐπεποιήτο γὰρ οἱ κρυπτῇ
διώρυξ, ἐκ τῆς ἀκροπόλιος φέρουσα ἐπὶ θάλασσαν.
Αὐτὸς μὲν δὴ ὁ Μαιάνδριος ἐκπλέει ἐκ τῆς Σάμου·
τοὺς δὲ ἐπικούρους πάντας ὀπλίσας ὁ Χαρίλεως, καὶ
15 ἀναπέτασας τὰς πύλας, ἐξῆκε ἐπὶ τοὺς Πέρσας, οὔτε
προσδεκόμενους τοιοῦτο οὐδὲν, δοκέοντάς τε δὴ πάντα
συμβεβάναι· ἐμπεσόντες δὲ οἱ ἐπικούροι, τῶν Περ-
σῶν τοὺς διφροφωρευμένους τε καὶ λόγου πλείστου ἐόν-
τας ἐκτείνον· καὶ οὗτοι μὲν ταῦτα ἐποίουν, ἡ δὲ ἄλλη
20 στρατιὴ ἢ Περσικὴ ἐπεβοήθει· πιεζέμενοι δὲ οἱ ἐπί-
κούροι, ὀπίσσω κατελήθησαν εἰς τὴν ἀκρόπολιν. Ὅτα- 147
νης δὲ ὁ στρατηγὸς, ἰδὼν πάθος μέγα Πέρσας πεπον-
θότας, ἐντολαίς τε, τὰς Δαρεῖος οἱ ἀποστέλλων ἐνε-
τέλλετο, μῆτε κτείνειν μηδὲνα Σαμίων, μῆτε ἀνδρα-
5 ποδιζεσθαι, ἀπαθέα τε κακῶν ἀποδοῦναι τὴν νῆσον

ex insula evadere, simulatque voluisset, posset: effo-
diendum enim sibi curaverat occultum cuniculum,
ex arce ad mare ducentem. Ipse igitur Maeandrius
Samo navi egreditur: Charilaus vero auxiliares cun-
ctis armis instructos, apertis portis, adversus Persas
educit, nihil tale exspectantes, omniaque convenisse
existimantes. Et auxiliares, impetu facto, nobiles
Persas sellis insidentes interficiunt. Dum vero hi id
faciunt, suppetias interim adcurrunt reliquae Persa-
rum copiae: a quibus repulsi auxiliares, in arce sunt
conclusi. (147.) Otanes vero dux, ingentem videns
calamitatem, quam passi erant Persae, neque man-
data ignorans, quae illi Darius, quum eum Samum
mitteret, dederat, ne Samiorum quemquam vel oc-

Συλοσῶντι· τούτων μὲν τῶν ἐντολέων μεμνημένος, ἐπε-
 λανθάνετο· ὁ δὲ παρήγγειλε τῇ στρατῇ, πάντα τὸν ἀν-
 λάβωσι, καὶ ἄνδρα καὶ παῖδα, ὁμοίως κτενεῖν. ἐν-
 θαῦτα τῆς στρατῆς οἱ μὲν τὴν ἀκρόπολιν ἐπολιορκεον,
 οἱ δὲ ἔκτεινον πάντα τὸν ἐμποδὼν γινόμενον, ὁμοίως ἐν.¹⁰
 148 τε ἱρῶ καὶ ἔξω ἱροῦ. Μαιάνδριος δ' ἀποδράς ἐκ τῆς
 Σάμου, ἐκπλέει εἰς Λακεδαίμονα· ἀπικόμενος δ' εἰς
 αὐτὴν, καὶ ἀνενεικάμενος τὰ ἔχων ἐξεχώρησε, ἐποίησε
 τοιαῦτα. ὅπως ποτήρια ἀργυρεὰ τε καὶ χρύσεια προσέτετο,
 ὁ μὲν θρόαποντες αὐτοῦ ἐξέσμων αὐτὰ· ὁ δὲ αὖ τὸν 5
 χρόνον τούτον τῷ Κλεομένει τῷ Ἀναξανδρίδῃ ἐν λό-
 γοις ἐὼν, βασιλεύοντι Σπάρτης, προῆγε μιν εἰς τὰ οἰ-
 κία. ὅπως δὲ ἴδοιτο Κλεομένης τὰ ποτήρια, ἀπεθώμαζε
 τε καὶ ἐξεπλήσσετο· ὁ δὲ αὖ ἐκέλευε αὐτέων ἀποφείρε-

*cideret vel in servitutem redigeret, sed immunem
 malorum insulam traderet Sylosonti; mandata
 ista lubens volens oblitus est, edixitque exercitui,
 quemcumque nacti essent, sive virum, sive puerum,
 eum perinde interficerent. Ibi tum militum alii op-
 pugnarunt arcem, alii vero obvium quemque inter-
 fecerunt, nullo discrimine sive sacro in loco, sive in
 profano. (148.) Maeandrius, Samo profugiens,
 Lacedaemonem navigavit. Quo postquam pervenit,
 resque, quas secum advexerat, in hospitium transfe-
 rendas curavit, hocce instituit facere. Pocula subinde
 exponebat aurca et argentea, eaque extergebant fa-
 muli: et ille per idem tempus cum Cleomene, Ana-
 xandridae filio, rege Spartanorum, sermones miscens,
 secum in hospitium illum ducebat; ubi quum pocula
 videns Cleomenes admiratione stuperet, ille eum*

10 σθαι αὐτὸν ὅσα βούλοιτο. τοῦτο καὶ δις καὶ τρεῖς εἶπαν-
τος Μαιανδρίου, ὁ Κλεομένης δικαιοτάτος ἀνδρῶν γίνε-
ται ὅς λαβεῖν μὲν διδόμενα οὐκ ἐδικαίει· μαθὼν δὲ, ὡς
ἄλλοισι διδούς τῶν αὐτῶν εὐρήσεται τιμωρίην, βὰς ἐπὶ
τοὺς ἑσφόρους, ἀμεινον εἶναι ἔφη τῇ Σπάρτῃ, τὸν ξεῖνον
15 τὸν Σάμιον ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἵνα
μὴ ἀναπέισῃ ἢ αὐτὸν, ἢ ἄλλον τινὰ Σπαρτιητέων,
κακὸν γενέσθαι. οἱ δ' ὑπακούσαντες, ἐξεκέρυξαν Μαιαν-
δριον. Τὴν δὲ Σάμον σαγηνεύσαντες οἱ Πέρσαι, πα- 149
ρέδσαν Συλοσῶντι, ἐρῆμον εὐόσαν ἀνδρῶν. ὑστέρῳ μὲν-
τοι χρόνῳ καὶ συγκατοίκισε αὐτὴν ὁ στρατηγὸς Ὀτά-
νης, ἐκ τε οἴφιος οὐέρου, καὶ νούσου ἢ μιν κατέλαβε
5 κοσῆσαι τὰ αἰδοῖα.

Ἐπὶ δὲ Σάμον στρατεύματος ναυτικοῦ οἰχομένε- 150

iubebat ex his secum auferre quaecumque voluisset. Id quum his aut ter Macandrius dixisset, iustissimus vir fuit Cleomenes; qui accipere oblata dedignatus, quum animadverteret, si aliis eadem offerret, auxilia eum inventurum, ephoros adiit, dixitque, ex usu esse Spartaе, ut Samius hospes Peloponneso egrediatur; ne aut se aut alium ex Spartanis corrumpat. Qua re audita, ephori per praeconem abire Macandrium iusserunt. (149.) Persae vero Samum, veluti verriculo captam, hominibusque nudatam, Sylosonti tradiderunt. Insequente vero tempore dux Otanes eandem incolis rursus frequentavit, viso nocturno monitus, et morbo laborans, quo pudenda eius erant adfecta.

(150.) Postquam navalis exercitus Samum erat profectus, Babylonii a Persis defecerunt, rebus om-

νου, Βαβυλώνιοι ἀπέστησαν, κατὰ εὖ παρεσκευασμέ-
 νοι. ἐν ὅσῳ γὰρ ὁ τε Μάγος ἦρχε, καὶ οἱ ἑπτὰ ἑπαν-
 ἔστησαν, ἐν τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ καὶ τῇ ταραχῇ ἐς
 τὴν πολιορκίην παρεσκευάδατο· καὶ κως ταῦτα ποιούν- 5
 τες ἐλάνθανον. Ἐπεὶ τε δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἀπέστησαν,
 ἐποίησαν τοιόνδε· τὰς μητέρας ἐξελόντες, γυναῖκα ἕκα-
 στος μίην προσεξαιρέτο, τὴν ἐβούλετο, ἐκ τῶν ἑωυτοῦ
 οἰκίων· τὰς δὲ λοιπὰς ἀπάσας συναγαγόντες, ἀπέπνι-
 ξαν· τὴν δὲ μίην ἕκαστος σιτοποιὸν ἐξαιρέτο. ἀπέπνι- 10
 ξαν δὲ αὐτάς, ἵνα μὴ σφεν τὸν σίτον ἀναισιμώσωσι.
 151 Πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, καὶ συλλέξας ἀπα-
 σαν τὴν ἑωυτοῦ δύναμιν, ἐστρατεύετο ἐπ' αὐτούς. ἐπε-
 λάσας δὲ ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα, ἐπολιορκεε, φροντίζον-
 τας οὐδὲν τῆς πελιορκίης. ἀναβαίνοντες γὰρ ἐπὶ τοὺς
 προμαχεῶνας τοῦ τείχεος οἱ Βαβυλώνιοι, κατωρχέοντο, 5

nibus bene admodum praeparatis. Nam quo tempore
 Magus regnavit, et adversus eum septem viri insurrexe-
 runt, per omne id tempus, per illamque rerum pertur-
 bationem, ad tolerandam obsidionem sese praepara-
 verant. Et initio quidem occulte quodammodo id fe-
 cerant. Ex quo autem de professo descivere, haecce
 fecerunt. Matribus exceptis, et una ex uxoribus quam
 quisque sua e domo exemptam voluerat, reliquas omnes
 mulieres congregatas suffocarunt; unam autem, quam
 dixi, eximebat quisque quae panem conficeret. Suffo-
 carunt autem illas, ne frumentum ipsorum consu-
 merent. (151.) His rebus cognitis *Darius*, contra-
 ctis universis suis copiis, adversus eos profectus est;
 admotoque exercitu, obsedit urbem. At obsidio-
 nem pro nihilo habebant *Babylonii*; nam in pro-

καὶ κατέσκαπτον Δαρεῖον καὶ τὴν στρατιὴν αὐτοῦ. καὶ
 τις αὐτῶν εἶπε τοῦτο τὸ ἔπος· „Τί κάτησθε ἐνθαῦτα,
 „ὦ Πέρσαι, ἀλλ' οὐκ ἀπαλλάσσεσθε; τότε γὰρ αἰ-
 „ρήσετε ἡμέας, ἑπεὶ ἡμίονοι τέκωσι.“ Τοῦτο εἶπε τῶν
 10 τις Βαβυλωνίων, οὐδαμᾶ ἐλπίζων ἂν ἡμίονον τεκέῖν.
 Ἑπτὰ δὲ μηνῶν καὶ ἐνιαυτοῦ διεληλυθότος ἤδη, ὁ Δα- 152
 ρεῖος τε ἥσχαλλε, καὶ ἡ στρατιὴ πᾶσα, οὐ δυνατὴ
 εἶσα ἐλεῖν τοὺς Βαβυλωνίους· καὶ τοι πάντα σοφίσ-
 ματα καὶ πάσας μηχανὰς ἐπεποιήκει ἐς αὐτοὺς Δα-
 5 ρεῖος. ἀλλ' οὐδ' ὥς εὐύνατο ἐλεῖν σφέας, ἄλλοισί τε
 σοφίσμασι πειρησάμενος, καὶ δὴ καὶ τῷ Κῦρος εἰλέ-
 σθεις, καὶ τούτῳ ἐπειρήθη. ἀλλὰ γὰρ δεινῶς ἔσαν ἐν
 φυλακῇσι οἱ Βαβυλώνιοι, οὐδὲ σφεας οἷός τε ἦν ἐλεῖν.
 Ἐνθαῦτα, εἰκοστῷ μηνί, Ζωπύρῳ τῷ Μεγαβύζου τού- 153

pugnacula muri adscendentes tripudiabant, irride-
 bantque Darium et eius exercitum; unusque eorum
 hoc verbum emisit: *Quid hic sedetis, Persae; quid-
 ni abitis? tunc enim nos capietis, quando mulae
 pepererint.* Hoc dixit Persarum aliquis, existimans
 nunquam mulam parituram. (152.) Integer annus
 iam et septem menses erant elapsi, taedioque adse-
 ctus erat Darius eiusque exercitus, quod expugnare
 urbem non valerent. Nam omnibus licet artificiiis
 omnibusque machinamentis adversus eos adhibitis,
 nihil Darius profecerat. Tentaverat autem et alia ar-
 tificiorum genera, et illud etiam quo Cyrus urbem
 ceperat: sed ita diligenter custodias agebant Baby-
 lonii, ut capi nullo pacto potuerint.

(153.) Ibi tum, quum vicesimus ageretur mensis,
 Zopyro Megabyzi filio huius, qui e septem virorum

του, ὃς τῶν ἑπτά ἀνδρῶν ἐγένετο τῶν τὸν Μάγον κατε-
 λόντων, τούτῳ Μεγαβύζου παιδί Ζωπύρῳ ἐγένετο τέ-
 ρας τὸδε τῶν οἱ σιτοφόρων ἡμιόνων μίη ἔτεκε. ὥς δὲ οἱ
 ἐξαγγέλῃ, καὶ ὑπὸ ἀπιστίας αὐτὸς ὁ Ζώπυρος εἶδε 5
 τὸ βρέφος, ἀπέίπας τοῖσι δούλοισι μηδενὶ φράζειν τὸ
 γεγονός, ἐβουλεύετο. καὶ οἱ πρὸς τὰ τοῦ Βαβυλωνίου
 ῥήματα, ὃς κατ' ἀρχὰς ἔφησε, ἐπεὰν περ ἡμίονοι τέ-
 κωσι, τότε τὸ τεῖχος αἰλώσεσθαι, πρὸς ταύτην τὴν φή-
 μην Ζωπύρῳ ἐδόκεε αἰλώσιμος εἶναι ἡ Βαβυλὼν· σὺν 10
 γὰρ θεῷ ἐκείνόν τε εἰπεῖν, καὶ ἐωυτῷ τεκεῖν τὴν ἡμί-
 154 νον. Ὡς δὲ οἱ ἐδόκεε μάρσιμον εἶναι ἤδη τῇ Βαβυ-
 λῶνι αἰλίσκεσθαι, προσελθὼν Δαρεῖω ἀπεπυνθάνετο, εἰ
 περὶ πολλοῦ κάρτα ποιεῖται τὴν Βαβυλῶνα εἰλεῖν. πυ-
 θόμενος δὲ ὡς πολλοῦ τιμῶτο, ἄλλο ἐβουλεύετο, ὅπως

numero fuit a quibus Magus interemtus est, huic,
 inquam, Megabyzi filio Zopyro tale obtigit prodī-
 gium: una ex ipsius mulis frumentum vehentibus
 peperit. Quod quum Zopyro esset renunciatum, et
 ille, ut qui fidem nuncio non adhiberet, pullum ipse
 spectasset, imperavit servis ut nemini edicerent fa-
 ctum, secumque deliberavit. Recordatus igitur Baby-
 lonii illius verbum, qui initio dixerat, *tunc Babylonem*
captum iri, quum mulae pepererint, ex huius
 verbi omen colligebat, capi nunc Babylonem posse:
 nec enim illum sine dei numine id dixisse, et sibi
 nunc mulam peperisse. (154.) Quum igitur in fati
 esse illi videretur, ut nunc Babylon caperetur, *Da-*
rium adiens quaesivit ex eo, *an utique maximi sa-*
ceret capi Babylonem. Accepto responso, maximi
 id facere regem; secundo loco secum deliberavit,

5 αὐτός τε ἔσται ὁ ἐλὼν αὐτήν, καὶ ἑωυτοῦ τὸ ἔργον
 ἔσται· κάρτα γὰρ ἐν τοῖσι Πέρσῃσι αἱ ἀγαθοεργίαι ἐς
 τὸ πρόσω μεγάθεος τιμῶνται. Ἄλλω μὲν νυν οὐκ ἐφρά-
 ζετο ἔργῳ δυνατὸς εἶναι μιν ὑποχειρίην ποιῆσαι, εἰ δ'
 ἑωυτὸν λαβησάμενος αὐτομολήσκει ἐς αὐτούς. Ἐνθαῦτα
 10 ἐν ἐλαφρῷ ποιησάμενος, ἑωυτὸν λαβᾶται λῶβην ἀνή-
 κστον· ἀποταμῶν γὰρ ἑωυτοῦ τὴν ῥῖνα καὶ τὰ ὦτα,
 καὶ τὴν κόμην κακῶς περικείρας, καὶ μαστιγῶσας,
 ἦλθε παρὰ Δαρεῖον. Δαρεῖος δὲ κάρτα βαρέως ἤνεικε, 155
 ἰδὼν ἄνδρα δοκιμώτατον λελωβημένον· ἔκ τε τοῦ θρό-
 νου ἀναπηδήσας, ἀνέβωσέ τε καὶ εἶρετό μιν, ὅστις εἴη
 ὁ λαβησάμενος, καὶ ὅ τι ποιήσαντα. ὁ δὲ εἶπε· „Οὐκ
 5 „ἔστι οὗτος ἄνθρωπος ὅτι μὴ σὺ, τῷ ἔστι δύνάμεις τοσαύτη
 „ἐμὲ δὴ ὥδε διαβεῖναι· οὔτε τις ἀλλοτριῶν, ὦ βασιλεῦ,

quo pacto ipse esset qui illam caperet, ipsiusque hoc
 facinus esset futurum: nam apud Persas praecipue
 res praeclare gestae maximis honoribus rependuntur.
 Nulla vero alia ratione fieri posse, ut illam in pote-
 statem redigeret, iudicavit, nisi si se ipse mutilas-
 set, atque ita ad illos transfugisset. Ibi tum, parvi hoc
 pendens, insanabili mutilatione se ipse adficit: quip-
 pe abscissis naribus auribusque, comâ male tonsâ,
 flagellis item laceratus, regem adit. (155.) *Darius*,
 ubi virum nobilissimum ita vidit mutilatum, gravis-
 sime adfectus, e solio subsiliens exclamat, ex eoque
 quaerit, quis eum ita mutilaverit, quave de caussa?
 Cui *Zopyrus* respondit: Non est is alius nisi tu,
 qui tantam habes potestatem, ut ego hoc modo
 sim adfectus. Nec vero alienus quispiam, ô Rex,

„τάδε ἔργασται, ἀλλ' αὐτὸς ἐγὼ ἐμειωτόν· δεινὸν τι
 „ποιεύμενος Ἀσσυρίους Πέρσησι καταγελᾶν.“ Ὁ δ'
 ἀμείβετο· „ὦ σχετλιάτατε ἀνδρῶν, ἔργῳ τῷ αἰσχί-
 „στῳ οὐνομα τὸ κάλλιστον ἔβευ, Φᾶς διὰ τοὺς πολιορ- 10
 „κευμένους σεωυτὸν ἀνηκέστως διαθεῖναι· τί δ', ὦ μά-
 „ταιε, λελωβημένου σεῦ, θᾶσσον οἱ πολέμιοι παρὰ
 „στήσονται; κῶς οὐκ ἐξέπλωσας τῶν Φρενῶν, σεωυτὸν
 „διαφθείρας;“ Ὁ δὲ εἶπε· „Εἰ μὲν τοὶ ὑπερετίθεια
 „τὰ ἐμὲλλον ποιήσιν, οὐκ ἂν με περιεῖδες· νῦν δ' ἐπ' 15
 „ἐμειωτοῦ βαλόμενος, ἔρηξα. ἤδη ὦν, ἣν μὴ τῶν σῶν
 „δεήσῃ, αἰρέομεν Βαβυλῶνα. Ἐγὼ μὲν γάρ, ὡς ἔχω,
 „αὐτομολήσω ἐς τὸ τεῖχος, καὶ φήσω πρὸς αὐτοὺς,
 „ὡς ὑπὸ σεῦ τάδε πέπονθα· καὶ δοκέω, πείσας σφείας
 „ταῦτα ἔχειν οὕτω, τεύξεσθαι στρατιῆς. σὺ δὲ, ἀπ' 20

me ita adfecit, sed ego ipse, indignatus Assyriis Persas deridentibus. Tum Darius; O miserrime hominum, ait; foedissimo facto pulcerrimum nomen imposuisti; quum te profitearis propter hos, quos obsidemus, te ipsum tam insanabili modo adfuisse. Quo vero pacto, stulte, quod tu ita mutilatus sis, eo citius in potestatem redigentur hostes? Anne mente es alienatus, qui te ita perdidisti? Respondit ille: Atqui, si tecum communicassem quae facturus eram, tu me prohibuisses: nunc privato id feci consilio. Iam ergo, nisi tu nobis defueris, capiemus Babylonem. Nam ego, ita ut sum adfectus, ad murum pro transfuga me conferam, dicens a te me haec esse passum: et puto, quum rem ita se habere illis persuasero, exercitum mihi commissum iri. Tu vero, a quo die ego

„ἥς ἂν ἡμέρης ἐγὼ ἐσέλθω ἐς τὸ τεῖχος, ἀπὸ ταύτης
 „ἐς δεκάτην ἡμέρην, τῆς σεωυτοῦ στρατῆς, τῆς οὐ-
 „δεμῆ ἔσται ὥρῃ ἀπολλυμένης, ταύτης χιλίους τά-
 „ξον κατὰ τὰς Σεμιράμιος καλεομένας πύλας· μετὰ
 25 „δὲ αὐτῆς, ἀπὸ τῆς δεκάτης ἐς ἐβδόμην, ἄλλους μοι
 „τάξον διοχιλίους κατὰ τὰς Νινίων καλεομένας πύ-
 „λας· ἀπὸ δὲ τῆς ἐβδόμης διαλείπειν εἴκοσι ἡμέρας,
 „καὶ ἔπειτα ἄλλους κάτισον, ἀγαγὼν κατὰ τὰς Χαλ-
 „δαίων καλεομένας πύλας, τετρακισχιλίους. ἐχόντων
 30 „δὲ μήτε οἱ πρότεροι μηδὲν τῶν ἀμυνούντων, μήτε οὐ-
 „τοι, πλην ἐγχειριδίων· τοῦτο δὲ ἑᾶν ἔχειν. μετὰ δὲ
 „τὴν εἰκοστὴν ἡμέρην, ἰθέως τὴν μὲν ἄλλην στρατὴν
 „κελεύειν πῆρξ προσβάλλειν πρὸς τὸ τεῖχος, Πέρσας
 „δὲ μοι τάξον κατὰ τε τὰς Βηλίδας καλεομένας πύ-
 35 „λας καὶ Κισσίας. ὥς γὰρ ἐγὼ δοκέω, ἐμέο μεγά-

*murum ero ingressus, decimo inde die de illa co-
 piarum tuarum parte, cuius iacturam minime
 aegre laturus sis, mille homines contra portam
 colloca quae Semiramidis vocatur. Deinde rursus
 septimo die ab illo decimo, alios bis mille contra
 Niniam, quae vocatur, colloca portam. Ab hoc
 vero septimo die intermitte dies viginti, deinde
 quater mille contra Chaldaeam, quam vocant, duc
 portam, ibique locum capere iube. Nec vero prio-
 res, neque hi, aliud quo se tueantur habeant prae-
 ter gladios: hoc uno telo armati sint. Post illum
 vero vicesimum diem continuo reliquum exercitum
 iube murum circumcirca adgredi: Persas autem
 mihi ad Belidam, quam vocant, et ad Cissiam
 colloca portam. Nam, ut equidem puto, post-*

„λα ἔργα ἀποδεξαμένου, τὰ τε ἄλλα ἐπιτάλλονται
 „ἐμοὶ Βαβυλώνιοι, καὶ δὴ καὶ τῶν πυλέων τὰς βα-
 „λανάγρας. τὸ δ' ἐνθεῦτεν, ἐμοὶ τε καὶ Πέρσῃσι με-
 „λήσει τὰ δεῖ ποιεῖν.“

- 156 Ταῦτα ἐντειλάμενος, ἥϊε ἐπὶ τὰς πύλας ἐπιστρέφο-
 μένος, ὡς δὴ ἀληθῶς αὐτόμολος. ὁρῶντες δὲ ἀπὸ τῶν
 πύργων οἱ κατὰ τοῦτο τεταγμένοι, κατέτροχον κάτω
 καὶ ὀλίγον τι παρακλίναντες τὴν ἐτέραν πύλην, εἰρώ-
 τεον τίς τε εἴη, καὶ ὅτεν δεόμενος ἦκοι. ὁ δὲ σφι ἠγό- 5
 ρευσ, ὡς εἴη τε Ζώπυρος, καὶ αὐτομολοῖ εἰς ἐκεῖνους.
 ἦγον δὴ μιν οἱ πυλαιοὶ, τὰς τὰς ὡς ἤκουσαν, ἐπὶ τὰ
 κοινὰ τῶν Βαβυλωνίων. καταστάς δὲ ἐπ' αὐτὰ, κα-
 τοικτιζέτο, φᾶς ὑπὸ Δαρείου πεπονθέναι τὰ ἐπιπόμβει
 ὑπ' ἐωυτοῦ· παθεῖν δὲ ταῦτα διότι συμβουλευσάσαι οἱ 10
 ἀπανιστάναί τὴν στρατιήν, ἐπεὶ τε οὐδεὶς πῶρος, ἐφαί-

*quam praeclara edidero facta, et reliqua meae fidei
 committent Babylonii, et portarum obices. Exin-
 de meum erit et Persarum, curare ut quae ex usu
 sint faciamus.*

(156.) Haec postquam mandavit, ad portam per-
 rexit; subinde retro conversus, tamquam vere trans-
 fuga. Quem ubi conspexerunt qui in turribus specu-
 landi caussa stationem habebant, raptim descendunt,
 et paululum reclinatâ alterâ portae alâ interrogant,
quis sit, quave caussâ adveniat? Et ille, *Zopyrum*
se esse, dixit, et ut transfugam ad eos venire. Quo
 audito, portae custodes in curiam Babyloniorum
 eum duxerunt: ubi coram senatu constitutus, sortem
 suam deplorans, ait, *a Dario se haec* (quae sibi ipse
 inflixerat) *esse passum, eo quod illi suasisset abdu-*

νειτο τῆς αλώσιος. „Νῦν τε, ἔφη λέγων, ἐγὼ ὑμῶν,
 „ὦ Βαβυλωνιοί, ἤκω μέγιστον ἀγαθόν, Δαρείῳ δὲ
 „καὶ τῇ στρατιῇ καὶ Πέρσῃσι μέγιστον κακόν. οὐ γὰρ
 15 „δὴ, ἐμέ γε ὧδε λαβησάμενος, καταπροιζέται ἐπί-
 „σταμαί ὃ αὐτοῦ πάσας τὰς διεξόδους τῶν βουλευ-
 „μάτων“ Τισαῦτα ἔλεγε. οἱ δὲ Βαβυλωνιοὶ ὄρέοντες 157
 ἄνδρα τῶν ἐν Πέρσῃσι δοκιμώτατον ρίνος τε καὶ ὠτων
 ἐστερημένον, μάστιγι τε καὶ αἵματι ἀναπεφυρμένον,
 πάγχυ ἐλπίσαντες λέγειν μιν ἀληθεία, καὶ σφί ἤκειν
 5 σύμμαχον, ἐπιτράπεσθαι ἐτοῖμοι ἔσαν τῶν ἐδέετο σφέων.
 ἐδέετο δὲ στρατιῆς. Ὁ δὲ, ἐπεὶ τε αὐτέων τοῦτο παρέ-
 λαβε, ἐποίηε τὰ περ τῷ Δαρείῳ συνεβήκατο. ἐξαγα-
 γὼν γὰρ τῇ δεκάτῃ ἡμέρῃ τὴν στρατιὴν τῶν Βαβυλω-
 νίων, καὶ κυκλωσάμενος τοὺς χιλίους, τοὺς πρώτους

cere exercitum, quandoquidem nulla via capien-
dae urbis ostenderetur. Et nunc ego (sic dicere
perrexit) ad vos, Babylonii, venio, maximo vobis
commodo futurus, Dario autem eiusque exercitui
et Persis maximo detrimento. Nec enim nimirum
impune ille feret, qui hoc me modo mutilavit: ex-
ploratus autem habeo omnes consiliorum ipsius
vias. (157.) Quae ubi ille locutus est, videntes
Babylonii virum inter Persas nobilissimum, naribus
 auribusque mutilatum, et cruore ex flagellis inquina-
 tum, prorsus existimaverunt vera cum dicere, et ut
 socium sibi advenire. Itaque parati erant ei indul-
 gere quae ab ipsis postulasset; postulabat autem ar-
 matorum manum. Tum vero ille, postquam copias
 impetravit, ea facere instituit de quibus illi cum Da-
 rio convenerat. Decimo die, educto Babyloniorum

ἐνετείλατο Δαρείω τάξαι, τούτους κατεφόνευσε. μα- 10
 θόντες δὲ μιν οἱ Βαβυλωνιοὶ τοῖσι ἔργοις πα-
 ρεχομένοι οἰοῦνται, πάγχυ περιχαρεές εἶντες, πᾶν δὴ ἐτοι-
 μοὶ ἔσαν ὑπηρετεῖν. ὁ δὲ, διαλιπὼν ἡμέρας τὰς συγ-
 κειμένας, αὐτοῖς ἐπιλεξάμενος τῶν Βαβυλωνίων, ἐξή-
 γαγε καὶ κατεφόνευσε τῶν Δαρείου στρατιωτῶν τοὺς 15
 δισχιλίους. ἰδόντες δὲ καὶ τοῦτο τὸ ἔργον οἱ Βαβυλω-
 νιοὶ, πάντες Ζώπυρον εἶχον ἐν στόμασι αἰνεῖοντες. ὁ δὲ,
 αὐτοῖς διαλιπὼν τὰς συγκειμένας ἡμέρας, ἐξήγαγε, ἐς
 τὸ προειρημένον, καὶ κυκλωσάμενος κατεφόνευσε τοὺς
 τετρακισχιλίους. ὥς δὲ καὶ τοῦτο κατέργαστο, πάντα 20
 δὴ ἦν ἐν τοῖσι Βαβυλωνίοις Ζώπυρος, καὶ στρατάρ-
 158 χης τε οὗτος σφί καὶ τειχοφύλαξ ἀπεδέδεκτο. Προσ-
 βολὴν δὲ Δαρείου κατὰ τὰ συγκείμενα ποιουμένου πέ-
 ριξ τὸ τεῖχος, ἐνθαῦτα δὴ πάντα τὸν δόλον ὁ Ζώπυρος

exercitu mille illos, quos primos certo loco locare mandaverat Dario, circumdatos interfecit. Iamque intelligentes Babylonii, factis eum verba aequare, in omnibus ei parere erant parati. Tum ille, interiecto dierum numero de quo convenerat, iterum selectos Babyloniorum eduxit, et bis mille illos, quos supra dixi, Darii milites interfecit. Igitur hoc etiam factum ubi viderunt *Babylonii*, omnium ore *Zopyrus* celebrabatur. At ille rursus, intermisso definito dierum numero, in locum constitutum copias eduxit, et circumdatos quater mille interfecit. Qua denuo re gesta, iam omnia *Zopyrus* apud Babylonios erat, et imperii summa et muri custodia eidem permissa est. (158.) Deinde vero, ut ex composito *Darius* murum circumcirca oppugnare est adgressus, ibi tum *Zopy-*

ἔξέφαινε. οἱ μὲν γὰρ Βαβυλώνιοι ἀναβάντες ἐπὶ τὸ
 5 τείχος, ἡμύοντο τὴν Δαρείου στρατὴν προσβάλλου-
 σαν· ὁ δὲ Ζώπυρος τὰς τε Κισσίας καὶ Βηλίδας κα-
 λεομένας πύλας ἀναπετάσας, ἐσῆκε τοὺς Πέρσας ἐς
 τὸ τείχος. τῶν δὲ Βαβυλωνίων οἱ μὲν εἶδον τὸ ποιηθὲν,
 οὗτοι ἔφευγον ἐς τοῦ Διὸς τοῦ Βήλου τὸ ἱερόν· οἱ δὲ οὐκ
 10 ᾔδον, ἔμενον ἐν τῇ ἐωυτοῦ τάξει ἕκαστος, ἐς ὃ δὴ καὶ
 οὗτοι ἔμαθον προδεδομένοι.

Βαβυλὼν μὲν νυν οὕτω τὸ δεῦτερον αἰρέθη. Δαρεῖος δὲ 159
 ἐπεὶ τε ἐκράτησε τῶν Βαβυλωνίων, τοῦτο μὲν σφραν
 τὸ τείχος περιέειλε, καὶ τὰς πύλας πάσας ἀπέσπασε·
 τὸ γὰρ πρότερον ἔλων Κύρος τὴν Βαβυλῶνα, ἐποίησε
 5 τοῦτῃ οὐδέτερον· τοῦτο δὲ, ὁ Δαρεῖος τῶν ἀνδρῶν τοὺς
 κορυφαίους μάλιστα ἐς τρισχιλίους ἀνεσκολόπισε, τοῖ-
 σι δὲ λοιποῖσι Βαβυλωνίοισι ἀπέδωκε τὴν πόλιν οἰκέειν.

rus dolum universum nudavit. Nam, dum *Babylonii*
 consensu muro repellere oppugnantem Darii exer-
 citum conantur, Zopyrus interim apertâ Cissîâ et Be-
 lîdâ portâ Persas intra murum recepit. Quod factum
 qui viderunt *Babylonii*, hi in Iovis Belî templum
 confugerunt: qui vero non viderunt, in suo quisque
 manserunt ordine, donec et hi proditos se esse intel-
 lexerunt.

(159.) Igitur hoc modo *capta* iterum *Babylon*
 est. *Darius* vero, urbe potitus, et murum eius diruit,
 et portas omnes detraxit; quorum nihil *Cyrus* fece-
 rat, postquam primum *Babylonem* cepit. Adhæc ex
 primariis civibus ter mille admodum e palis suspendi
Darius iussit; reliquis vero *Babyloniis* urbem reddi-
 dit habitandam. Quo veromulieres haberent *Babylono-*

ὡς δ' ἔξουσι γυναῖκας οἱ Βαβυλώνιοι, ἵνα σφί γένεα
 ὑπογίγηται, τὰδε Δαρεῖος προῖδὼν ἐποίησε· τὰς γὰρ
 ἑαυτῶν, ὡς καὶ κατ' ἀρχαίς δεδήλωται, ἀπέπνιξαν 10
 οἱ Βαβυλώνιοι, τοῦ σίτου προαρέωντες· ἐπέταξε τοῖσι
 περιοικοῖσι ἔθνεσι γυναῖκας εἰς Βαβυλῶνα κατιστάναι,
 ὅσας δὴ ἐκάστοισι ἐπιτάσσων, ὥστε πέντε μυριάδων
 τὸ κεφαλαῖωμα τῶν γυναικῶν συνῆλθε· ἐκ τούτων δὲ
 160 τῶν γυναικῶν οἱ νῦν Βαβυλώνιοι γεγόνασι. Ζωπύρου
 δὲ οὐδεὶς ἀγαθοεργίην Περσέων ὑπερεβάλετο παρὰ Δα-
 ρεῖῳ κριτῇ, οὔτε τῶν ὕστερον γενομένων, οὔτε τῶν πρό-
 τερον, ὅτι μὴ Κύρος μόνος· τούτῳ γὰρ οὐδεὶς Περ-
 σέων ἡξίωσε καὶ ἑαυτὸν συμβαλέειν. Πολλάκις δὲ 5
 Δαρεῖον λέγεται γνώμην τήνδε ἀποδέξασθαι, ὥς βού-
 λοιτο ἂν Ζωπύρον εἶναι ἀπαθὲα τῆς αἰκείης μάλλον,
 ἢ Βαβυλωνιάς οἱ εἴκοσι πρὸς τῇ εὐσυχῇ προσγενέσθαι.

nii, et soboles eis subnasceretur, (quandoquidem, ut initio expositum est, suas suffocaverant Babylonii, rei frumentariae consulentes) tali ratione initā Darius providit: circum habitantibus populis imperavit, ut mulieres Babylonem, certum cuique populo numerum definiens, mitterent. Ita mulierum summa, quae convenerunt, fuit millium quinquaginta; quibus e mulieribus prognati sunt qui nunc sunt Babylonii. (160.) Dario vero iudice, nemo Persarum, nec eorum qui ante, nec qui post fuerunt, melius de Persis meritis est quam Zopyrus, uno Cyro excepto: nam cum hoc se conferre nemo adhuc Persarum ausus est. Fertur autem saepius hanc sententiam declarasse Darius, malle se, Zopyrum indigna illa mutilatione non esse adfectum, quam viginti Babylones

ἐτίμησε δὲ μὴ μεγάλως· καὶ γὰρ δῶρά οἱ ἀνὰ πᾶν
 10 ἔτος εἰδίδου ταῦτα τὰ Πέρσῃσι ἔστι τιμιάτατα, καὶ
 τὴν Βαβυλωνά οἱ ἔδωκε ἀτελέα νέμεισθαι μέχρι τῆς
 ἐκείνου ζῆς· καὶ ἄλλα πολλὰ ἐπέδωκε. Ζωπύρου δὲ
 τούτου γίνεται Μεγάβυζος, ὃς ἐν Αἰγύπτῳ ἀντία Ἀθη-
 ναίων καὶ τῶν συμμάχων ἐστρατήγησε· Μεγαβύζου
 15 δὲ τούτου γίνεται Ζώπυρος, ὃς ἐς Ἀθήνας αὐτομέλησε
 ἐκ Περσῶν.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Γ'.

sibi ad eam quae nunc est accedere. Magnifice au-
 tem illum honoravit: nam et munera illi quotannis
 tribuit ea, quae honorificentissima sunt apud Persas,
 et Babylonem eidem, quoad victurus esset, admini-
 strandam concessit, ita ut nullum tributum regi pen-
 deret; et alia multa insuper munera ei contulit.
 Zopyri huius filius fuit *Megabyzus* ille, qui in Ae-
 gypto dux exercitus fuit adversus Athenienses atque
 socios: huiusque Megabyzi filius fuit *Zopyrus* is,
 qui ad Athenienses transfugit a Persis.

FINIS LIBRI TERTII
 HISTORIARUM HERODOTI.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΤΕΤΑΡΤΗ.

ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ.

1 ΜΕΤΑ' δὲ τὴν Βαβυλῶνος αἵρεσιν ἐγένετο ἐπὶ
Σκύθας αὐτοῦ τοῦ Δαρείου ἔλασις. Ἀνθεύσης γὰρ τῆς
Ἀσίης ἀνδράσι, καὶ χρημάτων μεγάλων συνιόντων,
ἐπεθύμησε ὁ Δαρεῖος τίσασθαι Σκύθας, ὅτι ἐκεῖνοι πρό-
τεροι, ἐσβαλόντες ἐς τὴν Μηδικήν, καὶ νικήσαντες μά- 5

Cap. I. l. 2. αὐτοῦ τοῦ nostra de conjectura. Vulgo omnes αὐτοῦ
Δαρείου.

HERODOTI HISTORIARUM

LIBER QUARTUS.

MELPOMENE.

(1.) CΑΡΤΑ Babylone, iam adversus *Scythas* ex-
peditionem *Darius* suscepit. Quum enim viris floreret
Asia, et magnae redirent pecuniae, cupido incescit
Darium poenas sumendi ab *Scythis*, quod illi, in-
cursione facta in Medicam terram, et praelio victis

χη τοὺς ἀντισημένους, ὑπῆρξαν ἀδικίης. Τῆς γὰρ ἄνω
 Ἀσίης ἦρξαν, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἶπται, Σκύθαι
 ἔτια δύοιν δέοντα τμήκοντα. Κιμμερίους γὰρ ἐπιδικώ-
 κοντες ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀσίην, καταπαύσαντες τῆς
 10 ἀρχῆς Μηδούς· αὐτοὶ γὰρ, πρὶν ἢ Σκύθας ἀπικέσθαι,
 ἦρχον τῆς Ἀσίης. Τοὺς δὲ Σκύθας ἀποδημήσαντας
 ἅκτῳ καὶ εἴκοσι ἔτια, καὶ διὰ χρόνου τοσούτου κα-
 τιάνας ἐς τὴν σφετέρην, ἐξεδέξατο οὐκ ἐλάσσων πόνος
 τοῦ Μηδικοῦ· εὖρον γὰρ ἀντισημένην σφι στρατιὴν οὐκ
 15 ὀλίγην. αἱ γὰρ τῶν Σκυθῶν γυναῖκες, ὡς σφι οἱ ἄν-
 δρες ἀπῆσαν χρόνον πολλόν, ἐφώτεον παρὰ τοὺς δού-
 λους. Τοὺς δὲ δούλους οἱ Σκύθαι πάντας τυφλοῦσι, 2
 τοῦ γάλακτος εἶνεκεν τοῦ πίνουσι, ποιεῦντες ὥδε· ἐπὶ τῶν
 φουσητῆρας λάβωσι ὀστεῖνους, αὐλοῖσι προσεμφορεστά-

adversariis, priores initium fecissent iniuriarum.
 Etenim, ut supra docui, per duodetriginta annos
Scythae superioris Asiae tenuerant imperium: quippe
 persequentes Cimmerios, irruptione in Asiam facta,
Medos imperio exuerant, qui ante Scytharum adven-
 tum imperaverant Asiae. Scythas autem, postquam
 octo et viginti annos domo abfuerant, et tam longo
 interiecto tempore in patriam erant reversuri, excepit
 non minor, quam Medicus fuerat, labor: offende-
 runt enim occurrentem sibi exercitum haud exiguum.
 Scilicet uxores Scytharum, dum per longum tempo-
 ris spatium domo aberant viri, cum servis habuerunt
 consuetudinem. (2.) *Servos* autem cunctos excaecant
Scythae, lactis caussa, cuius potu utuntur. Emul-
 gent vero lac hoc modo: fistulas sumunt osseas, tibiis
 simillimas; quibus in equarum genitalia insertis,

τους, τούτους ἐσθέντες ἐς τῶν θηλέων ἵππων τὰ ἄρθρα, 5
 Φυσῶσι τοῖσι στόμασι· ἄλλοι δέ, ἄλλων Φυσεόντων, 5
 ἀμέλγουσι. Φασὶ δὲ τοῦδε εἵνεκα τοῦτο ποιεῖν· τὰς
 Φλέβας τε πύμπλασθαι Φυσεωμένας τῆς ἵππου, καὶ
 τὸ οὐθαρ κατίσθαι. ἔπειαν δὲ ἀμέλξωσι τὸ γάλα,
 ἐσχέαντες ἐς ξύλινα ἀγγήια κοῖλα, καὶ περιστίζαν-
 τες κατὰ τὰ ἀγγήια τοὺς τυφλοὺς, δονέουσι τὸ γάλα. 10
 καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ ἐπιστάμενον ἀπαρύσαντες, ἡγεύνται
 εἶναι τιμιώτερον· τὸ δ' ὑπιστάμενον, ἥσσον τοῦ ἐτέρου.
 τούτων μὲν εἵνεκα ἅπαντα τὸν ἂν λάβωσι οἱ Σκύθαι,
 3 ἐκτυφλοῦσι· οὐ γὰρ ἀρόται εἰσὶ, ἀλλὰ νομάδες. Ἐκ
 τούτων δὲ ἂν σφι τῶν δούλων καὶ τῶν γυναικῶν ἐπε-
 τραΐφη νέτης· οἱ ἐπεὶ τε ἔμαθον τὴν σφετέρην γένεσιν,
 ἠγτιοῦντο αὐτοῖσι κατιοῦσι ἐκ τῶν Μηδῶν. καὶ πρῶτα
 μὲν τὴν χώραν ἀπετάμοντο, τὰ Φρον οὐρυζάμενοι εὐρέαν, 5

II. 9. περιστίζαντες. *Alii περιστήσαντες.*

sufflant ore; et dum alter sufflat, alter mulget. Id ea
 caussa se facere aiunt, quod venae equarum ita infla-
 tae repleantur, et deprimantur ubera. Postquam emul-
 sere lac, in cava vasa lignea infundunt, illudque
 caecorum operâ, circum vasa collocatorum, agitant:
 tum, quod supernatat, id desuper exhauriunt, ex-
 quisitius aestimantes; quod subsidit, minoris aesti-
 mant altero. Huius operae caussa, quemcumque bello
 capiunt Scythae, eum excaecant: nec enim aratores
 sunt, sed pastores. (3.) Ex his igitur servis et ex
 Scytharum uxoribus prognata erat iuventus: qui,
 cognita sua origine, illis ex Media redeuntibus sese
 opposuerunt. Ac primum quidem regionem interce-
 perunt lata ductâ fossâ, quae a Tauricis montibus ad

κατατείουσιν ἐκ τῶν Ταυρικῶν οὐράων εἰς τὴν Μαιῶ-
 τιν λίμνην, ἥπερ ἐστὶ μεγίστη· μετὰ δὲ, πειραζόμενοι
 ἐσβάλλειν τοῖσι Σκύθῃσι ἀντικατιζόμενοι ἐμάχοντα.
 γινομένης δὲ μάχης πολλάκις, καὶ οὐ δυναμένων οὐδὲν
 10 πλέον ἔχειν τῶν Σκυθῶν τῇ μάχῃ, εἰς αὐτῶν ἔλεξε
 ταῦτα· „Οἷα ποιῶμεν; ἄνδρες Σκύθαι, δούλοισι τοῖσι
 „ἡμετέροισι μαχόμενοι, αὐτοὶ τε ἐλάσσονες κτενόμενοι
 „γινόμεθα, καὶ ἐκείνους κτείνοντες ἐλασσόνων τὸ λοιπὸν
 „ἄρξομεν. νῦν ὧν μοι δοκέει αἰχμαῖς μὲν καὶ τόξῃ
 15 „μετεῖναι· λαβόντα δὲ ἕκαστον τοῦ ἵππου τὴν μά-
 „στιγα, εἶναι ἄσπον αὐτῶν. μέχρῃ μὲν γὰρ ὥρεον
 „ἡμῖας ὅπλα ἔχοντας, οἱ δὲ ἐνόμιζον ὁμοιοὶ τε καὶ
 „ἐξ ὁμοίων ἡμῖν εἶναι· ἐπεὶ δὲ ἰδῶνται μαστιγὰς
 „ἀντὶ ὅπλων ἔχοντας, μολόντες ὥς εἰσι ἡμέτεροι δού-
 20 „λοι, καὶ συγγόντες τούτο, οὐκ ὑπερμανέουσι,“ Ταῦ- 4

Macotin vastissimam paludem pertinebat. Deinde
 eonantibus intrare Scythis, oppositis castris, repu-
 gnarunt. Frequentibus commissis praeliis, quum ni-
 hil Scythae pugnando proficerent, unus ex eis haec
 verba fecit: *Quidnam rei facimus, Scythae? Cum*
servis nostris pugnantes interficimur ipsi minui-
murque; et, illos si interficimus, paucioribus dein-
de imperabimus. Mihi videtur, omissis hastis et
sagittis, unumquemque nostrum debere flagellum
sumere equi sui, atque ita adversus istos pergere.
Quamdiu nos viderunt arma gestantes, similes esse
nostrum et ex similibus se genitos putarunt: qui
si nos viderint armorum loco flagellis instructos,
intelligent servos se esse nostros; et conditionis
suae conscii, nos non sustinebunt. (4.) Haec ubi

τα ἀκούσαντες οἱ Σκύθαι, ἐποίουν ἐπιτελέα. οἱ δ' ἐκ-
πλαγέντες τῷ γινόμενῳ, τῆς μάχης τε ἐπελάβοντο,
καὶ ἔφυγον. Οὕτω οἱ Σκύθαι τῆς τε Ἀσίας ἤρξαν,
καὶ ἐξελάβοντες αὐτὶς ὑπὸ Μήδων, κατῆλθον τρέπων 5
τοιοῦτῳ ἐς τὴν σφετέρην. τῶν δὲ εἵνεκα ὁ Δαρεῖος τίσα-
σθαι βουλόμενος, συνήγειρε ἐπ' αὐτοὺς στρατεύμα.

5 Ὡς δὲ Σκύθαι λέγουσι, νεώτατον αἰπάντων ἐθνέων
εἶναι τὸ σφετέρων· τοῦτο δὲ γενέσθαι ὧδε. ἀνδρα γενέ-
σθαι πρῶτον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, εὐούση ἐρήμῳ, τῷ οὐνο-
μα εἶναι Ταργίταον· τοῦ δὲ Ταργίταου τούτου τοὺς
τοκέας λέγουσι εἶναι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, 5
λέγουσι δ' ἂν, Δία τε καὶ Βορυσθένης τοῦ ποταμοῦ
θυγατέρα. γένεος μὲν τοιοῦτου δὴ τινος γενέσθαι τὸν
Ταργίταον· τούτου δὲ γενέσθαι παῖδας τρεῖς, Λειπό-
ξαιν, καὶ Ἀρπόξαιν, καὶ νεώτατον Κολάξαιν. Ἐπὶ

audiverunt Scythae, effecta dederunt: et illi, per-
culsi facio, omissâ pugnâ, fugam arripuerunt. Ita *Scy-
thae*, Asiae imperio potiti, rursusque a *Medis* eiecti,
suam in terram isto modo rediere: câque caussâ
poenas ab illis sumere cupiens *Darius*, exercitum
adversus eos contraxit.

(5.) SCYTHAE, ut ipsi aiunt, gens sunt novissima
omnium: originemque gentis hanc fuisse narrant.
Primum hominem in illa terra, quae deserta tunc fuis-
set, natum esse, cui nomen fuerit *Targitaus*. Huius
Targitai parentes fuisse aiunt, parum mihi credibilia
narrantes, aiunt vero utique, Iovem et Borysthenis
fluvii filiam. Tali igitur genere ortum esse Targi-
taum: huic autem filios fuisse tres, Leipoxain, et
Arpoxain, minimumque natu *Colaxain*. His reg-

10 τούτων ἀρχόντων, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φερόμενα χρύσεια
 παῖματά, ἀροτρίον τε καὶ ζυγόν καὶ σάγαρον καὶ Φιά-
 λην, πείσιν εἰς τὴν Σκυθίαν. καὶ τῶν ἰδόντα πρῶτον
 τὸν πρεσβύτατον, ἄσπον ἐναι, βουλόμενον αὐτὰ λα-
 βῆν· τὸν δὲ χρυσοῦ, ἐπίπτος, καίεσθαι ἀπαλλαχθῆν-
 15 τος δὲ τούτου, προσίηται τὸν δεύτερον, καὶ τὸν αὐτὶς
 ταῦτα ποιῆν. τοὺς μὲν δὴ καίόμενον τὸν χρυσοῦ ἀπώ-
 σασθαι. τρίτῳ δὲ τῷ νεωτάτῳ ἐπελθόντι κατασβῆναι,
 καὶ μὴ ἐκεῖνον κομίσαι εἰς ἑαυτοῦ· καὶ τοὺς πρεσβυ-
 τέρους ἀδελφεοὺς, πρὸς ταῦτα συγγινώτας, τὴν βα-
 σιλίην πᾶσαν παραδόναι τῷ νεωτάτῳ. Ἀπὸ μὲν δὴ 6
 Λειποξάϊος γεγενῆσθαι τούτους τῶν Σκυθίων, οἱ Αὐχά-
 ται γένος καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου Ἀρποξάϊος,
 οἱ Κατιάροι τε καὶ Τράσπεις καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ
 5 νεωτάτου αὐτίαν τοὺς βασιλεῖας, οἱ καλέονται Παρα-

VI. 5. τοὺς βασιλεῖας *rest. libri omnes.* τοῦ βασιλῆος *edd. re-
 cent. ex coniect.* τοὺς βασιλεῖους *conl. Weiss.*

nantibus, de coelo delapsa aurca instrumenta, ara-
 trum et iugum et bipennem et phialam, decidisse
 in Scythicam terram. Et illorum natu maximum,
 qui primus conspexisset, propius accedentem capere
 ista voluisse; sed, eo accedente, aurum arsisse. Quo
 digresso, accessisse alterum, et itidem arsisse aurum.
 Hos igitur ardens aurum repudiasse; accedente vero
 natu minimo fuisse exstinctum, huncque illud do-
 mum suam contulisse: qua re intellecta, fratres ma-
 iores ultro universum regnum minimo natu tradi-
 disse. (6.) Iam a Leipoxai progenitum esse aiunt
 illum Scythicum populum, qui *Auchatae* vocantur:
 a medio vero fratrum hos, qui *Catiari* et *Traspi*es:

λάται· σύμπασι δὲ εἶναι οὖνομα Σκολότους, τοῦ βασιλῆος ἐπωνυμίην. Σκύθας δὲ Ἕλληνες οὐνόμασαν. 7
 Γεγονέναι μὲν νῦν σφέας ὧδε λέγουσι οἱ Σκύθαι· ἔτασ δὲ σφι, ἐπεὶ τε γεγόνασι, τὰ σύμπαντα λέγουσι εἶναι ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλῆος Τάργιτάου ἐς τὴν Δαρείου διαβάσιν τὴν ἐπὶ σφέας, χιλίων οὐ πλέω, ἀλλὰ τσα- αὔτα. Τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν ἱρὸν φυλάσσειν οἱ 5
 βασιλῆες ἐς τὰ μάλιστα, καὶ θυσίησι μεγάλασι ἱλα- σκόμενοι μετέρχονται ἀνὰ πᾶν ἔτος. ὃς δ' ἂν ἔχων τὸν χρυσὸν τὸν ἱρὸν ἐν τῇ ὀρετῇ ὑπαίθριος κατακοιμηθῇ, οὗ- τος λέγεται ὑπὸ Σκυθίων οὐ διεναντίζειν· διδασθαι δὲ οἱ διὰ τοῦτο ὅσα ἂν ἴππῳ ἐν ἡμέρῃ μὴ περιέλῃ αὐ- 10
 τός. Τῆς δὲ χάρις εὐούσης μεγάλης, τριφασίας τὰς βασιλείας τοῖσι παῖσι τοῖσι ἐωυτοῦ καταστήσασθαι

a natu minimo vero Reges, [sive Regios] qui *Paralatae* nominantur: universis vero commune nomen esse *Scolotos*, de regis nomine. *Scythas* vero Graeci nominarunt. (7.) Hac igitur origine se ortos aiunt Scythae: annos autem, ex quo ortum cepissent, a primo rege Targitao usque ad Darii in Scythiam transitum, in universum elapsos aiunt mille admodum, non amplius, sed hunc ipsum annorum numerum. Sacrum autem illud aurum custodiunt Reges summâ curâ; et quotannis conveniunt, maioribus sacrificiis illud placantes. Dicuntque Scythae, si quis festis illis diebus aurum hoc tenens obdormiverit sub dio, hunc non transigere illum annum; ob eamque causam dono ei dari tantum, quantum ille uno die equo vectus circumire potuisset. Quum sit autem ampla terra, tria regna aiunt *Colaxain* filiis suis constituisse;

Καλέζω· καὶ ταύτας μὲν μεγίστην ποιῶσαι, ἐν τῇ
τὸν χρυσὸν Φαλαίσσεισθαι. Τὰ δὲ κατεύχεσθαι πρὸς βο-
15 ρῆν λέγουσι ἄπασιν τῶν ὑπερίκων τῆς χώρας· οὐκ εἶναι τε
οὐκ εἶναι προσωτέρω οὔτε ἀπὸν, οὔτε δεξιότα, ὑπὸ πτε-
ρῶν κεχυμένων· πτερῶν γὰρ καὶ τῆς γῆς καὶ τὸν ἦρα
εἶναι πλέον, καὶ ταῦτα εἶναι τὰ ἀποκλήϊστα τῆς οὔτης.

Σκυῖται μὲν αὖτε ὑπὲρ σόαν τε αὐτίαν, καὶ τῆς χω- 8
ρῆς τῆς κατεύχεσθαι λέγουσι· Ἕλληνας δὲ οἱ τὸν Πόν-
τον οἰκίσαντες, αὖτε. Ἡρακλῆα, ἐλαύνοντα τὰς Γηρού-
νας βοῶς, ἀπαίεσθαι εἰς γῆν ταύτην εὐῶσαν ἐράμην, ἣν
5 πτα νῦν Σκυῖται νέμονται. Γηρούνα δὲ οἰκίειν, ἐξω τοῦ
Ἡστίου κατοικημένον, τῇ οἱ Ἕλληνες λέγουσι Ἐρι-
θρῆαν ᾗσιν, τῇ πρὸς Γηρόουσι τοῖσι ἐξω Ἡρακλήϊον
στηλέων ἐπὶ τῷ Ὠκεανῷ. τὸν δὲ Ὠκεανὸν λόγῳ μὲν
λέγουσι, ἀπὸ ἡλίου ἀναταλέων ἀρξάμενον, γῆν περὶ

ex eisque unum regnum fecisse maximum, in quo au-
rum illud servetur. Quae loca versus septentrionem
sita sunt supra eos qui superiores Scythiae partes in-
colunt, ea ulterius spectari aut peragrari non posse
aiunt, propter diffusas plumas: plumis enim et terram
et aërem esse oppletum, hisque intercludi prospectum.

(8.) Ista quidem Scythae de se ipsis, et de regio-
ne quae supra ipsorum dititione sita est, narrant:
Graeci vero ultra Pontum habitantes haecce. *Her-
culem*, aiunt, Geryonis boves agentem, in hanc ter-
ram venisse, tunc desertam, quam nunc *Scythae* ha-
bitant; Geryonem autem extra Pontum habitasse in-
sulam illam, quam Erytheam Graeci vocant, prope
Gades extra Herculis columnas in Oceano. Oceanum
autem, ab ortu solis initium capientem, universam

πᾶσαν ρεῖν, ἔργω δὲ οὐκ ἀποδεικνύσι. ἐνθῦτον τὸν 10
 Ἡρακλέα ἀπικέσθαι εἰς τὴν νῦν Σκυθίην χώραν καλεσο-
 μένην. καταλαβεῖν γὰρ αὐτὸν χειμῶνά τε καὶ κουμόν
 ἐπειρούσμενον δὲ τὴν λεοντὴν, κατυπνῶσαι τὰς δὲ οἱ
 ἵππους, τὰς ἀπὸ τοῦ ἄρματος, νεμομένας ἐν τούτῳ
 9 τῷ χρόνῳ ἀφανισθῆναι θείῃ τύχῃ. Ὡς δ' ἐγεσθῆναι 15
 τὸν Ἡρακλέα, δίζησθαι πάντα δὲ τὰ τῆς χώρας ἐπε-
 ξελθόντα, τέλος ἀπικέσθαι εἰς τὴν Τλαίην καλεσομένην
 γῆν. ἐνθαῦτα δὲ αὐτὸν εὑρεῖν ἐν ἄνθρω μιζοπαρόντι τινα
 Ἐχιδναν διφυέα τῆς τὰ μὲν ἄνω ἀπὸ τῶν γλουτέων, 5
 εἶναι γυναικός· τὰ δὲ ἐνερθεν, ὄφιός. ἰδόντα δὲ καὶ
 θαυμάσαντα, ἐπείρεσθαι μιν εἰ κου ἴδοι ἵππους πλα-
 νωμένας· τὴν δὲ Φάναι, ἐωυτὴν ἔχειν, καὶ οὐκ ἀποδώ-
 σειν ἐκείνῳ πρὶν ἢ οἱ μιχθῆναι· τὸν δὲ Ἡρακλέα μιχ-

circumfluere terram, verbis quidem adfirmant, re
 autem ipsa non demonstrant. Inde igitur Herculem
 in eam regionem, quae Scythia nunc vocatur, perve-
 nisse. Nempe, ingruente tempestate geluque, quum
 adducta super se pelle leonina obdormivisset, equas
 de curru ipsius, interim pascentes, divina quadam
 sorte evanuisse. (9.) Tum *Herculem*, ubi experge-
 factus est, quaesisse equas; et, peragrata universa
 regione, postremo in *Hylaeam* (Sylvosam) quae
 vocatur terram pervenisse, ibique in antro semivir-
 ginem quamdam *Echidnam* (viperam) invenisse
 mixtae naturae: superiora quippe, inde a natibus,
 foeminae fuisse, inferiora vero serpentis. Hanc quum
 conspexisset miratusque esset, quaesisse ab ea, *an*
equas alicubi vidisset oberrantes? Cui illam, *se*
ipsam eas habere, respondisse; nec vero illi reddi-

- 10 Θῆναι ἐπὶ τῷ μισθῷ τούτῳ. κείνην τε δὴ ὑπερβαλέ-
 σθαι τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἵππων, βουλομένην ὡς πλεῖ-
 στον χρόνον συνεῖναι τῷ Ἡρακλεῖ καὶ τὸν, κομισάμε-
 νον, εἶλεν ἀπαλλάσσεσθαι. τέλος δὲ, ἀποδιδούσαν
 αὐτὴν εἰπεῖν. „Ἴππους μὲν δὴ ταύτας ἀπικομένας
 15 „ἐνθάδε, ἔσωσά τοι ἐγὼ σῶστρον τε σὺ παρίσχεις.
 „ἐγὼ γὰρ ἐκ σεῦ τρεῖς παῖδας ἔχω. τούτους, ἐπεὶ
 „γίνωνται τροφίαι, ὅ τι χρεὶ ποιεῖν, ἐξηγέο σύ· εἴτε
 „αὐτῷ κατοικίω, χώρης γὰρ τῆσδε ἔχω τὸ κράτος
 „αὐτῇ, εἴτε ἀποπέμψω παρὰ σέ.“ Τὴν μὲν δὴ ταύ-
 20 τα ἐπειρωτᾶν· τὸν δὲ λέγουσι πρὸς ταῦτα εἰπεῖν·
 „Ἐπειὶ ἀνδρωθέντας ἰδοὺ τοὺς παῖδας, τάδε ποιεύ-
 „σα οὐκ ἂν ἀμαρτάνοις. τὸν μὲν ἂν ὄρας αὐτέων τόδε
 „τὸ τέξον ὥδε διατεινόμενον, καὶ τῷ ζῳστῇρι τῷδε

*turam, nisi secum concubuisse. Et Herculem
 hac mercede cum illa coisise: at illam distulisse
 equarum redditionem, quum cuperet quam diutis-
 sime consuetudinem cum Hercule habere. Ad extre-
 mum, quum hic cuperet receptis abire equis, reddi-
 tis illis dixisse eam: Has equas, quum huc venis-
 sent, tibi ego servavi: tuque servatarum solvisti
 pretium. Concepi enim ex te tres filios: qui quando
 adoleverint, quid iis faciam, tu doce; hac-ne in
 terra, cuius ego sola teneo imperium, sedes illis
 tribuam; an ad te dimittam. Cui haec interro-
 ganti, illum in hunc modum aiunt respondisse:
 Postquam eos virilem videris aetatem ingressos,
 recte feceris si haecce institueris. Quem tu illo-
 rum videris arcum hunc hoc modo tendentem, et
 hoc cingulo sese ita cingentem, ei hanc terram*

„κατὰ τὰδε ζώννυμενον, τοῦτον μὲν τῆσδε τῆς χώρας
 „οἰκήτορα ποιεῦ· ὅς δ' ἂν τούτων τῶν ἔργων τῶν ἐν- 25
 „τέλλομαι λίπηται, ἐκπέμπε ἐκ τῆς χώρας. καὶ ταῦ-
 „τα ποιῆσαι, αὐτὴ τε εὐφρανεῖαι, καὶ τὰ ἐντεταλ-
 10 „μένα ποιήσεις.“ Τὸν μὲν δὲ εἰρυσάντα τῶν τόξων
 τὸ ἕτερον, δύο γὰρ δὴ φορεῖν τέως Ἡρακλέα, καὶ τὸν
 ζωστήρα προδέξαντα, παραδοῦναι τὸ τόξον τε καὶ τὸν
 ζωστήρα, ἔχοντα ἐπ' ἄκρης τῆς συμβολῆς Φιάλην
 χρυσήν· δίδοντα δὲ, ἀπαλλάσσεσθαι τὴν δ', ἐπεὶ οἱ 5
 γενομένους τοὺς παῖδας ἀνδρωθῆναι, τοῦτο μὲν σφι σὺ-
 νόματα θέσθαι· τῷ μὲν, Ἀγάθυρσον, αὐτέων τῷ δ'
 ἐπομένῳ, Γελωνόν· Σκύθην δὲ, τῷ νεωτάτῳ· τοῦτο δὲ,
 τῆς ἐπιστολῆς μεμνημένην αὐτὴν, ποιῆσαι τὰ ἐντεταλ-
 μένα. καὶ δὴ δύο μὲν οἱ τῶν παίδων, τὸν τε Ἀγάθυρσον 10
 καὶ τὸν Γελωνόν, οὐκ οἴους τε γενομένους ἐξικέσθαι πρὸς
 τὸν προκείμενον ἀέθλον, οἷχεσθαι ἐκ τῆς χώρας, ἐκ-

*tribue habitandam; qui vero haec, quae dico, fa-
 cere non potuerit, eum ex hac terra emitte. Hoc
 ubi feceris, et ipsa laetaberis, et mandata mea per-
 egeris. (10.) Herculem igitur alterum ex arcubus
 (duos enim ad id tempus gestasse) adduxisse, et ap-
 tandi cinguli rationem praemonstrasse: traditoque
 dein et arcu et cingulo, quod in extrema commis-
 sura auream habuisset phialam, abiisse. Tum illam,
 postquam filii ex ea nati ad virilem pervenissent aeta-
 tem, nomina primum eis imposuisse; uni, Agathyrso;
 alteri, Gelono; novissimo, Scythae: deinde dati man-
 dati memorem, exsecutam esse mandata. Et duos
 quidem ex filiis, Agathyrsum et Gelonum, quum
 proposito certamini impares fuissent, terrā excēs-*

βληθέντας ὑπὸ τῆς γειναμένης· τὸν δὲ νεώτατον αὐ-
τέων Σκύθη, ἐπιτελέσαντα, καταμεῖναι ἐν τῇ χώρῃ.
15 καὶ ἀπὸ μὲν Σκυθῶν τοῦ Ἡρακλέος γενέσθαι τοὺς αἰεὶ
βασιλῆας γινομένους Σκυθῶν· ἀπὸ δὲ τῆς Φιάλης,
ἔτι καὶ ἐς τὸδε Φιάλας ἐκ τῶν ζωστήρων φορέειν Σκυ-
θας. τὸ δὲ μόνον μηχανήσασθαι τὴν μητέρα Σκύθη.
ταῦτα δὲ Ἕλλησιν οἱ τὸν Πόντον οἰκούντες λέγουσι.
Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος, ἔχων ὧδε, τῷ μάλιστα 11
λεγομένῳ αὐτὸς πρόσκειμαι. Σκύθας τοὺς νομάδας,
οἰκούντας ἐν τῇ Ἀσίῃ, πολέμῳ πιεσθέντας ὑπὸ Μασ-
σαγετῶν, οἰχεσθαι διαβάντας ποταμὸν Ἀράξεια ἐπὶ
5 γῆν τὴν Κιμμερίην· τὴν γὰρ νῦν νέμονται Σκύθαι, αὐ-
τὴ λέγεται τὸ παλαιὸν εἶναι Κιμμερίαν. τοὺς δὲ Κιμ-
μερίους, ἐπιόντων Σκυθῶν, βουλευέσθαι, ὡς στρατοῦ

sisse, a matre expulsos. Natu vero minimum eorum,
Scytham, qui rem perfecisset, in terra illa mansisse:
ab illōque *Scythā*, *Herculis* filio, genus ducere qui-
cumque dein reges fuerint *Scytharum*; et ab illa phia-
la *Scythas* ad hanc usque aetatem phialas gestare ex
cingulo suspensas. Hoc igitur solummodo matrem
huic *Scythae* parasse. Et haec quidem *Graeci* narrant
Pontum adcolentes.

(11.) Est vero etiam alia narratio, ita habens; cui
potissimum equidem adsentior. Scilicet, *Scythas no-
mades* (pastores) *Asiam* incolentes, bello pressos a
Massagetis, trajecto *Araxe* fluvio in terram abiisse
Cimmeriorum: quam enim nunc terram *Scythae* te-
nent, ea olim *Cimmeriorum* fuisse traditur. *Cimmerios*
autem, invadentibus terram ipsorum *Scythis*, quum
deliberarent, utpote ingente irridente exercitu, diver-

ἐπίοντες· μεγάλου· καὶ δὴ τὰς γνώμας σφείων κερω-
 ρισμένας, ἐντόνους μὲν ἀμφοτέρας, ἀμείνω δὲ τὴν τῶν
 βασιλῆων· τὴν μὲν γὰρ δὴ τοῦ δήμου φέρει γνώμην, ὥς 10
 ἀπαλλάσσεσθαι πῆγμα εἶη, μὴδὲ πρὸς πολλοὺς δεό-
 μενον κινδυνεύειν· τὴν δὲ τῶν βασιλῆων, διαμάχεσθαι
 περὶ τῆς χώρας τοῖσι ἐπιούσι. οὐκ ὦν δὴ ἐβέλειν πείθεσθαι
 οὔτε τοῖσι βασιλεῦσι τὸν δῆμον, οὔτε τῷ δήμῳ τοὺς βα-
 σιλῆας. τοὺς μὲν δὴ ἀπαλλάσσεσθαι βουλευέσθαι ἀμα- 15
 χητὶ, τὴν χώραν παραδόντας τοῖσι ἐπιούσι· τοῖσι δὲ βα-
 σιλεῦσι δόξαι ἐν τῇ ἑωυτῶν κείσθαι ἀποθανόντας, μὴδὲ
 συμφεύγειν τῷ δήμῳ· λογισαμένους ὅσα τε ἀγαθὰ
 πεπόνθασι, καὶ ὅσα φεύγοντας ἐκ τῆς πατρίδος κακὰ
 ἐπίδοξα καταλαμβάνει. ὥς δὲ δόξαι σφι ταῦτα, δια- 20
 στάντας, καὶ ἀριθμὸν ἴσους γενομένους, μάχεσθαι πρὸς
 ἀλλήλους· καὶ τοὺς μὲν, ἀποθανόντας πάντας ὑπ’

sas abiisse in sententias; fortiter quidem propugna-
 tam utramque, fortiolem vero eam pro qua reges
 stabant. Populi enim fuisse sententiam, excedendum
 terrâ, neque adversus plures adeundum periculum:
 regum vero, pro terra utique dimicandum cum inva-
 dentibus. Atqui nec regibus populum voluisse parere,
 neq reges populo. Itaque his fuisse constitutum, non
 tentatâ pugnâ abire, et invadentibus permittere ter-
 ram: regibus vero placuisse, sua potius in patria oc-
 cumbentes sepeliri, quam cum plebe aufugere; repu-
 tantes quantis bonis essent fructi, et quantis malis se
 pressum iri consentaneum esset, si ex patria profu-
 gissent. Talis quum fuisset utrorumque sententia, di-
 visis agminibus, numero utrimque paribus, inter se
 mutuo pugnam civisse; et hos quidem, qui a regum

ἑαυτῶν, θάψαι τὸν δῆμον τῶν Κιμμερίων παρὰ πο-
 ταμὸν Τύρην· καὶ σφενῶντι δῆλός ἐστι ὁ τάφος. θά-
 25 ψαντας δὲ, οὕτω τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς χώρας ποιέεσθαι·
 Σκύθας δὲ ἐπελθόντας, λαβεῖν ἐρήμην τὴν χώραν. Καὶ 12
 νῦν ἐστὶ μὲν ἐν τῇ Σκυθικῇ Κιμμέρια τείχεια, ἐστὶ
 δὲ Πορθμία Κιμμέρια· ἐστὶ δὲ καὶ χώρα οὐνομα Κιμ-
 μερή· ἐστὶ δὲ Βόσπορος, Κιμμέριος καλεόμενος. Φαί-
 5 νονται δὲ οἱ Κιμμέριοι, Φεύγοντες ἐς τὴν Ἀσίην τοὺς
 Σκύθας, καὶ τὴν χερσόνησον κτίσαντες, ἐν τῇ νῦν
 Σινώπῃ πόλιν Ἑλλάς οἰκισται. Φανεροὶ δὲ εἰσι καὶ
 οἱ Σκύθαι διαΐξαντες αὐτοὺς, καὶ ἐσβαλόντες ἐς γῆν
 τὴν Μηδικὴν, ἀμαρτόντες τῆς οδοῦ. οἱ μὲν γὰρ Κιμ-
 10 μέριοι αἰεὶ τὴν παρὰ Θάλασσαν ἔφευγον· οἱ δὲ Σκύ-
 θαι, ἐν δεξιῇ τὸν Καύκασον ἔχοντες, ἐδίωκον. ἐς ὃ

partibus stetissent, a popularibus suis interfectos esse
 cunctos, sepultosque a plebe *Cimmeriorum* ad Tyram
 fluvium, ubi ad hunc diem conspicitur illorum sepul-
 crum; quibus sepultis, plebem terrâ excessisse; super-
 venientes vero *Scythas* desertam terram occupasse.
 (12.) Est autem ad hunc diem in Scythica terra *Cim-
 merium castellum*; est et *Cimmerium portorium*;
 est item regio cui *Cimmeria* nomen; est *Bosporus*,
Cimmerius cognominatus. Satis vero etiam constat,
 Cimmerios, quum a Scythis expulsi in Asiam se reci-
 perent, peninsulam illam colonis frequentasse, in
 qua nunc *Sinope*, graeca civitas, condita est: constat-
 que etiam, Scythas, quum illos persequerentur, et
 Medicam terram invaderent, a via aberrasse. Cimme-
 rii enim fugientes, semper secundum mare progressi

εἰσέβαλον εἰς τὴν Μηδικὴν γῆν, εἰς μεσόγαίαν τῆς οδοῦ
τραφέντες. οὗτος δὲ ἄλλος ξυὸς Ἑλλήνων τε καὶ βαρ-
βάρων λεγόμενος λόγος εἴρηται.

- 13 Ἔφη δὲ Ἀριστεύς ὁ Καυστροβίου, ἀνὴρ Προκονήσιος,
παιῶν ἔπεα, ἀπικέσθαι εἰς Ἴσσηδόνας, Φοιβόλαμπτος
γενόμενος Ἴσσηδόνων δὲ ὑπεροικεῖν Ἀριμασπούς, ἄν-
δρας μουνοφθάλμους ὑπὲρ δὲ τούτων, τοὺς χρυσοφύ-
λακας Γρύπας· τούτων δὲ, τοὺς Ὑπερβορέους, κατή- 5
κοντας ἐπὶ θάλασσαν. τούτους ὦν πάντας πλὴν Ὑπερ-
βορέων, ἀρξάντων Ἀριμασπῶν, αἰεὶ τοῖσι πλησιοχώροισι
ἐπιτίθεσθαι· καὶ ὑπὸ μὲν Ἀριμασπῶν ἐξωθέεσθαι ἐκ τῆς
χώρης Ἴσσηδόνας· ὑπὸ δὲ Ἴσσηδόνων, Σκύθας· Κιμ-
μερίου δὲ, οἰκόντας ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσῃ, ὑπὸ Σκυ- 10
θῶν πιεζομένους, ἐκλείπειν τὴν χώραν. Οὕτω οὐδὲ οὗτος
14 συμφέρεται περὶ τῆς χώρης ταύτης Σκυθήσι. Καὶ ὅθεν

sunt; Scythae vero Caucasō ad dextram relicto eos
sunt persecuti, itinere in mediterranea converso.
Haec est altera narratio, in qua referenda Graecis
convenit cum barbaris.

(13.) Sed *Aristeus*, *Caustrobi* filius, *Procon-*
nesius, in epico carmine ait, *Phoebe* instinctu se ad
• *Issedonas* pervenisse; super *Issedonibus* vero habi-
tare *Arimaspos*, homines unoculos; super his auri
custodes *Grypas*; ulterius *Hyperboreos*, ad mare
pertinentes. Hos igitur cunctos, exceptis *Hyperboreis*,
initio facto ab *Arimaspis*, bellum constanter inferre
finitimis: et ab *Arimaspis* quidem sedibus suis pelli
Issedonas, ab *Issedonibus* vero *Scythas*; *Cimmerios*
vero, ad australe mare habitantes, pressos a *Scythis*,
terram suam deseruisse. Ita ne huic quidem de hac
regione convenit cum *Scythis*. (14.) Quae patria

μὲν ἦν Ἀριστεύς, ὁ ταῦτα ποιήσας, εἴρηται· τὸν δὲ πρὸς
 αὐτοῦ ἤκουον λόγον ἐν Προκοννήσῳ καὶ Κυζίκῳ, λέξω.
 Ἀριστεύην γὰρ λέγουσι, ὄντα τῶν ἀστῶν οὐδενὸς γέ-
 5 νος ὑποδέεσθαι, ἐσελθόντα ἐς κναΦήϊον ἐν Προκοννήσῳ,
 ἀποθανεῖν· καὶ τὸν κναΦέα κατακλήσαντα τὸ ἐργαστή-
 ριον, οἵχεσθαι ἀγγελέοντα τοῖσι προσήκουσι τῷ νεκρῷ.
 ἐσπεδασμένου δὲ ἤδη τοῦ λόγου ἀνατὴν πόλιν ὡς τεθνηκώς
 εἶη ὁ Ἀριστεύς, ἐς ἀμφισβασίας τοῖσι λέγουσι ἀπι-
 10 κέεσθαι ἄνδρα Κυζικηνόν, ἥκοντα ἐξ Ἀρτάκης πόλιος,
 φάντα συντυχεῖν τέ οἱ ἰόντι ἐπὶ Κυζίκου, καὶ ἐς λό-
 γους ἀπικέσθαι. καὶ τοῦτον μὲν ἐντεταμένως ἀμφισ-
 βητέον· τοὺς δὲ προσήκοντας τῷ νεκρῷ ἐπὶ τὸ κναΦήϊον
 παρῆναι, ἔχοντας τὰ πρόσφορα, ὡς ἀναιρησομένους.
 15 ἀνοιχθέντος δὲ τοῦ οἰκήματος, οὔτε τεθνεῶτα, οὔτε ζῶν-

fuerit huius Aristee, qui ista versibus descripsit,
 dictum est: commemorabo vero etiam id, quod de
 eodem in Proconneso et Cyzico narratum audiui.
Aristeam, narrant, nulli civium nobilitate generis
 secundum, quum fullonis ingressus esset officinam,
 ibidem mortuum esse; et fullonem, occlusâ officinâ,
 ad propinquos, mortui perrexisse, rem nunciaturum.
 Quumque iam rumor pervulgatus esset per urbem,
 mortuum esse *Aristeam*; controversiam his qui id
 dicebant movisse civem Cyzicenum, ex Artaca op-
 pido venientem, adfirmantemque *obviam se illi ve-*
nisse Cyzicum versus eunti, cum eoque sermones
miscuisse. Dum hic ita cum contentione disceptat,
 interim propinquos mortui ad fullonis adfuisse offi-
 cinam, secum adferentes quae usui essent ad tollen-
 dum mortuum: sed aperto conclavi, nec mortuum
Herod. T. II. P. I. O

τα φαίνεσθαι Ἀριστείην. μετὰ δὲ, ἐβδόμῳ ἔτι Φανέντα αὐτὸν εἰς Προκόννησον, ποιῆσαι τὰ ἔπια ταῦτα τὰ νῦν ὑπ' Ἑλλήνων Ἀριμάσπεια καλεῖται ποιήσαντα δὲ, ἀφανισθῆναι τὸ δεύτερον. ταῦτα μὲν αἱ πόλεις
 15 αὗται λέγουσι. Τὰδε δὲ οἶδα Μεταποντίνοισι τοῖσι ἐν Ἰταλίῃ συγκυρήσαντα μετὰ τὴν ἀφάνισιν τὴν δευτέραν Ἀριστείῳ ἔτισι τεσσαράκοντα καὶ τρηκοσίοισι, ὡς ἐγὼ συμβαλλόμενος ἐν Προκονήσῳ τε καὶ Μεταποντίῳ εὗρισκον. Μεταποντιῖνοί φασι, αὐτὸν Ἀριστείην, Φανέντα 5 σφί εἰς τὴν χώραν, κελεύσαι βωμὸν Ἀπόλλωνι ιδρύσασθαι, καὶ Ἀριστείῳ τοῦ Προκονησίου ἐπωνυμίην ἔχοντα ἀνδριάντα παρ' αὐτὸν ἰστάναι. Φάναι γάρ, σφί τὸν Ἀπόλλωνα Ἰταλιωτέων μύνοισι δὴ ἀπικέσθαι εἰς τὴν

XV. 3. τρηκοσίοισι. *Alii* διηκοσίοισι, *ducentesimo*.

Aristeam, nec vivum, comparuisse. Septimo vero post anno rursus Proconnesum venisse, et carmen illud composuisse, quod a Graecis nunc *Arimaspea* nominatur: post id tempus autem iterum e conspectu hominum evanuisse. Ista quidem narrant illae civitates. (15.) Hoc vero scio *Metapontinis* in Italia accidisse, anno postquam iterum evanuerat *Aristeas* trecentesimo quadragesimo, quemadmodum conferrando quae et Proconnesi et Metaponti narrantur reperi. Aiunt Metapontini, *Aristeam* sibi sua in terra adparuisse, iussisque ipsos aram statuere Apollini, et statuam iuxta illam aram ponere, quae nominetur *Aristeae Proconnesii*. Dixisse enim, in solam ipsorum, ex omnibus Italiotis, regionem venisse *Apollinem*; et se, qui nunc *Aristeas* sit, illum esse

10 *χώραν*, καὶ αὐτός οἱ ἐπεσθαι ὁ νῦν ἐὼν Ἀριστέης· τότε δέ, ὅτε εἶπετο τῷ θεῷ, εἶναι κόραξ. καὶ τὸν, εἴπαντα ταῦτα, ἀφανισθῆναι. σφείας δὲ, Μεταποντιῶνι λέγουσι, εἰς Δελφοὺς πέμψαντας, τὸν θεὸν ἐπιφωτᾶν ὅτι τὸ Φάσμα τοῦ ἀνθρώπου εἴη. τὴν δὲ Πυθίην σφείας κε-
 15 *λεύειν* πείθεσθαι τῷ Φάσματι· πειθομένοισι δὲ, ἄμεινον συνόισσθαι. καὶ σφείας δεξαμένους ταῦτα, ποιῆσαι ἐπιτελέα. Καὶ νῦν ἔστηκε ἀνδρίας ἐκωνυμίην ἔχων Ἀρι-
 στίῳ, παρ' αὐτῷ τῷ ἀγάλματι τοῦ Ἀπόλλωνος, πέ-
 ριξ δὲ αὐτὸν δάφναι ἐστᾶσι· τὸ δὲ ἄγαλμα ἐν τῇ
 20 *ἀγορῇ* ὕδρται. Ἀριστίῳ μὲν νυν περὶ τοσαῦτα εἰρησθαι. Τῆς δὲ γῆς, τῆς περὶ ὁδὸς ὁ λόγος ὥρμηται λέγε- 16
 σθαι, οὐδὲς οἶδε ἀτρικὲς ὅτι τὸ κατύπερθε ἐστί. οὐτένός γάρ δὴ αὐτόπτει, εἶδέναι φασμένοι, δύναμαι πυθέ-
 σθαι· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ Ἀριστέης, τοῦ περ ὀλίγω πρότερον

*comitatum; fuisse autem tunc, quum illum seque-
 retur, corvum. His dictis, illum evanuisse. Aiunt
 autem Metapontini, se Delphos misisse qui consule-
 rent oraculum, quodnam illud esset hominis spe-
 ctrum? respondisseque Pythiam, parendum esse
 spectri mandatis; id si fecissent, bene eis cessurum.*
 Se igitur, accepto hoc responso, exsecutos esse man-
 data. Atque nunc stat Metapontii in foro statua, quam
Aristeae statuam vocant, iuxta ipsam Apollinis sta-
 tuam collocata, et lauri arbores illam circumstant.
 Sed haec de Aristeae hactenus dicta sunt.

(16.) *Ῥεκτιονε* ea, de qua hunc sermonem facere institui, quid sit superne ulterius, nemo adcurate novit. Neminem quippe, qui suis id oculis conspexisse adfirmaret, potui reperire: etenim ne *Aristeas* qui-

τούτων μνήμην ἐποιεύμην, οὐδὲ οὗτος προσωτέρω Ἰσσηδό- 5
 νων, ἐν αὐτοῖσι τοῖσι ἔπεσι ποιέων, ἔφησε ἀπικέσθαι
 ἀλλὰ τὰ κατύπερθε ἔλεγε ἀκοῇ, Φας Ἰσσηδόνας εἶναι
 τοὺς ταῦτα λέγοντας. Ἄλλ' ὅσον μὲν ἡμεῖς ἀτρεκέως
 ἐπὶ μακρότατον οἰοί τ' ἐγενόμεθα ἀκοῇ ἐξικέσθαι, πᾶν
 17 εἰρήσεται. Ἀπὸ τοῦ Βορυσθενεϊτέων ἐμπορίου, τοῦτο
 γὰρ τῶν παραθαλασσίων μεσαίτατόν ἐστι πάσης τῆς
 Σκυθίης, ἀπὸ τούτου πρῶτοι Καλλιπίδαι νέμονται, ὄν-
 τες Ἑλληνες Σκύθαι· ὑπὲρ δὲ τούτων, ἄλλο ἔθνος, οἱ
 Ἀλαζώνες καλέονται. οὗτοι δὲ καὶ οἱ Καλλιπίδαι τὰ 5
 μὲν ἄλλα κατὰ ταῦτα Σκύθησι ἐπασκέουσι, σίτον δὲ
 καὶ σπείρουσι καὶ σιτέονται, καὶ κρίμμυα καὶ σκόρο-
 दा καὶ φακοὺς καὶ κέγχρους. Ὑπὲρ δὲ Ἀλαζώνων
 οἰκέουσι Σκύθαι ἀροτῆρες, οἱ οὐκ ἐπὶ σιτήσῃ σπείρουσι

dem, cuius modo mentionem feci, ne hic quidem
 ultra Issedonas pervenit, ut in carmine suo ipse profi-
 tetur; sed, quae de eis narrat qui supra hos habitant,
 ea fando accepta narravit, dicens *Issedonas esse qui*
id tradant. Sed nos quidem, quoad longissime auditu
 cognoscere adcurate potuimus, omnia referemus. (17.)
 A Borysthenitarum emporio, quod in medio maxime
 universae orae maritimae *Scythiae* situm est; ab hoc,
 inquam, primi *Callipidae* habitant, qui sunt Graeci
Scythae: tum super his alius populus, qui vocantur
Alazones. Hi atque *Callipidae* in caeteris quidem *Scy-*
tharum instituta sequuntur, frumentum vero et serunt
 et comedunt, itemque cepas et allium et lentem et
 milium. Supra *Alazones Scythae* habitant *aratores*;
 qui frumentum serunt, non in cibi usum, sed ven-

10 τὸν σῖτον, ἀλλ' ἐπὶ πρήσει. τούτων δὲ κατύπερθε οἰ-
 κέουσι Νευροί. Νευρῶν δὲ τὸ πρὸς βορῆν ἄνεμον, ἐρῆ-
 μος ἀνθρώπων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. ταῦτα μὲν παρὰ τὸν
 Ὑπανιν ποταμὸν ἐστὶ ἔθνεα, πρὸς ἐσπέρας τοῦ Βορυ-
 σθέneos. Ἀτὰρ διαβαίντι τὸν Βορυσθέnea, ἀπὸ θαλάσ- 18
 σης πρῶτον μὲν ἡ Ὑλαίη. ἀπὸ δὲ ταύτης ἀνω οἰκέουσι
 Σκυῖται γεωργοί, τοὺς Ἕλληνες οἱ οἰκόντες ἐπὶ τῷ
 Ὑπάνι ποταμῷ καλέουσι Βορυσθενείτας, σφῆας δὲ αὐ-
 5 τοὺς, Ὀλβιοπολίτας. οὗτοι ἂν οἱ γεωργοὶ Σκυῖται νέ-
 μονται, τὸ μὲν πρὸς τὴν ἑω, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐδοῦ, κα-
 τήκοντες ἐπὶ ποταμὸν τῷ οὐνομα κείται Παντικιάης·
 τὸ δὲ πρὸς βορῆν ἄνεμον, πλεόν ἀνὰ τὸν Βορυσθέnea
 ἡμερέων ἑνδεκα. ἡ δὲ κατύπερθε τούτων ἐρῆμός ἐστι
 10 ἐπὶ πολλόν. μετὰ δὲ τὴν ἐρῆμον Ἀνδροφάγοι οἰκέουσι,
 ἔθνος ἐν ἰδίον, καὶ σὺδαμῶς Σκυθικόν. τὸ δὲ τούτων

dendi caussa. Super his *Neuri* habitant: a *Neuris* vero septemtrionem versus, deserta terra est, quoad nos novimus. Hi sunt populi iuxta *Hypanin* fluvium, ab occidente *Borysthenis*. (18.) Trans *Borysthenem*, prima a mari regio *Hylaea* est. Supra hanc proximi habitant *Scythae agricolae*, quos Graeci *Hypanin* fluvium adcolentes *Borysthenitas* nominant, ipsi autem se *Olbiopolitas*. Hi igitur *Scythae agricolae* ad orientem *Borysthenis* habitant ad trium iter dierum, pertinentque usque ad *Myium* cui nomen *Panticapes*; versus septemtrionem vero, undecim dierum iter adverso flumine navigantibus. Iam supra hos longe lateque deserta regio est. Post desertum vero *Androphagi* habitant, proprius populus, neutiquam *Scythicus*. Supra hos vero iam verum desertum, nec

κατύπερθε, ἐρήμος ἤδη ἀληθέως, καὶ ἔθνος ἀνθρώπων
 19 οὐδὲν, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. Τὸ δὲ πρὸς τὴν ἑὼ γεωργῶν
 τούτων Σκυθέων, διαβάanti τὸν Παντικαπὴν ποταμὸν,
 Νομάδες ἤδη Σκύθαι νέμονται, οὔτε τι σπείροντες οὐ-
 δὲν, οὔτε ἀρούντες· ψιλὴ δὲ δενδρέων πᾶσα αὕτη γῆ,
 πλὴν τῆς Ὑλαίης. οἱ δὲ Νομάδες οὗτοι τὸ πρὸς τὴν 5
 ἑὼ, ἡμερέων τεσσέρων καὶ δέκα ὁδόν, νέμονται χώραν
 20 κατατείνουσιν ἐπὶ ποταμὸν Γέρρον. Πίσρην δὲ τοῦ
 Γέρρου ταῦτα δὴ τὰ καλούμενα Βασιλήϊά ἐστι, καὶ
 Σκύθαι οἱ ἀριστοὶ τε καὶ πλεῖστοι, καὶ τοὺς ἄλλους
 νομίζοντες Σκύθας δούλους σφετέρους εἶναι. κατήκουσι
 δὲ οὗτοι, τὸ μὲν πρὸς μεσαμβρίην, εἰς τὴν Ταυρικὴν 5
 τὸ δὲ πρὸς ἡῶ, ἐπὶ τε τὰ Φρον, τὴν δὲ οἱ ἐκ τῶν τυ-
 φλῶν γεγόμενοι ᾤρουζαν, καὶ ἐπὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιή-
 τιδος τὸ ἐμπόριον, τὸ καλεῖται Κρημνοί· τὰ δὲ αὐτῶν

ullus hominum populus, quoad novimus. (19.) Ab oriente vero agricolarum istorum Scytharum, trans Panticapen fluvium, *Nomades Scythae* degunt, qui neque serunt quidquam, nec arant: estque arboribus nuda universa haec regio, exceptâ *Hylaeâ*. Nomades autem hi, orientem versus, terram tenent per quatuordecim dierum iter patentem ad *Gerrhum* usque fluvium. (20.) Trans *Gerrhum* haec est quae *Regia terra* vocatur, quam Scythae nobilissimi tenent et numerosissimi, qui reliquis Scythas servos suos esse reputant. Pertinentque hi, meridiem versus, ad *Tauricam*; versus orientem vero, ad fossam illam quam caecorum filii duxerunt, et ad emporium Maeotidis paludis quod *Cremni* vocatur; partim etiam ad *Tanain* flumen pertinent. Quae supra *regios Scythas*

κατήκουσι ἐπὶ ποταμὸν Τάναϊν. Τὰ δὲ κατύπερθε
 10 πρὸς βορῇν ἀνεμὸν τῶν βασιληῶν Σκυθίων οἰκέουσι
 Μελάγχλαυοι, ἄλλο ἔθνος, καὶ οὐ Σκυθικόν. Με-
 λαγχλαίων δὲ τὸ κατύπερθε, λίμναι, καὶ ἐρῆμός
 ἐστὶ ἀνθρώπων, κατόσον ἡμεῖς ἴδμεν.

Τάναϊν δὲ ποταμὸν διαβάντι, οὐκέτι Σκυθικὴ, ἀλλ' 21
 ἡ μὲν πρώτη τῶν λαξίων, Σαυροματέων ἐστὶ· οἱ ἐκ
 τοῦ μυχοῦ ἀρξάμενοι τῆς Μαιήτιδος λίμνης, νέμονται
 τὸ πρὸς βορῇν ἀνεμὸν, ἡμερέων πεντεκαίδεκα ὁδόν, πᾶ-
 5 σαν εὐῶσαν ψιλὴν καὶ ἀγρίων καὶ ἡμέρων δινδρείων.
 ὑπεροικέουσι δὲ τούτων, δευτέραν λαξίαν ἔχοντες, Βου-
 δῖνοι, γῆν νεμόμενοι πᾶσαν δασέην ὕλη παντοίῃ. Βου- 22
 δίνων δὲ κατύπερθε πρὸς βορῇν, ἐστὶ πρώτη μὲν ἐρῆ-
 μος, ἐπ' ἡμερέων ἑπτὰ ὁδόν· μετὰ δὲ τὴν ἐρῆμον, ἀπο-
 κλίνοντι μᾶλλον πρὸς ἀπηλιώτην ἀνεμὸν, νέμονται Θυσ-

ad septemtrionem vergunt, ea *Melanchlaeni* tenent;
 diversae stirpis populus, non Scythicus. Supra Me-
 lanchlaenos vero, paludes sunt, et terra hominibus
 vacua, quantum nos quidem novimus.

(21.) Trans *Tanain* fluvium non amplius Scythica
 terra, sed prima regio *Sauromatarum* est; qui ab inti-
 mo Macotidis paludis recessu initium capientes, tenent,
 septemtrionem versus, terram in quindecim dierum
 iter patentem, arboribus omnibus, tam cultis, quam
 agrestibus, nudam. Tum supra hos habitant *Budini*,
 insequentem tenentes regionem, arborum omni ge-
 nere frequentem. (22.) Supra *Budinos*, versus sep-
 temtrionem, primo desertum est, per quinque die-
 rum iter. Post desertum vero, magis orientem versus,
Thyssagetae habitant, numerosa gens et propria,

σαγέται, ἔθνος πολλὸν καὶ ἴδιον ζῶουσι δὲ ἀπὸ Θήρης. 5
 Συνεχέες δὲ τούτοις ἐν τοῖσι αὐτοῖσι τόποισι κατοικη-
 μένοι εἰσὶ τοῖσι οὐνομα κεῖται Ἰϋρκαί, καὶ οὗτοι ἀπὸ
 Θήρης ζῶντες τρέπω τοιῶδε. λοχᾶ, ἐπὶ δένδρεον ἀνα-
 βάς· (τὰ δὲ ἐστὶ πυκνὰ ἀνα πάσαν τὴν χώραν) ἵππος
 δὲ ἐκάστω, δεδιδαγμένος ἐπὶ γαστέρα κεῖσθαι ταπει- 10
 νότητος εἵνεκα, ἐτοῖμός ἐστι, καὶ κύων· ἔπειν δὲ ἀπὶδῇ
 τὸ Θηρίον ἀπὸ τοῦ δενδρέου, τοξεύσας καὶ ἐπιβάς ἐπὶ
 τὸν ἵππον διώκει, καὶ ὁ κύων ἔχεται. Ὑπὲρ δὲ του-
 τέων, τὸ πρὸς τὴν ἡῶ ἀποκλίνοντι οἰκέουσι Σκυθαὶ ἄλ-
 λοι, ἀπὸ τῶν βασιλῆων Σκυθέων ἀποστάντες, καὶ 15
 23 οὕτω ἀπικόμενοι εἰς τοῦτον τὸν χώρον. Μέχρι μὲν δὴ
 τῆς τούτων τῶν Σκυθέων χώρας, ἐστὶ ἡ καταλεχθεῖ-
 σα πάντα, πεδιάς τε γῆ καὶ βαθύγεις· τὸ δ' ἀπὸ
 τούτου, λιθώδης τ' ἐστὶ καὶ τρηχέη. διεξελθόντι δὲ καὶ

venatione victitans. His contigui eodem in tractu ha-
 bitant qui *Iyrcae* vocantur, et ipsi venatione victi-
 tantes tali modo. Arborem conscendit venator, ibi-
 que in insidiis latet: frequentes autem per totam illam
 regionem arbores sunt. Sub arbore praesto est equus,
 in ventrem procumbere edoctus, quo quam minime e
 terra emifseat, et iuxta equum canis. Ubi ex arbore
 feram homo conspexit, arcu ferit, moxque illam con-
 scenso equo persequitur, et canis inhaeret vestigiis.
 Supra hos rursus, orientem spectantes, habitant alii
Scythae, qui ab *regiis Scythis* defecerunt, et haec in
 loca migrarunt. (23.) Ad horum igitur usque *Scy-*
tharum regionem, universa quam descripsimus terra
 plana est et humilis: ab inde vero petrosa et aspera.
 Peragrato autem huius asperae terrae longo tractu,

5 τῆς τρηχέης χῶρον πολλόν, οἰκέουσι ὑπάρειαν οὐρέων
 ὑψηλῶν ἄνθρωποι λεγόμενοι εἶναι πάντες Φαλακροί, ἐκ
 γενεῆς γινόμενοι, καὶ ἔρσηνες καὶ θήλειαι ὁμοίως, καὶ
 σιμοί, καὶ γένεια ἔχοντες μεγάλα· Φωνὴν δὲ ἰδίην ἰέν-
 10 τες· ἐσθῆτι δὲ χρεώμενοι Σκυθικῇ· ζῶντες δὲ ἀπὸ δει-
 νῶν. ποντικὸν μὲν οὖνομα τῷ δένδρῳ ἀπὸ τοῦ ζῶσι,
 μέγας δὲ κατὰ συκὴν μάλιστα καὶ καρπὸν δὲ Φο-
 ρεῖ κυάμῳ ἴσον, πυρῆνα δὲ ἔχει. τοῦτο ἐπεὶ γίνηται
 πέπον, σακκέουσι ἱματίοισι· ἀπορρέει δ' ἀπ' αὐτοῦ πα-
 χὺ καὶ μέλαν· οὖνομα δὲ τῷ ἀπορρέοντι ἐστὶ ἀσχυ.
 15 τοῦτο καὶ λείχουσι, καὶ γάλακτι συμμίσγοντες πί-
 νουσι· καὶ ἀπὸ τῆς παχύτητος αὐτοῦ τῆς τρυγὸς πα-
 λάθας συντίθασι, καὶ ταύτας σιτέονται. πρόβατα γάρ
 σφι οὐ πολλά ἐστί· οὐ γάρ τι σπουδαῖαι νομαὶ αὐ-
 τόβι εἰσὶ. Ὑπὸ δένδρῳ δὲ ἕκαστος κατοίκηται· τὸν μὲν

radices aliorum montium habitant homines, qui inde
 a nativitate *calvi* sunt omnes, mares pariter atque
 foeminae, et *simo naso mentoque oblongo*. Peculiari
 lingua utuntur, vestem autem gestant Scythicam:
 caeterum arborum fructu vitam sustentant. *Ponticum*
 nomen arboris est, qua victitant, fici admodum ma-
 gnitudine: fructum fert autem fabae similem, nu-
 cleum intus habentem. Hunc fructum, postquam ma-
 turuit, pannis excolant; et, quod ab eo defluit cras-
 sum et nigrum, quod *aschy* adpellant, id et lingunt,
 et lacte mixtum bibunt: ex faecum vero crassitudine
 massas conficiunt, quibus vescuntur. Pecorum enim
 non magna illis copia est, quippe pascua ibi parum
 sunt eximia. Quilibet pater familiās sub arbore ha-
 bitat; hieme quidem, arborem tegens tegmine ex

218 HERODOTI HISTOR. IV.

χειμῶνα, ἐπεὰν τὸ δένδρεον περικαλύψῃ πύλω στεγνῶ 20
λευκῶ· τὸ δὲ θέρους, ἄνευ πύλου. Τούτους οὐδεὶς ἀδι-
κέει ἀνθρώπων· ἱσοὶ γὰρ λέγονται εἶναι· οὐδὲ τι ἀρτίον
ὄπλον ἐκτέεται. καὶ, τοῦτο μὲν, τοῖσι περιοικέουσιν
οὗτοί εἰσι οἱ τὰς διαφορὰς διαιρέοντες· τοῦτο δὲ, ὃς ἂν
Φεύγων καταφύγῃ ἐς τούτους, ὑπ' οὐδενὸς ἀδικέεται. 25
ὄνομα δὲ σφί ἐστι Ἀργιππαῖοι.

- 24 Μέχρι μὲν νυν τῶν Φαλακρῶν τούτων, πολλὰ πε-
ριφάνεια τῆς χώρας ἐστὶ, καὶ τῶν ἐμπροσθεν ἐθνέων.
καὶ γὰρ Σκυθέων τινὲς ἀπικνέονται ἐς αὐτοὺς, τῶν οὐ
χαλεπὸν ἐστὶ πυθέσθαι, καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐκ Βορυ-
σθέneos τε ἐμπορίου καὶ τῶν ἄλλων Ποντικῶν ἐμπο- 5
ρίων. Σκυθέων δὲ οἱ ἂν ἔλθωσι ἐς αὐτοὺς, δι' ἑπτὰ
25 ἐρμηνέων καὶ δι' ἑπτὰ γλωσσέων διαπρήσσονται. Μέ-
χρι μὲν δὴ τούτων γινώσκεται. τὸ δὲ τῶν Φαλακρῶν

lana coctili; aestate vero, absque tegmine. His ho-
minibus nemo mortalium iniuriam infert; sacri enim
habentur; nec arma ulla bellica habent. Iidem et
finitimorum dirimunt controversias; et, si quis pa-
triâ profugiens ad hos confugit, a nemine laeditur.
Nomen his est *Argippaei*.

(24.) Iam usque ad *calvos* hos satis cognita haec
terra est; et, qui ante hos habitant populi, satis notî.
Nam et Scytharum nonnulli ad illos commeant, e
quibus haud aegre licet cognoscere, et Graecorum
nonnulli ex Borysthenis emporio, ex aliis Ponticis
emporiiis. Scythae vero, qui ad illos commeant, per
septem interpretes septemque linguis negotia sua per-
agunt. (25.) Ut vero ad hos usque cognita terra est,
sic, qui ultra calvos illos habitent, liquido adfirmare

κατύπερθε οὐδείς ἀτρεκέως οἶδε Φράσαι· οὐρεα γὰρ υἱή-
 λὰ ἀποτάμνει ἄβατα, καὶ οὐδείς σΦεα ὑπερβαίνει. οἱ
 5 δὲ Φαλακροὶ οὗτοι λέγουσι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέ-
 γοντες, οἰκέειν τὰ οὐρεα αἰγίποδας ἀνδρας· ὑπερβάντι
 δὲ τούτους, ἄλλους ἀνθρώπους, οἱ τὴν ἐξάμηνον καθεύ-
 δουσι. τοῦτο δὲ οὐκ ἐνδέχομαι τὴν ἀρχὴν. Ἀλλὰ τὸ
 μὲν πρὸς ἧν τῶν Φαλακρῶν γινώσκεται ἀτρεκέως, ὑπὸ
 10 Ἰσσηδόων οἰκούμενον· τὸ μὲν τοι κατύπερθε πρὸς βορῇν
 ἄνεμον, οὐ γινώσκεται, οὔτε τῶν Φαλακρῶν, οὔτε τῶν
 Ἰσσηδόων, εἰ μὴ ὅσα αὐτέων τουτέων λεγόντων. Νό- 26
 μοισι δὲ Ἰσσηδόνες τοιοισίδε λέγονται χρᾶσθαι. Ἐπειὰν
 ἀνδρὶ ἀποθάνῃ πατὴρ, οἱ προσήκοντες πάντες προσάγουσι
 πρόβατα· καὶ ἔπειτα ταῦτα θύσαντες, καὶ κατατα-
 5 μόντες τὰ κρέα, κατατάμνουσι καὶ τὸν τοῦ δεχομένου
 τεθνεῶτα γονέα· ἀναμίζαντες δὲ πάντα τὰ κρέα, δαῖτα

nemo potest: nam praecalti praeruptique montes, quos
 nemo transscendit, praecludunt iter. Narrant autem
 calvi, quod mihi quidem non persuadetur, *habitari*
illos montes ab hominibus capripedibus: tum ul-
tra hos degere alios homines, qui per sex menses
dormiant; quod equidem nullo pacto admitto. Quae
 calvis ab oriente sita regio, ea quidem, ut ab Issedonibus habitata, satis cognita est: quae vero supra
 hanc ad septemtrionem vergit, cognita non est, nec
 calvis istis, nec Issedonibus, nisi quatenus hi ipsi
 narrant. (26.) *Issedones* autem huiusmodi uti in-
 stitutis perhibentur. Quando cuiquam pater mortuus
 est, propinqui cuncti adducentes pecudes ad eum
 conveniunt: quibus mactatis et in frusta concisis,
 mortuum etiam patrem hospitis in frusta concidunt,

προτίθεται. τὴν δὲ κεφαλὴν αὐτοῦ ψιλώσαντες καὶ ἐκκαθῆραντες, καταχρυσούσι· καὶ ἔπειτα ἅτε ἀγάλματι χρέωνται, θυσίας μεγάλας ἐπετέους ἐπιτελέοντες. παῖς δὲ πατρὶ τοῦτο ποιεῖ, κατὰπερ οἱ Ἕλληνες 10 τὰ γενέσια. ἄλλως δὲ δίκαιοι καὶ οὗτοι λέγονται εἶναι· ἰσοκρατέες δὲ ὁμοίως αἱ γυναῖκες τοῖσι ἀνδράσι. γινώσκονται μὲν δὴ καὶ οὗτοι.

- 27 Τὸ δὲ ἀπὸ τούτων τὸ κατ' ὑπερθε, Ἰσσηδόνες εἰσὶ οἱ λέγοντες, τοὺς μονοφθαλμοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς χρυσοφύλακας Γρύπας εἶναι· παρὰ δὲ τούτων Σκυθαὶ παραλαβόντες λέγουσι· παρὰ δὲ Σκυθέων ἡμεῖς οἱ ἄλλοι νενομίκαμεν, καὶ οὐνομάζομεν αὐτοὺς Σκυθιστὶ Ἀρ- 5 μασπούς· ἄριμα γὰρ ἐν καλέουσι Σκυθαί, σπ οὗ
28 δὲ τὸν ὀφθαλμόν. Δυσχείμερος δὲ αὕτη ἡ καταλεχ-

mixtisque cunctis carnibus epulum exhibent. Caput vero depilatum expurgatumque inaurant, eoque pro sacro vase utuntur, quando annua magna sacrificia peragunt. Hoc apud illos filius patri praestat; quemadmodum Graeci diem, quo defunctus est pater, festum agunt. Caeterum hi quoque homines iusti esse dicuntur: mulieres autem apud eos aequam cum viris potestatem habent. Igitur hi etiam noti sunt.

(27.) Quod vero ad regionem spectat supra hos sitam, Issedones sunt qui narrant, *habitare ibi homines* quos dixi *unoculos*, et *Grypae auri custodes*: et fabulam ab Issedonibus traditam repetunt Scythae, nosque alii a Scythiis accepimus, et nominamus scythico vocabulo *Arimaspos*; *arima* enim Scythae *unum* nominant, *spu* autem *oculum*. (28.) Univerſa autem haec terra, quam descripsimus, adeo

Θεῖσα πᾶσα χώρα οὕτω δὴ τί ἐστι· ἔνθα τοὺς μὲν ὀκτῶ
 τῶν μηνῶν ἀφόρητος οἶος γίνεται κυμὸς, ἐν τοῖσι ὕδαρ
 ἐκχέας, πηλὸν οὐ ποιήσεις· πῦρ δὲ ἀνακαίων, ποιή-
 5 σις πηλόν. ἡ δὲ θάλασσα πῆγνυται, καὶ ὁ Βόσπο-
 ρος πᾶς ὁ Κιμμέριος· καὶ ἐπὶ τοῦ κρουστάλλου οἱ ἐν-
 τὸς τὰ Φρου Σκύβαι κατοικημένοι στρατεύονται, καὶ
 τὰς αἰμάξας ἐπελαύνουσι πέρην εἰς τοὺς Σινδοὺς. οὕτω
 μὲν δὴ τοὺς ὀκτῶ μῆνας διατελεῖ χειμῶν ἑὼν τοὺς δ'
 10 ἐπιλοιπούς τεσσέρας ψύχρα αὐτόθι ἐστί. Κεχωρίσται
 δὲ αὗτος ὁ χειμὼν τοὺς τρόπους πᾶσι τοῖσι ἐν ἄλλοις
 χωρίοις γινομένοις χειμῶσι· ἐν τῷ τὴν μὲν αἰραῖν οὐκ
 ὕει λόγου ἄξιον οὐδέν· τὸ δὲ θέρους, ὕων οὐκ ἀνίει. βρον-
 ταί τε ἥμος τῇ ἄλλῃ γίνονται, τηλικαῦτα μὲν οὐ γίνον-
 15 ται, θέρους δὲ ἀμφιλαφεές· ἦν δὲ χειμῶνος βροντῇ

XXVIII. 7. στρατεύονται. στραγγιεύονται, morantur, ed. Borh.

rigida premitur hyeme, ut octo menses duret intol-
 rabile gelu; in quo si aquam in terram effundas, non
 facias lutum; sed, ignem si accenderis, lutum facias.
 Atque etiam mare constringitur glacie et totus Cim-
 merius Bosphorus: et super glacie militant Scythae,
 et plaustris in ulteriora ad Sindos vehuntur. Ita so-
 lidos octo menses hyems durat, reliquosque quatuor
 ibidem frigus obtinet. Est autem huius hiemis indo-
 les longe diversa ab eis quae in caeteris regionibus
 omnibus obtinent: nam pluendi tempore [*alii verno*
tempore intelligunt] nihil ibi pluit quo sit ullius
 momenti, aestate autem pluerе non desinit: et, quan-
 do alibi tonitrua incidunt, ibi nulla sunt; sin hyeme
 coelum tonat, pro miraculo solet haberi. Item terrae
 motus si existit in Scythica terra, sive aestate, sive

γένηται, ὡς τέρας νενόμισται θαυμάζεσθαι. ὡς δὲ καὶ, ἣν σεισμός γένηται ἣν τε θέρους ἣν τε χειμῶνος ἐν τῇ Σκυθικῇ, τέρας νενόμισται. ἵπποι δὲ ἀνεχόμενοι φέρουσι τὸν χειμῶνα τοῦτον, ἡμίονοι δὲ καὶ ὄνοι οὐκ ἀνέχονται τὴν ἀρχὴν· τῇ δὲ ἄλλῃ ἵπποι μὲν ἐν κρυμῷ 20 ἐστέωτες ἀποσφακελίζουσι, ὄνοι δὲ καὶ ἡμίονοι ἀνέχον-
29 ται. Δοκεῖ δέ μοι καὶ τὸ γένος τῶν βοῶν τὸ κόλον διὰ ταῦτα οὐ φύειν κέρα αὐτοῖσι. μαρτυρεῖ δέ μοι τῇ γνῶμῃ καὶ Ὀμήρου ἔπος ἐν Ὀδυσσεΐᾳ, ἔχον ὥδε·

Καὶ Λιβύην, ὅθι τ' ἄρνες ἄφαρ κεραοὶ τελέθουσι.
ὀρθῶς εἰρημένον, ἐν τοῖσι θερμοῖσι ταχὺ παραγίνεσθαι 5
τὰ κέρα. ἐν δὲ τοῖσι ἰσχυροῖσι ψύχεσι ἢ οὐ φύει κέρα τὰ κτήνεα ἀρχὴν, ἢ φύοντα φύει μόγις. ἐμβαῦτα
30 μὲν νυν διὰ τὰ ψύχρα γίνεται ταῦτα. Θαυμάζω δέ, (προσθήκας γὰρ δὴ μοι ὁ λόγος ἐξ ἀρχῆς ἐδίξητο,)

hyeme, prodigii loco est. Porro hyemem illam tolerant equi; asini vero et muli neutiquam tolerant: alibi contra equi in gelu stantes tabefiunt, asini vero et muli tolerant gelu. (29.) Videtur autem mihi eadem de causâ ibidem boum generi mutilo cornua non enasci: sententiaeque meae adstipulatur illud *Homeri* verbum in *Odysea*, ubi ait:

Et Libyen, ubi sunt cornuti protinus agni.

Quod recte dictum est, in locis calidis cito enasci cornua: contra ubi valida obtinent frigora, ibi autem prorsus non enascuntur pecoribus cornua; aut, si nascuntur, pusilla manent. Ibi ergo propter frigora hoc ita se habet. (30.) Atque hoc loco subit mirari (nam digressiones ab initio amavit mea narratio) quid sit quod in universo *Eleo* agro non possint

ὅτι ἐν τῇ Ἠλείῃ πάσῃ χώρῃ οὐ δυνάταται γίνεσθαι ἡμί-
 νοι, οὔτε ψυχροῦ τοῦ χύρου ἐόντος, οὔτε ἄλλου Φαν-
 5 ροῦ αἰτίου οὐδενός. Φασὶ δὲ αὐτοὶ Ἠλεῖοι ἐκ κατάρσῃς
 τευ οὐ γίνεσθαι σφι ἡμίονους. ἀλλ' ἐπὶ τὴν προσίῃ ἢ ὥρῃ
 κυΐσκεσθαι τὰς ἵππους, ἐξελαύνουσι ἐς τοὺς πλησιοχώ-
 ρους αὐτάς· καὶ ἔπειτά σφι ἐν τῇ τῶν πέλας ἐπιείσι
 τοὺς ὄνους, ἐς οὓς ἂν σχῶσι αἱ ἵπποι ἐν γαστρὶ· ἔπει-
 10 τα δὲ ὀπίσω ἀπελαύνουσι. Περὶ δὲ τῶν πτερῶν, τῶν 31
 Σκύθαι λέγουσι ἀνάπλεων εἶναι τὸν ἥρα, καὶ τουτέων
 εἴνεκα οὐκ οἶά τε εἶναι οὔτε ἰδεῖν τὸ πρόσω τῆς ἡπείρου,
 οὔτε διεξμέναι, τήνδ' ἔχω περὶ αὐτέων τὴν γνώμην. τὰ
 5 κατῷπερθε ταύτης τῆς χώρας αἰεὶ νίφεται, ἐλάσσοι δὲ
 τοῦ Θέρος ἢ τοῦ χειμῶνος, ὥσπερ καὶ οἰκός. ἦθ' ὦν
 ὅστις ἀγχοῖεν χιόνα ἀδρὴν πίπτουσαν εἶδε, οἶδε τὸ λέ-
 γω. εἴκοι γὰρ ἢ χιὼν πτεροῦσι· καὶ διὰ τὸν χειμῶνα

mulī nasci; quum nec frigida sit regio; nec alia ulla
adpareat caussa. Aiunt quidem Elei, ex imprecatione
quadam non nasci apud se mulos: itaque, quum ad-
est tempus quo gravidæ fiunt equæ, ad finitimos eas
agunt, et in alieno agro asinos ad eas admittunt:
deinde postquam conceperunt, retro agunt. (31.)
Quod vero ad plumas adtinet, quibus plenum esse
aërem Scythæ dicunt, ob eamque caussam in ulte-
riora nec prospectum nec transitum patere, de
his ego ita sentio. In locis quæ sunt supra hanc
(quam commemoravi) terram constanter nix cadit;
minus quidem frequens aestate, ut consentaneum est,
quam hyeme. Iam, qui copiosam cadentem nivem
cominus vidit, is quid dicam novit. Similis est enim
nix plumis: et propter hanc hiemen, quum sit talis

ταῦτον, εἶντα τοιοῦτον, αἰκίητα τὰ πρὸς βορῇν ἐστὶ
 τῆς ἡπείρου ταύτης. τὰ ὦν πτερά, εἰκάζοντας, τὴν χιό- 10
 να τοὺς Σκύθας τε καὶ τοὺς περιόικους δοκέω λέγειν.
 Ταῦτα μὲν νυν, τὰ λέγεται μακρότατα, εἴρηται.

- 32 Ὑπερβορέων δὲ περὶ ἀνθρώπων οὔτε τι Σκύθαι λέ-
 γουσι, οὔτε τινὲς ἄλλοι τῶν ταύτη οἰκημένων, εἰ μὴ
 ἄρα Ἰσσηδόνες. ὡς δ' ἐγὼ δοκέω, οὐδ' οὔτοι λέγουσι οὐ-
 δέν' ἔλεγον γὰρ αἱ καὶ Σκύθαι, ὡς περὶ τῶν μουνοφ-
 θάλμων λέγουσι. Ἄλλ' Ἡσιόδῳ μὲν ἐστὶ περὶ Ὑπερ- 5
 βορέων εἰρημένα, ἐστὶ δὲ καὶ Ὅμηρῳ ἐν Ἐπιγόνοις,
 εἰ δὴ τῷ εἶντι γε Ὅμηρος ταῦτα τὰ ἔπεα ἐποίησεν.
 33 Πολλῶν δέ τι πλείστα περὶ αὐτέων Δῆλιοι λέγουσι,
 Φάμενοι ἰσὰ ἐνδιδομένα ἐν καλαμῇ πυρῶν, ἐξ Ὑπερ-

qualem dixi, habitari non possunt loca huius conti-
 nentis ad septemtrionem pertinentia. Itaque *plumas*
 quas dicunt, propter similitudinem, *nivem* dici a Scy-
 this eorumque finitimis arbitror. Atque haec quidem,
 quae de remotissimis terris narrantur, hactenus e
 nobis commemorata sunt.

(32.) De *Hyperboreis* vero hominibus nec Scythae
 loquuntur, nec alii ulli, qui istas regiones incolunt,
 nisi forsitan Issedones. At ne hi quidem, ut mihi vi-
 detur, de illis quidquam memorant: alioqui enim
 Scythae quoque de eisdem narrant, quemadmodum
 de unoculis. Sed Hesiodus de Hyperboreis locutus
 est, atque etiam Homerus in Epigoni, si modo vere
 auctor huius carminis Homerus est. (33.) Longe
 vero plurima de his *Delii* narrant; dicentes, *sacra*
stramini triticeo illigata, ex Hyperboreis delata,

βορέων Φερόμενα, ἀπικνέσθαι ἐς Σκύθας· ἀπὸ δὲ
 Σκυθέων ἤδη δεκομένους αἰεὶ τοὺς πλησιχώρους ἐκά-
 5 στοὺς, κομίζειν αὐτὰ τὸ πρὸς ἐσπέρας ἐκαστάτῳ ἐπὶ
 τὸν Ἀδρίην· ἐνθεῦτεν δὲ πρὸς μεσαμβρίην προπεμπόμε-
 να πρῶτους Δωδωναίους Ἑλλήνων δέκεσθαι· ἀπὸ δὲ
 τούτων καταβαίνειν ἐπὶ τὸν Μηλιά κόλπον, καὶ δια-
 πορεύεσθαι ἐς Εὐβοίαν· πόλιν τε ἐς πόλιν πέμπειν, μέ-
 10 χρι Καρύστου· τὸ δ' ἀπὸ ταύτης, ἐκλιπεῖν Ἀνδρον· Κα-
 ρυστίους γὰρ εἶναι τοὺς κομίζοντας ἐς Τήνον· Τηνίους
 δὲ, ἐς Δῆλον. ἀπικνέσθαι μὲν νυν ταῦτα τὰ ἱρὰ οὕτω
 λέγουσι ἐς Δῆλον. πρῶτον δὲ τοὺς Ὑπερβορέους πέμ-
 ψαι Φερούσας τὰ ἱρὰ δύο κόρας, τὰς οὐνομάζουσι Δῆ-
 15 λιοὶ εἶναι Ὑπερόχην τε καὶ Λαοδίκην· ἅμα δὲ αὐτῇσι
 ἀσθαλὴς εἵνεκεν πέμψαι τοὺς Ὑπερβορέους τῶν ἀστῶν
 ἄνδρας πέντε πομπούς, τούτους οἱ νῦν Περφερέες κα-
 λέονται, τιμὰς μεγάλας ἐν Δήλῳ ἔχοντες. ἐπεὶ δὲ

venire ad Scythas; a Scythis vero accipere ea popu-
 lum quemque deinceps habitantem versus occiden-
 tem, usque ad Adriaticum sinum: inde meridiem
 versus mitti, et primos ex Graecis Dodonaeos ea acci-
 pere; ab his descendere ad sinum Maliacum, et in
 Euboeam transire, ibique de civitate ad civitatem
 mitti usque Carystum; inde denique, praetermissâ
 Andro insulâ, ab ipsis Carystiis *Delum* deferri. Eo
 modo *Delum* pervenire sacra ista dicunt. Primo au-
 tem Hyperboreos aiunt duas misisse virgines sacra
 haec ferentes, quarum nomen *Delii* aiunt fuisse Hy-
 perochen et Laodicen; simulque cum his tutelae
 caussâ comites misisse quinque viros de suis, hos
 qui nunc *Perpherees* vocantur: qui summos *Deli* ho-
Herod. T. II. P. I. P

τοῖσι Ὑπερβορείοις τοὺς ἀποπεμφθέντας ἐπίσω οὐκ ἀπονοστέειν, δεινὰ ποιευμένους εἰ σφέας αἰεὶ καταλάμ- 20
ψεται, ἀποστέλλοντας μὴ ἀποδέκεσθαι, οὕτω δὲ φέ-
ροντας ἐς τοὺς οὐρούς τὰ ἱερά ἐνδεδεμένα ἐν πυρῶν κα-
λάμῃ, τοῖς πλησιοχώροις ἐπισκῆπτειν, κελεύοντας προ-
πέμπειν σφέα ἀπὸ ἐωυτῶν ἐς ἄλλο ἔθνος. καὶ ταῦτα
μὲν οὕτω προπεμπόμενα, ἀπικνέεσθαι λέγουσι ἐς Δῆ- 25
λον. Οἶδα δὲ αὐτὸς τούτοις ἱεροῖσι τόδε ποιούμενον
προσφέρειν τὰς Θρηϊκίας καὶ τὰς Παιονίδας γυναῖκας,
ἐπεὰν θύωσι τῇ Ἀρτέμιδι τῇ Βασιλῆϊ, οὐκ ἄνευ πυ-
ρῶν καλάμης ἐχούσας τὰ ἱερά. καὶ ταῦτα μὲν δὴ οἶδα
34 ταύτας ποιέουσας. Τῇσι δὲ παρθένοισι ταύτῃσι τῇσι
ἐξ Ὑπερβορέων τελευτησάσῃσι ἐν Δήλῳ, κείρονται καὶ
αἱ κόραι καὶ οἱ παῖδες οἱ Δηλίων· αἱ μὲν, πρὸ γάμου
πλόκαμον ἀποταμνόμεναι, καὶ περὶ ἄτρακτον εἰλίσσα-

norés obtinent. Quum vero hi ab illis missi non re-
verterentur ad suos, graviter ferentes Hyperboreos,
semper sibi accidere ut non reciperent quos misis-
sent; eâ caussâ sacra illa triticeo stramini illigata
non nisi ad fines suos pertulisse, finitimisque man-
dasse, ut sua e terra ad alium populum ea deferrent:
atque ita haec gradatim missa, aiunt, Delum perve-
nisse. Novi autem equidem simile quoddam hisce
sacris sacrum peragi a Thracicis Paeonicisque mulieri-
bus: hae enim, quando *Dianae Reginae* diem festum
celebrant, non sine triticeo stramine sacra faciunt.
Hoc illarum novi equidem institutum. (34.) In ho-
norem autem harum *virginum Hyperborearum*, quae
Deli mortuae dicuntur, caput toudent et puellae et
pueri Deliorum; et illae quidem ante nuptias praeci-

- 5 *σαι, ἐπὶ τὸ σῆμα τιθεῖσι· (τὸ δὲ σῆμά ἐστι ἔσω ἐς
τὸ Ἀρτεμίδιον εἰσὶόντι ἀριστερῆς χειρὸς ἐπιπέφυκε δὲ
οἱ ἐλαίῃ) οἱ δὲ παῖδες τῶν Δηλίων, περὶ χλόην τινα
εἰλζαντες τῶν τριχῶν, προτιθεῖσι καὶ οὗτοι ἐπὶ τὸ σῆ-
μα. αὗται μὲν δὴ ταύτην τὴν τιμὴν ἔχουσι πρὸς τῶν*
10 *Δήλου οἰκητέρων. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ, καὶ τὴν Ἀργὴν 35*
τε καὶ τὴν Ὀπιν, εἰούσας παρθένοὺς ἐξ Ὑπερβορέων,
*κατὰ τοὺς αὐτοὺς τούτους ἀνθρώπους πορευομένας, ἀπι-
κίσθαι ἐς Δῆλον ἔτι πρότερον Ὑπερόχης τε καὶ Λαο-
5 δίκης. ταύτας μὲν νυν τῇ Εἰλευθυίῃ ἀποφερούσας ἀντὶ*
τοῦ αἰκυτέκου τὸν ἐτάξαντο Φέρον ἀπικίσθαι· τὴν δὲ
*Ἀργὴν τε καὶ τὴν Ὀπιν ἅμα αὐτοῖσι τοῖσι θεοῖσι ἀπι-
κίσθαι λέγουσι, καὶ σφι τιμὰς ἄλλας διδόνσθαι πρὸς*
*σφίον· καὶ γὰρ ἀγύρειν σφι τὰς γυναῖκας, ἐπονομα-
10 ζούσας τὰ οὐνόματα ἐν τῷ ὕμνῳ, τὸν σφι Ὡλὴν ἀνὴρ*

sum cincinnum, et fuso circumvolutum, in eorum sepulcro deponunt: (est autem illud sepulcrum in Dianae templo, intranti ad sinistram; in eoque nata est oliva arbor:) pueri vero Deliorum herbis quibusdam capillos circumvolvunt, et hos pariter super sepulcro deponunt. Hunc honorem illae a Deli incolis consequuntur. (35.) Narrant autem iidem, *Argen* quoque atque *Opin*, virgines ex Hyperboreis, itinere per eosdem populos facto, Delum venisse prius etiam quam Hyperochen et Laodicen: et has quidem venisse tributi ferendi caussa, quod Lucinae pro maturato partu pactae fuissent; *Argin* vero et *Opin* simul cum Diis aiunt advenisse, hisque alios honores a se esse tributos; his enim stipem corrrogare mulieres, nomina earum invocantes in hymno

- Λύκιος ἐποίησε· παρὰ δὲ σφέων μαθόντας νησιώτας τε καὶ Ἴωνας, ὑμνεῖν Ὠπὶν τε καὶ Ἀργην, ὀνομάζοντάς τε καὶ ἀγείροντας· (οὗτος δὲ ὁ Ὠλὴν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παλαιοὺς ὕμνους ἐποίησε, ἐκ Λυκίης ἐλθὼν, τοὺς ἀειδομένους ἐν Δήλῳ) καὶ τῶν μηρίων καταγιζο- 15 μένων ἐπὶ τῷ βωμῷ τὴν σποδὸν, ταύτην ἐπὶ τὴν θήκην τῆς Ὠπιδίης τε καὶ Ἀργῆς ἀναισιμονῦσθαι ἐπιβαλλομένην. ἡ δὲ θήκη αὐτέων ἐστὶ ὅπισθε τοῦ Ἀρτεμισίου, πρὸς ἧν τετραμμένη, ἀγχιστάτω τοῦ Κηίων ἱστιητορίου.
- 36 Καὶ ταῦτα μὲν Ὑπερβορέων περὶ εἰρήσθαι. τὸν γὰρ περὶ Ἀβάριος λόγον τοῦ λεγομένου εἶναι Ὑπερβορέω οὐ λέγω, λέγων ὡς τὸν εἰστός περιέφερε κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν, οὐδὲν σιτεόμενον. Εἰ δὲ εἰσὶ τινες Ὑπερβορεοὶ ἄνθρωποι, εἰσὶ καὶ ὑπερνότιοι ἄλλοι. γελῶ δὲ ὀρέων Γῆς 5

eo, quem ipsis *Olen*, vir Lycius, composuit; et a se edoctos Insulanos et Ionas Opin et Argen carmine celebrare, nomen illarum invocantes, stipemque eisdem corrogantes: (idem vero *Olen*, e Lycia Delum veniens, alia etiam prisca carmina confecit, quae Deli canuntur;) et cineres ex femoribus in ara crematis omnes sepulcro Opis et Arges iniici. Est autem illarum sepulcrum post Dianae templum, orientem versus, proxime coenaculum Ceorum. (36.) Atque haec quidem de *Hyperboreis* dicta sunt. Nam de *Abaride* fabulam, qui Hyperboreus fuisse perhibetur, taceo; nec memoro quo pacto hunc sagitta per universam terram circumvexerit, nihil cibi capientem. Quod si vero sunt *Hyperborei* quidam homines, fuerint etiam alii *Hypernotii*. Rideo autem quum multos iam video describentes *Terrae circuitus*,

περιόδους γράψαντας πολλούς ἤδη, καὶ οὐδένα νόον ἔχοντας ἐξηγησάμενον· οἱ Ὠκεανόν τε ρέοντα γράφουσι πέριξ τὴν γῆν, ἐοῦσαν κυκλοτερέα ὡς ἀπὸ τέρνου· καὶ τὴν Ἀσίην τῇ Εὐρώπῃ ποιεύντων ἴσιν. ἐν ὀλίγοις γὰρ 10 ἐγὼ δηλώσω μέγας τε ἐκάστης αὐτέων, καὶ οἷη τίς ἐστὶ ἐς γραφὴν ἐκάστη.

[ΑΣΙΗΝ] ΠΕΡΣΑΙ οἰκέουσι, κατήκοντες ἐπὶ τὴν 37 νοτὴν Θάλασσαν, τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην. τούτων δ' ὑπεροικέουσι πρὸς βορρῶν ἀνέμου, Μῆδοι· Μήδων δὲ, Σάσπειρες· Σασπείρων δὲ, Κόλχοι, κατήκοντες ἐπὶ 5 τὴν βορρῆν Θάλασσαν, ἐς τὴν Φάσις ποταμὸς ἐκδιδοῖ. ταῦτα τέσσαρα ἔθνη οἰκεῖ ἐκ θαλάσσης ἐς θαλάσσαν. Ἐνθεῦτεν δὲ, τὸ πρὸς ἐσπέρας, ἀκταὶ διΦάσιαι 38

XXXVI. 10. ποιούντων. ποιῶσι Edd. vet.

XXXVII. 1. ἈΣΙΗΝ ignorant vulgo omnes, quod vocab. ex coniect. adieci.

nec eorum ullum rectam rationem habentem, quam ducem sequatur: qui Oceanum describunt, quasi terram undique circumfluat, quam rotundam fingunt velut ex torno; et Asiam aequalem faciunt Europae. Nam equidem brevibus verbis et magnitudinem utriusque harum terrarum declarabo, et qualis fere sit utriusque figura.

(37.) ASIAM Persae incolunt, ad australem mare pertinentes, quod Rubrum vocatur. Supra hos, septemtrionem versus, Medi habitant; supra Medos Saspipes; supra Saspiribus Colchi, ad boreale mare pertinentes, in quod Phasis fluvijs influit. Hi quatuor populi ab altero mari habitant ad alterum. (38.) Inde ex eadem Asia, versus occidentem, duae orae

ἀπ' αὐτῆς κατὰτείνουσι ἐς θάλασσαν, τὰς ἐγὼ ἀπὸ
 γήσομαι. ἔνθεν μὲν ἡ ἀκτὴ ἡ ἐτέρη, τὰ πρὸς βορῇν ἀπὸ
 Φάσιος ἀρχαμένη, παρατίτταται ἐς θάλασσαν παρὰ
 τε τὸν Πόντον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον, μέχρι Σιγείου 5
 τοῦ Τρωϊκοῦ· τὰ δὲ πρὸς νότον, ἡ αὐτὴ αὐτῇ ἀκτὴ
 ἀπὸ τοῦ Μυριανδρικοῦ κόλπου, τοῦ πρὸς Φοινίκην καί-
 μένου, τείνει τὰ ἐς θάλασσαν μέχρι Τριοπίου ἄκρης.
 οἰκεῖ δ' ἐν τῇ ἀκτὴ ταύτῃ ἔθνηα ἀνθρώπων τριήκοντα.
 39 αὕτη μὲν νυν ἡ ἐτέρη τῶν ἀκτίων. Ἡ δὲ δὴ ἐτέρη,
 ἀπὸ Περσέων ἀρχαμένη, παρατίτταται ἐς τὴν Ἐρυθρὴν
 θάλασσαν· ἢ τε Περσικὴ, καὶ ἡ ἀπὸ ταύτης ἐκδε-
 κομένη Ἀσσυρίη, καὶ ἀπὸ Ἀσσυρίης ἡ Ἀραβίη. λήγει
 δὲ αὕτη (οὐ λήγουσα εἰ μὴ νόμῳ) ἐς τὸν κόλπον τὸν 5
 Ἀράβιον, ἐς τὸν Δαρεῖος ἐκ τοῦ Νείλου διαύουχα ἐστὶν

XXXVIII. 2. ἀπ' αὐτῆς. ἀπ' αὐτῆς *ed. Reiz. et Borh. ex
 coniect.*

porriguntur in mare, quas ego describam. Altera ora,
 in boreali parte a Phasi incipiens, in mare excurrit
 secundum Pontum et Hellespontum, usque ad Troi-
 cum Sigeum : in parte meridionali, eadem ora, ini-
 tium capit a Myriandrio sinu, ad Phoenicem sito,
 et in mare porrigitur usque ad Triopium promon-
 torium. Hanc oram triginta incolunt hominum po-
 puli : et haec quidem altera est earum quas dixi ora-
 rum. (39.) Altera vero ora, a Perside incipiens, in
 Rubrum mare porrigitur; estque Persica, tum hanc
 excipiens Assyriaca, et post Assyriacam Arabica ora.
 Desinit autem haec ora (non quidem vere desinens,
 sed solummodo ex usu loquendi) in sinu Arabico, in
 quem Darius fossam ex Nilo duxit. Iam a Perside

γαγε. Μέχρι μὲν νη Φοινίκης ἀπὸ Περσίων, χῶρος
πλατὺς καὶ πολλός ἐστι· τὸ δ' ἀπὸ Φοινίκης παρῆκει
διὰ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἡ ἀκτὴ αὕτη παρὰ τὴ Συ-
20 ρίῳ τὴν Παλαιστίνην, καὶ Αἴγυπτον, εἰς τὴν τελευταίαν
ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἐστὶ τοιαῦτα μῶνα. Ταῦτα μὲν ἀπὸ Περσίων
τὰ πρὸς ἐσπέρης τῆς Ἀσίας ἔχοντά ἐστι. Τα δὲ κα- 40
τύπερθε Περσίων, καὶ Μήδων, καὶ Σασπείρων, καὶ
Κέλχων, τὰ πρὸς ἥῳ τε καὶ ἡέλιον ἀνατέλλοντα, ἐν-
θεν μὲν ἡ Ἐρυθρὴ παρῆκει θάλασσα· πρὸς βορρῶν δὲ
5 ἡ Κασπία τε θάλασσα, καὶ ὁ Ἀραξὴς ποταμὸς,
ρίων πρὸς ἡέλιον ἀνίσχοντα. μέχρι δὲ τῆς Ἰνδικῆς οἰκέ-
ται Ἀσίη· τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, ἐρήμος ἤδη τὸ πρὸς τὴν
ἑῶν, αὐδ' ἔχει οὐδεὶς φράσαι οἷον δὴ τί ἐστι. Τοιαύτη
μὲν καὶ τοσαύτη ἡ Ἀσίη ἐστὶ.

Ἡ δὲ Λιβύη ἐν τῇ ἀκτὴ τῇ ἐτέρῃ ἐστὶ· ἀπὸ γὰρ 41

usque ad Phoenicem lata et ampla regio est: a Phoe-
nice vero haec ora per mare Nostrum (mediterraneum)
secundum Syriam Palaestinam ad Aegyptum porrigitur,
ubi desinit: hancque oram nonnisi tres incolunt populi.
Hae sunt Asiae regiones, Persis ab occidente sitae. (40.)
Quae vero ultra Persas et Medos Saspiesque et Colchos
versus orientem solem spectant, secundum ea, ab altera
parte, (a meridie) Rubrum mare porrigitur, a septemtrione
vero Caspium mare et Araxes fluvijs, qui contra solem
orientem fluit. Non ultra Indiam vero habitat Asia:
quae inde versus orientem spectant, deserta regio est;
quae qualis sit, nemo dicere potest. Talis igitur ac tanta
Asia est.

(41.) *Libya* in alterâ earum, quas dixi, orarum

Αἰγυπτου Λιβύη ἤδη ἐκδέκεται. κατὰ μὲν νυν Αἴγυ-
 γτον ἡ ἀκτὴ αὕτη στενὴ ἐστὶ· ἀπὸ γὰρ τῆσδε τῆς
 θαλάσσης εἰς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν, δέκα μυριάδες
 εἰσὶ ὀργυιῶν· αὗται δ' ἂν εἴεν χίλιοι στάδιοι. τὸ δὲ 5
 ἀπὸ τοῦ στενοῦ τούτου, κάρτα πλατεῖα τυγχάνει ἐου-
 42 σα ἡ ἀκτὴ, ἥτις Λιβύη κέκληται. Θωυμάζω ὦν τῶν
 διουρισάντων καὶ διελόντων Λιβύην τε καὶ Ἀσίην καὶ
 Εὐρώπην· οὐ γὰρ σμικρὰ τὰ διαφέροντα αὐτέων ἐστὶ.
 μήκει μὲν γὰρ παρ' ἀμφοτέρας παρήκει ἡ Εὐρώπη·
 εὐρεος δὲ πέρι, οὐδὲ συμβαλέειν ἄξιόν φαίνεται μοι εἶναι. 5
 Λιβύη μὲν γὰρ δημοῖ ἐωυτὴν, ἐοῦσα περίρρυτος, πλὴν
 ὅσον αὐτῆς πρὸς τὴν Ἀσίην οὐρίζει· Νεκὼ τοῦ Αἰγυ-
 πτίων βασιλῆος πρώτου τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, καταδέξαν-
 τος. ὃς ἐπεὶ τε τὴν διώρυχα ἐπαύσατο ὀρύσσωσιν τὴν ἐκ

est: est enim Libya Aegypto contigua. Iam ad Ae-
 gyptum quidem angusta haec ora est: nam ab hoc
 (citeriore) mari ad mare Rubrum sunt centum millia
 orgyiarum, quae mille admodum stadia conficiunt.
 Inde ab his vero angustiis, spatiosa fit haec ora, quae
 Libya vocatur. (42.) Miror autem hos, qui univer-
 sam terram in tres partes dividunt atque distinguunt,
 Libyam, Asiam, et Europam: nec enim exigua inter
 has est differentia. Nam longitudine quidem secun-
 dum utramque (Asiam et Africam) porrigitur Euro-
 pa: quod vero ad latitudinem eius adtinet, ne licet
 quidem collationem instituere. [*sive*, coniecturam
 facere.] Nam *Africa* quidem ipsa se declarat, *esse*
circumfluat, ex quo primus, quem novimus, *Neco*
rex Aegyptiorum rem demonstravit. Hic enim, post-
 quam desiit fossam fodere, quae ex Nilo in sinum

- 10 τοῦ Νείλου διέχουσαν εἰς τὸν Ἀράβιον κόλπον, ἀπέ-
 πεμψε Φοίνικας ἄνδρας πλοίοισι, ἐντειλάμενος εἰς τὸ
 ὀπίσω δι' Ἡρακλήων στηλέων διεκπλέειν ἕως εἰς τὴν
 βορήνῃ θάλασσαν, καὶ οὕτω εἰς Αἴγυπτον ἀπικνέεσθαι.
 Ὅρμηθέντες ὧν οἱ Φοίνικες ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης,
 15 ἔπλεον τὴν νοτίην θάλασσαν. ὅπως δὲ γίνοιτο σθινόπῳρον,
 προσίσχοντες ἂν σπεύρεσκον τὴν γῆν, ἵνα ἐκάστοτε τῆς
 Λιβύης πλέοντες γινοίατο, καὶ μένεσκον τὸν ἄμῃτον
 θερίσαντες δ' ἂν τὸν σῆτον, ἔπλεον ὥστε δύο ἐτέων διεξ-
 ελθόντων, τρίτῳ ἔτει κάμψαντες Ἡρακλείας στήλας,
 20 ἀπίκοντο εἰς Αἴγυπτον. καὶ ἔλεγον, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ,
 ἄλλω δὲ δή τω, ὥς περιπλῶντες τὴν Λιβύην, τὸν
 ἥλιον ἔσχον εἰς τὰ δεξιά. οὕτω μὲν αὕτη ἐγνώσθη τὸ
 πρῶτον. Μετὰ δὲ, Καρχηδονιοὶ εἰσι οἱ λέγοντες. ἐπεὶ 43

Arabium dirigebatur, viros *Phoenices* navibus emisit, dato mandato, ut *per Herculeas columnas renavigarent in mare quod Libyae a septemtrione est, atque ita in Aegyptum reverterentur*. Igitur *Phoenices*, ex Rubro mari profecti, per australe mare navigarunt: et, quando adveniebat autumnus, adpulsis ad terram navibus, quaecumque ad Libyae regionem tunc pervenissent, in ea sementem faciebant, messemque expectabant: deinde, messo frumento, navibus ulterius pergebant. Ita, duobus elapsis annis, tertio anno, itinere per Herculeas columnas flexo, in Aegyptum pervenerunt. Dixeruntque, quod mihi quidem non persuadetur, sed fortasse alii cuipiam, *quum Libyam circumnavigarent, habuisse se solem a dextra*. Hoc modo primum cognita Libya est. (43.) Post hos, *Carthaginenses* idem adfirmant:

Σατάσπης γε ὁ Τεάσπιος, ἀνὴρ Ἀχαιμενίδης, οὐ περιέπλωσε Λιβύην, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο πεμφθεὶς· ἀλλὰ δέσας τὸ τε μῆκος τοῦ πλοῦ καὶ τὴν ἐρημίην, ἀπῆλθε ὀπίσω, οὐδ' ἐπέτελεσε τὸν ἐπέταξέ οἱ ἡ μήτηρ ἄβλον. 5
 Θυγατέρα γὰρ Ζωπύρου τοῦ Μεγαβύζου ἐβίησατο παρθένον· ἔπειτα μέλλοντος αὐτοῦ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην ἀνασκολοπιῆσθαι ὑπὸ Ξέρξῳ βασιλῆος, ἡ μήτηρ τοῦ Σατάσπειος, εὐῶσα Δαρείου ἀδελφεῇ, παραιτήσατο, φᾶσα οἱ αὐτὴ μέζω ξημίην ἐπιθήσειν ἥπερ ἔκεινον· Λι- 10
 βύην γὰρ οἱ ἀνάγκην ἔσεσθαι περιπλῶειν, ἐς ὃ ἂν ἀπικηται, περιπλέων αὐτήν, ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. συγχωρήσαντος δὲ Ξέρξῳ ἐπὶ τούτοισι, ὁ Σατάσπης ἀπικόμενος ἐς Αἴγυπτον, καὶ λαβὼν νέα τε καὶ ναύτας παρὰ τούτων, ἔπλεε παρὰ Ἡρακλήϊας στήλας. διεκ- 15

[scilicet, *compertum sibi esse, circumnavigari Libyam posse.*] Nam Sataspes quidem, Theaspis filius, de Achæmenidum stirpe, non circumnavigavit Libyam, quamquam ob id ipsum emissus: sed, quum longitudine itineris, tum solitudine territus, retrogressus est, neque laborem implevit a matre sibi iniunctum. Is filiae Zopyri virginis vim intulerat, nepti Megabyzi: quam ob culpam quum in eo esset ut a Xerxe e palo suspenderetur, mater Sataspis, soror Darii, deprecata est supplicium, dicens *graviorem se poenam illi inflicturam; imposituram quippe ei necessitatem circumnavigandi Libyam, donec ea circumnavigata in Arabium sinum pervenissent.* Quam in conditionem postquam Xerxes consensit, Sataspes in Aegyptum profectus, accepta ab Aegyptiis navi nautisque, ad Herculeas navigavit columnas:

πλώσας δὲ, καὶ κάμψας τὸ ἀκρωτήριον τῆς Λιβύης,
τῷ οὐνομα Σολοίς ἐστὶ, ἔπλει πρὸς μεσαμβρίην· πε-
ρήσας δὲ θάλασσαν πολλὴν ἐν πολλοῖσι μήησι, ἐπὶ
τε τοῦ πλεῦνος αἰεὶ ἔδει, ἀποστρέψας ὀπίσω, ἀπέπλει
20 εἰς Αἴγυπτον. Ἐκ δὲ ταύτης ἀπικόμενος παρὰ βασι-
λῆα Ξέρξεα, ἔλεγε Φάς τὰ προσωτάτω ἀνθρώπων
σμικροὺς παραπλέειν, ἐσθῆτι Φοινικὴν διαχρωμένους·
οἱ, ὅπως σφεῖς καταγοῖατο τῇ νῆϊ, Φεύγοντες πρὸς
τὰ οὐρα, λείποντες τὰς πόλεις· αὐτοὶ δὲ ἀδικεῖν οὐ-
25 δὲν ἐσιόντες, πρόβατα δὲ μούνα ἐξ αὐτῶν λαμβά-
νουν. τοῦ δὲ μὴ περιπλῶσαι Λιβύην παντελῶς, αἴτιον
τοῦδε ἔλεγε· τὸ πλοῖον τὸ πρὸς οὐδὲν οὐ δυνατόν ἐστι προβαί-
ναι, ἀλλ' ἐνίσχυσθαι. Ξέρξης δὲ οὐ οἱ συγγνώσκων
λέγειν ἀληθεία, οὐκ ἐπιτελέσαντά τε τὸν προκείμενον

hisque transmissis, circumvectus Africae promonto-
rium, cui *Soloeis* nomen est, meridiem versus navi-
gavit: et permultum maris pluribus mensibus emen-
sus, quum maior semper itineris pars conficienda
superesset, retro navigavit, in Aegyptumque est
reversus. Ex qua quum ad Xerxem regem rediisset,
narravit, in remotissimis locis praeter homines se
navigasse staturâ minutos, veste e palmae foliis
utentes; qui, quando ipsi navem ad terram adpulsi-
sent, relictis oppidis in montes profugissent: se vero
cum suis, oppida illorum ingressum, nullâ iniu-
riâ incolis inlatâ, pecora solummodo eorum abe-
gisse. Quod autem Libyam non penitus circumna-
vigasset, causam hanc esse aiebat: navem non po-
tuisse ulterius progredi, sed fuisse inhibitam. Xer-
xes autem, intelligens vera eum non dicere, quod

ἀέθλον, ἀνισκολόπισε, τὴν ἀρχαίην δίκην ἐπιτιμῶν. ταύ- 30
του δὲ τοῦ Σατάσπειος εὐνούχος ἀπέρρη ἐς Σάμον,
ἐπεί τε ἐπύθετο τάχιστα τὸν δεσπότηα τετελευτηκότα,
ἔχων χρήματα μεγάλα, τὰ Σάμιος ἀνὴρ τατέσχε·
τοῦ ἐπιστάμενος τὸ οὐνομα, ἐκὼν ἐπιλήθομαι.

- 44 Τῆς δὲ Ἀσίας τὰ πολλὰ ὑπὸ Δαρείου ἐξευρέθη ὅς
βουλόμενος Ἰνδὸν ποταμὸν, ὃς κροκοδείλους δεύτερος οὗ-
τος ποταμῶν πάντων παρέχεται, τοῦτον τὸν ποταμὸν
εἰδέναι τῇ ἐς θάλασσαν ἐκδοῖ, πέμπει πλοίοισι ἄλ-
λους τε τοῖσι ἐπίστευε τὴν ἀληθείην ἐρεῖν, καὶ δὴ καὶ 5
Σκυλάκα ἄνδρα Καρυανδέα. οἱ δὲ, ὁρμηθέντες ἐκ Κα-
σπατύρου τε πόλιος καὶ τῆς Πακτυικῆς γῆς, ἔπλεον
κατὰ ποταμὸν πρὸς ἧν τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐς θά-
λασσαν· διὰ θαλάσσης δὲ πρὸς ἐσπέρην πλέοντες,

impositum laborem non esset exsecutus, pristinā poe-
nā adfectum e palo suspendit. Huius Sataspis eunu-
chus, audita domini morte, propere Samum confugit,
ingentes secum ferens pecunias, quas intervertit civis
quidam Samius; cuius nomen, cognitum mihi qui-
dem, volens obliviscor.

(44.) *Asiae* vero plurima pars [quae ante inco-
gnita erat] a Dario pervestigata est. Is quum cognos-
cere voluisset, ubinam *Indus* fluvius, unus post Ni-
lum fluviorum omnium qui crocodilos alat, in mare
se evolvat; cum navibus et alios misit, quos verum
relaturos iudicabat, tum *Scylacem* in primis, civem
Caryandensem. Hi igitur ex Caspatyro oppido et
Pactyica regione profecti, secundo fluvio orientem
solem versus in mare navigarunt: tum per mare oc-
cidentem versus navigantes, trigesimo mense cum

10 τριηκοστῷ μηνὶ ἀπικνέονται ἐς τοῦτον τὸν χρόνον, ὅθεν ὁ
 Αἰγυπτίων βασιλεὺς τοὺς Φοίνικας, τοὺς πρότερον εἶπα,
 ἀπέστειλε περιπλῶειν Λιβύην. μετὰ δὲ τούτους περι-
 πλώσαντας, Ἰνδοὺς τε κατεστρέψατο Δαρεῖος, καὶ τῇ
 θαλάσῃ ταύτῃ ἐχράτο. οὕτω καὶ τῆς Ἀσίας πλὴν τὰ
 15 πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, τὰ ἄλλα ἀνέυρηται ὁμοῖα πα-
 ρεχομένη τῇ Λιβύῃ. Ἡ δὲ Εὐρώπη πρὸς οὐδαμῶν 45
 φανερὴ ἐστὶ γνωσκομένη, οὔτε τὰ πρὸς ἥλιον ἀνατέλ-
 λοντα, οὔτε τὰ πρὸς βορρῇν, εἰ περιόρυτός ἐστι μήκει
 δὲ γινώσκεται παρ' ἀμφοτέρας παρήκουσα. Οὐδ' ἔχω
 5 συμβαλέσθαι, ἐπ' ὅτε μὴ εὐούση γῇ οὐνόματα τρι-
 φάσια κέεται, ἐπωνυμίας ἔχοντα γυναικῶν, καὶ οὐ-
 ρίσματα αὐτῇ Νεῖλός τε ὁ Αἰγύπτιος ποταμὸς ἐτέθη,
 καὶ Φάσις ὁ Κόλχος· (οἱ δὲ Τάναιν ποταμὸν τὸν Μαίη-
 την καὶ Πορθμήϊα τὰ Κιμμέρια λέγουσι) οὐδὲ τῶν

in locum pervenerunt, unde rex Aegyptiorum Phoe-
 nices illos, de quibus supra dixi, emisit Libyam cir-
 cumnavigaturos. Qua confecta navigatione Indos
 subegit Darius, et mari illo usus est. Atque ita Asiae,
 praeter eam partem quae Indis ab oriente est, reli-
 qua cognita sunt; compertumque est, Asiam simi-
 lia exhibere atque Africam. (49.) *Europa* autem
 a nemine plane cognita est; neque compertum ha-
 bemus an aut ab oriente aut a septentrione circum-
 flua sit: illud novimus, secundum Libyam Asiamque
 esse illam porrectam. Nec vero coniecturâ adsequi
 possum, cur, quum una sit terra, tribus illa nomini-
 bus distinguatur; a mulierum nominibus desumptis,
 terminique eidem ponantur, Nilus fluvius Aegyptius,
 et Phasis Colchicus; pro quo quidem alii Tanaim

διουρισάντων τὰ οὐνόματα πυθέσθαι, καὶ ὅθεν ἔθεντο 10
 τὰς ἐπωνυμίας. ἡ δὲ γὰρ Λιβύη μὲν ἐπὶ Λιβύης λέ-
 γεται ὑπὸ τῶν πολλῶν Ἑλλήνων ἔχειν τὸ οὐνομα, γυ-
 ναικὸς αὐτόχθονος· ἡ δὲ Ἀσίη ἐπὶ τῆς Προμηθέος γυ-
 ναικὸς τὴν ἐπωνυμίην. καὶ τούτου μὲν μεταλαμβάνον-
 ται τοῦ οὐνόματος Λυδοὶ, Φάμενοι ἐπὶ Ἀσίῳ, τοῦ 15
 Κότυος, τοῦ Μάνεω, κεκληῖσθαι τὴν Ἀσίην, ἀλλ'
 οὐκ ἐπὶ τῆς Προμηθέος Ἀσίης· ἀπ' ὅτεν καὶ τὴν ἐν
 Σάρδισι Φυλὴν κεκληῖσθαι Ἀσιάδα. Ἡ δὲ δὴ Εὐρώπη
 οὔτε εἰ περὶ ῥύτος ἐστὶ γινώσκεται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώ-
 πων· οὔτε ὁκόθεν τὸ οὐνομα ἔλαβε τοῦτο, οὔτε ὅστις 20
 οἱ ἦν ὁ Θέμενος φαίνεται· εἰ μὴ ἀπὸ τῆς Τυρίας φήσο-
 μεν Εὐρώπης λαβεῖν τὸ οὐνομα τὴν χώραν, πρότερον δὲ
 ἦν ἄρα ἀνώνυμος, ὥσπερ αἱ ἕτεραι. ἀλλ' αὕτη γε ἐκ

fluvium Maeoticum ponunt, et Cimmeria Porthmea:
 neque nomina potui comperire eorum qui hanc di-
 stributionem instituerunt, nec cur ista nomina his
 regionibus imposuerint. Nam *Libyam* quidem pleri-
 que Graeci aiunt a *Libya*, muliere indigenā, nomen
 invenisse; *Asiam* vero a cognomine uxoris Prome-
 thei. At nomen hoc sibi vindicant Lydi; perhibentes,
 a Cotyis filio, Manis nepote, cui *Asias* nomen fuit,
 nominatam *Asiam* fuisse, non a Promethei uxore
 Asia: ab eodemque etiam Sardibus tribum *Asiadem*
 ducere nomen. Sed *Europa*, quemadmodum, an cir-
 cumflua sit, nulli hominum compertum est; sic nec,
 unde hoc nomen acceperit, aut quis ei illud imposue-
 rit, adparet: nisi dicamus, a *Tyria Europa* nomen
 invenisse hanc regionem, antea vero caruisse nomine,
 quemadmodum duae reliquae. At hanc quidem ex

τῆς Ἀσίας τε φαίνεται εἶναι, καὶ οὐκ ἀπικομένη ἐς
25 τὴν γῆν ταύτην ἢ τις νῦν ὑπὸ Ἑλλήνων Εὐρώπῃ καλεέ-
ται, ἀλλ' ὅσον ἐκ Φοινίκης ἐς Κρήτην, ἐκ Κρήτης δὲ
ἐς Λυκίην. Ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω· τοῖσι
γὰρ νομιζομένοισι αὐτέων χρῆσόμεθα.

Ὁ ΔΕ ΠΟΝΤΟΣ ὁ Εὐξείνιος, ἐπ' ὃν ἐστρατεύετο 46
Δαρείος, χωρίων πασέων παρέχεται, ἔξω τοῦ Σκυθι-
κοῦ, ἔθνη ἀμαθέστατα. οὔτε γὰρ ἔθνος τῶν ἐντὸς τοῦ
Πόντου οὐδὲν ἔχομεν προβαλέσθαι σοφίης πέρι, οὔτε
5 ἄνδρα λόγιον οἶδαμεν γεγόμενον, πᾶσι τοῦ Σκυθικοῦ
ἔθνεος, καὶ Ἀναχάρσιος. Τῷ δὲ Σκυθικῷ γένει ἐν μὲν
τὸ μέγιστον τῶν ἀνθρωπείων πηγμάτων σοφώτατα
πάντων ἐξυρῆται, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τὰ μὲντοι ἄλλα
οὐκ ἄγαμαι. τὸ δὲ μέγιστον οὕτω σφί ἀνεύρηται,

Asia fuisse constat, neque in hanc terram, quam
Europam Graeci vocant, pervenisse: nec enim ultra
Cretam ex Phoenice pervenit, ex Creta vero in Ly-
ciam. Atque haec hactenus dicta sunt: caeterum nos
eisdem nominibus utemur, quae sunt usu recepta.

(46.) *Pontus Euxinus*, in quem *Darius* expedi-
tionem suscepit, prae regionibus omnibus populos
habet incultissimos, si Scythicam gentem excipias.
Neque enim populum ullum ex his, qui citra Pontum
habitant, possumus sapientiae caussa memorare, nec
virum novimus qui eruditionis nomine claruerit, nisi
Scythicum populum, et in hoc Anacharsin. *Scythica*
autem *gens* unum, quod maximum est in rebus hu-
manis, prae caeteris omnibus, quos novimus, homi-
nibus sapientissime invenit: caetera tamen eiusdem
non laudo. Maximum illud, quod dico, ita ab his

ὥστε ἀποφυγεῖν τε μηδένα ἐπελθόντα ἐπὶ σφέας, μὴ 10
 βουλομένους τε ἐξευρεθῆναι, καταλαβεῖν μὴ οἷόν τε εἶναι.
 τοῖσι γὰρ μήτε ἄσπεα μήτε τείχεα ἢ ἐκτισμένα, ἀλ-
 λά φερέουσι ἔοντες, πάντες ἕωςι ἵπποτοξόται, ζῶντες
 μὴ ἀπ' ἀρότου, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων, οἰκήματά τε σφι
 ἢ ἐπὶ ζευγέων, κῶς οὐκ ἂν εἴσαν οὗτοι ἀμαχοί τε καὶ 15
 47 ἄποροι προσμίσγειν; Ἐξεύρηται δέ σφι ταῦτα, τῆς τε
 γῆς εὐρύσεως ἐπιτηδέης, καὶ τῶν ποταμῶν ἔοντων σφι
 συμμαχῶν. ἥ τε γὰρ γῆ εὐῦσα πεδιάς αὐτή, ποιῶ-
 δης τε καὶ εὐνδρός ἐστὶ ποταμοί τε δι' αὐτῆς ῥέουσι
 οὐ πολλῶν τῶν ἀριθμὸν ἐλάσσονες τῶν ἐν Αἰγύπτῳ διω- 5
 ρύχων. ὅσοι δὲ οὐνομαστοί τε εἰσι αὐτέων, καὶ προσ-
 πλωτοὶ ἀπὸ θαλάσσης, τούτους οὐνομανέω. Ἴστρος
 μὲν, πεντάστομος· μετὰ δὲ, Τύρης τε καὶ Ὑπανίς,

inventum est, ut et nemo qui illos bello invaserit, effugere possit; et ut ipsi, si nolint reperiri, a nemine possint deprehendi. Nam, qui nec oppida nec castella exstructa habent, sed, domos suas secum ferentes, sagittarii equites sunt cuncti, non aratro viclitantes, sed pecoribus, domos suas plaustris circumvehentes; quo pacto hi non essent invicti, atque etiam aditu perquam difficiles? (47.) Est autem hoc ab illis inventum, quum opportunitate terrae, tum fluviorum adiumento: est enim terra haec plana, herbida, et irrigua; fluviique illam perfluunt non multo pauciores numero, quam canales sunt in Aegypto. Quorum fluviorum, qui et notabiliores sunt, et a mari adnavigari possunt, eos recensebo. Sunt autem *Ister*, quinque ostiis patens, dein *Tyras*, et *Hypanis*, et *Borysthenes*, et *Panticapes*, et *Hypacyris*, et Ger-

καὶ Βήρυθνης, καὶ Παντικᾶπης, καὶ Ὑπάκυρις, καὶ
10 Γέρος, καὶ Ταναΐς. ῥέουσι δὲ οὗτοι κατὰ τὰδε.

Ἰστρος μὲν, ἑὼν μέγιστος ποταμῶν πάντων τῶν 48
ἡμῶν ἰσμεν, ἴσος αἰεὶ αὐτὸς ἑαυτῷ ῥεῖ καὶ θέρους καὶ
χειμῶνος. πρῶτος δὲ τὸ αἶψ' ἐσπέρης τῶν ἐν τῇ Σκυ-
θικῇ ῥέων, κατὰ τοιόνδε μέγιστος γέγονε, ποταμῶν
5 καὶ ἄλλων εἰς αὐτὸν ἐκδιδόντων. εἰσὶ δὲ οὐδὲ οἱ μέγαν
αὐτὸν ποιεῦντες· διὰ μὲν γε τῆς Σκυθικῆς χάρις πέντε
μὲν οἱ ῥέοντες, τὸν τε Σκύβαι Πέρατα καλέουσι, Ἑλ-
λῆρες δὲ Πυρετόν· καὶ ἄλλος, Τιαραντός· καὶ Ἀραρός
τε, καὶ Νάπαρις, καὶ Ὀρδησσός. ὁ μὲν πρῶτος λεχ-
10 θείς τῶν ποταμῶν, μέγας, καὶ πρὸς ἡῶ ῥέων ἀνακοι-
νοῦται τῷ Ἰστροῦ τὸ ὕδωρ· ὁ δὲ δεύτερος λεχθεὶς, Τια-
ραντός, πρὸς ἐσπέρης τε μᾶλλον, καὶ ἐλάσσων. ὁ δὲ
δὴ Ἀραρός τε καὶ ὁ Νάπαρις καὶ ὁ Ὀρδησσός, διὰ

XLVIII. 4 seq. ποταμῶν καὶ ἄλλων. Fors. πολλῶν καὶ ἄλλων.
l. 7. μὲν οἱ. μόνοι ed. Reiz. et Borh.

rhus, et Tanais. Est autem horum cursus huius-
modi.

(48.) *Ister*, fluviorum omnium, quos novimus,
maximus, semper sibi ipse aequalis fluit et aestate
et hyeme. Ab occasu venit, primusque est qui Scy-
thicam adluit terram: ob id omnium maximus, quod
alii multi in eum influunt. Qui illum augment, hi
sunt: primum quinque, qui Scythicam terram per-
fluunt: is quem Scythae *Porata*, Graeci vero *Pyre-*
ton vocant; tum deinde *Tiarantus*; porro *Ararus*,
et *Naparis*, et *Ordessus*. Quem primo loco nomina-
vi, is magnus est, et ad orientem fluens aquam suam
cum Istro miscet: alter, *Tiarantus*, magis ab occi-

Herod. T. II. P. I.

Q

μέσσω τούτων ἰόντες, ἐσβάλλουσι ἐς τὸν Ἰστρον. οὗτοι
 μὲν αὐτιγενεῖς ποταμοὶ Σκυθικαὶ συμπληθύνουσι αὐτόν. 15
 49 Ἐκ δὲ Ἀγαθύρσων Μάρης ποταμὸς ῥέων συμμίσχεται
 τῷ Ἰστροῦ. ἐκ δὲ τοῦ Αἴμου τῶν κορυφῶν τρεῖς ἄλλοι
 μεγάλοι, ῥέοντες πρὸς βορρῇν ἄνεμον, ἐσβάλλουσι ἐς
 αὐτόν, Ἀτλας, καὶ Αὔρας, καὶ Τίβισις· διὰ δὲ Θρη-
 κης καὶ Θρηάκων τῶν Κροβύζων ῥέοντες, Ἀθρος, καὶ 5
 Νόης, καὶ Ἀρτάνης, ἐκδιδοῦσι ἐς τὸν Ἰστρον· ἐκ δὲ
 Παϊόνων καὶ οὐρεὸς Ῥοδόπης, Σκίος ποταμὸς, μέσσω
 σχίζων τὸν Αἴμον, ἐσδιδοῖ ἐς αὐτόν. ἐξ Ἰλλυριῶν δὲ
 ῥέων πρὸς βορρῇν ἄνεμον Ἀγγρος ποταμὸς, ἐσβάλλει
 ἐς πεδίον τὸ Τριβαλλικόν, καὶ ἐς ποταμὸν Βρόγγον· 10
 ὁ δὲ Βρόγγος ἐς τὸν Ἰστρον. οὕτω ἀμφοτέρους, ἔοντας

XLIX. 2 seq. ἄλλοι οὐ μεγάλοι corrigit vir doctus, fluvii non
 magni. L 7. Σκίος. Alii Κῖος vel Κλός. Forsan Ἡσκίος.

dente, estque minor: Ararus vero et Naparis et Or-
 dessus, medium inter hos cursum tenentes in Istrum
 influunt. Hi sunt fluvii in ipsa Scythia oriundi, qui
 Istrum augent. (49.) Miscet autem suam aquam
 cum Istro *Maris* etiam fluvius, ex Agathyrsis de-
 currens. Tum ex Haemi montis verticibus tres alii
 magni fluvii, septemtrionem versus decurrentes, in
 eundem influunt, *Atlas*, *Auras*, et *Tibisis*: per
 Thraciam vero et Crobyzos Thracas fluentes *Athrys*
 et *Noës* et *Artanes* Istro miscentur: porro ex Paeo-
 nia et monte Rhodope decurrens *Scius* fluvius, me-
 diumque scindens Haemum, in eundem Istrum in-
 fluit. Tum ex Illyriis versus septemtrionem fluens
Angrus fluvius in campum labitur Triballicum, at-
 que inde in Brongum fluvium, *Brongus* vero in

μεγάλους, ὁ Ἴστρος δέκεται. ἐκ δὲ τῆς κατ' ὑπερθε χώρας
 Ὀμβρικών, Κάρπις ποταμός, καὶ ἄλλος Ἀλπίς
 ποταμός, πρὸς βορῇν ρέοντες ἄνεμον, καὶ οὗτοι ἐκδι-
 15 δούσι ἐς αὐτόν. ῥέει γὰρ δὴ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης ὁ
 Ἴστρος, ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν, οἱ ἔσχατοι πρὸς ἡλίου
 δυσμέων μετὰ Κύνητας οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ
 ῥέων δὲ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης, ἐς τὰ πλάγια τῆς
 Σκυθίας ἐσβάλλει. Τούτων ὧν τῶν καταλεχθέντων, 50
 καὶ ἄλλων πολλῶν συμβαλλομένων τὸ σφέτερον ὕδωρ,
 γίνεται ὁ Ἴστρος ποταμῶν μέγιστος. ἐπεὶ ὕδωρ γε ἐν
 πρὸς ἐν συμβάλλειν, ὁ Νεῖλος πλήθει ἀπικρατεῖ· ἐς
 5 γὰρ δὴ τοῦτον οὔτε ποταμός, οὔτε κρήνη οὐδεμίᾳ ἐσδι-
 δούσα, ἐς πληθὺς οἱ συμβάλλεται. ἴσος δὲ αἰεὶ ῥέει
 ἐν τε θερεῖ καὶ χειμῶνι ὁ Ἴστρος, κατὰ τοιοῦνδε τι,

Istrum: ita ambo, iam satis magnos, excipit Ister.
 Ex regione vero super Umbris sita oriens *Carpis*
 fluvius, et alius *Alpis* fluvius, versus septemtrionem
 fluentes, in eundem se exonerant. Universam enim
 Europam *Ister* persfluit, initium sumens ex *Celtis*;
 qui populorum omnium Europae extremi versus oc-
 cidentem habitant post Cynetas: totamque Europam
 emensus, Scythiam a latere adluit. (50.) His igitur,
 quos recensui, fluviiis, aliisque praeterea multis,
 aquam suam miscentibus, fluviorum maximus fit
Ister. Nam si solius per se aquam cum Nili aqua
 conferas, copiâ illum superat *Nilus*: in hunc enim
 nullus alius fluvius, immo ne fontis quidem rivulus
 influit, qui eum augeat. Quod vero constanter sibi
 ipse aequalis fluat Ister tam aestate quam hyeme, id
 tali quadam ex causa, ut mihi videtur, efficitur.

ὥς ἐμοὶ δοκέει. τοῦ μὲν χειμῶνος, ἐστὶ ὅσος πέρ ἐστι, ἐλύγω τε μέζων τῆς ἐαυτοῦ φύσιος γίνεται· ὕεται γὰρ ἡ γῆ αὕτη τοῦ χειμῶνος πᾶμπαν ἐλύγω, νιφετῶ δὲ 10 πάντα χρέεται. τοῦ δὲ θέρους ἡ χιών ἢ ἐν τῷ χειμῶνι πεσοῦσα, εὐῶσα ἀμφιλαφῆς, τηκομένη πάντοθεν ἐσθιδοῖ ἐς τὸν Ἰστρον· αὕτη τε δὴ ἡ χιών ἐσθιδούσα ἐς αὐτὸν, συμπληθύνει, καὶ ὄμβροι πολλοί τε καὶ λάβροι σὺν αὐτῇ· ὕει γὰρ δὴ τὸ θέρος. ὅσω δὲ πλέον ἐπ' ἐαυ- 15 τὸν ὕδωρ ὁ ἥλιος ἐπέλκεται ἐν τῷ θέρει ἢ ἐν τῷ χειμῶνι, τοσούτῳ τὰ συμμισγόμενα τῷ Ἰστρῳ, πολλὰ πλήσιά ἐστι τοῦ θέρους ἢ περ τοῦ χειμῶνος· ἀντιτιθέμενα δὲ ταῦτα, ἀντισήκωσις γίνεται, ὥστε ἴσον μιν αἰεὶ Φαίνεσθαι εἶντα.

51 Εἰς μὲν δὴ τῶν ποταμῶν τοῖσι Σκύθησί ἐστι ὁ Ἰστρος· μετὰ δὲ τούτου, Τύρης· ὃς ἀπὸ βορέω μὲν ἀνέμου

Hyeme tantus est fere, quantus est suâ naturâ, paulo quidem maior. Hyeme enim parum admodum pluit in hac regione; nix maxime omnia obtinet. Aestate vero, liquefacta ingens nivis copia, quae per hyemem cecidit, undique in Istrum dilabitur: et haec proinde nix, simulque frequentes vehementesque imbres, in illum confluentes, augent fluvium: nam aestate ibidem pluit. Quanto maiorem itaque aquae copiam sol aestate adtrahit, quam hyeme; tanto copiosiores per aestatem, quam per hyemen, sunt aquae quae cum Istro miscentur. Quibus invicem oppositis, existit aequilibrium; unde semper sibi par deprehenditur hic fluvius.

(51.) Primus igitur *Scytharum* fluvius *Ister*: post hunc vero *Tyras* est. Is a septentrione progrediens,

ὀρμάται, ἀρχεται δὲ ῥέων ἐκ λίμνης μεγάλης, ἣ οὐ-
ρῖζει τὴν τε Σκυθικὴν καὶ τὴν Νευρίδα γῆν. ἐπὶ δὲ τῷ
5 στόματι αὐτοῦ κατοικῆνται Ἕλληνες, οἱ Τυρῖται κα-
λεῖνται. Τρίτος δὲ Ἵπανις ποταμὸς ὀρμάται μὲν 52
ἐκ τῆς Σκυθικῆς, ῥέει δὲ ἐκ λίμνης μεγάλης, τὴν περὶ
νέμονται ἵπποι ἄγριοι λευκοί. καλεῖται δ' ἡ λίμνη αὐ-
τῇ ὀρθῶς, μήτηρ Ἵπανιος. ἐκ ταύτης ὡν ἀνατέλλων ὁ
5 Ἵπανις ποταμὸς, ῥέει ἐπὶ μὲν πέντε ἡμερῶν πλόον
βραχὺς, καὶ γλυκὺς ἐστὶ ἀπὸ δὲ τούτου, πρὸς θα-
λάσσης τεσσέρων ἡμερῶν πλόον, πικρὸς αἰνῶς. ἐκδι-
δοὶ γὰρ ἐς αὐτὸν κρήνη πικρὴ, οὕτω δὲ τι εὐῶσα πικρὴ,
ἣ μεγάλῃ σμικρὴ εὐῶσα, κινᾷ τὸν Ἵπανιν, ἐόντα
10 ποταμὸν ἐν ὀλίγοις μέγαν. ἔστι δὲ ἡ κρήνη αὕτη ἐν
εὐραῖσι χώρῃς τῆς τε ἀροτήρων Σκυθέων καὶ Ἀλαζώ-
νων· οὐνομά δὲ τῇ κρήνῃ, καὶ ὅθεν ῥέει τῷ χώρῳ, Σκυ-

fluere incipit ex magno lacu, quae in confinibus est
Scythicae et Neuridis terrae. Ad eius ostium autem
habitant Graeci, qui *Tyritae* vocantur. (52.) Tertius
fluvius, *Hypanis*, in ipsa Scythia oritur; effluitque
e lacu, circa quem feri equi pascuntur albi: nomen
lacui merito inditum, *Mater Hypanios*. Ex hoc igitur
ortum capiens Hypanis, per quinque dierum na-
vigationem brevis fluit, et dulcis adhuc: inde vero,
ad quatuor dierum a mari navigationem, amarus ad-
modum: influit enim in eum fons amarus, ita qui-
dem amarus, ut, quamquam exiguus, inficiat tamen
sapore suo Hypanin, fluvium inter minores magnum.
Est autem hic fons in confinibus terrae Scytharum
agricolarum et Alazonum: nomen fonti, et ipsi loco
unde fluit, Scythica lingua *Exampæus*, Graecorum

Ἰσιτὶ μὲν, Ἐξαμπαῖος· κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, Ἰραὶ ὁδοί. συνάγουσι δὲ τὰ τέρματα ὃ τε Τύρης καὶ ὁ Ἵπανις κατὰ Ἀλάζωνας· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, 15 ἀποστρέψας ἑκάτερος ῥέει εὐρύνων τὸ μέσον.

- 53 Τέταρτος δὲ, Βορυσθένης ποταμός· ὃς ἐστὶ μέγιστός τε μετὰ Ἰστρον τούτέων, καὶ πολυαρκέστατος κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας, οὔτι μῶνον τῶν Σκυθικῶν ποταμῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων, πλην Νείλου τοῦ Αἰγυπτίου· τούτῳ γὰρ οὐκ εἰά τέ ἐστι 5 συμβαλέειν ἄλλον ποταμὸν, τῶν δὲ λοιπῶν Βορυσθένης ἐστὶ πολυαρκέστατος. ὃς νομάς τε καλλίστας καὶ εὐκομιδιστατάς κτήνεσι παρέχεται, ἰχθύας τε ἀρίστους διακροῖδον καὶ πλείστους· πίνεσθαι τε ἡδιστός ἐστι· ῥέει τε καθαρὸς παρὰ θολεροῖσι. σπόρος τε παρ' αὐτὸν 10 ἄριστος γίνεται· ποίη τε, τῇ οὐ σπεύρεται ἢ χῶρη, βα-

vero sermone *Sacrae viae*. In Alazonum regione modico a se invicem intervallo fluunt Tyras et Hypanis; deinde vero cursum uterque inflectit, latius intervalum in medio relinquens.

(53.) Quartus fluvius *Borysthenes* est, maximus horum post Istrum, idemque uberrimus, ut mea fert sententia, non modo Scythicorum fluminum, sed et aliorum omnium, Nilo Aegyptio excepto: cum hoc enim conferri nullus alius fluvius potest, reliquorum vero uberrimus Borysthenes est. Praebet enim pascua pecoribus pulcerrima et optime curata: praebet pisces longe optimos et copiosissimos; estque potatu dulcissimus; fluit limpidus in vicinia turbidorum; seges iuxta eum fit optima; et, ubi non seritur terra, ibi herba nascitur altissima; ad ostium

θυτάτῃ ἄλεις τε ἐπὶ τῷ στόματι αὐτοῦ αὐτόματοι
 πῆγνυνται ἄπλετοι κῆτέα τε μεγάλα ἀνάκανθα, τὰ
 ἀντακαίους καλέουσι, παρέχεται ἐς ταρίχουσιν, ἄλ-
 15 λα τε πολλὰ θωμάσαι ἄξια. Μέχρι μὲν νυν Γέρρου
 χώρου, ἐς τὸν τεσσεράκοντα ἡμερέων πλόος ἐστὶ, γι-
 νώσκεται ῥέων ἀπὸ βορέῳ ἀνέμου· τὸ δὲ κατύπερθε δι-
 ῶν ῥέει ἀνθρώπων, οὐδεὶς ἔχει φράσαι. Φαίνεται δὲ
 ῥέων δι' ἐρήμου ἐς τῶν γεωργῶν Σκυθῶν τὴν χώραν·
 20 οὔτοι γὰρ οἱ Σκύθαι παρ' αὐτὸν ἐπὶ δέκα ἡμερέων
 πλόον νέμονται. μούνου δὲ τούτου τοῦ ποταμοῦ καὶ
 Νείλου οὐκ ἔχω φράσαι τὰς πηγὰς· δοκέω δὲ, οὐδὲ
 οὐδεὶς Ἑλλήνων. Ἀγχοῦ τε δὴ θαλάσσης ὁ Βορυσθένης
 ῥέων γίνεται, καὶ οἱ συμμίσγεται ὁ Ἵπανις, ἐς ταῦτό
 25 ἔλος ἐκδιδούς. τὸ δὲ μεταξὺ τῶν ποταμῶν ταυτέων ἐόν

LIII. 16. τεσσεράκοντα. τεσσερεκαίδεκα ed. Reiz. et Borh. ex
 coniect.

eius sal concrevit sponte; et cetera ibi praebet fluvius
 ingentia, quos *antacaeos* vocant, qui sale condiun-
 tur; denique alia multa miratu digna. Usque ad lo-
 cum, cui *Gerrhus* nomen, ad quem navigatio est
 quadraginta dierum, compertum est a septemtrione
 fluere hunc amnem: ulterius vero per quos homi-
 nes fluat, dicere nemo potest. Constat autem, per
 desertum fluere in Scytharum agriculturalum regionem:
 hi enim iuxta illum ad decem dierum navigationem
 habitant. Huius unius fluvii atque Nili indicare fon-
 tes non possum: puto autem, nec ullum posse Grae-
 corum. Ubi haud procul a mari fluit Borysthenes, ibi
 ei miscetur Hypanis, et in eundem lacum se exone-
 rat. Quod ibi inter utrumque fluvium interiacet veluti

ἐμβολον τῆς χώρας, Ἰππόλεω ἄκρῃ καλέεσθαι· ἐν δὲ αὐτῷ ἱερὸν Δῆμητρος ἐνίδρυσται· πέρην δὲ τοῦ ἱεροῦ ἐπὶ τῷ Ὑπάνι Βορυσθενεΐται κατοίκηνται. ταῦτα μὲν τὰ ἀπὸ τούτων τῶν ποταμῶν.

- 54 Μετὰ δὲ τούτους πέμπτος ποταμὸς ἄλλος, τῷ οὐνομα Παντικᾶπης. ῥέει δὲ καὶ οὗτος ἀπὸ βορέω τε καὶ ἐκ λίμνης, καὶ τὸ μεταξὺ τούτου τε καὶ τοῦ Βορυσθένης νέμονται οἱ γεωργοὶ Σκύθαι· ἐκδιδόι δὲ εἰς τὴν Ὑλαίην· παραμειψάμενος δὲ ταύτην, τῷ Βορυσθενεΐ 5
55 συμμίσγεται. Ἐκτος δὲ Ὑπάκυρις ποταμὸς· ὃς ὀρμάται μὲν ἐκ λίμνης, διὰ μέσων δὲ τῶν νομάδων Σκυθέων ῥέων, ἐκδιδόι κατὰ Καρκινίτιν πόλιν, εἰς δεξιὴν ἀπέργων τὴν τε Ὑλαίην καὶ τὸν Ἀχιλλήϊον κα-
56 λέομενον Δρόμον. Ἑβδομος δὲ Γέρρος ποταμὸς ἀπέσχισται μὲν ἀπὸ τοῦ Βορυσθένης, κατὰ τοῦτο τῆς χώ-

rostrum terrae, *Hippolai promontorium* vocatur, in quo Dianae templum exstructum: ultra id templum vero ad Hypanin Borýsthenitae habitant. Haec sunt quae de his fluviis memoranda habui.

(54.) Post hos quintus est fluvius, cui nomen *Panticapes*. Etiam hic a septemtrione fluit, et ex lacu ortum capit; interiectamque inter hunc et Borýsthenem regionem incolunt Scythae Agricolae: dein tunc Hylaeam permeat, qua transmissa Borýstheni miscetur. (55.) Sextus fluvius, *Hypacyris*, postquam e lacu exiit, et per medios Scythas Nomades fluxit, ostium habet prope Carcinitin oppidum, a dextra relinquens Hylaeam et Achilleum qui vocatur Dromon. (56.) Septimus fluvius, *Gerrhus*, ex Borýsthenē exit circa illam regionis partem, us-

ρης ἐς ἃ γινώσκεται ὁ Βορυσθένης· ἀπέσχισται μὲν νυν
ἐκ τούτου τοῦ χώρου, οὐνομα δὲ ἔχει τόπερ ὁ χῶρος αὐ-
5 τός, Γέρρος. ῥέων δ' ἐς θάλασσαν, οὐρίζει τήν τε τῶν
Νομαδῶν χώραν, καὶ τὴν τῶν βασιληῶν Σκυθῶν· ἐκ-
διδόι δὲ ἐς τὸν Ὑπάκυριν. Ὀγδοος δὲ δὴ Τάναϊς 57
ποταμός· ὃς ῥέει τὰ ἀνέκαθεν ἐκ λίμνης μεγάλης ὀρ-
μειώμενος, ἐκδιδόι δὲ ἐς μέζω ἔτι λίμνην καλεομένην
Μαιῆτιν, ἣ οὐρίζει Σκυθας τε τοὺς βασιλεῖς καὶ
5 Σαυρομάτας. ἐς δὲ Ταναιν τοῦτον ἄλλος ποταμός ἐσ-
βάλλει, τῷ οὐνομά ἐστι Ὑργις. Τοῖσι μὲν δὴ οὐ- 58
νομαστοῖσι ποταμοῖσι οὕτω δὴ τι οἱ Σκύθαι ἐσκευάδα-
ται. Τοῖσι δὲ κτήνεσι ἡ ποίη ἀναφυομένη ἐν τῇ Σκυθι-
κῇ, ἐστὶ ἐπιχολωτάτη πασέων ποιέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν·
5 ἀνοιγομένοισι δὲ τοῖσι κτήνεσι ἐστὶ σταθμώσασθαι, ὅτι
τοῦτο οὕτω ἔχει.

que ad quam cognitus Borysthenes est; inde a Bory-
sthene distinctus, nomen habet idem quod loci no-
men est, qui locus ipse *Gerrhus* nominatur. Versus
mare fluens, disternit Nomadum regionem a Regio-
rum Scytharum terra: influit autem in Hypacyrin.
(57.) Octavus fluvius *Tanaïs*, in superioribus re-
gionibus ex magno lacu ortus, influit in maiorem la-
cum qui *Macotis* vocatur, qui Regios Scythas a Sau-
romatis dividit. In hunc Tanain vero incidit alius
fluvius cui nomen est *Hyrgis*. (58.) Ita igitur no-
bilissimis fluviis instructi Scythae sunt. Herbae autem,
quae in Scythica nascuntur terra, omnium quae no-
bis innotuerunt maxime hanc vim habent, ut bilem
pecoribus augeant: quod ita esse, ex apertis pecori-
bus colligere licet.

59 Τὰ μὲν δὴ μέγιστα οὕτω σφι εὐπορά ἐστι. τὰ δὲ λοιπὰ νόμασι κατὰ τὰδε σφι διακίεσθαι. Θεοὺς μὲν μόνους τοῦσδε ἱλάσκονται· Ἰστίην μὲν μάλιστα· ἐπὶ δὲ, Δία τε καὶ Γῆν, νομίζοντες τὴν Γῆν τοῦ Διὸς εἶναι γυναῖκα· μετὰ δὲ τούτους, Ἀπόλλωνα τε καὶ οὐρανὴν 5 Ἀφροδίτην, καὶ Ἡρακλέα, καὶ Ἄρεα. τούτους μὲν πάντες οἱ Σκύθαι νενομίκασιν· οἱ δὲ καλεόμενοι βασιλῆοι Σκύθαι καὶ τῷ Ποσειδέωνι θύουσιν. οὐνομάζεται δὲ Σκυθιστὶ, Ἰστίη μὲν, Ταβιτί· Ζεὺς δὲ ὀβότατα, κατὰ γνώμην γε τὴν ἐμὴν, καλεῖται Παπαῖος· Γῆ 10 δὲ, Ἀπία· Ἀπόλλων δὲ, Οἰόσυρος· οὐρανὴ δὲ Ἀφροδίτη, Ἀρτίμπασα· Ποσειδέων δὲ, Θαμιμασάδας. ἀγάλματα δὲ καὶ βωμοὺς καὶ νηοὺς οὐ νομίζουσι ποιεῖν, 60 πλὴν Ἀρῆ· τούτῳ δὲ νομίζουσι. Θυσίῃ δὲ ἡ αὐτὴ πᾶσι κατέστηκε περὶ πάντα τὰ ἰσὰ ὁμοίως, ἐρδομένη

(59.) Istis igitur maximis commodis quum abundant *Scythae*, caeterum *institutis utuntur huiusmodi*. Deos solos placant hosce: Vestam quidem maxime: insuper vero Iovem et Terram, existimantes Terram Iovis esse uxorem: post hos vero, Apollinem, et coelestem Venerem, et Herculem, et Martem. Hos igitur universi colunt *Scythae*: Regii vero qui vocantur *Scythae* Neptuno etiam sacra faciunt. Nominatur autem Scythico sermone Vesta quidem *Tabiti*; Iupiter vero rectissime, meâ quidem sententiâ, *Papaeus* vocatur; Terra vero, *Apia*; Apollo, *Oelosyrus*; coelestis Venus, *Artimpasa*; Neptunus, *Thamimadas*. Statuas vero et aras et templa erigere non habent in usu, nisi Marti: huic uni erigunt. (60.) Sacrorum faciendorum in omnibus sacrificiis

308, 44.

ὦδε. τὸ μὲν ἱήϊον αὐτὸ ἐμπεποδισμένον τοὺς ἐμπροσθίους
 πόδας ἔστηκε· ὁ δὲ θύων, ὅπισθε τοῦ κτήνεος ἑστέως,
 5 σπᾶσας τὴν ἀρχὴν τοῦ στρόφου, κατὰβάλλει μιν
 πίπτοντος δὲ τοῦ ἱήϊου, ἐπικαλέει τὸν θεὸν τῷ ἂν θύῃ
 καὶ ἔπειτα βρόχῳ περὶ ὧν ἔβαλε τὸν αὐχένα, σκυ-
 ταλίδα δὲ ἐμβαλὼν περιάγει, καὶ ἀποπνίγει· οὔτε
 πῦρ ἀνακαύσας, οὔτε καταρξάμενος, οὔτ' ἐπισπείσας·
 10 ἀποπνίξας δὲ καὶ ἀποδείρας, τράπεται πρὸς ἔψησιν.
 Τῆς δὲ γῆς τῆς Σκυθικῆς αἰνῶς ἀξύλου ἐρύσης, ὦδε 61
 σφι ἐς τὴν ἔψησιν τῶν κρεῶν ἐξεύρηται. ἐπεὰν ἀποδεί-
 ρωσι τὰ ἱήϊα, γυμνοῦσι τὰ ὀστέα τῶν κρεῶν· ἔπειτα
 ἐσβάλλουσι, ἣν μὲν τύχῳσι ἔχοντες, ἐς λέβητας ἐπι-
 5 χωρίους, μάλιστα Λεσβίοισι κρητῆρσι προσεικέλους,
 χωρὶς ἢ ὅτι πολλῶ μέζοντας· ἐς τούτους ἐσβάλλοντες,

eadem est ratio, huiusmodi. Stat victima, anteriores
 pedes constrictos habens: tum is qui sacra facit, pone
 stans, adtrahit principium funis, atque ita prosternit
 pecus. Idem, dum cadit victima, deum illum invocat
 cui sacra facit: tum laqueum cervici circumiicit, et
 insertum laqueo fustem circumagens, strangulat victi-
 mam, non igne incenso, non auspicatus, nulla liba-
 tione facta. Sed postquam strangulavit victimam, ex-
 coriavitque, ad coquendum se confert. (61.) Quum
 autem ligno admodum careat Scythica terra, coquen-
 darum carnum huiusmodi ratio ab illis inventa est.
 Postquam excoriarunt victimas, ossa carnibus nudant:
 tum, si forte ad manus sunt lebetes, quales in illa
 terra conficiuntur, Lesbii crateribus fere similes,
 nisi quod multo maiores; in hos iniiciunt carnes,

ἔψουσι ὑποκαίοντες τὰ ὀστέα τῶν ἱρήϊων. ἦν δὲ μὴ σφι παρῇ λέβης, οἱ δὲ ἐς τὰς γαστέρας τῶν ἱρήϊων ἐσβάλλοντες τὰ κρέα πάντα, καὶ παραμίζαντες ὕδωρ, ὑποκαίουσι τὰ ὀστέα. τὰ δὲ αἰθεται κάλλιστα· αἱ δὲ 10 γαστέρες χωρέουσι εὐπετέως τὰ κρέα ἐψιλωμένα τῶν ὀστέων. καὶ οὕτω βοῦς τε ἑωυτὸν ἐξέψει, καὶ τὰλλα ἱρήϊα ἑωυτὸ ἕκαστον. Ἐπεὰν δὲ ἐψηβῇ τὰ κρέα, ὁ θύσας, τῶν κρεῶν καὶ τῶν σπλάγχχνων ἀπαρξάμενος, ρίπτει ἐς τὸ ἔμπροσθεν. θύουσι δὲ καὶ τὰλλα πρόβα- 15 τα, καὶ ἵππους μάλιστα.

- 62 Τοῖσι μὲν δὴ ἄλλοισι τῶν θεῶν οὕτω θύουσι, καὶ ταῦτα τῶν κτηνέων. τῷ δὲ δὴ Ἄρῃ ὧδε. Κατὰ νομοὺς ἕκαστοισι τῶν ἀρχηϊῶν ἐσίδρυται σφι Ἄρηος ἱερὸν τοιόνδε. Φρυγάνων Φάκελοι συννεύεται ὅσον τ' ἐπὶ σταδίους

easque succensis inferne pecorum ossibus elixant: quod si non adest illis lebes, tum vero carnes omnes in alvum victimae iniiciunt, aquamque admiscent, atque ita ossa infra succendunt. Optime autem ardent ossa; et alvus victimae facile capit carnes ossibus nudatas. Atque ita bos, aut aliud quodlibet pecus, se ipsum elixat. Postquam elixae sunt carnes, tunc is qui sacrum facit, a carnium et viscerum prosectis auspiciatur, ante se ea proiiciens. Immolant autem et alia pecora, sed maxime equos.

(62.) Caeteris igitur diis *Scythae* ita, ut dixi, sacrificant, et haec pecora immolant. *Marti* vero *sacra* in hunc modum instituunt. In singulis praefecturis, quo loco convenire solent magistratus, ibi *Martis templum* erectum est huiusmodi. Congeruntur sarmentorum fascēs, ex quibus fit cumulus in longitudinem la-

5 τρεῖς μῆκος καὶ εὖρος, ὕψος δὲ ἔλασσον· ἄνω δὲ τοῦ-
του, τετράγωνον ἀπέδον πεποιήται· καὶ τὰ μὲν τρία
τῶν κάλων ἐστὶ ἀπότομα, κατὰ δὲ τὸ ἐν, ἐπιβατὸν.
ἕτεος δὲ ἐκάστου ἀμάξας πεντήκοντα καὶ ἐκάτον ἐπι-
πέουσι Φρυγῶν· ὑπονοστέει γὰρ δὴ αἰεὶ ὑπὸ τῶν χει-
10 μῶν. Ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ ὄγκου ἀκινάκης σιδήρεος
ἴδεται ἀρχαῖος ἐκάστοισι, καὶ τοῦτ' ἐστὶ τοῦ Ἀρης
τὸ ἄγαλμα· τούτῳ δὲ τῷ ἀκινάκει θυσίας ἐπετείουσι
προσάγουσι προβάτων καὶ ἵππων. καὶ δὴ καὶ τοῖσδ'
ἐτι πλέω θύουσι ἢ τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. Ὅσους δ'
15 ἂν τῶν πολεμίων ζωγρήσωσι, ἀπὸ τῶν ἐκατὸν ἀνδρῶν
ἀνδρα ἓνα θύουσι, τρώπῳ οὐ τῷ αὐτῷ, ᾧ καὶ τὰ πρό-
βρατα, ἀλλ' ἑτεροῖα. ἐπεὶ γὰρ οἶνον ἐπισπείσωσι κα-
τὰ τῶν κεφαλῶν, ἀποσφάζουσι τοὺς ἀνθρώπους ἐς

LXII. 10. ὄγκον. *Plures codd.* σηκεῦ, sacello, sacro septo.

titudinemque trium fere stadiorum; altitudo quidem minor. Super hoc cumulo fit planities quadrata, cuius tria latera abrupta sunt, ab uno quarto latere patet adscensus. Quotannis centum et quinquaginta plaustra sarmentorum adcumulant: illa enim per vim tempestatum subsidunt. Super quoque horum tumulorum erigitur vetustus *acinaces ferreus*, estque hoc *Martis simulacrum*; eidemque acinaci quotannis offerunt victimas pecorum et equorum: atque his ipsis (acinacibus) plures victimas immolant, quam reliquis diis. Quos captivos faciunt ex hostibus, ex eorum numero centesimum quemque virum mactant; non eodem modo quo pecora, sed diverso. Postquam vinum super capita hominum profuderunt, iugulant eqs super vase: deinde sanguinem in sar-

- ἄγγος· καὶ ἔπειτα ἀπενείκοντες ἄνω ἐπὶ τὸν ὄγκον τῶν
 Φρυγῶνων, καταχέουσι τὸ αἷμα τοῦ ἀκινάκεος. ἄνω 20
 μὲν δὴ Φορέουσι τοῦτο· κάτω δὲ παρὰ τὸ ἱόν ποιεῦσι
 τάδε. τῶν ἀποσφαγέντων ἀνδρῶν τοὺς δεξιούς ὤμους
 πάντας ἀποτάμνοντες σὺν τῇσι χερσὶ, ἐς τὸν ἥερα ἰεῖσι·
 καὶ ἔπειτα καὶ τὰ ἄλλα ἀπέρχοντες ἰσθίᾳ ἀπ' ἀλλήλας-
 σονται· χεὶρ δὲ, τῇ ἂν πέσῃ, κέεται, καὶ χωρὶς ὁ νεκρός. 25
- 63 Θυσίαι μὲν νυν αὐταὶ σφι κατεστέασι. οὐδὲ δὲ οὗτοι
 οὐδὲν νομίζουσι, οὐδὲ τρέφειν τὸ παράπαν ἐν τῇ χώρῃ
 θέλουσι.
- 64 Τὰ δ' ἐς πόλεμον ἔχοντα ὥδ' σφι διακέεται. Ἐπεὶ ἂν
 τὸν πρῶτον ἄνδρα καταβάλῃ ἄνθρωπος Σκυθῆς, τοῦ αἵμα-
 τος ἐμπίνει. ὅσους δ' ἂν φονεύσῃ ἐν τῇ μάχῃ, τουτέων
 τὰς κεφαλὰς ἀποφέρει τῷ βασιλεῖ· ἀπενείκας μὲν
 γὰρ κεφαλὴν, τῆς λήϊς μεταλαμβάνει τὴν ἂν λά- 5
 βωσι· μὴ ἐνείκας δὲ, οὐ. ἀποδείρει δὲ αὐτὴν τρέπων

mentorum tumulum portant, et super acinace effundunt. Hoc superne peracto, infra iuxta templum haec faciunt. Iugulatorum hominum dextros lacertos omnes, cum manibus praecisos, in aërem proiciunt: et deinde, reliquis caesis hostiis, abeunt. Quocumque cecidit manus, ibi iacet; et seorsim cadaver. (63.) Haec est apud eos sacrificiorum ratio. Suihus autem nullo modo utuntur, omninoque eas alere sua in terra nolunt.

(64.) *Instituti ad bellum spectantibus utuntur huiusmodi. Quem primum ex hostibus prostravit vir Scythae, eius potat sanguinem. Quotquot in praelio interfecit, horum capita ad regem perfert: adlato enim capite, fit praedae particeps quam fecerunt; non adlato vero, partem nullam capit. Caput autem*

τοῖσδε περιταμὼν κύκλῳ περὶ τὰ ὦτα, καὶ λαβόμε-
 νος τῆς κεφαλῆς ἐκσεύει· μετὰ δὲ, σαρκίτας βοῶς
 πλευρῇ, δέψει τῇσι χερσὶ ὀργήσας δὲ αὐτὸ, ἄτε χει-
 10 ρόμακτρον ἔκτηται· ἐκ δὲ τῶν χαλινῶν τοῦ ἵππου τὸν
 αὐτὸς ἐλαύνει, ἐκ τούτου ἐξάπτει, καὶ ἀγάλλεται. ὃς
 γὰρ ἂν πλεῖστα δέρματα χειρόμακτρα ἔχη, ἀνὴρ ἀρι-
 στος οὗτος κίριται. πολλοὶ δὲ αὐτέων ἐκ τῶν ἀπο-
 δερμάτων καὶ χλαίνας ἐπείνυσθαι ποιεῦσι, συρράπτον-
 15 τες κατάπερ βαίτας. πολλοὶ δὲ ἀνδρῶν ἐχθρῶν τὰς
 δεξιὰς χέρας, νεκρῶν ἐόντων, ἀποδείραντες αὐτοῖσι ὄνυ-
 ξι, καλύπτρας τῶν φαρετρέων ποιεῦνται. δέρμα δὲ ἀν-
 θρώπου, καὶ παχὺ καὶ λαμπρὸν, ἦν ἄρα, σχεδὸν
 δερμάτων πάντων λαμπρότατον λευκότητι. πολλοὶ δὲ
 20 καὶ ὅλους ἀνδρας ἐκδείραντες, καὶ διατείναντες ἐπὶ ξύ-

pelle nudat hoc modo. In orbem circumcidit cutim
 circa aures; dein prehensam excutit de capite: tum,
 postquam carnem costâ bovillâ deterisit, subigit pel-
 lem manibus; atque ita mollitâ utitur tamquam man-
 tili, et ex freno equi, quo vehitur, suspendit gloria-
 turque. Nam qui plurima mantilia ex hostium pelli-
 bus habet, is fortissimus censetur. Multi eorum etiam
 ex detractis hisce pellibus laenas, quas induant, confi-
 ciunt, consarcinantes illas in modum coriaceae vestis
 pastoritiae. Multi item dexterâ manus occisorum ho-
 stium cum ipsis unguibus excoriant, et ex huiusmodi
 pellibus opercula conficiunt pharetrarum. Est autem
 pellis humana et spissa et candida, ita quidem, ut,
 si modo de albo homine sit, candoris splendore alia
 omnia coria superet. Multi etiam totos homines ex-
 coriant, et super lignis extentos equis circumvehunt.

λων, ἐπ' ἵππων περιφέρουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω σφί
 65 νενόμισται. Αὐτὰς δὲ τὰς κεφαλὰς, οὐ τι πάντων,
 ἀλλὰ τῶν ἐχθρίων, ποιεῦσι τάδε. ἀποπρισας ἕκα-
 στος πᾶν τὸ ἐνερθε τῶν ὀφρύων, ἐκκαθαίρει· καὶ ἦν
 μὲν ἡ πένης, ὁ δὲ ἔξωθεν ὠμοβοήην μούνην περιτείνας,
 οὕτω χαῖται· ἦν δὲ ἡ πλούσιος, τὴν μὲν ὠμοβοήην πε- 5
 ριτείνει, ἔσωθεν δὲ περιχρυσάσας, οὕτω χαῖται ποτη-
 ρίῳ. ποιεῦσι δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν οἰκητῶν, ἦν σφί διά-
 φοροι γένωνται, καὶ ἦν ἐπικρατήσῃ αὐτοῦ παρὰ τῷ
 βασιλεῖ. ξείνων δὲ οἱ ἐλθόντων τῶν ἀν' λόγον ποιήνται,
 τὰς κεφαλὰς ταύτας παραφέρει, καὶ ἐπιλέγει, ὥς 10
 οἱ ὄντες οἰκῆοι πόλεμον προσεθήκαντο, καὶ σφῶν αὐ-
 66 τος ἐπεκράτησε, ταύτην ἀνδραγαθίην λέγοντες. Ἀπαξ
 δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑκάστου ὁ νομάρχης, ἕκαστος ἐν τῷ

Haec ita apud illos usu recepta sunt. (65.) Ipsi
 autem capitibus, non utique omnium, sed inimicis-
 simorum, hocce faciunt. Quod infra supercilia est, id
 totum serrâ abscindunt; et expurgato cranio, si pau-
 per homo est, nonnisi extrinsecus corium superindu-
 cit bovinum, et sic utitur pro poculo: sin dives est,
 bovinum quidem pariter superinducit corium, intus
 vero oranium deaurat, atque ita pro poculo utitur.
 Faciunt idem etiam familiaribus, quando inter ipsos
 orta discordia est, atque regis iudicio alter alteri in
 potestatem est traditus. Quod si cui deinde advenit
 hospes, cuius rationem quampiam habet, huic ille
 haec capita profert, memorans *fuisse hos olim sibi*
adversarios, deinde bellum sibi intulisse; se vero
eis discessisse superiorem. Haec tamquam fortia
 facta narrant. (66.) Semel quotannis quisque prae-

ἑαυτοῦ νομῶ, κινῶ κατῆρα οἴνου, ἀπ' οὗ πίνουνσι τῶν
 Σκυθέων τοῖσι ἀν' ἄνδρες πολέμιοι ἀραιρημένοι ἔωσι.
 5 τοῖσι δ' ἀν' μὴ κατεργασμένον ἢ τοῦτο, οὐ γεύονται τοῦ
 οἴνου τούτου, ἀλλ' ἠτιμωμένοι ἀποκατέαται· ὄνειδος δέ
 σφί ἐστι μέγιστον τούτου. ὅσοι δὲ ἀν' αὐτῶν καὶ κάρτα
 πολλοὺς ἄνδρας ἀναιρηκότες ἔωσι, οὗτοι δὲ σύνδυο κύ-
 λικας ἔχοντες, πίνουνσι ὁμοῦ.

Μάντιες δὲ Σκυθέων εἰσὶ πολλοὶ, οἱ μαντεύονται 67
 ῥάβδοις ἰτεῖνσι πολλῇσι ᾧδε. ἐπειὰν Φακέλους ῥάβ-
 δων μεγάλους ἐνείκωνται, θέντες χαμαὶ, διεξιέλισσους
 αὐτοὺς· καὶ ἐπὶ μίαν ἐκάστην ῥάβδον τιθέντες, Θεσπί-
 5 ζουσι· ἅμα τε λέγοντες ταῦτα, συνειλέουσι τὰς ῥάβ-
 δους ὀπίσω, καὶ αὖτις κατὰ μίαν συντιθεῖσι. αὕτη μὲν
 σφί ἡ μαντικὴ πατρῴη ἐστί. Οἱ δὲ Ἐνάρεις, οἱ ἀν-
 δρόγυνοι, τὴν Ἀφροδίτῃ σφί λέγουσι μαντικὴν δοῦναι.

fectus in sua praefectura vini craterem miscet, de
 quo bibunt *Scythae* omnes quotquot sunt qui hostes
 interfecerunt: qui nihil tale ediderunt, hi vinum hoc
 non gustant, sed seorsim sine honore sedent: idque
 apud illos maxima ignominia habetur. Qui vero ma-
 gnum quemdam hominum occiderunt numerum, hi
 iuncta bina pocula habentes, ex utroque bibunt.

(67.) *Vatum* apud *Scythas* ingens numerus est;
 qui salignis virgis divinant hoc modo. Magnos secum fe-
 runt baculorum fasees: hos humi positos dissolvunt,
 et singulis baculis separatim positis sortes edunt:
 dumque sortes edunt, rursus convolvunt baculos,
 iterumque singulos componunt. Haec divinandi ratio
 illis a maioribus tradita est. *Enarees* vero, semiviri
 illi, *Venerem* sibi dedisse aiunt *divinandi artem*.

Φιλύρης ὧν Φλοιῷ μαντεύονται. ἐπεὰν τὴν Φιλύρην τρί-
 χα σχίσῃ, διαπλέκων ἐν τοῖσι διακτύλοισι τοῖσι ἐὼν- 10
 68 τοῦ, καὶ διαλύων, χρᾶ. Ἐπεὰν δὲ βασιλεὺς ὁ Σκυ-
 θῶν κάμῃ, μεταπέμπεται τῶν μαντίων ἄνδρας τρεῖς
 τοὺς εὐδοκίμεοντας μάλιστα, οἱ τρώπῳ τῷ εἰρημένῳ
 μαντεύονται· καὶ λέγουσι οὗτοι ὡς τὸ ἐπίπαν μάλι- 5
 στα τάδε, ὡς τὰς βασιληίας ἰστίας ἐπιόρκηκε ὃς καὶ
 ὃς, λέγοντες τῶν ἀστῶν τὸν ἂν δὴ λέγωσι. τὰς δὲ βα-
 σιληίας ἰστίας νόμος Σκυθήσι τὰ μάλιστα ἐστι ὀμνύ-
 ναι τότε, ἐπεὰν τὸν μέγιστον ὄρκον ἐθέλωσι ὀμνύναι.
 αὐτίκα δὲ διαλελαμμένος ἄγεται οὗτος τὸν ἂν δὴ Φῶσι
 ἐπιόρκῃσαι· ἀπιγμένον δὲ ἐλέγχουσι οἱ μάντιες, ὡς 10
 ἐπιόρκήσας φαίνεται ἐν τῇ μαντικῇ τὰς βασιληίας
 ἰστίας, καὶ διὰ ταῦτα ἀλγείῃ ὁ βασιλεὺς· ὁ δὲ ἀρνέε-
 ται, οὐ φάμενος ἐπιόρκῃσαι, καὶ δεινολογείται. ἀρνεομέ-

Hi interiore tiliae cortice vaticinantur. Tiliam trifariam scissam digitis suis implicat vates, rursusque solvens vaticinatur. (68.) Quando morbo laborat rex *Scytharum*, vocat ad se e vatibus tres viros prae caeteris probatos, qui praedicto modo divinant: et dicunt hi plerumque, *hunc aut illum civem*, quem nominatim designant, *regios Lares peierasse*. Moris est autem apud Scythas, quando maximum interponere iusiurandum volunt, ut *per regiones Lares* iurent. Protinus igitur ille homo, quem hi peierasse dicunt, corripitur adduciturque: et in medio stantem arguunt vates, *per divinationem compertum esse, peierasse illum regiones Lares, eaque causâ aegrotare regem*. Tum ille negat factum, contenditque *se non peierasse*, et lamentatur. Quo inficiente,

νου δὲ τούτου, ὁ βασιλεὺς μεταπέμπεται ἄλλους δι-
 15 πλησίους μάντιας. καὶ ἦν μὲν μιν καὶ οὗτοι, ἐσθρέωντες
 ἐς τὴν μαντικὴν, καταδήσῃσι ἐπιρκῆσαι, τοῦ δὲ ἰθέως τὴν
 κεφαλὴν ἀποτάμνουσι καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ διαλαγ-
 χάνουσι οἱ πρῶτοι τῶν μαντίων· ἦν δὲ οἱ ἐπελθόντες μάν-
 τιες ἀπολύσῃσι, ἄλλοι πάρεισι μάντιες, καὶ μάλα
 20 ἄλλοι. ἦν ὧν οἱ πλεῖντες τὸν ἄνθρωπον ἀπολύσῃσι, δέ-
 δοκται τοῖσι πρῶτοις τῶν μαντίων αὐτοῖσι ἀπόλλυ-
 σθαι. Ἀπολλῦσι δὴτα αὐτοὺς τρόπῳ τοιῷδε· ἐπεὰν 69
 ἄμαξαν Φρυγῶν πλησῇσι, καὶ ὑποζεύξῃσι βοῦς,
 ἐμπεδήσαντες τοὺς μάντιας, καὶ χέρας ἐπίσω δῆσαν-
 τες, καὶ στομῶσαντες, κατεργνῶσι ἐς μέσα τὰ Φρύ-
 5 γανα· ὑπεπρήσαντες δὲ αὐτὰ, ἀπικῶσι φοβήσαντες
 τοὺς βοῦς. πολλοὶ μὲν δὲ συγκατακαίονται τοῖσι μάν-
 τισι βόες, πολλοὶ δὲ περιεκαυμένοι ἀποφεύγουσι,

LXIX. 2. *Plures codd.* ἄμαξαν καμάρης Φρυγ.

duplum numerum aliorum vatū rex arcessit: qui
 si et ipsi, sortibus inspectis, eundem periurii ar-
 guunt, e vestigio priores vates caput hominis prae-
 cidunt, bonaque eius inter se dividunt. Quod si hi,
 qui supervenerunt, illum absolvunt, alii adsunt,
 iterumque alii: quorum si maior numerus absolvit
 hominem, tum decretum est, ut primi ex vatibus ipsi
 morte plectantur. (69.) Supplicium autem de illis
 sumunt hoc modo. Plaustrum replent sarmentis, bo-
 vesque iungunt; tum compedibus vinctos vates, ma-
 nibus in tergis religatis, oreque obstructo, in media
 sarmenta infulciunt; et igne sarmentis subiecto ter-
 ritant agitantque boves. Et multi quidem boves si-
 mul cum vatibus igne absumuntur; multi vero am-

ἐπεὰν αὐτέων ὁ ῥυμὸς κατακαυθῇ. κατακαίουσιν δὲ
 τρώπῳ τῷ εἰρημένῳ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας τοὺς μάντιας,
 ψευδομαντίας καλέοντες. τοὺς δ' ἂν ἀποκτείνῃ βασι- 10
 λεὺς, τούτων οὐδὲ τοὺς παῖδας λείπει, ἀλλὰ πάντα
 70 τὰ ἔρσενα κτείνει, τὰ δὲ θήλεα οὐκ ἀδικεῖ. Ὅρκια
 δὲ ποιεῦνται. Σκύβαι ᾧδε, πρὸς τοὺς ἂν ποιεῶνται. ἐς
 κύλικα μεγάλην κεραμίνην οἶνον ἐγχέαντες, αἶρα συμ-
 μίσγουσιν τῶν τὰ ὅρκια ταμνομένων, τύψαντες ὁπέατι ἢ
 ἐπιταμόντες μαχαίρῃ σμικρὸν τοῦ σώματος· καὶ ἐπι- 5
 τα ἀποβαίψαντες ἐς τὴν κύλικα ἀκινάκεια, καὶ οἷστους,
 καὶ σάγαριν, καὶ ἀκόντιον. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι,
 κατεύχονται πολλὰ, καὶ ἔπειτα ἀποπίνουσι αὐτοὶ τε
 οἱ τὸ ὅρκιον ποιεύμενοι, καὶ τῶν ἐπομένων οἱ πλείστου
 ἄξιοι.

10

busti, cremato temore, aufugiunt. Eodem modo etiam
 alias ob culpas comburunt vates, *falsos vates* adpel-
 lantes. Quos vero interficit rex, eorum ne liberis
 quidem parcit, sed mares omnes occidit; solae foe-
 minae illaesae abeunt. (70.) *Foedus* quando feriunt
Scythae, hoc ritu utuntur. Postquam grande in po-
 culum fictile infuderunt vinum, subulâ percutiunt
 aut cultello incidunt corporis aliquam partem eorum
 qui foedus faciunt, eorumque sanguinem cum vino
 miscent: deinde in calicem intingunt acinacem, sa-
 gittas, sagarin, et iaculum. His peractis, multa ad-
 precantur; ac deinde calicem ebibunt et hi ipsi, qui
 foedus faciunt, et ex comitibus hi qui prae aliis digni-
 tate eminent.

ΤαΦαὶ δὲ τῶν βασιλῆων ἐν Γέρροις· εἰσὶ, ἐς ὃ ὁ Βορυ- 71
σθένης ἐστὶ προσπλωτός. ἐνθαῦτα, ἐπεὰν σφι ἀποθάνῃ ὁ
Βασιλεὺς, ὄρυγμα γῆς μέγα ὀρύσσουσι τετραγώνου·
ἐτοῖμον δὲ τοῦτο ποιήσαντες, ἀναλαμβάνουσι τὸν νεκρὸν,
5 κατακεκρωμένον μὲν τὸ σῶμα, τὴν δὲ νηδὺν ἀνασχι-
σθεῖσαν, καὶ καθαρθεῖσαν, πλήν κυτέρου κεκομμένου
καὶ θυμῆματος καὶ σελίνου σπέρματος καὶ ἀνήσου,
συνεργραμμένην ὀπίσω, καὶ κομίζουσι ἐν αἰμάξῃ ἐς ἄλ-
λο ἔθνος. οἱ δ' ἂν παραδέξωνται κομισθέντα τὸν νεκρὸν,
10 ποιεῦσι τὰ περ οἱ βασιλῆῖοι Σκύβαι· τοῦ αὐτοῦ ἀπο-
τάμνονται, τρίχας περικαίρονται, βραχίονας περιτάμ-
νονται, μέτωπον καὶ ῥῖνα καταμύσσονται, διὰ τῆς τε
ἀριστερῆς χειρὸς οἰστούς διαβυνέονται. ἐνθεῦτεν δὲ κομί-
ζουσι ἐν αἰμάξῃ τὸν νέκυν τοῦ βασιλέως ἐς ἄλλο ἔθνος
15 τῶν ἀρχουσὶ· οἱ δὲ σφι ἔπονται, ἐς τοὺς πρότερον ἦλ-

(71.) *Sepulcra regum* in Gerrhis sunt, eo loco
quousque adverso Borysthene navigari potest. Ibi,
quando rex *Scytharum* e vivis decessit, ingentem
fossam fodiunt quadratam. Qua perfecta, corpore in-
cerato, alvo primum incisa et expurgata, dein cy-
pero odorato minutim conciso et suffimento et apii
semine et anetho [*sive aniso*] repleta, rursusque con-
suta, sumunt cadaver, et plaustro ad alium popu-
lum devehunt. Tum hi, ad quos ita devectum perve-
nit cadaver, idem faciunt quod *regii Scythae*: par-
tem auris sibi amputant, capillos tondent, brachia
circumcirca incidunt, frontem nasumque fodiant,
et per sinistram manum sagittas transfigunt. Tum ex
hac regione ad alium populum, cui imperant, ca-
daver regis plaustro devehunt; et hi, ad quos illud

ἐπὶ αὐτῶν ὁ ῥυμὸς κατακαυθῇ. κατακαίουσι δὲ
 τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας τοὺς μάντιας,
 ψευδομάντιας καλέοντες. τοὺς δ' ἂν ἀποκτείνῃ βασι- 10
 λεύς, τούτων οὐδὲ τοὺς παῖδας λείπει, ἀλλὰ πάντα
 70 τὰ ἔρσена κτείνει, τὰ δὲ θήλεα οὐκ ἀδικεῖ. Ὅρκια
 δὲ ποιεῦνται Σκύθαι ὧδε, πρὸς τοὺς ἂν ποιεῶνται. ἐς
 κύλικα μεγάλην κεραμὴν οἶνον ἐγγέαντες, αἷμα συμ-
 μίσγουσι τῶν τὰ ὄρκια ταμνομένων, τύψαντες ὅπῃ αὐτῶν
 ἐπιταμόντες μαχαίρῃ σμικρᾷ τοῦ σώματος· καὶ ἔπει- 5
 τα ἀποβάψαντες ἐς τὴν κύλικα ἀκινάκῃα, καὶ οἷστους,
 καὶ σάγαριν, καὶ ἀκόντιον. ἐπὶ αὐτὰ ποιήσωσι,
 κατεύχονται πολλὰ, καὶ ἔπειτα ἀπσπίνουσι αὐτοὶ τε
 οἱ τὸ ὄρκιον ποιούμενοι, καὶ τῶν ἐπομένων οἱ πλείστου
 ἄλλοι.

10

busti, cremato temore, aufugiunt. Eodem modo etiam
 alias ob culpas comburunt vates, *falsos vates* adpel-
 lantes. Quos vero interficit rex, eorum ne liberis
 quidem parcat, sed mares omnes occidit; solae foe-
 minae illaesae abeunt. (70.) *Foedus* quando feriunt
Scythae, hoc ritu utuntur. Postquam grande in po-
 culum fictile infuderunt vinum, subulā percutiunt
 aut cultello incidunt corporis aliquam partem eorum
 qui foedus faciunt, eorumque sanguinem cum vino
 miscent: deinde in calicem intingunt acinacem, sa-
 gittas, sagarin, et iaculum. His peractis, multa ad-
 precantur; ac deinde calicem ebibunt et hi ipsi, qui
 foedus faciunt, et ex comitibus hi qui prae aliis digni-
 tate eminent.

ΤαΦαὶ δὲ τῶν βασιλῆων ἐν Γέρροις εἰσὶ, ἐς δ' ὁ Βορυσθένης ἐστὶ προσπλωτός. ἐνθαῦτα, ἐπεὶ σφί ἀποθάῃ ὁ βασιλεὺς, ὄρυγμα γῆς μέγα ὀρύσσουσι τετράγωνον· ἐτοῖμον δὲ τοῦτο ποιήσαντες, ἀναλαμβάνουσι τὸν νεκρὸν, 5 κατακεκρωμένον μὲν τὸ σῶμα, τὴν δὲ νηδὺν ἀνασχισθεῖσαν, καὶ καθαρθείσαν, πλὴν κυτέρου κεκομμένου καὶ θυμῆματος καὶ σελίνου σπέρματος καὶ αἰήσου, συνερράμμενῃ ὀπίσω, καὶ κομίζουσι ἐν αἰμάξῃ ἐς ἄλλο ἔθνος. οἱ δ' ἂν παραδέξωνται κομισθέντα τὸν νεκρὸν, 10 ποιεῦσι τὰ περ οἱ βασιλῆῃσι Σκύθαι· τοῦ ὥτος ἀποτάμνονται, τρίχας περικαίρονται, βραχίονας περιτάμνονται, μέτωπον καὶ ῥῖνα καταμύσσονται, διὰ τῆς τε ἀριστερῆς χειρὸς οἰστούς διαβυνέονται. ἐνθεῦτεν δὲ κομίζουσι ἐν αἰμάξῃ τὸν νέκυν τοῦ βασιλέως ἐς ἄλλο ἔθνος 15 τῶν ἀρχουσὶ· οἱ δὲ σφί ἔπονται, ἐς τοὺς πρότερον ἦλ-

(71.) *Sepulcra regum* in Gerrhis sunt, eo loco quousque adverso Borysthene navigari potest. Ibi, quando rex *Scytharum* e vivis decessit, ingentem fossam fodiunt quadratam. Qua perfecta, corpore incerato, alvo primum incisa et expurgata, dein cypero odorato minutim conciso et suffimento et apii semine et anetho [*sive aniso*] repleta, rursusque consuta, sumunt cadaver, et plaustro ad alium populum devehunt. Tum hi, ad quos ita devectum pervenit cadaver, idem faciunt quod *regii Scythae*: partem auris sibi amputant, capillos tondent, brachia circumcirca incidunt, frontem nasumque fodiciant, et per sinistram manum sagittas transfigunt. Tum ex hac regione ad alium populum, cui imperant, cadaver regis plaustro devehunt; et hi, ad quos illud

θον. ἐπεὰν δὲ πάντας περιέλθωσι τὸν νέκυν κομίζοντες,
 ἐν Γέροισι ἑσχατα κατοικημένοιςί εἰσι τῶν ἐθνέων τῶν
 ἄρχουσι, καὶ ἐν τῇσι ταφῇσι. καὶ ἔπειτα, ἐπεὰν θείω-
 σι τὸν νέκυν ἐν τῇσι θήκησι ἐπὶ στιβάδος, παραπήξαν-
 τες αἰχμὰς ἐνθεν καὶ ἐνθεν τοῦ νεκροῦ, ξύλα ὑπερτί- 20
 ρουσι, καὶ ἔπειτα ῥήψι καταστεγάζουσι. ἐν δὲ τῇ λοι-
 πῇ εὐρυχωρίῃ τῆς θήκης, τῶν παλλακέων τε μίην ἀπο-
 πνήξαντες θάπτουσι, καὶ τὸν οἶνοχόον, καὶ μάγειρον,
 καὶ ἵπποκόμον, καὶ διήκονον, καὶ ἀγγελιηφόρον, καὶ
 ἵππους, καὶ τῶν ἄλλων αἰπάντων ἀπαρχάς, καὶ Φιά- 25
 λας χρυσίας· ἀργύρῳ δὲ οὐδὲν οὐδὲ χαλκῷ χρέωνται·
 ταῦτα δὲ ποιήσαντες, χοῦσι πάντες χῶμα μέγα,
 ἀμιλλαίμενοι, καὶ προθυμεόμενοι ὡς μέγιστον ποιῇ-
 72 σαι. Ἐνιαυτοῦ δὲ περιφερομένου, αὐτὶς ποιεῦσι τοίον-
 δε. λαβόντες τῶν λοιπῶν θεραπόντων τοὺς ἐπιτηδευτά-

primum pervenit, sequuntur. Postquam per omnes
Scythiae populos pervexerunt cadaver, iam in *Ger-
 rhis* sunt, extremo eorum quibus imperant populo-
 rum, ubi est sepulturae locus. Ibi tum cadaver, toro
 impositum, in sepulcro deponunt; et hastis utrimque
 circa cadaver defixis, superne ligna intendunt, ac dein-
 de cratibus contegunt. In reliquo vero sepulcri spatio
 unam ex pellicibus strangulatam sepeliunt, et pincer-
 nam, et coquum, et equisonem, et ministrum, et in-
 ternuncium, et equos, et aliorum omnium primitias,
 et phialas aureas: argento enim et aere non utuntur.
 His rebus peractis, humum certatim adgerunt, mag-
 numque studium adhibent ut tumulum erigant quam
 maximum. (72.) Circumacto anno, hocce agunt. Ex
 reliquis regis famulis (sunt autem hi *Scythae* indige-

τους· οἱ δὲ εἰσι Σκύθαι ἐγγενεῖς· οὗτοι γὰρ δὴ Θρα-
 πεύουσι τοὺς ἂν αὐτὸς ὁ βασιλεὺς κελεύσῃ, ἀργυρώ-
 5 νητοι δὲ οὐκ εἰσὶ σφι Θεράποντες· τούτων ὦν τῶν διη-
 κόνων ἐπεὶ ἀποπνίξωσι πεντήκοντα, καὶ ἵππους τοὺς
 καλλιστεύοντας πεντήκοντα, ἐξελόντες αὐτῶν τὴν κοι-
 λήν, καὶ καθήραντες, ἐμπικλᾶσι ἀχύρων, καὶ συρ-
 ράπτουσι· αἰψίδος δὲ ἥμισυ ἐπὶ ξύλα δύο στήσαντες
 10 ὕπτιον, καὶ τὸ ἕτερον ἥμισυ τῆς αἰψίδος ἐπ' ἕτερα δύο,
 καταπῆξαντες τρώπῳ τοιούτῳ πολλὰ ταῦτα· ἔπειτα
 τῶν ἵππων κατὰ τὰ μήκεια ξύλα παχέα διελάσαντες
 μέχρι τῶν τραχήλων, ἀναβιβάζουσι αὐτοὺς ἐπὶ τὰς
 αἰψίδας· τῶν δὲ, αἱ μὲν πρότεραι αἰψίδες ὑπέχουσι
 15 τοὺς ὤμους τῶν ἵππων· αἱ δὲ ὀπίσθι παρὰ τοὺς μη-
 ροὺς τὰς γαστέρας ὑπολαμβάνουσι· σκέλαι δὲ ἀμ-
 φότερα κατακρέμαται μετέωρα· χαλινούς δὲ καὶ στό-
 μια ἐμβαλόντες εἰς τοὺς ἵππους, κατατείνουσι εἰς τὸ

nae, nam famulantur regi quoscumque ille iussit;
 nec habent servos aere emtos) ex reliquis igitur fa-
 mulis quinquaginta maxime idoneos, et totidem nu-
 mero equos praestantissimos, strangulant; quos, exem-
 tis intestinis, expurgataque alvo, paleis implent: tum
 dimidiatum rotae circulum super duobus lignis su-
 pinum statuunt, et alterum rotae dimidium super
 aliis duobus lignis; eodemque modo multa defigunt.
 Deinde equos, quorum per corpora secundum lon-
 gitudinem spissa ligna traiecta sunt, super istis di-
 midiatis circulis collocant ita, ut anteriores semi-
 circuli humeros equorum, posteriores ventrem pro-
 pe femora sustineant, crura vero utrimque suspensa
 haereant. Denique frena et habenas equis iniciunt,
 habenasque antrorsum tensas palo adligant. Postre-

πρόσθεν αὐτέων, καὶ ἔπειτα ἐκ πασσάλων δέουσι. τῶν δὲ δὴ νεηίσκων τῶν ἀποπεπνιγμένων τῶν πενήκοντα 20
 ἓνα ἕκαστον ἀναβιβάζουσι ἐπὶ τὸν ἵππον, ὧδε ἀνα-
 βιβάζοντες ἐπὶ αὐτὸν νεκροῦ ἑκάστου παρὰ τὴν ἄκανθαι
 ξύλον ὁρθὸν διελάσσωσι μέχρι τοῦ τραχήλου, κάτωθεν
 δὲ ὑπερέχει τοῦ ξύλου τούτου, τὸ ἐς τέρμον πηγνύου-
 σι τοῦ ἐτέρου ξύλου τοῦ διὰ τοῦ ἵππου. ἐπιστήσαν- 25
 τες δὲ κύκλῳ τὸ σῆμα ἱππέας τοιούτους, ἀπελαύνουσι.
 73 Οὕτω μὲν τοὺς βασιλῆας θάπτουσι. τοὺς δὲ ἄλλους
 Σκύθας, ἐπὶ αὐτὸν ἀποθάνωσι, περιάγουσι οἱ αἰγχοτά-
 τω προσήκοντες κατὰ τοὺς Φίλους ἐν ἀμάξῃσι κειμέ-
 νους· τῶν δὲ ἕκαστος ὑποδιδόμενος εὐωχέει τοὺς ἐπομέ-
 νους, καὶ τῷ νεκρῷ πάντων παρατίθει τῶν καὶ τοῖσι 5
 ἄλλοις. ἡμέρας δὲ τεσσαράκοντα οὕτω οἱ ἰδιῶται πε-
 ριάγονται, ἔπειτα θάπτονται. Θάψαντες δὲ οἱ Σκύ-
 θαι, καθαίρονται τρώπῳ τοιῷδε. σμησάμενοι τὰς κα-

mo quinquaginta strangulatorum iuvenum quemque equo imponunt; idque faciunt ligno recto per corpus secundum spinam dorsi usque ad cervicem transfixo, cuius ligni pars inferior eminens inseritur formini, quod est in altero ligno per equi corpus transiecto. Huiusmodi equites postquam circa monumentum in orbem constituerunt, discedunt.

(73.) Tali igitur ratione reges sepeliunt. Alios autem *Scythas*, quum decesserunt, circumvehunt cognatione proximi, plaustri impositos, ad amicos. Et horum quisque lauto epulo excipit comitantes, mortuoque eadem adponit quae caeteris. Per quadraginta dies ita circumvehuntur privati, deinde sepeliuntur. Postquam mortuum sepeliverunt Scy-

Φαλαῖς καὶ ἐκπλυνάμενοι, ποιῶσι περὶ τὸ σῶμα τάδε·
10 ἔπειαν ξύλα στήσωσι τρία εἰς ἄλληλα κεκλιμένα, περὶ
ταῦτα πύλους εἰρινέους περιτείνουσι· συμφραῖζαντες δὲ
ὡς μάλιστα, λίθους ἐκ πυρὸς διαφανέας ἐσβάλλουσι εἰς
σκάφην κειμένην ἐν μέσῳ τῶν ξύλων τε καὶ τῶν πύλων.
Ἔστι δὲ σφι κάνναβις φυομένη ἐν τῇ χώρῃ, πληρὴ πα- 74
ρῆτος καὶ μεγάλους, τῷ λίνῳ ἐμφροστᾶτη· ταύτη
δὲ πολλῷ ὑπερέχει ἢ κάνναβις. αὕτη καὶ αὐτομάτῃ
καὶ σπειρομένη φύεται· καὶ ἐξ αὐτῆς Θρηῆκες μὲν καὶ
5 εἴματα ποιῶνται τοῖσι λινέοις ὁμοιότατα· οὐδ' ἂν,
ὅστις μὴ κάστα τρίβων εἴη αὐτῆς, διαγνοίη, λίνου ἢ
καννάβιός ἐστι· ὅς δὲ μὴ εἰδὲ καὶ τὴν καννάβιδα, λίνον
δοκῇ εἶναι τὸ εἶμα. Ταύτης ὦν οἱ Σκύθαι τῆς κα- 75
νάβιος τὸ σπέρμα ἔπειαν λάβωσι, ὑποδύνουσι ὑπὸ

thae, hoc modo lustrantur. Postquam caput smegmate terserunt, et gnaviter lavarunt, corpori faciunt hocce: tria ligna statuunt, versus se invicem inclinata; circum haec laneos pileos praetendunt; quos ubi quam artissime inter se iunxerunt, in suppositum in medio lignorum pileorumque alveolum lapides coniiciunt igne candentes. (74.) Nascitur autem in hac terra *cannabis*, lino simillima, si crassitiem et magnitudinem excipias, quibus quippe cannabis longe superat linum. Et sponte haec nascitur, et sata: ex eaque Thraeces vestimenta etiam conficiunt, lineis simillima; quae, nisi quis admodum sit usu peritus, non dignoscat ex lino-ne sint, an ex cannabi; qui vero cannabin numquam vidit, lineum esse vestimentum putabit. (75.) Huius igitur *cannabis semen* sumunt *Scythae*, et, postquam sub pileos su-

τοὺς πύλους, καὶ ἔπειτα ἐπιβάλλουσι τὸ σπέρμα ἐπὶ
 τοὺς διαφανέας λίθους τῷ πυρὶ· τὸ δὲ θυμῆται ἐπι-
 βαλλόμενον, καὶ ἀτμίδα παρέχεται τοσαύτην, ὥστε 5
 Ἑλληνικὴ οὐδεμίᾳ ἂν μιν πυρὴ ἀποκρατήσῃ· οἱ δὲ
 Σκύθαι, ἀγόμενοι τῇ πυρὶ, αἰρούνται. τοῦτό σφι ἀπὸ
 λουτροῦ ἐστὶ· οὐ γὰρ δὴ λούνται ὕδατι τὸ παράπαν
 τὸ σῶμα. Αἱ δὲ γυναῖκες αὐτέων, ὕδωρ παραχέουσαι,
 κατασώχουσι περὶ λίθον τρηχὺν τῆς κυπαρίσσου, καὶ 10
 κέδρου, καὶ λιβάνου ξύλου· καὶ ἔπειτα τὸ κατασω-
 χόμενον τοῦτο, παχὺ ἐὼν, καταπλάσσονται πᾶν τὸ
 σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον. καὶ ἅμα μὲν εὐωδίῃ σφέας
 ἀπὸ τούτου ἴσχει, ἅμα δὲ ἀπαιεῖν οὐσας τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ
 τὴν καταπλαστὴν, γίνονται καθαραὶ καὶ λαμπραί. 15
 76 Ἕσινικοῖσι δὲ νομαίοισι καὶ οὗτοι αἰνῶς χρᾶσθαι Φύ-
 γουσι, μή τι γε ὧν ἀλλήλων, Ἑλληνικοῖσι δὲ καὶ ἡμι-

bierunt, semen hoc lapidibus igne candentibus ini-
 ciunt: quod dum ita adoletur, vaporem diffundit
 tantum, ut graecanica nulla *assa desudatio* eum
 superet: et *Scythae*, delectati hac desudatione, ulu-
 latum tollunt: estque hoc illis balnei loco, nam aquā
 omnino non lavant corpus. Mulieres vero eorum in
 aspero lapide, adfusā aquā, conterunt ligni frusta
 cypressi, cedri, et thuriferae arboris: deinde isto de-
 trito, quod crassum est, oblinunt totum corpus at-
 que faciem. Id eis simul suavem conciliat odorem;
 simulque, postquam postridie abstulerunt hoc cata-
 plasma, mundaе sunt et nitidae.

(76.) Peregrinorum institutorum usum etiam hi
 vehementer aversantur, ne inter se ipsos quidem al-
 ter Scythicus populus alterius sequi instituta susti-

ὅτ' αἶψ' ἀνέβησαν Ἀναχάρσι τε, καὶ δεύτερα αὐτὶς Σκύ-
 λῃ. Τοῦτο μὲν γὰρ Ἀναχάρσις, ἐπὶ τῇ γῇ πολλὴν
 5 θέρων, καὶ ἀποδεξάμενος κατ' αὐτὴν σοφίην πολ-
 λὴν, ἐκομίζετο εἰς ἡμέα τὰ Σκυθίων, πλείων δὲ δι' Ἐλ-
 λησπόντου, προσίσχει εἰς Κύζικον, καὶ, εὖρε γὰρ τῇ
 Μητρὶ τῶν Θεῶν ἀνάγοντας τοὺς Κυζικηνούς ὅρτην κάρ-
 τα μεγαλοπρεπείως, εὐξάτο τῇ Μητρὶ ὁ Ἀναχάρσις,
 10 ἥν σῶς καὶ ὑγιὲς ἀπονοστήσῃ εἰς ἑαυτοῦ, θύσειν τε κα-
 τὰ ταῦτα κατὰ τὰ ὅρα τοὺς Κυζικηνούς ποιεῦντας,
 καὶ παννυχίδα στήσιν. ὥς δὲ ἀπίκετο εἰς τὴν Σκυθι-
 κήν, καταδύς εἰς τὴν καλεομένην Ὑλαίην· ἥ δ' ἔστι
 μὲν παρὰ τὸν Ἀχιλλεῖον Δρόμον, περὶ τῆς γῆς δὲ πᾶσα
 15 εὐστα δεινῶν παντοίων πλὴν· εἰς ταύτην δὲ καταδύς
 ὁ Ἀναχάρσις, τὴν ὅρτην πᾶσαν ἐπέτελε τῇ Θεῷ, τύμ-

net, sed maxime a Graecorum ritibus abhorrent;
 quod in *Anacharside*, et deinde iterum in *Scyla*,
 ostenderunt. *Anacharsis* enim, postquam multas
 spectaverat terras, et multa ibi sapientiae ediderat
 specimina, Scytharum ad sedes reversurus, per Hel-
 lespontum navigans, ad Cyzicum adpulit. Ibi quum
 Cyzicenos offendisset Matri deorum festum celebra-
 ntes sane quam magnificum, Matri votum fecit Ana-
 charsis, *si salvus sospesque domum redisset, se*
eodem modo, quo a Cyzicenis fieri vidisset, sacra
ei facturum, pervigiliumque instituturum. Tum
 postquam in Scythicam terram pervenit, in *Hylaea*
 se abdens, quae est regio prope Achillis dromon,
 estque tota arboribus varii generis referta; in hac se
 abdens Anacharsis, omnem festi caerimoniam deae
 absolvit, tympano etiam utens, et imagines gestans

πανόν τε ἔχων, καὶ ἐκδησάμενος ἀγάλματα. καὶ τῶν
 τις Σκυθῶν καταφρασθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιῶντα, .
 ἐσήμηνε τῷ βασιλεῖ Σαυλίῳ· ὁ δὲ, καὶ αὐτὸς ἀπικό-
 μενος, ὡς εἶδε τὸν Ἀνάχαρσιν ποιῶντα ταῦτα, τοξεύ- 20
 σας αὐτὸν ἀπέκτεινε. Καὶ νῦν, ἣν τις εἴρηται περὶ Ἀνα-
 χάρσιος, οὐ φασὶ μιν Σκύθαι γινώσκειν, διὰ τοῦτο ὅτι
 ἐξεδήμησέ τε εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ξεινικοῖσι ἔθεσι διε-
 χρήσατο. Ὡς δ' ἐγὼ ἤκουσα Τίμνῳ, τοῦ Ἀριαπί-
 θεος ἐπιτρέπου, εἶναι αὐτὸν Ἰδανθύρσου τοῦ Σκυθῶν 25
 βασιλέος πατρὸν, παῖδα δὲ εἶναι Γνούρου, τοῦ Λύκου,
 τοῦ Σπαργαπίθεος· εἰ ὦν ταύτης ἦν τῆς οἰκῆς ὁ Ἀνά-
 χάρσις, ἴστω ὅτι τοῦ ἀδελφεοῦ ἀποθανόν. Ἰδανθύρ-
 σος γὰρ ἦν παῖς Σαυλίου· Σαύλιος δὲ ἦν ὁ ἀποκτεί-
 77 νας Ἀνάχαρσιν. Καίτοι τινὰ ἤδη ἤκουσα λόγον ἄλ-
 λον ὑπὸ Πελοποννησίων λεγόμενον, ὡς ὑπὸ τοῦ Σκυ-

ex pectore suspensas. Quae agentem animadvertens
 quidam Scythae, regi Saulio rem indicavit: et ille,
 adveniens ipse, Anacharsin haec agentem videns,
 excussâ sagittâ interfecit. Et nunc, si quis quaerit de
Anacharside, aiunt Scythae, *se illum non nosse*,
 propterea quod in Graeciam peregrinatus, et peregrini-
 nis usus est institutis. Ut vero equidem ex Timna au-
 divi, tutore [*sive praefecto*] Ariapithis, fuit *Anachar-*
sis patruus Idanthyrsi, regis Scytharum, filius autem
 Gnuri, nepos Lyci, pronepos Spargapithis. Qui si
 ex hac fuit familia, sciat a fratre se esse interfectum.
 Indanthyrsus enim filius fuit Saulii, Saulius autem
 interfecit Anacharsin. (77.) Quamquam alium etiam
 sermonem audiui, quem Peloponnesii narrant, dicen-
 tes, a rege Scytharum missum Anacharsin, Graeciae

Θέων βασιλῆος Ἀνάχαρσις ἀποπεμφθεὶς, τῆς Ἑλ-
λάδος μαθητὴς γένοιτο· ὀπίσω τε ἀπονοστήσας, Φαίη
5 πρὸς τὸν ἀποπέμψαντα, Ἕλληνας πάντας ἀσχολοὺς
εἶναι ἐς πᾶσαν σοφίην, πλὴν Λακεδαιμονίων· τούτοις
δὲ εἶναι μόνουσι σωφρόνως δοῦναι τε καὶ δέξασθαι λό-
γον. ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ λόγος ἄλλως πέπαισται ὑπ'
αὐτῶν Ἑλλήνων. ὁ δ' ὦν ἀνὴρ, ὥσπερ πρότερον εἰρήθη,
10 διεφθάρη· Οὗτος μὲν νυν οὕτω δὴ τι ἐπρήξε διὰ ξενικά
τε νόμια καὶ Ἑλληνικάς ὁμιλίας.

Πολλοῖσι δὲ κάρτα ἔτεσι ὕστερον Σκύλης, ὁ Ἀρια- 78
πίθεος, ἔπαθε παραπλήσια τούτῳ. Ἀριαπίθει γὰρ τῷ
Σκυθέων βασιλεῖ γίνεται μετ' ἄλλων παίδων Σκύλης
ἐξ Ἰστριῆς δὲ γυναικὸς οὗτος γίνεται, καὶ οὐδαμῶς
5 ἐγχεῖται τῶν ἢ μήτηρ αὐτὴ γλῶσσαν τε Ἑλλάδα καὶ
γράμματα ἐδίδαξε. μετὰ δὲ, χρόνῳ ὕστερον, Ἀρια-

discipulum fuisse: eumque, postquam domum esset
reversus, dixisse ei qui illum miserat, *Graecos uni-
versos in omni genere scientiarum artiumque occu-
pari, exceptis Lacedaemoniis: hos vero solos hoc
habere, prudens consilium et dare posse, et accipere.*
At haec fabula temere ab ipsis Graecis per ludum
narratur. Hic igitur vir eo, quo dixi, modo periit:
idque ei accidit propter externos ritus et Graecani-
cas consuetudines.

(78.) Multis autem admodum interiectis annis
Scylas, Ariapithis filius, simili usus est fato. Ari-
apithes, Scytharum rex quum alios habuerat filios,
tum Scylam; natum ex muliere non indigena, sed
Istriana, quae eum ipsa graeco sermone graecis-
que literis erudit. Tempore interiecto, Ariapithes

πείθης μὲν τελευτᾷ δόλῳ ὑπὸ Σπαργαπίθης τοῦ
 Ἀγαθύρσων βασιλῆος· Σκύλης δὲ τὴν τε βασιληίην
 παρέλαβε, καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πατρὸς, τῇ ὀνόμα
 ἦν Ὀποίη. ἦν δὲ αὕτη ἡ Ὀποίη αἰσθή, ἐξ ἧς ἦν Ὀρι- 10
 κος Ἀριπύθει παῖς. βασιλεύων δὲ Σκυθέων ὁ Σκύ-
 λης, διαίτη μὲν οὐδαμῶς ἡρέσκετο Σκυθικῇ, ἀλλὰ
 πολλὸν πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ μᾶλλον τετραμμένος ἦν ἀπὸ
 παιδεύσιος τῆς ἐπεπαίδευτο. ἐποίεε τε τοιοῦτο· εὖτε
 ἀγάγοι τὴν στρατὴν τὴν Σκυθέων εἰς τὸ Βορυσθενιτείων 15
 ἄστν, (οἱ δὲ Βορυσθενίται οὗτοι λέγουσι σφᾶς αὐτοὺς
 εἶναι Μιλησίους,) εἰς τούτους ὅπως ἔλθοι ὁ Σκύλης,
 τὴν μὲν στρατὴν καταλείπεσκε ἐν τῷ προαστείῳ, αὐ-
 τὸς δὲ ὅπως ἔλθοι εἰς τὸ τεῖχος, καὶ τὰς πύλας ἐγ-
 κληίσαι, τὴν στολὴν ἀποθέμενος τὴν Σκυθικὴν, λάβε- 20
 σκε ἂν Ἑλληνίδα ἐσθῆτα. ἔχων δ' αὖ ταύτην, ἡγό-

per dolum occiditur a Spargapithe, Agathyrsorum
 rege, et Scylas in regnum successit; et uxorem pa-
 tris, cui Opoea nomen, matrimonio sibi iunxit. Fuit
 autem haec Opoea civis Scythica, ex eaque natus
 Ariapithi erat filius Oricus. Regnum igitur Scytharum
 adeptus *Scylas*, vitae ratione Scythica neutiquam de-
 lectabatur, sed ad instituta magis inclinabat Graeco-
 rum, propter disciplinam qua erat institutus. Itaque
 tali usus est ratione. Quando Scytharum exercitum
 ad Borysthenitarum urbem ducebat, (Borysthenitae
 hi autem sese dicebant esse Milesios) ad hos igitur
 quoties veniebat Scylas, exercitu in suburbio reli-
 cto, ipse urbem ingressus, clausis portis, deposito
 Scythico cultu, Graecanicum induibat vestimentum.
 Hoc indutus in foro versabatur, nullo satellite nullo-

ραζε, αὐτε δορυφόρων ἐπομένων, οὔτε ἄλλαν οὐδένος·
 τὰς δὲ πύλας ἐφύλασσον, μή τις μιν Σκυθῶν ἴδοι
 ἔχοντα ταύτην τὴν στολήν· καὶ τᾶλλα ἐχρᾶτο διαίτη
 25 Ἑλληνικῇ, καὶ θεοῖσι ἱρὰ ἐποίεε κατὰ νόμους τοὺς
 Ἑλλήνων. ὅτε δὲ διατρίψῃς μῆνα ἢ πλεόν τούτου,
 ἀπαλλάσσετο, ἐνδύς τὴν Σκυθικὴν στολήν. ταῦτα ποιεέ-
 σκε πολλάκις· καὶ οἰκία τε ἐδείματο ἐν Βορυσθένει,
 καὶ γυναῖκα ἔγημε ἐς αὐτὰ ἐπιχωρίην. Ἐπὶ τε δὲ 79.
 εἶδε οἱ κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ προφάσιος τοιῆς-
 δε. ἐπεθύμησε Διονύσω Βακχεῖᾳ τελεσθῆναι· μέλλοντι
 δέ οἱ ἐς χεῖρας ἄγεσθαι τὴν τελετὴν, ἐγένετο φᾶσμα
 5 μέγιστον. ἦν οἱ ἐν Βορυσθενιτέων τῇ πόλει οἰκίης μεγά-
 λης καὶ πολυτελέος περιβολῇ, (τῆς καὶ ὀλίγω τι πρό-
 τερον τούτων μνήμην εἶχον,) τὴν περὶ λευκοῦ λίθου

que alio comitatu stipatus: portae autem interim custo-
 diebantur, ne quis Scythae eum conspiceret hoc cultu
 utentem: tum vero et reliquam sequebatur vitae ra-
 tionem Graecanicam, et diis more Graecorum sacra
 faciebat. Sic ibi per mensem aut etiam amplius mo-
 ratus, Scythicā iterum sumtā veste discedebat. Atque
 hoc saepius faciebat, et aedes sibi etiam in Borysthe-
 nide urbe curaverat exstruendas, et uxorem indige-
 nam duxit, quae aedes illas habitabat. (79.) Quum
 autem esset in fatis ut male ei res cederet, accidit
 hoc tali ex occasione. *Dionysii Bacchii sacris cu-*
piverat initiari: quumque iam in eo esset ut initia
 ei traderentur, maximum incidit prodigium. Erant
 ei in urbe Borysthenitarum magnificae et vasto circu-
 itu aedes, quarum etiam paulo ante feci mentionem;
 circa quas circumcirca sphinges et grypes stabant

σφίγγες τε καὶ γρύπες ἕστασαν ἐς ταύτην ὁ θεὸς ἐνέσκηψε βέλος· καὶ ἡ μὲν κατεκρή παῖσα. Σκύλης δὲ οὐδὲν τούτου εἵνεκα ἥσσον ἐπέτελεσε τὴν τελετὴν. 10 Σκύβαι δὲ τοῦ βακχεύειν περὶ Ἑλλήσι ὀνειδίζουσι· αὐτὰρ Φασι οἶκός εἶναι θεὸν ἐξευρίσκειν τούτον ὅστις μαίνεσθαι ἐνάγει ἀνθρώπους. Ἐπεὶ τε δὲ ἐτελέσθη τῷ Βακχείῳ ὁ Σκύλης, διεπρήστευσε τῶν τις Βορυσθενεΐτων πρὸς τοὺς Σκύβας, λέγων· „Ἡμῖν γὰρ καταγελάετε. 15 „ὦ Σκύβαι, ὅτι βακχεύομεν καὶ, ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει· νῦν οὗτος ὁ δαίμων καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλέα „λελάβηκε, καὶ βακχεύει, καὶ ὑπὸ τῷ θεῷ μαίνεται. εἰ δὲ μοι ἀπιστιέτε, ἔπειθε, καὶ ὑμῖν ἐγὼ „δείξω.“ Εἶποντο τῶν Σκυθῶν οἱ προστεταῖτες· καὶ αὐτοὺς ἀναγαγὼν ὁ Βορυσθενεΐτης, λαβὼν ἐπὶ πύργον κα-

LXXIX. 14. διεπρήστευσε) διεπίστευσε ms. Arch. διεπερίστευσε ed. Reiz. ex coniect. Forsan διδρήστευσε, profugit.

ex candido marmore: in has aedes deus telum iaculatus est, et totae igne consumtae sunt: Scylas vero nihilo minus propterea initiationem absolvit. Probro autem Graecis vertunt *Scythae* bacchandi ritum; aiuntque, *non esse rationi consentaneum, talem reperiri deum, qui homines in furorem agat*. Absoluta initiatione, Borysthenitarum aliquis Scythis rem effutivit, dicens: *Vos nobis irridetis, Scythae, quod Bacchanalia agamus, quodque Deus nos corripiat: nunc hic Deus regem quoque corripuit vestrum; isque bacchatur, a Deo in furorem actus. Quod si mihi fidem non habetis, sequimini; et ego vobis ostendam*. Secuti sunt Scytharum procures, quos Borysthenita clam in turrim deduxit,

τεῖσσι. ἐπεὶ τε δὲ παρήϊε σὺν τῷ θιάσῳ ὁ Σκύλης,
 καὶ εἰδὼν μιν βακχύνοντα οἱ Σκύβαι, καρτα συμφορὴν
 μεγάλην ἐποίησαντο· ἐξελθόντες δὲ, ἐσήμεων πάσῃ
 τῇ στρατῇ τὰ ἰδοιεν. Ὡς δὲ μετὰ ταῦτα ἐξήλαινε 80
 ὁ Σκύλης εἰς ἤβια τὰ ἑαυτοῦ, οἱ Σκύβαι προστησάμε-
 νοι τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Ὀκταμασάδην, γεγονότα ἐκ
 τῆς Τήρει θυγατρὸς, ἐπανιστήατο τῷ Σκύλῃ. ὁ δὲ,
 5 μαθὼν τὸ γινόμενον ἐπ' ἑαυτῷ, καὶ τὴν αἰτίην δι' ἣν
 ἐποίητο, καταφύγει εἰς τὴν Θρηίκην. πυθόμενος δὲ ὁ
 Ὀκταμασάδης ταῦτα, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Θρηίκην·
 ἐπεὶ τε δὲ ἐπὶ τῷ Ἰστρῷ ἐγένετο, ἠγτίασάν μιν οἱ Θρηί-
 κες. μολόντων δὲ αὐτίων συνάψιν, ἔπειψε Σιτάλ-
 10 κης παρὰ τὸν Ὀκταμασάδην, λέγων τοιαῦτα· „Τί δαῖ
 „ἡμέας ἀλλήλων πειρηθῆναι; εἰς μὲν μευ τῆς ἀδελ-
 „φῆς παῖς, ἔχεις δὲ μευ ἀδελφεόν. σύ τ' ἐμοὶ ἀπό-

ibique residere iussit. Quumque praeteriret rex cum
 bacchantium choro, bacchabundum videntes Scythae,
 ingentis calamitatis loco habuerunt; egressique, uni-
 verso exercitui, quae viderant, indicarunt. (80.)
 Deinde, postquam ad lares suos *Scylas* reversus est,
 ducem sibi constituentes Scythae fratrem eius Octa-
 masaden, Terei filia natum, a Scyla defecerunt. Et
 ille, ubi, quid adversus se gereretur, et qua de
 caussa, cognovit, in Thraciam profugit. Quo cogni-
 to, Octamasades arma adversus Thraciam movit; et
 quum ad Istrum pervenisset, obviam ei Thraces ve-
 nerunt. Iamque in eo erant ut ad manus venirent,
 quum ad Octamasaden nuncium Sitalcas misit, qui ei
 diceret: *Quid opus est, ut armorum fortunam invi-
 cem experiamur? Tu meae sororis es filius; habes*
Herod. T. II. P. I. S

„ὅς τοῦτον, καὶ ἐγὼ σοὶ τὸν σὸν Σκύλην παραδίδωμι·
 „στρατῇ δὲ μήτε σὺ καθυψύσῃς, μήτ' ἐγώ.“ Ταῦτά
 αἱ πέμψας ὁ Σιτάλκης ἐπεκηρυκένετο· ἦν γὰρ παρὰ 15
 τῷ Ὀκταμασάδῃ ἀδελφεὸς Σιτάλκει, πεφυγὼς τοῦ-
 τον. ὁ δὲ Ὀκταμασάδης καταπίει ταῦτα· ἐκίδους
 δὲ τὸν ἑαυτοῦ μήτρας Σιτάλκη, ἔλαβε τὸν ἀδελφεὸν
 Σκύλην. καὶ Σιτάλκης μὲν παραλαβὼν τὸν ἀδελ-
 φεὸν, ἀπήγετο· Σκύλει δὲ Ὀκταμασάδης αὐτοῦ 20
 ταύτῃ ἀπέταμε τὴν κεφαλὴν. Οὕτω μὲν περιστέλλου-
 σι τὰ σφέτερα νόμοι Σκύλαι, τοῖσι δὲ παρακτωμέ-
 νοις ξενικούς νόμους τοιαῦτα ἐπιτίμια διδοῦσι.

- 81 Πλῆθος δὲ τὸ Σκυθῶν οὐκ αἴς τε ἐγνόμην ἀν-
 κίως πυθίσθαι, ἀλλὰ διαφόρους λόγους περὶ τοῦ ἀρεθ-
 μοῦ ἤκουον· καὶ γὰρ κάρτα πολλοὺς εἶναι σφίσι, καὶ

*autem apud te meum fratrem. Trade mihi hunc, et
 ego tibi tuum fratrem Scylam tradam. Armorum
 vero discrimen nec tu adeas, nec ego. Hæc per
 caduceatorem ei dicenda curavit: erat enim apud
 Octamasaden frater Sitalcae profugus. Et Octamasades,
 probata hac conditione, Sitalcae avunculum
 suum tradidit, et ab illo fratrem suum Scylam recepit.
 Inde Sitalcas acceptum fratrem secum abduxit:
 Scylæ vero Octamasades ibidem illico caput præcidi-
 dit. Ita sua instituta tuentur Scythæ, et hanc mercedem
 solvunt his qui externos ritus adsciscunt.*

(81.) *Multitudo quanta sit Scytharum, pro certo non potui comperire; sed dissentientes de eorum numero audiavi sermones: aliis numerosam admodum esse gentem dicentibus, aliis exiguam, si de vere nominatis Scythis quæcras. Verumtamen hoc*

ὀλίγους, ὡς Σκύθας εἶναι. τοσόνδε μέντοι ἀπέφανόν μοι
 5 εἰς ὧν. Ἔστι μεταξὺ Βορυσθένης τε ποταμοῦ καὶ
 Ὑπάνιος χῶρος, οὗνομα δὲ οἱ ἐστὶ Ἐξαμπαῖος τοῦ
 καὶ ὀλίγον τι πρότερον τούτων μνήμην εἶχον, Φάμαρος
 ἐν αὐτῷ κρήνην ὕδατος πικροῦ εἶναι, ἀπ' ἧς τὸ ὕδωρ
 ἀπορρέει τὸν Ὑπανιν ἀποτον ποιεῖν. ἐν τούτῳ τῷ χώ-
 10 ρῷ κείται χαλκήϊον, μεγάθει καὶ ἐξαπλήσιον τοῦ ἐπὶ
 τῷ στόματι τοῦ Πόντου κρητῆρος, τὸν Πausanias ὁ
 Κλεομβρότου ἀνέθηκε. ὅς δὲ μὴ εἶδὲ κω τούτου, ὥδε
 δηλώσω· ἐξακοσίους ἀμφορέας εὐπετίως χωρεῖ τὸ ἐν
 Σκύθῃσι χαλκήϊον. πάχος δὲ τὸ Σκυθικὸν τοῦτο χαλ-
 15 κήϊον ἐστὶ δακτύλων ἑξ. τοῦτο ὦν ἔλεγον οἱ ἐπιχώριοι
 ἀπὸ ἀρδίων γενέσθαι· βουλόμενον γὰρ τὸν σφέτερον
 βασιλέα, τῷ οὗνομα εἶναι Ἀριαντάν, τοῦτον βουλό-

LXXXI. 17 seq. τοῦτον βουλόμενον etc. Verbum βουλόμ. ex con-
 iect. h. l. adiectum est. Vera forsitan fuerit scriptura haec,
 τούτων εἶδέναι τὸ πλ. τ. Σκυθίων, καλεῖν μιν etc.

mihi oculis subiecerunt. Est inter Borysthenem flu-
 vium et Hypanin locus, cui nomen *Exampaeus*,
 cuius etiam paulo ante feci mentionem, quum dice-
 rem esse ibi amarae aquae fontem, ex quo aqua in
 Hypanin influens impotabilem hunc fluvium reddat.
 Ibi loci positum est ahenum, amplitudine sexcuplum
 crateris illius, quem in ostio Ponti Pausanias, Cleom-
 broti filius, dedicavit. Qui hunc non vidit, ei rem
 hoc modo declarabo: sexcentas facile amphoras capit
 illud in Scythia ahenum: crassitudo autem eiusdem
 sex est digitorum. Hoc igitur ahenum narrant indi-
 genae ex sagittarum acuminibus esse confectum. Re-
 gem quippe ipsorum, nomine Ariantan, quum vel-

μανον εἶδέναι τὸ πλῆθος τῶν Σκυθίων, καλεῖν μὲν
 πάντας Σκύθας ἄρδιν ἑκάστον μῆν ἀπὸ τοῦ εἰστοῦ
 κομίσαι· ὃς δ' ἂν μὴ κομίσῃ, θάνατον ἀπείλει. κα- 20
 μισθῆναι τε δὴ χρῆμα πολλὸν ἄρδιον, καὶ οἱ δόξαι
 ἐξ αὐτῶν μνημόσυνον ποιήσαντι λιπέσθαι· ἐκ τούτων
 δὴ μιν τὸ χαλκήϊον ποιῆσαι τοῦτο, καὶ ἀναβῆναι ἐς
 τὸν Ἑξαμπαῖον τοῦτον. ταῦτα δὴ περὶ τοῦ πλῆθους τοῦ
 82 Σκυθίων ἤκουον. Θωυμάσια δὲ ἡ χεῖρ αὕτη αἰκ
 ἔχει, χωρὶς ἧ ὅτι ποταμούς τε πολλῶ μεγίστους, καὶ
 ἀρβύμον πλείστους. ὃ δὲ ἀποθωυμάσαι ἄξιον καὶ παρὰ
 τῶν ποταμῶν, καὶ τοῦ μεγάλους τοῦ πεδίου, παρ-
 χεται, εἰρήσεται ἔχρος Ἡρακλῆος φαίνουσι ἐν πέτρῃ 5
 ἐπὶ τὸν, τὸ οἶκε μὲν βήματι ἀνδρός, ἔστι δὲ τὸ μέγαθος
 δίπηχυν, παρὰ τὸν Τύρην ποταμὸν. Τοῦτο μὲν νυν

let numerum nosse Scytharum, universos Scythas
 iussisse quemque unum teli spiculum conferre: si
 quis non contulisset, ei comminatum esse mortem.
 Comportata igitur ingente spiculorum copia, visum
 ei esse ex his monumentum, quod relinqueret, cu-
 rare conficiendum. Itaque ex illis spiculis ahenum
 hoc conficiendum illum curasse, idque in hoc Exam-
 paeo dedicasse. Haec de Scytharum numero relata
 audiui. (82.) Caeterum mirabilia nulla habet haec
 regio, nisi quod fluvios possidet longe maximos, et
 numero plurimos. Unam tamen rem, praeter fluvios,
 et praeter planitiei amplitudinem, miratu dignam
 commemorabo. Monstrant Scythae *Herculis vesti-*
gium petrae impressum iuxta Tyram fluvium, quod
 pedi quidem viri est simile, sed longitudine bicu-
 bitali. Et haec quidem ita se habent: redeo autem ad

τοιούτο ἐστὶ. ἀναβήσομαι δὲ εἰς τὸν κατ' ἀρχαίς ἥια
λέξων λόγον,

ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΖΟΜΕΝΟΥ Δαρείου ἐπὶ τοὺς 83
Σκύθας, καὶ ἐπιπέμποντος ἀγγέλους ἐπιτάζοντας
τοῖσι μὲν πεζὸν στρατὸν, τοῖσι δὲ νέας παρέχειν, τοῖσι
δὲ ζεύγνυσθαι τὸν Θρηάκιον Βόσπορον· Ἀρτάβανος ὁ
5 Ὑστάσπεος, ἀδελφεὸς ἐὼν Δαρείου, ἔχρηξε μηδαιμῶς
αὐτὸν στρατηγὴν ἐπὶ Σκύθας ποιέεσθαι, καταλέγων
τῶν Σκυθῶν τὴν ἀπορίην. ἀλλ', οὐ γὰρ ἔπειθε συμ-
βουλευῶν οἱ χρηστὰ, ὁ μὲν ἐπέπαυτο· ὁ δὲ, ἐπειδὴ οἱ
τὰ πάντα παρεσκεύαστο, ἐξήλαυε τὸν στρατὸν ἐκ Σού-
σων. Ἐνθαῦτα τῶν Περσέων Οἰόβαζος ἐδεήθη Δα- 84
ρείου, τριῶν ἐόντων οἱ παίδων, καὶ πάντων στρατευομέ-
νων, ἵνα αὐτῷ καταλειφθῇ. ὁ δὲ οἱ ἔφη, ὡς φίλῳ
ἐόντι, καὶ μετρίῳ δεδομένῳ, πάντας τοὺς παῖδας κα-

eam narrationem, quam initio adgressus eram ex-
ponere.

(83.) Bellum quum *Darius* adversus *Scythas* pa-
raret, nunciosque dimitteret, qui aliis comparandum
pedestrem exercitum, aliis suppeditandas naves, aliis
ponte iungendum Bosporum Thracicum imperarent;
Artabanus interim, *Hystaspis* filius, frater *Darii*,
oravit eum, ut expeditionem adversus *Scythas* ne-
quaquam susciperet, causam interserens inopiam
Scytharum. Qui quidem, ubi nihil profecit utilia illi
suadendo, ad extremum destitit: *Darius* vero, post-
quam omnia parata habuit, *Susis* exercitum eduxit.
(84.) Ibi tunc *Persarum* aliquis, *Oeobazus*, quum
tres haberet filios in bellum proficiscentes, petiit a
rege, ut unus eorum apud se relinqueretur. Cui ille,

ταλείψιν. ὁ μὲν δὲ Οἰόβαζος περὶ χαρῆς ἦν, ἐλπίζων τοὺς υἱέας στρατηγῆς ἀπολαύσθαι· ὁ δὲ ἐκέλευσε τοὺς ἐπιστάτας, ἀποκτεῖναι πάντας τοὺς Οἰοβάζου παῖδας. καὶ οὗτοι μὲν ἀποσφαγίντες, αὐτοῦ ταύτη ἐλίποντο.

- 85 Δαρεῖος δὲ ἐπεί τε πορευόμενος ἐκ Σούσων ἀπίκετο τῆς Καλχηδονίης ἐπὶ τὸν Βόσπορον, ὅα ἐξέυκτο ἡ γέφυρα, ἐνθῷται ἐσβὰς ἐς νῆα, ἐπλεε ἐπὶ τὰς Κυανέας καλυμμένας, τὰς πρότερον πλαγκτάς Ἑλλήεις Φασί εἶναι. ἐξόμενος δὲ ἐπὶ τῷ ἱρῷ, ἐθήητο τὸν Πόντον, ἐόντα ἀξιοθέητον. πελαγίων γὰρ ἀπάντων πέφυκε θυμασιώτατος· τοῦ τὸ μὲν μῆκος στάδιοι εἰσι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι· τὸ δὲ εὖρος, τῇ εὐρύτατος αὐτὸς ἐκιντῷ, στάδιοι τριακόσιοι καὶ τρισχίλιοι. τούτου τοῦ πελά-

LXXXV. 5. ἱρῷ. ἱερίῳ, super tabulato, ed. Borh.

ut homini amico, et modica petenti, respondit, *omnes se ei relicturum*. Quo responso vehementer gavisus Oeobazus, speravit militiae missionem habere filios: at rex imperat adstantibus, ut omnes interficiant Oeobazi filios; atque ita illi interfecti, ibidem relinquebantur.

(85.) Susis profectus *Darius*, postquam in Calchedoniam ditionem ad *Bosporum* pervenit, ubi pons junctus erat, inde conscensa navi ad *Cyaneas* quae vocantur *insulas* navigavit, quas olim errabundas fuisse Graeci perhibent. Ibi ad templum residens spectavit *Pontum*, spectatu sane dignum, et pelagorum omnium maxime mirabile. Longitudo eius undecim millium et centum stadiorum est: latitudo, ubi maxima, stadiorum ter mille et trecentorum.

- 10 γίγνεται τὸ στόμα ἐστὶ, εὖρος τέσσερες στάδιαι· μήκος δὲ
τοῦ στόματος, ὁ αὐχὴν, τὸ δὲ Βόσπορος μέλλεται,
κατ' ὃ δὲ ἔξευκτο ἡ γέφυρα, ἐπὶ σταδίους εἴκοσι καὶ
ἐκατὸν ἐστὶ. τῆνι δ' ἐς τὴν Προποντίδα ὁ Βόσπορος.
Ἡ δὲ Προποντις, εἰῶσα εὖρος μὲν σταδίων πεντακοσίῳ,
15 μήκος δὲ τετρακοσίῳ καὶ χιλίῳ, καταδιδοῖ ἐς τὴν
Ἑλλήσποντον, εἶντα στανότητι μὲν ἑπτὰ σταδίους, μή-
κος δὲ τετρακοσίους. ἐκδιδοῖ δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ἐς χάσ-
μα πελάγους, τὸ δὲ Αἰγαῖον καλεῖται. Μεμέτρηται 86
δὲ ταῦτα ὧδε. τῆς ἐπίπαν μάλιστα κη κατανύει ἐν
μακρομυρίῃ ὀργυιάς ἑπτακισμυρίας, νυκτὲς δὲ, ἑξα-
κισμυρίας. ἥδη ὦν ἐς μὲν Φάσω ἀπὸ τοῦ στόματος,
5 (τοῦτο γάρ ἐστι τοῦ Πόντου μακρότατον,) ἡμερίαν
ἐνθά πλόος ἐστὶ, καὶ νυκτῶν ἑκτά· αὗται, ἑνδεκά
μυριάδες καὶ ἐκατὸν ὀργυίων γίνονται· ἐκ δὲ τῶν ὀρ-

Ostium huius pelagi quatuor stadia patet in latitudinem: longitudo ostij, collum, quod *Bosporus* vocatur, in quo iunctus pons erat, centum et viginti stadiorum est: pertinetque Bosporus ad Propontidem. *Propontis* vero, quindecim stadia patens in latitudinem, et mille quadringenta in longitudinem, in *Hellespontum* influit; cuius latitudo septem stadia metitur; longitudo vero quadringenta stadia. Influit autem Hellespontus in mare apertius hoc, quod *Aegaeum* vocatur. (86.) Dimensa autem ista sunt hoc modo. Navis longiori die navigans conficit plerumque orgyias fere septuagies mille, noctu vero sexagies. Est autem a Ponti orificio usque ad Phasin (quae maxima longitudo huius maris) novem dierum octoque noctium navigatio: unde conflunt centum et unde-

γυνῶν τουτέων, στάδιοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριαί
 εἰσι. εἰς δὲ Θερμίσκυρην τὴν ἐπὶ Θερμώδοντι ποταμῷ
 ἐκ τῆς Σινδικῆς, (κατὰ τοῦτο γὰρ ἐστὶ τοῦ Πόντου 10
 εὐρύτατον,) τριῶν τε ἡμερέων καὶ δύο νυκτῶν πλέος·
 αὐταὶ δὲ, τρεῖς μυριάδες καὶ τριήκοντα ὄργυιων γίνον-
 ται, στάδιοι δὲ τριηκόσιοι καὶ τρισχίλιοι. Ὁ μὲν νῦν
 Πόντος οὗτος καὶ Βόσπορος τε καὶ Ἑλλήσποντος οὗτοι
 τέ μοι μεμετρίεσθαι, καὶ κατὰ τὰ εἰρημένα πεφύκασιν. 15
 Παρέχεται δὲ καὶ λίμνη ὁ Πόντος οὗτος, ἐκιδουσαν
 εἰς ἑαυτὸν, οὐ πολλῷ τῷ ἐλάσσῃ ἑαυτοῦ· ἡ Μαιῆτις
 τε καλεῖται, καὶ μήτηρ τοῦ Πόντου.

- 87 Ὁ δὲ Δαρεῖος, ὡς ἐδηρῆσατο τὸν Πόντον, ἔπλα-
 σεν ὀπίσω ἐπὶ τὴν γέφυραν, τῆς ἀρχιτέκτων ἐγένετο Μαν-
 δροκλῆς Σάμιος. Δησάμενος δὲ καὶ τὸν Βόσπορον,
 στήλας ἕστησε δύο ἐπ' αὐτῷ, λίθου λευκοῦ, ἐνταμῶν

cum myriades orgyarum; quo ex numero orgyarum
 colliguntur stadia undecies mille et centum. Ad The-
 miscyram vero, quae est ad Thermodontem fluvium,
 a Sindica regione (qua est maxima Ponti latitudo)
 trium dierum et unius noctis navigatio est: unde
 conficiuntur triginta tres myriades orgyarum, stadia
 vero ter mille et trecenta. Pontus igitur hic et Bos-
 porus ita a me dimensi sunt; et ea, quam dixi, eo-
 rum ratio est. Offert vero idem Pontus etiam lacum
 qui in eum influit, haud multo minorem ipso. *Moco-
 tis palus* vocatur is lacus, et *Mater Ponti*.

(87.) Postquam Pontum contemplatus est *Darius*,
 retro navigavit ad *pontem*; cuius architectus fuit
Mandrocles Samius. Deinde postquam *Bosporum*
 etiam spectavit, duas in ipsa ora eius *columnas*

5 γράμματα, ἐς μὲν τὴν Ἀσσύρια, ἐς δὲ τὴν Ἑλληνί-
 καί, ὅσα πάντα ὅσα περ ἦγι ἦγι δὲ πάντα τῶν ἡγε-
 τούτων μυριάδες ἐξηραμῆθησαν, χωρὶς τοῦ ναυτικοῦ,
 ἐβδομήκοντα σὺν ἱππῶσι· νῆες δὲ ἑξακόσαι σκελῆ-
 θησαν. Τῇσι μὲν νῦν στήλῃσι ταύτησι Βυζάντιαι, κα-
 10 μίσαντες ἐς τὴν πόλιν ὑστερον ταυτίαν, ἐχρήσαντο πρὸς
 τὸν βωμὸν τῆς Ὀρθωσῆς Ἀρτέμιδος, χωρὶς ἐνὸς λί-
 θου· οὗτος δὲ καταλείφθη παρὰ τοῦ Διονύσου τὸν νῆον
 ἐν Βυζαντίῳ, γραμμάτων Ἀσσυρίων πλέος. Ταῦ δὲ
 Βοσπόρου ὁ χῶρος τὸν ἐξευξέ βασιλεὺς Δαρῖος, ὡς
 15 ἐμοὶ δοκίειν συμβαλλομένῳ, μίσον ἐστὶ Βυζαντίου τε
 καὶ τοῦ ἐπὶ στόματι ἱοῦ. Δαρῖος δὲ μετὰ ταῦτα, 88
 ἡσθεὺς τῇ σχεδίῃ, τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτῆς Μανδρόκλεια
 τὸν Σάμιον ἐδωρήσατο πᾶσι δίκαια. ἀπ' ἧν δὲ Μανδρό-

posuit candido ex lapide, quibus incisa erant, al-
 teri Assyriis literis, alteri Graecis, populorum om-
 nium nomina quos ducebat: ducebat autem omnes,
 qui imperio ipsius erant subiecti. Numerus autem
 hominum erat, exceptis classiariis, septingenta millia
 unà cum equitibus: naves autem collectae erant sex-
 centae. Columnas istas post id tempus Byzantii in
 urbem suam transportarunt, eisque usi sunt ad aram
 Dianae Orthosiae, uno lapide excepto, qui iuxta
 Bacchi templum prope Byzantium relictus est, Assy-
 riis literis oppletus. *Locus* autem Bospori, *quem*
ponte iunxit Darius, ut mihi quidem coniectanti
 videtur, medius est inter Byzantium et templum
 quod ad ostium. (88.) Deinde gavisus ponte Darius,
 architectum illius Mandroclem Samium donavit de-
 nis rebus omnibus: quibus de muneribus Mandro-

κλήης ἀπαρχὴν, ζῶα γραψάμενος πᾶσαν τὴν ζυῖον
τοῦ Βοσπόρου, καὶ βασιλεῖα τι Δαριῶν ἐν προεδρίᾳ 5
κατήμενον, καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ διαβαίνοντα, ταῦτα
γραψάμενος, ἀνέθηκε ἐς τὸ Ἡραῖον, ἐπιγράψας τὰδε·

Βόσπορον ἰχθυόοντα γεφυρώσας ἀνέθηκε

Μανδρακλῆς Ἡρῇ μνημόσυνον σχεδῆς·

αὐτῷ μὲν στέφανον περιβέης, Σαμίῳσι δὲ κῦδος, 10

Δαριῶν βασιλεὺς ἐκτελέσας κατὰ νοῦν.

ταῦτα μὲν ἦν τοῦ ζυῖοντος τὴν γέφυραν μνημόσυνα
ἐγένετο.

- 89 Δαριῶς δὲ δωρησάμενος Μανδρακλῆα, διέβας
ἐς τὴν Εὐρώπην, τοῖσι Ἴωσι παραγγείλας πλέειν ἐς
τὸν Πόντον, μέχρι Ἰστρου ποταμοῦ· ἐπὶ αὐτῷ δὲ ἀπί-
κωνται ἐς τὸν Ἰστρον, ἐνθαῦτα αὐτὸν περιμένειν, ζευ-
γύντας τὸν ποταμόν. τὸ γὰρ δὴ ναυτικὸν ἦγον Ἴωνες 5
τε καὶ Αἰολεῖς καὶ Ἑλλησπόντιοι. Ὁ μὲν δὲ ναυτικὸς

cles, primitiarum nomine, in Iunonis templo pictu-
ram dedicavit, in qua totus pons, et rex in solio
praesidens, et universus exercitus pontem transiens,
omnia haec descripta erant, subiectâ inscriptione hu-
iusmodi:

Piscosum Bosporum qui iunxit Mandrocles

Iunoni dedicavit pontis monumentum;

coronam sibi, Samiis gloriam comparans

opere ex Regis mente perfecto.

Hoc fuit monumentum huius viri, qui pontem illum
iunxerat.

(89.) Donato Mandrocle, *Darius* in Europam
transiit, mandato dato Ionibus ut in Pontum navi-
garent usque ad Istrum fluvium: classem enim duce-

στράτος τὰς Κυανέας διακλώσας, ἔπλεε ἰθὺ τοῦ
 Ἰστρου· ἀνακλώσας δὲ ἀνὰ τὸν ποταμὸν δυῶν ἡμερίων
 πλεόν ἀπὸ θαλάσσης, τοῦ ποταμοῦ τὸν αὐχένα, ἐκ
 10 τοῦ σχίζεται τὰ στόματα τοῦ Ἰστρου, ἐξεύγναι. Δα-
 ρεῖος δὲ, ὡς διέβη τὸν Βόσπορον κατὰ τὴν σχισμὴν,
 ἐπορεύετο διὰ τῆς Θρηίκης· ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ Τεάρου
 ποταμοῦ τὰς πηγὰς, ἰστρατοπεδιύσατο ἡμέρας τρεῖς.
 Ὁ δὲ Τεάρος λέγεται ὑπὸ τῶν περιαίων εἶναι ποτα- 90
 μῶν ἄριστος, τὰ τε ἄλλα εἰς ἄκισιν φέροντα, καὶ δὴ
 καὶ ἀνδράσι καὶ ἵπποισι ψώφην ἀπέσασθαι. εἰσὶ δὲ
 αὐτοῦ αἱ πηγαὶ δυῶν δέουσαι τεσσαρῆκοντα, ἐκ πέτρης
 5 τῆς αὐτῆς ρέουσαι· καὶ αἱ μὲν αὐτίων, εἰσὶ ψυχραὶ
 αἱ δὲ, θερμαί. οὗτος δ' ἐπ' αὐτὰς ἐστὶ ἴση ἐξ Ἡραίου
 τε πόλιος τῆς παρὰ Περίνθου, καὶ ἐξ Ἀπολλωνίης τῆς
 ἐν τῷ Εὐξίνῳ Πόντῳ, δυῶν ἡμερίων ἐκαστέρη. ἐκδιδοῖ

bant Iones et Acoles et Hellespontii. Navalis igitur exercitus, Cyaneas insulas praeterveotus, recta versus Istrum navigavit: et adverso flumine bidui iter a mari emensus, collum fluvii, ubi in diversa ostia scinditur Ister, ponte iunxit. Darius vero, traiceto per pontem Bosporo, per Thraciam iter fecit: quumque ad Teari fluvii fontes pervenisset, triduo ibi stativa habuit. (90.) *Tearus* hic *fluvius* ab adcolis perhibetur fluviorum esse optimus, quum ad alios sanandos morbos, tum ad scabiem curandam et hominum et equorum. Fontes eius sunt duodequadragenta, ex eadem rupe fluentes: quorum alii frigidi sunt, alii calidi. Iter ad illos fontes aequale est ex Heraceo oppido, quod ad Perinthum est, et ex Apollonia quae est ad Pontum Euxinum, utrimque bidui

δὲ ὁ Τίαρος οὗτος εἰς τὸν Κοντάδεσδον ποταμὸν. ὁ δὲ
 Κοντάδεσδος, εἰς τὸν Ἀγριάνην· ὁ δὲ Ἀγριάνης, εἰς τὸν 10
 91 Ἐβρον· ὁ δὲ, εἰς θάλασσαν τὴν παρ' Αἰνῶ πόλι. Ἐπὶ
 τούτων ὦν τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ὁ Δαρίος, ὡς ἐστρα-
 τοπεδύσατο, ἥσθεις τῷ ποταμῷ, στήλην ἐστήσῃ καὶ ἐν-
 θαῦτα, γράμματα ἐγγράψας, λέγοντα τάδε· ΤΕΛ- 5
 ΡΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙ ὙΔΩΡ ἈΡΙΣΤΟΝ
 ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΝ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΠΑΝ-
 ΤΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ· ΚΑΙ ἘΠ' ΑὐΤΑΣ ἈΠΙΚΕ-
 ΤΟ ἙΛΑΤΝΩΝ ἘΠΙ ΣΚΤΘΑΣ ΣΤΡΑΤΟΝ
 ἈΝΗΡ ἈΡΙΣΤΟΣ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΣ ΠΑΝ-
 ΤΩΝ ἈΝΘΡΩΠΩΝ, ΔΑΡΕΙΟΣ ὁ ὙΣΤΑ- 10
 ΣΠΕΟΣ, ΠΕΡΣΕΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΤΗΣ
 ἨΠΕΙΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ. ταῦτα δὲ ἐνθαῦτα ἐγρά-
 92 φη. Δαρίος δὲ ἐνθαῦτεν ὀρμηθεὶς, ἀπῆκετο εἰς ἄλλον

iter. Influit autem Tearus in Contadesdum fluvium;
 Contadesdus vero in Agrianen, Agrianes in Ebrum,
 Ebrus vero in mare se exonerat prope Aenum oppi-
 dum. (91.) Ad hunc igitur fluvium postquam pervenit
 Darius, delectatus fluvio, cippum etiam ibi posuit,
 cum inscriptione in hanc sententiam: *Teari flu-
 vii fontes aquam fundunt fluviorum om-
 nium praestantissimam et pulcerrimam:*
et ad hos fontes venit, exercitum adver-
sus Scythas ducens, vir omnium homi-
num praestantissimus et pulcerrimus,
Darius Hystaspis filius, Persarum rex
et universae continentis. Haec ibi inscripta
 erant. (92.) Inde profectus Darius, ad alium flu-
 vium pervenit, cui nomen *Artiscus*, qui per Odrysas

ποταμὸν, τῷ ὀνόμα Ἀρτισκός ἐστι, ὃς διὰ Ὀδρυσίαν
ῥέει. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ἀπικόμανος, ἐποίησε
τοιόνδε. ἀποδέξας χωρίον τῇ στρατῇ, ἐκέλευε πάντα
5 ἄνδρα λίθον ἓνα παρεξίοντα τίθεναι ἐς τὸ ἀποδοδεγμέ-
νον τοῦτο χωρίον. ὥς δὲ ταῦτα ἡ στρατιὴ ἐπετέλεισε,
ἐνθαῦτα καλωνοὺς μεγάλους τῶν λίθων καταλιπὼν,
ἀπέλαυνε τὴν στρατιήν.

Πρὶν δὲ ἀπικέσθαι ἐπὶ τὸν Ἴστρον, πρώτους αἰρέει 93
Γέτας τοὺς ἀθανατίζοντας. οἱ μὲν γὰρ δὴ τὸν Σαλμυ-
δησσὸν ἔχοντες Θρηῖκες, καὶ ὑπὲρ Ἀπολλωνίης τε καὶ
Μεσαμβρίας πόλιος οἰκημένοι, καλούμενοι δὲ Σκυρ-
5 μιάδαι, καὶ Νηψαῖοι, ἀμαχητὶ σφείας αὐτοὺς παρί-
δωσαν Δαρείῳ· οἱ δὲ Γέται, πρὸς ἀγνωμοσύνην τραπέ-
μενοι, αὐτίκα ἐδουλώθησαν, Θρηίκων ἶόντες καὶ γεν-
ναϊότατοι καὶ δικαιοτάτοι. Ἀθανατίζουσι δὲ τόνδε τὸν 94

fluit. Ad hunc fluvium postquam pervenit, hocce
instituit facere. Designans locum quemdam, iussit
ut quilibet vir de exercitu, dum eum locum prae-
teriret, unum lapidem ibidem deponeret. Quod
quum ab omnibus esset factum, ingentibus lapidum
tumulis ibi relictis, exercitum ulterius promovit.

(93.) Priusquam vero ad Istrum pervenisset,
primos *Getas* vi subegit, illos qui se *immortales*
praedicant. Nam, qui Salmydessum incolunt Thra-
ces, et qui super Apollonia et Mesembria oppido se-
des habent, qui Scyrmiae et Nipsaei nominantur,
sine pugna se Dario tradiderant. *Getae* vero, obsti-
nate resistentes, mox in servitutem sunt redacti,
quum quidem essent Thracum et nobilissimi et iustis-
simi. (94.) Immortales autem hi sese praedicant

τρέπον· οὔτε ἀποθνήσκουσιν ἑαυτοὺς νομίζουσι, ἵναί τε τὸν ἀπελλόμενον παρὰ Ζάλμοξιν δαίμονα. οἱ δὲ αὐτῶν τὸν αὐτὸν τοῦτον νομίζουσι Γεβελείζην. Διὰ πεν-
 τετηρίδας δὲ τὸν πάλῳ λαχόντα αἰεὶ σφειν αὐτῶν 5
 ἀποπέμπουσι ἄγγελον παρὰ τὸν Ζάλμοξιν, ἐντελλόμε-
 νοι τῶν ἀν' ἐκάστοτε δύνονται. πέμπουσι δὲ ὧδε· οἱ
 μὲν αὐτῶν ταχθέντες, ἀκόντια τρία ἔχουσι· ἄλλοι δὲ
 διαλαβόντες τοῦ ἀποπεμπομένου παρὰ τὸν Ζάλμοξιν
 τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἀνακινήσαντες αὐτὸν, με- 10
 τέωρον ριπτῷσι εἰς τὰς λόγχας. ἥν μὲν δὴ ἀποθάψῃ
 ἀναπαρεῖς, τοῖσι δὲ ἰλειὸς ὁ θεὸς δοκεῖ εἶναι. ἥν δὲ
 μὴ ἀποθάψῃ, αἰτιῶνται αὐτὸν τὸν ἄγγελον, Φάμεναι
 μιν ἄνδρα κακὸν εἶναι. αἰτησάμενοι δὲ τοῦτον, ἄλλων
 ἀποπέμπουσι· ἐντέλλονται δὲ ἐτι ζῶντι. Οὗτοι οἱ αὐ- 15
 τοὶ Θρήκες καὶ πρὸς βροντὴν τε καὶ ἀστραπὴν τοξεύουσιν·

hoc modo. Non mori sese putant, sed hac ex vita
 decedentes ad *Zalmoxin* deum ire; quem eum-
 dem nonnulli *Gebeleizin* invocant. Quinto vero quo-
 que anno unum e suorum numero, sorte lectum,
 nuncium mittunt ad *Zalmoxin*, mandata ei dantes
 de his rebus quas tunc maxime desiderant. Mittunt
 autem hoc modo. Ordine stant alii, tria iacula tenen-
 tes: alii pedibus manibusque prehensum hunc, qui
 ad *Zalmoxin* amandatur, vibrantes sursum coniciunt,
 ut in hastas incidat. Qui si transfixus moritur, tunc
 illis propitius videtur esse *Zalmoxis*: sin non mori-
 ritur, in culpa ponunt ipsum nuncium, dicentes
 pravam esse hominem; loco huius vero quem causan-
 tur, alium mittunt, cui etiam nunc vivo dant
 mandata. Iidem Thraces, quum tonat fulguratque,

τες ἄνω πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἀπειλεῦσι τῷ Θιᾷ, οὐδένα
 ἄλλον Θεὸν νομίζοντες εἶναι εἰ μὴ τὸν σφέτερον. Ὡς 95
 δὲ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν τὸν Ἑλλήσποντον οἰκεόντων
 Ἑλλήνων καὶ Πόντον, τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον, ἔοντα ἄν-
 θρωπον, δουλεῦσαι ἐν Σάμῳ· δουλεῦσαι δὲ Πυθα-
 5 γόρῃ τῷ Μνησάρχου· ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸν, γενόμενον ἐλευ-
 θερον, χρήματα κτήσασθαι συγχά· κτησάμενον δὲ,
 ἀπελθεῖν ἐς τὴν ἑαυτοῦ. ἅτε δὲ κακοβίων τε ἔόντων τῶν
 Θρηίκων καὶ ὑπαφρονεστέρων, τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον
 ἐπιστάμενοι διάτῃν τε Ἰάδα, καὶ ἦθεα βαθύτερα ἢ
 10 κατὰ Θρηίκας, οἷα Ἑλλήσι τε ὁμιλήσαντα, καὶ Ἑλ-
 λήνων οὐ τῷ ἀσθενεστάτῳ σοφιστῇ Πυθαγόρῃ, κατα-
 σκευάσασθαι ἀνδρείῳνα, ἐς τὸν πανδοκεύοντα τῶν δότῶν
 τοὺς πρῶτους, καὶ εὐωχέοντα, ἀναδιδάσκειν ὥς οὔτε
 αὐτὸς οὔτε οἱ συμπόται αὐτοῦ, οὔτε οἱ ἐκ τουτέων αἰεὶ

sagittas sursum adversus coelum contorquent, mini-
 tantes deo: nec enim alium deum censent nisi suum.
 (95.) Ut vero a Graecis accepi ad Hellespontum et
 Pontum habitantibus, homo fuit hic *Zalmoxis*, ser-
 vitudinem serviens Sami; *servus* autem fuit *Pythago-
 rac*, Mnesarchi filii. Deinde vero manumissum, aiunt,
 magnas sibi comparasse pecunias, hisque instructum,
 domum rediisse. Quum vero et misere viverent Thra-
 ces, et parum cultis essent ingeniis; Zalmoxin hunc,
 vitae rationem ionicam edoctum, et moribus insti-
 tutum cultioribus quam qui apud Thracas obtine-
 rent, ut qui cum Graecis habuisset consuetudinem,
 et cum Pythagora, viro inter Graecos ingenii cultura
 eminente, exstruendam sibi curasse exhedram, in qua
 primarios quosque popularium excipere consuesset,

γινόμενοι ἀποθανίσσονται, ἀλλ' ἔξουσι ἐς χῶρον τοῦτον 15
 ἵνα αἰεὶ περιόντες ἔξουσι τὰ πάντα ἀγαθὰ. ἐν ᾧ δὲ
 ἐποίησεν τὰ καταλεχθέντα, καὶ ἔλεγε ταῦτα, ἐν τούτῳ
 κατάγαυον οἶκημα ἐποίητο. ὥς δὲ οἱ παντελῶς εἶχε
 τὸ οἶκημα, ἐκ μὲν τῶν Θρηίκων ἠφανίσθη καταβάς
 δὲ κάτω ἐς τὸ κατάγαυον οἶκημα, διατᾶτο ἐπ' ἑτα 20
 τρία. οἱ δὲ μιν ἐπόθειόν τε, καὶ ἐπένθειον ὥς τεθνεῶτα·
 τετάρτῳ δὲ ἐπεὶ ἐφάνη τοῖσι Θρηίκῃ. καὶ οὕτω πιθανά
 σφι ἐγένετο τὰ ἔλεγε ὁ Ζάλμοξις. ταῦτά φασί μιν
 96 πῶῃσαι. Ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτου καὶ τοῦ καταγαίου
 οἰκήματος οὔτε ἀπιστέω, οὔτε ὦν πιστεύω τι λήν· δο-
 κῶ δὲ πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον
 γενέσθαι Πυθαγόρῳ. Εἴτε δὲ ἐγένετό τις Ζάλμοξις,

et inter epulandum illos docuisset, neque se, neque
 convivas suos, nec horum posteros, morituros; sed
 venturos in locum quempiam, ubi perpetuo viven-
 tes omnibus bonis sint fruituri. In eadem vero
 exhedra, ubi haec faciebat dicebatque, construendam
 sibi interim parasse, aiunt, cameram subterraneam;
 quae postquam perfecta esset, evanuisse eum e Thra-
 cum conspectu: scilicet in subterraneam cameram
 descendisse, ibique per triennium esse moratum; et
 Thracas illum, ut mortuum, desiderasse luctuque
 esse prosecutos; quarto vero anno Thracibus eum
 rursus adparuisse: atque ita persuasos hos fuisse,
 vera esse quae ille dixisset. Haec ab eo facta esse
 perhibent. (96.) Ego vero, quod de subterranea
 camera aiunt, neque negare velim, neque fidem ad-
 modum his adhibeo: puto vero multis ante Pytha-
 goram annis hunc *Zalmoxin* vixisse. Sive autem

5 ἄνθρωπος, εἴτ' ἐστὶ δαίμων τις Γέτησι οὗτος ἐπιχθόνιος,
χαιρέτω. Οὔτοι μὲν δὴ, τρόπῳ τοιούτῳ χρωόμενοι, ὡς
ἐχμιώθησαν ὑπὸ Περσέων, εἶποντο τῷ ἄλλῳ στρατῷ.

Δαρεῖος δὲ ὡς ἀπίκετο, καὶ ὁ περὶ αὐτῷ στρα- 97
τὸς, ἐπὶ τὸν Ἰστρον ἐμβαῦτα διαβάτων πάντων, Δα-
ρεῖος ἐκέλευσε τοὺς Ἴωνας, τὴν σχεδίην λύσαντας ἐπε-
σθαι κατ' ἡπειρον ἑαυτῷ, καὶ τὸν ἐκ τῶν νεῶν στρατόν.
5 Μελλόντων δὲ τῶν Ἰόνων λύειν, καὶ ποιεῖν τὰ καλεού-
μενα, Κῶης ὁ Ἐρξάνδρου, στρατηγὸς ἐὼν Μιτυλη-
ναίων, ἔλεξε Δαρεῖν τάδε, πυθόμενος πρότερον εἰ οἱ Φί-
λον εἰς γνώμην ἀποδέκασθαι παρὰ τοῦ βουλομένου ἀπο-
δοίκυσθαι. „ὦ βασιλεῦ, ἐπὶ γῆν γὰρ μέλλεις στρα-
10 „τεύεσθαι, τῆς οὔτε ἀρηρομένον Φανήσεται οὐδὲν, οὔτε
„πόλις οἰκισμένη· σὺ νῦν γέφυραν ταύτην ἔα κατὰ

homo quispiam fuerit hic Zalmoxis, sive indigena
Getarum deus, valeat ille. Getae vero, qui eo quo
dixi instituto utuntur, postquam a Persis subacti
erant, reliquum exercitum sunt secuti.

(97.) Ubi *ad Istrum Darius* cum pedestri exer-
citu pervenit, ibi tunc, postquam fluvium omnes tra-
iecissent, Ionas rex solvere pontem iussit, seque et
navales copias pedestri itinere sequi. Iamque in eo
Iones erant, ut exsequerentur mandatum, pontem-
que solverent; quum Coas, Erxandri filius, dux Mi-
tylenaeorum, percunctatus prius a rege, an benigne
accepturus esset consilium, si quis ei dare vellet, haec
ad eum verba fecit. *In terram, Rex, expeditionem
suscipis, in qua nec aratum quidpiam, nec oppi-
dum adparebit habitatum. Tu igitur sine hunc pon-
tem suo loco stare, et custodes eius relinque hos,*
Herod. T. II. P. I.

„χώρην ἐστάσαι, φυλάκους αὐτῆς λιπὼν τούτους, εἴ περ
 „μιν ἔξουσιν. καὶ ἦν τε κατὰ νόον πηξάμεν εὐρότας
 „Σκυθίας, ἔστι ἄποδος ἡμῖν· ἦν τε καὶ μὴ σφρας εὐ-
 „ρεῖν δυγνώμεθα, ἥ γε ἄποδος ἡμῶν ἀσφαλῆς. οὐ γὰρ 15
 „ἔδεισά κω, μὴ ἐσσωθῶμεν ὑπὸ Σκυθίων μάχῃ· ἀλ-
 „λά μᾶλλον, μὴ, οὐ δυνάμεθαί σφρας εὐρεῖν, παύω-
 „μέν τι ἀλώμενοι. Καὶ τὰδε λέγειν Φαίη τις ἂν με
 „ἑαυτοῦ εἴπαιεν, ὡς καταμένω. ἐγὼ δὲ γνώμην μὲν, τὴν
 „εὐρίσκον ἀρίστην σοι, βασιλεῦ, ἐς μέσον φέρω· αὐ- 20
 „τὸς μέντοι ἔψομαί τοι, καὶ οὐκ ἂν λειφθείην.“ Κάρ-
 „τα τε ἦσθη τῇ γνώμῃ Δαρεῖος, καὶ μιν ἡμείψατο τοῖς-
 „δε· „Ξεῖνε Λέσβιε, σωθέντος ἐμεῦ ὀπίσω ἐς οἶκον τὸν
 „ἐμὸν ἐπιφάνηθί μοι πάντως, ἵνα σε ἀντὶ χρηστῆς
 98 „συμβουλῆς χρηστοῖσι ἔργοισι ἀμείψωμαι.“ Ταῦτα

qui eum iunxerunt. Ita, sive nobis, Scythas nactis, res ex sententia cesserit, paratus reditus erit; sive reperire eos non potuerimus, vel sic tutus certe reditus est. Nam illud quidem numquam veritus sum, ne praelio a Scythis vincamur; sed hoc potius, ne oberrantes, nec usquam illos reperientes, incommodi quidpiam patiamur. Ac fortasse dixerit aliquis, mei causa me haec dicere, quo hic maneam. At equidem tibi, Rex, quae optima mihi videtur sententia, eam in medium propono: caeterum ipse te sequar, neque hic velim relinqui. Cuius viri consilio valde delectatus Darius, his verbis ei respondit: Hospes Lesbie, postquam salvus domum meam ero reversus, fac omnino mihi praesto sis, ut te pro bono consilio bene factis remunerer. (98.) His dictis, sexaginta nodos in

εἶπας, καὶ ἀπαίψας ἄμματα ἐξήκοντα ἐν ἱμάντι, κα-
λέσας ἐς λόγους τοὺς Ἴωνων τυράννους, ἔλεγε τάδε·
„ Ἄνδρες Ἴωνες, ἡ μὲν πρότερον γνώμη ἀποδεχθῆσα ἐς
5 „ τὴν γέφυραν, μετέσθω μοι. ἔχοντες δὲ τὸν ἱμάντα
„ τόνδε, ποιέετε τάδε. ἐπεὶν με ἴδῃτε τάχιστα πορευό-
„ μενον ἐπὶ Σκύθας, ἀπὸ τούτου ἀρξάμενοι τοῦ χρό-
„ νου, λóετε ἄμμα ἐν ἐκάστης ἡμέρης. ἦν δὲ ἐν τού-
„ τῳ τῷ χρόνῳ μὴ παρέω, ἀλλὰ διεξέλθωσι ὑμῶν αἱ
10 „ ἡμέραι τῶν ἀμμάτων, ἀποπλέετε ἐς τὴν ὑμῶν
„ αὐτῶν. μέχρι δὲ τούτου, ἐπεὶ τε οὕτω μετέδοξε, Φυ-
„ λάσσετε τὴν σχεδὴν, πᾶσαν προθυμίην σωτηρίας τε
„ καὶ Φυλακῆς παρεχόμενοι. ταῦτα δὲ ποιῶντες, ἐμοὶ
„ μεγάλως χαριῶσθε.“ Δαριῶς μὲν ταῦτα εἶπας, ἐς
15 τὸ πρόσω ἐπίγυτο.

loro nexuit; eoque facto, ad colloquium convocatos
Ionum tyrannos in hunc modum est adlocutus: *Viri
Iones, sententiam prius dictam, quod ad pontem
adinet, missam facio. Ecce vobis hoc lorum; quo
sumto, facite quae vobis edico. Ex quo me videri-
tis hinc adversus Scythas profectum, ab illo tem-
pore incipientes, quotidie unum nodum huius
lori solvite. Sin intra hoc tempus non adfuero,
sed elapsi erunt tot dies quot sunt nodi, tum qui-
dem vestram in patriam navigate. Usque ad id
tempus vero, quoniam in hanc partem mutavi sen-
tentiam, custodite pontem, omne studium in illo
conservando custodiendoque ponentes. Hoc facien-
tes, gratissimum mihi feceritis. Haec locutus Da-
rius, nullā interpositā morā in ulteriora perrexit.*

99 ΤΗΣ ΔΕ Σκυθικῆς γῆς ἡ Θρηάκη τὸ εἰς θάλασσαν πρόκειται· κόλπου δὲ ἀγομένου τῆς γῆς ταύτης, ἡ Σκυθική τε ἐκδίδεται, καὶ ὁ Ἰστρος ἐκδίδει εἰς αὐτήν, πρὸς εὖρον ἄνεμον τὸ στόμα τετραμμένος. Τὸ δὲ ἀπὸ Ἰστρου, ἔρχομαι σημανίων τὸ πρὸς θάλασσαν 5 αὐτῆς τῆς Σκυθικῆς χώρας εἰς μέτροσιν. Ἀπὸ Ἰστρου αὕτη ἤδη ἀρχαίη Σκυθική ἐστὶ, πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον κειμένη, μέχρι πόλιος καλεομένης Καρκινίτιδος. τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, τὴν μὲν ἐπὶ θάλασσαν τὴν αὐτὴν φέρουσαν, εἰῶσαν ὀρεινήν τε χώραν καὶ 10 προκειμένην τὸ εἰς Πόντον, νέμεται τὸ Ταυρικὸν ἔθνος, μέχρι Χερσονήσου τῆς Τρηχίης καλεομένης· αὕτη δὲ εἰς θάλασσαν τὴν πρὸς ἀπηνιῶτην ἄνεμον κατήκει. Ἔστι γάρ τῆς Σκυθικῆς τὰ δύο μέρη τῶν οὖρων εἰς θάλασσαν φέροντα, τὴν τε πρὸς μεσαμβρίην, καὶ τὴν πρὸς 15

(99.) AN TE Scythicam terram sita Thracia est, ad mare pertinens. Inde, in sinum ducta hac regione, incipit *Scythia*, per quam Ister in mare influit, orificio orientem versus tendente. Iam Scythiae inde ab Istro eam partem, quae secundum mare porrigitur, ad mensuram declarare adgredior. Protinus ab Istro haec est *vetus Scythia*, versus meridiem sita, usque ad oppidum cui *Carcinitis* nomen. Tum contiguam hinc regionem, ad idem mare pertinentem, quae montana est et in Pontum prominens, incolit *Taurica* gens, ad *Chersonesum* usque *Asperam* quae vocatur. Haec vero ad illud mare pertinet quod est orientem versus. Scythiae enim fines duabus a partibus ad mare pertinent, tam a meridie, quam ab oriente, quemadmodum Atticae fines. Et similiter hanc

τὴν ἡῶ, κατὰ περ τῆς Ἀττικῆς χώρας καὶ παραπλή-
 σια ταύτῃ καὶ οἱ Ταῦροι νέμονται τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰ
 τῆς Ἀττικῆς ἄλλο ἔθνος καὶ μὴ Ἀθηναῖοι νεμοῖατο τῶν
 γούνων τὸν Σουνιακόν, μᾶλλον ἐς τὸν πόντον τὴν ἄκρην
 20 ἀνέχοντα, τὸν ἀπὸ Θορικοῦ μέχρι Ἀναφλύστου δῆ-
 μου. λέγω δὲ, ὡς εἶναι ταῦτα σμικρὰ μεγάλοισι
 συμβαλέειν. τοιοῦτον ἡ Ταυρικὴ ἐστὶ. ὅς δὲ τῆς Ἀτ-
 τικῆς ταῦτα μὴ παραπέπλωκε, ἐγὼ δὲ ἄλλως δηλώ-
 σω ὡς εἰ τῆς Ἰηπυγίης ἄλλο ἔθνος, καὶ μὴ Ἰήπυ-
 25 γες, ἀρξάμενοι ἐκ Βρεντεσίου λιμένος, ἀποταμοῖατο
 μέχρι Τάραντος, καὶ νεμοῖατο τὴν ἄκρην. δύο δὲ λέ-
 γων ταῦτα, πελλὰ λέγω παρόμοια, τοῖσι ἄλλοισι
 ἴσκει ἡ Ταυρικὴ. Τὸ δ' ἀπὸ τῆς Ταυρικῆς, ἥδη Σκύ- 100
 θαι τὸ κατύπερθε τῶν Ταύρων καὶ τὰ πρὸς θαλάσ-
 σης τῆς ἡϊός νέμονται, τοῦ τε Βοσπόρου τοῦ Κιμμε-

Scythiae partem *Tauri* incolunt, ac si Atticae angu-
 lum Suniacum, promontorium illud magis in mare
 excurrans a Thorico usque ad Anaphlystum pagum,
 alius incoleret populus, non Athenienses. Dico hoc,
 parva haec cum magnis conferens. Talis igitur *Tau-
 rica* est. Quod si quis hanc Atticae partem non praec-
 ternavigavit, huic ego alia ratione rem declarabo:
 perinde est ac si Iapygiae promontorium non Apuli
 habitarent, sed alius populus, a Brundusio portu inci-
 piens, et usque ad Tarentum ab illis praecisus. Atque
 haec duo quum dico, multa alia similia dico, qui-
 buscum conferri *Taurica* potest. (100.) Iam inde a
 Taurica terra, quae sunt supra Tauros, et quae ad mare
 quod ad orientem est pertinent, ea rursus *Scythae*
 incolunt, quae ab occidente Bospori Cimmerii et Pa-

ρίου τὰ πρὸς ἑσπέρης, καὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος,
 μέχρι Ταναΐδος ποταμοῦ, ὃς ἐκδιδοῖ ἐς μυχὸν τῆς 5
 λίμνης ταύτης. Ἦδη ὦν ἀπὸ μὲν Ἰστροῦ, τὰ κατύ-
 περθε ἐς τὴν μεσόγαιαν φέροντα, ἀποκληῖται ἡ Σκυ-
 θικὴ ὑπὸ πρώτων Ἀγαθύρσαν· μετὰ δὲ, Νευρῶν·
 ἔπειτα δὲ, Ἀνδροφάγων· τελευταίων δὲ, Μελαγχλαί-
 101 ῶν. Ἔστι ὦν τῆς Σκυθικῆς, αἷς εἰσῆς τετραγώνου,
 τῶν δύο μερίων κατηκόντων ἐς θάλασσαν, πάντῃ ἴσον
 τό τε ἐς τὴν μεσόγαιαν φέρον, καὶ τὸ παρὰ τὴν θά-
 λασσαν. ἀπὸ γὰρ Ἰστροῦ ἐπὶ Βορυσθίνηα δέκα ἡμέ-
 ριον ὁδός· ἀπὸ Βορυσθίνης τ' ἐπὶ τὴν λίμνην τὴν Μαιή- 5
 τιν, ἑτέρων δέκα· καὶ τὸ ἀπὸ θαλάσσης ἐς μεσό-
 γαιαν ἐς τοὺς Μελαγχλαίνοὺς τοὺς κατύπερθε Σκυ-
 θῶν οἰκημένους, εἴκοσι ἡμερίων ὁδός. ἡ δὲ ὁδὸς ἡ ἡμε-
 ριστὴ ἀνὰ διηκόσια στάδια συμβέβληται μοι. οὕτω ἂν

Iudis Moeotidis sunt usque ad Tanaïm fluvium, qui
 in intimum Moeotidis huius recessum se exonerat.
 Iam igitur inde ab Istro [usque ad Tanain] superne
 mediterranea versus disternitur Scythia primum
 ab Agathyrsis, deinde a Neuris, post hos ab Andro-
 phagis, postremo a Melanchlaenis. (101.) *Scythiae*
 igitur, formam fere quadratam habentis, duae sunt
 partes ad mare pertinentes; quarum utraque alteri
 quaquaversum aequalis est, tum qua in mediterranea
 porrigitur, tum secundum mare. Etenim ab Istro
 ad Borysthenem iter est decem dierum, rursusque a
 Borysthene ad Maeotin paludem decem dierum iter:
 a mari vero versus mediterranea ad Melanchlaenos,
 qui supra Scythas incolunt, iter est viginti dierum.
Iter autem diurnum mihi aequiparatur duoenis

10 εἴη τῆς Σκυθικῆς τὰ ἐπικράσια, τετρακισχίλιον στα-
δίων· καὶ τὰ ὄρβια, τὰ εἰς τὴν μεσόγειον φέροντα,
ἑτέραν τοσούτων σταδίων. ἡ μὲν νυν γῆ αὕτη ἐστὶ μέ-
γας τοσαύτη.

Οἱ δὲ Σκύθαι δόντες σφίσι λόγον, ὡς αὖκ οἶέ 102
τέ εἰσι τὸν Δαρίου στρατὸν ἰδυμαχῇ διώσασθαι μετ-
νοι, ἔπειπον εἰς τοὺς πλησιέστερους ἀγγέλους· τῶν δὲ
καὶ δὴ οἱ βασιλεῖς συνελθόντες ἐβουλευντο, ὡς στρα-
5 τοῦ ἐπιλαύοντος μεγάλου. ἔσαν δὲ οἱ συνελθόντες βα-
σιλεῖς, Ταύρων, καὶ Ἀγαθύρων, καὶ Νευρῶν, καὶ
Ἀνδροφάγων, καὶ Μελισγχεῶν, καὶ Γελωνῶν, καὶ
Βουδων, καὶ Σαυροματίων. Τούτων Ταῦροι μὲν νό- 103
μοισι τιμαιοῖδε χρίανται. θύουσι μὲν τῇ Παρθένῳ τοὺς
τι ναυηγούς, καὶ τοὺς αὖ λαβεῖσι Ἑλλήνων ἐπαναχ-
θέντας, τρώπῳ τοιῷδε· καταξέμενοι, ῥοπαλὸν παύουσι

stadiis. Ita Scythica terra, in transversum, patebit
quater mille stadia; in rectum vero, mediterranea
versus, totidem stadia. Haec igitur huius terrae am-
plitudo est.

(102.) SCYTHAE secum reputantes, solos se im-
pares esse Darii copulis iusto praelio repellendis;
nuncios miserunt ad finitimos: quorum reges etiam
convenere deliberaturi, utpote ingenti invadente
exercitu. Erant autem reges, qui convenere, Tauro-
rum, et Agathysorum, et Neurorum, et Androphago-
rum, et Gelonorum, et Budinorum, et Sauromata-
rum. (103.) Ex his *Tauri* institutis utuntur hu-
iusmodi. Naufragos, et quoscumque ceperunt Græcos
illuc delatos, immolant Virgini hoc modo. Post-
quam sacra auspicati sunt, clavā feriunt hominis ca-

τὴν κεφαλὴν· οἱ μὲν δὲ λέγουσι, αἷς τὸ σῶμα ἀπὸ τοῦ κρημοῦ διαθίεσθαι κάτω, (ἐπὶ γὰρ κρημοῦ ἴδεται τὸ ἱόν) τὴν δὲ κεφαλὴν ἀνασταυροῦσι· οἱ δὲ, κατὰ μὲν τὴν κεφαλὴν ὁμολογέουσι, τὸ μὲντοι σῶμα οὐκ αἰθέσθαι ἀπὸ τοῦ κρημοῦ λέγουσι, ἀλλὰ γῇ κρύπτεσθαι. τὴν δὲ δαίμονα ταύτην, τῇ θύουσι, λέγουσι αὐτοὶ Ταῦροι Ἰφηγύνειαν τὴν Ἀγαμέμνονος εἶναι. Πολεμίους δὲ ἄνδρας, τοὺς αὖ χειρώσονται, ποιέουσι ταῦτά· ἀποταμιὼν ἕκαστος κεφαλὴν, ἀποφέρειται εἰς τὰ οἰκία· ἔπειτα ἐπὶ ξύλου μεγάλου ἀναπέρας ἰστᾶ ὑπὲρ τῆς οἰκίης ὑπὲρχουσαν πολλὴν, μάλιστα δὲ ὑπὲρ τῆς κα- 15 πνοδόκης. Φασὶ δὲ τούτους φυλάκους τῆς οἰκίης πάσης ὑπεραιωρεῖσθαι. Ζῶσι δὲ ἀπὸ ληΐης τε καὶ πολέμου.

104 Ἀγὰθυρσοι δὲ, ἀβρότατοι ἄνδρες εἰσὶ, καὶ χρυσοφόροι τὰ μάλιστα. ἐπικαινὸν δὲ τῶν γυναικῶν τὴν μίξιν

put: et corpus quidem, ut alii dicunt, de praecipitio deiiciunt, (in praerupta enim rupe exstructum templum est) caput vero in cruce erigunt: alii vero de capite quidem consentiunt, corpus autem non de praecipitio deiici aiunt, sed terrâ condi. Deam autem, cui has victimas immolant, ipsi Tauri aiunt *Iphigeniam* esse, Agamemnonis filiam. Hostibus, quos bello ceperunt, hoc faciunt. Qui captivum fecit, is ei caput praecidit, domumque suam relatum, praealto infixum palo, erigit ita ut multo supra domum, certe supra fumarium, emineat; dicuntque, hos tamquam custodes aedium ita sublime eminere. Vivunt autem ex praeda et bello. (104.) *Agathyrsoi* lautissimi homines sunt, maximamque partem aurum gestant. Cum mulieribus in commune con-

ποιῶνται, ἵνα κασέγηται τε ἀλλήλων ἕως, καὶ οὐκ ἔσονται
 ἔοντες πάντες, μήτε Φρόνω, μήτ' ἔχθρῃ χρέωνται ἐς
 5 ἀλλήλους. τὰ δ' ἄλλα νόμαα Θρηΐζι προσκαχωρή-
 κασι. Νευροὶ δὲ νόμοισι μὲν χρέωνται Σκυθικοῦσι. 105
 γενεῇ δὲ μὴ πρότερόν σφας τῆς Δαρείου στρατηλα-
 σίης κατέλαβε ἐκλιπῶν τὴν χώραν πᾶσαν ὑπὸ ὀφίαν.
 ὀφίας γὰρ σφι πολλοὺς μὲν ἡ χώρα ἀνέφαινε, οἱ δὲ
 10 πλεῖντες ἀνωθέν σφι ἐκ τῶν ἐρήμων ἐπέπεσον· ἐς δ',
 πιεζόμενοι, οἴκησαν μετὰ Βουδίνων, τὴν ἑωυτῶν ἐκλι-
 πόντες. κινδυνεύουσι δὲ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι γόητες εἶναι·
 λέγονται γὰρ ὑπὸ Σκυθέων καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ
 Σκυθικῇ κατοικημένων, ὡς ἕτιος ἐκάστου ἅπαξ τῶν
 10 Νευρῶν ἕκαστος, λύκος γίνεται ἡμέρας ὀλίγας, καὶ
 αὐτὶς ὀπίσω ἐς ταῦτά κατίσταται. ἐμὲ μὲν νυν ταῦτα

suetudinem habent, quo sint inter se fratres et con-
 sanguinei, eoque nec invidiam nec inimicitias invicem
 exerçant. Quod ad alia adtinet instituta, ad Thraces
 accedunt. (105.) *Neuri* Scythicis utuntur institu-
 tis. Proxima ante Darii expeditionem generatione ac-
 cidit his, ut terram suam desererent propter serpentes.
 Ingentem enim serpentum multitudinem ediderat
 haec regio, quorum quidem maior pars ex superio-
 ribus regionibus, quae desertae sunt, invaserant. Ad
 extremum, malis pressi, relictâ suâ terrâ, cum Bu-
 dinis habitatum concesserunt. Videntur autem prae-
 stigiatores esse hi homines: narrant certe Scythae
 et Graeci Scythiam incolentes, semel quotannis Neu-
 rorum quemque per aliquot dies in lupum mutari,
 deinde vero rursus formae suae reddi. Mihi quidem
 haec narrantes non persuadent; narrant vero nihilo

λέγοντες αὐτοὶ πύθουσι· λέγουσι δὲ οὐδὲν ἥσσαν, καὶ ὁμοί-
 106 οὖσι δὲ λέγοντες. Ἀνδροφάγοι δὲ ἀγριώτατα πά-
 ταν ἀνθρώπων ἔχουσι ἥδια· οὔτε δίκην νομίζοντες, οὔτε
 νόμῳ οὐδὲν χρεώμενοι. νομάδης δὲ εἰσι· ἐσθῆτα δὲ φο-
 ρεῖουσιν τῇ Σκυθικῇ ὁμοίαν· γλῶσσαν δὲ ἰδίην ἔχουσι·
 107 ἀνθρωποφάγουσι δὲ μοῦνοι τοῦτον. Μελάγχλαινοι 5
 δὲ εἴματα μὲν μέλανα φορεῖουσιν πάντες, ἐπ' ὧν καὶ
 τὰς ἐπιπυρμίας ἔχουσι· νόμοισι δὲ Σκυθικοῖσι χρεώ-
 108 ται. Βουδῖνοι δὲ, ἔθνος ἐὼν μέγα καὶ πολλόν, γλαυ-
 κόν τε πᾶν ἰσχυρὸς ἐστὶ καὶ πυρρὸν. πόλις δὲ ἐν αὐ-
 τοῖσι πεπόλισται ξυλίνη, οὗτομα δὲ τῇ πόλει ἐστὶ Γε-
 λανός· τοῦ δὲ τείχεος μέγας κῶλον ἕκαστον, τριή-
 κοντα σταδίων ἐστὶ, ὑψηλὸν δὲ, καὶ πᾶν ξύλινον· καὶ 3
 οἰκίαι αὐτῶν ξύλιναι, καὶ τὰ ἱερά· ἐστὶ γὰρ δὴ αὐτοῖσι
 Ἑλληνικῶν θεῶν ἱερά, Ἑλληνικῶς κατασκευασμένα

minus, atque etiam interposito iureiurando adfirmant.
 (106.) *Androphagi* ferocissimos omnium homi-
 num mores habent; neque ius colentes ullum, neque
 lege ulla utentes. Nomades sunt: vestem gestant Scy-
 thicae similem; lingua vero utuntur propria. Soli
 autem ex illis populis humana carne vescuntur.
 (107.) *Melanchlaeni* vestimenta nigra gestant; a
 quibus etiam nomen est eis impositum: institutis au-
 tem utuntur Scythicis. (108.) *Budini*, magnus po-
 pulus et numerosus, glauci admodum sunt omnes, et
 rubicundi. Urbem hi in sua ditione conditam habent
 ligneam: *Gelonus* oppido nomen est: cuius muri latus
 quodque triginta stadia in longitudinem patet; altus
 vero murus, totusque lignus: aedes item et templa
 Ignea sunt. Sunt enim ibi Graecanicorum deorum

ἀγάλμασι τε καὶ βωμοῖσι καὶ θεοῖσι ξυλῆοις. καὶ
τῷ Διόνυσῳ τριετηρίδας ἀνάγουσι, καὶ βακχεύουσι.
10 Εἰσὶ γὰρ οἱ Γελωνοὶ τὸ ἀρχαῖον Ἑλλήνης· ἐκ τῶν δὲ
ἐμπορίων ἐξαναστάντες, οἴκησαν ἐν τοῖσι Βουδίνοις· καὶ
γλώσση τὰ μὲν Σκυθικῇ, τὰ δὲ Ἑλληνικῇ χρεῖνται.
Βουδῖνοι δὲ οὐ τῇ αὐτῇ γλώσσῃ χρεῖνται καὶ Γελωνοί· 109
ἀλλ' οὐδὲ διάστα ἡ αὐτή. οἱ μὲν γὰρ Βουδῖνοι, ἴσθτες
αὐτόχθονες, νομάδες τὲ εἰσι, καὶ Φθιροτραγέουσι μού-
νοι τῶν ταύτῃ· Γελωνοὶ δὲ, γῆς τε ἐργαταί, καὶ σπο-
5 Φάγοι, καὶ κήπους ἐκτημένοι, οὐδὲν τὴν ἰδίην ὁμοίον,
οὐδὲ τὸ χρῶμα. ὑπὸ μόντοι Ἑλλήνων καλεῖνται καὶ
οἱ Βουδῖνοι, Γελωνοὶ, οὐκ ὁρθῶς καλεόμενοι. Ἡ δὲ
χώρα σφείων, πᾶσα ἐστὶ δασύη ἰδίῃσι παντοίῃσι· ἐν δὲ
τῇ ἰδίῃ τῇ πλείστη ἐστὶ λίμνη μεγάλη τε καὶ πολλή,

templa, Graeco more instructa imaginibus et aris et
delubris ligneis. Iidem Baccho triennialia festa agunt,
et bacchanalia celebrant. Sunt enim *Geloni* origine
Graeci: qui ex emporiis pulsi, in *Budinos* habitatum
concesserunt: linguaque utuntur partim Scythica,
partim vero Graeca. (109.) *Budini* vero non eadem
linguâ, atque *Geloni*, utuntur: nec eadem utrisque
vitae ratio est. *Budini* enim, indigena gens, noma-
des (pastores) sunt; solique hi ex omnibus istarum
regionum incolis pediculos comedunt. *Geloni* vero
terram colunt, panem comedunt, hortos habent; ni-
hil istis nec forma similes, nec colore. Verumtamen
a Graecis *Budini* etiam *Geloni* nominantur; parum
recte id quidem. Est autem universa illorum terra
sylvis frequens, omni genere arborum refertis. In
densissima sylva lacus est ingens et altus, et circum-

καὶ ἔλος καὶ κάλαμος περὶ αὐτὴν· ἐν δὲ ταύτῃ ἐνύδριες 10
αἰλίσκονται, καὶ κάστορες, καὶ ἄλλα θηρία τετραγω-
νοπρόσωπα, τῶν τὰ δέρματα περὶ τὰς σισύρας παραρ-
ράπτεται· καὶ οἱ ὄρχιες αὐτοῖσι εἰσι χρήσιμοι ἐς ὑστε-
ρίων ἀκρίων.

- 110 Σαυροματέων δὲ περὶ ᾧδε λέγεται. Ὅτε Ἕλληνες
Ἀμαζόνες ἐμαχίσαντο, (τὰς δὲ Ἀμαζόνες καλεῖν οἱ
Σκύθαι Οἰόρπατα· δύναται δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο κατὰ
Ἑλλάδα γλῶσσαν ἀνδροκτόνοι· Οἰὸρ γὰρ καλεῖν οἱ
τὸν ἄνδρα, τὸ δὲ Πατά, κτείνειν) τότε λόγος, τοὺς 5
Ἕλληνας, νικήσαντας τῇ ἐπὶ Θερμώδοντι μάχῃ, ἀπο-
πλεῖν ἄγοντας τρισὶ πλοίοισι τῶν Ἀμαζόνων ὅσας ἡδυ-
νάτο ζωγρῆσαι· τὰς δὲ ἐν τῷ πελάγῳ ἐπιθεμέντας,
ἐπκοῖσαι τοὺς ἄνδρας. πλοῖα δὲ οὐ γινώσκων αὐτὰς,
οὐδὲ πηδαλίοισι χρῆσθαι, οὐδὲ ἰστίοισι, οὐδὲ ἐρεσίῃ 10

circa palus arundine frequens. In eo lacu lutrae sunt,
et castores, et aliae quadrato fronte ferae, quarum
pelles penulis praetexuntur, testiculi vero ad utero-
rum curationem sunt utiles.

(110.) De *Sauromatis* haec fama est. Postquam
Graeci cum *Amazonibus* pugnarunt, (*Amazonas*
autem Scythae *Oiorpata* nominant, quod voca-
bulum Graeco sermone *viricidas* significat: *oior*
enim *virum* dicunt; *pata* vero, *occidere*.) tunc igitur
Graeci perhibentur, victoriā apud Thermodon-
tem relatā, tribus navibus domum repetiisse; tot
Amazonas, quot vivas capere potuerant, secum ve-
hentes. At illas in medio mari invasisse viros, cun-
ctosque interfecisse. Easdem vero, quum navigandi
essent imperitae, et nec gubernaculorum usum nos-

ἀλλ' ἐπὶ ἐξέκοιψαν τοὺς ἄνδρας, ἐφύροντο κατὰ κύ-
μα καὶ ἄνεμον· καὶ ἀπικνέονται τῆς λίμνης τῆς Μαίη-
τιδος ἐπὶ Κρημνοῦς. οἱ δὲ Κρημνοὶ, εἰσὶ γῆς τῆς Σκυ-
θῶν τῶν ἐλευθέρων. ἐμβαῦτα ἀποβαῖσαι ἀπὸ τῶν
15 πλοίων αἱ Ἀμαζόνες, ὠδοιπόρεον εἰς τὴν οἰκεομένην. ἐν-
τυχῶσαι δὲ πρώτῳ ἵπποφορβίῳ, τοῦτο διήρασαν· καὶ
ἐπὶ τούτων ἵππαζόμεναι, ἐληίζοντο τὰ τῶν Σκυθίων.
Οἱ δὲ Σκύθαι οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι τὸ πρῆγμα. 111
οὔτε γὰρ Φωγῆν, οὔτε ἐσθῆτα, οὔτε τὸ ἔθνος ἰγύνωσκον,
ἀλλ' ἐν θάσματι ἴσαν ὁκόθεν ἔλθοιεν. ἑδόκεον δ' αὐτάς
εἶναι ἄνδρας τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἔχοντας, μάχην τε δὴ
5 πρὸς αὐτάς ἐποιεῦντο· ἐκ δὲ τῆς μάχης τῶν νεκρῶν
ἐκράτησαν οἱ Σκύθαι, καὶ οὕτω ἔγνωσαν εἰούσας γυ-
ναῖκας. βουλευομένοισι ὧν αὐτοῖσι ἑδόξε κτείνειν μὲν
οὐδενὶ τρόπῳ ἔτι αὐτάς, ἐμυτῶν δὲ τοὺς νεωπάτους ἀπο-

sent, nec velorum, nec remorum, occisis viris, de-
latis quo fluctus ventique pellerent, Cremnos ad
Maeotidem paludem pervenisse: sunt autem *Cremni*
locus, in liberorum Scytharum regione. Ibi post-
quam e navibus exscenderunt *Amazones*, pedibus
in habitata loca profectae, quod primum offenderunt
equorum armentum, hoc direpto obequitantes, res
Scytharum praedabantur. (111.) *Scythae* vero,
quum nec linguam earum, nec vestimentum, nec
gentem nossent, coniectare non potuerant quid hoc
rei esset, demirabanturque unde adessent. Quum ve-
ro viros esse eiusdem staturae aetatisque existima-
rent, praelium cum illis commiserunt: ex pugna au-
tem potiti mortuis, cognoverunt foeminas esse. De-
liberantibus igitur visum est, neutiquam illas dehinc

303 HERODOTI HISTOR. IV.

πέμψαι εἰς αὐτάς, πλῆθος ἐκείσας ὅσαι περ ἐκεί-
 και ἴσαν· ταύτους δὲ στρατοπεδεύεσθαι πλησίον ἐκαί- 10
 νέων, καὶ ποιεῖν τὰ περ αὐ καὶ ἐκεῖναι ποίεωσι· ἢ δὲ
 αὐτοὺς δώκωσι, μάχεσθαι μὲν μὴ, ὑποφεύγειν δὲ
 ἐπὶ αὐτὰς δὲ παύσονται, ἐλθόντας αὐτοὺς πλησίον στρα-
 τοπεδεύεσθαι. ταῦτα ἐβουλεύσαντο οἱ Σκύθαι, βου-
 112 λόμενοι ἐξ αὐτῶν παῖδας ἐγγυηόσθαι. Ἀποπεμφ- 15
 θέντες δὲ οἱ νεώρισται, ἐποίησαν τὰ ἐντεταλμένα. ἐπεὶ δὲ
 ἔμαθον αὐτοὺς αἱ Ἀμαζόνες ἐπ' οὐδεμιᾷ δηλῆσει ἀπι-
 γμένους, ἔων χαίρειν· προσεχώρειν δὲ πλησιατέροις τὸ
 στρατοπέδον τῷ στρατοπέδῳ ἐπ' ἡμέρην ἐκάστη. εἶχον
 δὲ οὐδὲν οὐδ' οἱ νεώρισται, ὥσπερ αὐτὰ αἱ Ἀμαζόνες, εἰ 6
 μὴ τὰ ὅπλα, καὶ τοὺς ἵππους· ἀλλὰ ζῶν ἐζῶον τὴν
 113 αὐτὴν ἐκείνησι. θηρεύοντες τε καὶ ληϊζόμενοι. Ἐποίησαν

occidere, sed e suis qui maxime iuvenes essent ad-
 versus eas mittere, numero (quantum coniiicere po-
 terant) pares illarum numero. Hos iusserunt in ea-
 rumdem vicinia habere castra, facereque eadem quae
 illas viderent facientes: sin illae ipsos persequen-
 tur, non pugnam cum eis inire, sed sese recipere;
 quando vero persequi desinerent illae, tum rursus
 adpropinquare eisdem, et castra propius ponere. Hoc
 consilium *Scythae* ceperunt, cupientes ex illis liberos
 sibi progigni. (112.) Missi iuvenes mandata sunt
 exsecuti. Quos ubi viderunt *Amazones* non laedendi
 consilio advenisse, valere sinebant: et quotidie pro-
 prius castra castris admovebantur. Nihil autem aliud
 habebant hi iuvenes, quemadmodum etiam *Amazo-
 nes*, nisi arma et equos: vitam autem sustentabant
 perinde atque illae, venando et praedam agendo.

δὲ αἱ Ἀμαζόνες εἰς τὴν μεσαμβρίην τοιόνδε· ἐγύνοντο
 σπεράδες, κατὰ μίῃ τε καὶ δύο, πρὸς αὐτὰς αἰ-
 λυγίων, εἰς εὐμαρίῃ ἀποσκιδνάμεναι. μαθόντες δὲ καὶ
 5 οἱ Σκύθαι, ἐπαύον τὸ αὐτὸ τοῦτο· καὶ τις μουνωθισίων
 τῷ αὐτίῳ ἐνεχρίμπετο, καὶ ἡ Ἀμαζὼν οὐκ ἀπα-
 θίστο, ἀλλὰ περιῖδε χρήσασθαι καὶ Φωνῆσαι μὲν
 οὐκ εἶχε, οὐ γὰρ συνίεσαν ἀλλήλων, τῇ δὲ χειρὶ
 ἔφραζε εἰς τὴν ὑστεραίῃν ἰλθῶν εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον, καὶ
 10 ἑτέραν ἄγειν· σημαίνουσα δύο γενέσθαι, καὶ αὐτὴ ἐτέ-
 ρην ἄξειν. ὁ δὲ νεηίσκος ἐπεὶ ἀπῆλθε, ἔλαξε ταῦτα
 πρὸς τοὺς λαιπούς. τῇ δὲ δευτεραίῃ ἦλθε εἰς τὸ χωρίον
 αὐτός τε οὗτος, καὶ ἑτέραν ἦγε, καὶ τὴν Ἀμαζόνα
 εὖρε, δευτέρην αὐτὴν ὑπομένουσαν. οἱ δὲ λαιποὶ νεηί-
 15 σται ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, καὶ αὐτοὶ ἐκτιλῶσαντο τὰς

(113.) Sub meridiem hoc agere *Amazones* consue-
 verant: sparsim singulae aut binae, seorsim ab invi-
 cem, levandi ventris caussa vagabantur. Qua re anim-
 adversa, *Scythae* perinde fecerunt: et eorum unus
 ad aliquam ex illis, quae longius a caeteris sola versa-
 batur, propius accessit: nec illa eum repudiavit, sed
 sese frui passa est. Et colloqui quidem cum illo non
 potuit, nec enim sermonem suum invicem intellige-
 bant: sed signo manu dato invitavit eum, ut postri-
 die eundem in locum adducto comite veniret; sig-
 nificans, duas adfuturas; se nempe adducturam aliam.
 Iuvenis, ad suos reversus, sociis haec nunciavit: et
 insequente die rediit et ipse in constitutum locum,
 et alterum secum adduxit; reperitque *Amazonem*,
 cum socia sese expectantem. Id ubi compererunt
 reliqui iuvenes, etiam ipsi reliquas *Amazonas* cicu-

114 λοιπὰς τῶν Ἀμαζόνων. Μετὰ δὲ, συμμίζαντες τὰ
στρατόπεδα, οἰκον ὁμοῦ, γυναῖκα ἔχων ἕκαστος ταύ-
την τῇ τὸ πρῶτον συνεμίχθη. τὴν δὲ Φωνὴν τὴν μὲν τῶν
γυναικῶν, οἱ ἄνδρες οὐκ ἐδυνάτο μαθεῖν, τὴν δὲ τῶν
ἀνδρῶν αἱ γυναῖκες συνέλαβον. Ἐπεὶ δὲ συνῆκαν ἀλ- 5
λήλων, ἔλεξαν πρὸς τὰς Ἀμαζόνας τάδε οἱ ἄνδρες·
,,Ἡμῖν εἰσὶ μὲν τοκέες, εἰσὶ δὲ κτήσεις. νῦν ὦν μηκέτι
,,πλεῦνα χρόνον ζῶν ταιήνδε ἔχωμεν· ἀλλ' ἀπελθόντες
,,εἰς τὸ πλῆθος διατρώμεθα. γυναῖκας δὲ ἔχομεν ὑμέας,
,,καὶ οὐδαμίας ἄλλας.“ Αἱ δὲ πρὸς ταῦτα ἔλεξαν 10
τάδε· ,,Ἡμεῖς οὐκ ἂν δυναίμεθα οἰκεῖν μετὰ τῶν ὑμέ-
,,τέρων γυναικῶν· οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ νόμισα ἡμῖν τε καὶ
,,καίνοις ἴσθι. ἡμεῖς μὲν τοξυόμεν τε καὶ ἀκοντίζομεν,
,,καὶ ἵππαζόμεθα, ἔργα δὲ γυναικῆϊα οὐκ ἐμάθομεν·
,,αἱ δὲ ὑμέτεραι γυναῖκες, τούτων μὲν οὐδὲν τῶν ἡμῶν 15

rarunt. (114.) Posthaec iunctis castris unâ habita-
runt: et quisque eam habuit uxorem, cum qua pri-
mum consuetudinem habuerat. Et linguam quidem
mulierum addiscere viri non potuerunt, sed virorum
sermonem didicerunt mulieres. Ubi se invicem in-
telligebant, *Amazonas* his verbis compellarunt viri:
Sunt nobis parentes, sunt etiam possessiones.
Nunc igitur non amplius talem vivamus vitam;
sed ad nostros redeamus, cum illisque vitam aga-
mus. Et vos habebimus uxores, nec ullas alias. At
illae ad haec responderunt: *Nos vero non poterimus*
cum vestris vivere mulieribus: nec enim eadem
nobis atque illis instituta sunt. Nos arcu utimur,
et sagittis, et equis; muliebria vero non didicimus
opera. Vestrae autem mulieres nihil horum, quae

„κατελέξαμεν ποιεῦσι, ἔργα δὲ γυναικῆϊα ἐργάζον-
 „ται, μένουσαι ἐν τῇσι ἀμάξῃσι, οὐτ' ἐπὶ θήρην ἰοῦ-
 „σαι, οὔτε ἄλλη οὐδαμῇ. οὐκ ἂν ὦν δυναίμεθα ἐκεί-
 „νησι συμφέρεσθαι. Ἄλλ' εἰ βούλεσθε γυναῖκας ἔχειν
 20 „ἡμέας, καὶ δοκέειν εἶναι δικαιοτάτοι, ἐλθόντες παρὰ
 „τοὺς τοκέας, ἀπολάχετε τῶν κτημάτων τὸ μέρος·
 „καὶ ἔπειτα ἐλθόντες, οἰκέωμεν ἐπὶ ἡμέων αὐτέων.“
 Ἐπείθοντο καὶ ἐποίησαν ταῦτα οἱ νεηίσκοι. ἐπεὶ τε δὲ 115
 ἀπολαχόντες τῶν κτημάτων τὸ ἐπιβάλλον, ἦλθον ἐπί-
 σω παρὰ τὰς Ἀμαζόνας, ἔλεξαν αἱ γυναῖκες πρὸς
 αὐτοὺς τάδε· „Ἡμέας ἔχει φόβος τε καὶ δέος, ὅπως
 5 „χρὴ οἰκέειν ἐν τῷδε τῷ χώρῳ· τοῦτο μὲν, ὑμέας ἀπο-
 „στερησάσας πατέρων· τοῦτο δὲ, τὴν γῆν τὴν ὑμετέ-
 „ρην δηλησαμένας πολλά. ἀλλ' ἐπεὶ τε ἀξιούτε ἡμέας
 „γυναῖκας ἔχειν, τάδε ποιεῖτε ἅμα ἡμῶν· Φέρετε, ἕξα-

*diximus, agunt; opera vero faciunt muliebria, in
 plaustriis sedentes, nec venatum exeuntes, neque
 alio usquam. Itaque cum illis non poterimus con-
 suescere. Sed si nos habere vultis uxores, et videri
 vultis aequissime agere; abite ad parentes vestros,
 et facultatum partem ab eis sortiti, ad nos redi-
 te; ac deinde seorsim ab illis habitemus. (115.)*
 Paruerunt iuvenes, et, quod illae postulaverant, fe-
 cerunt. Postquam vero facultatum ratam partem ac-
 ceperunt, et ad Amazonas sunt reversi, haec eis di-
 xere uxores: *Timor nos atque metus tenet, quo
 pacto hoc in loco habitare possimus; quum et pa-
 tribus vos privaverimus, et terram vexaverimus
 vestram. Sed, si cupitis porro nos habere uxores,
 haecce facite nobiscum. Agite, hac ex terra ex-*
Herod. T. II. P. I.

- „ναστίωμεν ἐκ τῆς γῆς τῆσδε, καὶ περῆσαντες Τάναϊν
 116 „ποταμὸν οἰκέωμεν.“ Ἐπίθοντο καὶ ταῦτα οἱ νε-
 νίσκοι. διαβάντες δὲ τὸν Τάναϊν, ὁδοιπόρουν πρὸς ἥλιον
 ἀνίσχοντα τριῶν μὲν ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ Ταναΐδος ὁδόν,
 τριῶν δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος πρὸς βορρῇν
 ἄνεμον. ἀπικόμενοι δὲ εἰς τοῦτον τὸν χῶρον, ἐν τῷ νῦν 5
 κατοίκονται, οἴκησαν τοῦτον. καὶ διαίτῃ ἀπὸ τούτου
 χρίωνται τῇ παλαιῇ τῶν Σαυροματίων αἱ γυναῖκες,
 καὶ ἐπὶ θήρην ἐπὶ ἵππων ἐκφοιτᾶσαι ἅμα τοῖσι ἀν-
 δράσι, καὶ χωρὶς τῶν ἀνδρῶν, καὶ εἰς πόλεμον φοι-
 τῶσαι, καὶ στολὴν τὴν αὐτὴν τοῖσι ἀνδράσι φορέουσαι. 10
 117 Φωνὴ δὲ οἱ Σαυρομάται νομίζουσι Σκυθικῇ, σολοικί-
 ζοντις αὐτῇ ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου, ἐπεὶ οὐ χρηστῶς ἐξέ-
 μαθεν αὐτὴν αἱ Ἀμαζόνες. Τὰ περὶ γάμων δὲ ὧδε σφι
 διακίεσται· οὐ γαμέεσθαι παρθένος οὐδεμίῃ, πρὶν ἂν τῶν

cedamus; et traiecto Tanai fluvio, ibi habitemus.
 (116.) In hanc quoque conditionem consensere iu-
 venes. Traiecto Tanai, tridui viam a Tanai versus
 orientem progressi sunt, et tridui item viam a Maeo-
 tide palude versus septemtrionem; et postquam in
 eum locum venerunt, ubi etiam nunc habitant, ibi
 sedes ceperunt. Atque ab illo tempore vetustam vi-
 tae rationem *mulieres Sauromatarum* conservarunt;
 simul cum maritis venatum exeuntes, et in bellum
 proficiscentes, eandemque cum viris vestem gestan-
 tes. (117.) Sermone *Sauromatae* utuntur Scythico,
 soloece quidem illo utentes inde ab antiquis tempo-
 ribus, quoniam cum non recte didicerant *Amazones*.
 Quod ad nuptias spectat, hoc apud illos institutum
 obtinet. Nulla virgo viro nubit, quin prius ex hosti-

5 πολέμιων ἄνδρα ἀποκτεῖν. αἱ δὲ τινες αὐτίων καὶ τε-
λευτῶσι γηραιαὶ πρὶν γήμασθαι, οὐ δυνάμεναι τὸν νό-
μον ἐκπλῆσαι.

Ἐπὶ τούτων ὦν τῶν καταλεχθέντων ἐθνέων τοὺς βα- 118
σιλῆας αἰλισμένους ἀπικόμενοι τῶν Σκυθῶν οἱ ἄγγε-
λοι, ἔλεγον ἐκδιδάσκοντες ὡς ὁ Πέρσης, ἐπειδὴ οἱ τὰ
ἐν τῇ ἡπείρῳ τῇ ἐτέρῃ πάντα κατέστραπται, γέφυραν
5 ζεύξας ἐπὶ τῷ αὐχένι τοῦ Βοσπόρου, διαβέβηκε ἐς τήν-
δε τὴν ἡπείρον· διαβὰς δὲ, καὶ καταστρεφάμενος Θρήν-
κας, γεφυροῖ ποταμὸν Ἰστρον, βουλόμενος καὶ τὰδε
πάντα ὑπ' ἐωυτῷ ποιήσασθαι. „Ἵμεῖς ὦν μηδενὶ τρώ-
,,πῳ, ἐκ τοῦ μέσου κατήμνοι, περιῶδτε ἡμέας δια-
10 „φθαίνοντας· ἀλλὰ ταῦτ' οὐκ ᾔσκησαντες, ἀντιάζωμεν τὸν
,,ἐπιόντα. οὐκ ἔστι ποιεῖν ταῦτα, ἡμεῖς μὲν πιεζόμε-
,,νοι, ἢ ἐκλείψομεν τὴν χώραν, ἢ μένοντες, ὁμολογῶ

bus virum quempiam occiderit: suntque apud eos
quae senes moriuntur priusquam nupserint, quoniam
satisfacere legi non potuerunt.

(118.) Ad horum igitur, quos commemoravi, po-
pulorum congregatos reges ubi venerē *Scytharum*
legati, edocuerunt eos, Persarum regem, postquam
in altera continente omnia armis suis subiecisset,
ponte in collo Bospori posito in hanc traiecisse con-
tinentem; et, subactis Thracibus, Istrum fluvium
ponte iungere, hoc consilio ut et haec omnia suam
sub potestatem redigat. *Vos igitur nequaquam, res*
vestras a nostris rebus separantes, disperdi nos
sinite; sed communi consilio obviam eamus inva-
 denti! Id nisi feceritis; nos, ab illis pressi, aut
 regione excedemus; aut, manentes, deditionem fa-

„χρησόμεθα. τί γὰρ πάθωμεν, μὴ βουλομένων ὑμῶν
 „τιμωρίειν; Ὑμῖν δὲ οὐδὲν ἐπὶ τούτῳ ἔσται ἐλαφρό-
 „τερον. ἥκει γὰρ ὁ Πέρσης οὐδὲν τι μᾶλλον ἐπ' ἡμέας 15
 „ἢ οὐ καὶ ἐπὶ ὑμῶν· οὐδὲ οἱ καταχρήσει ἡμέας κα-
 „ταστρεψαμένων, ὑμῶν ἀπέχεσθαι. μέγα δὲ ὑμῖν
 „λόγων τῶνδε μαρτύριον ἐρόμεν· εἰ γὰρ ἐπ' ἡμέας
 „μοῖνους ἐστρατηλάτῃς ὁ Πέρσης, τίσασθαι τῆς πρόσθε
 „δουλοσύνης βουλόμενος, χρῆν αὐτὸν πάντων τῶν ἄλ- 20
 „λων ἀπεχόμενον, οὕτω ἵνα ἐπὶ τὴν ἡμετέραν· καὶ
 „ἂν ἐδήλου πᾶσι, ὥς ἐπὶ Σκύθας ἐλαύνει, καὶ οὐκ
 „ἐπὶ τοὺς ἄλλους. νῦν δὲ ἐπεὶ τε τάχιστα διέβη τήν-
 „δε τὴν ἡπείρον, τοὺς αἰεὶ ἐμποδῶν γινομένους ἡμερῶν-
 „ται πάντας· τοὺς τε δὴ ἄλλους ἔχει ὑπ' ἐωυτῷ Θρησί- 25
 „κας, καὶ δὴ καὶ τοὺς ἡμῖν ἑόντας πλησιοχώρους Γέ-
 119 „τας.“ Ταῦτα Σκυθῶν ἐπαγγελλομένων, ἔβου-

*ciemus. Quid enim aliud facere possimus, si vos
 opem nobis ferre nolueritis? At non idcirco me-
 lius vobiscum agetur: venit enim Persa non ma-
 gis contra nos, quam contra vos; nec nobis sub-
 actis contentus, a vobis abstinebit. Magnum vero
 huius rei testimonium proferimus: nam, si adversus
 nos solos arma movisset Persa, ulciscendae su-
 perioris servitutis causâ, oportebat illum ita no-
 stram invadere terram, ut ab aliis populis absti-
 neret; cunctisque declaraturus erat, adversus Scy-
 thas se ducere exercitum, non adversus alios. Nunc
 vero, ex quo in hanc continentem traiecit, conti-
 nuo, quoscumque obviam habet, perdomat om-
 nes. Sane quidem et reliquos suae potestati subie-
 cit Thracas, et nostros finitimos Getas. (119.)*

λευκτοὶ οἱ βασιλεῖς οἱ ἀπὸ τῶν ἐθνέων ἤκοντες· καὶ
 σφῶν ἐσχίσθησαν αἱ γνώμαι· ὁ μὲν γὰρ Γελωνὸς,
 καὶ ὁ Βουδίνος, καὶ ὁ Σαυρομάτης, κατὰ ταῦτ' ὁ γέ-
 5 γόμενοι, ὑπέδεκοντο Σκύθησι τιμωρῆσθαι· ὁ δὲ Ἀγά-
 θυρσος, καὶ Νευρὸς, καὶ Ἀνδροφάγος, καὶ οἱ τῶν Με-
 λαγχχλαίων καὶ Ταύρων, τὰδε Σκύθησι ὑπεκρίναντο·
 „Εἰ μὲν μὴ ὑμεῖς ἔατε οἱ πρότερον ἀδικήσαντες Πέρ-
 „σας, καὶ ἄρξαντες πολέμου, τούτων δεόμενοι τῶν νῦν
 10 „δέεσθε, λέγειν τε ἂν ἐφαίνεσθε ἡμῖν ὁρᾶν, καὶ ἡμῖς
 „ὑπακούσαντες, ταῦτ' ἂν ὑμῖν ἐπρήσσομεν. νῦν δὲ
 „ὑμεῖς τε ἐς τὴν ἐκείνων ἐσβαλόντες γῆν, ἄνευ ἡμέων,
 „ἐπικρατέστε Περσέων, ὅσον χρόνον ὑμῖν ὁ Θεὸς πα-
 „ρείδου· καὶ ἐκεῖνοι, ἐπὶ σφῶας αὐτοὺς Θεὸς ἐγείρει,
 15 „τὴν ὁμοίην ὑμῖν ἀποδιδούσι. ἡμεῖς δὲ οὔτε τι τότε ἡδι-

Haec quum *Scythae* exposuissent, deliberarunt reges
 qui ex praedictis populis convenerant. Divisae au-
 tem fuerunt eorum sententiae: nam *Gelonus* quidem,
 et *Budinus*, et *Sauromata*, idem sentientes, opem fe-
 rendam *Scythis* receperunt; *Agathyrsus* vero, et *Neu-*
rus, et *Androphagus*, et *Melanchlaenorum Tauro-*
rumque reges, haecce *Scythis* responderunt. Nisi
 vos priores iniuriâ adfecissetis *Persas*, bellique
 fecissetis initium, recte utique videremini precari
 quae precamini, dicereque quae dixistis; et nos
 precibus vestris morem gerentes, eadem (quae hi
 vobis recipiunt) praestituri vobis eramus. Nunc
 vero vos, absque nobis, illorum terram invasisistis,
 et imperium in *Persas*, quamdiu *Deus* vobis per-
 misit, obtinuistis: et illi nunc, ab eodem *Deo* ex-
 citati, paria vobis reddunt. At nos neque tunc

310 HERODOTI HISTOR. IV.

„κῆσαμεν τοὺς ἄνδρας τούτους οὐδὲν, οὔτε νῦν πρότε-
 „ροι πειρησόμεθα ἀδικεῖν. Ἦν μέντοι ἐπὶ καὶ ἐπὶ τὴν
 „ἡμετέραν, ἄρξῃ τε ἀδικέων, καὶ ἡμεῖς οὐ παυσόμεθα.
 „μέχρι δὲ τοῦτο ἴδωμεν, μένομεν παρ' ἡμῶν αὐτοῖσι.
 „ἥκειν γὰρ δοκέομεν οὐκ ἐπ' ἡμέας Πέρσας, ἀλλ' 20
 „ἐπὶ τοὺς αἰτίους τῆς ἀδικίης γενομένους.“

120 Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἐπύλοντο οἱ Σκύθαι, ἐβα-
 λεύοντο ἰδυμαχίην μὲν μηδεμίην ποιέεσθαι ἐκ τοῦ ἐμ-
 Φανέος, ὅτι δὴ σφι οὗτοί γε σύμμαχοι οὐ προσεγί-
 νοντο· ὑπεζιόντες δὲ, καὶ ὑπεξελαύνοντες, τὰ φρέα-
 τα, τὰ παρεξίονεν αὐτοὶ, καὶ τὰς κρήνας συγχχοῦν, τὴν 5
 ποίην τε ἐκ τῆς γῆς ἐκτρίβειν, διχοῦ σφέας διελόντες.
 καὶ πρὸς μὲν τὴν μίην τῶν μοιρέων, τῆς ἐβασίλευε

CXIX. 18. παυσόμεθα nostra de coniect. Alii vulgo πιστόμεθα:
 unus cod. οἰστόμεθα.

*iniuriā ullā adfecimus hos viros, neque nunc prio-
 res iniuriā illos lacescere conabimur. Quod si ta-
 men nostram etiam terram invadere hostis volue-
 rit, et iniuriarum fecerit initium, ne nos quidem
 otiosi sedebimus: donec autem hoc viderimus, do-
 mi manebimus: nec enim contra nos venisse Per-
 sas existimamus, sed contra eos qui iniuriarum
 fuere auctores.*

(120.) Haec ubi ad se relata *Scythae* audiere, de-
 creverunt iustam quidem ex aperto pugnam nullam
 conserere, quoniam hi sibi armorum socii non acce-
 derent; sed, recedentes et armenta retro agentes,
 puteos qua praeterirent et fontes obstruere, herbam-
 que e terra natam adterere, bifariam sese partientes.
 Et alteram quidem partem, quam duceret rex *Scopa-*

334, 42.

- Σκύπαις, προσχωρεῖν Σαυρομάτας· τούτους μὲν δὴ
 ὑπάγειν, ἣν ἐπὶ τούτῳ τράπηται ὁ Πέρσης, ἰθὺ Τα-
 10 ναῖδος ποταμοῦ παρὰ τὴν Μαιῆτιν λίμνην ὑποφεύγον-
 τας· ἀπυλαύνοτός τε τοῦ Πέρσεω, ἐπιόντας διώκειν.
 αὕτη μὲν σφι μίη ἦν μοῖρα τῆς βασιλείης, τεταγμένη
 ταύτην τὴν ὁδὸν ἥπερ εἴρηται. τὰς δὲ δύο τῶν βασι-
 λῆων, τὴν τε μεγάλην, τῆς ἤρχε Ἰδάνθυρος, καὶ τὴν
 15 τρίτην τῆς ἑβασίλευς Τάξακις, συνελθούσας εἰς ταὐτὸ,
 καὶ Γελωτῶν τε καὶ Βουδίνων προσγνωμένων, ἡμέρης
 καὶ τούτους ὁδῷ προέχοντας τῶν Περσέων, ὑπεξάγειν,
 ὑπείκοντας τε καὶ ποιεῦντας τὰ βεβουλευμένα. πρῶτα
 μὲν νυν ὑπάγειν σφέας ἰθὺ τῶν χωρέων τῶν ἀπειπα-
 20 μένων τὴν σφετέρην συμμαχίην, ἵνα καὶ τούτους ἐκπο-
 λεμώσωσι· εἰ δὲ μὴ ἐκόντες γε ὑπέδυσαν τὸν πόλεμον
 τὸν πρὸς Πέρσας, ἀλλ' ἄκοντας ἐκπολεμῶσαι. μετὰ

sis, iunctis Sauromatis, recta versus Tanain fluvium ad Maequin paludem, si huc se converteret Persa, debere retrogredi; et, quando retro duceret rex, illum persequi atque invadere. Haec igitur una pars regni [*id est*, regionum Scytharum] hac via, qua dixi, collocata erat. Duas autem reliquas Scytharum regionum partes, maiorem, cui Idanthysus imperabat, tertiamque cui praeerat rex Taxacis, iunctas inter se et cum Gelonis atque Budinis, similiter, unius diei itinere inter se et Persis interiecto, debere retrogredi, et ea facere quae decreta essent. Hos igitur primum recta versus eorum ditionem recipere sese debere, qui societatem ipsis negassent, quo hos etiam bello implicarent; (ut, qui noluisent sponte fortunam belli subire, inviti bellare cogerentur:) deinde vero

- δὲ τοῦτο, ὑποστρέφειν εἰς τὴν σφετέρην, καὶ ἐπιχει-
 121 ρεῖν, ἣν δὴ βουλευομένοισι δοκέη. Ταῦτα οἱ Σκυῖται
 βουλευσάμενοι, ὑπηντίαζον τὴν Δαρείου στρατιὴν, προ-
 δρόμους ἀποστείλαντες τῶν ἵππῶν τοὺς ἀρίστους. τὰς
 δὲ αἰμάξας, ἐν τῇσί σφι διαιτᾶτο τὰ τέκνα τε καὶ αἱ
 γυναῖκες πᾶσαι, καὶ τὰ πρόβατα πάντα, πλὴν, ὅσα 5
 σφι εἰς φορβὴν ἱκανὰ ἦν, τσαῦτα ὑπολιπόμενοι, τὰ
 ἄλλα ἅμα τῇσι αἰμάξῃσι προέπεμψαν, ἐπιτελάμενοι
 αἰεὶ τὸ πρὸς βορέᾳ ἐλαύνειν. ταῦτα μὲν δὴ προεκομίζετο.
 122 Τῶν δὲ Σκυθῶν οἱ πρόδρομοι ὡς εὗρον τοὺς Πέρ-
 σας ὅσον τε τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπέχοντας ἀπὸ τοῦ
 Ἰστροῦ, οὗτοι μὲν τούτους εὗρόντες, ἡμέρης ὁδῶν προέ-
 χοντες, ἐστρατοπεδεύοντο, τὰ ἐκ τῆς γῆς Φυόμνα
 λεαίνοντες. οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον ἐπιφανεῖσαν τῶν 5
 Σκυθῶν τὴν ἵππον, ἐπήϊσαν κατὰ στίβον αἰεὶ ὑπα-

in suam ditionem sese convertere, et adgredi hostem, si deliberantibus ita videretur. (121.) His ita delibe-
 ratis, *Scythae* exercitui *Darii* obviam sunt progressi,
 praecursoribus praemissis equitibus praestantissimis.
 Plaustra vero, in quibus vitam agebant liberi eorum
 uxoresque, et pecora omnia, praeterquam quot ad
 victum sufficebant, tot relictis, caetera simul cum
 plaustris dimiserunt, dato mandato, ut versus septem-
 trionem continuo agerent. Haec igitur ita in tuto col-
 locabant.

(122.) Antecursores *Scytharum* postquam *Persas*
 repperunt tridui itinere ab Istro progressos, unius
 diei itinere ab illis distantes castra posuerunt; et,
 quidquid progignit terra, id omne comminuerunt.
 Persae vero, ut *Scytharum* equitatum viderunt sibi
 comparentem, vestigia eorum legentes progressi sunt,

γόντων· καὶ ἔπειτα, πρὸς γὰρ τὴν μίην τῶν μοιρέων
 ἴδυσαν, οἱ Πέρσαι ἐδίωκον πρὸς ἧν τε καὶ τοῦ Τα-
 ναΐδος. διαβάντων δὲ τούτων τὸν Τανάιν ποταμὸν, οἱ
 10 Πέρσαι ἐπιδιαβάντες ἐδίωκον· ἐς τὸ τῶν Σαυροματίων
 τὴν χώραν διεξελθόντες, ἀπίκοντο ἐς τὴν τῶν Βουδίνων.
 Ὅσον μὲν δὴ χρόνον οἱ Πέρσαι ἦσαν διὰ τῆς Σκυθι- 123
 κῆς καὶ τῆς Σαυροματίδος χώρας, οἱ δὲ εἶχον οὐδὲν
 σινέεσθαι, ἅτε τῆς χώρας εὐρύσης χέρσου. ἐπεὶ τε δὲ
 ἐς τὴν τῶν Βουδίνων χώραν ἐσέβαλον, ἐνθαῦτα δὴ ἐν-
 5 τυχόντες τῷ ξυλίνῳ τείχεϊ, ἐκλελοιπότες τῶν Βουδί-
 νων, καὶ κακυνωμένου τοῦ τείχεος πάντων, ἐνέπησαν
 αὐτό. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, εἶποντο αἰεὶ τὸ πρόσω κα-
 τὰ στίβον· ἐς ὃ διεξελθόντες ταύτην, ἐς τὴν ἐρήμον ἀπί-
 κοντο. ἡ δὲ ἐρήμος αὕτη ὑπὸ οὐδαμῶν νέμεται ἀνδρῶν,

quum quidem illi continuo retro cederent. Erant autem hi, contra quos iter suum Persae dirigebant, una illa Scytharum pars, quam supra commemoravi; itaque eosdem deinde orientem versus, et versus *Tanain*, sunt persecuti. Et postquam Tanain fluvium hi traiecerunt, Persae item trajecto fluvio eos sunt persecuti; donec, peragrata *Sauromatarum* ditione, in *Budinorum* regionem pervenerunt. (123.) Quamdiu igitur per Scythicam et Sauromatidem terram iter *Persae* faciebant; nihil quod vastare possent repere-
 runt, quippe in arida et inculta terra. Postquam vero *Budinorum* ingressi sunt regionem, ligneam ibi urbem offendentes, a Budinis desertam, et omnibus rebus vacuam, incenderunt. Dum vero hoc agebant, continuo per tritam viam ulterius progrediebantur, donec in terram prorsus desertam pervenerunt. Si-

κέεται δὲ ὑπὲρ τῆς Βουδίνων χώρας, εὐῶσα πλῆθος 10
 ἑπτά ἡμερῶν ὁδοῦ. ὑπὲρ δὲ τῆς ἐρήμου Θυσσαγέται
 αἰκέουσιν· ποταμοὶ δὲ ἐξ αὐτέων τέσσερες μεγάλοι ῥέον-
 τες διὰ Μαιητίων ἐκδιδοῦσι εἰς τὴν λίμνην τὴν καλο-
 μένην Μαιήτιν· τοῖσι οὐνόματα κέεται τάδε, Λύκος,
 124 Ὀαρος, Τάναϊς, Σύργις. Ἐπεὶ ὦν ὁ Δαρεῖος ἦλθε 15
 εἰς τὴν ἐρήμον, παυσάμενος τοῦ δρόμου, ἵδρυσεν τὴν στρα-
 τὴν ἐπὶ ποταμῷ Ὀάρῳ. τοῦτο δὲ ποιήσας, ὀκτὼ τεύ-
 χηα ἐτείχευε μεγάλα, ἴσον αἶψ' ἀλλήλων ἀπέχοντα,
 σταδίους ὡς ἐξήκοντα μάλιστα καὶ τῶν ἔτι εἰς ἐμὰ τὰ 5
 ἐρείττια σῶα ἦν. Ἐν ᾧ δὲ οὗτος πρὸς ταῦτα ἐτράπετο,
 οἱ διωκόμενοι Σκύθαι περιελθόντες τὰ κατύπερθε, ὑπέ-
 στρεφον εἰς τὴν Σκυθικὴν. ἀφανισθέντων δὲ τούτων τὸ

CXXIII. 15. Σύργις. *Alibi apud Nostrum Ὑργις, et sic h. l.*
ed. Schaeff.

tum est autem hoc desertum, a nullis prorsus homi-
 nibus habitatum, supra Budinorum regionem, patet-
 que in septem dierum iter. Super eo deserto habitant
Thyssagetae: quorum ex terra quatuor exeunt mag-
 na flumina, quae postquam per Maeotas fluxere, in
 Macotin paludem, quae vocatur, sese exonerant: no-
 mina horum fluminum sunt *Lycus*, *Oarus*, *Tanais*,
Syrgis. [sive, *Hyrgis*.] (124.) *Darius*, postquam
 in desertum pervenit, omisso cursu, ad flumen *Oa-*
rum stativa habuit: ac per id tempus octo magna
 castella munivit, paribus intervallis a se invicem
 distantia, sexaginta circiter stadia; quorum mea etiam
 nunc aetate superfuerunt ruinae. Dum ille in his
 erat occupatus, interim *Scythae*, quos erat persecu-
 tus, circumitis locis superioribus, in Scythiam sunt

παράπαν, ὡς οὐκέτι ἐφαιτάζοντο σφι, αὐτῶ δὲ ὁ Δα-
 10 ρῖος τείχεα μὲν ἐκῶα ἡμέρῃα μετῆκε· αὐτὸς δὲ ὑπο-
 στρέψας ἤϊε πρὸς ἐσπέρην δοκίαν τούτους τε πάντας
 τοὺς Σκύθας εἶναι, καὶ πρὸς ἐσπέρην σφέας φεύγειν.

Ἐλαύνων δὲ τὴν ταχίστην τὸν στρατὸν, ὡς ἐς τὴν 125
 Σκυθικὴν ἀπίκητο, ἐνέκυρσε ἀμφοτέρῃσι τῇσι μοίρῃσι
 τῶν Σκυθέων· ἐντυχὼν δὲ, εἰδὼκε ὑπὸ κίβροντας ἡμέ-
 ρης ὁδῶ. καὶ, οὐ γὰρ αἰεὶ ἐπὶ τῷ ὁ Δαρῖος, οἱ Σκύ-
 5 θαι κατὰ τὰ βεβουλευμένα ὑπέφευγον ἐς τῶν ἀπυ-
 παμένων τὴν σφετέρην συμμαχίην· πρώτην δὲ, ἐς τῶν
 Μελαγχλαίων τὴν γῆν. ὡς δὲ ἐσβαλόντες τούτους
 ἐτάραξαν οἱ τε Σκύθαι καὶ οἱ Πέρσαι, κατηγύοντο οἱ
 Σκύθαι ἐς τῶν Ἀνδροφάγων τοὺς χώρους. ταραχθέν-

reversi. Qui quum prorsus ex conspectu essent re-
 moti, nec usquam amplius comparerent, ita *Darius*,
 castellis illis imperfectis relictis, retrogressus est, iti-
 nere ad occidentem converso. Putabat enim, hos esse
 universos *Scythas*, et occidentem versus profugere.

(125.) Magnis itineribus cum exercitu profectus
Darius, ut in Scythicam terram pervenit, incidit in
 iunctas duas alteras *Scytharum* partes: quas ibi na-
 ctus, persecutus est ita, ut illi, sese recipientes, sem-
 per unius diei itinere ipsum antecederent. Quumque
 instare eis *Darius* non intermitteret, *Scythae*, ut ini-
 tio decreverant, in illorum regum ditionem se rece-
 perunt, qui armorum societatem illis negaverant; et
 primum quidem in Melanchlaenorum terram. Quos
 quum tumultu replerent et *Scythae* et *Persae*, ter-
 ram illorum ingressi; mox in *Androphagorum* regio-
 nem *Scythae* illis praeiverunt: et horum quoque

316 HERODOTI HISTOR. IV.

των δὲ καὶ τούτων, ὑπῆγον ἐπὶ τὴν Νευρίδα. ταρασ- 10
 σομένων δὲ καὶ τούτων, ἦσαν ὑποφεύγοντες οἱ Σκύ-
 θαι εἰς τοὺς Ἀγαθύρσους. Ἀγαθύρσοι δὲ ὀρέοντες καὶ
 τοὺς ὁμούρους φεύγοντας ὑπὸ Σκυθίων, καὶ τεταρα-
 γμένους, πρὶν ἢ σφί ἐμβαλέειν τοὺς Σκύθας, πέμ-
 ψαντες κήρυκα, ἀπηγόρευον Σκύθῃσι μὴ ἐπιβαίνειν 15
 τῶν σφετέρων οὖρων· προλέγοντες ὡς, εἰ περὶήσονται
 ἐσβαλόντες, σφίσι πρῶτα διαμαχήσονται. Ἀγαθύρ-
 σοι μὲν προείπαντες ταῦτα, ἐβοήθειον ἐπὶ τοὺς οὖρους,
 ἐρύκειν ἐν νῶ ἔχοντες τοὺς ἐπιόντας. Μελαγχλαῖνοι δὲ
 καὶ Ἀνδροφάγοι καὶ Νευροὶ, ἐσβαλόντων τῶν Περ- 20
 σίαν ἅμα Σκύθῃσι, οὔτε πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο, ἐπι-
 λαβόμενοί τε τῆς ἀπειλῆς, ἔφευγον αἰεὶ τὸ πρὸς βορέῳ
 εἰς τὴν ἔρημον τεταραγμένοι· οἱ δὲ Σκύθαι εἰς μὲν τοὺς
 Ἀγαθύρσους οὐκέτι, ἀπείπαντας, ἀπικνόντο· οἱ δὲ ἐκ

rebus perturbatis, in Neuridem terram se receperunt:
 denique, his concussis, Agathyrso Scythae subter-
 fugientes petivere. *Agathyrsi*, finitimos fugere vi-
 dentes et exagitatos a Scythis, praecone misso, prius-
 quam suam ditionem *Scythae* invaderent, edixerunt
 illis, intra fines suos ne pedem ponerent: praedixe-
 runtque, si invadere conarentur, secum prius fore
 armis decertandum. His per praeconem praedictis,
 ad fines suae ditionis praesto fuerunt, constitutum
 habentes prohibere invadentes. Melanchlaeni vero et
 Androphagi et Neuri, Persis simul cum Scythis ir-
 rumpentibus, ne fortunâ quidem armorum tentatâ,
 obliti minarum, continuo ulterius in desertum ter-
 riti turbatique profugerant. *Scythae* vero, ab Aga-
 thyrso prohibiti, horum ditionem iam non sunt in-

25 τῆς Νευρίδος χώρας εἰς τὴν σφετέρην κατηγέοντο τοῖσι Πέρσῃσι.

Ὡς δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγένετο, καὶ οὐκ ἐπαύετο, 126
πέμψας Δαρεῖος ἱππία παρὰ τὸν Σκυθῆαν βασιλῆα
Ἰδάνθυρσον, ἔλεγε τάδε· „Δαιμόνιε ἀνδρῶν, τί Φεύ-
„γεις αἰεὶ, ἐξόν τοι τῶνδὲ τὰ ἕτερα ποιεῖν; εἰ μὲν
5 „γὰρ ἀξιοχρεὸς δοκέεις εἶναι σεαυτῷ, τοῖσι ἐμοῖσι πρή-
„γμασι ἀντιωθῆναι, σὺ δὲ στάς τε καὶ παυσάμενος
„πλάνης μάχεσθαι· εἰ δὲ συγγινώσκεις εἶναι ἥσσαν,
„σὺ δὲ καὶ οὕτω παυσάμενος τοῦ δρόμου, δισπότη
„τῷ σῷ δῶρα φέρων γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἔλθῃ εἰς λό-
„γους.“ Πρὸς ταῦτα ὁ Σκυθῆαν βασιλεὺς Ἰδάνθυρ- 127
σος ἔλεγε τάδε· „Οὕτω τὸ ἐμὸν ἔχει, ὦ Πέρσα· ἐγὼ
„οὐδένα κω ἀνθρώπων δέσας ἔφυγον, οὔτε πρότερον,
„οὔτε νῦν σε Φεύγω· οὐδέ τι νεώτερόν εἰμι ποιήσας νῦν

gressi, sed ex Neuride terra in suam Persis praei-
verunt.

(126.) Ita quum tempus extraheretur, neque finis ullus adpareret, *Darius*, misso ad Idanthyrsum *Scytharum* regem equite, haec ei dixit: *Male feriate homo, cur fugis semper, cum tibi liceat duorum utrum libuerit facere? Quod si enim satis virium tibi videris habere ad resistendum meis rebus, siste gradum, et desinens vagari pugnam committe. Sin tibi conscius es esse inferior, etiam sic vagari desine; et domino tuo dona ferens terram et aquam, in colloquium veni.* (127.) Ad haec *Scytharum* rex Idanthyrsus haec respondit: *Ita mihi res habet, Persa: equidem nullum umquam hominem metuens fugi, nec ante hoc tempus, nec nunc te fu-*

„ἢ καὶ ἐν εἰρήνῃ ἐώθεα ποιεῖν. ὅ τι δὲ οὐκ αὐτίκα μά- 5
 „χομαί τοι, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω. ἡμῖν οὔτε ἄστυα,
 „οὔτε γῆ πεφυτευμένη ἐστὶ, τῶν πέρι δέισαντες μὴ
 „ἀλώῃ ἢ καρῇ, ταχύτερον συμμίσγοιμεν ἂν ἐς μάχην
 „ὑμῖν. Εἰ δὲ θεοὶ πάντως ἐς τοῦτο κατὰ τάχος ἀπι-
 „κνέσθαι, τυγχάνουσι ἡμῖν ἐόντες τάφοι πατρῷοι, 10
 „Φέρετε, τούτους ἀνευρόντες, συγχέειν πειράσθε αὐτούς·
 „καὶ γνώσεσθε τότε, εἴτε ὑμῖν μαχησόμεθα περὶ τῶν
 „τάφων, εἴτε καὶ οὐ μαχησόμεθα. πρότερον δὲ, ἢ μὴ
 „ἡμέας λόγος αἰρῇ, οὐ συμμίζομέν τοι. ἀμφὶ μὲν
 „μάχῃ τοσαῦτα εἰρήσθω. Δεσπότας δὲ ἐμούς Δία τε 15
 „ἐγὼ νομίζω, τὸν ἐμὸν πρόγονον, καὶ Ἰστίην τὴν Σκυ-
 „θέων βασιλίστιαν, μούνοὺς εἶναι. Σοὶ δὲ ἀντὶ μὲν δαί-
 „ρων γῆς τε καὶ ὕδατος, δῶρα πέμψω τοιαῦτα οἷά

gio. Neque nunc novum quidpiam facio, aut aliud,
 quam quod in pace facere adsuevi. Quid sit vero
 quod non continuo pugnam tecum committam, id
 quoque tibi declarabo. Nec oppida sunt nobis, nec
 culta arva, quibus metuentes ne capiantur aut va-
 stentur, properemus pugnam vobiscum conserere.
 Sin cupis quamprimum eo venire; sunt nobis pa-
 tria sepulcra: agite, haec indagate, et reperta dis-
 turbare tentate; tunc cognoscetis, utrum pro se-
 pulcris pugnaturo simus vobiscum, an non pugna-
 turo. Prius vero, quam nobis ratio suaserit, pug-
 nam tecum non conseremus. Et haec quidem de
 pugna dicta sunt. Dominos autem meos solos du-
 co esse Iovem, meum progenitorem, et Vestam,
 Scytharum reginam. Tibi autem, loco terrae et
 aquae quae tu dona postulas, ea dona mittam quae

„σὺ πρέπει ἐλθεῖν· ἀπὶ δὲ τοῦ ὅτι δεσπότης ἔφησας
20 „εἶναι ἐμὸς, κλαίειν λέγω.“ (Τοῦτό ἐστι ἡ ἀπὸ Σκυ-
θίων ῥῆσις.) Ὁ μὲν δὲ κῆρυξ οἰχάκει ἀγγελέων ταῦ-
τα Δαρείῳ.

Οἱ δὲ Σκυθίαν βασιλῆες, ἀκούσαντες τῆς δουλο- 128
σύνης τὸ οὐνομα, ἐργῆς ἐπλήσθησαν. τὴν μὲν δὲ μετὰ
Σαυροματίων μοίρην ταχθεῖσαν, τῆς ἤρχε Σκώπασις,
πέμπουσι, Ἰῶσι κελεύοντες εἰς λόγους ἀπικέσθαι τοῦ-
5 ταισι, οἱ τὸν Ἰστρον ἐξευγμένον ἐφρούρειον· αὐτῶν δὲ τοῖσι
ὑπολειπομένοισι ἔδοξε πλανᾶν μὲν μηκέτι Πέρσας, σῆ-
τα δὲ ἐκάστοτε ἀναιρεομένοισι ἐπιτίθεσθαι. νωμῶντες
ὦν σῆτα ἀναιρεομένους τοὺς Δαρείου, ἐποίουν τὰ βεβου-
λουμένα. ἡ μὲν δὲ ἵππος τὴν ἵππον αἰεὶ τρέπεισκε ἡ τῶν
10 Σκυθίων· οἱ δὲ τῶν Περσίων ἱππῶται Φεύγοντες ἐσέ-

*ad te mitti decet. Pro eo vero, quod dominum te
meum esse dixisti, in malam rem te iubeo abi-
re.* (Hoc est, quod vulgo dicunt, *Scythicum dictum.*)
Istud igitur responsum praeco ad *Darium* retulit.

(128.) Reges vero *Scytharum*, audito servitutis
nomine, iram non tenuere. Igitur illud suorum ag-
men, cui iuncti *Sauromatae* erant, quod sub *Scop-
asis* erat imperio, ad *Istrum* mittunt, dato man-
dato ut *Ionibus* in colloquium veniant his, qui pon-
tem in *Istro* positum custodiebant. Eis vero qui re-
linquebantur placuit, non amplius circumducere *Persas*;
sed, quoties cibum caperent, de improvise in eos
impetum facere. Observantes igitur illos cibum ca-
pientes, quae decreverant, exsequebantur. Et equi-
tatum quidem constanter in fugam vertebat *Scytharum*
equitatus; et *Persarum* equites fugā in pedites in-

πηκτον εἰς τὸν πεζόν. ὁ δὲ πεζὸς ἂν ἐπικούρει· οἱ δὲ
 Σκύθαι ἐσαράξαντες τὴν ἵππον, ὑπέστρεφον, τὸν πε-
 ζὸν φοβεόμενοι. ἐποιεῦντο δὲ καὶ τὰς νύκτας παραπλη-
 129 σίας προσβολὰς οἱ Σκύθαι. Τὸ δὲ τοῖσι Πέρσῃσι τε
 ἦν σύμμαχον, καὶ τοῖσι Σκύθῃσι ἀντίξουν, ἐπιτιθεμέ-
 νοις τῷ Δαρείῳ στρατοπέδῳ, θῶμα μέγιστον ἐρέω·
 τῶν τε ὄνων ἢ Φωνῇ, καὶ τῶν ἡμίονων τὸ εἶδος. οὔτε γὰρ
 ὄνον οὔτε ἡμίονον γῇ ἢ Σκυθικῇ φέρει, ὥς καὶ πρότερον 5
 μοι δεδήλωται· οὐδὲ ἔστι ἐν τῇ Σκυθικῇ πάσῃ χώρῃ τὸ
 παράπαν οὔτε ὄνος, οὔτε ἡμίονος, διὰ τὰ ψύχρα. ὑβρί-
 ζοντες ὦν οἱ ὄνοι ἐτάρασσον τὴν ἵππον τῶν Σκυθίων·
 πολλάκις δὲ, ἐπιλαυνόντων ἐπὶ τοὺς Πέρσας, μεταξὺ
 ὅπως ἀκούσειαν οἱ ἵπποι τῶν ὄνων τῆς Φωνῆς, ἐταράσ- 10
 στοντό τε ὑποστρεφόμενοι, καὶ ἐν θῶματι ἔσκον, ὁρᾷ
 ἰστάντες τὰ ὦτα· ἅτε οὔτε ἀκούσαντες πρότερον Φωνῆς

cidebant. Tum vero suppetias veniebat peditatus: et
 Scythae, postquam equites hostium in pedites reiece-
 rant, recedebant, peditatum metuentes. Similes vero
 impressiones noctu etiam Scythae faciebant. (129.)
 Erat tunc Persis utilis, Scythiis vero inimica, Darii
 castra adgredientibus, res dictu mira admodum; nempe
vox asinorum, et mulorum species. Etenim nec
 asinum nec mulum fert Scythica terra, quemadmo-
 dum supra etiam demonstratum est: nec est om-
 nino in universa Scythica regione aut asinus aut mu-
 lus, propter frigora. Igitur lascivientes asini terri-
 tabant equitatum Scytharum: saepeque, dum in Per-
 sas impetum faciebant Scythae, equi audientes in-
 terim vocem asinorum, consternati avertabantur, et
 mirabundi erigebant aures, ut qui nunquam antea

337. 90.
τοιαύτης, οὔτε ἰδόντες τὸ εἶδος. ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ συμ-
κρόν τι ἐφέροντο τοῦ πολέμου.

Οἱ δὲ Σκύθαι, ὅπως τοὺς Πέρσας ἴδοιεν τεθορυβη- 130
μένους, ἵνα παραμένοιν τε ἐπὶ πλέω χρόνον ἐν τῇ Σκυ-
θικῇ, καὶ παραμένοντες ἀνιώατο, τῶν πάντων ἐπιδευέες
έόντες, ἐποίευν τοιαῦδε. ὅπως τῶν προβάτων τῶν σφετέ-
5 ρων αὐτῶν καταλίποιν μετὰ τῶν νομέων, αὐτοὶ ἂν
ὑπέξήλαυνον εἰς ἄλλον χώρον· οἱ δὲ ἂν Πέρσαι ἐπελ-
θόντες ἐλάβεσκον τὰ πρόβατα, καὶ λαβόντες, ἐπή-
ροnton ἂν τῷ πεποιημένῳ. Πολλάκις δὲ τοιοῦτου γίνο- 131
μένου, τέλος Δαρειῶς τε ἐν ἀπορίῃσι εἶχετο· καὶ οἱ Σκυ-
θέων βασιλεῖς μαθόντες τοῦτο, ἐπέμπον κήρυκα, δῶ-
ρα Δαρειῶν φέροντα, ὄρνιθά τε, καὶ μῦν, καὶ βάρτρα-
5 χον, καὶ οἷστους πέντε. Πέρσαι δὲ τὸν φέροντα τὰ δῶ-

vel vocem talem audivissent, vel speciem vidissent.
Et haec quidem res paucillum quidpiam ad belli
fortunam conferebat.

(130.) *Scythae* quum subinde magnos motus fieri
in castris Persarum [veluti reditum parantium] ob-
servarent; quo illi diutius in Scythia manerent, ibi-
que manentes penuriâ rerum omnium premerentur,
hocce fecerunt. De pecoribus suis idemtidem non-
nulla cum pastoribus relinquebant, et ipsi se retro in
alium locum paulisper recipiebant. Tum *Persae*, im-
petu facto, capiebant pecora, et praedâ factâ exulta-
bant. (131.) Id quum saepius fieret, ad extremum
Darius, quid consilii caperet, incertus haerebat. Quod
ubi animadverterunt *Scytharum* reges, praeconem
ad eum miserunt dona ferentem, avem et murem et
ranam et quinque sagittas. Haec adferentem dona

322 HERODOTI HISTOR. IV.

ρα ἐπειρώτεον τὸν νόον τῶν διδομένων· ὁ δὲ οὐδὲν ἔφη
 οἱ ἐπεστάλθαι ἄλλο ἢ δόντα τὴν ταχίστην ἀπαλλάσ-
 σισθαι· αὐτοὺς δὲ τοὺς Πέρσας ἐκέλευε, εἰ σοφοὶ εἴσι,
 γῶναι τὸ ἐθέλει τὰ δῶρα λέγειν. ταῦτα ἀκούσαντες
 132 οἱ Πέρσαι, ἐβουλεύοντο. Δαρείου μὲν νυν ἡ γνώμη
 ἦν, Σκύθας ἐαυτῷ δίδοναι σφέας τε αὐτοὺς, καὶ γῆν
 τε καὶ ὕδωρ· εἰκάζων τῇδε, ὡς μῦς μὲν ἐν γῇ γίνεται,
 καρπὸν τὸν αὐτὸν ἀνθρώπῳ σιτεόμενος· βᾶτραχος δὲ
 ἐν ὕδατι· ὄρνις δὲ μάλιστα ἔοικε ἵππῳ· τοὺς δὲ οἰστοὺς, 5
 ὡς τὴν ἐωυτῶν ἀλκὴν παραδιδούσι. αὕτη μὲν Δαρείῳ
 ἡ γνώμη ἀπεδέδεκτο. Συνεστήκει δὲ ταύτῃ τῇ γνώμῃ
 ἡ Γοβρύεω, τῶν ἀνδρῶν τῶν ἑπτὰ ἐνός, τῶν τὸν Μά-
 γον κατελόντων, εἰκάζοντος τὰ δῶρα λέγειν· „Ἦν μὴ
 „ὄρνιθες γενόμενοι ἀναπτῆσθε εἰς τὸν οὐρανόν, ὦ Πέρ- 10

interrogarunt *Persae*, quanam esset mens mittent-
 tium; et ille respondit, *nihil aliud sibi mandatum*
fuisse, nisi ut his datis quamprimum abiret: ip-
sos autem Persas, si sapientes essent, cognoscere
iussit, quidnam ista dona significarent. Quo audito
 responso, consultabant inter se *Persae*. (132.) Et
Darii quidem sententia erat, Scythas sese et terram
 et aquam ipsi tradere: id quod inde colligebat, quod
 mus in terra viveret, eodem fructu atque homo ve-
 scens, rana vero in aqua viveret, avis autem similis
 admodum esset equo; denique tela illos tradere, tam-
 quam suam fortitudinem. Hanc *Darius* sententiam
 dixerat. Cui opposita erat *Gobriæ* sententia, unius
 e septem viris qui Magos oppresserant. Is coniecta-
 bat, dona illa haec significare: *Nisi aves facti, ó*
Persae, in coelum evolaveritis, aut in mures con-

„σαι, ἢ μῦς γενόμενοι κατὰ τῆς γῆς καταδύητε, ἢ
„βάτραχοι γενόμενοι εἰς τὰς λίμνας ἐσκηδήσητε, οὐκ
„ἀπονοστήσετε ὀπίσω, ὑπὸ τῶνδ' ἐπὶ τῶν τοξυμάτων βαλ-
„λόμενοι.“ Πέρσαι μὲν δὴ οὕτω τὰ δῶρα εἶκαζον.

Ἡ δὲ Σκυθέων μὴ μοῖρα ἢ ταχθεῖσα πρότερον μὲν 133
παρὰ τὴν Μαιῆτιν λίμνην Φρουρεῖν, τότε δὲ ἐπὶ τὸν
Ἰστρὸν Ἰῶσι εἰς λόγους ἐλθεῖν, ὡς αἰπύκετο ἐπὶ τὴν γέ-
Φυραν, ἔλεγε τάδε· „Ἄνδρες Ἴωνες, ἐλευθερίην ὑμῖν
5 „ἤκομαν Φέροντες, ἥπερ γε ἐθέλητε ἰσακούειν. πυν-
„θανόμεθα γὰρ, Δαρεῖον ἐντείλασθαι ὑμῖν, ἐξήκοντα
„ἡμέρας μόνας Φρουρήσαντας τὴν γέφυραν, αὐτοῦ
„μὴ παραγνομένου ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἀπαλλάσ-
„σασθαι εἰς τὴν ὑμετέραν. νῦν ὦν ὑμεῖς τάδε ποιῶντες,
10 „ἐκτὸς μὲν ἴσασθε πρὸς ἐκαίνου αἰτίης, ἐκτὸς δὲ πρὸς
„ἡμέων τὰς προκειμένας ἡμέρας παραμείναντες, τὸ

*versi subeatīs terram, aut ut ranae in paludes in-
silieritis, salvi hinc non revertemini, hisce sagit-
tis confixi. In hunc igitur modum dona illa Persae
interpretabantur.*

(133.) Interim una illa *Scytharum* pars, cui antea
mandatum fuerat, ut ad Maeotidem paludem custo-
diam agerent, nunc vero, ut *Ionibus ad Istrum* in
colloquium venirent, ubi ad pontem pervenere, haec
ad eos verba fecerunt: *Viri Iones, venimus liberta-
tem vobis adferentes, si quidem audire nos volue-
ritis. Cognovimus enim, mandasse vobis Darium,
nonnisi sexaginta dies custodire pontem, hisque
elapsis, si intra id tempus ille non adfuerit, in
patriam vestram abire. Nunc igitur, si hoc quod
vobis edicimus feceritis, extra culpam et apud*

324 HERODOTI HISTOR. IV.

„ἀπὸ τούτου ἀπαλλάσσεσθε.“ Οὔτοι μὲν νυν, ὑπο-
δεξαμένων Ἰώνων ποιήσιν ταῦτα, ἐπίσω τὴν ταχίστην
ἐπιέγοντο.

- 134 Πέρσῃσι δὲ, μετὰ τὰ δῶρα τὰ ἐλθόντα Δαρείῳ,
αὐτῆτάχθησαν οἱ ὑπολειφθέντες Σκύθαι πεζῶ καὶ ἵπ-
ποισι, ὡς συμβαλέοντες. τεταγμένοισι δὲ τοῖσι Σκύ-
θῃσι λαγὸς ἐς τὸ μέσον διῆξε· τῶν δὲ ὡς ἕκαστοι ὥρεον
τὸν λαγόν, ἐδίωκον. ταραχθέντων δὲ τῶν Σκυθῶν, καὶ 5
βοῇ χρωμένων, εἶρετο ὁ Δαρεῖος τῶν ἀντιπολεμίων τὸν
Θόρυβον· πυθόμενος δὲ σφίεας τὸν λαγόν διώκοντας,
εἶπε ἄρα πρὸς τοῦσπερ ἐώθει καὶ τὰ ἄλλα λέγων·
„Οὔτοι ἄνδρες ἡμέων πολλὸν καταφρονέουσιν· καὶ μοι
„νῦν φαίνεται Γοβρύης εἶπαι περὶ τῶν Σκυθικῶν δῶ- 10
„ρων ὀρθῶς. ὡς ὦν οὕτως ἤδη δεκόντων καὶ αὐτῶ μοι

*illum eritis, et apud nos: ad constitutum diem
manete, eoque elapso discedite. Haec quum se fa-
cturos Iones essent polliciti, ocyus illi retro se pro-
ripuerunt.*

(134.) Reliqui *Scythae*, postquam dona, quae di-
ximus, ad Darium miserant, instructis peditibus equi-
tibusque in aciem sunt progressi, tamquam praeli-
um commissuri. Quibus iam in acie stantibus, quum
forte lepus in medium prosiluisset, ut quisque lepo-
rem conspexit, ita eum persequi coepit. Turbatis ita-
que illorum ordinibus, et orto clamore, caussam
Darius quaesivit huius tumultus, qui apud hostes
ortus esset. Quos ubi comperit leporem persequi,
dixit ad hos cum quibus et aliās communicare ser-
mones consueverat: *Nimum nos hi viri contem-
nunt: ac mihi nunc plane videtur, de Scythicis*

„ἔχειν, βούλῃς ἀγαθῆς δεῖ, ὅπως ἀσφαλῶς ἡ κομι-
„δῇ ἡμῖν ἔσται τὸ ὀπίσω.“ Πρὸς ταῦτα Γοβρύης εἶπε·
„ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ σχεδὸν μὲν καὶ λόγῳ ἠπιστάμην
15 „τούτων τῶν ἀνδρῶν τὴν ἀπορίην· ἐλθὼν δὲ, μᾶλλον
„ἐξέμαθον, ὁρέων αὐτοὺς ἐμπαίζοντας ἡμῖν. Νῦν ὦν
„μοι δοκεῖ, ἐπὴν τάχιστα νῦν ἐπέλθῃ, ἐκκαύσαντας
„τὰ πυρὰ, ὥς καὶ ἄλλοτε εἰώθαμεν ποιεῖν, τῶν στρα-
„τιωτῶν τοὺς ἀσθενεστάτους ἐς τὰς τάλαιπυρίας ἐξα-
20 „πατήσαντας, καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσαντας,
„ἀπαλλάσσειν, πρὶν ἢ καὶ ἐπὶ τὸν Ἴστρον ἰθῦσαι
„Σκύθας λύσοντας τὴν γέφυραν, ἢ καὶ τι Ἴωσι δό-
„ξαι τὸ ἡμέας οἷόν τε ἔσται ἐξεργάσασθαι.“ Γοβρύης
μὲν ταῦτα συνεβούλευε. Μετὰ δὲ, νῦν τε ἐγένετο, 135
καὶ Δαρεῖος ἐχρᾶτο τῇ γνώμῃ ταύτῃ. τοὺς μὲν καμα-

*donis recte Gobryam iudicasse. Quoniam igitur
me quoque iudice haec ita se habent, bono consi-
lio opus est, quo tutus nobis hinc sit receptus.
Ad haec Gobryas: Rex, inquit, mihi quidem satis
etiam auditu cognita erat horum hominum pau-
pertas: nunc vero, postquam in eorum terram ad-
veni, magis etiam cognovi, videns quo pacto nos
ludibrio habeant. Itaque mihi sic faciendum vide-
tur: quamprimum nox aderit, incensis ignibus
sicut aliàs facere consuevimus, deceptis eis ex mi-
litibus qui ad tolerandos labores nimis infirmi
sunt, et adligatis asinis omnibus, hinc abeundum,
priusquam aut Scythae ad Istrum pergant pontem
rescissuri, aut Iones etiam consilium aliquod,
quod nos perdat, capiant. Haec Gobryas suasit.
(135.) Deinde, ut nox adfuit, eodem consilio Da-*

τηρούς τῶν ἀνδρῶν, καὶ τῶν ἦν ἐλάχιστος ἀπολλυμέ-
νων λόγος, καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσας, κατέ-
λιπε αὐτοῦ ταύτη ἐν τῷ στρατοπέδῳ. κατέλιπε δὲ 5
τούς τε ἄνους καὶ τοὺς ἀσθενέας τῆς στρατιῆς, τῶνδὲ
εἵνεκεν ἵνα οἱ μὲν ὄνοι βοὴν παρέχωνται· οἱ δὲ ἄνθρω-
ποι ἀσθενεῖς μὲν εἵνεκεν κατελίποντο, προφάσιος δὲ
τῆσδε δηλαδὴ, αὐτὸς μὲν σὺν τῷ καθαρῷ τοῦ στρατοῦ
ἐπιβήσεσθαι μέλλοι τοῖσι Σκύθῃσι, οὗτοι δὲ τὸ στρα- 10
τόπεδον τοῦτον τὸν χρόνον βυόιατο. ταῦτα τοῖσι ὑπολει-
πομένοισι ὑποβέμενος ὁ Δαρεῖος, καὶ πυρὰ ἐκκαύσας,
τὴν ταχίστην ἐπέειπε ἐπὶ τὸν Ἰστρον. οἱ δὲ ὄνοι, ἐρη-
μωθέντες τοῦ ὁμίλου, οὕτω μὲν δὴ μᾶλλον πολλῶ
ἦσαν τῆς Φωνῆς· ἀκούσαντες δὲ οἱ Σκύθαι τῶν ὄνων, 15
136 πᾶν χυ κατὰ χώρην ἤλπιζον τοὺς Πέρσας εἶναι. Ἡμέ-

CXXXV. 9. αὐτὸς μὲν. ὡς αὐτὸς μὲν *ed. Reiz. ex probabili
coniect.*

r^{ius} usus est. Morbosos ex militibus, et quorum iac-
turam minimi faciebat, asinos item omnes religa-
tos, in castris quo loco erant reliquit. Reliquit autem
et asinos et infirmos milites hac caussa, ut asini cla-
morem tollerent: homines autem, infirmitatis qui-
dem caussa relinquebantur; sed species nempe prae-
tendebatur, regem cum flore exercitus de impro-
viso adgressurum esse *Scythas*, et hos interim debere
castra tueri. Hoc postquam eos qui relinquebantur
monuit *Darius*, incensis ignibus, quamprimum ad
Istrum redire properavit. Tum vero asini, procul
a coetu cui adsueverant relictī, multo tumultuosiore
ruditione edebant; quo audito *Scythae* prorsus existi-
marunt, suo loco mansisse Persas. (136.) Orta luce,

ρης δὲ γενομένης, γινόντες οἱ ὑπολειφθέντες ὡς προεδο-
μένοι εἶν ὑπὸ Δαρείου, χεῖράς τε προετίνοντο τοῖσι
Σκύθῃσι, καὶ ἔλεγον τὰ κατήκοντα. οἱ δὲ αἷς ἤκου-
5 σαν ταῦτα, τὴν ταχίστην συστραφέντες, αἱ τε δύο
μοῖραι τῶν Σκυθῶν καὶ ἡ μίη, Σαυρομάται τε καὶ
Βουδῖνοι καὶ Γελωνοὶ, ἐδίωκον τοὺς Πέρσας ἰθὺ τοῦ
Ἰστρου. ἅτε δὲ τοῦ Περσικοῦ μὲν τοῦ πολλοῦ ἔόντες
πεζοῦ στρατοῦ, καὶ τὰς ὁδοὺς οὐκ ἐπισταμένου, ὥστε
10 οὐ τετμημένων τῶν ὁδῶν τοῦ δὲ Σκυθικοῦ, ἰππότῃω,
καὶ τὰ σύντομα τῆς ὁδοῦ ἐπισταμένου· ἀμαρτόντες
ἀλλήλων, ἔφθασαν πολλῶ οἱ Σκύθαι τοὺς Πέρσας
ἐπὶ τὴν γέφυραν ἀπικόμενοι. Μαθόντες δὲ τοὺς Πέρ-
σας οὐκ ἄπυγμένους, ἔλεγον πρὸς τοὺς Ἴωνας ἔον-
15 τας ἐν τῇσι νηυσί· „Ἄνδρες Ἴωνες, αἱ τε ἡμέραι ὑμῶν
„τοῦ ἀριθμοῦ διοίχῃται· καὶ οὐ ποιέετε γὰρ δίκαια, ἔτι

qui relicti erant, proditos se esse intelligentes a *Da-
rio*, manus ad *Scythas* tendebant, ea quae par erat
dicentes. Quibus illi auditis, propere collectis copiis
omnibus, et duo illa quae diximus iuncta Scytharum
agmina, et unum tertium, et Sauromatae et Budini
et Geloni, simul omnes persecuti sunt Persas, recta
versus Istrum directo itinere. At, quum maior pars
Persici exercitus pedestris esset, nec itinerum esset
peritus, utpote viis non tritis, Scythicus autem exer-
citus esset equestris, et compendiorum itineris gna-
rus; accidit, ut a se invicem aberrarent, et multo
prius *Scythae*, quam Persae, ad pontem pervenirent.
Qui ubi cognoverunt, nondum advenisse Persas,
Ionibus, qui in navibus erant, haecce dixere: *Viri
Iones, dierum numerus vobis praeteriit: itaque*

„παράμενοντες. ἀλλ', ἐπεὶ πρότερον διμαίνοντες ἐμέ-
 „πετε, τῶν λύσαντες τὸν πόρον, τὴν ταχίστην ἄπιτε
 „χαίροντες ἐλεύθεροι, θεοῖσι τε καὶ Σκυθήσι εἰδότες
 „χάρειν. τὸν δὲ πρότερον ἔοντα ὑμῶν δεσπότην ἡμεῖς 20
 „παρασπασόμεθα οὕτω, ὥστε ἐπὶ μηδαμῶς ἔτι ἀνθρώ-
 „πους αὐτὸν στρατεύσασθαι,“

- 137 Πρὸς ταῦτα οἱ Ἴωνες ἐβουλεύοντο. Μιλτιάδεω μὲν
 τοῦ Ἀθηναίου, στρατηγέοντος καὶ τυραννέοντος Χερσο-
 νησιτίαν τῶν ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἦν γυνὴ, πείθεσθαι
 Σκυθήσι, καὶ ἐλευθεροῦν Ἰωνίην· Ἰστιαίου δὲ τοῦ Μι-
 λησίου ἐναντὶ ταύτῃ, λέγοντος „ὥς τῶν μὲν διὰ Δα- 5
 ρεῖον ἕκαστος αὐτέων τυραννεύει πόλιος· τῆς Δαρείου δὲ
 δυνάμιος κατατρεβείσης, οὔτε αὐτὸς Μιλησίαν οἶός τε
 ἔσται ἄρχειν, οὔτε ἄλλον οὐδένα οὐδαμῶν· βουλήσε-

*male facitis, quod adhuc manetis. At, quoniam
 huc usque metu mansistis, nunc quidem solvite
 pontem, et ocyus abite, recuperata libertate gau-
 dentes, et diis atque Scythis habentes gratiam. Cum
 illo autem, qui adhuc vester fuit dominus, ita nos
 agemus, ut adversus nullum populum posthac ar-
 ma sit moturus.*

(137.) Super his itaque deliberarunt Iones. Et Mil-
 tiadis quidem Atheniensis, qui dux et tyrannus erat
 Chersonitarum ad Hellespontum, haec erat sententia,
parerent Scythis, et Ioniam liberarent. Cui opposita
 erat Histiaei sententia Milesii, dicentis, *nunc quidem
 unumquemque ipsorum in sua civitate regnare; Da-
 rii vero eversa potentiâ, nec se Mileti, neque alium
 quemquam ullius civitatis imperium porro posse*

σθαι γὰρ ἐκάστην τῶν παλίων δημοκρατεῖσθαι μᾶλ-
 10 λον ἢ τυραννεύεσθαι. Ἰστιαίου δὲ γνώμῃ ταύτην ἀπο-
 δεκκυμένου, αὐτίκα πάντες ἦσαν τετραμμένοι πρὸς ταύ-
 τη τὴν γνώμην, πρότερον τὴν Μιλτιάδῳ αἰετούμενι.
 Ἦσαν δὲ οὗτοι οἱ διαφέροντες τὴν ψῆφον, καὶ ἰόν 138
 τες λόγου πρὸς βασιλῆος· Ἑλλησποντίων μὲν τύραν-
 νοι· Δάφνις τε Ἀβυδηνός, καὶ Ἴπποκλος Λαμψακη-
 νός, καὶ Ἡρόφαντος Παριηνός, καὶ Μητροδόωρος Προ-
 5 κονήσιος, καὶ Ἀρισταγόρης Κυζικηνός, καὶ Ἀρίστων
 Βυζάντιος· οὗτοι μὲν ἦσαν οἱ ἐξ Ἑλλησπόντου. ἀπ’
 Ἰωνίης δὲ, Στράττις τε Χίος, καὶ Αἰάκης Σάμιος,
 καὶ Λαοδάμας Φωκαεὺς, καὶ Ἰστιαῖος Μιλήσιος, τοῦ
 ἦν γνώμῃ ἡ προκειμένη ἐναντίῃ τῇ Μιλτιάδῳ. Αἰολέων
 10 δὲ παρῆν λόγμος μόνος Ἀρισταγόρης Κυμαῖος.

*obtineret: fore enim ut quaeque civitas populari uti
 imperio malit, quam uni parere.* Hanc sententiam
 postquam Histiaeus dixit protinus omnes huic sunt
 adsenſi, quum prius Miltiadis probassent consilium.
 (138.) Fuere autem hi, qui in illa deliberatione
 suffragia ferebant, et gratiā valebant apud Regem:
Hellespontiorum quidem *tyranni*: Daphnis, Aby-
 denus; Hippoclus, Lampsacenus; Herophantus, Pa-
 rienus; Metrodorus, Proconnesius; Aristagoras, Cy-
 zicenus; et Ariston, Byzantius: hi ex Hellesponto
 adfuere. Ex *Ionia* vero: Strattis, Chius; Aeaces, Sa-
 mius; Laodamas, Phocaeensis; et Histiaeus, Mile-
 sius; cuius erat in medium proposita sententia, Mil-
 tiadi contraria. Ex *Aeolensibus* unus aderat vir, Ari-
 stagoras Cumaeus.

139 Οὕτω ὦν ἐπὶ τε τὴν Ἰσθμίου αἰρήοντο γνώμη, ἰδοῦ-
 σθι πρὸς ταύτῃ τάδε ἔργα τε καὶ ἔπτα προσθῆναι τῆς
 μὲν γεφύρης λύειν τὰ κατὰ τοὺς Σκύθας ἰόντα, λύειν
 δὲ ὅσον τόξωμα ἐξικνέται· ἵνα καὶ ποιέειν τι δοκέωσι,
 ποιῶντες μὲν, καὶ οἱ Σκύθαι μὴ πειρώατο βιώμενοι 5
 καὶ βουλόμενοι διαβῆναι τὸν Ἰστρον κατὰ τὴν γέφυ-
 ραν· εἰπεῖν τε, λύοντας τῆς γεφύρης τὸ ἐς τὴν Σκυ-
 θικὴν ἔχον, ὡς πάντα ποιήσουσι τὰ Σκυθήσῃ ἐστι ἐν
 ἡδονῇ. ταῦτα μὲν προσέθηκαν τῇ γνώμῃ. Μετὰ δὲ,
 ἐκ πάντων ὑπεκρίνατο Ἰσθμίου, τάδε λέγων· „Ἄν- 10
 „δρες Σκύθαι, χρηστὰ ἤκετε φέροντες, καὶ ἐς καιρὸν
 „ἐπέγυγεσθε· καὶ τὰ τε ἀπ’ ὑμῶν ἡμῖν χρηστῶς ὁδοῦ-
 „ται, καὶ τὰ ἀπ’ ἡμῶν ἐς ὑμᾶς ἐπιτηδέως ὑπηρε-
 „τεῖται. ὡς γὰρ ὁρᾶτε, καὶ λύομεν τὸν πόντον, καὶ
 „προθυμίῃ πάντας ἔχομεν, θέλοντες εἶναι ἐλευθεροί. 15

(139.) Hi igitur postquam Histiaci probaverant sententiam, haec praeterea et facienda et dicenda decreverunt: pontis quidem partem solvendam, quae Scytharum ripam spectaret, solvendam autem ad teli iactum; quo et facere aliquid viderentur, nihil licet facientes, et ne Scythae tentarent vim adferre et Istrum ponte transire: dicendumque, dum pontis partem ad Scythas spectantem solverent, se omnia facturos quae Scythis grata essent factura. Haec conditiones Histiaci sententiae adiecerunt. Deinde nomine omnium *Histiaceus* Scythis haec respondit: *Viri Scythae, utilia et benigna adtulistis, et opportune properastis. Ut autem, quae a vobis proficiscuntur, benigna sunt; sic et nos vobis studiose morem gerimus. Ut enim videtis, solvimus*

321, 322

„Εν ᾧ δὲ ἦν καὶ Λύκος, ἦν καὶ ἑστὶ δὴ
 „ὅτι ἐκείνους ἀκούσας δὲ, ὡς τε ἤσαν καὶ ἤσαν
 „αὐτῶν πᾶσι δὲ αὐτοὺς ὡς πῶς πῆται.“ Σκῆψις 140
 μὲν τὸ δούτεον ἴσκι πᾶσι δὲ αὐτοὺς λέγει ἀλήθεια, ὡς
 στρέφει ἐπὶ ἑαυτῷ τῷ Πέρσῳ, καὶ ἡμῶντος πῶ
 σης τῆς ἐκείνου ἀλγῆς. αὐτοὶ δὲ τῷ αὐτῷ αὐτοὶ αὖ Σκῆ
 5 ψις ἐγείνεται, τῆς ἑαυτῷ τῷ ἑαυτῷ τῆς αὐτῷ ἀλ
 γῆς, καὶ τὰ ὡς τε ἐγείνεται, εἰ γὰρ αὐτοὶ
 μὴ ἐγείνεται, καὶ ὡς αὖ αὖ, εἰ ἐβούλονται, ὡς τε
 ἐγείνεται τῶν Πέρσων· πῶ δὲ, τὰ αὖ ἐβούλονται
 βαρβαλεῖσθαι, κατὰ αὐτὰ ἐβούλονται. Σκῆψις μὲν
 10 πῶ τῆς σκῆψις ἡμῶν τῇ ἡμῶν τῇ αὐτῷ ἡμῶν καὶ
 ὡς τε αὖ, αὐτῷ ἀλγῆς, ἐβούλονται τῶν ἀντιπαλῶν.
 ἀλγῆς καὶ ἐκείνους ὡς αὐτῶν τῶν ἀντιπαλῶν πᾶσι

*pontem; et omne studium adhibebimus, quo liber-
 tatem recuperemus. Dum vero nos in hoc solvendo
 occupamur, interim commodum fuerit, ut vos
 istos quaeratis; et, postquam repereritis, eam ab
 illis, quam par est, poenam et vestro et nostro
 nomine sumatis. (140.) Tum Scythae, fidem ite-
 rum adhibentes Ionibus, vera eos dicere persuasui,
 reversi sunt, Persas inquisituri; sed iterum tota via,
 qua illi transiere, aberrarunt. Cuius erroris ipsi Scy-
 thae causa fuere, eo quod pascua omnia in illa re-
 gione corruperant, aquasque obstruxerant. Id enim
 ni fecissent; facile, si voluissent, Persas inventuri
 erant: nunc per id ipsum consilium, quod optime a
 se initum putabant, decepti sunt. Scythae igitur per
 ea terrae suae loca proficiscentes quaerebant Persas,
 ubi et pabulum erat equis et aqua, rati per eadem*

33: HERODOTI HISTOR. IV.

σθαι. αἱ δὲ δὴ Πέρσαι τὸν πρότερον ἐκωτῶν γινόμενον
 στίβον, τοῦτον φυλάσσοντες ἦσαν· καὶ οὕτω μόγις
 εὗρον τὸν πόρον. Οἷα δὲ νυκτός τε ἀπικόμενοι, καὶ λα- 15
 λυμένης τῆς γιφύρης ἐντυχόντες, εἰς πᾶσαν ἀρρωδίην
 141 ἀπῆκατο μὴ σφείας οἱ Ἴωνες ἕως ἀπολαλοῖστές. Ἦν
 δὲ περὶ Δαρεῖον αἰὴρ Αἰγύπτιος, Φωνίων μέγιστον ἀν-
 θρώπων· τοῦτον δὴ τὸν ἄνδρα καταστάντα ἐπὶ τοῦ χί-
 λους τοῦ Ἰστρου, ἐκέλευε Δαρεῖος καλέειν Ἰστιάων Μι-
 λήσιον. ὁ μὲν δὴ ἐποίησε ταῦτα· Ἰστιάος δὲ, ἐπακού- 5
 σας τῷ πρώτῳ καλεύσματι, τὰς τε νῆας ἀπάσας πα-
 ρῆχε διαπορθμεύειν τὴν στρατιὴν, καὶ τὴν γιφύραν
 142 ἐξέυξε. Πέρσαι μὲν ὦν οὕτω ἐκφεύγουσι· Σκύθαι δὲ
 διζήμενοι, καὶ τὸ δεύτερον ἤμαρτον τῶν Περσέων. καὶ
 τοῦτο μὲν, ὥς ἐόντας Ἴωνας ἐλευθέρους, κακίστους τε
 καὶ ἀνανδρωτάτους κρίνουσι εἶναι ἀπάντων ἀνθρώπων·

loca Persas se recipere: at illi eandem viam tenen-
 tes retrogressi sunt, qua prius erant profecti; atque
 ita aegre tandem locum traiectus reppererunt. Quum
 vero noctu advenirent, solutumque offenderent pon-
 tem; gravis eos metus incessit, ne Iones sese dese-
 ruissent. (141.) Erat tunc apud Darium vir Aegyp-
 tius, omnium hominum vocalissimus. Hunc *Darius*
 iussit, in ripa Istri stantem, vocare *Histiaceum Mi-
 lesium*. Quod ubi ille fecit, exaudita prima compel-
 latione Histiaeus naves omnes ad traiciendum exer-
 citum expedivit, pontemque iunxit. (142.) Atque
 ita Persae effugerunt: Scythae vero, illos inquiren-
 tes, iterum ab eis aberrarunt. Et exinde Scythae *Io-
 nas*, quatenus liberi sunt, *mollissimos et effoemi-
 natissimos omnium hominum* esse iudicant; qua-

5 τοῦτο δέ, ὡς δούλων Ἴωνας τὸν λόγον ποιούμενοι, ἀνδράποδα φιλοδέσποτά Φασι εἶναι, καὶ ἄδνηστα μάλιστα. ταῦτα μὲν δὴ Σκύθησι ἐς Ἴωνας ἀπέμμεπται.

• Δαρεῖος δὲ διὰ τῆς Θρηάκης πορευόμενος, ἀπίκετο ¹⁴³
ἐς Σηστόν τῆς Χερσονήσου· ἐνθιῦται δὲ αὐτὸς μὲν διέβη
τῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀσίην, λείπει δὲ στρατηγὸν ἐν τῇ
Εὐρώπῃ Μεγαβάζον, ἄνδρα Πέρσῃ· τῷ Δαρεῖος κοτε
5 ἔδωκε γέρας, τοιόνδε εἶπας ἐν Πέρσῃσι ἔπος. ὠρμη-
μένου Δαρείου ροιάς τραγγεῖν, ὡς ἀνοιξέ τάχιστα τὴν
πρώτῃ τῶν ροιῶν, εἶρετο αὐτὸν ὁ ἀδελφεὸς Ἀρτάβα-
νος, ὅ τι βούλοιτ' ἂν οἱ τοσούτο πλῆθος γενέσθαι,
ὅσοι ἐν τῇ ροιῇ κόκκοι. Δαρεῖος δὲ εἶπε, Μεγαβάζου
10 ἂν οἱ τοσούτους ἀριθμὸν γενέσθαι βούλεισθαι μᾶλλον ἢ
τὴν Ἑλλάδα ὑπήκοον. ἐν μὲν δὴ Πέρσῃσι ταῦτα μιν

tenus vero de eisdam ut servis verba faciunt, *man-
cipia* aiunt *esse dominis quam maxime dedita et
fidelissima*. Haec dicteria in Ionas iactant Scythae.

(143.) *Darius*, per *Thraciam* profectus, *Sestum*
in *Chersonneso* pervenit: unde ipse quidem navibus
in *Asiam* traiecit, ducem vero exercitus in *Europa*
reliquit *Megabazum*, virum Persam: cui rex olim
singularem habuerat honorem, hoc in eum verbo
coram Persis dicto. Mala Punica comedere cupiverat
Darius: qui postquam primum aperuit malum, quae-
sivit ex eo frater *Artabanus*, *quidnam esset*, cuius
tantum sibi numerum esse cuperet, quantus nu-
merus granorum in Punico malo? Cui *Darius* re-
spondit: *Malle se tot numero Artabazos habere,*
quam Graeciam suae potestati subiectam. Haec
in Persis dicens, illum honoraverat: tunc vero eum-

εἶπας εἰμίμα· τότε δὲ αὐτὸν ὑπέλιπε στρατηγὸν, ἔχον-
 144 τα τῆς στρατιῆς τῆς ἑαυτοῦ ἅκτῳ μυριάδας. Οὗτος
 δὲ ὁ Μεγάβαζος, εἶπας τότε τὸ ἔπος, ἐλείπετο ἀθά-
 νατον μνήμην πρὸς Ἑλλησποντίων. γινόμενος γὰρ ἐν
 Βυζαντίῳ, ἐπύθετο ἑπτακαίδεκα ἔτεσι πρότερον Καλ-
 χηδονίους κτίσαντας τὴν χώραν Βυζαντίαν· πυθόμενος δὲ, 5
 ἔφη Καλχηδονίους τοῦτον τὸν χρόνον τυγχάνειν ἰόντας
 τυφλοὺς· οὐ γὰρ ἂν τοῦ καλλίνος παρέντος κτίζειν
 χώραν, τὸν αἰσχίονα ἐλέσθαι, εἰ μὴ ἦσαν τυφλοί. αὐ-
 τος δὲ ὦν τότε ὁ Μεγάβαζος στρατηγὸς λιφθεὶς ἐν
 τῇ χώρῃ Ἑλλησποντίων, τοὺς μὴ μαδίζοντας κατιστρέ- 10
 φετο. αὐτὸς μὲν νυν ταῦτα ἔρησσε.

145 Τὸν αὐτὸν δὲ τοῦτον χρόνον ἐγένετο ἐπὶ Λι-
 βύην ἄλλος στρατιῆς μέγας στόλος, διὰ πρόφασιν

dem imperatorem reliquit cum octo myriadibus de suo exercitu. (144.) Idem *Megabazus*, quum Byzantii agens audiret, *Calchedonios* septemdecim annis ante Byzantios urbem suam in ea regione, ubi sita est, condidisse, verbum dixit, quo dicto immortalē apud Hellespontios memoriā sui reliquit: istud enim de Calchedoniis ubi audivit, *caecos eo tempore fuisse*, ait, *Calchedonios: etenim, quum pulchrior fuisset locus condendae urbi, turpiorem non elegissent, ni caeci fuissent*. Idem igitur Megabazus, imperator tunc relictus in Hellespontiorum regione, armis subegit civitates, quae cum Medis non sentiebant.

(145.) Dum haec ille agebat, per idem tempus alia ingens *expeditio in Libyam suscepta* est; cuius causam expouam, postquam haecce prius commemoravero.

τὴν ἐγὼ ἀπηγήσομαι, προδιηγησάμενος πρότερον τὰδε.
 Τῶν ἐκ τῆς Ἀργεῦς ἐπιβατέων παίδων παῖδες, ἐξε-
 5 λασθέντες ὑπὸ Πελασγῶν τῶν ἐκ Βραυρωνῶνος ληισαμέ-
 νων τὰς Ἀθηναίων γυναῖκας, ὑπὸ τούτων ἐξελασθέν-
 τες ἐκ Λήμνου, οἴχοντο πλείοντες ἐς Λακεδαιμόνα· ἰζό-
 μενοι δὲ ἐν τῷ Τηϋγέτῳ, πῦρ ἀνέκαιον. Λακεδαιμό-
 νιοι δὲ ἰδόντες, ἄγγελον ἔπεμπον, πεισόμενοι τίνες τε
 10 καὶ ὁκόθεν εἰσὶ. οἱ δὲ τῷ ἀγγέλῳ εἰρωτέοντι ἔλεγον,
 αἷς „εἶψαν μὲν Μινύαι, παῖδες δὲ εἶεν τῶν ἐν τῇ Ἀρ-
 γοῖ πλεόντων ἡρώων· προσσχόντας δὲ τούτους ἐς Λῆμνον,
 Φυτεύσαι σφεας.“ Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἀκηκούτες
 τὸν λόγον τῆς γενῆς τῶν Μινυέων, πέμψαντες τὸ
 15 δεύτερον, εἰρώτεον τί θέλοντες ἤκοιεν τε ἐς τὴν χώραν,
 καὶ πῦρ αἰδοῖεν. οἱ δὲ ἔφασαν, ὑπὸ Πελασγῶν ἐκ-
 βληθέντες, ἥκειν ἐς τοὺς πατέρας· δικαιοτάτον γὰρ εἶναι
 οὕτω τοῦτο γίνεσθαι· δέεσθαι τε οἰκέειν ἅμα τούτοις,

*Argonautarum nepotes, a Pelasgis eis, qui Athenien-
 sium mulieres Braurone rapuerant, Lemno eieci,
 navigarant Lacedaemonem; et sedibus in Taygeto
 captis, ignem incenderant. Id conspicati Lacedaemo-
 nii, misso nuncio sciscitabantur, quinam essent, et
 unde? Nuncio hi respondent, Minyas se esse, he-
 roum illorum filios, qui in Argo navi navigassent:
 ab illis, postquam Lemnum adpulissent, esse se
 procreatos. Lacedaemonii, accepto hoc nuncio de
 genere Minyarum, iterum miserunt qui ex illis quae-
 rerent, quo consilio in ipsorum venissent ter-
 ram, et ignem accenderent? Dixerunt, a Pelasgis
 eiectos, ad parentes venire: aequissimum enim esse
 ita fieri; cupereque cum illis habitare, honorum*

μοῖράν τε τιμῶν μετέχοντες, καὶ τῆς γῆς ἀπολαχόν-
 τες. Λακεδαιμονίοισι δὲ ἕαδὲ δέκεσθαι τοὺς Μινύας 20
 ἐπ' οἷσι θέλουσι αὐτοί· μάλιστα δὲ ἐνῆγέ σφεας ὥστε
 ποιεῖν ταῦτα, τῶν Τυνδαριδῶν ἢ ναυτιλίῃ ἐν τῇ Ἄρ-
 γοῖ. δεξάμενοι δὲ τοὺς Μινύας, γῆς τε μετέδσαν, καὶ
 ἐς Φυλαῖς διεδάσαντο. οἱ δὲ αὐτίκα μὲν γάμους ἔγη-
 ман, τὰς δὲ ἐκ Λήμνου ἤγοντο, ἐξέδοσαν ἄλλοισι. 25
 146 Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διεξελθόντος, αὐτίκα οἱ Μινύαι
 ἐξύβρισαν, τῆς τε βασιληΐης μεταιτέοντες, καὶ ἄλλα
 ποιεῦντες οὐκ ὅσια. τοῖσι ὦν Λακεδαιμονίοισι ἔδοξε αὐ-
 τοὺς ἀποκτεῖναι· συλλαβόντες δὲ σφεας κατέβαλον ἐς
 ἐρεκτὴν. κτείνουσι δὲ τοὺς ἂν κτείνωσι Λακεδαιμόνιοι, 5
 νυκτός· μετ' ἡμέρην δὲ, οὐδένα. ἐπεὶ ὦν ἐμελλόν σφεας
 καταχρησέσθαι, παραιτήσαντο αἱ γυναῖκες τῶν Μι-

participes, et terrae portionem sortitos. Placuit
tunc Lecedaemoniis, Minyas recipere eis conditio-
nibus, quas ipsi proposuerant: maxime vero, ut hoc
facerent, movit eos hoc, quod Tyndaridae partici-
pes fuerant expeditionis Argonautarum. Itaque re-
ceptis Minyis et terrae portionem adsignarunt, et per
tribus eosdem distribuerunt. Et illi statim matrimo-
nia contraxerunt; uxoresque, quas Lemni duxerant,
aliis elocarunt. (146.) Haud multo vero inter-
iecto tempore, inolescere Minyae coeperunt, regni
participes fieri postulantes, et alia patrantes nefaria.
Itaque interimere eos decrevere Lacedaemonii; et
prehensos in custodiam misere. Supplicio autem ad-
ficiunt Lacedaemonii, si quos morte plectunt, noctur-
no tempore, interdium vero neminem. Quum igitur in
eo essent ut supplicio eos adficerent, uxores Minya-

νύων, ἰούσαι ἀσταί τε, καὶ τῶν πρώτων Σπαρτια-
 τῶν θυγατέρες, ἐσελθεῖν τε εἰς τὴν ἐρεκτὴν, καὶ εἰς λό-
 10 γους ἐλθεῖν ἐκάστη τῷ ἑαυτῆς ἀνδρὶ. οἱ δὲ σφείας πα-
 ρῆκαν, οὐδένα δόλον δοκίοντες ἐξ αὐτῶν ἵσσεσθαι. αἱ
 δὲ ἐπεί τε ἐσῆλθον, ποιεῦσι τοιαῦτα· πᾶσαν τὴν εἶχον
 ἐσθῆτα παραδοῦσαι τοῖσι ἀνδράσι, αὐταὶ τὴν τῶν ἀν-
 δρῶν ἔλαβον. οἱ δὲ Μινύαι, ἐνδύντες τὴν γυναικεῖαν
 15 ἐσθῆτα, αἵτε γυναῖκες, ἐξήϊσαν ἔξω. ἐκφυγόντες δὲ
 τρέπω τοιούτῳ, ἔζοντο αὐτὶς εἰς τὸ Τητύγετον.

Τὸν δὲ αὐτὸν τοῦτον χρόνον Θήρας ὁ Αὐτεσίωνος, 147
 τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκης,
 ἔστειλε εἰς ἀποικίην ἐκ Λακεδαιμόνος. ἦν δὲ ὁ Θήρας
 οὗτος, γένος ἰὼν Καδμείος, τῆς μητρὸς ἀδελφεὸς τοῖσι
 5 Ἀριστοδήμου παῖσι, Εὐρυσθένει καὶ Προκλείῃ· ἰόντων
 δ' ἔτι τῶν παίδων τούτων νηπίων, ἐπιτροπαίην εἶχε ὁ

rum, quae cives erant, et primariorum Spartanorum
 filiae, precatae sunt ut ipsis liceret in carcerem in-
 trare, et cum suo cuiusque marito colloqui. Et hi illis
 hanc veniam dederunt, nullum dolum suspicati. At
 illae, carcerem ingressae, hoc instituunt facere: quid-
 quid habebant vestium, id maritis dabant: ipsae ma-
 ritorum vestes induebant. Ita *Minyae*, muliebri ve-
 stitu induti, quasi mulieres, egrediebantur: eoque
 modo postquam evasere, iterum in Taygeto sedes
 ceperunt.

(147.) Per idem vero tempus *Theras*, filius Ante-
 sionis, Tisamini, Thersandri, Polynicis, colonos du-
 xit Lacedaemone. Erat hic *Theras*, genere Cadmeus,
 avunculus filiorum Aristodemi, Eurysthenis et Pro-
 clis: qui quoad minores fuerant aetate, *Theras* illo-

Θήρας τὴν ἐν Σπάρτῃ βασιλείην. αὐξηθέντων δὲ τῶν
 ἀδελφιδέων, καὶ παραλαβόντων τὴν ἀρχὴν, οὕτω δὴ
 ὁ Θήρας διὸν ποιούμενος ἀρχεσθαι ὑπ' ἄλλων, ἐπι-
 τε ἐγύσαστο ἀρχῆς, οὐκ ἔφη μένειν ἐν τῇ Λακεδαί- 10
 μονι, ἀλλ' ἀπαπλεύσεσθαι εἰς τοὺς συγγενεάς. ἦσαν δὲ
 ἐν τῇ νῦν Θήρῃ καλειομένη νήσῳ, πρότερον δὲ Καλλίστῃ
 τῇ αὐτῇ ταύτῃ, ἀπὸ γόνου Μεμβλιάριου τοῦ Παικίλου,
 ἀνδρὸς Φοίνικος. Κάδμος γὰρ ὁ Ἀγήνορος, Εὐρώπην
 διζήμενος, προσέσχε εἰς τὴν νῦν Θήρην καλειομένην· 15
 προσσχόντι δὲ εἴτε δὴ οἱ ἡ χάρις ἦριστ', εἴτε καὶ ἄλ-
 λως ἠθέλησε ποιῆσαι τοῦτο, καταλείπει γὰρ ἐν τῇ νή-
 σῳ ταύτῃ ἄλλους τε τῶν Φοινίκων, καὶ δὴ καὶ τῶν
 ἐαυτοῦ συγγενέων Μεμβλίων· οὗτοι ἐπέμοντο τὴν
 Καλλίστῃ καλειομένην ἐπὶ γενεάς, πρὶν ἢ Θήραν ἐλ- 20
 148 θῆναι ἐκ Λακεδαίμονος, ὅκτω ἀνδράων. Ἐπὶ τούτους δὴ

rum nomine regnum Spartae administraverat. Post-
 quam autem adoleverunt sororis filii, regnumque ca-
 pessiverunt, graviter ferens Theras ab aliis regi, qui
 regnum ipse gustasset; negavit Lacedaemone se man-
 surum, sed ad cognatos suos ait navigaturum. Erant
 autem in *insula*, quae *Thera* nunc vocatur, cui olim
Calliste nomen fuerat, Membliari posteri, Poecilis
 filii, natione Phoenicis. *Cadmus* enim, Agenoris
 filius, Europam quaerens, ad Therae quae nunc voca-
 tur adpulerat; ibique, sive quod ei placeret illa regio,
 sive alia quapiam causa permotus, reliquit quum
 alios Phoenices, tum cognatum suum Membliarum:
 atque hi Callistam quae tunc vocabatur habitabant
 per octo hominum generationes, priusquam Theras
 Lacedaemone eo advenisset. (148.) Ad hos igitur

ὢν ὁ Θήρας, λαὸν ἔχων ἀπὸ τῶν Φυλείων, ἔστειλλε,
 σπουδικῶς τούτοις, καὶ οὐδαμῶς ἐξελῶν αὐτοὺς, ἀλ-
 λά κάστα οικηεῦμενος. Ἐπεὶ τε δὲ καὶ οἱ Μινύαι ἐκ-
 5 δράντες ἐκ τῆς ἐρετῆς ἔζοντο ἐς τὸ Τηγύγετον, τῶν Λα-
 κεδαιμονίων βουλευομένων σφίας ἀπολλύναι, παραι-
 τέεται ὁ Θήρας ὅπως μῆτε φόνος γένηται, αὐτὸς τε
 ὑπεδέκετό σφας ἐξάξειν ἐκ τῆς χώρας. συγχωρησάν-
 των δὲ τῇ γνώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων, τρισὶ τριηκοντέ-
 10 ροισι ἐς τοὺς Μερβλιάρων ἀπογόνους ἔπλωσε· οὗτι
 πάντας ἄγων τοὺς Μινύας, ἀλλ' ὀλίγους τινας· οἱ
 γὰρ πλεῖνές αὐτῶν ἐτρέποντο ἐς τοὺς Παρωριάτας
 καὶ Καύκωνας· τούτους δ' ἐξελάσαντες ἐκ τῆς χώρας,
 σφίας αὐτοὺς ἐξ μοίρας διῆilon· καὶ ἔπιπτα ἐκτίσαν
 15 πόλιας τάσδε ἐν αὐτοῖσι, Λίπρην, Μάκιστον, Φρι-

Theras cum multitudine quadam e Spartanorum tri-
 bus profectus est, una cum illis habiturus, et neu-
 tiquam insulâ eos eiecturus, sed admodum sibi eo-
 rum animos concilians. Iam, quum *Minyae* ex car-
 cere profugi in *Taygeto* consedisent, et de eis in-
 terficiendis deliberarent *Lacedaemonii*, deprecatus
 est *Theras* ne fieret caedes, pollicitus se illos ex ipso-
 rum finibus educturum. Cui sententiae quum cessis-
 sent *Lacedaemonii*, tribus navibus trigenta remo-
 rum *Theras* ad *Membliari* posteros navigavit; non
 utique omnes secum *Minyas* ducens, sed exiguum
 eorum numerum. Nam maior pars in *Paroreata-*
rum et *Cauconum* fines se contulit: hisque terra
 sua eiectis in sex partes sese partiti sunt, et deinde
 in eadem regione sex haec oppida condiderunt, *Le-*
preum, *Macistum*, *Phrixas*, *Pyrgum*, *Epium*, *Nu-*

ξας, Πύργον, Ἐπιον, Νούδιον· τούτων δὲ τὰς πλεί-
 νας, ἐπ' ἐμέο Ἡλεῖοι ἐπέρθησαν. Τῇ δὲ νῆσῳ ἐπὶ τοῦ
 149 οἰκιστίῳ Θήρα ἢ ἑκωνυμίῃ ἐγένετο. Ὁ δὲ παῖς, οὐ
 γὰρ ἔφη οἱ συμπλεύσεσθαι, τοιγαρῶν ἔφη αὐτὸν κα-
 ταλείπειν οἷν ἐν λύκοις· ἐπὶ τοῦ ἔπος τούτου οὐνομα
 τῷ νεηίσκῳ τούτῳ Ὀϊόλυκος ἐγένετο· καὶ κως τὸ οὔνο-
 μα τοῦτο ἐπικράτησε. Ὀϊόλυκου δὲ γίνεται Αἰγεύς· 5
 ἀπὸ τοῦ Αἰγεῖδαι καλεῦνται, Φυλὴ μεγάλη ἐν Σπάρ-
 τη. τοῖσι δὲ ἐν τῇ Φυλῇ ταύτῃ ἀνδράσι, οὐ γὰρ ὑπέ-
 μιναν τὰ τέκνα, ἰδρύσαντο ἐκ Θεοπροπίου Ἐριννύων
 τῶν Λαίου τε καὶ Οἰδιπόδεω ἱρόν· καὶ μετὰ τοῦτο ὑπέ-
 μιναν. τῶντ' οὗτο [συνέβη] καὶ ἐν Θήρῃ τοῖσι ἀπὸ 10
 τῶν ἀνδρῶν τούτων γεγονόσι.

CXLIX. 10. Verbum ἐνέβη ex Raishii coniect. adiecti. Iun-
 gunt vulgo ὑπέμιναι τῶντ' οὗτο, et ἐνέβη ignorant omnes.

dium; quorum quidem pleraque ab Eleis mea aetate
 eversa sunt. Insula autem, quam dixi, a conditoris
 nomine *Thera* est adpellata. (149.) Filius Therae
 enavigare cum patre noluerat: itaque dixerat pater,
se cum relinquere tamquam ovem inter lupos: (ὅς ἐν
 λύκοις.) a quo dicto nomen huic adolescenti *Oioly-*
cus (*Ovilupus*) inditum est, idque nomen dein in-
 valuit. Huius Oiolyci filius fuit *Aegeus*; a quo *Ae-*
gidae nomen habent, magna tribus Spartae. Qua ex
 tribu viris quum in vita non manerent liberi, ex
 oraculi edicto statuerunt templum Furiis Laïi et
 Oedipodis dedicatum: et ex eo tempore mansere illis
 liberi. Idemque etiam in Thera insula accidit eis qui
 ex his viris progeniti sunt.

Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ λόγου Λακεδαιμόνιοι Θη- 150
 ραίοισι κατὰ ταῦτα λέγουσι· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου μού-
 νοι Θηραῖοι ὥδε γενέσθαι λέγουσι. Γρίνος ὁ Αἰσανίου,
 εὖν Θήρα τούτου ἀπόγονος, καὶ βασιλευσὼν Θήρης τῆς
 5 ἡῆσου, ἀπῆκετο εἰς Δελφούς, ἄγων ἀπὸ τῆς πόλιος
 ἑκατόμβην· εἶποντο δὲ οἱ καὶ ἄλλοι τῶν ποληγίων, καὶ
 δὴ καὶ Βάττος ὁ Παλυμνήστου, εὖν γένος Εὐφημίδης
 τῶν Μινυίων. Χρωμένῳ δὲ τῷ Γρίνῳ τῷ βασιλεῖ τῶν
 Θηραίων περὶ ἄλλων, χρᾶ ἡ Πυθίη „κτίζων ἐν Λι-
 10 βύῃ πόλιν.“ ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· „Ἐγὼ μὲν, ὦναξ,
 „πρεσβύτερός τε ἤδη εἰμὶ, καὶ βαρὺς αἰεῖσθαι· σὺ
 „δὲ τινα τῶνδε τῶν πατέρων κέλευε ταῦτα ποιεῖν.“
 ἅμα τε ἔλεγε ταῦτα, καὶ ἐδείκνυε εἰς τὸν Βάττον. τότε
 μὲν τοσαῦτα. μετὰ δὲ ἀπαλθόντες, ἀλογίην εἶχον τοῦ

CL. 7. Εὐφημίδης. Vulgo Εὐθυμίδης.

(150.) Hactenus Lacedaemoniorum narratio et Theracorum consentit: quae his subiungam, ea soli Theracēi memorant ita accidisse. Grinus, Aesanii filius, unus ex posteris huius Therac, quum rex Theracorum esset, Delphos venit, hecatomben offerens nomine civitatis: sequebanturque eum et alii ex civibus, atque etiam Battus, Polymnesti filius, de Euphemi genere, unius ex Minyis. Grino vero, regi Theracorum, quum de aliis rebus consularet oraculum, edixit Pythia, civitatem debere eum in Libya condere. Tum ille respondit: *At equidem, ὁ Rex, aetate iam sum provector, et gravis ad maius quidpiam moliendum. Quin tu aliquem ex iunioribus hisce id facere iube.* Ista dicens, Battum digito monstravit. Et haec quidem tunc. Deinde vero,

χρηστηρίου, οὔτε Λιβύην εἰδότες ὅκου γῆς εἴη, οὔτε 15
 τολμῶντες εἰς ἀφανὲς χρῆμα ἀποστέλλειν ἀποικίην.
 151 Ἑπτὰ δὲ ἐτέων μετὰ ταῦτα οὐκ ὕε τὴν Θῆρην ἐν τοῖ-
 σι τὰ δένδρεα πάντα σφι τὰ ἐν τῇ νῆσῳ, πλὴν ἑνὸς,
 ἐξαυάνθη. χρεωμένοισι δὲ τοῖσι Θηραίοισι πρόσφερε ἡ
 Πυθίη τὴν εἰς Λιβύην ἀποικίην. ἐπεὶ τε δὲ κακοῦ οὐδὲν
 ἦν σφι μῆχος, πέμπουσι εἰς Κρήτην ἀγγέλους, διζη- 5
 μένους εἰ τις Κρητῶν ἢ μεταίικων ἀπυγμένος εἴη εἰς Λι-
 βύην. περιπλανώμενοι δὲ αὐτὴν οὔτοι, ἀπίκοντο καὶ εἰς
 Ἴτανον πόλιν· ἐν ταύτῃ δὲ συμμίσγουσι ἀνδρὶ πορφυ-
 ρεῖ, τῷ ὄνομα ἦν Κοράβιος· ὃς εἶπε ὑπ' ἀνέμων ἀπε-
 νιχθεὶς ἀπικέσθαι εἰς Λιβύην, καὶ Λιβύης εἰς Πλα- 10
 τέαν νῆσον. μισθῶ δὲ τοῦτον πίσσαντες ἤγον εἰς Θῆρην.
 εἰ δὲ Θήρης ἐπλεον κατάσκοποι ἄνδρες, τὰ πρῶτα

postquam abierant, neglexerunt oraculi effatum;
 quum nec Libya ubi esset nossent, nec auderent co-
 loniam mittere obscuram in rem. (151.) Post haec
 vero per septem annos non pluit *Therae*; arboresque
 in insula omnes, una excepta, exaruerant. Consulen-
 tibus igitur oraculum *Theraeis*, obiecit *Pythia colo-*
biam in Libyam deducendam. Itaque, quum nullum
 aliud esset mali remedium, in Cretam nuncios mittunt,
 qui quaerent, *an Cretensium aliquis, aut inquil-*
inorum, in Libyam umquam pervenisset. Nuncii per
 Cretam oberrantes, quum in alia oppida, tum Itanum
 venerunt; ubi cum purpurario quodam, cui nomen
 erat Corobius, sermones miscent, qui eis ait, *ventis*
se in Libyam fuisse delatum, et quidem in Plateam
insulam Libyae venisse. Hunc igitur hominem, pro-
 posita mercede, *Theram* ducunt. Et ex *Thera* mit-

οὐ πολλοί. κατηγησαμένου δὲ τοῦ Κορωβίου εἰς τὴν νῆ-
σιν ταύτην δὴ τὴν Πλατίαν, τὸν μὲν Κορωβίον λεί-
15 πουςι, σπία καταλιπόντες ὅσων δὴ μηνῶν· αὐτοὶ δὲ
ἔπλεον τὴν ταχίστην ἀπαγγελέοντες Θηραίοισι περὶ τῆς
νῆσου. Ἀποδημιόντων δὲ τούτων πλέω χρόνον τοῦ συγ- 152
κεμένου, τὸν Κορωβίον ἐπέλιπε τὰ πάντα. μετὰ δὲ
νῆς Σαμῆ, τῆς ναύκληρος ἦν Κωλαῖος, πλείουσα
ἐκ Αἰγύπτου, ἀπηνείχθη εἰς τὴν Πλατίαν ταύτην. πυ-
5 θόμενοι δὲ οἱ Σάμιοι παρὰ τοῦ Κορωβίου τὸν πάντα
λόγον, σπία οἱ ἐνιαυτοῦ καταλείπουσι· αὐτοὶ δὲ ἀναχ-
θύντες ἐκ τῆς νῆσου, καὶ γλιχόμενοι Αἰγύπτου, ἔπλεον,
ἀποφερόμενοι ἀπὸ πλώτη ἀνέμου· καὶ, οὐ γὰρ ἀνίη τὸ
πνεῦμα, Ἡρακλῆας στήλας διεκπερήσαντες, ἀπίκοντο
10 εἰς Ταρτησσὸν, θύῃ πομπῇ χρεώμενοι. τὸ δὲ ἐμπόριον

tuntur primum exploratores, haud multi numero:
quibus quum viam in Plateam hanc insulam Coro-
bius monstrasset, relinquunt ibi Corobium cum ne-
scio quot mensium cibariis, et ipsi ocyus domum na-
vigarunt, nuncium Theracis de illa insula relaturi.
(152.) Quibus ultra constitutum tempus redire dif-
ferentibus, Corobium omnia defecerunt. Deinde
vero Samia navis, Aegyptum petens, cuius nauclerus
Colaeus erat, ad *Plateam* hanc delata est: et *Samiī*,
postquam a Corobio rem omnem cognoverunt, unius
anni cibaria ei reliquerunt. Tum hi, ex insula pro-
fecti, quum Aegyptum petentes navigarent, subsola-
no vento sunt abrepti, et, non intermittente vi venti,
per Herculis columnas transvecti, *Tartessum* per-
venere, divino quodam numine eos deducente. Erat
ea tempestate intactum hoc emporium: itaque iidem

τούτο ἦν ἀκήρατον τοῦτον τὸν χρόνον ὥστε ἀπονοστή-
 σαντες οὗτοι ὀπίσω, μέγιστα δὲ Ἑλλήνων πάντων, τῶν
 ἡμεῖς ἀτρεκίην ἴδμεν, ἐκ Φορτίων ἐκέρδησαν, μετὰ γε
 Σώστρατον τὸν Λαοδάμαντος, Αἰγινήτην· τούτῳ γὰρ
 οὐκ οἶά τέ ἐστι εἶσαι ἄλλον. οἱ δὲ Σάμιοι τὴν δεκά- 15
 την τῶν ἐπικερδίων ἐξελόντες, ἐξ τάλαντα, ἐποίησαντα
 χαλκήϊον, κρητῆρος Ἀργολικοῦ τρόπον· πέριξ δὲ αὐ-
 τοῦ γρυπῶν κεφαλαὶ πρόκροστοὶ εἰσι· καὶ ἀνέθηκαν
 ἐς τὸ Ἥραιον, ὑποστήσαντες αὐτῷ τρεῖς χαλκεούς κο-
 λασσοὺς ἐπταπῆχας, τοῖσι γούνασι ἐρηρισμένους. Κυ- 20
 ρηναίοισι δὲ καὶ Θηραίοισι ἐς Σαμίους ἀπὸ τούτου τοῦ
 153 ἔργου πρῶτα Φιλίαι μεγάλαι συνεκρήθησαν. Οἱ δὲ
 Θηραῖοι, ἐπεὶ τε τὸν Κορώβιον λυόντες ἐν τῇ νήσῳ,
 ἀπίκοντο ἐς τὴν Θήρην, ἀπήγγελλον ὥς σφι εἴη νῆσος
 ἐπὶ Λιβύῃ ἐκτισμένη. Θηραίοισι δὲ ἑαδὲ ἀδελφεὸν τε

inde redeuntes, maximum Graecorum omnium, quo-
 rum certior quaedam ad nos notitia pervenit, ex mer-
 cibus lucrum fecerunt; post *Sostratum* utique, Lao-
 damantis filium, Aeginetam: cum hoc enim nemo
 alius contendere potest. *Sami*i vero decimam lucri
 partem eximentes, sex talenta, ahenum faciendum
 curarunt, ad crateris Argolici modum, circa quod
 sunt grypum capita in quincuncem disposita: hoc
 ahenum in Iunonis templo dedicarunt, impositum
 tribus aeneis colossis septenorum cubitorum, qui
 genubus innituntur. Ab illo tempore primum ingens
 amicitia Cyrenaeis Theracisque cum Samiis contracta
 est. (153.) *Therac*i vero, postquam, relicto in in-
 sula Corobio, Theram redierant, renunciarunt, *esse*
a se insulam in Libyae ora conditam. Placuit igi-

5 αἶψ' ἀδελφεοῦ πέμπων, πάλω λαχόντα· καὶ ἀπὸ τῶν
χωρῶν αἰπάντων, ἑπτὰ ἰόντων, ἄνδρας· εἶναι δέ σφιν
καὶ ἡγεμόνα καὶ βασιλέα Βάττον. οὕτω δὲ στέλλουσι
δύο πυντηκοτέρους εἰς τὴν Πλατίαν.

Ταῦτα δὲ Θηραῖοι λέγουσι· τὰ δ' ἐπίλοιπα τοῦ 154
λόγου, συμφέρονται ἤδη Θηραῖοι Κυρηναίοισι. Κυρη-
ναῖοι γὰρ τὰ περὶ Βάττον οὐδαμῶς ὁμολογέουσι Θη-
ραίοισι. λέγουσι γὰρ οὕτω· ἔστι τῆς Κρήτης Ἀξὸς πό-
5 λης, ἐν τῇ ἐγένετο Ἐτεάρχος βασιλεὺς· ὃς ἐπὶ θυγα-
τρὶ ἀμῆτορι, τῇ οὐνομα ἦν Φρονίμη, ἐπὶ ταύτῃ ἔγημε
ἄλλην γυναῖκα. ἡ δὲ ἐπισπλουῖσα ἰδικαίει εἶναι καὶ
τῷ ἔργῳ μητρικῇ τῇ Φρονίμῃ, παρέχουσα τε κακὰ, καὶ
πᾶν ἐπ' αὐτῇ μηχανωμένη· καὶ τέλος, μαχλοσύνην
10 ἐπιτίκασά οἱ, πύθει τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχειν οὕτω. ὁ

tur Theraciæ, ut e singulis ditionis suae locis, quae numero septem erant, viri mitterentur, ita quidem ut frater cum fratre sorte contenderet uter in coloniam abiret: ducemque eorum atque regem *Battum* designarunt. Ita igitur duas naves quinquaginta remorum in *Plateam* miserunt.

(154.) Haec *Theraci* memorant: in reliqua narratione Theracis cum Cyrenacis convenit. Nam, quod ad *Battum* spectat, neutiquam cum Theracis *Cyrenaci* consentiunt. Rem enim hi ita narrant. Est Cretae urbs *Axus*, cuius rex fuit *Etearchus*. Is quum filiam haberet matre orbam, nomine *Phronimam*, aliam duxit uxorem. Haec post illius matrem domum ducta, voluit etiam re ipsâ *noverca* esse *Phronimae*, multis eam malis adficiendo, et quidlibet adversus eam moliendo: ad extremum, impudicitiae crimen

δὲ, ἀναγνωσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναίκος, ἔργον οὐκ ὅσιον
 ἐμηχανᾶτο ἐπὶ τῇ θυγατρὶ. ἦν γὰρ δὴ Θεμισῶν, ἀνὴρ
 Θηραῖος ἑμπορος, ἐν τῇ Ἀζῶ· τοῦτον ὁ Ἐπίταρχος πα-
 ραλαβὼν ἐπὶ ξίνια, ἐξορκίῃ, ἣ μὲν οἱ διακησάντων ὅτι
 αὐτὸν δεῖν. ἐπεὶ τε δὲ ἐξόρκωσι, ἀγαγὼν οἱ παραδιδόι 15
 τὴν ἑωυτοῦ θυγατέρα, καὶ ταύτην ἐκέλευε καταπον-
 τῶσαι ἀπαγαγόντα. ὁ δὲ Θεμισῶν, πενημεκτίσας
 τῇ ἀπάτῃ τοῦ ὅρκου, καὶ διαλυσάμενος τὴν ξινίαν,
 ἐποίησε τοιαύδε. παραλαβὼν τὴν παῖδα ἀπέπλεε· ὡς δὲ
 ἐγένετο ἐν τῷ πελάγει, ἀποσιεύμενος τὴν ἐξόρκωσιν τοῦ 20
 Ἐπτάρχου, σχοινίοισι αὐτὴν διαδήσας κατήκα ἐς τὸ πύ-
 155 λλος, ἀνασπᾶσας δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Θήρην. Ἐνθιῦται
 δὲ τὴν Φρονίμην παραλαβὼν Πολύμνηστος, ἰὼν τῶν
 Θηραίων ἀνὴρ δόκιμος, ἐπαλλαχεύετο· χρόνου δὲ πε-

ei inferens, persuasit marito rem ita esse. Et ille,
 persuasus ab uxore, nefarium in filiam facinus ma-
 chinatur. Aderat tunc Axi Themison, civis Theraeus,
 mercaturam faciens. Hunc, hospitio exceptum, iure-
 iurando adstringit ad operam sibi in ea re, quam ab
 illo petiturus esset, navandam. Qui quum interposito
 iuramento fidem suam dedisset, adductam ei tradidit
 filiam suam, iubens ut abductam in alto mari demer-
 geret. Themison, fraudem iurisiurandi indigne fe-
 rens, soluto hospitio, haecce fecit. Accepta puella,
 navi profectus est: ubi vero in alto fuit, quo se ex-
 solveret iurisiurandi religione ab Etearcho sibi ob-
 lata, funibus religatam puellam in mare demisit,
 rursusque extractam secum Theram duxit. (155.)
 Inde Phronimam domum suam sumsit Polymnestus,
 spectatus vir apud Theraeos, eaque pro pellice usus

- ρυῖοντος ἐξήγαντό οἱ πάϊς ἰσχυρόφωτος καὶ τραυλός, τῷ
 5 οὖνομα ἐτέθη Βάττος, ὡς Θηραῖαί τε καὶ Κυρηναῖοι λέ-
 γουσι· ὡς μέντοι ἐγὼ δοκέω, ἄλλο τι· Βάττος δὲ με-
 τουνομάσθη ἐπεὶ τε εἰς Λιβύην ἀπίκετο, ἀπὸ τε τοῦ
 χρηστηρίου τοῦ γενομένου ἐν Δελφοῖσι αὐτῷ, καὶ ἀπὸ
 τῆς τιμῆς τὴν ἔσχε, τὴν ἐπωνυμίην ποιούμενος. Λίβυες
 10 γὰρ βασιλέα Βάττων καλέουσι, καὶ τούτου εἵνεκα δο-
 κέω θεωπεύουσαν τὴν Πυθίην καλέσαι μὴ Λιβυκῇ
 γλώσσῃ, εἰδυῖαν ὡς βασιλεὺς ἔσται ἐν Λιβύῃ. ἐπεὶ
 τε γὰρ ἠνδράβη οὗτος, ἦλθε εἰς Δελφούς περὶ τῆς Φω-
 νῆς· ἐπιρωπέοντι δὲ οἱ χρᾶς ἡ Πυθίη τάδε·
 15 Βάττ', ἐπὶ Φωνὴν ἦλθες· ἀναξ δέ σε Φοῖβος
 Ἀπόλλων

CLV. 4. ἰσχυρόφωτος. ἰσχύφωτος probant viri docti.

est. Circumacto tempore natus est huic ex illa filius,
 exili [*sive potius*, haesitante] voce et balbutiente;
 cui nomen impositum est *Battus*, ut quidem Theraei
 et Cyrenaei aiunt: ut vero mihi videtur, aliud statim
 impositum ei nomen erat; *Battus* vero deinde de-
 mum, postquam in Libyam pervenit, nominatus est,
 nomine sumto ab oraculo quod ei Delphis editum
 erat, et a dignitate quam inter suos habuit: *regem*
 enim Libyes *Battum* vocant; eaque de caussa puto
 Pythiam, oraculum edentem, Libycā illum linguā
 adpellasse, quum sciret regem cum fore in Libyā.
 Nam postquam ille ad virilem pervenit aetatem,
 Delphos profectus est, de voce sua consulturus; con-
 sultenti autem haec respondit Pythia:

Batte, vocis caussa venisti; at te rex Apollo

Ἐς Λιβύην πέμπει μελοτρόφον οἰκιστῆρα.
 ὥσπερ εἰ εἶποι Ἑλλάδι γλώσση χρωμένη· „ὦ βα-
 „σιλεῦ, ἐπὶ Φωτὴν ἦλθες.“ Ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε·
 „ὦ νᾶξ, ἐγὼ μὲν ἦλθον παρὰ σέ· χρησόμενος περὶ 20
 „τῆς Φωτῆς· σὺ δέ μοι ἄλλα ἀδύνατα χραῖς, κα-
 „λεύων Λιβύην ἀποικίζων· τίω δυνάμει; κοῆ χειρί;“
 Ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε ἄλλα οἱ χραῖν. ὥς δὲ κα-
 τὰ ταῦτα ἐθέσπιξέ· οἱ καὶ πρότερον, οἶχετο μεταξύ
 156 ἀπολιπὼν ὁ Βάττος εἰς τὴν Θήρην. Μετὰ δὲ, αὐτῷ 25
 τε τούτῳ καὶ τοῖσι ἄλλοισι Θηραίοισι συνεφέρετο πα-
 λυκότως. ἀγνοεῦντες δὲ τὰς συμφορὰς οἱ Θηραῖοι,
 ἔπειπον εἰς Δελφοὺς περὶ τῶν παρειόντων κακῶν. ἡ δὲ
 Πυθίη σφί· ἔχουσε· „συγκτίζουσι Βάττῳ Κυρήνην τῆς 5
 „Λιβύης ἀμεινον πρήξιν.“ Ἀπέσπελλον μετὰ ταῦτα

*in Libyam mittit ovibus divitem, coloniae con-
 ditorem.*

quasi Graeco sermone dixisset, *Rex, vocis caussa venisti.* Tum vero ille respondit: *O Rex, equidem veni, vocis meae caussa te consulturus; tu vero mihi alia respondes impossibilia, iubens me coloniam in Libya condere: quam tandem vi? qua hominum manu?* Quae ille dicens, non persuasit Pythiae ut aliud sibi responsum daret. Quum igitur eadem, quae antea, ei responderet: interim *Battus*, illā relictā, Theram rediit. (156.) Post haec et in hunc ipsum et in reliquos Theracos ira dei incubuit. Et Theraci causam ignorantes calamitatum, Delphos miserunt qui de praesentibus malis consulerent. Quibus Pythia respondit, *si cum Batto Cyrenen in Libyu coloniam conderent, melius*

τὸν Βάτταν οἱ Θηραῖαι δύο πνυτηκόντεροιςι. πλώσαντες
δὲ εἰς τὴν Λιβύην οὗτοι, οὐ γὰρ εἶχον ὅ τι ποίεωσι ἄλ-
λο, ὀπίσω ἀπαλλάσσοντο εἰς τὴν Θήρην. οἱ δὲ Θη-
10 ραῖοι καταγομένους ἐβαλλον, καὶ οὐκ ἔων τῇ γῇ προσ-
ίσχειν, ἀλλ' ὀπίσω πλῶειν ἐκέλευον. οἱ δὲ, ἀναγκα-
ζόμενοι, ὀπίσω ἀπέπλων· καὶ ἔκτισαν νῆσον ἐπὶ Λι-
βύῃ καίμηνῃ, τῇ οὐνομα, ὡς καὶ πρότερον εἰρήθη, ἐστὶ
Πλάτεια. λέγεται δὲ ἴση εἶναι ἡ νῆσος τῇ νῦν Κυρη-
ναίων πόλει.

Ταύτην οἰκέοντες δύο ἔτια, οὐδὲν γὰρ σφι χρηστὸν 157
συνέφερετο, ἕνα αὐτῶν καταλιπόντες, οἱ λοιποὶ πάν-
τες ἀπέπλεον εἰς Δελφοὺς. ἀπικόμενοι δὲ ἐπὶ τὸ χρη-
στήριον, ἐχρέωντο, φάμενοι οἰκέειν τε τὴν Λιβύην, καὶ
5 οὐδὲν ἄμεινον πρήσσειν οἰκεῦντες. ἡ δὲ Πυθίη σφι πρὸς
ταῦτα χαῖ' ταῦτα·

cum ipsis actum iri. Miserunt posthaec Theraci
Battum cum duabus navibus quinquaginta remorum:
sed hi, postquam in Libyam navigarunt, quoniam
caeteroquin quod agerent non habebant, Theram
sunt reversi. At redeuntes telis repulerunt Theraci,
nec adpellere ad terram passi sunt, sed retro navigare
iusserunt. Illi igitur, necessitate coacti, navibus re-
tro abierunt: et insulam condiderunt ad oram *Li-
byae* sitam, cui nomen (ut supra dictum) *Platea*.
Dicitur autem haec insula pari esse magnitudine, at-
que nunc est urbs Cyrenaeorum.

(157.) Hanc insulam postquam per biennium ha-
bitassent, quum nihil illis prospere cederet, uno viro
ibi relicto, reliqui omnes Delphos navigarunt: ora-
culumque adeuntes, responsum petiere, dicentes,
Libyam se habitare, nec idcirco melius secum agi.
Quibus hoc responsum Pythia dedit:

350 HERODOTI HISTOR. IV.

Αἱ τὸ ἐμαῦ Λιβύην μηλοτρόφον οἶδας ἄμεινον,
 μὴ ἔλθω, ἐλθόντος· ἄγαν ἄγαμαι σοφίην σου.
 Ἀκούσαντες δὲ τούτων οἱ ἅμφι τὸν Βάπτον, ἀπέπλων
 ἐπίσω· οὐ γὰρ δὴ σφας αἰτίη ὁ θεὸς τῆς ἀποικίης, 10
 πρὶν δὴ ἀπικῶνται εἰς αὐτὴν τὴν Λιβύην. Ἀπικόμενοι
 δὲ εἰς τὴν νῆσον, καὶ ἀναλαβόντες τὸν ἔλπον, ἐκτίσαν
 αὐτῆς τῆς Λιβύης χῶρον ἀντίον τῆς νήσου, τῷ οὐνομα
 ἦν Ἀζιρῆς, τὸν γάπαι τε κάλλισται ἐπ' ἁμφοτέρω συγ-
 κληίουσι, καὶ ποταμὸς τὰ ἐπὶ θάτερα παραρρέει. 15
 158 Τούτων οἶκον τὸν χῶρον ἐξ ἔτα· ἐβδόμῳ δὲ σφας
 ἔτει παρατησάμενοι οἱ Λίβυες, ὡς εἰς ἀμείνονα χῶρον
 ἄξουσιν, ἀνέγνωσαν ἐκλεπίειν. ἦγον δὲ σφας ἐνθεῦτεν
 οἱ Λίβυες ἀναστήσαντες πρὸς ἐσπέρην· καὶ τὸν κάλλι-
 στον τῶν χῶρων, ἵνα διεξίεντες οἱ Ἕλληνες μὴ ἴδωεν, 5

*Si tu Libyam ovium nutricem melius nosti,
 qui non adiisti, quam ego qui adii; valde miror
 tuam sapientiam.*

Quae *Battus* cum suis ubi audivit, retro navigavit:
 nec enim illos condendae coloniae caussa, quasi
 mandato satisfecissent, prius absolvit deus, quam in
 ipsam *Libyam* pervenissent. Igitur postquam in
 insulam pervenerunt, recepto eo quem ibi relique-
 rant, in ipsa Libya locum eum condiderunt cui no-
 men *Aziris*; quem amoenissimi colles utrimque in-
 cludunt, et ab altero latere amnis praeterfluit. (158.)
 Hunc locum quum per sex annos incoluissent, septi-
 mo anno, precantibus indigenis, et meliorem in lo-
 cum sese illos perducturos esse pollicentibus, per-
 suasi sunt hunc relinquere. Duxeruntque eos Libyes
 inde moventes occidentem versus: per pulcerrimam

συμμετρησάμενοι τὴν ὥρην τῆς ἡμέρας, νυκτὸς παρή-
 γον· ἔστι δὲ τῷ χωρῷ τούτῳ ὄνομα Ἰρασα. ἀγαγόν-
 τις δὲ σφίας ἐπὶ κρήνη λεγομένην εἶναι Ἀπόλλωνος,
 εἶπαν· „Ἄνδρες Ἕλληνες, ἐνθαῦτα ὑμῖν ἐπιτήδειον οἰ-
 10 „κέειν· ἐνθαῦτα γὰρ ὁ οὐρανὸς τέτρηται.“ Ἐπὶ μὲν 159
 νυν Βάττιώ τε τοῦ οἰκιστῆς τῆς ζῆς, ἄρξαντος ἐπὶ
 πεσσεράκοντα ἔτια, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ἀρκεσίλειω,
 ἄρξαντος ἐκκαίδεκα ἔτια, οἴκων οἱ Κυρηναῖοι, ἰόντες
 5 τοσούτοι, ὅσοι ἀρχὴν ἐς τὴν ἀποικίην ἐστάλησαν. ἐπὶ
 δὲ τοῦ τρίτου, Βάττιω τοῦ Εὐδαίμονος καλειομένου,
 Ἕλληνας πάντας ὥρμησι χηρῆσασα ἡ Πυθίη πλεῖν
 συνοικήσοντας Κυρηναίοις Λιβύην· ἐπεκαλέοντο γὰρ οἱ
 Κυρηναῖοι ἐπὶ γῆς ἀναδασμῶ. ἔχρησι δὲ ὧδε ἔχοντα·

autem regionem, ne eam transeuntes Graeci viderent, noctu eos transduxerunt, diei horam ita commensi: nomen huic regioni *Irassa* est. Deinde eos ad fontem duxerunt, qui Apollini sacer perhibetur, dixeruntque: *Viri Graeci, hic vobis commodum est habitare: hic enim perforatum est coelum.* (159.) Iam, quousque et *Battus* vixit, coloniae conditor, qui annos regnavit quadraginta, et huius filius *Arcesilaus*, qui sedecim annos regnavit, habitarunt hanc regionem *Cyrenaei* tot numero, quot initio in coloniam fuerant missi. Tertio vero regnante, *Batto* cognomine *Felice*, Graecos omnes Pythia edito oraculo induxit, ut in Africam navigarent, cum *Cyrenaeis* eam frequentaturi: invitaverant enim illos *Cyrenaei*, agrorum partitionem polliciti. Oraculum Pythiae tale erat:

Ὅς δὲ κεν εἰς Λιβύην πολυήρατον ὤστρον ἔλθῃ 10
 γὰς ἀναδαιομένας, μετὰ οἱ ποκά Φαμι μελήσειν.
 Συλλεχθέντος δὲ ὁμίλου πολλοῦ εἰς τὴν Κυρήνην, περι-
 ταμνόμενοι γῆν πολλὴν οἱ περίοικοι Λίβυες καὶ ὁ βα-
 σιλεὺς αὐτῶν, τῷ ὄνομα ἦν Ἀδικράν, οἷα τῆς τε χώ-
 ρης στερισκόμενοι, καὶ περιῦβριζόμενοι ὑπὸ τῶν Κυρη- 15
 ναίων, πέμψαντες εἰς Αἴγυπτον ἔδωκαν σφέας αὐτοὺς
 Ἀπρίην, τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ. ὁ δὲ, συλλέξας στρα-
 τὸν Αἰγυπτίων πολλόν, ἔπεμπε ἐπὶ τὴν Κυρήνην· οἱ δὲ
 Κυρηναῖοι ἐκστρατεύσαντες εἰς Ἰράσα χώρον, καὶ ἐπὶ
 κρήνῃ Θεέστην, συνέβαλόν τε τοῖσι Αἰγυπτίοισι, καὶ 20
 ἐνίκησαν τῇ συμβολῇ. ἅτε γὰρ οὐ πεπεισμένοι πρό-
 τερον οἱ Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων, καὶ παραχρῆμα, δι-
 φθάρησαν οὕτω, ὥστε ὀλίγοι τινὲς αὐτίων ἀπενόστησαν

*Senior in Libyen quisquis pervenerit altam
 post discretum agrum, mox hunc, affirmo, pi-
 gebit.*

Postquam igitur magna hominum multitudo Cyrenen confluit, finitimi Libyae, magna regionis parte spoliati, rexque eorum, cui nomen erat Adicran, quippe agris exuti et contumeliose habiti a Cyrenaeis, missis in Aegyptum legatis, *Apriae* regi Aegypti sese tradiderunt. Et ille ingentem Aegyptiorum contractum exercitum contra Cyrenen misit. Cui *Cyrenaei* cum suis copiis in regionem cui *Irassa* nomen et ad fontem Thesten obviam progressi, praelio cum Aegyptiis commisso victoriam reportarunt. Aegyptiis enim, Graecorum arma prius non experti, illosque aspernati, ita caesi sunt, ut eorum pauci in Aegyptum

ἐς Αἴγυπτον. ἀντὶ τούτων Αἰγύπτιοι κατὰ ταῦτα, ἐπι-
25 μεφόμενοι Ἀπρίῃ, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ.

Τούτου δὲ τοῦ Βάπτεω γίνεται παῖς Ἀρκεσίλεως ὃς 160
Βασιλεύσας, πρῶτα τοῖσι ἐαυτοῦ ἀδελφεοῖσι ἐστασία-
σε, ἐς ὃ μιν οὗται ἀπολιπόντες οἴχοντο ἐς ἄλλον χῶ-
ρον τῆς Λιβύης· καὶ ἐπ' ἐαυτῶν βαλλόμενοι, ἔκτισαν
5 πόλιν ταύτην, ἣ τότε καὶ νῦν Βάρκη καλεῖται· κτί-
ζοντες δ' ἅμα αὐτὴν, ἀπιστᾶσι ἀπὸ τῶν Κυρηναίων
τοὺς Λίβυας. Μετὰ δὲ, Ἀρκεσίλεως ἐς τοὺς ὑποδε-
ξαμένους τε τῶν Λιβύων, καὶ ἀποστάντας τοὺς αὐτοὺς
τούτους, ἐστρατεύετο· οἱ δὲ Λίβυες δέισαντες αὐτὸν,
10 οἴχοντο Φεύγοντες πρὸς τοὺς ἡοίους τῶν Λιβύων. ὁ δὲ
Ἀρκεσίλεως εἶπετο Φεύγουσι· ἐς οὗ ἐν Λεύκωνι τε τῆς
Λιβύης ἐγένετο ἐπιδιώκων, καὶ ἔδοξε τοῖσι Λίβυσι ἐπι-
θῆσθαι οἱ. συμβαλόντες δὲ ἐνίκησαν τοὺς Κυρηναίους το-

redierint. Cuius cladis culpam ipsi *Apriae* tribuentes
Aegyptii, protinus ab eo defecerunt.

(160.) Batti huius filius fuit *Arcesilaus*; qui post-
quam regnum suscepit, primum cum fratribus suis
diseordias exercuit; donec hi, illo relicto, in alium
Libyae locum concesserunt, inter seque inito consilio
urbem hanc condiderunt, cui nomen inditum, quod
etiam nunc obtinet, *Barca*; simulque *Afris*, ut a *Cy-
renaeis* deficerent, persuaserunt. Post haec *Arcesilaus*
adversus hos *Afros*, qui fratres suos receperant, et ab
ipso defecerant, arma movit. *Afri* vero, illum me-
tuentes, ad *Libyes* versus orientem incolentes confu-
gerunt: et *Arcesilaus*, fugientes secutus, et *Leuconem*
usque, *Libyae* oppidum, persecutus, ibi adgredi *Li-
byas* statuit. Sed praelio commisso tam insignem vi-
Herod. T. II. P. I. Z

σούτο, ὥστε ἑπτακισχίλους ὀπλίτας Κυρηναίων ἐνθαῦ-
 τα πρῶτον. μετὰ δὲ τὸ τρώμα τοῦτο, Ἀρκεσίλεω μὲν 15
 κείμενόν τε καὶ Φάρμακον πεπωκότα, ὁ ἀδελφεὸς
 Λέαρχος ἀποπνίγει. Λέαρχον δὲ ἡ γυνὴ ἡ Ἀρκεσίλεω
 161 δόλῳ κτείνει, τῇ οὐνομα ἦν Ἐρυξώ. Διεδέξατο δὲ τὴν
 βασιλῆην τοῦ Ἀρκεσίλεω ὁ παῖς Βάττος, χυλὸς τε
 ἔων, καὶ οὐκ ἀρτίπους. οἱ δὲ Κυρηναῖοι πρὸς τὴν κατα-
 λαβοῦσαν συμφορὴν, ἔπεμπον εἰς Δελφοὺς, ἐπειρησο-
 μένους ὅν τινα τρόπον καταστησάμενοι, κάλλιστα ἂν 5
 οἰκίσκω. ἡ δὲ Πυθίη ἐκέλευε ἐκ Μαντινέης τῆς Ἀρκά-
 δων καταρτιστῆρα ἀγαγέσθαι. αἶτιον ὧν οἱ Κυρηναῖοι,
 καὶ οἱ Μαντινέες ἔδοσαν ἄνδρα τῶν ἀστῶν δοκιμάτα-
 τον, τῷ οὐνομα ἦν Δημόναξ. Οὗτος ὧν ὠνὴρ ἀπικόμε-
 νος εἰς τὴν Κυρήνην, καὶ μαθὼν ἕκαστα, τοῦτο μὲν, 10
 τριφύλους ἐποίησέ σφας, τῇδε διαθείς·

etoriam reportarunt Libyes, ut eo loci ex Cyrenacis
 septem millia armatorum ceciderint. Post eam cla-
 dem aegrotans Arcesilaus, quum medicamentum
 sumsisset, a fratre Learcho strangulatus est. Lear-
 chum vero uxor Arcesilae, cui nomen erat Eryxo, per
 dolum occidit. (161.) Arcesilao in regnum successit
 filius Battus, pede claudus. *Cyrenaei* vero, ob tri-
 stem rerum suarum statum, Delphos miserunt qui
 Deum consulerent, qua inita ratione optime res suas
 administrarent. Quos Pythia iussit ex *Mantineia Ar-
 cadiae moderatorem arcessere*. Petierunt igitur
 Cyrenaei a Mantinensibus: hique illis dederunt vi-
 rum inter cives probatissimum, cui nomen erat *De-
 monax*. Hic vir igitur postquam Cyrenen pervenit,
 cognitis rebus singulis, primum in tres tribus di-

γὰρ καὶ τῶν περὶοίκων μίαν μοῖσιν ἐποίησε· ἄλλην δὲ,
Πελοποννησίων καὶ Κρητῶν· τρίτην δὲ, νησιωτέων πάν-
των· τοῦτο δὲ, τῷ βασιλεῖ Βάττῳ ταμμένα ἐξελών,
15 καὶ ἰωσύνας, τὰ ἄλλα πάντα, τὰ πρότερον εἶχον οἱ
βασιλῆες, ἐς μέσον τῷ δήμῳ ἔθηκε.

Ἐπὶ μὲν δὴ τούτου τοῦ Βάττω, οὕτω διστέλει εἶντα· 162
ἐπὶ δὲ τοῦ τούτου παιδὸς Ἀρκεσίλειον παλλὴ ταραχὴν
περὶ τῶν τιμῶν ἐγένετο. Ἀρκεσίλειος γὰρ, ὁ Βάττου
τε τοῦ χωλοῦ καὶ Φερετίμης, οὐκ ἔφη ἀνέξασθαι κα-
5 τὰ τὰ ὁ Μαντινεὺς Δημόναξ ἔταξε, ἀλλὰ ἀπαίτεε τὰ
τῶν προγόνων γέρεα. ἐνθεῦτεν στασιάζων ἐσώθη, καὶ
ἔφυγε εἰς Σάμον· ἡ δὲ μήτηρ οἱ εἰς Σαλαμῖνα τῆς Κύ-
πρου ἔφυγε. Τῆς δὲ Σαλαμῖνος τοῦτον τὸν χρόνον

stribuit *Cyrenaeos*, partitione in hunc modum in-
stituta: Theraeorum, eorumque qui ex illorum vici-
nia erant oriundi, unam partem constituit: alteram
partem Lacedaemoniorum et Cretensium; tertiam re-
liquorum insularium: deinde, exceptis agris sacris
et sacerdotiis, quae regi *Batto* tribuit, reliqua om-
nia, quae antea regum fuerant, populo in medium
proposuit.

(162.) Iam, regnante quidem hoc Batto, iste re-
rum status duravit. Sub huius autem filio *Arcesilao*
multae turbae de honoribus sunt exortae. *Arcesilaus*
enim, *Batti claudi* filius et *Pheretimae*, negavit se
toleraturum rerum statum a *Mantinensi Demonacte*
ordinatum, verum honores et privilegia repetiit suo-
rum maiorum. Inde excitatâ seditione victus, *Samum*
profugit: mater vero *Pheretima*, et ipsa fugiens, *Sal-*
aminen *Cypri* se recepit. *Salaminem* per id tempus

ἐπεκράτει Εὐέλθων, ὃς τὸ ἐν Δελφοῖσι θυμιατήριον, εὖν ἀξιοθέητον, ἀνέθηκε, τὸ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ 10 κείται. ἀπικομένη δὲ παρὰ τοῦτον ἡ Φερετίμη, ἐδέετο στρατιῆς, ἣ κατὰξαι σφέας εἰς τὴν Κυρήνην. ὁ δὲ γὰρ Εὐέλθων πᾶν μᾶλλον ἢ στρατιὴν οἱ εἰδίδου. ἡ δὲ, λαμβάνουσα τὸ διδόμενον „καλὸν μὲν, ἔφη, καὶ τοῦτο εἶναι, κάλλιον δὲ ἐκεῖνο, τὸ δοῦναί οἱ δεομένη στρατιήν.“ 15 τοῦτο γὰρ ἐπὶ παντὶ τῷ διδομένῳ ἔλεγε. Τελευταῖόν οἱ ἐξέπεμψε δῶρον ὁ Εὐέλθων ἄτρακτον χρύσειον καὶ ἡλεκτήνην, προσὴν δὲ καὶ εἰριον. εἰπάσης δὲ αὐτὶς τῆς Φερετίμης τῷτὸ ἔπος, ὁ Εὐέλθων ἔφη, „τοιούτοις γυναικάς 163 δωρεῖσθαι, ἀλλ' οὐ στρατιῇ.“ Ὁ δὲ Ἄρκεσιλως, τοῦτον τὸν χρένον εἰὼν ἐν Σάμῳ, συνήγειρε πάντα ἄνδρα ἐπὶ γῆς ἀναδασμῶ. συλλεγομένου δὲ στρατοῦ πολλοῦ, ἐστάλη εἰς Δελφοὺς Ἄρκεσιλως, χρη-

tenuit *Euelthon*, is qui thuribulum illud spectatu dignum Delphis dedicavit, quod est in Corinthiorum thesauro depositum. Hunc adiens *Pheretima*, exercitum ab eo petiit, qui se et filium Cyrenen reduceret. At ei *Euelthon* quidlibet magis, quam exercitum, dedit. Et illa accipiens dona, *bonum quidem, ait, et hoc esse; melius vero illud fore, si petenti sibi daret exercitum.* His verbis, quoties donum aliquod accepit, usa est. Postremo *Euelthon* dono ei misit fusum aureum et colum, cui lana etiam circumdata. Quumque idem dictum *Pheretima* repeteret, respondit *Euelthon, talia munera dari mulieribus, non exercitum.* (163.) Per idem tempus *Arcesilaus*, Sami moratus, unumquemque excitabat spe dividendorum agrorum propositâ. Quumque iam ma-

5 σόμνος τῷ χρηστηρίῳ περὶ κατόδου. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χαῖ
 ταδί· „Ἐπὶ μὲν τέσσερας Βάττους, καὶ Ἀρκεσίλειως
 „τέσσερας, ὀκτὼ ἀνδρῶν γενεάς, διδοῖ ὑμῖν Λοξίης βα-
 „σιλεύειν Κυρήνης· πλέον μέντοι τούτου οὐδὲ πειρᾶσθαι
 „παρανέει. Σὺ μέντοι ἥσυχος εἶναι,* κατελθὼν εἰς τὴν
 10 „σεωυτοῦ. ἦν δὲ τὴν κάμινον εὖρης πλὴν ἀμφορέων, μὴ
 „ἐξοπτήσης τοὺς ἀμφορέας, ἀλλ' ἀπόπεμπε κατ' οὐ-
 „ρον. εἰ δὲ ἐξοπτήσεις τὴν κάμινον, μὴ ἐσέλθῃς εἰς τὴν
 „ἀμφίρρυτον· εἰ δὲ μὴ, ἀποθανέαι καὶ αὐτός, καὶ
 „ταῦρος ὁ καλλιστεύων.“ Ταῦτα ἡ Πυθίη Ἀρκασί- 164
 λεω χαῖ. ὁ δὲ, παραλαβὼν τοὺς ἐκ τῆς Σάμου, κα-
 τήλθῃ εἰς τὴν Κυρήνην· καὶ ἐπικρατήσας τῶν προηγμα-
 των, τοῦ μαντήϊου οὐκ ἐμέμνητο, ἀλλὰ δίκας τοὺς ἀν-
 5 τιστασιώτας αἶττε τῆς ἑαυτοῦ Φυγῆς. τῶν δὲ οἱ μὲν τὸ
 παράπαν ἐκ τῆς χώρας ἀπαλλάσσοντο, τοὺς δὲ τι-

gnam manum contraxisset, Delphos est profectus, de
 reditu consulturus oraculum; cui Pythia hoc dedit
 responsum: *Quatuor Battis et quatuor Arcesilais,*
per octo hominum generationes, dat Loxias reg-
num obtinere Cyrenae: ulterius vero ut ne con-
mini quidem hortatur. Tu tamen, quum domum
redieris, quietus esto: et quando fornacem repe-
reris plenum amphoris, ne excoque amphoras, sed
ad auram illas emitte. Sin excoxeris fornacem,
ne in circumfluam intres: alioqui peribis tu et
pulcerrimus taurus. (164.) Hoc a Pythia accepto
 responso *Arcesilaus*, sumtis secum Samiis, Cyre-
 nen rediit. Et ibi rerum potitus, immemor editi ora-
 culi, poenas repetivit ab exsilii sui auctoribus. Ho-
 rum autem alii regione prorsus excesserunt: alios

νας χειρωσάμενος ὁ Ἀρκεσίλαος εἰς Κύπρον ἀπέστειλε
 ἐπὶ διαφθορῇ. τούτους μὲν νυν Κνίδιοι ἀπενειχθέντας
 πρὸς τὴν σφετέρην, ἐρρύσαντο, καὶ εἰς Θήρην ἀπέστει-
 λαν. ἑτέρους δὲ τινὰς τῶν Κυρηναίων, εἰς πύργον μέ- 10
 γαν Ἀγλωμάχου καταφυγόντας ἰδιωτικόν, ὕλην πε-
 ριήσας ὁ Ἀρκεσίλαος ἐνέπρησε. Μαθὼν δὲ ἐπ' ἐξε-
 γασμένοισι τὸ μαντήιον εἶναι τοῦτο, ὅτι μιν ἡ Πυθίη οὐκ
 ἔα εὐρόντα ἐν τῇ καμίνῳ τοὺς ἀμφορέας ἐξοπτῆσαι,
 ἔργετο ἐκὼν τῆς τῶν Κυρηναίων πόλιος, δειμαίνων τε τὸν 15
 κεχρημένον θάνατον, καὶ δοκέων ἀμφίρρυτον τὴν Κυ-
 ρήνην εἶναι. Εἶχε δὲ γυναῖκα συγγενέα ἐαυτοῦ, θυγα-
 τέρα δὲ τοῦ τῶν Βαρκαίων βασιλῆος, τῷ οὐνομα ἦν
 Ἀλαζίρ· παρὰ τοῦτον ἀπικνέεται. καὶ μιν Βαρκαῖοί τε
 ἄνδρες, καὶ τῶν ἐκ Κυρήνης Φυγάδων τινὲς, καταμα- 20
 ρόντες ἀγοράζοντα, κτείνουσι· πρὸς δὲ, καὶ τὸν πεν-

vero, in potestatem suam redactos, Cyprum misit,
 ibi interficiendos. At hos quidem Cnidii, suam ad
 oram delatos, servarunt, et Theram miserunt. Alios
 vero Cyrenaeorum nonnullos, qui in privatam Aglo-
 machi magnam turrin confugerant, circumdatâ ma-
 teriâ *Arcesilaus* cremavit. Quo patrato facinore, anim-
 advertens hanc esse oraculi sententiam, quod noluis-
 set Pythia ut repertas in fornace amphoras excoque-
 ret, Cyrenaeorum urbe ultro abstinuit, mortem ti-
 mens oraculo significatam, et *circumsuam* illam
 existimans esse Cyrenen. Habuit uxorem, cognatam
 sui, filiam regis Barcaeorum, cui nomen erat Alizir:
 ad hunc se recepit. At ibi conspicati eum cives Bar-
 caei et Cyrenaeorum exsulum nonnulli in foro ver-
 santem interfecerunt, simulque cum illo socerum

Θιρὸν αὐτοῦ Ἀλαζία. Ἀρκεσίλειος μὲν νυν, εἴτε ἐκὼν
εἴτε ἄκωσ ἀμαρτῶν τοῦ χρησμοῦ, ἐξέπλησε μοῖραν τὴν
ἑωυτοῦ.

Ἡ δὲ μήτηρ Φερετίμη, τέως μὲν ὁ Ἀρκεσίλειος ἐν 165
τῇ Βάρκῃ διαιτᾷτο ἐξεργασμένος ἑωυτῷ κακὸν, ἡ δὲ
εἶχε αὐτῇ τοῦ παιδὸς τὰ γέρεα ἐν Κυρήνῃ, καὶ τάλ-
λα νημομένη, καὶ ἐν βουλῇ παρίζουσα· ἐπεὶ τε δὲ
5 ἔμαθε ἐν τῇ Βάρκῃ ἀποθανόντα οἱ τὸν παῖδα, Φεύγου-
σα οἰχώκεε ἐς Αἴγυπτον. ἦσαν γάρ οἱ ἐκ τοῦ Ἀρκεσί-
λειου εὐεργεσίαι ἐς Καμβύσεια τὸν Κύρου πεποιημέναι·
οὗτος γὰρ ἦν ὁ Ἀρκεσίλειος, ὃς Κυρήνῃν Καμβύσῃ ἐδο-
κε, καὶ Φόρον ἐτάξατο. Ἀπικομένη δὲ ἐς Αἴγυπτον ἡ
10 Φερετίμη, Ἀρυάνδῃν ἰκέτις ἔζετο, τιμωρῆσαι ἑωυτῇ
καλεύουσα· προῖσχομένη πρόφασιν, ὡς διὰ τὸν μηδισ-
μὸν ὁ παῖς οἱ τέθηκε. Ὁ δὲ Ἀρυάνδης ἦν οὗτος τῆς 166

Alazirem. Ita *Arcesilaus*, oraculi responso sive vo-
lens sive praeter suam voluntatem non obsecutus, fa-
tum suum implevit.

(165.) Dum *Arcesilaus*, mali sui sibi auctor, Bar-
cae versabatur, interim mater eius *Pheretima* ho-
noribus filii Cyrenae fungebatur, quum alia admini-
strans, tum in senatu adsidens: postquam vero eum
cognovit Barcae periisse, relictâ Cyrene in Aegyp-
tum profugit. Exstabant enim merita ab *Arcesilao* in
Cambysem Cyri filium collata: erat quippe hic *Ar-
cesilaus*, qui Cyrenen Cambysi tradiderat, et tribu-
tum ei pactus erat pendendum. In Aegyptum ubi
pervenit *Pheretima*, supplex adiit *Aryanden*, suppe-
tias sibi ferre rogans; causam interserens, *periisse*
filium suum eo quod Medorum favisset partibus.

Αιγύπτου ὑπαρχος ὑπὸ Καμβύσῃ κατεστρώς ἐς
 ὑστέρῳ χρόνῳ τούτων παριστῆναι Δαρείῳ διεφθάρη.
 πυθόμενος γὰρ καὶ ἰδὼν Δαρεῖον ἐπιθυμέοντα μνημόσυ-
 νον ἑαυτοῦ λησέσθαι, τοῦτο τὸ μὴ ἄλλῳ εἶη βασιλεῖ 5
 κατεργασμένον, ἐμιμέστο τοῦτον· ἐς οὗ ἔλαβε τὸν μι-
 σθόν. Δαρεῖος μὲν γὰρ χρυσίον καθαρώτατον ἀπεψήσας
 ἐς τὸ δυνατάτατον, νόμισμα ἐκόψατο· Ἀρυάνδης δέ,
 ἄρχων Αἰγύπτου, ἀργύριον τῷτὸ τοῦτο ἐποίησε· καὶ νῦν
 ἐστὶ ἀργύριον καθαρώτατον τὸ Ἀρυανδικόν. μαθὼν 10
 δὲ Δαρεῖος μὲν ταῦτα ποιῶντα, αἰτίην οἱ ἄλλῃν ἐπε-
 167 νίκας, ~~ἐ~~ οἱ ἐπανιστάιτο, ἀπέκτεινε. Τότε δὲ οὗτος
 ὁ Ἀρυάνδης κατοικτείρας Φερετίμην, δίδοι αὐτῇ στρα-
 τὸν τὸν ἐξ Αἰγύπτου ἅπαντα, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὸν

(166.) Erat hic *Aryandes* praefectus Aegypti, a Cambyse constitutus; idem qui postea, quum se patrem gereret Dario, interfectus est. Postquam enim cognovit viditque Darium cupere monumentum relinquere sui, quale nemo ante illum rex reliquisset, aemulatus est eum; donec tandem mercedem retulit. Etenim Darius aurum ita excoquendum curaverat, ut, quoad maxime fieri posset, esset purgatissimum; quo ex auro monetam procudit. *Aryandes* vero, Aegypti praefectus, idem ipsum argento fecit: atque etiam nunc purgatissimum *argentum* est *Aryan-dicum*. Id ubi eum facere cognovit Darius, aliâ in eum culpâ collatâ, quasi adversus ipsum rebellasset, interficiendum curavit. (167.) Tunc vero *Aryandes* hic, miseratus *Pheretimam*, pollicetur ei universum qui in Aegypto erat exercitum, pedestrem et

ναυτικόν· στρατηγὸν δὲ τοῦ μὲν πεζοῦ, Ἀμασιν ἀπέ-
 5 δεξε, ἄνδρα Μαράδιον· τοῦ δὲ ναυτικοῦ Βάρδην, εἶντα
 Πασαργάδην γένος. πρὶν δὲ ἢ ἀποστείλαι τὴν στρα-
 την, ὁ Ἀρσάνδης πέμψας ἐς τὴν Βάρκην κήρυκα, ἐπυν-
 θάνετο τίς εἴη ὁ Ἀρκεσίλειον ἀποκτείνας. οἱ δὲ Βαρ-
 καῖοι αὐτοὶ ὑποδεκνέατο πάντες· πολλά τε γὰρ καὶ κα-
 10 καὶ πάσχειν ὑπ' αὐτοῦ. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀρσάν-
 δης, οὕτω δὴ τὴν στρατὴν ἀπέστειλε ἅμα τῇ Φερετίμῃ.
 Αὕτη μὲν νυν αἰτίη πρόσχημα τοῦ λόγου ἐγίνετο· ἀπε-
 πύμπετο δὲ ἡ στρατὴ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖν, ἐπὶ Λιβύων
 καταστροφῇ. Λιβύων γὰρ δὴ ἔθνη πολλά καὶ παν-
 15 τοῖά ἐστι· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ὀλίγα, βασιλεὺς ἦν ὑπή-
 κος, τὰ δὲ πλεον ἐφρόντιζε Δαρείου οὐδέν.

ΟΙΚΕΟΥΣΙ δὲ κατὰ τὰδε ΛΙΒΥΕΣ. Ἀτ' Ἀγνύ- 168

classiarium; duce nominato pedestrium copiarum Amasi, de Maraphiorum genere; navalium vero Bar- dra, de genere Pasargadarum. Priusquam autem mitteret exercitum, praeconem in urbem *Barcam* misit, quaesiturum *quis esset qui Arcesilaum interfecisset*. Barcaei vero universi in se culpam receperunt, *multa ab illo mala passos se esse* dicentes. Qua re cognitâ, tum demum exercitum cum Pheretima misit. Et haec quidem caussa verbo tenus praetendebatur: missus autem, ut mihi quidem videtur, est exercitus hoc consilio, ut *Libyes* sub Persarum redigerentur potestatem. Sunt enim Libyum (*sive* Afrorum) multi atque varii populi: quorum pauci nonnulli regis imperio parebant, plerique autem nullam Darii habebant rationem.

(168.) HABITANT autem LIBYES hoc modo. In-

πτου ἀρξάμενοι, πρῶτοι Ἀδυρμαχίδαι Λιβύων κατοικηται· οἱ νόμοισι μὲν τὰ πλέω Αἰγυπτίοισι χρέωνται, ἐσθήτα δὲ Φορέουσι οἷον περ οἱ ἄλλοι Λίβυες. αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν, ψέλιον περὶ ἐκατέρῃ τῶν κνημῶν 5 Φορέουσι χάλκεον· τὰς κεφαλὰς δὲ κομᾶσαι, τοὺς Φθείρας ἐπεὰν λάβωσι τοὺς ἑαυτῆς ἐκάστη ἀντιδάκνει, καὶ οὕτω ῥίπτει. οὗτοι δὲ μῦνοι Λιβύων τοῦτο ἐργάζονται· καὶ τῷ βασιλεῖ μῦνοι τὰς παρθένους μαλλούσας συναικέειν ἐπιδικνύουσι· ἢ δὲ ἂν τῷ βασιλεῖ ἀρ- 10 στή γένηται, ὑπὸ τούτου διαπαρθευέται. παρήκουσι δὲ οὗτοι οἱ Ἀδυρμαχίδαι ἀπ' Αἰγύπτου μέχρι λιμένος, 169 τῷ ὄνομα Πλυνός ἐστι. Τούτων δὲ ἔχονται Γιλγάμμααι, νεμόμενοι τὴν πρὸς ἐσπέρην χώραν, μέχρι Ἀφροδισιάδος νήσου. ἐν δὲ τῷ μεταξύ τούτου χώρῳ ἢ τε Πλατεία νῆσος ἐπικέεται, τὴν ἔκτισαν Κυρηναῖοι·

cupiendo ab Aegypto, primi Afrorum sedes habent *Adyrmachidae*: qui institutis quidem maximam partem utuntur Aegyptiis, vestem vero gestant, qualem et alii Libyes. Mulieres in utraque tibia armillam gestant aeneam: comam alunt; et pediculos, quos quaeque capit, vicissim mordet, atque ita abiicit. Hi soli ex cunctis Afris hoc faciunt: iidemque soli virgines, quum in eo sunt ut nubant, regi ostendunt; quarum quaecumque illi placet, eam rex devirginat. Pertinent hi *Adyrmachidae* ab Aegypto usque ad portum cui nomen est *Plynus*. (169.) His contigui sunt *Giligammae*, terram incolentes occidentem versus, usque ad *Aphrodisiadem* insulam. In huius regionis medio ad oram sita est *Platea* insula, in quam Cyrenaei duxerant coloniam; in continente vero est

5 καὶ ἐν τῇ ἡπείρῳ Μενελαίῳς λιμὴν ἔστι, καὶ Ἀζιρῆς,
τὴν οἱ Κυρηναῖοι οἰκεῖον· καὶ τὸ σίλφιον ἄρχεται ἀπὸ
τούτου. παρῆκει δὲ ἀπὸ Πλατέης νήσου, μέχρι τοῦ στό-
ματος τῆς Σύρτιος τὸ σίλφιον. νόμοισι δὲ χρεῖωνται
οὗτοι παραπλησίῳσι τοῖσι ἑτέροις. Γιλγαμμέων δὲ 170
ἔχονται τὸ πρὸς ἑσπέρας Ἀσβύσται. οὗτοι τὸ ὑπὲρ
Κυρήνης οἰκεῖουσιν, ἐπὶ Θάλασσαν δὲ οὐ κατήκουσιν Ἀσ-
βύσται· τὸ γὰρ παρὰ Θάλασσαν Κυρηναῖοι νέμον-
5 ται. τεθριπποβάται δὲ οὐκ ἦκιστα, ἀλλὰ μάλιστα
Λιβυῶν εἰσὶ. νόμους δὲ τοὺς πλεῖνας μιμῆσθαι ἐπι-
τηδεύουσι τοὺς Κυρηναίους. Ἀσβυστέων δὲ ἔχονται τὸ 171
πρὸς ἑσπέρας Αὐσχίσαι. οὗτοι ὑπὲρ Βάρκης οἰκεῖου-
σιν, κατήκοντες ἐπὶ Θάλασσαν κατ' Εὐσπερίδας. Αὐ-
σχιστέων δὲ κατὰ μέσον τῆς χώρας οἰκεῖουσιν Κάβα-
5 λες, ὀλίγον ἔθνος, κατήκοντες ἐπὶ Θάλασσαν κατὰ

Menelaius portus, et *Aziris* oppidum, quod habi-
tant Cyrenaei; unde incipit *silphium*, pertinet au-
tem silphium a Platea insula usque ad ostium Syrtis.
Instituti hi utuntur iisdem fere atque ii de quibus
ante dictum. (170.) Giligammarum, occidentem
versus, finitimi sunt *Asbystae*. Hi supra Cyrenen
habitant: nec ad mare pertinent; oram enim ma-
ritimam Cyrenaei incolunt. In regendis quadrigis
non postremi sunt, sed vel maxime inter Afros om-
nes eminent. Instituta autem pleraque aemulantur
Cyrenaeorum. (171.) Asbystis ab occidente conter-
mini sunt *Auschisae*. Hi super Barcam habitant,
pertinentque ad mare circa Euesperides. In media
Auschisarum ditione habitant *Cabales*, exiguus po-
pulus, ad mare pertinentes prope Taucheira, oppi-

Ταύχειρα πόλιν τῆς Βαρκαίης· νόμοισι δὲ τοῖσι αὐτοῖσι
 172 χρεῶνται τοῖσι καὶ οἱ ὑπὲρ Κυρήνης. Αὐσχισίων δὲ
 τούτων τὸ πρὸς ἐσπέρας ἔχονται Νασαμῶνες, ἔθνος
 εὖν πολλόν· οἱ τὸ θέρους καταλείποντες ἐπὶ τῇ θαλάσ-
 σῃ τὰ πρόβατα, ἀναβαίνουσι εἰς Αὐγίλα χώραν, ὅπω-
 ριεύντες τοὺς Φοίνικας· οἱ δὲ, πολλοὶ καὶ ἀμφιλαθεῖς 5
 πεφύκασι, πάντες εὖντες καρποφόροι. τοὺς δὲ ἀπτελέ-
 βους ἐπεὰν θηρεύσωσι, αἰνῶντες πρὸς τὸν ἥλιον, κα-
 ταλέουσι, καὶ ἔπειτα ἐπὶ γάλα ἐπιπάσσοντες, πίνου-
 σι. γυναῖκας δὲ νομίζοντες παλλὰς ἔχειν ἕκαστος, ἐπι-
 κοινὸν αὐτῶν τὴν μίξιν ποιῶνται· τρόπῳ παραπλησίῳ 10
 τῷ καὶ Μασσαγέται, ἐπεὰν σκίπωνα προστήσωνται,
 μίσγονται. πρῶτον δὲ γαμέοντος Νασαμῶνος ἀνδρὸς,
 νόμος ἐστὶ τὴν νύμφην νυκτὶ τῇ πρώτῃ διὰ πάντων δι-
 εξαλθεῖν τῶν διατυμόνων μισγομένην· τῶν δὲ ὡς ἕκα-

dum ditionis Barcacae. Iisdem institutis hi utuntur atque illi qui supra Cyrenen habitant. (172.) Auschisarum horum, versus occidentem, finitimi sunt *Nasamones*, numerosus populus; qui aestate, relictis ad mare pecoribus, ad locum cui *Augila* nomen, adscendunt, palmulas collecturi: nascuntur enim ibi frequentes palmae arbores, insigni magnitudine, et frugiferae omnes. Iidem locustas venantur, quas ad solem siccatas molunt, et deinde lacti inspersas una cum lacte bibunt. Uxores quidem quisque complures solet habere, sed promiscue cum quibuslibet coeunt: simili modo, atque Massagetae, scipione prius in terram defixo concumbunt. Quando primum uxorem ducit vir Nasamon, moris est ut prima nocte sponsa cum singulis deinceps convivis concubat: et

15 στός οἱ μιχθῇ, διδοῖ δ᾽ ἄρον τὸ ἂν ἔχη φερόμενος ἐξ
 αἴκου. Ὀρκίοισι δὲ καὶ μαντικῇ χρέωνται τοιῷδε. ὁμ-
 νήουσι μὲν τοὺς παρὰ σφίσι ἄνδρας δικαιοτάτους καὶ
 ἀρίστους λεγομένους γενέσθαι, τούτους, τῶν τύμβων
 ἀπτόμενοι. Μαρτυροῦνται δὲ ἐπὶ τῶν προγόνων Φοιτέον-
 20 τες τὰ σήματα, καὶ κατευξάμενοι ἐπικατακοιμώνται·
 τὸ δ' ἂν ἴδῃ ἐν τῇ οὔφει ἐνύπνιον, τούτῳ χαῖται. Πίστισι
 δὲ τοιησίδε χρέωνται. ἐκ τῆς χειρὸς διδοῖ πινεῖν, καὶ αὐ-
 τὸς ἐκ τῆς τοῦ ἐτέρου πίνει· ἦν δὲ μὴ ἔχῃσι ὕγρὸν μῆ-
 διν, οἱ δὲ τῆς χαμάθεν σποδοῦ λαβόντες λείχουσι.

Νασαμῶσι δὲ προσόμουροί εἰσι Ψύλλοι. οὗτοι ἐξα- 173
 πολώλασι τρόπῳ τοιῷδε. ὁ νότος σφι πᾶν ἄνεμος τὰ
 ἑλντρα τῶν ὑδάτων ἐξήννε· ἡ δὲ χώρα σφι πᾶσα ἐν-
 τὸς εἴῃσα τῆς Σύρτιος, ἦν ἄνυδρος. οἱ δὲ, βουλευσά-

quilibet, postquam coit, donum dat quod domo se-
 cum adtulit. Iurisiurandi et divinationis apud eos
 hi ritus sunt. Iurant per viros qui inter ipsos iustis-
 simi et fortissimi dicuntur fuisse; per hos iurant,
 sepulcra eorum tangentes. Divinaturi, ad sepulcra ac-
 cedunt maiorum, et peractis precibus ibidem in-
 dormiunt: quodcumque dein visum quisque per
 somnum vidit, eo utitur. Fidem sibi mutuo dant hoc
 modo: alter alteri ex sua manu praebebat bibendum,
 vicissimque ex alterius bibit manu: quod si liquoris
 nihil adest, pulverem humo sublatam lingunt.

(173.) Nasamonibus contermini sunt *Psylli*. Hi
 tali modo interierunt. Notus ventus exsiccaverat
 receptacula, quae habuerant, aquarum: est enim re-
 gio intra Syrtes omnis aquarum inops. Tum illi, re-
 deliberata, communi consilio adversus notum expe-

- μνοι, κοινῷ λόγῳ ἐστρατεύοντο ἐπὶ τὸν νότον· (λέγω 5
 δὲ ταῦτα τὰ λέγουσι Λίβυες·) καὶ ἐπεί τε ἐγίναντο ἐν
 τῇ ψάμμῳ, πνεύσας ὁ νότος κατέχωσέ σφεας. ἐξαπο-
 λόμενοι δὲ τούτων, ἔχουσι τὴν χώραν οἱ Νασαμώνες.
- 174 Τούτων δὲ κατύπερθε, πρὸς νότον ἄνεμον, ἐν τῇ θηριώ-
 δεϊ οἰκεῖουσιν Γαράμαντες· οἱ πάντα ἄνθρωπον Φεύ-
 γουσι, καὶ παντὸς ὀμιλίν· καὶ οὔτε ὄπλον ἐκτέαται
- 175 ἀρήγιον οὐδὲν, οὔτε ἀμύνεσθαι ἐπιτέαται. Οὗτοι μὲν
 δὴ κατύπερθε οἰκεῖουσιν Νασαμώνων· τὸ δὲ παρὰ τὴν
 θάλασσαν ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρης Μάκαι· αἱ λό-
 Φους κείρονται, τὸ μὲν μέσον τῶν τριχῶν ἀνιέντες αὔξε-
 σθαι, τὰ δὲ ἔνθεν καὶ ἔνθεν κείροντες ἐν χροί· ἐς δὲ τὸν 5
 πόλεμον, στρουβῶν καταγαίαν δορὰς φορέουσι προβλή-
 ματα. διὰ δὲ αὐτῶν Κίνυψ ποταμὸς ῥέων ἐκ λόφου
 καλυμένου Χαρίτων, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοί. ὁ δὲ λό-

ditionem susceperunt: (refero autem haec, quae Li-
 byes narrant:) et, postquam in arenas pervenerunt, co-
 ortus notus eos obruit. Quibus extinctis, regionem
 eorum Nasamones occuparunt. (174.) Supra hos, me-
 ridium versus, in regione feris frequente, habitant
Garamantes; qui quemcumque hominem fugiunt,
 et cuiuscumque commercium: nec arma ulla ad belli
 usum hi habent, nec pugnare norunt. (175.) Hi
 igitur supra Nasamones habitant: iuxta mare vero,
 et ab occidente, finitimi eorundem *Macae* sunt.
 Hi in medio capillos crescere sinentes, hinc vero
 atque illinc in cute tondentes, cristas gerunt. In
 bellum proficiscentes, struthionum pelles pro scutis
 gestant. Per eorundem ditionem *Cinyps* fluvius, ex
 colle profluens cui nomen *Chariton*, (id est, *Gra-*

Φος οὗτος ὁ Χαρίτων δασὺς ἰθυσί ἐστι, εἰούσης τῆς ἄλ-
 10 λης τῆς προκαταλεχθείσης Λιβύης ψιλῆς. ἀπὸ θα-
 λάσσης δὲ εἰς αὐτὸν στάδιοι διηκόσιοι εἰσι. Μακίαν 176
 δὲ τούτων ἐχόμενοι Γίνδανές εἰσι. τῶν αἱ γυναῖκες
 περισφύρια δερμάτων πολλὰ ἐκάστη φορεῖ, κατὰ τοῖον-
 δὲ τι, ὡς λέγεται· κατ' ἄνδρα ἕκαστον μιχθέντα πε-
 5 ρισφύριον περιδέεται· ἢ δ' ἂν πλείστα ἔχη, αὕτη ἀρί-
 στη δίδοται εἶναι, ὡς ὑπὸ πλείστων ἀνδρῶν φιληθεῖ-
 σα. Ἀκτὴν δὲ προέχουσαν εἰς τὸν πόντον τούτων τῶν 177
 Γινδάνων νέμονται Λωτοφάγοι· οἱ τὸν καρπὸν μού-
 νων τοῦ λωτοῦ τρώγοντες ζήουσι. ὁ δὲ τοῦ λωτοῦ καρ-
 πός, ἐστὶ μέγας ὅσον τε τῆς σχίνου· γλυκύτητα δὲ,
 5 τοῦ Φείνκος τῷ καρπῷ προσέκλεος. ποικύνται δὲ ἐκ τοῦ
 καρποῦ τούτου οἱ Λωτοφάγοι καὶ εἶον.

tiarum collis) in mare provolvitur. Hic collis Cha-
 ritōn nemoribus frequens est, quum reliqua Libya,
 quam adhuc commemoravi, arboribus nuda sit. A
 mari ad illum stadia sunt ducenta. (176.) Macis
 his proximi sunt *Gindanes*: quorum mulieres fas-
 cias ex pellibus ad pedum malleolos gestant unaquae-
 que multas; idque hac de caussa fieri aiunt: ut cum
 quoque viro concubuit mulier, ita fasciam circum-
 ligat; et, quae plurimas gestat, ea praestantissima
 esse iudicatur, quippe a plurimis viris amata. (177.)
 Oram horum Gindanum, quae in mare prominet,
Lotophagi habitant; qui nullo alio cibo, nisi loti
 fructu, vitam sustentant. Est autem *loti fructus* mag-
 nitudine baccae lentisci, dulcedine vero similis fru-
 ctui palmae arboris. Parant vero *Lotophagi* etiam
 vinum ex eodem fructu.

- 178 Λωτοφάγων δὲ τὸ παρὰ θάλασσαν ἔχονται Μάχ-
 λυες, τῷ λωτῷ μὲν καὶ οὗτοι χρεώμενοι, ἀτὰρ ἡ-
 σὸν γε τῶν πρότερον λεχθέντων. κατήκουσι δὲ ἐπὶ ποτα-
 μὸν μέγαν, τῷ ὄνομα Τρίτων ἐστί. ἐκδιδόι δὲ οὗτος
 εἰς λίμνην μεγάλην Τριτωνίδα· ἐν δὲ αὐτῇ νῆσος ἐνι, 5
 τῇ ὄνομα Φλαί. ταύτην δὲ τὴν νῆσον Λακεδαιμονίοισι
 179 φασὶ λόγιον εἶναι κτίσαι. Ἔστι δὲ καὶ ὁδε λόγος λε-
 γόμενος· Ἰήσωνα, ἐπεὶ τέ οἱ ἐξεργάσθη ὑπὸ τῷ Πηλίῳ
 ἢ Ἀργῷ, ἐσθόμενον εἰς αὐτὴν ἄλλην τε ἑκατόμβην, καὶ
 δὴ καὶ τρίποδα χάλκεον, περιπλῶειν Πελοπόννησον,
 βουλόμενον εἰς Δελφοὺς ἀπικέσθαι· καὶ μιν, ὡς πλέον 5
 τα γενέσθαι κατὰ Μαλέην, ὑπολαβεῖν ἄνεμον βορρῆν,
 καὶ ἀποφέρειν πρὸς τὴν Λιβύην· πρὶν δὲ κατιδέσθαι
 γῆν, ἐν τοῖσι βράχεσι γενέσθαι λίμνης τῆς Τριτωνί-
 δος. καὶ οἱ ἀπορέοντι τὴν ἐξαγωγὴν λόγος ἐστί Φανῆ-

(178.) Lotophagos, secundum mare, excipiunt *Machlyes*; qui et ipsi quidem loto utuntur, verumtamen minus quam praedicti. Pertinent hi ad flumen magnum, cui nomen *Triton*: infunditurque is fluviuſ in magnum lacum *Tritonidem*, in quo est insula cui nomen *Phla*. Hanc insulam, aiunt, Lacedaemonios ex oraculi effato colonis debuisse frequentare. (179.) Narratur vero etiam haec historia. *Iasonem*, postquam sub Pelio navem *Argo* construxisset, quum alia hecatombe, tunc et tripode aeneo in navem imposito, Peloponnesum esse circumvectum, Delphos profecturum; sed quum circa Maleam navigaret, vento borea abreptum et ad Libyam fuisse adpulsum; priusquam autem terram conspexisset, haesisse in brevibus Tritonidis lacus. Ibi tunc inopi consilii,

- 10 ναι Τρίτωνα, καὶ κελεύειν τὸν Ἰήσονα ἑαυτῷ δοῦναι
τὸν τρίποδα· Φάμενόν σφι καὶ τὸν πόρον δέξιν, καὶ
ἀπήμονας ἀποστελέειν. πειθομένου δὲ τοῦ Ἰήσονος, οὐ-
τω δὴ τὸν τε διέκπλοον τῶν βραχέων δεικνύναι τὸν Τρί-
15 τωνα σφι, καὶ τὸν τρίποδα θεῖναι ἐν τῷ ἑαυτοῦ ἱερῷ·
ἐπιθεσπίσαντά τε τῷ τρίποδι, καὶ τοῖσι σὺν Ἰήσωνι ση-
μνήναντα τὸν πάντα λόγον, ὡς „ἐπεὶ τὸν τρίποδα κο-
μίσσεται τῶν ἐγγόνων τις τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ συμπλέον-
των, τότε ἑκατὸν πόλιας οἰκῆσαι περὶ τὴν Τριτωνίδα
λίμνην Ἑλληνίδας, πᾶσαν εἶναι ἀνάγκη.“ ταῦτα
20 ἀκούσαντας τοὺς ἐπιχωρίους τῶν Λιβύων, κρύψαι τὸν
τρίποδα. Τούτων δὲ ἔχονται τῶν Μαχλύων Αὐσεῖς. 180
οὗτοι δὲ, καὶ οἱ Μάχλυες, πέριξ τὴν Τριτωνίδα λίμνην
οἰκεύουσι· τὸ μέσον δὲ σφι οὐρίζει ὁ Τρίτων. καὶ οἱ μὲν

nescientique quo pacto educeret navem, adparuisse
aiunt *Tritonem*, iussisseque *Iasonem*, ut sibi daret
tripodem illum; dicentem, *se illis monstraturum*
exitum, et incolumes emissurum. Cui postquam
morem gessisset *Iason*, tum *Tritonem* illis tutum per
brevia exitum monstrasse, et tripodem in suo templo
deposuisse; ex eodem vero tripode oraculo edito rem
omnem *Iasoni* eiusque sociis praedixisse; nempe, *si*
quis ex Argonautarum posteris tripodem illum ab-
stulisset, tunc inevitabili necessitate centum urbes
Graecas circa Tritonidem lacum esse condendas.
Quae ubi cognovissent *Libyes* hanc regionem incolen-
tes, tripodem illos occultasse. (180.) *Machlyum* ho-
rum finitimi sunt *Ausenses*; qui pariter atque illi
Tritonidem lacum adcolunt, sed interfluente *Tritone*
ab illis dirimuntur. Et *Machlyes* quidem in postica ca-
Herod. T. II. P. I. A a

Μάχλυνες τὰ ὀπίσω κομέουσι τῆς κεφαλῆς· οἱ δὲ Αἰ-
 σεῖς, τὰ ἔμπροσθε. Ὅρτῃ δὲ ἑνιαυσίῃ Ἀθηναίης αἱ παρ- 5
 θέναι αὐτῶν δίχα διαστᾶσαι, μάχονται πρὸς ἀλλή-
 λας λίθοις τε καὶ ξύλοις, τῇ αὐθιγενεῖ θεῶ λέγου-
 σαι τὰ πάτρια ἀποτελεῖν, τὴν Ἀθηναίην καλέομεν. τὰς
 δὲ ἀποθησκούσας τῶν παρθένων ἐκ τῶν τραυμάτων, ψευ-
 δοπαρθένους καλέουσι. πρὶν δὲ ἀνῆναι αὐτάς μάχε- 10
 σθαι, τὰδε ποιεῦσι· κοινῇ παρθένον τὴν καλλιστεύου-
 σαν ἐκάστοτε κοσμήσαντες κυνὴ τε Κερυνβίῃ καὶ πανο-
 πλὴν Ἑλληνικῇ, καὶ ἐπ' ἄρμα ἀναβιβάσαντες, πε-
 ριάγουσι τὴν λίμνην κύκλῳ. ὁτίοις δὲ τὸ πάλαι ἐκόσ-
 μεον τὰς παρθένας, πρὶν ἢ σφί' Ἕλληνας παροικισθῇ- 15
 ναι, οὐκ ἔχω εἶπαι· δοκέω δ' ὦν Αἰγυπτίοις ὅπλοισι
 κοσμέσθαι αὐτάς. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου καὶ τὴν ἀσπί-
 δα καὶ τὸ κράνος φημὶ ἀπῆχθαι εἰς τοὺς Ἕλληνας.

pitis parte comam alunt; Ausenses vero in anteriore.
 Annuo *Minervae festo* virgines horum duabus a par-
 tibus stantes pugnant invicem lapidibus atque fusti-
 bus, dicentes, *indigenae deae* (quam *Minervam* nos
 vocamus) *se patrio ritu officium praestare*. Si quae
 virgines ex vulneribus moriuntur, has falso nomina-
 tas virgines dicunt. Priusquam vero illas ad pugnan-
 dum committant, hoc faciunt. Pulcerrimam virgi-
 num publice exornant galea Corinthia reliquaque
 armatura Graecanica, et currui impositam circa la-
 cum circumvehunt. Quonam vero cultu virgines or-
 naverint priusquam Graeci in eorum vicinia habita-
 runt, non habeo dicere: videntur mihi autem Aegypti-
 iis armis eas instruxisse. Nam ab Aegypto et scutum

Τὴν δὲ Ἀθηναίην Φασὶ Ποσειδέωνος εἶναι θυγατέρα καὶ
 20 τῆς Τριτωνίδος λίμνης· καὶ μιν μεμφθεῖσάν τι τῷ πα-
 τρὶ, δοῦναι ἑωυτὴν τῷ Διὶ· τὸν δὲ Δία ἑωυτοῦ μιν
 ποιήσασθαι θυγατέρα. ταῦτα μὲν λέγουσι. Μῆξιν δὲ
 ἐπικούον τῶν γυναικῶν ποιεῖνται, οὔτε συνοικέοντες, κτη-
 νηδὸν τε μισγόμενοι. ἑπεὰν δὲ γυναικὶ τὸ παιδίον ἄδρῶν
 25 γένηται, συμφοιτέουσι ἐς τὸ αὐτὸ οἱ ἄνδρες τρίτου μηνός,
 καὶ τῷ ἂν οἴκῃ τῶν ἀνδρῶν τὸ παιδίον, τοῦτου παῖς
 νομίζεται.

Οὔτοι μὲν οἱ παραβαλάσσιοι τῶν Νομάδων Λιβύων 181
 εἰρέεσθαι. Ὑπὲρ δὲ τούτων ἐς μεσέγαλαιαν ἡ Θηριώδης
 ἐστὶ Λιβύη· ὑπὲρ δὲ τῆς Θηριώδεος, ὀφρύη ψάμμης κα-
 τήκει, παρατείνουσα ἀπὸ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίων ἐπὶ
 5 Ἡρακλείας στήλας. ἐν δὲ τῇ ὀφρύν ταύτῃ μάλιστα

et galeam autumo ad Graecos pervenisse. *Minervam*
 autem perhibent esse *Neptuni* filiam et *Tritonidis*
 paludis: dedisse autem se ipsam *Iovi*, quum nescio
 quid haberet quod de patre conquereretur: *Iovem-*
 que eam pro filia adoptasse. Haec quidem ita nar-
 rant. Caeterum promiscue cum mulieribus pecu-
 dum more coeunt, non unà habitantes. Tertio quo-
 que mense conveniunt viri: quo in conventu, post-
 quam adultus est puer quem mulier peperit, cui viro
 similis reperitur puer, is eius pater esse censetur.

(181.) Quos adhuc recensui, hi sunt *Nomades Li-*
byses, mare adcolentes. Supra hos vero, mediterranea
 versus, *fera* (feris frequens) *Libya* est. Tum
 supra hanc supercilium est arenosum, a Thebis Ae-
 gyptiis usque versus Herculeas pertinens columnas.
 In eo supercilio per decem fere dierum iter sunt in

διὰ δέκα ἡμερῶν ὁδοῦ, αἰλὸς ἐστὶ τρύφεια κατὰ χόν-
 δρους μεγάλους ἐν κολωνοῖσι· καὶ ἐν κορυφῇσι ἐκάστου
 τοῦ κολωνοῦ ἀνακοντίζει ἐκ μέσου τοῦ αἰλὸς ὕδωρ ψυ-
 χρὸν καὶ γλυκύ. περὶ δὲ αὐτὸ ἄνθρωποι οἰκίουσιν ἐσχα-
 τοὶ πρὸς τῆς ἐρήμου, καὶ ὑπὲρ τῆς θηριώδεος. Πρῶτοι 10
 μὲν, ἀπὸ Θηβέων διὰ δέκα ἡμερῶν ὁδοῦ, Ἀμμώνιοι,
 ἔχοντες τὸ ἱερὸν ἀπὸ τοῦ Θηβαίου Διός· καὶ γὰρ τὸ
 ἐν Θήβησι, ὡς καὶ πρότερον εἴρηται μοι, κροισπρόσωπον
 τοῦ Διὸς τῶγαλμά ἐστι. τυγχάνει δὲ καὶ ἄλλο σφι
 ὕδωρ κρηναῖον ἐόν· τὸ τὸν μὲν ὄρθρον γίνεται χλιαρὸν, 15
 ἀγορῆς δὲ πληθυούσης ψυχρότερον· μεσαμβρίῃ τέ ἐστι,
 καὶ τὸ κάρτα γίνεται ψυχρόν· τηλικαῦτα δὲ ἄρδουσι
 τοὺς κήπους· ἀποκλινομένης δὲ τῆς ἡμέρης ὑπὶεται τοῦ
 ψυχροῦ, ἐς οὗ δύεται τε ὁ ἥλιος, καὶ τὸ ὕδωρ γίνεται
 χλιαρὸν· ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἰὸν ἐς τὸ θερμὸν ἐς μέσας 20

collibus *frusta salis*, ingentibus grumis; et in cuiuslibet collis vertice e medio sale exsilit aqua frigida ac dulcis: circaque illas aquas habitant extremi homines versus *desertam Libyam*, ultra *ferinam*. Et primi quidem, a Thebis decem dierum itinere distantes, habitant *Ammonii*, qui templum Iovis habent, a Thebano templo derivatum: nam etiam Thebis, ut ante dictum est, arietina facie est Iovis simulacrum. Est autem ibi alia etiam aqua fontana: quae mane tepida est, versus meridiem autem frigidior, ipso vero medio die admodum fit frigida, quo tempore hortos illi irrigant: tum inclinante die minuitur paulatim frigus usque ad solem occidentem, ubi rursus tepida fit aqua: dein paulatim calescit, donec media nox adest; tunc vero fervens exaestuat: post mediam

νύκτας πελάζει· τηνικαῦτα δὲ ζέει ἀμβολάδην· παύρο-
χονταί τε μέσαι νύκτες, καὶ ψύχεται μέχρι ἐς ἡῶ.
ἐπὶ κλησιν δὲ αὕτη ἡ κρήνη καλεῖται Ἡλίου. Μετὰ 182
δὲ Ἀμμωνίους, διὰ τῆς ὀφρύης τῆς ψάμμου, δι' ἀλ-
λέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, κολωνός τε ἀλός ἐστι ὁμοῖος
τῷ Ἀμμωνίῳ, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰ-
5 κέουσι· τῷ δὲ χώρῳ τούτῳ ὄνομα Αὐγίλα ἐστὶ. ἐς
τοῦτον τὸν χώρον οἱ Νασαμῶντες ὁπωριεῦντες τοὺς Φοί-
νικας Φοιτεύουσι. Ἀπὸ δὲ Αὐγίλων, διὰ δέκα ἡμερέων 183
ἀλλέων ὁδοῦ, ἕτερος ἀλὸς κολωνός, καὶ ὕδωρ, καὶ
Φοίνικες καρποφόροι πολλοὶ, κατὰ πτερ καὶ ἐν τοῖσι ἐτέ-
ροισι· καὶ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἐν αὐτῷ, τοῖσι ὄνομα Γα-
5 ράμαντές ἐστι, ἔθνος μέγα ἰσχυρῶς· οἱ ἐπὶ τὸν ἄλα
γῆν ἐπιφορέοντες, οὕτω σπείρουσι. συντομώτατον δ' ἐστὶ
ἐς τοὺς Λωτοφάγους, ἐκ τῶν τριήκοντα ἡμερέων ἐς αὐ-
τοὺς ὁδός ἐστι. ἐν τοῖσι καὶ οἱ ὀπισθενόμενοι βόες γίνον-

noctem rursus refrigescit usque ad auroram. Nomen
fontis est *Solis fons*. (182.) Post Ammonios in eo-
dem arenoso supercilio, post decem iterum dierum
iter, *tumulus salis* est, similis Ammonio, item aqua;
ibique rursus homines habitant: nomen loci *Augila*
est. Hic est locus, quo proficisci consueverunt Nasa-
mones, palmulas collecturi. (183.) Ab Augilis, rur-
sus post decem dierum iter, alius est *salis tumulus*,
et aqua, et *frequentes palmae arbores* frugiferae,
quemadmodum et in caeteris tumulis. Ibi habitant
homines, quibus nomen *Garamantes*, magnus ad-
modum populus: qui humum in salem ingerunt, at-
que ita sementem faciunt. Brevisima ab his via ad
Lotophagos, iter est triginta dierum. In horum

ται. ὀπισθονόμοι δὲ διὰ τὸδε εἰσὶ· τὰ κέρα ἔχουσι κε- 10
 κυφώτα ἐς τὸ ἔμπροσθε. διὰ τοῦτο ὀπίσω ἀναχωρέον-
 τες, νέμονται· ἐς γὰρ τὸ ἔμπροσθε οὐκ οἰοὶ τέ εἰσι,
 προεμβαλλόντων ἐς τὴν γῆν τῶν κερέων. ἄλλο δὲ οὐδὲν
 διαφέρουσι τῶν ἄλλων βοῶν ὅτι μὴ τοῦτο, καὶ τὸ δέρ-
 μα ἐς παχύτητά τε καὶ τρίψιν. Οἱ Γαραμάντες δὲ 15
 οὗτοι τοὺς Τρωγλοδύτας Αἰθίοπας θηρεύουσι τοῖσι τε-
 θρίπποισι. οἱ γὰρ Τρωγλοδύται Αἰθίοπες πόδας τάχι-
 στοὶ ἀνθρώπων πάντων εἰσὶ, τῶν ἡμεῖς περὶ λόγους
 ἀποφερομένους ἀκούομεν. σιτέονται δὲ οἱ Τρωγλοδύται
 ὄφεις καὶ σαύρους, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἐρπετῶν. γλαῶς- 20
 σαν δὲ οὐδεμὴ ἄλλῃ παρομοίην νενομίκασι, ἀλλὰ τε-
 τράγασι, κατὰπερ αἱ νυκτερίδες.

184 Ἀπὸ δὲ Γαραμάντων δι' ἀλλέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ,

terra nascuntur etiam boves qui *opisthonomi* (*retro pascentes*) vocantur. Sunt autem opisthonomi hanc ob causam, quod cornua habent antrorsum curvata; qua de causa retro gradientes pascuntur: nam antrorsum progredientes pasci non possunt, quoniam, priusquam progredi possint, cornua in terram impinguntur. Caeterum ab aliis bobus nil differunt, nisi hoc ipso, et corii crassitie duritieque. Iidem Garamantes quadrigis venantur *Troglodytas Aethiopas*. Sunt enim hi *Troglodytae Aethiopes* pedibus pernicissimi omnium hominum, de quibus fando audivimus. Vescuntur autem *Troglodytae* serpentibus atque lacertis, et id genus reptilibus: sermone vero utuntur nulli alii simili; sed strident veluti noctuae.

(184.) Post Garamantes, interiecto iterum dierum

ἄλλος αἰλὸς τε κολωνὸς, καὶ ὕδωρ· καὶ ἄνθρωποι περὶ
 αὐτὸν οἰκεῖουσιν, τοῖσι οὐνομαῖ ἐστὶ Ἀτάραντες· οἱ
 ἀνώνυμοί εἰσι μῦθοι ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴμεν. αἰέσι
 5 μὲν γὰρ σφί ἐστι Ἀτάραντες οὐνομα, ἐνὶ δὲ ἐκάστῳ
 αὐτέων οὐνομα οὐδὲν κέεται. οὔτοι τῷ ἡλίῳ ὑπερβάλ-
 λοντι καταρέωνται, καὶ πρὸς τούτοις πάντα τὰ αἰσχροῖ
 λοιδορέονται, ὅτι σφέας καίων ἐπιτίθει, αὐτοὺς τε ταῖς
 ἀνθρώπων, καὶ τὴν χώραν αὐτέων. Μετὰ δὲ, δι' αἰ-
 10 λέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, ἄλλος κολωνὸς αἰλὸς, καὶ
 ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκεῖουσιν. ἔχεται δὲ τοῦ
 αἰλὸς τούτου οὐρος, τῷ οὐνομαῖ ἐστὶ Ἀτλας· ἐστὶ δὲ
 στεῖνεν καὶ κυκλοτερὲς πάντη· ὑψηλὸν δὲ οὕτω δὴ τι λέ-
 γεται, ὡς τὰς κορυφὰς αὐτοῦ οὐκ οἶά τε εἶναι ἰδέσθαι·
 15 οὐδέποτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπειν νέφεα, οὔτε θέρους,
 οὔτε χειμῶνος. τοῦτο τὸν κίονα τοῦ οὐρανοῦ λέγουσι οἱ

decem itinere, alius est salis tumulus, et aqua: quo
 loco homines habitant, qui *Atarantes* vocantur.
 Hi soli omnium, quos novimus, *innominati* sunt:
 nam cuncti quidem in universum *Atarantes* nomi-
 nantur, unicuique autem per se nullum nomen imposi-
 tum est. Idem solem capitibus ipsorum imminentem
 execrantur, et foedis quibusque conviciis incessunt,
 eo quod et ipsos homines et ipsorum terram exurat.
 Deinde, post aliorum decem dierum iter, est alius *sa-
 lis tumulus*, et aqua, et circum habitantes homines:
 cui tumulo proximus est mons, cui nomen *Atlas*;
 angustus, et circumcirca rotundus; idem ea esse alti-
 tudine perhibetur, ut vertex eius conspici non pos-
 sint; numquam enim nubibus vacare, nec aestate,
 nec hyeme. Hunc montem *coeli fulcrum* esse aiunt
 indigenae. Ab hoc monte homines isti nomen inve-

376 HERODOTI HISTOR. IV.

ἐπιχώριοι εἶναι. ἐπὶ τούτου τοῦ οὐρεος οἱ ἄνθρωποι οὗτοι
ἐπαύριοι ἐγένοντο· καλέονται γὰρ δὴ Ἀτλαντες. λέ-
γονται δὲ οὔτε ἐμφυχον οὐδὲν σιτέσθαι, οὔτε ἐνύπνια
185 ὁρᾶν. Μέχρι μὲν δὴ τῶν Ἀτλάντων τούτων, ἔχω τὰ
ὀνόματα τῶν ἐν τῇ Ὀφρῇ κατοικημένων καταλέξαι·
τὸ δ' ἀπὸ τούτων, οὐκέτι. διήκει δ' ὧν ἡ Ὀφρὴ μέχρι
Ἡρακλήϊον στηλέων, καὶ τὸ ἔξω τούτων· ἔστι δὲ ἄλος
τε μέταλλον ἐν αὐτῇ διὰ δέκα ἡμερῶν ὁδοῦ, καὶ ἄν- 5
θρωποι οἰκόντες. τὰ δὲ οἰκία τούτοις πᾶσι ἐκ τῶν
αἰλίων χόνδρων οἰκοδομέαται. ταῦτα γὰρ ἤδη τῆς Λι-
βύης ἀνομβρά· ἔστι· οὐ γὰρ ἂν ἠδυνέατο μένειν οἱ τοῖχοι
έόντες αἰλιοι, εἰ ὕε. ὁ δὲ ἄλς αὐτοῖσι καὶ λευκὸς καὶ
πορφύρεος τὸ εἶδος ὀρύσσεται. Ὑπὲρ δὲ τῆς Ὀφρῆς ταύ- 10
της, τὸ πρὸς νότον καὶ μεσόγαιαν τῆς Λιβύης, ἐρη-
μος καὶ ἀνύδρος καὶ ἄθρος καὶ ἀνομβρος καὶ ἄξυλός
ἐστὶ ἡ χώρα· καὶ ἱκμάδος ἐστὶ ἐν αὐτῇ οὐδέν.

nere: *Atlantes* enim vocantur. Dicuntur autem hi
nec animatum quidquam comedere, nec insomnia vi-
dere. (185.) Ad hunc igitur usque Atlantem nomina
edere possum populorum, supercilium illud habitan-
tium: ulterius vero non possum. Porrigitur autem
idem supercilium usque ad Herculeas columnas, atque
etiam extra eas. Suntque in illo ex denorum dierum
itineris intervallo salis fodinae, et homines ibi habi-
tantes, quorum omnium domus ex salis grumis sunt
exstructae: nam iste iam Libyae tractus pluviâ caret;
nec vero durare muri aedium possent, si plueret. Effo-
ditur autem ibi sal et albus colore, et purpureus. Ultra
istud vero supercilium, versus meridiem et mediter-
ranea Libyae, deserta est terra, et aquis, feris, pluviâ,
lignis vacua, omnique humore prorsus destituta.

Οὕτω μὲν μέχρι τῆς Τριτωνίδος λίμνης ἀπ' Αἰγύ- 186
πτου νομάδες εἰσὶ, κρεοφάγοι τε καὶ γαλακτοπόται, Λί-
βυες· καὶ Θηλέων τε βοῶν οὐ τι γεύόμενοι, διότι περ
οὐδ' Αἰγύπτιοι, καὶ ὅς οὐ τρέφοντες. βοῶν μὲν νυν Θη-
5 λέων οὐδ' αἱ Κυρηναίων γυναῖκες δικαιοῦσι πατίεσθαι,
διὰ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ Ἴσιν, ἀλλὰ καὶ ἡσυχίας αὐτῇ καὶ
ὀρτὰς ἐπιτελέουσι· αἱ δὲ τῶν Βαρκαίων γυναῖκες οὐδ'
ὕῶν πρὸς τῇσι βουσι γέονται. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἔχει.
Τὸ δὲ πρὸς ἐσπέρας τῆς Τριτωνίδος λίμνης οὐκέτι νομά- 187
δες εἰσὶ Λίβυες, οὐδὲ νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρεώμενοι,
οὐδὲ κατὰ τὰ παιδία ποιεῦντες, οἷόν τι καὶ οἱ νομάδες
ἐώθασιν ποιεῖν. οἱ γὰρ δὴ τῶν Λιβύων νομάδες, εἰ μὲν
5 πάντες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως τοῦτο εἶπαι· ποιεῦσι δὲ αὐ-
τῶν συχνοὶ τοιάδε· τῶν παιδίων τῶν σφετέρων, ἑπεὶ
τετραέτεα γένηται, οἷσπῃ προβάτων καίουσιν τὰς ἐν τῇ-

(186.) Itaque inde ab Aegypto usque ad Tritoni-
dem quidem lacum sunt *Nomades Libyes*, carni-
esu et lactis potu viventes. Vaccarum vero carni-
hi non gustant, eandem ob causam propter quam
nec Aegyptii: nec vero porcos alunt. Vaccarum carne
vesci Cyrenaeorum etiam mulieres nefas ducunt pro-
pter Aegyptiam Isin, cuius in honorem etiam ieiun-
ia agunt et festos dies celebrant: Barcaeorum vero
mulieres non modo vaccas, sed ne porcos quidem
gustant. Et haec quidem ita se habent. (187.) Qui
vero ab occidente Tritonidis lacus habitant Libyes,
hi nec eisdem utuntur institutis, nec pueris id faciunt
quod *Nomades* facere consueverunt. Nomades enim
Libyae, haud satis scio an omnes, multi certe eorum
hoc faciunt: quando pueri eorum quartum annum

σι κορυφῇσι Φλίβας· μετεξέτεροι δὲ αὐτίων, τὰς ἐν
 τοῖσι κρατάφοισι· τοῦδε εἴηκα, ὡς μὴ σφας ἐς τὸν
 πάντα χρόνον καταρρίον Φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς δη- 10
 λῆται. καὶ διὰ τοῦτό σφας λέγουσι εἶναι ὑγιοτά-
 τους. εἰσὶ γὰρ ὡς ἀληθῶς οἱ Λίβυες ἀνθρώπων πάν-
 των ὑγιοτάτοι· τῶν ἡμῖς ἰδμεν· εἰ μὴν διὰ τοῦτο,
 οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἶπαι, ὑγιοτάτοι δ' ὦν εἰσὶ. ἣν δὲ
 καίουσιν τὰ παῖδιά σπασμός ἐπυγίνεται, ἐξεύρηται σφι 15
 ἄκος· τράγου οὖρον σπείσαντες ῥύνται σφα. λέγω δὲ
 188 τὰ λέγουσι αὐτοὶ Λίβυες. Θυσίαι δὲ τοῖσι νομάσι εἰσὶ
 αἰθε. ἐπεὰν τοῦ ὥτ' ἀπάρξωνται τοῦ κτήνεος, ῥιπτεύου-
 σι ὑπὲρ τὸν δόμον· τοῦτο δὲ ποιήσαντες, ἀποστρέφουσι
 τὸν αὐχένα αὐτοῦ. θύουσι δὲ ἡλίῳ καὶ σελήῃ μύ-
 νοισι. ταύτοις μὲν νυν πάντες Λίβυες θύουσι· ἀτὰρ οἱ 5

compleverunt, tunc illis *venas* in vertice capitis *laná*
ovium succida urunt, nonnulli etiam *venas* tempo-
 rum; idque hac caussa faciunt, ne insequente tem-
 pore umquam ex pituita laborent e capite defluente:
 et hanc ob caussam aiunt optima se frui valetudine.
 Re vera enim Libyes prae omnibus hominibus, quos
 novimus, firmissima utuntur valetudine; an hac ipsa
 de caussa, equidem pro certo haud dixerim: sunt
 autem utique firmissima valetudine. Quod si pueros,
 dum inuruntur, convulsio corripit, inventa est ab
 eis medicina: inspersâ hirci urinâ eis medentur. Re-
 fero autem quae ab ipsis Afris narrantur. (188.)
Sacrificiorum ritus apud Nomades hi sunt. Ab aure
 pecudis auspicantur, quam praecisam supra domum
 proiiciunt: hoc facto, cervicem victimae retro ver-
 tunt, Non autem immolant nisi *Soli* et *Lunae*. His

περὶ τὴν Τριτανίδα λίμνην νέμοντες, τῇ Ἀθηναίῃ μά-
λιστα, μετὰ δὲ, τῷ Τρίτωνι καὶ τῷ Ποσειδέωνι. Τὴν 189
δὲ ἄρα ἐσθῆτα καὶ τὰς αἰγίδας τῶν ἀγαλμάτων τῆς
Ἀθηναίης ἐκ τῶν Λιβυσσίων ἐποίησαντο οἱ Ἕλληνες.
πλὴν γὰρ ἢ ὅτι σκυτίνη ἡ ἐσθῆς τῶν Λιβυσσίων ἐστὶ,
5 καὶ οἱ θύσανοι οἱ ἐκ τῶν αἰγίδων αὐτῇσι σὺν ὄφιδι
εἰσι, ἀλλὰ ἰμάντιναι· τὰ δὲ ἄλλα πάντα κατὰ ταῦτό
ἐσταλται. καὶ δὴ καὶ τὸ οὖνομα κατηγορεῖ, ὅτι ἐκ
Λιβύης ἤκει ἡ στολή τῶν Παλλαδίων· αἰγέας γὰρ
περιβάλλονται ψιλὰς περὶ τὴν ἐσθῆτα θυσανωτάς αἱ
10 Λίβυσσαι, κεχυμέναις ἐρευθεδάνῳ· ἐκ δὲ τῶν αἰγέων
τουτέων αἰγίδας οἱ Ἕλληνες μετωνόμασαν. Δοκέει δ'
ἐμοί γε καὶ ἡ ὀλολυγὴ ἐν ἱροῖσι ἐνθαῦτα πρῶτον γενέ-
σθαι· κάρτα γὰρ ταύτῃ χρίωνται αἱ Λίβυσσαι, καὶ

Libyes cuncti sacra faciunt: sed, qui circa Tritoni-
dem lacum sedes habent, hi *Minervae* maxime, et
post hanc *Tritoni* et *Neptuno* sacrificant. (189.)
Vestem vero et *aegides*, quibus instruuntur *Minervae*
imagines, a Libyssis adoptarunt Graeci: praeterquam
enim quod pellicea est Libyssarum vestis, et quod
fimbriae, ex illarum *aegidibus* (thoracibus caprinis)
pendentes, non serpentes sunt, sed ex loris factae,
reliqua omnia eodem modo instructa sunt. Atque
etiam nomen declarat, ex Libya venisse cultum quo
instruuntur Palladia. Quippe Libyssae mulieres vesti
suae circumiiciunt nudas *aegeas* (thoraces ex pelle
caprina) fimbriatas, rubia tinctas: ex his vero *aegeis*
Graeci *aegidas* denominarunt. Videturque mihi etiam
ululatus in sacris hinc primum exstitisse: utuntur
hoc enim maxime mulieres Libycae, et belle utuntur.

- χρίωνται καλῶς. Καὶ τέσσαρας ἵππους συζευγνύουσι
 190 παρὰ Λιβύων οἱ Ἕλληνες μαμαθήκασι. Θάπτουσι
 δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας οἱ νομάδες κατάπερ οἱ Ἕλληνες,
 πλὴν Νασαμώνων. οὗτοι δὲ κατημένους θάπτουσι· φυ-
 λάσσοντες, ἵπταν ἀπὴν τὴν ψυχὴν, ὅπως μὴ κατίσου-
 σι, μηδὲ ὑπτιος ἀποθανέται. Οἰκήματα δὲ σύμψη- 5
 κτα ἐξ ἀνδρείων ἐπεμένων περὶ θχοίλους ἐστὶ, καὶ
 ταῦτα περιφορητά. νόμοισι μὲν τούτοις οὗτοι χρίωνται.
 191 Τὸ δὲ πρὸς ἐσπέρης τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ, Αὐ-
 σέων ἔχονται ἀροτῆρες ἤδη Λίβυες, καὶ οἰκίας νομίζου-
 ντες ἐκτῆσθαι, τοῖσι οὖνομα κίεται Μάξυες· αἱ τὰ
 ἐπὶ δεξιὰ τῶν κεφαλῶν κομῶσι, τὰ δ' ἐπ' ἀριστερὰ
 κείρουσι· τὸ δὲ σῶμα χρίονται μίλτῳ. Φασὶ δὲ οὗτοι 5
 εἶναι τῶν ἐκ Τροίης ἀνδρῶν. Ἡ δὲ χώρα αὕτη τε καὶ ἡ
 λοιπὴ τῆς Λιβύης ἢ πρὸς ἐσπέρην, πολλῶν θηριωδιστί-

Etiam quadriugos equos iungere ab Afris didice-
 runt *Graeci*. (190.) Mortuos sepeliunt Nomades
 eodem modo atque *Graeci*, exceptis Nasamonibus.
 Hi enim *sedentes sepeliunt*: eoque curant, ut aeger,
 quum in eo est ut animam efflet, sedeat, nec supi-
 nus moriatur. *Domus* illorum ex asphodelorum cau-
 libus compactae sunt, intertextis iuncis; suntque por-
 tatiles. Haec istorum sunt instituta.

(191.) Ab occasu Tritonis fluvii Ausensibus iam
 finitimi sunt *agricolae Libyes*, et stabilibus domibus
 utentes; quorum nomen est *Maxyes*. Hi in dex-
 tra capitis parte comam alunt, sinistram tondent:
 corpus vero minio tingunt: aiuntque se hi ex Troia-
 nis viris esse oriundos. Regio haec autem, et reliqua

ρη τε καὶ δασυτέρη ἐστὶ τῆς τῶν νομάδων χώρας. ἡ μὲν
 γὰρ δὴ πρὸς τὴν ἡῶ τῆς Λιβύης, τὴν οἱ νομάδες νέμου-
 10 σι, ἐστὶ ταπεινὴ τε καὶ ψαμμοῦδης, μέχρι τοῦ Τρί-
 τανος ποταμοῦ· ἡ δὲ ἀπὸ τούτου τὸ πρὸς ἐσπέρης, ἡ
 τῶν ἀροτήρων, ὀρενὴ τε κάρτα καὶ δασία καὶ θηριώ-
 δης. καὶ γὰρ οἱ ὄφεις οἱ ὑπερμεγάλεις, καὶ οἱ λέοντες
 κατὰ τούτους εἰσὶ, καὶ οἱ ἐλέφαντές τε καὶ ἄρκτοι,
 15 καὶ ἀσπίδες τε καὶ ὄνοι οἱ τὰ κέρα ἔχοντες· καὶ οἱ κυ-
 νοκέφαλοι, καὶ οἱ ἀκέφαλοι οἱ ἐν τοῖσι στήθεσι τοὺς
 ὀφθαλμοὺς ἔχοντες, ὡς δὴ λέγονταί γε ὑπὸ Λιβύων,
 καὶ οἱ ἄγριοι ἄνδρες, καὶ γυναῖκες ἄγριαι, καὶ ἄλλα
 πλήθει πολλὰ θηρία ἀκατάβυστα. Κατὰ τοὺς Νο- 192
 μάδας δὲ ἐστὶ τουτέων οὐδὲν, ἀλλ' ἄλλα τοιαῦτα· πυ-
 γαργοί, καὶ ζορκάδες, καὶ βουβάλεις, καὶ ὄνοι, οὐκ
 οἱ τὰ κέρα ἔχοντες, ἀλλὰ ἄλλοι ἄποτοι· οὐ γὰρ δὴ

pars Libyae occidentem spectans, multo frequentior
 est feris sylvisque quam Nomadum regio. Nam orien-
 talis Libyae tractus, quem Nomades incolunt, humi-
 lis est et arenosus, usque ad Tritonem fluvium: qui
 vero hinc ad occidentem vergit, qui agricolarum est, is
 montanus admodum, et nemorosus, et feris bestiis fre-
 quens. Sunt enim ibi immani magnitudine serpentes,
 sunt ibidem leones, et elephanti, et ursi, et aspidēs,
 et asini cornuti: sunt item cynocephali, et acephali
 oculos in pectore habentes, ut quidem Libyes per-
 hibent, et feri viri, foeminaeque ferae; denique mag-
 nus numerus aliarum bestiarum, quae non sunt fa-
 bulosae. (192.) In Nomadum vero regione nihil
 horum, sed alia *bestiarum genera* haecce: pygargi,
 [de genere antiloparum.] dorcades, bubali, asini,

πίνουσι· καὶ ὄρυες, τῶν τὰ κέρα ταῖσι Φοίνιξι οἱ πῆ- 5
 χεις ποιῶνται· μέγαθος δὲ τὸ θηρίον τοῦτο κατὰ βῶν
 ἐστὶ καὶ βασσάρια, καὶ ὕαινοι, καὶ ὕστριχες, καὶ
 κριοὶ ἄγριοι, καὶ δίκτυες, καὶ θῶες, καὶ πάνθηρες,
 καὶ βόρυες, καὶ κροκόδειλοι ὅσον τε τριπλήχεις χερσαῖοι,
 τῇσι σαύρησι ἐμπερέστατοι· καὶ στρουθοὶ κατάγαιοι, 10
 καὶ ὄφεις μικροὶ, κέρας ἐν ἑκάστος ἔχοντες. ταῦτά
 τε δὴ αὐτόθι ἐστὶ θηρία, καὶ ἄπερ τῇ ἄλλῃ, πλην
 ἐλάφου τε καὶ υἱὸς ἀγρίου· ἐλάφος δὲ καὶ υἱὸς ἀγρίου
 ἐν Λιβύῃ πάνπαν οὐκ ἐστὶ. μυῶν δὲ γένηα τρεῖς αὐ-
 τόθι ἐστὶ· οἱ μὲν, δίποδες καλέονται· οἱ δὲ, ζυγέραι· 15
 τὸ δὲ οὐνομα τοῦτό ἐστι μὲν Λιβυκόν, δύναται δὲ κα-
 τὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν, βουνοί· οἱ δὲ, ἐχινέες. εἰσὶ δὲ
 καὶ γαλαῖ ἐν τῷ σιλφίῳ γινόμεναι, τῇσι Ταρτησσῆσι
 ὁμοιάται. Τοσαῦτα μὲν νυν θηρία ἢ τῶν Νομαδάων

non cornuti illi, sed alii impoti, nempe qui non bi-
 bunt: tum oryes, quorum ex cornibus conficiuntur
 Punicarum cithararum brachia; bovis fere magnitu-
 dine bestia; sunt item bassaria, [de vulpium genere,]
 hyaenae, hystrices, feri arietes, dictyes, thoës, pan-
 theres, boryes, crocodili terrestres tricubitales, la-
 certis simillimi, struthiones, serpentes pusilli singu-
 lis cornibus instructi. Et hae ibi bestiae sunt, et aliae
 quae item alibi, cervo et apro exceptis: cervus enim
 et aper in Africa omnino nullus reperitur. Sunt au-
 tem ibidem murium tria genera; unum earum quae
bipedes vocantur: aliae *zegeries*, Libyco nomine
 quod Graeca lingua *colles* significat: tertium genus,
 echinees. Sunt etiam mustelae, quae in silphio na-
 scuntur, Tartessiis simillimae. Tot bestiarum genera

20 Λιβύων γῇ ἔχει, ὅσον ἡμεῖς ἱστοροῦντες ἐπὶ μακρότα-
τον οἷοί τε ἐγενόμεθα ἐξυμῶσθαι.

Μαξύων δὲ Λιβύαν Ζαυήκες ἔχονται, τοῖσι αἰ 193
γυναῖκες ἠνιοχεῦσι τὰ ἄρματα εἰς τὸν πόλεμον. Τού 194
των δὲ Γύζαντες ἔχονται, ἐν τοῖσι μέλι μὲν πολλὸν
μέλισσαι κατεργάζονται, πολλῶ δ' ἔτι πλέον λέγε-
ται δημιουργοὺς ἄνδρας ποιεῖν. μιλιτοῦνται δ' ὧν πάν-
5 τες οὗτοι, καὶ πιθηκοφαγέουσι· οἱ δὲ σφι ἄφθονοι ὅσοι
ἐν τοῖσι οὖρεσι γίνονται. Κατὰ τούτους δὲ λέγουσι 195
Καρχηδόνιοι κέεσθαι νῆσον τῇ οὐνομα εἶναι Κύραυνιν·
μῆκος μὲν διηκοσίῳν σταδίων, πλάτος δὲ, στενὴν, δια-
βατὸν ἐκ τῆς ἠπείρου· ἐλαίαν τε μεστὴν καὶ ἀμπέλων.
6 λίμνην δὲ ἐν αὐτῇ εἶναι, ἐκ τῆς αἰ παρθένου τῶν ἐπι-
χωρίων, πτεροῖσι ὀρνίθων κεχριμένοισι πίσση, ἐκ τῆς
ιλύος ψῆγμα ἀναφέρουσι χρυσοῦ. Ταῦτα εἰ μὲν ἐστὶ

habet haec Nomadum Libycorum regio, quoad nos
longissime percunctando comperire potuimus.

(193.) Maxyum Afrorum finitimi *Zaucees* sunt:
quibus mulieres plaustra aurigantur, in bellum pro-
ficiscentibus. (194.) His contigui sunt *Gyzantes*:
apud quos plurimum mellis parant apes: multo vero
maior copia paratur hominum artificio. Hi omnes
minio pinguntur; vescunturque simiis, quarum in-
credibilis copia in eorum montibus nascitur. (195.)
Prope horum regionem, aiunt *Carthaginienses*, in-
sulam esse, cui nomen Ceraunis, ducentorum stadio-
rum longitudine, latitudine arctam, in quam transiri
e continenti possit: esse autem eam oleis et vitibus
refertam. Esse in eadem lacum, e quo virgines indi-
genae pennis volucrum pice illitis ramenta auri ex

ἀληθείας, οὐκ οἶδα, τὰ δὲ λέγεται γράφω. εἴθ' ἂν
 πᾶν ὅκου καὶ ἐν Ζακύνθῳ ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος πίσ-
 σαν ἀναφαιρόμεν αὐτὸς ἐγὼ ἄρην. εἰσὶ μὲν καὶ πλεῖ- 10
 νες αἱ λίμναι αὐτοῖσι, ἡ δὲ ὧν μεγίστη αὐτέων ἐβδο-
 μήκοντα ποδῶν πάντη, βάθος δὲ διέρχουσιν ἐστὶ ἐς ταύ-
 την κοντὸν κατιεῖσι, ἐπ' ἅκρῳ μυρσίνην προσθήσαντες,
 καὶ ἔπειτα ἀναφέρουσι τῇ μυρσίνῃ πίσσαν, ὁδμὴν μὲν
 ἔχουσαν ἀσφάλτου, τὰ δ' ἄλλα τῆς Πιερικῆς πίσσης 15
 αἰμίω. ἐσχέουσι δὲ ἐς λάκκον ὀρωρυγμένῳ ἀγγχοῦ τῆς
 λίμνης· ἐπεὶ δὲ ἀθροίσωσι συγχὴν, οὕτω ἐς τοὺς ἀμ-
 φορέας ἐκ τοῦ λάκκου καταχέουσι. ὅτι δ' ἂν ἐκπίσῃ
 ἐς τὴν λίμνην, ὑπὸ γῆν ἰὼν, ἀναφαίνεται ἐν τῇ θαλάσ-
 σῃ· ἡ δὲ ἀπέχει ὡς τέσσερα στάδια ἀπὸ τῆς λίμνης. 20
 οὕτω ὦν καὶ τὰ ἀπὸ τῆς νήσου τῆς ἐπὶ Λαβύῃ παρμέ-
 196 νης οἰκίτα ἐστὶ ἀληθινή. Λέγουσι δὲ καὶ τὰδε Καρ-

limo referant. Hoc quidem an vere ita sit nescio:
 scribo autem quae narrantur. Fuerit autem omnino
 verum; quandoquidem etiam Zacynthi e lacu et ex
 aqua colligi picem ipse vidi. Sunt ibi lacus quidem
 plures, quorum maximus est septuaginta pedum qua-
 quaversum, duodecim pedum altitudine: in hunc
 demittunt contum, cuius in extremo myrtus alligata
 est; hac myrto educunt picem, quae odorem habet
 asphalti, caeterum Pieriae praestat pici. Hanc in-
 fundunt in scrobem prope lacum effossam: et post-
 quam probabilem picis copiam collegerunt, ex fovea
 illam in amphoras infundunt. Quidquid in lacum
 incidit, id terram subit, et in mari rursus com-
 paret; abest autem mare a lacu quatuor stadia. Ita
 igitur etiam, quae de insula illa narrantur ad Afri-

χηδόνιοι· ἵναί τῃς Λιβύης χῶρόν τε καὶ ἀνθρώπους
 ἔξω Ἑρακλῆϊων στηλέων κατοικημένους, ἐς τοὺς ἐπεὰν
 ἀπίκονται καὶ ἐξέλωνται τὰ Φορτία, θέντες αὐτὰ ἐπε-
 5 ξῆς παρά τὴν κυματωγὴν, ἐσβάντες ἐς τὰ πλοῖα, τύ-
 Φειν καπνόν· τοὺς δ' ἐπιχωρίους, ἰδομένους τὸν καπνόν,
 ἰέναι ἐπὶ τὴν θάλασσαν· καὶ ἔπειτα ἀντὶ τῶν Φορτίων
 χρυσὸν τίθεναι, καὶ ἐξαναχωρεῖν πρόσω ἀπὸ τῶν Φορ-
 τίων. τοὺς δὲ Καρχηδονίους ἐκβάντας, σκέπτεσθαι· καὶ
 10 ἦν μὲν φαίνεται σφι ἄξιος ὁ χρυσὸς τῶν Φορτίων, ἀπε-
 λόμενοι ἀπαλλάσσονται· ἦν δὲ μὴ ἄξιος, ἐσβάντες
 ὀπίσω ἐς τὰ πλοῖα κατέαται· οἱ δὲ, προσελθόντες, ἄλ-
 λον πρὸς ὧν ἔθηκαν χρυσόν, ἐς οὗ ἂν πείθωσι. ἀδικεῖν
 δὲ οὐδετέρους· οὔτε γὰρ αὐτοὺς τοῦ χρυσοῦ ἀπτεσθαι
 15 πρὶν ἂν σφι ἀπισωδῇ τῇ ἀξίᾳ τῶν Φορτίων, οὔτ' ἐκεί-

cam sita, non dissimilia vero sunt. (196.) Narrant
 iidem *Carthaginienses* haecce: esse locum Libyae
 extra Herculeas columnas, hominesque ibi habitan-
 tes, quos quando ipsi mercandi causa adeant, ex-
 positae navi merces in ipso maris litore a se ordi-
 ne disponi: tunc se, consensis rursus navibus, ex-
 citare fumum. Indigenas, conspecto fumo, accedere
 ad mare, et deposito pro mercibus auro rursus pro-
 cul a litore discedere. Tum Carthaginienses, navibus
 egressos, rem inspicere: et, quod si aequivalentem
 mercibus auri copiam repererint, ablato auro abire;
 sin minus, redire itidem in naves, ibique residere.
 Tum denuo accedentes illos, aliud aurum ad prius
 adiicere, donec ipsis ut satis habeant persuaserint.
 Nec vero alteros alteris facere iniuriam: nam nec
 scire aurum tangere priusquam sibi pretium aequiva-

νους τῶν Φορτίων ἀπτεσθαι πρέτερον ἢ αὐτοὶ τὸ χρυσίον λάβωσι.

- 197 Οὗτοι μὲν εἰσι τοὺς ἡμεῖς ἔχομεν Λιβύων ὀνομάσαι· καὶ τούτων οἱ πολλοὶ βασιλῆος τοῦ Μήδων οὔτε τι νῦν οὔτε τότε ἐφρόντιζον οὐδέν. Τόσον δὲ ἐτι ἔχω εἰπεῖν περὶ τῆς χώρας ταύτης, ὅτι τέσσερα ἔθνη νέμεται αὐτήν, καὶ οὐ πλέω τούτων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν· καὶ τὰ μὲν 5 δύο, αὐτόχθονα τῶν ἐθνέων, τὰ δὲ δύο, οὐ. Λίβυες μὲν καὶ Αἰθίοπες, αὐτόχθονες· οἱ μὲν, τὰ πρὸς βορρᾶν, οἱ δὲ, τὰ πρὸς νότον τῆς Λιβύης οἰκούντες· Φοίνικες δὲ 198 καὶ Ἕλληνες, ἐπὶ ἡλυδες. Δοκέει δέ μοι οὐδ' ἀρετὴν εἶναι τις ἢ Λιβύῃ σπουδαίῃ, ὥστε ἢ Ἀσίῃ ἢ Εὐρώπῃ παραβληθῆναι, πλὴν Κύνπος μούνης· τὸ γὰρ αὐτὸ οὐνομα ἢ γῆ τῷ ποταμῷ ἔχει. αὕτη δὲ ὁμοίᾳ τῇ

lens mercibus fuerit visum; nec illos mercibus prius imponere manus quam ipsi acceperissent aurum.

(197.) Hi sunt *Africae* populi, quos potui commemorare: et horum quidem plerique Medorum regem neque nunc curant, neque tunc ullam eius habuerunt rationem. Hoc vero solum adhuc de hac terra dicendum habeo, *quatuor nationes* illam incolere, nec plures, quoad nos novimus: quarum duae indigenae sunt; duae vero non sunt. *Libyes* et *Aethiopes*, indigenae; illi ad septemtrionem, hi ad meridiem habitantes. *Phoenices* vero et *Graeci*, advenae sunt. (198.) Videtur mihi autem bonitate soli neutiquam praestare Libya, ut cum Asia aut cum Europa possit conferri; excepta sola *Cinype*; nam idem regioni nomen est atque fluvio. Haec vero regio fructuum cerealium proventu par est optimae

5 ἀρίστη γεῶν Δήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν· οὐδὲ οἴκε οὐδὲν
 τῇ ἄλλῃ Λιβύῃ· μελάγγαιός τε γὰρ ἐστὶ, καὶ ἔπυ-
 δρος πίδαξι· καὶ οὔτε αὐχμοῦ Φροντίζουσα οὐδὲν, οὔτε
 ὄμβρον πλῆω πιῶσα, δεδήληται· ἕεται γὰρ δὴ ταῦτα
 τῆς Λιβύης. τῶν δὲ ἐκφορίων τοῦ καρποῦ ταῦτα μέτρα
 10 τῇ Βαβυλωνίῃ γῇ κατίστανται. ἀγαθὴ δὲ γῆ καὶ τὴν Εὐε-
 σπερίται νέμονται· ἐπ' ἑκατοστά γὰρ, ἐπεὶ αὐτὴ
 ἐωυτῆς ἀρίστη ἐνείκη, ἐκφέρει· ἡ δὲ ἐν τῇ Κίνυπι, ἐπὶ
 τριηκόσια. Ἐχει δὲ καὶ ἡ Κυρηναίη χώρα, εὐοῦσα ὕψι 199
 λοτάτῃ ταύτης τῆς Λιβύης τὴν οἱ Νομάδες νέμονται,
 τρεῖς ὥρας ἐν ἐωυτῇ, ἀξίας θώματος. πρῶτα μὲν γὰρ
 τὰ παραθαλάσσια τῶν καρπῶν ὄργα ἀμᾶσθαι τε καὶ
 5 τρυγᾶσθαι· τούτων δὲ δὴ συγκεκομισμένων, τῶν ὑπερ-
 θαλασσιδίων χώρων τὰ μέσα ὄργα συγκομίζεσθαι, τὰ
 βουκοὺς καλέουσι· συγκεκομίσται τε οὗτος ὁ μέσος καρ-

terrarium omnium; et reliquae Libyae prorsus dissi-
 milis. Habet enim nigrum solum; frequentibus riga-
 tur fontibus; et nec siccitatem timet, nec a nimis im-
 bribus inundata laeditur; pluit enim in hac Libyae
 parte. Proventuum frumenti eadem ratio est, atque
 in Babylonica terra. Est vero etiam bona terra quam
Euesperitae colunt; nam, quando ubertate praestat
 messis, fert terra horum centuplum; sed *Cinyps*
 trecentuplum. (199.) *Cyrenaica* regio, quae altis-
 sima est huius tractus Libyae, quem Nomades tenent,
 tres in se tempestates continet, miratu dignas. Pri-
 mum maritimus tractus fructibus turget, et ad mes-
 sem vindemiamque maturus est. His collectis fructi-
 bus, medius tractus, supra maritimum porrectus,
 quem *colles* vocant, maturescit. Denique comporta-

πὸς, καὶ ὁ ἐν τῇ κατυπερτάτῃ τῆς γῆς πεπαίνεται τε καὶ ὀργᾶ. ὥστε ἐκπέποταί τε καὶ καταβέβρωται ὁ πρῶτος καρπὸς, καὶ ὁ τελευταῖος συμπαραγίνεται. οὐ- 10
τω ἐπ' ὀκτῶ μῆνας Κυρηναίους ὁπώρα ἐπέχει. Ταῦτα
μέν νυν ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθαι.

200 Οἱ ΔΕ Φερετίμης τιμωροὶ Πέρσαι, ἐπεὶ τε ἐκ τῆς
Αἰγύπτου σταλέντες ὑπὸ τοῦ Ἀρυάνδew ἀπίκατο εἰς τὴν
Βάρκην, ἐπολιόρκεον τὴν πόλιν, ἐπαγγελλόμενοι ἐκ-
διδόναι τοὺς αἰτίους τοῦ Φόνου τοῦ Ἀρκεσίλειw τῶν δὲ
πᾶν γὰρ ἦν τὸ πλῆθος μεταίτιον, οὐκ ἔδεκαντο τοὺς λό- 5
γους. ἐνθαῦτα δὲ ἐπολιόρκεον τὴν Βάρκην ἐπὶ μῆνας
ἐννέα, ὀρύσσοντές τε ὀρύγματα ὑπόγαια, φέροντα εἰς
τὸ τεῖχος, καὶ προσβολαὶς καρτερὰς ποιούμενοι. τὰ μὲν
νυν ὀρύγματα ἀνὴρ χαλκεὺς ἀνεῦρε ἐπιχάλκῳ ἀσπίδι,
ὡδὲ ἐπιφρασθεὶς περιφέρειw αὐτὴν ἐντὸς τοῦ τεύχεος, 10

tis ex hoc medio tractu fructibus, turgescunt etiam
et ad maturitatem pervenerunt illi, qui in altissimo
terrae tractu nascuntur. Ita quando epotus comestus-
que est primus fructus, tunc opportune adest extre-
mus: adeoque per octo menses collectio fructuum
Cyrenaeos occupat. Sed haec quidem hactenus.

(200.) PERSAE ab Aryande ex Aegypto auxilio
missi *Pheretimae*, postquam *Barcam* venere, obsi-
dione cinxerunt urbem, postulantes ut traderentur
caedis *Arcesilai* auctores. Sed conditionem non ac-
cepere oppidani, quippe quorum universa multitudo
particeps erat culpa. Itaque oppugnarunt *Barcam*
Persae novem continuos menses, et cuniculos agen-
tes quibus in urbem intrarent, et validas in murum
impressiones facientes. Sed cuniculos indagavit repe-

προσίσχε πρὸς τὸ δάπεδον τῆς πόλιος. τὰ μὲν δὲ ἄλ-
 λα ἔσπεε κωφὰ πρὸς ἃ προσίσχε, κατὰ δὲ τὰ ὀρυ-
 σόμενα ἤχουσε ὁ χαλκὸς τῆς ἀσπίδος. ἀντορύσσοντες
 δ' αὖ ταύτη· οἱ Βαρκαῖοι ἔκτεινον τῶν Περσέων τοὺς γεω-
 15 ρυχέοντας. τοῦτο μὲν δὲ οὕτω ἐξευρέθη· τὰς δὲ προσ-
 βολὰς ἀπεκρούοντο οἱ Βαρκαῖοι. Χρόνων δὲ δὴ πολ- 201
 λῶν τριβομένων, καὶ πιπτόντων ἀμφοτέρων πολλῶν,
 καὶ οὐκ ἦσσαν τῶν Περσέων, Ἀμασις, ὁ στρατηγὸς τοῦ
 περσέως, μηχανᾷται τριάδε. μαθὼν τοὺς Βαρκαίους, ὡς
 5 κατὰ μὲν τὸ ἰσχυρὸν οὐκ αἰρετοὶ εἶεν, δόλῳ δὲ αἰρετοὶ,
 ποιεῖται τοιαύτην. νυκτὸς τὰ φθινὴν ὀρύξας εὐρέην, ἐπέτεινε
 ξύλα ἀσθενέα ὑπὲρ αὐτῆς· κατύπερθε δὲ ἐπιπολῆς τῶν
 ξύλων χεῖρ γῆς ἐπιφέρει, ποίαν τῇ ἄλλῃ γῇ ἰσό-
 πεδον. αἶμα ἡμέρῃ δὲ ἐς λόγους προεκαλέετο τοὺς Βαρ-

ritque faber aerarius aeneo scuto. Re enim secum
 perpenſa, circumtulit scutum intra murum, et pavi-
 mento urbis admovit. Iam alia loca, ubi illud admo-
 vebat, surda erant; qua parte vero erant cuniculi, ibi
 sonant edebat aēs seuti. Itaque ibidem ex adverso
 cuniculum agentes *Barcae* interficiebant *Persas* ter-
 ram fodientes. Ita indagati cuniculi sunt. Impressio-
 nes verò in murum factas valide repellebant oppida-
 ni: (201.) His rebus quum multum tereretur tem-
 poris, multique ex utrisque caderent, nec pauciores
 ex *Persarum* numero quam ex oppidanorum, dux
 pedestrium copiarum *Amasis* hoc consilium capit.
 Intelligens vi capi *Barcaeos* non posse, dolo vero
 posse, haec facere instituit. Noctu latam fodit fossam,
 cui ligna parum valida instravit, superque ligna hu-
 mum ingessit, ita ut superficies reliquae terrae esset

καίους· οἱ δὲ ἀσπαστῶς ὑπήκουσαν, ἐς ὃ σφί, ἴσας 10
ὁμολογίην χρήσασθαι. τὴν δὲ ὁμολογίην ἐποιήντο τῶν-
δε τινά, ἐπὶ τῆς κρυπτῆς τάφρου ταμόντες ὄρκια, ἔς
τ' ἂν ἡ γῆ αὐτῇ οὕτω ἔχη, μένειν τὸ ὄρκιον κατὰ χώ-
ρην· καὶ Βαρκαίους τε ὑποτελέειν φάναι Ἀσίνην βασιλεῖν,
καὶ Πέρσας μηδὲν ἄλλο νεοχμοῦν κατὰ Βαρκαίων. 15
Μετὰ δὲ τὸ ὄρκιον, Βαρκαῖοι μὲν πιστεύσαντες ταῦτα,
αὐτοὶ τε ἐξήισαν ἐκ τοῦ ἄστεος, καὶ τῶν πολέμων τὸν
παριέναι ἐς τὸ τεῖχος τὸν βουλούμενον, τὰς πύλας πα-
σας ἀνοίξαντες. οἱ δὲ Πέρσαι καταρρήξαντες τὴν κρυ-
πτὴν γέφυραν, ἔθεν ἔσω ἐς τὸ τεῖχος. κατέρησαν δὲ 20
τοῦδε εἵνεκα τὴν ἐποίησαν γέφυραν, ἵνα ἐμπεδοκρίων,
ταμόντες τοῖσι Βαρκαίοισι χρόνον μένειν αἰεὶ τὸ ὄρκιον,
ὅσον ἂν ἡ γῆ μένῃ κατὰ τὰ τότε εἶχε· καταρρήξανσι δὲ,
οὐκέτι ἔμνευε τὸ ὄρκιον κατὰ χώραν.

aequalis. Ut illuxit, Barcaeos ad colloquium invita-
vit; cui lubentes illi morem gesserunt: et ad extre-
mum placuit compositionem invicem inire. Compo-
sitionem autem fecerunt, super occulta fossa sacrifi-
cantes, in has conditiones: *quousque haec terra ita*
maneret, firmum manere iusiurandum: et Barcaeos
promittere mulctam se regi soluturos; Persas ve-
ro, nihil porro se contra Barcaeos novaturos:
Peracto foedere, Barcaeii his fidem adhibentes, et
ipsi egrediebantur urbe, et hostium quisquis vellet
intra muros ingredi patiebantur, omnibus apertis
portis. At Persae, disrupto occulto ponte, in urbem
irruerant. Pontem autem, quem fecerant, hac causa
ruperunt, ut starent iuramento, quo pacti erant cum
Barcaeis, *tamdiu ratum fore foedus, quamdiu terra*
haec in eo statu, quo tunc esset, maneret. Rupto
autem ponte, non amplius ratum manebat foedus.

Τους μὲν γὰρ αἰτιωτάτους τῶν Βαρκαίων ἡ Φερετίμη, 202
 ἐπεὶ τε οἱ ἐκ τῶν Περσέων παρεδόθησαν, ἀνεσκολόπισε
 κύκλῳ τοῦ τείχους· τῶν δὲ σφι γυναικῶν τοὺς μαζοὺς
 ἀποταμούσα, περιέστιξε καὶ τούτοις τὸ τείχος. τοὺς δὲ
 5 λοιποὺς τῶν Βαρκαίων λήην ἐκέλευσε θέσθαι τοὺς Πέρ-
 σας, πλὴν ὅσοι αὐτέων ἔσαν Βαττιάδαι τε καὶ τοῦ
 Φόνου οὐ μεταίτιοι· τούτοις δὲ τὴν πόλιν ἐπέτραψε ἡ
 Φερετίμη. Τους ὧν δὴ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων οἱ Πέρ- 203
 σαι ἀνδραποδισάμενοι ἀπήεσαν ὀπίσω· καὶ ἐπεὶ τε ἐπὶ
 τῇ Κυρηναίων πόλει ἐπέστησαν, οἱ Κυρηναῖοι λόγιόν τι
 ἀποσπείνμενοι διεξῆκαν αὐτοὺς διὰ τοῦ ἄστεος. διεξιούσης
 5 δὲ τῆς στρατῆς, Βάρης μὲν ὁ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ
 στρατηγὸς ἐκέλευε αἰρεῖν τὴν πόλιν, Ἀμασις δὲ ὁ τοῦ
 πεζοῦ, οὐκ ἔα· „ἐπὶ Βάρκην γὰρ ἀποσταλῆναι μούνην
 Ἑλληνίδα πόλιν.“ εἰς ὃ διεξελθοῦσι, καὶ ἰζομένοις ἐπὶ

(202.) Iam igitur *Pheretima* eos, qui caedis faciendae maxime fuerant auctores, deditos sibi a Persis, circa murum crucibus suffixit, et uxorū eorūdem praeseclas mammas pariter circa murum suspendit. Reliquos vero *Barcaeos* Persis praedae loco permisit, exceptis *Battiadis* et eis qui caedis non fuissent participes: his vero urbem *Pheretima* tradidit. (203.) Reliquos igitur *Barcaeos* captivos abducentes *Persae* redierunt: qui quum ad *Cyrenacorum* urbem accesserunt, *Cyrenaci*, oraculi cuiusdam religione se soluturi, per ipsam urbem illos passi sunt transire. Per quam dum transivit exercitus, *Bares*, navalibus copiis praefectus, capi urbem iussit: at *Amasis*, pedestris dux exercitus, ne id fieret prohibuit; contra solam *Barcam*, dicens, nec contra

Διὸς Λυκαίου ὄχρον, μετεμέλησέ σφι οὐ σχοῦσι τὴν
 Κυρήνην, καὶ ἐπειρῶντο τὸ δεύτερον παρῆναι ἐς αὐτήν 10
 οἱ δὲ Κυρηναῖοι οὐ περιώρεον. τοῖσι δὲ Πέρσῃσι, οὐδένος
 μαχομένου, Φόβος ἐνέπεσε· ἀποδραμόντες τε ὅσαν ἐξή-
 κοντα στάδια, ἔζοντο. ἰδρυθέντι δὲ τῷ στρατοπέδῳ ταύ-
 τη ἦλθε παρὰ Ἀρυάνδεω ἄγγελος, ἀποκαλέων αὐτούς.
 οἱ δὲ Πέρσαι, Κυρηναίων δεηθέντες ἐπόδια σφι δοῦναι, 15
 ἔτυχον· λαβόντες δὲ ταῦτα, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν
 Αἴγυπτον. παραλαβόντες δὲ τὸ ἐνθεῦτεν αὐτούς. Λί-
 βυες, τῆς τε ἐσθήτος εἴνεκα καὶ τῆς σκευῆς τοὺς ὑπο-
 λειπομένους αὐτέων καὶ ἐπελκομένους ἐφόνευον, ἐς ὃ
 204 ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπικέατο. Οὗτος ὁ Περσέων στρατὸς 20
 τῆς Λιβύης ἐκαστάτῳ ἐς Εὐσπερίδας ἦλθε. τοὺς δὲ
 ἡνδραποδίσαντο τῶν Βαρκαίων, τούτους δὲ ἐκ τῆς Αἰγύ-

aliam Graecam urbem se esse missum. Deinde vero,
postquam transiissent et in colle resedissent Iovis Ly-
cei, poenitnit eos Cyrenen non tenuisse, iterumque in-
gredi urbem tentarunt; sed portas clausere Cyrenaei.
Tum Persas, nemine licet repugnante, metus inces-
sit: et cursu se inde ad sexaginta fere stadia rece-
perunt, ibique resederunt. Ubi dum stativa habuit
exercitus, advenit ab Aryande nuncius, qui illos re-
vocaret. Et Persae, commeatum sibi praeberi precati
a Cyrenaeis, accepto ab eisdem commeatu in Aegyp-
tum abierunt. At inde excipientes illos Libyēs, ut
quisque tardabat morabaturque, ita eum interficie-
bant, quo vestitu eius reliquoque adparatu potiren-
tur: donec reliqui in Aegyptum pervenerunt. (204.)
Hic Persarum exercitus longissime in Africa usque
ad Euesperidas pervenerat. Quos vero ex Barcaeis

πτον ἀναστάντας ἐπαίησαν παρὰ βασιλῆα· βασιλεὺς
 5 δὲ σφὶ Δαρίους ἔδωκε τῆς Βακτρίας χώρας κώμην ἐγκα-
 τοικῆσαι. οἱ δὲ τῇ κώμῃ ταύτῃ ὄνομα ἔθεντο Βάρκην,
 ἥπερ ἐτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν οἰκευμένη ἐν τῇ γῇ τῇ Βακτρίῃ.
 Οὐ μὲν οὐδὲ ἡ Φερετίμη εὖ τὴν ζῶν κατέπλεξε. ὥς γὰρ 205
 δὴ τὰ χίιστα ἐκ τῆς Λιβύης, τισαμένη τοὺς Βαρκαίους,
 ἀπενόστησε ἐς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέθανε κακῶς· ζῶσα
 γὰρ εὐλείων ἐξέζεσε. ὥς ἄρα ἀνθρώποισι αἱ λίην ἰσχυ-
 5 ραὶ τιμωρίαι πρὸς θεῶν ἐπίφθοροι γίνονται. ἡ μὲν δὲ
 Φερετίμης τῆς Βάττω τοιαύτη τε καὶ τοσαύτη τιμωρίη
 ἐγένετο ἐς Βαρκαίους.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Δ'.

captivos abduxerant, hos ex Aegypto procul a patria
 amandatos ad regem miserunt: rexque Darius vicum
 illis Bactrianæ regionis habitandum concessit. Et illi
 vico huic nomen imposuere *Barcam*, quæ Barca ad
 meam usque ætatem in Bactriana habitata erat.
 (205.) Nec vero *Pheretima* bono vitæ fine usa est.
 Etenim simul atque, capta de Barcaeis ultione, ex
 Libya in Aegyptum redierat, misere obiit: vivens
 quippe vermibus scatuit e cute enatis. Ita nempe ho-
 minibus vindictæ nimis atroces invidiosæ sunt apud
 deos. Talis igitur et tanta vindicta fuit, quam de
 Barcaeis cepit Pheretima, Batti filia.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ.

ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ.

¹ Οἱ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν Περσέων καταλειφθέν-
τες ὑπὸ Δαρείου, τῶν ὁ Μεγάβαζος ἤρχε, πρῶτους
μὲν Περινθίους Ἑλλησποντίων, οὐ βουλομένους ὑπηκόους
εἶναι Δαρείου, κατεστρέψαντο, περιεφθέντας πρότερον
καὶ ὑπὸ Παίωνων τρηχέως. Οἱ γὰρ ὦν ἀπὸ Στρυμόνος ⁵
Παῖονες, χρήσαντος τοῦ Θεοῦ στρατεύεσθαι ἐπὶ Περιν-

HERODOTI HISTORIARUM

LIBER QUINTUS.

TERPSICHORE.

(1.) **P**ERSAE, quos in Europa Darius reliquerat,
quibus praeceperat *Megabazus*, primos ex Hellespon-
tiis *Perinthios*, parere nolentes regis imperio, sube-
gerunt. Iidem Perinthii superiori tempore a Paeoni-
bus quoque male fuerant mulctati. *Paeones*, Strymo-
nem adcolentes, oraculi responso moniti erant ut

Θίαν, καὶ ἢ μὲν ἀντικατιζόμενοι ἐπικαλέσονται σφῆας
οἱ Περινθιοὶ, ὀνομαστὶ βιάσαντες, τοὺς δὲ ἐπιχειρεῖν
ἢ δὲ μὴ ἐπιβάσανται, μὴ ἐπιχειρεῖν ἐποίουν οἱ Παί-
10 νες ταῦτα. ἀντικατιζόμενων δὲ τῶν Περινθίων ἐν τῷ προα-
στήῳ, ἐνθαῦτα μαινομαχίῃ τριφασίῃ ἐκ προκλησιῶς
σφι ἐγένετο· καὶ γὰρ ἀνδρὰ ἀνδρὶ, καὶ ἵππον ἵπῳ συν-
βάλον, καὶ κύνα κυνί. νικούντων δὲ τὰ δύο τῶν Περιν-
θίων, οἷς ἐπαμύνον κεχαρηκότες, συνεβάλοντο οἱ Παί-
15 νες τὸ χρηστήριον αὐτὸ τοῦτο εἶναι· καὶ εἶπὼν κου παρὰ
σφίσι αὐτοῖσι· „Νῦν ἂν εἴῃ ὁ χρησμὸς ἐπιτελεόμενος
„ἡμῶν, νῦν ἡμέτερον τὸ ἔργον.“ οὕτω τοῖσι Περινθίοσι
παιωνίσασι ἐπιχειρούσι οἱ Παῖονες, καὶ πολλὸν τε ἐκοά-
τησαν, καὶ ἔλκον σφῶν ὀλίγους. Τὰ μὲν δὲ ἀπὸ 2
Παιόνων πρότερον γενόμενα, ὧδε ἐγένετο· τότε δὲ ἀν-

arma adversus Perinthios moverent, et, si quidem
Perinthii oppositis castris ipsos invocassent, nomina-
tim compellantes, tum hos invaderent; sin non incla-
massent, non invaderent. Idque fecerunt Pacones.
Quibus quum castra *Perinthii* opposuissent in sub-
urbio, ex provocatione triplex instituebatur certa-
men singulare; etenim virum cum viro, et equum
cum equo committebant, et canem cum cane: et
duobus certaminibus vicerunt *Perinthii*. Qui quum
prae gaudio pacanem canerent, tum coniectantes
Pacones hoc esse quod significasset oraculum, dixe-
runt inter se: *nunc impletum nobis oraculum fue-
rit, nunc nostrum opus est.* Et cantantes *Perin-*
thios adgressi Pacones, ingentem reportarunt victo-
riam, paucosque ex illis reliquos fecerunt. (2.)
Haec olim a Paconibus in hunc modum gesta erant.

- δραὼν ἀγαθῶν περὶ τῆς ἐλευθερίας γινομένων τῶν Περινθίων, οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Μεγάβαζος ἐπεκράτησαν πλήθι.
 ὡς δὲ ἐχειρώθη ἡ Πέρινθος, ἤλαυνε τὸν στρατὸν ὁ Μεγά- 5
 βαζος διὰ τῆς Θρηίκης, πᾶσαν πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος
 τῶν ταύτῃ οἰκημένων ἡμερούμενος βασιλεῖ ταῦτα γὰρ
 οἱ ἐντέταλτο ἐκ Δαρείου, Θρηίκην καταστρέφειν.
 3 ΘΡΗΙΚΩΝ δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι, μετὰ γε Ἰν-
 δούς, πάντων ἀνθρώπων. εἰ δὲ ὑπ' ἐνὸς ἀρχοῖτο, ἢ Φρι-
 νέοι κατὰ ταῦτό, ἄμαχόν τ' ἂν εἴη, καὶ πολλῶ κρά-
 τιστον πάντων ἐθνέων, κατὰ γνώμην τὴν ἐμὴν. ἀλλὰ
 γὰρ τοῦτο ἄπορόν σφι, καὶ ἀμήχανον, μὴ κοτε ἐγγί- 5
 νηται· εἰσὶ δὲ κατὰ τοῦτο ἀσθενέες. Οὐνόματα δὲ πολ-
 λὰ ἔχουσι κατὰ χώρας ἕκαστοι· νόμοισι δὲ οὗτοι πα-
 ραπλησίοισι πάντες χρεώνται κατὰ πάντα, πλὴν Γε-
 τέων, καὶ Τραυσῶν, καὶ τῶν κατ' ὑπερθε Κρηστωναίων

At tunc fortiter pro libertate pugnantes *Perinthii*,
 multitudine victi sunt a Persis et Megabazo. Subacta
 Perinthis, per Thraciam exercitum circumducens Me-
 gabazus, cuncta oppida, cunctosque populos inibi
 habitantes, sub regis imperium redegit: hoc enim
 illi mandatum erat, *subigere Thraciam*.

(3.) THRACUM natio, post Indos utique, maxima
 est nationum omnium: qui si sub unius essent im-
 perio, aut concordēs inter se essent, invicti forent, et
 longe omnium, ut mihi quidem videtur, potentissi-
 mi. At hoc ipsum difficile est illis, atque impossibile,
 ut fiat umquam: eam ob causam infirmi sunt. Ha-
 bent autem, pro regionum diversitate, multa ac va-
 ria nomina: sed eisdem moribus institutisque utun-
 tur omnes, exceptis Getis, et Trausis, et qui ultra

οικούντων. Ταυτέρων δὲ τὰ μὲν Γέται οἱ ἀθανατίζον- 4
 τες ποιῶσι, εἰρηταί μοι. Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα
 πάντα κατὰ ταῦτα τοῖσι ἄλλοιςι Θηξὶ ἐπιτελέουσι,
 κατὰ δὲ τὸν γινόμενόν σφι καὶ ἀπογινόμενοι ποιῶσι
 5 ταιάδε. τὸν μὲν γενόμενον περιζόμενοι οἱ προσήκοντες
 ὀλοφύρονται, ὅσα μιν δεῖ, ἐπεὶ τε ἐγένετο, ἀναπλη-
 σαι κακὰ, ἀνηγεόμενοι τὰ ἀνθρώπηια πάντα πάθει·
 τὸν δ' ἀποσχενόμενον, παίζοντες τε καὶ ἡδόμενοι γῇ κρύ-
 πτουςι, ἐπιλέγοντες ὅσων κακῶν ἐξαπαλλαχθεῖς, ἔστι
 ἐν πάσῃ εὐδαιμονίῃ. Οἱ δὲ κατ' ὑπερθε Κρηστω- 5
 ναίων, ποιῶσι ταιάδε. ἔχει γυναῖκας ἕκαστος πολ-
 λὰς· ἐπεὰν ὧν τις αὐτέρων ἀποθάνῃ, κρίσις γίνεται με-
 γάλῃ τῶν γυναικῶν, καὶ Φίλων σπουδαὶ ἰσχυραὶ περὶ
 5 τοῦδε, ἥτις αὐτέρων ἐφιλέετο μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἀνδρός.
 ἥ δ' αὖ κριβὴ καὶ τιμηβῇ, ἐγκωμιασθεῖσα ὑπὸ τε ἀν-

Crestonaeos habitant. (4.) Et *Getarum* quidem in-
 stituta, qui immortales se esse praedicant, supra ex-
 posui. *Trausi* vero, aliis quidem in rebus, reliquis
 Thracibus nil differunt; sed recens natis ac denatis
 hoc faciunt. Natum circumsident cognati, et miseran-
 tur, *quot quantaque mala oporteat eum, ex quo*
natus sit, perpeti, omnia quae homines maerent
 mala commemorantes. Denatum vero iocantes laetan-
 tesque terrā condunt, commemorantes *quot quan-*
tisque malis sit liberatus, quamque omni parte
beatus. (5.) Apud eos qui *supra Crestonaeos* ha-
 bitant, hic mos obtinet. Uxores quilibet vir plures
 habet; iam, quando vir moritur, magna fit inter ux-
 ores disceptatio et acris amicorum contentio super hac
 quaestione, *quaenam ex uxoribus carissima fuerit*

δράων καὶ γυναικῶν, σφάζεται ἐς τὸν τάφον ὑπὸ ταῖς οἰκησίου αὐτῆς· σφαχθεῖσα δὲ, συνθάπτεται τῷ ἀνδρί. αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην ποιεῦνται, ὅτι-
 6 δος γὰρ σφι τοῦτο μέγιστον γίνεται. Τῶν δὲ ὅθ' ἁλ- 10
 λων Θρηίκων ἐστὶ ὁδε ὁ νόμος. πωλεῦσι τὰ τέκνα
 ἐπ' ἐξαγωγῇ. τὰς δὲ παρθέτους οὐ φυλάσσωσι, ἀλλ'
 εἰσὶ οἷσι αὐταὶ βούλονται ἀνδράσι μίσγεσθαι. τὰς δὲ
 γυναῖκας ἰσχυρῶς φυλάσσωσι καὶ ἀγαπᾷ τὰς γυ- 5
 ναῖκας παρὰ τῶν γονέων χρημάτων μεγάλων. καὶ τὸ
 μὲν ἐστίχθαι, εὐγενὲς κέκριται· τὸ δ' ἀστικόν, ἀγεν-
 νές. ἀργὸν εἶναι, κάλλιστον· γῆς δὲ ἐργατήν, ἀτιμω-
 7 τικόν. τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ ληϊστύος, κάλλιστον.
 οὗτοι μὲν σφῶν οἱ ἐπιφανέστατοι νόμοι εἰσὶ. Θέως 10

marito. Dein, quae talis iudicata est, et cui hic honos habetur, illa, a viris atque mulieribus collaudata, iugulatur super tumulum ab his qui eam proxime cognatione attingunt, et iugulata unâ cum marito sepelitur: reliquae vero magnae sibi calamitati id ducunt, namque maximum hoc eis probrum censetur. (6.) Reliqui *Thracæ* hisce utuntur *institūtis*. Vendunt liberos suos, in alias terras abducendos. Virgines non custodiunt, sed congregi cum quibusque voluerint viris patiuntur: uxores vero severe custodiunt; emunt autem uxores a parentibus ingenti pretio. Punctam notis habere cutem, nobile iudicatur: impressa non habere stigmata, ignobile. Otiosum esse, honestissimum habetur: terram colere, quam maxime inhonestum. Ex bello et praeda vivere, laudatissimum. Hi sunt praecipui illorum mores. (7.) Deos autem solos colunt hosce: Martem,

δὲ σέβονται μύθους τοὺςδε Ἄρεα, καὶ Διόνυσον, καὶ Ἄρτεμιν. οἱ δὲ βασιλῆες αὐτέων, παρέξ τῶν ἄλλων πολητέων, σέβονται Ἑρμῆν μάλιστα θεῶν καὶ ὁμ-
 5 νύουσι μύθον τοῦτον, καὶ λέγουσι γεγονέναι ἀπὸ Ἑρ-
 μέω ἑαυτούς. Ταφαὶ δὲ τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτέων εἰσὶ 8
 αἰδεῖ τρεῖς μὲν ἡμέρας προτιθέασιν τὸν νεκρὸν καὶ παν-
 τοῖα σφάζαντες ἰσθία, εὐωχέονται, προκλαύσαντες πρῶ-
 τον ἐπεὶτα δὲ θάπτουσι κατακαύσαντες, ἢ ἄλλως γῇ
 5 κρύβαντες. χῶμα δὲ χέαντες, ἀγῶνα τίθεισιν παντοῖον,
 ἐν τῷ τὰ μέγιστα αἶθλα τίθεται κατὰ λόγον μονο-
 μαχίης. ταφαὶ μὲν δὴ Θρηάκων εἰσὶ αὗται.

Τὸ δὲ πρὸς βορέῳ τῆς χώρας ἐτι ταύτης οὐδεὶς ἔχει 9
 φράσαι τὸ ἀπρεκές, οἷτινές εἰσι ἀνθρώπων οἱ οἰκέοντες
 αὐτὴν ἀλλὰ τὰ πέραν ἥδη τοῦ Ἰστρου ἐρήμος χώρα
 φαίνεται εὐῶσα καὶ ἀπειρος. μύθους δὲ δύναμαι πυ-

et Bacchum, et Dianam. Reges vero eorum, praeter
 privatos cives, Mercurium maxime colunt deorum,
 et per hunc iurant; dicuntque a Mercurio se esse
 prognatos. (8.) Sepulturae apud divites haec ratio
 est. Per triduum exponunt mortuum, prius illum
 deplorantes, sed mox victimarum omne genus ma-
 ctantes, lautaeque celebrantes convivia. Deinde sepe-
 liunt combustum, aut etiam non combustum terrā
 condunt. Postquam tumultum adgesserunt, certami-
 num varia proponunt genera, in quibus maxima pre-
 tia proposita sunt his qui singulari certamine vin-
 cunt. Haec est sepulturae apud Thracas ratio.

(9.) A septemtrione huius regionis quinam habi-
 tent homines, pro certo dicere nemo potest. Illud
 quidem adparet, esse *trans Istrum* desertam terram

θέσθαι οἰκέοντας πέρην τοῦ Ἰστρου ἀνθρώπους, τοῖσι 5
 οὐνομα εἶναι Σιγύννας, ἐσθῆτι δὲ χρωμένους Μηδι-
 κῇ. τοὺς δὲ ἵππους αὐτέων εἶναι λασίους ἅπαν τὸ σῶ-
 μα, ἐπὶ πέντε δακτύλους τὸ βάθος τῶν τοιχῶν μικροὺς
 δὲ, καὶ σιμούς, καὶ ἀδυνάτους ἀνδρας φέρειν· ζευγνυ-
 μένους δὲ ὑπ' ἄρματα, εἶναι ἐξυτάτους· ἄρματῆλατέειν 10
 δὲ πρὸς ταῦτα τοὺς ἐπιχωρίους. κατήκειν δὲ ταυτέων
 τοὺς οὖρους ἀγχοῦ Ἐνετῶν τῶν ἐν τῇ Ἀδρίῃ. εἶναι δὲ
 Μηδῶν σφέας ἀποίκους λέγουσι. ὅπως δὲ οὗτοι Μηδῶν
 ἀποικοὶ γεγονάσι, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ἐπιφράσασθαι·
 γένοιτο δ' ἂν πᾶν ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ. Σιγύννας δ' 15
 ὧν καλέουσι Λίγυες οἱ ἄνω ὑπὲρ Μασσαλῆς οἰκούν-
 10 τες, τοὺς καπήλους· Κύπριοι δὲ, τὰ δόρατα. Ὡς δὲ

IX. 15 seqq. σιγύννας δ' ὧν etc. Haec et seqq. usque ad fin.
 cap. adulterina censent viri docti.

et infinitam. Solos tantum resciscere potui trans
 Istrum habitantes homines, quibus nomen perhibetur
 esse *Sigynnae*, Medica veste utentes: quorum
 equos aiunt esse toto corpore hirsutos, pilis ad quin-
 que digitos longis; exiguos illos, et simos, et parum
 validos ad viros vehendos; plaustis autem iunctos,
 esse velocissimos; eam ob causam plaustis vehi in-
 digenas. Pertinere autem horum fines fere usque ad
Enetos, qui ad Adriam habitant. A *Medis* autem sese
 ortos dicunt. Quonam vero pacto Medorum hi fue-
 rint coloni, exputare equidem non queo: sed longo
 temporis tractu fieri utique multa possunt. Cacterum
Sigynnae apud Ligures super Massiliam habitantes,
institores vocantur; apud Cyprios vero, *hastae*.
 (10.) Narrant quidem Thraeces, *apes* occupare terras

375, 100.

Θρήϊκες λέγουσι, μέλισσαι κατέχουσai τὰ πέρην τοῦ
 Ἰστρου εἰσί· καὶ ὑπὸ τούτων οὐκ εἶναι διελθεῖν τὸ προ-
 σωτέρω. ἐμοὶ μὲν νυν, ταῦτα λέγοντες, δοκέουσι λέ-
 5 γειν οὐκ οἰκότα· τὰ γὰρ ζῶα ταῦτα φαίνεται εἶναι
 δύσριγα. ἀλλὰ μοι τὰ ὑπὸ τὴν ἄρκτον αἰοικητα δοκέ-
 ει εἶναι διὰ τὰ ψύχρα. Ταῦτα μὲν νυν τῆς χώρης ταύ-
 της πέρι λέγεται. τὰ παραβαλάσσια δ' ὧν αὐτῆς Με-
 γάβαζος Περσέων κατήκοα ἐποίηε.

ΔΑΡΕΙΟΣ δὲ, ὡς διαβὰς τάχιστα τὸν Ἑλλήσ- 11
 ποντον ἀπῖκετο εἰς Σάρδεις, ἐμνήσθη τῆς ἐξ Ἰστιαίου
 τε τοῦ Μιλησίου εὐεργεσίης, καὶ τῆς παραινέσιος τοῦ
 Μιτυληναίου Κῶεω. μεταπεμψάμενος δὲ σφέας εἰς Σάρ-
 5 δεις, ἐδίδου αὐτοῖσι αἵρεσιν. ὁ μὲν δὴ Ἰστιαῖος, ἅτε τυ-
 ραννεύων τῆς Μιλήτου, τυραννίδος μὲν οὐδεμιῆς προσέ-
 χρηζε· αἰτέει δὲ Μύρκινον τὴν Ἡδωνίδα, βουλόμενος

trans Istrum, eaque caussâ non posse homines ulte-
 rius progredi. Quae mihi parum probabiliter ab his
 dici videntur; quoniam constat frigoris inpatientes
 esse istas bestiolas: sed propter frigus inhabitatae
 mihi videntur esse regiones sub septemtrionibus si-
 tae. Haec sunt igitur quae de hac regione memoran-
 tur. Caeterum maritimum illius tractum, ut supra
 dixi, *Megabazus* sub Persarum redegit potestatem.

(11.) DARIUS simulatque traiecto Hellesponto Sar-
 des pervenit, recordatus est beneficii ab Histiaeο Mi-
 lesio in se collati, et consilii a Mitylenaeο Coë dati.
 Itaque his Sardes arcessitis optionem dedit. Et *Hi-*
stiaeus quidem, utpote Mileti tyrannus, nullam sibi
 insuper tyrannidem postulavit: petiit vero Myrci-
 num Edonidem, cupiens in ea urbem condere. Hanc

Herod. T. II. P. I.

C c

ἐν αὐτῇ πάλιν κτίσαι. οὗτος μὲν δὴ ταύτην αἰρεῖται. ὁ
 δὲ Κῶης, οἷά τε οὐ τύραννος, δημότης τε εἶναι, αἰτεῖ
 Μιτυλήνης τυραννεῦσαι. τελευθύντων δὲ ἀμφοτέρωσι, 10
 12 οὗτοι μὲν κατὰ τὰ εἴλοντο ἐπράποντο. Δαρεῖον δὲ συνέ-
 νικε, πρῆγμα τοιοῦδε ἰδόμενον, ἐπιθυμῆσαι ἐντελε-
 σθαι Μεγαβάζω, Παίονας εἰόντα ἀνασπασταὺς ποι-
 σαι ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀσίην. Ἦν Πίγρης καὶ
 Μαντύης, ἄνδρες Παῖονες· οἱ, ἐπεὶ τε Δαρεῖος διέβη 5
 εἰς τὴν Ἀσίην, αὐτοὶ ἐβέλοντες Παῖονων τυραννεύειν,
 ἀπικιόνται εἰς Σάρδεις, ἅμα ἀγόμενοι ἀδελφεὴν, με-
 γάλην τε καὶ εὐεϊδέα. Φυλάξαντες δὲ Δαρεῖον πρῶτα-
 τιζόμενον εἰς τὸ προάστειον τὸ τῶν Λυδῶν, ἐπέστησαν
 τοιοῦδε. Σκευάσαντες τὴν ἀδελφεὴν ὡς εἶχον ἄριστα, 10
 ἐπ' ὕδωρ ἔπεμπον, ἄγγος ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχουσαν,
 καὶ ἐκ τοῦ βραχίονος ἔππον ἐπέλκουσαν, καὶ κλαῖου-

igitur hic optavit. Coës vero, ut qui non tyrannus,
 sed privatus esset, petiit Mitylenae tyrannidem. Im-
 petrato uterque quod optaverat, eo se contulit.
 (12.) Posthaec oblata Dario est res quaedam, qua
 conspecta incessit cum cupido mandandi Megabazo,
 ut Paeonas subigeret, et ex Europa in Asiam ab-
 stractos mitteret. Res ea huiusmodi fuit. Erant Pi-
 gres et Mantyas, viri Paeones: qui, postquam Darius
 in Asiam traiecerat, cupientes ipsi tyrannidem occu-
 pare Paeoniae, Sardes venere, secum ducentes so-
 rorem, magnam staturâ, et formâ praestantem. Hi
 observato tempore quum Darius in Lydorum subur-
 bio in publico sederet, hocce instituerunt. Sororem,
 quam poterant optime instructam, aquandum misc-
 runt, vas in capite gestantem, ex brachio post se du-

σαν λινον. ὡς δὲ παρεξήϊε ἡ γυνή, ἐπιμελὲς τῷ Δαρείῳ ἐγένετο· οὔτε γὰρ Περσικά ἦν, οὔτε Λύδια, τὰ
15 ποιεύμενα ἐκ τῆς γυναικὸς, οὔτε πρὸς τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας οὐδαμῶν. ἐπιμελὲς δὲ ὡς οἱ ἐγένετο, τῶν δορυφόρων τινὰς πέμπει, κελεύων φυλάσσειν ὅτι χρήσεται τῷ ἵππῳ ἡ γυνή. οἱ μὲν δὴ ὅπισθε εἶποντο. ἡ δὲ ἐπεὶ τε ἀπῆκετο ἐπὶ τὸν ποταμόν, ἤρσε τὸν ἵππον ἄρσασα δὲ,
20 καὶ τὸ ἄγγος τοῦ ὕδατος ἐμπλησαμένη, τὴν αὐτὴν ὁδὸν παρεξήϊε, φέρουσα τὸ ὕδωρ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἐπέλκουσα ἐκ τοῦ βραχίονος τὸν ἵππον, καὶ στρέφουσα τὸν ἄτρακτον. Θωμάζων δὲ ὁ Δαρεῖος τὰ τε 13 ἤκουσε ἐκ τῶν κατασκόπων, καὶ τὰ αὐτὸς ὥρα, ἄγειν αὐτὴν ἐκέλευε ἐωυτῷ ἐς οἶκον. ὡς δὲ ἤχθη, παρήσαν καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῆς, οὓς κη πρόσω σκοπιὴν ἔχοντες 5 τούτων. εἰρωτέωντος δὲ τοῦ Δαρείου ὁποδαπὴ εἴη, ἔφα-

centem equum, simulque linum nentem. Ut praeteribat mulier, advertit regis animum: etenim nec ex Persarum more nec ex Lydorum hoc erat, quod illa faciebat, nec ullius Asiatici populi moribus conveniens. Igitur quum ea res animum regis advertisset, misit satellitum nonnullos, iussos observare quid equo faceret haec mulier. Itaque hi pone sequebantur: illa vero, ubi ad fluvium pervenit, aquavit equum, deinde vase aqua repleto eadem viâ praeteriit, aquam super capite gestans, equum ex brachio post se trahens, et manu fusum torquens. (13.) Miratus Darius quae partim ex speculatoribus audivit, partim ipse vidit, iussit coram se adduci mulierem. Ea ut adducebatur, aderant simul fratres eius, qui haud procul alicubi, quid ageretur, speculati erant. Interro-

σαν οἱ νηγίσκοι εἶναι Παίονες, καὶ ἐκείνην εἶναι σφέων ἀδελφεήν. ὁ δ' ἀμείβετο· „τίνες δὲ οἱ Παίονες ἀνθρώποι εἰσι, καὶ κοῦ γῆς οἰκημένοι, καὶ τί κείνοι ἐβέλοντες ἔλθοιεν εἰς Σάρδεις.“ οἱ δὲ οἱ ἔφραζον, ὥς „ἔλθοιεν μὲν ἐκείνῳ δώσοντες σφέας αὐτούς· εἴη δὲ ἡ Παιονίη ἐπὶ τῷ 10 Στρυμόνι ποταμῷ πεπολισμένη· ὁ δὲ Στρυμὼν οὐ πρόσω τοῦ Ἑλλησπόντου· εἴησαν δὲ Τευκρῶν τῶν ἐκ Τροίης ἀποικοί.“ Οἱ μὲν δὴ αὐτὰ ἕκαστα ἔλεγον. ὁ δὲ εἰρώτα „εἰ καὶ πάσαι εἴησαν αὐτόθι αἱ γυναῖκες οὕτω ἐργατίδες.“ οἱ δὲ καὶ τοῦτο ἔφασαν προθύμως οὕτω ἔχειν 15 αὐτοῦ γὰρ ὧν τούτου εἵνεκα καὶ ἐποιέετο.

- 14 Ἐνθαῦτα Δαρεῖος γράφει γράμματα πρὸς Μεγάβαζον, τὸν ἔλιπε ἐν τῇ Θρηίκῃ στρατηγόν· ἐντελλόμενος ἐξαναστῆσαι ἐξ ἡβέων Παίονας, καὶ παρ' ἐω-

gante Dario, cuius illa esset, responderunt iuvenes, esse se Paeones, illamque suam esse sororem. Denuo interrogat rex: *quinam vero homines Paeones sint, et ubi terrarum habitent; denique quid illi sibi vellent quod Sardes venissent?* Responderunt illi, *venisse ut traderent se regi; esse autem Paeoniam regionem ad Strymonem fluvium; Strymonem vero haud procul abesse ab Hellesponto; esse autem Paeones Teucrorum ex Troia colonos.* Quae quum illi singula ex rei veritate dixissent, rogavit rex, *an etiam omnes ibi mulieres ita essent laboriosae?* Cui illi, *rem ita habere*, promte responderunt: nam ea ipsa causa haec ita instituerant.

(14.) Ibi tum ad Megabazum, quem in Thracia copiarum ducem reliquerat, literas scripsit *Darius*; iubens cum *Paeonas e sedibus suis abstrahere*,

τὸν ἀγαγεῖν καὶ αὐτοὺς καὶ τέκνα τε καὶ γυναῖκας
5 αὐτῶν. αὐτίκα δὲ ἵππεὺς ἔβηε φέρων τὴν ἀγγελίην
ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον· περαιωθεὶς δὲ, δίδοι τὸ βιβλίον
τῷ Μεγαβάζῳ. ὃ δὲ, ἐπιλεξάμενος, καὶ λαβὼν ἡγε-
μόνας ἐκ τῆς Θρηάκης, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Παιονίην.
Πυθόμενοι δὲ οἱ Παῖονες τοὺς Πέρσας ἐπὶ σφέας ἵεναι, 15
ἀλυσθέντες ἐξεστρατεύσαντο πρὸς θαλάσσης· δοκέοντες
ταύτῃ ἐπιχωρήσειν τοὺς Πέρσας ἐμβάλλοντας. οἱ μὲν
δὲ Παῖονες ἦσαν ἐτοιμοὶ τὸν Μεγαβάζου στρατὸν ἐπιόν-
5 τα ἐρύκειν. οἱ δὲ Πέρσαι πυθόμενοι συναλίσθαι τοὺς
Παῖονας, καὶ τὴν πρὸς θαλάσσης ἐσβολὴν φυλάσ-
σοντας, ἔχοντες ἡγεμόνας, τὴν ἄνω ὁδὸν τράπονται·
λαθόντες δὲ τοὺς Παῖονας, ἐσπίπτουσι ἐς τὰς πόλιας
αὐτῶν, εὐρύσας ἀνδρῶν ἐρήμους· οἷα δὲ κεινῇσι ἐπιπε-
10 σόντες, εὐπετέως κατέσχον. οἱ δὲ Παῖονες ὡς ἐπύθοντο

ad seque adducere, et ipsos et liberos eorum et uxores. Protinusque eques, nuncium delaturus, cucurrit ad Hellespontum; eoque traiecto, literas Megabazo reddidit. Quibus ille perlectis, viae ducibus ex Thracia sumtis, bellum intulit Paeonibus. (15.) Qui ubi resciverunt adversus se proficisci Persas, iunctis copiis obviam illis progressi sunt versus mare, existimantes ab hac parte conaturos esse Persas terram suam invadere. Sic igitur exercitum Megabazi, adversus se proficiscentem, prohibere parati Paeones erant. At Persae, certiores facti coniunctis copiis Paeones aditum terrae suae a parte maris custodire, secuti viae duces, per superiora loca iter fecerunt: itaque, insciis Paeonibus, oppida illorum invadunt, viris vacua; illaque facile, utpote defensoribus nu-

ἐχομένας τὰς πόλεις, αὐτίκα διασκεδασθέντες, κατ' ἑαυτοὺς ἕκαστοι ἐτραίποντο, καὶ παρεδίδosan σφέας αὐτοὺς τοῖσι Πέρσησι. Οὕτω δὲ Παϊόνων Σιροπαϊόνες τε, καὶ Παϊόπλαι, καὶ οἱ μέχρι τῆς Πρασιάδος λίμνης, 16 ἐξ ἠθέων ἐξαναστάντες, ἦγοντο ἐς τὴν Ἀσίην. Οἱ δὲ περὶ τὸ Πάγγαιον οὖρος, καὶ Δόβηρας, καὶ Ἀγριαῖνας, καὶ Ὀδομάντους, καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Πρασιάδα, οὐκ ἐχειρώθησαν ἀρχὴν ὑπὸ Μεγαβάζου. ἔπειρήθη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ λίμνῃ κατοικημένους ἐξαίρειν 5 ὧδε. ἰκρία ἐπὶ σταυρῶν ὑψηλῶν ἐζευγμένα ἐν μέσῃ ἔστηκε τῇ λίμνῃ, ἔσοδον ἐκ τῆς ἡπείρου στενὴν ἔχοντα μὴ γεφυρῆ. τοὺς δὲ σταυροὺς τοὺς ὑπεστῆκας τοῖσι ἰκρίοισι τὸ μὲν κου ἀρχαῖον ἔστησαν κοινῇ πάντες οἱ πολῖται· μετὰ δὲ, νόμῳ χρεώμενοι ἰστᾶσι τοιῶδε. κομί- 10

data, ceperunt. Deinde Pacones, postquam resciverunt capta sua esse oppida, continuo dispersi, ad suos quique lares sese contulerunt, Persisque se dederunt. Atque ita Paconum hi qui *Siropacones* vocantur, et qui *Paeoplae*, et qui usque ad Prasiadem lacum habitabant, e sedibus suis abstracti, in *Asiam* sunt abducti. (16.) Sed qui circa *Pangaeum* montem habitant, et *Doberes*, et *Agrianes*, et *Odomanti*, item qui ipsum lacum *Prasiadem* incolunt, hi nullatenus subacti sunt a Megabazo; quamquam et hos, qui hunc lacum incolunt, conatus erat sub potestatem redigere Persarum. Lacum autem hi incolunt tali modo. Stant in medio lacu tabulata, altis palis instrata, quae angustum habent ex continente aditum uno ponte. Palos, super quibus strata sunt tabulata, olim cives universi publico nomine statuerant.

ζοῖτες ἐξ οὐρεος, τῷ οὐνομά ἐστι Ὀρβηλος, κατὰ γυναικά ἐκάστην ὁ γαμέων τρεῖς σταυροὺς ὑπίστησι ἄγεται δὲ ἕκαστος συγχᾶς γυναῖκας. οἰκεῦσι δὲ τοιοῦτον τρόπον. κρατέων ἕκαστος ἐπὶ τῶν ἱκρίων καλύβης τε ἐν
 15 ἢ διατᾶται, καὶ θύρης καταπακτῆς διὰ τῶν ἱκρίων κάτω Φερούσης ἐς τὴν λίμνην. τὰ δὲ νήπια παιδία δέουσι τοῦ ποδὸς σπάρτω, μὴ κατακυλισθῇ δειμαίνοντες. τοῖσι δὲ ἵπποισι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοις παρέχουσι χέρτον ἰχθύς. τῶν δὲ πλῆθος ἐστὶ τοσοῦτον, ὥστε, ὅταν τὴν
 20 θύρην τὴν καταπακτὴν ἀνακλίνῃ, κατεῖε σχοίνῳ σπυρίδα κεινὴν ἐς τὴν λίμνην καὶ οὐ πολλόν τινα χρόνον ἐπισχῶν, ἀνασπᾷ πλήρη ἰχθύων. τῶν δὲ ἰχθύων ἐστὶ γένηα δύο, τοὺς καλέουσι πάπρακας τε καὶ τίλωνας. Παιόνων μὲν δὴ οἱ χειρωθέντες ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην.

Deinde vero invaluit usus, ut iidem hoc modo statuantur: ut quisque uxorem ducit, quas quidem per multas unusquisque ducit, ita pro quaque uxore tres palos statuit, ex monte adductos, cui nomen *Orbelus*. Habitant hic autem tali modo. Unusquisque super tabulatis illis tugurium habet, in quo vitam agit, et ianuam plicatilem, quae per tabulatum deorsum fert ad paludem. Parvulos autem pueros puellasque sparto ex pede adligant, metuentes ne imprudentes decidaant. Equis et iumentis pro pabulo pisces praebent. Est autem horum tanta copia, ut, quando quis plicatilem ianuam reclinavit, et vacuum corbem ex fune in aquam demisit, brevi interposita mora plenam piscibus extrahat. Sunt autem *piscium* illorum duo genera, quos *papraces* et *tilones* adpellant. Ex Paeonibus igitur ii qui subacti erant, in Asiam sunt abducti.

- 17 Μεγάβαζος δὲ ὡς ἐχειρώσατο τοὺς Παίονας, πέμ-
πει ἀγγέλους εἰς Μακεδονίην, ἄνδρας ἑπτὰ Πέρσας,
οἱ μετ' αὐτὸν κείνον ἔσαν δοκιμώτατοι ἐν τῷ στρατοπέ-
δῳ. ἐπέμποντο δὲ οὗτοι παρ' Ἀμύντην, αἰτήσαντες γῆν
τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ βασιλεῖ. Ἔστι δὲ ἐκ τῆς Πρασιά- 5
δος λίμνης σύντομος κάρτα εἰς τὴν Μακεδονίην. πρῶτα
μὲν γὰρ ἔχεται τῆς λίμνης τὸ μέταλλον, ἐξ οὗ ὕστε-
ρον τουτέων τάλαντον ἀργυρίου Ἀλεξάνδρῳ ἡμέρης ἐκά-
στης ἐφοίτα· μετὰ δὲ τὸ μέταλλον, Δύσῳρον καλέο-
18 μενον οὗρος ὑπερβάντα εἶναι ἐν Μακεδονίᾳ. Οἱ ὦν
Πέρσαι οἱ πεμφθέντες οὗτοι παρὰ τὸν Ἀμύντην ὡς ἀπί-
κοντο, αἶτεον, ἐλθόντες εἰς ὅψιν τὴν Ἀμύντῳ, Δαρείῳ
βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. ὁ δὲ ταῦτά τε ἐδίδου, καὶ
σφεας ἐπὶ ξείνια καλέει· παρασκευασάμενος δὲ δεῖπνον 5
μεγαλοπρεπές, ἐδέκετο τοὺς Πέρσας. Οἱ δὲ οὐκ ἔβαντες
οὐδὲ ἀπὸ δεῖπνου ἐγένοντο, διαπίνοντες εἶπαν οἱ Πέρσαι

(17.) *Megabazus*, subactis Paeonibus, legatos misit in *Macedoniam*, septem viros Persas, qui post illum spectatissimi erant in exercitu. Missi hi sunt ad *Amyntam*, terram et aquam ab illo postulaturi nomine *Darii* regis. Est autem a Prasiade palude *via* brevis admodum in *Macedoniam*. Primum enim, proxima ab hac palude est metalli fodina, ex qua postero tempore talentum argenti quotidie rediit *Alexandro*: post hoc metallum si montem superaveris cui *Dysorus* nomen, in Macedonia eris. (18.) *Persae* igitur hi legati, ubi ad *Amyntam* pervenere, petierunt ab eo regi *Dario* terram et aquam: et ille haec dedit, et ad hospitium illos vocavit, magnificeque instructâ coenâ peramice Persas accepit. Post

379, 20.

- τάδε· „Ξεῖνε Μακεδῶν, ἡμῖν νόμος ἐστὶ τοῖσι Πέρ-
 „σῃσι, ἐπεὰν δεῖπνον προτιθῶμεθα μέγα, τότε καὶ τὰς
 10 „παλλακὰς καὶ τὰς κουριδίας γυναῖκας ἐσάγεσθαι
 „παρέδρους. σύ νυν, ἐπεὶ περ προθύμως μὲν ἐδέξαιο,
 „μεγάλως δὲ ξενίζεις, διδοῖς τε βασιλεῖ Δαρείῳ γῆν
 „τε καὶ ὕδωρ, ἔπει νόμῳ τῷ ἡμετέρῳ.“ Εἶπε πρὸς
 ταῦτα Ἀμύντης· „ὦ Πέρσαι, νόμος μὲν ἡμῖν γέ ἐστι
 15 „οὐκ οὗτος, ἀλλὰ κεχωρῖσθαι ἀνδρας γυναικῶν· ἐπεὶ
 „τε δὲ ὑμεῖς, ἐόντες δεσπόται, προσχωρεῖτε τούτων,
 „παρέσται ὑμῖν καὶ ταῦτα.“ Εἶπας τοσαῦτα ὁ Ἀμύν-
 τῃς μετεπέμπετο τὰς γυναῖκας. αἱ δ' ἐπὶ τε καλεό-
 μεναι ἦλθον, ἐπέζης ἀντίαι ἵζοντο τοῖσι Πέρσῃσι. ἐν-
 20 ταῦτα οἱ Πέρσαι ἰδόμενοι γυναῖκας εὐμόρφους, ἔλε-
 γον πρὸς Ἀμύντην, Φάμενοι „τὸ ποιηθὲν τοῦτο οὐδὲν
 εἶναι σοφόν· κρέσσον γὰρ εἶναι ἀρχῆθεν μὴ ἐλθεῖν τὰς

coenam, inter potandum, haec dixere Persae: Ho-
 SPES MACEDO, nobis Persis mos est, quando lau-
 tam celebramus coenam, tunc etiam pellices et
 legitimas uxores adducere, et sedes illis inter nos
 tribuere. Tu igitur, quoniam benevole nos excepisti,
 et magnificam adposuisti coenam, tradisque
 regi Dario terram et aquam, nostrum sequere mo-
 rem. Ad haec Amyntas: Persae, inquit, nobis qui-
 dem nequitiam hic mos est, sed separantur viri
 a mulieribus. Sed quoniam vos, qui estis domi-
 ni, hoc insuper postulatis, etiam hoc vobis ade-
 rit. His dictis, mulieres arcessivit Amyntas. Quae
 ubi adfuerunt, ordine consederunt ex adverso Persa-
 rum. Tum vero Persae, formosas conspicientes mu-
 lieres, Amyntae dixere, parum prudenter hoc esse

γυναῖκας, ἢ ἐλθούσας καὶ μὴ παριζομένας, ἀντίαι ἴζε-
 σθαι, ἀλγηδόνας σφι ὀφθαλμῶν.“ ἀναγκαζόμενος δὲ
 ὁ Ἀμύντης ἐκέλευε παρίζειν· πειθομενέων δὲ τῶν γυναι- 25
 κῶν, αὐτίκα οἱ Πέρσαι μαστῶν τε ἄπτοντο, οἷα πλεύ-
 19 νως οἰνωμένοι, καὶ κου τις καὶ Φιλέειν ἐπειράτο. Ἀμύν-
 τῃς μὲν δὴ ταῦτα ὀρέων, ἀτρέμας εἶχε, καὶ περ δυσ-
 φορέων, οἷα ὑπερδαιμάινων τοὺς Πέρσας. Ἀλέξανδρος
 δὲ ὁ Ἀμύντεω, παρεῶν τε καὶ ὀρέων ταῦτα, ἅτε νεὸς
 τε εὼν καὶ κακῶν ἀπαθὴς, οὐδαμῶς ἔτι κατέχειν οἶός 5
 τε ἦν· ὥστε δὲ βαρέως φέρων, εἶπε πρὸς Ἀμύντεα τά-
 δε· „Σὺ μὲν, ὦ πάτερ, εἶχε τῇ ἡλικίῃ, ἀπῶν τε ἀνα-
 „παυεο, μηδὲ λιπάρεε τῇ πόσει. ἐγὼ δὲ προσμένων
 „αὐτοῦ τῇδε, πάντα τὰ ἐπιτήδεα παρέξω τοῖσι ξείνοι-
 „σι.“ Πρὸς ταῦτα συνιείς ὁ Ἀμύντης, ὅτι νεώτερα 10
 πρῆγματα πρῆξεν μέλλει Ἀλέξανδρος, λέγει· „Ὡ

*factum: satius enim fuisse futurum, prorsus non
 advenire mulieres, quam, postquam venissent, non
 adsidere, sed ex adverso sedere, oculorum, ipsis
 dolorem. Coactus igitur Amyntas, adsidere eas iussit.
 Quod ubi fecerunt mulieres, protinus mammas illa-
 rum contrectare, quippe gnaviter adpoti, non nequē
 etiam osculari conabatur. (19.) Et Amyntas, qui-
 dem haec videns, quamvis iniquo ferens animo, ni-
 hil movebat, supra modum metuens Persas. At Ale-
 xander, Amyntae filius, praesens vidensque haec,
 utpote iuvenis et malorum inexpertus, continere se
 nequaquam amplius potuit. Igitur indigne rem ferens,
 dixit ad patrem: Tu quidem, pater, concede aetati,
 abi hinc, et da te quieti, nec ulterius adside com-
 potationi: ego vero hic manebo, omniaque necessa-
 ria hospitibus praebebo. Ad haec Amyntas, intelli-*

„παῖ, σχεδὸν γὰρ σευ ἀνακασιόμενου συνήμι τοὺς λό-
 „γους, ὅτι ἐθέλεις ἐμὲ ἐκπέμψας ποιεῖν τι νεώτερον.
 „ἐγὼ ᾧν σευ χρηρίζω μηδὲν νεοχμῶσαι κατ' ἄνδρας του-
 15 „τους, ὥα μὴ ἐξεργάσῃ ἡμέας· ἀλλὰ ἀνέχου ὀρέων
 „τὰ ποιούμενα. ἀμφὶ δὲ ἀπόδω τῇ ἐμῇ πείσομαί τοι.“
 Ὡς δὲ ὁ Ἀμύντης χρήσας τούτων οἰχώκεε, λέγει ὁ 20
 Ἀλέξανδρος πρὸς τοὺς Πέρσας· „Γυναικῶν τούτων,
 „ὦ ξεῖνοι, πολλή ἐστι ὑμῖν εὐπετεία, καὶ εἰ πάσῃσι
 „βούλεσθε μίσγεσθαι, καὶ ὀκῶσῃσι ᾧν αὐτέων· τούτου
 5 „μὲν περὶ αὐτοὶ ἀποσημανέετε. νῦν δὲ, σχεδὸν γὰρ ἦδη
 „τῆς κοίτης ὥρῃ προσέρχεται ὑμῖν, καὶ καλῶς ἔχον-
 „τας ὑμέας ὀρέω μέθης, γυναῖκας ταύτας, εἰ ὑμῖν
 „φίλον ἐστὶ, ἄφετε λούσασθαι· λουσαμένας δὲ, ὅπι-
 „σω προσδέκασθε.“ Εἰπας ταῦτα, συνέπαινοι γὰρ ἔσαν

gens novi quiddam moliri Alexandrum: *Intelligo fere, fili, inquit, sermonem tuum hominis esse excan-*
descentis; et velle te, me dimisso, novum quidpiam
moliri. Atqui oro te, nihil novi adversus hos viros
moliaris, ne nos disperdas: sed patere fieri, quae
hic agi vides. Quod autem me, ut hinc abeam,
mones, tibi obsequar. (20.) Postquam Amyntas,
 haec precatus, abiit; tum vero Persas Alexander
 his verbis est adlocutus: *Harum mulierum, hospites,*
facilis vobis usus patet; sive cum omnibus
velitis concumbere, sive quibuscum ex illis volue-
ritis: de hoc vos ipsi, quid vobis videatur, signi-
ficare. Nunc vero, quum fere adpropinquet tem-
pus cubitum eundi, et pulcre vos videam adpotos,
mulieres has, si placet vobis, sinite lavari; et ex-
spectate lotas redituras. Haec dicta quum collau-

οἱ Πέρσαι, γυναῖκας μὲν ἐξελθούσας ἀπέπεμπε εἰς τὴν 10
 γυναικίην· αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἴσους τῇσι γυναιξὶ
 ἀριθμὸν ἄνδρας λειογενεῖους τῇ τῶν γυναικῶν ἐσθῆτι
 σκευάσας, καὶ ἐγχειρίδια δούς, παρῆγε ἑσώ· παρὰ
 γων δὲ τούτους, ἔλεγε τοῖσι Πέρσῃσι τάδε· „ὦ Πέρ-
 „σαι, οἴκατε πανδαισίῃ τελέῃ εἰσitiῆσθαι. τὰ τε γὰρ 15
 „ἄλλα, ὅσα εἶχομεν, καὶ πρὸς, τὰ οἷά τε ἡμεῖς εὐρόν-
 „τας παρέχειν, πάντα ὑμῖν παρέστι. καὶ δὴ καὶ ποδὲ,
 „τὸ πάντων μέγιστον, τὰς τε ἐωυτῶν μητέρας, καὶ τὰς
 „ἀδελφεὰς ἐπιδαφιλευόμεθα ὑμῖν· ὥς παντελὲς ἡμεῖς
 „ᾄθῃ τε τιμειώμενοι πρὸς ἡμέων τῶν πέρ εἰστε ἄλλοι, πρὸς 20
 „δὲ καὶ βασιλεῖ τῷ πέμψαντι ἀπαγγέλλητε, ὅτι αὐτὸς
 „Ἕλληνας, Μακεδόνων ὑπαρχος, εὐ ὑμείας ἐδείξατο καὶ
 „τραπέζῃ καὶ κοίτῃ.“ Ταῦτα εἰπας Ἀλέξανδρος, πα-

dassent Persae, mulieres abeuntes dimisit in gynaeceum: ipse vero *Alexander* viros laevi mento, tot numero quot erant foeminae, muliebri cultu ornatos, pugionibusque instructos, introduxit. Quos producens, sic Persas adloquitur: *Videmini, Persae, convivio a nobis omni munificentia instructo fuisse excepti: nam et quaecumque in promptu habuimus, et quae insuper vobis praebenda potuimus reperire, ea vobis omnia adposita sunt. Et nunc ecce hoc etiam, quod omnium maximum est, matres nostras et sorores, veluti postremas laetifias vobis insuper offerimus; quo cognoscatis, nos omni honorum genere, quibus digni estis, vos esse prosequutos; utque etiam Regi, qui vos misit, renuncietis, virum Graecum, Macedoniae sub Regis auspiciis praefectum, laute vos et mensa et*

ρίξει Πέρσῃ ἀνδρὶ ἄνδρα Μακεδόνα, ὡς γυναῖκα τῷ
 25 λόγῳ. οἱ δὲ, ἐπεί τέ σφραον οἱ Πέρσαι ψαύειν ἐπειρῶν-
 το, διεργάζοντο αὐτούς. Καὶ οὔτοι μὲν τούτῳ τῷ μό- 21
 ρῳ διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ Θεραπήνῃ αὐτέων·
 εἶπετο γὰρ δὴ σφι καὶ ὀχήματα, καὶ Θεράποντες, καὶ
 ἡ πᾶσα πολλὴ παρασκευὴ· πάντα δὴ ταῦτα, ἅμα
 5 πᾶσι κείνοισι ἠφάνιστο. Μετὰ δὲ, χρόνῳ οὐ πολλῷ
 ὕστερον, ζήτησις τῶν ἀνδρῶν τούτων μεγάλη ἐκ τῶν
 Περσέων ἐγένετο· καὶ σφας Ἀλέξανδρος κατέλαβε σα-
 φίῃ, χρήματά τε δούς πολλά, καὶ τὴν ἐωυτοῦ ἀδελ-
 φήν, τῇ οὐνομα ἦν Γυγαίῃ· δούς δὲ ταῦτα κατέλαβε
 10 ὁ Ἀλέξανδρος Βουβάκη, ἀνδρὶ Πέρσῃ, τῶν διζημένων
 τοὺς ἀπολομένους τῷ στρατηγῷ. ὁ μὲν νυν τῶν Περ-
 σέων τούτων θάνατος οὕτω καταλαμφθεὶς ἐσιγῆθη.
 Ἕλληνας δὲ εἶναι τούτους τοὺς ἀπὸ Περδίκκew γεγονό- 22

lecto excepiſſe. Haec locutus *Alexander*, iuxta quem-
 que Persam virum Macedonem, quasi mulierem nem-
 pe, adsidere iussit: qui mox Persas, contrectare illos
 conantes, interfecerunt. (21.) Hoc igitur modo hi
 perierunt, et ipsi, et illorum famulitium: nam et
 plaustra, et famuli, et multa adparatuum genera illos
 secuta erant; quae omnia simul cum ipsis evanue-
 runt. Haud multo post vero acris inquisito horum
 virorum caussa a Persis instituta est: sed inquirentes
Alexander inhibuit continuitque astu, et multâ pec-
 cuniâ, et sorore sua, cui nomen erat Gygaea, in
 matrimonium datâ Bubarac, viro Persae, duci eorum
 quibus inquisitio horum qui perierant mandata erat.
 Ita Persarum istorum caedes silentio compressa est.
 (22.) Fuisse hos a *Perdicca* oriundos (*Amyntam* et

τας, κατὰ περ αὐτοὶ λέγουσι, αὐτὸς τε οὕτω τυγχάνων ἐπιστάμενος, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὀπίσθι λέγουσι ἀποδέξω ὥς εἰσι Ἕλληνες· πρὸς δὲ, καὶ οἱ τὸν ἐν Ὀλυμπῇ διάποντες ἀγῶνα Ἑλλήνων οὕτω ἔγνωσαν εἶναι. 5 Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀεθλεύειν ἐλομένου, καταβάντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ ἀντιθευσόμενοι Ἑλλήνων ἐξεῖργον μιν, φάμενοι οὐ βαρβάρων ἀγωνιστέων εἶναι τὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ Ἑλλήνων. Ἀλέξανδρος δὲ, ἐπειδὴ ἀπέδεξε ὡς εἴη Ἀργεῖος, ἐκράθη τε εἶναι Ἕλληνα, καὶ ἀγωνιζόμενος στά- 10 διον συνεξέπιπτε τῷ πρώτῳ. ταῦτα μὲν νυν οὕτω καὶ ἐγένετο.

- 23 ΜΕΓΑΒΑΖΟΣ δὲ ἄγων τοὺς Παίονας, ἀπῆκετο ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον· ἐνθεῦτεν δὲ διαπεραιωθείς, ἀπῆκετο εἰς Σάρδεις. ἅτε δὲ τυχέοντος ἤδη Ἰστιάου τοῦ Μιλησίου τὴν παρά Δαρείου αἰτήσας ἔτυχε μισθὸν δι-

Alexandrum) origine, ut ipsi aiunt, *Graecos*, et ego verum esse scio, et in sequentibus historiis demonstrabo *Graecos* fuisse. Agnoverunt vero etiam hi, qui Olympiae certamina Graecorum administrant, ita se rem habere. Etenim quum Alexander solennibus ludis cuperet certare, et ob id ipsum Olympiam esset profectus, *Graeci*, quibuscum concursurus erat, excludere eum voluerunt; dicentes, *Barbarorum non esse hoc certamen, sed Graecorum*. At *Alexander*, postquam se origine esse Argivum demonstravit, *Graecus* esse iudicatus est; et, quum stadio esset certaturus, sors ei cum primo excidit. Et haec quidem ita gesta sunt.

(23.) *MEGABAZUS*, *Paeonas* ducens, ad *Hellespontum* pervenerat; indeque, eo traiecto, *Sardes* pervenit. Quumque per id tempus *Histiaceus Milesius* iam

6 ρεὴν Φυλακῆς τῆς σχεδῆς· ἐόντος δὲ τοῦ χώρου τούτου
 παρὰ Στρυμόνα ποταμὸν, τῷ οὐνομά ἐστι Μύρκινος·
 μαθὼν ὁ Μεγάβαζος τὸ ποικύμενον ἐκ τοῦ Ἰστιαίου,
 ὡς ἦλθε τάχιστα ἐς τὰς Σάρδεις ἄγων τοὺς Παίονας,
 ἔλεγε Δαρίῳ τάδε· „ὦ βασιλεῦ, κοῖόν τι χρῆμα
 10 „ἐποίησας, ἀνδρὶ Ἑλλήνι δεινῷ τε καὶ σοφῷ δούς ἐγ-
 „κτήσασθαι πόλιν ἐν Θρηάκῃ; ἵνα ἴδῃ τε ναυπηγήσι-
 „μός ἐστι ἄφθονος, καὶ πολλοὶ κωπέες, καὶ μέταλ-
 „λα ἀργύρεα· ὁμιλὸς τε πολλὸς μὲν Ἕλλην περιου-
 „κεί, πολλὸς δὲ βάρβαρος· οἱ προστάτω ἐπιλαβό-
 15 „μενοι, ποιήσουσι τοῦτο τὸ ἂν κεῖνος ἐξηγήται καὶ ἡμέ-
 „ρης καὶ νυκτός. Σὺ νυν τοῦτον τὸν ἄνδρα παῦσον ταῦ-
 „τα ποικῦντα, ἵνα μὴ οἰκῆν πολέμῳ συνέχῃαι· τρόπῳ
 „δὲ ἥπιόν μεταπεψάμενος, παῦσον. ἔπειαν δὲ αὐτὸν

muro muniret locum eum, quem dono ei dederat
 Darius, mercedem custoditi pontis; qui locus ad
 Strymonem fluvium est, et Myrcinus vocatur; Me-
 gabazus, cognito quod agebat Histiaeus, simulatque
 cum Paeonibus, quos regi adducebat, Sardes perve-
 nit, haec ad Darium verba fecit: O rex, quamnam
 tu rem fecisti? Homini Graeco, acri et callido
 urbem possidendam dedisti in Thracia, ubi copio-
 sa ad construendas naves est materia, et multi
 sunt remiges, et argenti metalla; et frequentes
 circum habitant Graeci, frequentesque barbari,
 qui hunc ducem nacti, facient quidquid ille ius-
 rit sive die sive nocte. Tu igitur hunc virum ista
 agentem inhibe; ne domestico premaris bello; leni
 vero modo inhibe ad te arcessitum. Postquam au-
 tem in potestate eum habueris, danda opera ne

„περιλάβης, ποιέειν ὅπως μηκέτι κείνος ἐς Ἑλλήνας
 24 „ἀπίξεται.“ Ταῦτα λέγων ὁ Μεγάβαζος, εὐπετέως
 ἔπειθε Δαρεῖον, ὡς εὖ προσέων τὸ μέλλον γίνεσθαι.
 μετὰ δὲ, ἄγγελον πέμψας ὁ Δαρεῖος ἐς τὴν Μύοκινον,
 ἔλεγε τάδε· „Ἰστιαῖε, βασιλεὺς Δαρεῖος τάδε λέγει·
 „Ἐγὼ Φροντίζων εὐρίσκω ἐμοί τε καὶ τοῖσι ἐμοῖσι πρῆ- 5
 „γμασι οὐδένα εἶναι σεῦ ἄνδρα εὐνοέστερον· τοῦτο δὲ
 „οὐ λόγοισι, ἀλλ' ἔργοισι οἶδα μαθῶν. νῦν ἂν, ἐπι-
 „νοέω γὰρ πρῆγματα μεγάλα κατεργάσασθαι, ἀπι-
 „κνέο μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ὑπερβέωμαι.“ Τού-
 τοισι τοῖσι ἔπεσι πιστεύσας ὁ Ἰστιαῖος, καὶ ἅμα μέ- 10
 γα ποιούμενος βασιλῆος σύμβουλος γενέσθαι, ἀπῆκετο
 ἐς τὰς Σάρδεις. ἀπικομένῳ δὲ οἱ ἔλεγε Δαρεῖος τάδε·
 „Ἰστιαῖε, ἐγὼ σε μετεπεμψάμην τῶνδε εἵνεκεν. ἐπεὶ
 „τε τάχιστα ἐνόστησα ἀπὸ Σκυθῶν, καὶ σύ μοι ἐγέ-

amplius ille ad Graecos perveniat. (24.) Haec lo-
 cutus Magabazus facile Dario persuasit, intelligenti
 recte illum futura prospicere. Deinde ad Histiaeum
 Myrcini versantem nuncium misit Darius, qui haec
 ei diceret: *Histiae, rex Darius haec ait: Ego,*
studiose quaerens, neminem reperio, qui mihi meis-
que rebus magis, quam tu. faveat: idque non ver-
bis, sed factis, habeo compertum. Nunc igitur,
quum magnas res gerendas animo volvam, fac om-
nino me convenias, ut eas tecum communicem.
 His verbis fidem habens *Histiaeus*, magnique faciens
 regis esse consiliarius, Sardes pervenit. Qui ubi in
 regis venit conspectum, his verbis eum rex est ad-
 locutus: *Histiae, ego te hac caussa arcessivi. Si-*
mul atque e Scythia redii, tuque mihi fuisti ex

- 15 „νεο ἐξ ὀφθαλμῶν, οὐδέν κω ἄλλο χροῖμα οὕτω ἐν
 „βραχεί ἐπεζήτησα ὡς σὲ ἰδέειν τε καὶ ἐς λόγους μοι
 „ἀπικέσθαι· ἐγνωκὼς ὅτι κτημάτων πάντων ἐστὶ τι-
 „μικώτατον ἀνὴρ φίλος, συνετός τε καὶ εὖνοος· τὰ τοι
 „ἐγὼ καὶ ἀμφοτέρω συνειδὼς ἔχω μαρτυρέειν ἐς πρῆ-
 20 „γματα τὰ ἐμά. νῦν ὦν, εὖ γὰρ ἐποίησας ἀπικόμε-
 „νος, τὰδε τοι ἐγὼ προτείνομαι. Μίλητον μὲν ἔα, καὶ
 „τὴν νεόκτιστον ἐν Θρηίκῃ πέλιν· σὺ δ' ἐμοὶ ἐπόμενος
 „ἐς Σούσα, ἔχε τὰ περ ἂν ἐγὼ ἔχω, ἐμός τε σύσι-
 „τος εἰὼν καὶ σύμβουλος.“ Ταῦτα Δαρεῖος εἰπὰς, 25
 καὶ καταστήσας Ἀρταφέρνηα, ἀδελφεὸν ἑαυτοῦ ὁμο-
 πάτριον, ὑπαρχον εἶναι Σαρδίαν, ἀπῆλαινε ἐς Σούσα,
 ἅμα ἀγόμενος Ἰστιάϊον· Ὀτάνεα δὲ ἀποδέξας στρα-
 5 τηγὸν εἶναι τῶν παραβαλασσίων ἀνδρῶν, τοῦ τὸν πα-

oculis, protinus nullius alius rei tantum me desiderium cepit. quam tui videndi, et tecum sermones miscendi; quippe gnarus, omnium bonorum pretiosissimum esse virum amicū, qui tam intelligens sit, quam benevolus: quādo duo ego in te adversus res meas cognovi, inesseque tibi possum testari. Quare bene fecisti quod ad me adveners, tibi quoque ego haec propono. Missam fac Miletum, et recens conditam in Thracia urbem: me vero sequere Susa euntem, et habere quae ego habeo, meusque esto commensalis et consiliarius. (25.) His dictis Darius, postquam Artaphernem, fratrem suum eodem patre natum, praefectum nominavit Sardium, Susa est profectus, Histiaeum secum ducens. Capiis vero mariimae orae praesidentibus ducem nominavit Otanem; cuius patrem Sisamnem, unum ex iu-
Herod. T. II. P. I. D d

τέρα Σισάμην βασιλεὺς Καμβύσης, γενόμενον τῶν
 βασιλῆων δικαστέων, ὅτι ἐπὶ χρημασι δίκην ἄδικον
 ἐδίκασε, σφάζας, ἀπέδειρε πᾶσαν τὴν ἀνθρωπίνην
 σπαδίξας δὲ αὐτοῦ τὸ δέρμα, ἱμάντας ἐξ αὐτοῦ ἔταμε,
 καὶ ἐπέτεινε τὸν θρόνον ἐς τὸν ἱζὼν ἐδίκασε· ἐνταῦσας 10
 δὲ ὁ Καμβύσης ἀπέδεξε δικαστὴν εἶναι ἀντὶ τοῦ Σι-
 σάμνῳ, τὸν ἀποκτείνας ἀπέδειρε, τὸν παῖδα τοῦ Σι-
 σάμνῳ, ἐντειλάμενός οἱ μεμνησθαι ἐν τῷ κατίζων θρόνῳ
 26 δικάζει. Οὗτος ὦν ὁ Ὀτάνης ὁ ἐγκατιζόμενος ἐς τοῦ-
 τον τὸν θρόνον, τότε διάδοχος γενόμενος Μεγαβάζῳ
 τῆς στρατηγίης, Βυζαντίους τε εἶλε καὶ Καλχηδονίους·
 εἶλε δὲ Ἀντανδρον, τὴν ἐν τῇ Τρωάδι γῇ· εἶλε δὲ Λαμ-
 πώνιον· λαβὼν δὲ παρὰ Λεσβίων νείας, εἶλε Λήμνόν 5
 τε καὶ Ἴμβρον, ἀμφοτέρως ἐτι τότε ὑπὸ Πελασγῶν
 27 οἰκούμενας. (Οἱ μὲν δὲ Λήμνιοι καὶ ἐμαχέσαντο εὖ,

dicibus regiis, Cambyses rex, quod acceptā pecuniā
 iniustam pronunciasset sententiam, interfecerat, in-
 terfectoque totam detraxerat pellem, et scissis ex de-
 tracta pelle loris intenderat sellam, in qua ille sedens
 ius dixerat: quo facto rex filium eiusdem Sisamnis,
 quem interfectum excoriaverat, in patris locum no-
 minaverat iudicem, monitum ut recordaretur *quam*
in sella ius dicens sederet. (26.) Hic igitur *Ota-*
nes, qui in illa sedere sella iussus erat, nunc successor
 imperiū datus Megabazo, Byzantios cepit et Calche-
 donios: Antandrum item expugnavit in Troade terra,
 et Lamponium: deinde, acceptis a Lesbiis navibus,
 Lemnum cepit et Imbrum, utramque per id tempus
 adhuc a Pelasgis habitatam. (27.) (*Lemnii* igitur,
 fortiter quidem pugnantes resistentesque, ad, extrē-

καὶ ἀμυνόμενοι ἀνὰ χρόνον ἐκακώθησαν. τοῖσι δὲ περιεούσι αὐτέων οἱ Πέρσαι ὑπαρχόν ἐπιστάσι Λυκάρετον, τὸν Μαιανδρίου τοῦ βασιλεύσαντος Σάμου ἀδελφόν. οὗτος ὁ Λυκάρετος ἄρχων ἐν Λήμνῳ, τελευταῖα.) Αἰτίη δὲ τούτου ἦδε· πάντας ἡνδραποδίζετο καὶ κατεστρέφετο· τοὺς μὲν, λειποστρατίης ἐπὶ Σκύβας αἰτιώμενος, τοὺς δὲ, σίνεσθαι τὸν Δαρείου στρατὸν ἀπὸ Σκυθῶν ὀπίσω ἀποκομιζόμενον. οὗτος μὲν νυν τσαῦτα ἐξεργάσατο στρατηγήσας.

ΜΕΤΑ ΔΕ, οὐ πολλὸν χρόνον ἄνεσις κακῶν ἦν, 28 καὶ ἤρχετο τὸ δεύτερον ἐκ Νάξου τε καὶ Μιλήτου Ἴωσι γίνεσθαι κακά. τοῦτο μὲν γὰρ, ἡ Νάξος εὐδαιμονίῃ τῶν νήσων πρέεφερε· τοῦτο δὲ, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον 5 ἡ Μίλητος αὐτὴ τε ἐωυτῆς μάλιστα δὴ τότε ἀκμάσα-

XXVIII. 1. ἄνεσις ex virorum doctorum coniect. Vulgo alii omnes ἄνεως (vel ἄνεος) κακῶν.

mum male sunt adfecti. Qui ex his reliqui fuere, iis Lycaretus, Maeandrii frater, regis Sami, a Persis est praefectus. Is Lycaretus, Lemno imperans, mortuus est.) Omnes istos [quos supra dixi] in servitutum redegit evertitque [*Otanes*], in alios culpam conferens quod desertores fuissent Scythicae expeditionis; in alios, quod exercitum vexassent Darii e Scythia revertentem. Has ille res gessit, dum hoc ducatu functus est.

(28.) Brevis deinde malorum fuit intermissio; sed mox ex Naxo et Mileto exorta rursus mala sunt Ioni- bus. Naxus per id tempus omnes insulas opulentiâ superabat. Eademque tempestate Miletus et per se ipsa magis, quam umquam, florebat, et universae

σα, καὶ δὴ καὶ Ἰωνίης ἦν πρόσχημα· κατύπερθε δὲ
 τούτων, ἐπὶ δύο γενεὰς ἀνδρῶν νοσήσασα ἐς τὰ μά-
 λιστα στάσι, μέχρι οὗ μιν Πάριοι κατήρισαν. τού-
 τους γὰρ καταρτιστῆρας ἐκ πάντων Ἑλλήνων εἶλοντο
 29 οἱ Μιλήσιοι. Κατήλλαξαν δὲ σφεας ὧδε οἱ Πάριοι.
 ὡς ἀπίκοντο αὐτῶν ἄνδρες οἱ ἄριστοι ἐς τὴν Μίλητον,
 ὥρεον γὰρ δὴ σφεας δεινῶς οἰκοφθορημένους, ἔφασαν
 αὐτῶν βοῦλεσθαι διεξιλεῖν τὴν χώραν. ποιεῦντες δὲ
 ταῦτα, καὶ διεξιόντες πᾶσαν τὴν Μιλησίην, ὅπως τινὰ 5
 ἴδοιεν ἐν ἀνεστηκυίῃ τῇ χώρῃ ἀγρὸν εὖ ἐξεργασμένον,
 ἀπεγραφέατο τὸ οὐνομα τοῦ δεσπότεω τοῦ ἀγροῦ. διεξ-
 ελάσαντες δὲ πᾶσαν τὴν χώραν, καὶ σπανίους εὐρόν-
 τες τούτους, ὡς τάχιστα κατέβησαν ἐς τὸ ἄστυ,
 αὐτὴν ποιησάμενοι, ἀπέδεξαν τούτους μὲν τὴν πόλιν 10

Ioniae princeps habebatur. Superioribus vero tem-
 poribus eadem civitas per duas hominum generatio-
 nes seditionibus quam maxime fuerat afflicta, donec
 res eius composuerunt *Parii*: hos enim ex omnibus
 Graecis conciliatores elegerant Milesii. (29.) Conci-
 liarunt eos autem *Parii* hoc modo. Postquam cives ex
 his nobilissimi *Miletum* pervenerunt, quum pessime
 apud illos administratam viderent rem domesticam,
 dixerunt peragrarē se velle illorum regionem. Quod
 ubi fecerunt, totamque peragrarunt Milesiorum di-
 tionem; ubicumque in superiore regione viderunt
 agrum bene cultum, nomen eius qui erat agri dominus
 scripto consignabant. Percursa universa regione, in
 qua quidem raros hos invenerant; simulatque in
 urbem descenderunt, concione convocata, hos ipsos
 designarunt qui civitatem administrarent, quorum

νέμειν, τῶν εὖρον τοὺς ἀγροὺς εὖ ἐξεργασμένους· δο-
κέειν γὰρ ἔφασαν καὶ τῶν δημοσίων οὕτω δὴ σφεας
ἐπιμελήσεσθαι ὥσπερ τῶν σφετέρων. τοὺς δὲ ἄλλους
Μιλησίους, τοὺς πρὶν στασιάζοντας, τούτων ἔταξαν
15 πείθεσθαι. Πάριοι μὲν νυν οὕτω Μιλησίους κατήγοισαν.
Τότε δὲ ἐκ τούτων τῶν πολιῶν ὧδε ἤρχετο κακὰ γί- 30
νεσθαι τῇ Ἰωνίῃ. Ἐκ Νάξου ἔφυγον ἄνδρες τῶν πα-
χέων ὑπὸ τοῦ δήμου· φυγόντες δὲ ἀπίκοντο ἐς Μίλη-
τον. τῆς δὲ Μιλήτου ἐτύγχανε ἐπίτροπος ἑὼν Ἀριστα-
5 γόρης ὁ Μολπαγόρεω, γαμβρός τε ἑὼν καὶ ἀνεψιός
Ἰστιαίου τοῦ Λυσάγορεω, τὸν ὁ Δαρείος ἐν Σούσοις
κατέϊχε. ὁ γὰρ Ἰστιαῖος τύραννος ἦν Μιλήτου, καὶ
ἐτύγχανε τοῦτον τὸν χρόνον ἑὼν ἐν Σούσοις, ὅτε οἱ
Νάξιοι ἦλθον, ξεῖνοι πρὶν ἔοντες τῷ Ἰστιαίῳ. ἀπικόμε-
10 νοι δὲ οἱ Νάξιοι ἐς τὴν Μίλητον, ἐδέοντο τοῦ Ἀριστα-

agros bene cultos repererant: *videri enim*, aiebant,
eosdem rem etiam publicam eadem diligentia admi-
nistraturos, qua privitam rem suam administras-
sent. Reliquos verò Milesios, qui prius dissensionibus
inter se concertaverant, hisce parere iusserunt. In
hunc modum Parii res composuerunt Milesiorum.
(30.) Tunc vero ex his, quas dixi, civitatibus *mala* coc-
perunt *Ioniae* oriri hoc modo. E *Naxo* cives nonnulli
opulenti in exsilium acti erant a populo, qui patriâ
pulsī *Miletum* venerunt. Administrabat tunc Histiaei
nomine *Miletum Aristagoras* Molpagorae filius, ge-
ner et consobrinus Histiaei, Lysagorae filii, quem per
id tempus Susis Darius detinebat. Fuit enim Histiaeus
Mileti tyrannus, fuitque tunc Susis quum *Naxii* ad-
venerunt, qui prius hospites fuerant Histiaei. Hi ubi

γόρω, εἴ πως αὐτοῖσι παράσχοι δυνάμιν τινα, καὶ
κατέλθοιεν εἰς τὴν ἑωυτῶν. ὁ δὲ, ἐπιλεξάμενος ὡς ἦν δι'
ἑωυτοῦ κατέλθωσι εἰς τὴν πόλιν, ἄρξει τῆς Νάξου· σκη-
ψιν δὲ ποιούμενος τὴν ξεινίην τὴν Ἰστιαίου, τότε σοφί-
λόγον προσέφερε· „Αὐτὸς μὲν ὑμῖν οὐ Φερέγγυός εἰμι 15
„δύναμιν τοσαύτην παρ᾽ αὐτῶν, ὥστε κατὰγειν αἰκόν-
„των τῶν τὴν πόλιν ἐχόντων Ναξίων· πυνθάνομαι γὰρ
„ὀκτακισχιλίην ἀσπίδα Ναξίοισι εἶναι, καὶ πλοῖα
„μακρὰ πολλά· μηχανήσομαι δὲ, πᾶσαν σπουδὴν
„ποιούμενος· ἐπινοῶ δὲ τῇδε. Ἄρτα Φέρνης μοι τυγχά- 20
„νει ἑὸν φίλος· ὁ δὲ, Ὑστάσπεω μὲν ἐστὶ παῖς, Δα-
„ρεΐου δὲ τοῦ βασιλῆος ἀδελφεός, τῶν δ' ἐπιβαλασ-
„σίων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἄρχει πάντων, ἔχων στρατὴν
„τε πολλὴν καὶ πολλὰς νέας. τοῦτον ὦν δοκέω τὸν ἀν-
„δρα ποιήσειν τῶν ἀν' ἐμὴν χρῆζωμεν.“ Ταῦτα ἀκούσαν 25

*Miletum venerunt, rogarunt Aristagoram, ut mili-
tum manum sibi pracheret, qua adiuti in patriam
redirent. Et ille, secum reputans, si ipsius operâ in
patriam hi redissent, dominum se fore Naxi; prae-
tendens Histiaei hospitium, his verbis cum eis egit:
Ego quidem, inquit, non tantam hominum ma-
num polliceri vobis possum, quae sufficiat ad vos,
invitis his qui Naxum nunc tenent, in patriam
reducendos: audio enim octo millia cetratorum
esse Naxiis, et longarum navium magnum nume-
rum. Operam vero dabo omni adhibito studio: in
hunc autem modum rem perficere cogito. Est mihi
amicus Artaphernes, Hystaspis filius, Darii regis
frater, qui universae praeest orae Asiae, et nu-
merosum habet exercitum, navesque multas: hunc*

τες οἱ Νάξιοι, προσέβησαν τῷ Ἀρισταγόρῃ πρήσσειν ἢ δύναίτο ἄριστα· καὶ ὑπὸσχέσθαι δῶρα ἐκέλευον, καὶ δαπάνην τῇ στρατῇ, ὡς αὐτοὶ διαλύσοντες· ἐλπίδας πολλὰς ἔχοντες, ὅταν ἐπιφανέωσι ἐς τὴν Νάξον, πάν-
30 τα ποιήσῃν τοὺς Νάξίους τὰ ἂν αὐτοὶ καλεῦωσι, ὡς δὲ καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας. τῶν γὰρ νῆσων τούτων τῶν Κυκλάδων οὐδεμίῃ καὶ ἦν ὑπὸ Δαρείῳ.

Ἀπικόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐς τὰς Σάρδεις, λέ- 31
γει πρὸς τὸν Ἀρταφέρνηα, ὡς Νάξος εἴη νῆσος μεγά-
ρῃ μὲν οὐ μεγάλη, ἄλλως δὲ καλὴ τε καὶ ἀγαθὴ,
καὶ ἀγχοῦ Ἰωνίης· χρήματα δὲ ἐνὶ πολλὰ, καὶ ἀν-
5 δράποδα. „Σὺ ὦν ἐπὶ ταύτῃ τὴν χώραν στρατηλάτεις,
„κατάγων ἐς αὐτὴν τοὺς Φυγάδας ἐξ αὐτῆς. καὶ τοὶ
„ταῦτα ποιήσαντι, τοῦτο μὲν ἔστι ἐτόίμα παρ' ἐμοὶ

virum puto, quod cupimus, esse effecturum. His auditis, Naxii mandatum dant Aristagorae, ut quam posset optime hanc rem perficiat, et dona pollicetur Artapherni, et stipendium militibus ab ipsis persolvendum: magnas quippe spes habebant, quando Naxii adparuissent, omnia facturos Naxios quae ipsi iussissent, pariterque insulanos omnes: nulla dum enim ex Cycladibus his insulis per id tempus in Darii erat potestate.

(31.) *Aristagoras* ubi Sardes pervenit, cum *Artapherne* egit, memorans, esse *Naxum* insulam, non ita quidem amplam, alioqui vero pulcram bonamque, et *Ioniae* vicinam: esseque in ea et opes magnas et multa mancipia. Tu igitur, inquit, in hanc mitte exercitum, qui exsules in eam reducat. Id si feceris, partim, magnae tibi a me prae-

„χρήματα μεγάλα παρέξ τῶν ἀναισιμώματων τῇ στρα-
 „τῇ ταῦτα μὲν γὰρ δίκαια ἡμέας τοὺς ἄγοντας πα-
 „ρέχειν· τοῦτο δὲ, νήσους προσκτήσεται βασιλεῖ, αὐ- 10
 „τὴν τε Νάξον, καὶ τὰς ἐκ ταύτης ἡγούμενας, Πάρον
 „τε, καὶ Ἀνδρον, καὶ ἄλλας, τὰς Κυκλάδας καλεούμε-
 „νας. ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμεώμενος, εὐπετέως ἐπιθήσεται Εὐ-
 „βοίῃ, νήσῳ μεγάλῃ τε καὶ εὐδαίμονι, οὐκ ἐλάσσονι
 „Κύπρου, καὶ κάστα εὐπετεῖ χειρωθήναι. ἀποχωρῶσι 15
 „δὲ ἑκατὸν νέες ταύτας πάσας χειρώσασθαι.“ Ὁ δὲ
 ἀμείβετο αὐτὸν τοῖσδε· „Σὺ ἐς οἶκον τὸν βασιλῆος ἐξ-
 „γῆτης γίνεαι πρηγμάτων ἀγαθῶν, καὶ ταῦτα εὖ πα-
 „ραινέεις πάντα, πλην τῶν νεῶν τοῦ ἀριθμοῦ. ἀντὶ δὲ
 „ἑκατὸν νεῶν, διηκόσιαί τοι ἐτοῖμοι ἔσονται ἅμα τῶ 20
 „ἔαρι. δεῖ δὲ τούτοις καὶ αὐτὸν βασιλῆα συνέπαινον
 32 „γίνεσθαι.“ Ὁ μὲν δὴ Ἀρισταγόρης ὡς ταῦτα ἤκου-

*sto sunt pecuniae, praeter sumtus belli, quos
 aequum est ut nos, qui exercitum petimus, per-
 solvamus: partim vero, insulas adquirit Regi, et
 ipsam Naxum, et ex illa pendentes Parum et An-
 drum, aliasque quae Cyclades vocantur. Inde vero
 impetu facto facile adgredieris Euboeam, amplam
 et opulentam insulam, Cypro haud minorem, et
 subactu admodum facilem. Centum naves sufficient
 ad has omnes in Regis redigendas potestatem. Re-
 spondet Artaphernes his verbis: Tu vero, quae ex
 utilitate sunt regiae domus proponis, et recte haec
 omnia mones, praeterquam quod ad numerum spe-
 ctat navium. Nam loco centum navium, paratae
 tibi erunt primo vere ducentae. Oportet vero hisce
 rebus auctoritatem quoque Regis accedere. (32.)*

σε, περιχαρὴς ἔων, ἀπήϊε εἰς Μίλητον. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης, ὡς οἱ πέμψαντι εἰς Σούσα, καὶ ὑπερθέντι τὰ ἐκ τοῦ Ἀρισταγόρου λεγόμενα, συνέπαινος καὶ αὐτὸς Δαρείος ἐγένετο, παρέσκευάσατο μὲν διηκοσίας τριήρεις, πολλὸν δὲ κάρτα ὅμιλον Περσέων τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων· στρατηγὸν δὲ τούτων ἀπέδεξε Μεγαβάτην, ἄνδρα Πέρσῃν τῶν Ἀχαιμενιδέων, ἐωυτοῦ τε καὶ Δαρείου· ἀνείψιον τοῦ Πausanίης ὁ Κλεομβρότεω Λακεδαιμόνιος, εἰ δὴ ἀληθὴς γε ἐστὶ ὁ λόγος, ὑπέρω χρόνῳ τούτων ἡρόσατο θυγατέρα, ἔρωτα σχὼν τῆς Ἑλλάδος τύραννος γενέσθαι. ἀποδέξας δὲ Μεγαβάτην στρατηγὸν Ἀρταφέρνης, ἀπέστειλε τὸν στρατὸν παρὰ τὸν Ἀρισταγόρου.

Παραλαβὼν δὲ ὁ Μεγαβάτης ἐκ τῆς Μιλήτου τὸν 33
τε Ἀρισταγόρου καὶ τὴν Ἰάδα στρατιὴν καὶ τοὺς Να-

His auditis, Aristagoras laetus Miletum rediit. Artaphernes vero, misso Susa nuncio, postulatisque Aristagorae cum rege communicatis, postquam probavit rem Darius, ducentas instruxit triremes, magnamque admodum multitudinem et Persarum et sociorum contraxit, ducemque horum constituit *Megabatem*, virum Persam de genere Achaemenidarum, suum et Darii consobrinum; eundem cuius filiam Pausanias Lacedaemonius Cleombroti filius, si vera fama est, postero tempore in matrimonium sibi desponsavit, cupiens tyrannus fieri Graeciae. Megabate duce constituto, exercitum istum ad Aristagoram misit Artaphernes.

(33.) *Megabates*, adsumtis ex Mileto Aristagora, et Ionico exercitu, et exsulis Naxiis, navibus pro-

ξίους, ἔπλεε πρόφασιν ἐπ' Ἑλλησπόντου. ἐπεὶ τε δὲ
 ἐγένετο ἐν Χίῳ, ἔσχε τὰς νῆας ἐς Καύκασα, ὡς ἐν-
 δεῦτεν βορρὴν ἀνέμῳ ἐς τὴν Νάξον διαβάλοι· καί, οὐ 5
 γὰρ ἔδεε τούτῳ τῷ στόλῳ Ναξίους ἀπολέσθαι, πρῆ-
 γμα τοιόνδε συνηείχθη γενέσθαι. περιύοντος Μεγαβά-
 τεω τὰς ἐπὶ τῶν νεῶν Φυλακὰς, ἐπὶ νεὸς Μυνδίας ἐτυ-
 χε οὐδεὶς Φυλάσσω· ὁ δὲ, δεινὸν τι ποιησάμενος, ἐκέ-
 λευσε τοὺς δορυφόρους ἐξευρόντας τὸν ἀρχοντα ταύτης 10
 τῆς νεὸς, τῷ ὄνομα ἦν Σκύλαξ, τοῦτον δῆσαι, διὰ
 θαλαμῆς διελόντας τῆς νεὸς κατὰ τοῦτο, ἔξω μὲν κε-
 φαλὴν ποιεῦντας, ἔσω δὲ τὸ σῶμα. δεθέντος δὲ τοῦ
 Σκύλακος, ἐξαγγέλλει τις τῷ Ἀρισταγόρῃ, ὅτι τὸν
 ξεινὸν οἱ τὸν Μυνδίων Μεγαβάτης δῆσας λυμαίνοντο· οἱ 15
 δ' ἐλθὼν παραιτέτο τὸν Πέρσῃν τυγχάνων δὲ οὐδένος

fectus est quasi in Hellespontum navigaturus. Ubi
 vero prope Chium fuit, ad Caucasa continuit naves,
 inde vento borea in Naxum traiecturus. Ibi, quum
 non esset in fatis ut hac classe Naxii perderentur,
 res accidit huiusmodi. Dum custodias navium obit
 Megabates, forte in nave Myndia nemo erat qui cu-
 stodiam ageret. Qua re ille indignatus, iussit safel-
 lites quaerere huius navis praefectum, cui nomen
 erat Scylax, repertumque ita vincere, ut per thala-
 miam (per foramen per quod infimi remi exstant)
 traiceretur, capite extrorsum eminente, corpore ver-
 sus interiora porrecto. In hunc modum vineto Scyla-
 ce, renunciat aliquis Aristagorae, hospitem Myndium
 a Megabate ita vinctum contumelioseque habitum
 esse. Et abit ille ad Persam, veniam pro illo precans:
 a quo quum nihil impetrasset, ipse Myndiam navem

387, 92.

τῶν ἐδέετο, αὐτὸς ἐλθὼν ἔλυσε. πυθόμενος δὲ, κάρτα
 δεινὸν ἐποιήσατο ὁ Μεγαβάτης, καὶ ἐσπέρχετο τῷ Ἀρι-
 σταγόρῃ. ὁ δὲ εἶπε· „Σοὶ δὲ καὶ τούτοις τοῖσι πρήγ-
 20 „μασι τί ἐστί; οὐ σὲ ἀπέστειλε ἌρταΦέρης ἐμέο πεί-
 „θεσθαι, καὶ πλέειν τῇ ἂν ἐγὼ κελεύω; τί πολλὰ
 πρήσσεις;“ Ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης. ὁ δὲ, θυμῶνεις
 τούτοις, ὡς νῦν ἐγένετο, ἐπεμπε εἰς Νάξον πλοῖον ἄν-
 δρας Φράσσοντας τοῖσι Ναξίοις πάντα τὰ παρεόντα σφι
 πρήγματα. Οἱ γὰρ ἂν Νάξιοι οὐδὲν πάντως προσε- 3.
 δέκοντο ἐπὶ σφίας τὸν στόλον τοῦτον ὀρμήσεσθαι. ἐπεὶ
 μὲν τοῖ ἐπύθοντο, αὐτίκα μὲν ἐσενείκοντο τὰ ἐκ τῶν
 ἀγρῶν εἰς τὸ τεῖχος, παρεσκευάσαντο δὲ ὡς πολιορκη-
 5 σόμενοι, καὶ σῖτα καὶ ποτὰ τὸ τεῖχος ἐσάζαντο. Καὶ
 οὗτοι μὲν παρεσκευάδατο ὡς παρεσσομένου σφι πολέ-
 μου· οἱ δ' ἐπεὶ τε διέβαλλον ἐκ τῆς Χίου τὰς νέας εἰς

adit, illumque solvit. Quo cognito indignatus Mega-
 bates, cum illo expostulavit. Cui Aristagoras: *Ad*
te vero, inquit, *quid hae res pertinent? Nonne te*
Artaphernes misit qui mihi pareas, navigesque
quo ego iussero? Rebus alienis quid te immisces?
 Haec postquam dixit Aristagoras, iratus Megabates,
 ut nox advenit, navigio Naxum misit nonnullos, qui
 Naxiis omnia quae ipsis imminerent significarent.
 (34.) Neutiquam enim exspectaverant *Naxii*, adver-
 sus se illam dirigi expeditionem. Postquam vero in-
 tellexerunt, continuo ad tolerandam obsidionem sese
 compararunt, rebus suis ex agris intra muros com-
 portatis, urbeque et cibariis et potulentis instructa.
 Qui postquam ad sustinendum bellum erant instru-
 cti, hostes, ex Chio Naxum traicientes, bene muni-

τὴν Νάξον, πρὸς πεφραγμένους προσεφέροντο, καὶ ἐπολιορκεον μῆνας τέσσερας. ὥς δὲ, τὰ τε ἔχοντες ἡλ-
θον χρήματα οἱ Πέρσαι, ταῦτα καταδεδαπάνητό σφι, 10
καὶ αὐτῷ τῷ Ἀρισταγόρῃ προσαναισήμετο πολλὰ, τοῦ
πλεῦνός τε ἐδέετο ἡ πολιορκία, ἐνθαῦτα τείχεα τοῖσι
Φυγάσι τῶν Ναξίων οἰκοδομήσαντες, ἀπαλλασσοντο
εἰς τὴν ἡπειρον, κακῶς πρήσσοντες.

- 35 Ἀρισταγόρης δὲ οὐκ εἶχε τὴν ὑπόσχεσιν τῷ Ἀρτα-
φέρνηϊ ἐκπληρῶσαι· ἅμα δὲ ἐπίεξέ μιν ἡ δαπάνη τῆς
στρατιῆς ἀπαιτεμένη, ἀρρώδεέ τε, τοῦ στρατοῦ πη-
ξαντος κακῶς, καὶ Μεγαβάτῃ διαβεβλημένος ἐδάκε
τε τὴν βασιλίην τῆς Μιλήτου ἀπαιρησέσθαι. ἀρρώδιαν 5
δὲ τούτων ἕκαστα, ἐβούλευετο ἀπόστασιν. συνεπύπτε
γὰρ καὶ τὸν ἐστιγμένον τὴν κεφαλὴν ἀπὶ χεῖρας ἐκ Σου-

tos sunt aggressi, et per quatuor menses obsederunt.
Sed absumtis pecuniis omnibus quas secum Persae
adtulerant, multisque etiam insuper ab Aristagora
insumtis, quum ad continuandam obsidionem pluri-
bus adhuc esset opus, exsulibus Naxiis castella ex-
struxerunt, et male adfecti in continentem se rece-
perunt.

(35.) Iam vero *Aristagoras*, quum promissa im-
plere Artapherni non posset, simulque premeretur
stipendio persolvendo, quod exercitus repelebat;
timensque quod et exercitus male esset adfectus,
et ipse odium incurrisset Megabátis; denique existi-
mans Mileti tyrannidem sibi iri creptum: haec sin-
gula timens, defectionem coepit meditari. Acciderat
enim forte per idem tempus, ut *servus*, cui *caput*
punctis erat notatum, Susis ab Histiaeο adveniret,

σέων παρὰ Ἰστιαίου, σημαίνοντα ἀπίστασθαι Ἀριστα-
γόρῃ ἀπὸ βασιλῆος. Ὁ γὰρ Ἰστιαῖος, βουλόμενος τῷ
10 Ἀρισταγόρῃ σημῆναι ἀποστῆναι, ἄλλως μὲν οὐδαμῶς
εἶχε ἀσφαλέςως σημῆναι, ὥστε φυλασσομενέων τῶν
ἰδῶν· ὁ δὲ, τῶν δούλων τὸν πιστότατον ἀποξυρήσας τὴν
κεφαλὴν, ἔστιξε, καὶ ἀνέμεινε ἀναφῦναι τὰς τρίχας.
ὡς δὲ ἀνέφυσαν τάχιστα, ἀπέπεμπε εἰς Μίλητον, ἐν-
15 τειλάμενος αὐτῷ ἄλλο μὲν οὐδέν· ἐπεὶ δὲ ἀπίκηται εἰς
Μίλητον, κελεύειν Ἀρισταγόρῃν ξυρῆσαντά μιν τὰς τρί-
χας, κατιδέσθαι εἰς τὴν κεφαλὴν. τὰ δὲ στίγματα ἐσή-
μαινε, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, ἀπόστασιν. Ταῦτα
δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐποίηε, συμφορὴν ποιούμενος μεγάλην τὴν
20 ἐωυτοῦ κατοχὴν τὴν ἐν Σούσοισι· ἀποστάσιος ὦν γινο-
μένης, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας μετήσεσθαι ἐπὶ θαλασ-
σαν· μὴ δὲ νεώτερόν τι ποιεύσης τῆς Μιλήτου, οὐδαμᾶ

monens Aristagoram ut a Rege deficeret. *Histiaeus* enim, quum monere Aristagoram vellet ut defectionem moliretur, nec vero aliam ullam, qua id ei significaret, haberet rationem, quum viae omnes essent interceptae; servi caput, quem habuit fidelissimum, totondit, punctisque notavit; deinde expectavit donec succrevissent capilli. Hunc, simulatque capilli succreverant, Miletum misit, nil aliud moli-tum, nisi ut, quam primum Miletum venisset, iuberet Aristagoram capillos ipsius tondere, caputque inspicere. Significabant autem notae, quemadmodum ante a me dictum est, *defectionem esse moliendam*. Id Histiaeus fecit, aegerrime ferens Susis sese detineri: nam, defectio si exstisset, magnam spem habebat, ad mare se demissum iri; nihil autem novi

erantur e

Croesus Ly-
 at, magnam se
 is *obtinere impe-*
minias habituros, qui-
non direpturos. Ingen-
 quemadmodum in
 libro demonstravimus. At
 sententia, nihilo minus vero
 que decreverunt, unum e suo-
 mittere ad exercitum,
 reliquerat, eo loci versabatur:
 daret, ut duces eorum qui
 prehenderet. (37.) Missus est ad
 Iatragoras: isque dolo com-
 Ibanolis filium, Mylassensem, et

36 εἰς αὐτὴν ἤξεν ἔτι ἐλογίζετο. Ἰστιαῖος μὲν νυν ταῦτα
 διανοεύμενος, ἀπέπεμπε τὸν ἄγγελον Ἀρισταγόρῃ δὲ
 συνέπιπτε τοῦ αὐτοῦ χρόνου πάντα ταῦτα συνελθόντα.
 ἐβουλεύετο ὦν μετὰ τῶν στασιωτῶν, ἐκφῆνας τὴν τε
 ἑαυτοῦ γνώμην καὶ τὰ παρὰ τοῦ Ἰστιαίου ἀπιγμένα. 5
 οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες γνώμην κατὰ τὸ αὐτὸ ἐξέφερον-
 το, κελυόντες ἀπίσταςθαι. Ἐκαταῖος δὲ, ὁ λογοποιός,
 πρῶτα μὲν οὐκ ἔα πόλεμον βασιλεῖ τῶν Περσέων ἀναι-
 ρέεσθαι, καταλέγων τὰ τε ἔθνεα πάντα τῶν ἤρχε Δα-
 ρεῖος, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ. ἐπεὶ τε δὲ οὐκ ἔπειθε, 10
 δεύτερα συνεβούλευε „ποιεῖν ὅπως ναυκράτεις τῆς θα-
 λάσσης ἔσονται. ἄλλως μὲν νυν οὐδαμῶς, ἔφη λέγων,
 ἐνορᾶν ἐσόμενον τοῦτο· ἐπίσταςθαι γὰρ τὴν δύναμιν τὴν

moliente Mileto, numquam se in illam rediturum existimaverat. (36.) Hoc igitur machinatus Histiaeus quum servum illum misisset, eodem tempore haec omnia, eodem tendentia, Aristagorae acciderunt. Deliberavit itaque cum suarum partium hominibus, hisque et sententiam suam, et quae ei ab Histiaeo advenerant, exposuit. Ac caeteri quidem omnes in eandem ivere sententiam, defectionem probantes. *Hecataeus* vero, *Historiarum scriptor*, statim quidem censuit, *neutiquam bellum cum rege Persarum esse suscipiendum*; populos omnes commemorans quibus imperaret Darius, potentiamque regis. Deinde vero, ubi hoc eis non persuasit, secundo loco hortatus illos est, *operam darent ut navibus maris tenerent imperium. Quum autem intelligat*, (sic verba facere perrexerit) *quam sint tenues Milesiorum vires, nullam se aliam perspicere viam qua eo*

Μιλησίων εὔσαν ἀσθενέα· εἰ δὲ τὰ χρήματα κατα-
 15 ρεβείη τὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν Βραγχιδῇσι, τὰ Κροῖσος
 ὁ Λυδὸς ἀνέθηκε, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας ἐπικρατῆσθαι
 τῆς θαλάσσης· καὶ οὕτω αὐτοὺς τε ἔξιν χρήμασι
 χρᾶσθαι, καὶ τοὺς πολεμίους οὐ συλήσειν αὐτά.“ τὰ
 δὲ χρήματα ἦν ταῦτα μεγάλα, ὡς δεδήλωταί μοι ἐν
 20 τῷ πρώτῳ τῶν λόγων. Αὕτη μὲν δὴ οὐκ ἐνίκᾳ ἡ γνώ-
 μῃ. ἐδόκεε δὲ ὅμως ἀπίστασθαι· ἕνα τε αὐτέων πλώ-
 σαντα εἰς Μυοῦντα εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ ἀπὸ τῆς Νά-
 ξου ἀπελθόν, ἐὼν ἐνθαῦτα, συλλαμβάνειν πειραῶσαι
 τοὺς ἐπὶ τῶν νεῶν ἐπιπλέοντας στρατηγοὺς. Ἀποπεμ- 37
 φθέντος δὲ Ἰητραγόρειω κατ’ αὐτὸ τοῦτο, καὶ συλλα-
 βόντος δόλῳ Ὀλιάτον Ἰβανώλιος Μυλασσέα, καὶ

possint pervenire, nisi si pecuniae auferantur e templo quod est in Branchidis, quas Croesus Lydus ibi deposuisset: id si fecissent, magnam se spem habere, posse ipsos maris obtinere imperium; atque ita et ipsos pecunias habituros, quibus utantur, et hostes illas non direpturos. Ingentes autem illae pecuniae erant, quemadmodum in primo harum Historiarum libro demonstravimus. At haec quidem non vicit sententia, nihilo minus vero placuit deficere: simulque decreverunt, unum e suorum numero navi Myuntem mittere ad exercitum, qui, ex quo Naxum reliquerat, eo loci versabatur: ibi legatus ille operam daret, ut duces eorum qui in navibus essent prehenderet. (37.) Missus est ad hoc ipsum perficiendum Ιατραγορας: isque dolo comprehendit Oliatum Ibanolis filium, Mylassensem, et

Ἰστιαῖον Τύμνεω Τερμερέα, καὶ Κώην Ἐρξάνδρῳ, τῷ
 Δαρεῖος Μιτυλήνην ἐδώκασατο, καὶ Ἀρισταγόρῃν Ἡρα- 5
 κλειδέω Κυμαῖον, καὶ ἄλλους συχνοὺς· οὕτω δὲ ἐκ τοῦ
 ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης ἀπεστήκει, πᾶν ἐπὶ Δαρείῳ
 μηχανώμενος. Καὶ πρῶτα μὲν λόγῳ μετεῖς τὴν τυραν-
 νίδα, ἰσονομίην ἐποίηε τῇ Μιλήτῳ, ὡς ἂν ἐκόντες αὐτῷ
 οἱ Μιλήσιοι συναπισταίητο. μετὰ δὲ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ 10
 Ἰωνίῃ τὰυτό τοῦτο ἐποίηε, τοὺς μὲν ἐξελαύνων τῶν τυ-
 ράννων· τοὺς δ' ἔλαβε τυράννους ἀπὸ τῶν νεῶν τῶν συμ-
 πλευσασάντων ἐπὶ Νάξον, τούτους δὲ Φίλα βουλευμένος
 ποιεῖσθαι τῇσι πόλεσι, ἐξεδίδου, ἄλλον εἰς ἄλλην πό-
 38 λιν παραδιδούς, ὅθεν εἴη ἕκαστος. Κώην μὲν νυν Μι-
 τυληναῖοι, ἐπεὶ τε τάχιστα παρέλαβον, ἐξαγαγόντες
 κατέλευσαν. Κυμαῖοι δὲ τὸν σφέτερον αὐτέων ἀπῆκαν·
 ὥς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ πλεῖνες ἀπίεσαν. τυράννων μὲν νυν

Histiaeum Tymnae filium Termerensem, et Coën Er-
 xandri, cui Darius Mitylenen dono dederat, et Ari-
 stagoram Heraclidæ filium Cumaeum, multosque item
 alios. Atque ita ex professo *defecit Aristagoras*, quid-
 libet moliens adversus Darium. Ac statim quidem,
 verbo certe, abdicavit tyrannidem, et iuris aequali-
 tatem proposuit civibus, quo libentius Milesii cum
 ipso deficerent. Deinde in reliqua Ionia idem fecit,
 tyrannos civitatibus expellens: quos vero ex navibus
 prehenderat quae expeditionis sociae fuerant in Na-
 xum susceptae, hos, gratum facturus civitatibus, suae
 cuiusque civitatis civibus tradidit. (38.) Et *Coëm*
 quidem Mityleuaci, simul atque illius compotes sunt
 facti, ex urbe eductum lapidibus obruerunt. Cymaei
 vero suum dimiserunt incolumem: pariterque alii

390, 83.

6 κατέπαυσις ἐγένετο ἀνὰ τὰς πόλεις. Ἀρισταγόρης δὲ ὁ Μιλήσιος ὡς τοὺς τυράννους κατέπαυσε, στρατηγούς ἐν ἐκάστῃ τῶν πόλεων κεύσας ἐκάστους καταστήσαι, δεύτερα αὐτὸς εἰς Λακεδαίμονα τριήρεϊ ἀπὸ στολος ἐγένετο· ἔδεε γὰρ δὴ συμμαχίης τινὸς οἱ μεγάλης ἐξευρεθῆναι.

ΤΗΣ ΔΕ ΣΠΑΡΤΗΣ Ἀναξανδρίδης μὲν ὁ Λέοντος 39 οὐκέτι περιεὼν ἐβασίλευε, ἀλλὰ ἐτετελευτήκει· Κλεομένης δὲ ὁ Ἀναξανδρίδῃ εἶχε τὴν βασιλείην, οὐ κατὰ ἀνδραγαδίην σχὼν, ἀλλὰ κατὰ γένος. Ἀναξανδρίδης 5 γὰρ, ἔχοντι γυναῖκα ἀδελφεῆς ἐωυτοῦ θυγατέρα, καὶ εὐσσης ταύτης οἱ καταθυμίας, παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. τοῦτου δὲ τοιοῦτου ἐντος, οἱ ἔφοροι εἶπαν, ἐπικαλεσάμενοι αὐτόν· „Εἰ τοι σύ γε σεωυτοῦ μὴ προοράῃς, ἀλλ' ἡμῶν „τοῦτό ἐστι οὐ περιόπτεον, γένος τὸ Εὐρυσθένης γενέ-

etiam plerique suos dimiserunt. Atque ita tyrannis liberatae sunt Ioniae civitates. Quibus submotis, Aristagoras Milesius in unaquaque civitate iussit praetorem constitui; ipse vero mox *Lacedaemonem* suscepit legationem, triremi profectus: opus enim ei erat magnam aliquam comparare armorum societatem.

(39.) SPARTAE per id tempus non amplius in vivis erat rex Anaxandrides, Leontis filius: sed, hoc mortuo, *Cleomenes*, Anaxandridae filius, regnum tenebat; non virtutis aliquo specimine, sed nativitatē sorte illud consecutus. Habuerat *Anaxandrides* in matrimonio fratris sui filiam, quae cara ei erat, sed liberos nullos pepererat. Quod quum ita esset, ephori ei ad se vocato dixere: *Quandoquidem tu tibi ipse*
Herod. T. II. P. I. E c

Ἰστιάων Τύμνῳ Τερμερέᾳ, καὶ Κώῃν Ἐρξάνδρῳ, τῷ
 Δαρείῳ Μιτυλήνῃν ἐδώρησατο, καὶ Ἀρισταγόρῃν Ἡρα- 5
 κλείδῳ Κυμαίων, καὶ ἄλλους συχνοὺς· οὕτω δὲ ἐκ τοῦ
 ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης ἀπεστήκεε, πᾶν ἐπὶ Δαρείῳ
 μηχανώμενος. Καὶ πρῶτα μὲν λόγῳ μετεῖς τὴν τυραν-
 νίδα, ἰσονομίῃν ἐποίηε τῇ Μιλήτῳ, ὡς ἂν ἐκόντες αὐτῷ
 οἱ Μιλήσιοι συναπισταίαιτο. μετὰ δὲ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ 10
 Ἰωνίῃ τὸ αὐτὸ τοῦτο ἐποίηε, τοὺς μὲν ἐξελαύνων τῶν τυ-
 ράννων· τοὺς δ' ἔλαβε τυράννους ἀπὸ τῶν νεῶν τῶν συμ-
 πλευσασέων ἐπὶ Νάξον, τούτους δὲ Φίλα βουλέμενος
 ποιεέσθαι τῇσι πόλεσι, ἐξεδίδου, ἄλλον ἐς ἄλλην πό-
 38 λιν παραδιδούς, ὅθεν εἴη ἕκαστος. Κώῃν μὲν νυν Μι-
 τυληναῖοι, ἐπεὶ τε τάχιστα παρέλαβον, ἐξαγαγόντες
 κατέλευσαν. Κυμαῖοι δὲ τὸν σφέτερον αὐτέων ἀπῆκαν·
 ὡς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ πλεῖνες ἀπίεσαν. τυράννων μὲν νυν

Histiaeum Tymnae filium Termerensem, et Coën Er-
 xandri, cui Darius Mitylenen dono dederat, et Ari-
 stagoram Heraclidæ filium Cumaeum, multosque item
 alios. Atque ita ex professo defecit Aristagoras, quid-
 libet moliens adversus Darium. Ac statim quidem,
 verbo certe, abdicavit tyrannidem, et iuris aequali-
 tatem proposuit civibus, quo libentius Milesii cum
 ipso deficerent. Deinde in reliqua Ionia idem fecit,
 tyrannos civitatibus expellens: quos vero ex navibus
 prehenderat quæ expeditionis sociæ fuerant in Nā-
 xum susceptæ, hos, gratum facturum civitatibus, suæ
 cuiusque civitatis civibus tradidit. (38.) Et Coëm
 quidem Mitylenaci, simul atque illius compotes sunt
 facti, ex urbe eductum lapidibus obruerunt. Cymæi
 vero suum dimiserunt incolumem: pariterque alii

390, 83.

κατάπαυσις ἐγένετο ἀνὰ τὰς πόλεις. Ἀρισταγόρης δὲ ὁ Μιλήσιος ὡς τοὺς τυράννους κατέπαυσε, στρατηγούς ἐν ἑκάστη τῶν πόλεων κελεύσας ἑκάστους καταστήσαι, δεύτερα αὐτὸς εἰς Λακεδαιμόνα τριήρεϊ ἀπόστολος ἐγένετο· ἔδεε γὰρ δὴ συμμαχίης τινός οἱ μεγάλης ἐξευρεθῆναι.

ΤΗΣ ΔΕ ΣΠΑΡΤΗΣ Ἀναξανδρίδης μὲν ὁ Λέοντος οὐκέτι περιεὼν ἐβασίλευε, ἀλλὰ ἐτετελευτήκει· Κλεομένης δὲ ὁ Ἀναξανδρίδew εἶχε τὴν βασιληίην, οὐ κατὰ ἀνδραγαδίην σχὼν, ἀλλὰ κατὰ γένος. Ἀναξανδρίδῃ γὰρ, ἔχοντι γυναῖκα ἀδελφεῆς ἐωυτοῦ θυγατέρα, καὶ ἐούσης ταύτης οἱ καταδυμῆς, παῖδες οὐκ ἐγένοντο. τοῦτου δὲ τοιοῦτος ἐόντος, οἱ ἔφοροι εἶπαν, ἐπικαλεσάμενοι αὐτόν· „Εἴ τοι σύ γε σεωυτοῦ μὴ προορᾷς, ἀλλ' ἦρσθαι, τοῦτό ἐστι οὐ περιοπτεόν, γένος τὸ Εὐρυσθένης γενέ-

etiam plerique suos dimiserunt. Atque ita tyrannis liberatae sunt Ioniae civitates. Quibus submotis, Aristagoras Milesius in unaquaque civitate iussit praetorem constitui; ipse vero mox *Lacedaemonem* suscepit legationem, triremi profectus: opus enim ei erat magnam aliquam comparare armorum societatem.

(39.) SPARTAE per id tempus non amplius in vivis erat rex Anaxandrides, Leontis filius: sed, hoc mortuo, *Cleomenes*. Anaxandridae filius, regnum tenebat; non virtutis aliquo specimine, sed nativitatē sorte illud consecutus. Habuerat *Anaxandrides* in matrimonio fratris sui filiam, quae cara ei erat, sed liberos nullos pepererat. Quod quum ita esset, ephori ei ad se vocato dixere: *Quandoquidem tu tibi ipse*
Herod. T. II. P. I. E c

„σθαι ἐξίτηλον. σύ νυν τὴν μὲν ἔχεις γυναῖκα, ἐπεὶ 10
 „τε τοι οὐ τίκτει, ἔξω, ἄλλην δὲ γῆμον· καὶ ποιῶν
 „ταῦτα, Σπαρτιήτησι ἀθήσεις.“ Ὁ δ' ἀμείβετο Φᾶς
 „τουτέων οὐδέτερα ποιήσιν· ἐκείνους τε οὐ καλῶς συμ-
 βουλευεῖν, παρανόοντας, τὴν ἔχει γυναῖκα, ἐοῦσαν
 ἀναμάρτητον ἐωυτῷ, ταύτην ἀπέντα, ἄλλην ἐσαγα- 15
 40 γίσθαι· οὐδὲ σοφί πείσεσθαι.“ Πρὸς ταῦτα οἱ ἔφοροι
 καὶ οἱ γέροντες βουλευσάμενοι, προσέφερον Ἀναξαν-
 δρίδῃ τάδε· „Ἐπεὶ τοίνυν τοι περιεχόμενόν σε ὀρέομεν
 „τῆς ἔχεις γυναῖκός, σὺ δὲ ταῦτα ποίεις, καὶ μὴ ἀν-
 „τίβαινε τούτοις, ἵνα μὴ τι ἄλλοιον περὶ σεῦ οἱ Σπαρ- 5
 „τιῆται βουλευσώνται. γυναῖκός μὲν τῆς ἔχεις οὐ προσ-
 „δεόμενά σε τῆς ἐξέσιος· σὺ δὲ ταύτῃ τε πάντα ὅσα
 „νῦν παρέχεις παρέχε, καὶ ἄλλην πρὸς ταύτῃ ἐσα-

*non prospicis, nostri est officii, genus Eurysthe-
 nis non pati interire. Tu igitur hanc quam habes
 uxorem, quoniam tibi liberos non parit, dimitte,
 et duc aliam: id si feceris, Spartiatis gratum fe-
 ceris. At ille respondens ait, neutrum se facturum:
 nec enim recte illos consulere, sese hortantes ut
 dimissâ, quam habeat, uxore innoxia, aliam du-
 cat; itaque se illis non pariturum. (40.) Ad haec
 ephori et seniores, re deliberata, haec Anaxandri-
 dae proposuerunt. Quoniam igitur, inquiunt, vi-
 demus te amore uxoris tuae captum, at tu hoc
 fac, nec huic te oppone conditioni, ne aliud quid-
 piam de te decernant Spartani. Non amplius po-
 stulamus, ut uxorem, quam habes, dimittas: prae-
 sta vero huic porro quae adhuc ei praestitisti;
 sed aliam, praeter hanc, domum duc uxorem,*

„γαγε γυναῖκα τεκνοποιόν.“ Ταῦτά κη λεγόντων,
10 συνεχώρησε ὁ Ἀναξανδρίδης· μετὰ δὲ, γυναῖκας ἔχων
δύο, διζὰς ἰστίας οἶκε, ποίεων οὐδαμῶς Σπαρτητι-
κά. Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, ἡ ἐσώστερον 41
ἐπελθοῦσα γυνὴ τίκτει τὸν δὴ Κλεομένεα τοῦτον. καὶ
αὕτη τε ἔΦεδρον βασιλέα Σπαρτιήτησι ἀπέφαινε· καὶ
ἡ προτέρη γυνή, τὸν πρότερον χρόνον ἀτοκος εἶδουσα, τό-
5 τε κως ἐκύησε, συντυχίῃ ταύτῃ χρησαμένη. ἔχουσαν δὲ
αὐτὴν ἀληθεῖ λόγῳ, οἱ τῆς ἐπελθούσης γυναικὸς οἰκίῳι
πυθόμενοι ὥχλειον, Φάμενοι αὐτὴν κομπέειν ἄλλως,
βουλομένην ὑποβαλέσθαι. δεινὰ δὲ ποιούντων αὐτέων,
τοῦ χρόνου συντάμνοντος, ὑπ’ ἀπιστίας οἱ ἔΦοροι τίκτου-
10 σαν τὴν γυναῖκα περιιζόμενοι ἐΦύλαξαν. ἡ δὲ ὡς ἔτεκε
Δωριέα, ἰθέως ἴσχει Λεωνίδην, καὶ μετὰ τοῦτον ἰθέως
ἴσχει Κλεόμβροτον· οἱ δὲ καὶ διδύμους λέγουσι Κλεόμ-

quae liberos tibi pariat. His fere ab illis dictis
adsensus est *Anaxandrides*; et aliquanto post, aliā
insuper ductā uxore, duas habitavit domos, nequa-
quam ex more Spartanorum. (41.) Haud multo in-
teriecto tempore, uxor postmodum ducta peperit
hunc *Cleomenem*. At, dum haec futurum regni suc-
cessorem Spartanis in lucem edit, forte fortunā conti-
git, ut prior uxor, quae adhuc sterilis fuerat, gravida
esset. Huic, quum revera praegnans esset, re cognitā,
turbas ciebant cognati posterioris uxoris, dicentes
frustra illam gloriari, velleque supponere sobolem.
Itaque his indigne rem ferentibus, instante partus tem-
pore, increduli ephori parientem mulierem circum-
sedentes observabant. At illa peperit *Dorieum*; mox-
que iterum *Leonidam*; moxque rursus *Cleombrotum*:

βροτόν τε καὶ Λεωνίδην γενέσθαι. ἡ δὲ Κλεομένηα τε-
 κοῦσα καὶ τὸ δεύτερον ἐπελθοῦσα γυνή, εἰσῆσα θυγάτηρ
 Πρινητάδew τοῦ Δημαρμένου, οὐκέτι ἔτικτε τὸ δεύτερον. 15
 42 Ὁ μὲν δὴ Κλεομένης, ὡς λέγεται, ἦν τε οὐ Φρε-
 νήρης, ἀκρομανής τε. ὁ δὲ Δωριεὺς ἦν τῶν ἡλικίων πάν-
 των πρῶτος· εὖ τε ἐπίστατο κατ' ἀνδραγαθίην αὐτὸς
 σχήσων τὴν βασιλείην. ὥστε ὦν οὕτω φρονέων, ἐπειδὴ ὁ
 τε Ἀναξανδρίδης ἀπέθανε, καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι χρεώ- 5
 μαναι τῷ νόμῳ, ἐστῆσαντο βασιλῆα τὸν πρεσβύτατον
 Κλεομένηα, ὁ Δωριεὺς δεινὸν τε ποιούμενος, καὶ οὐκ
 ἀξίων ὑπὸ Κλεομένεος βασιλεύεσθαι, αἰτήσας ληὸν
 Σπαρτιώτας, ἄγε εἰς ἀποικίην· οὔτε τῷ ἐν Δελφοῖσι
 χρηστηρίῳ χρησάμενος, εἰς ἣντινα γῆν κτίσων εἴη, οὔτε 10
 ποιήσας οὐδὲν τῶν νομιζομένων. οἷα δὲ βαρέως φέρον,

dicunt etiam nonnulli, gemellos fuisse Cleombro-
 tum et Leonidam. At posterius ducta uxor, mater
 Cleomenis, quae Printheadac filia erat, Demarmeni
 neptis, post Cleomenem nullos alios liberos peperit.

(42.) Et *Cleomenes* quidem, ut narrant, mentis
 haud satis erat compos, ac fere furiosus. *Dorieus*
 vero inter aequales primus erat; satisque spernverat,
 pro sua virtute regnum se adepturum. Hanc spem
 alens, quum mortuo Anaxandride Spartani ex lege
 regem constituissent maiorem natu *Cleomenem*, in-
 digne rem ferens *Dorieus*, et sub Cleomenis vivere
 nolens imperio, postulata a Spartanis multitudine
 quadam ex plebe, colonos hos eduxit, non consulto
 Delphis oraculo quamnam in terram iret conditurus
 coloniam, neque aliud quidquam ex civitatis insti-
 tuto ante exsecutus. Sed, indignatus ut erat, ad Afri-

ἀπίει εἰς τὴν Λιβύην τὰ πλοῖα· κατηγέοντο δὲ οἱ ἄνδρες Θηραῖοι. ἀπικόμενος δ' εἰς Κίνυπα, οἴκισε χώρον κάλλιστον τῶν Λιβύων παρά ποταμόν· ἐξελαθεῖς δὲ
 15 ἐνβέυτεν τρίτῳ ἔτει ὑπὸ Μακέων τε καὶ Λιβύων καὶ Καρχηδονίων, ἀπίκητο εἰς Πελοπόννησον. Ἐνθαῦτα δέ 43
 οἱ Ἀντιχάρης, ἀνὴρ Ἐλεώνιος, συνεβούλευσε ἐκ τῶν Λαίου χρησμῶν, Ἡρακλεῖν τὴν ἐν Σικελίᾳ κτίζειν, Φᾶς τὴν Ἐρυκος χώραν πᾶσαν εἶναι Ἡρακλεϊδῶν, αὐ-
 5 τοῦ Ἡρακλῆος κτησαμένου. Ὁ δὲ, ἀκούσας ταῦτα, εἰς Δελφοὺς οἶχeto χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αἰρέει ἐπ' ἣν στέλλεται χώραν· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χαρᾷ αἰσῆσεν. παραλαβὼν δὲ ὁ Δωριεὺς τὸν στόλον, τὸν καὶ εἰς Λι-
 βύην ἦγε, ἐκομίζετο παρά τὴν Ἰταλίην. Τὸν χρόνον 44
 δὲ τούτου, ὡς λέγουσι Συβαρῖται, σφέας τε αὐτοὺς καὶ Τῆλυν τὸν ἐωυτῶν βασιλῆα ἐπὶ Κρότωνα μέλ-

cam dirigit naves, ducibus usus civibus nonnullis Theracis. Ubi ad Cinypem pervenit, condidit locum Libyae pulcerrimum iuxta flumen. Inde vero eiectus tertio anno a Macis et Libybus et Carthaginensibus, in Peloponnesum rediit. (43.) Ibi Antichares, civis Eleonius, ex Laii oraculis consilium ei dedit, ut Heracleam in Sicilia conderet; dicens *universam Erycis regionem Heraclidarum esse, quippe ab ipso Hercule adquisitam*. Quo audito, Delphos profectus Dorieus, quaerit ex oraculo, *an potiturus sit terrā quam adire cogitaret?* et Pythia, *potiturum eā*, respondit, Sumta itaque classe et multitudine, quam eamdem in Africam duxerat, Italiam est praetervectus. (44.) Per id tempus, ut memorant Sybarita et ipsi et rex ipsorum Telys in eo erant ut adversus

λειν στρατεύεσθαι· τοὺς δὲ Κροτωνίητας περιείας γε-
 νομένους, δεηθῆναι Δωριέος σφί τιμωρῆσαι, καὶ τυχεῖν 5
 δεηθέντας· συστρατεύεσθαι τε δὴ ἐπὶ Σύβαριν Δωριέα,
 καὶ συνελεῖν τὴν Σύβαριν. ταῦτα μὲν νυν Συβαρίται
 λέγουσι ποιῆσαι Δωριέα τε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ. Κρο-
 τωνίηται δὲ οὐδένα σφίσι Φασὶ ξεῖνον προσεπιλαβέ-
 σθαι τοῦ πρὸς Συβαρίτας πολέμου, εἰ μὴ Καλλίην 10
 τῶν Ἰαμιδέων μάντιν Ἥλεϊον μούνον· καὶ τοῦτον τρόπῳ
 τοιῶδὲ παρὰ Τήλυος τοῦ Συβαριτέων τυράννου ἀπο-
 δράντα ἀπικέσθαι παρὰ σφέας, ἐπεὶ τε οἱ τὰ ἱρὰ οὐ
 προεχώρει χρηστὰ θυομένῳ ἐπὶ Κρότωνα. ταῦτα δὲ ὦν
 45 οὔτοι λέγουσι. Μαρτύρια δὲ τούτων ἐκάτεροι ἀποδει-
 κνύουσι τάδε. Συβαρίται μὲν, τέμενός τε καὶ νηὸν ἔοντα

XLIV. 14 seq. ὦν οὔτοι ex coniect. pro οὐκ οὔτοι, quod ha-
 bent libri omnes.

Crotonem arma moverent: et *Crotoniatae*, metu
 perculsi, rogarunt Dorieum ut opem sibi ferret, id-
 que ab illo impetrarunt. Nam cum illis adversus Sy-
 barin est profectus, et unā cum illis *Sybarin* cepit.
 Hoc igitur a Dorieo, et his qui cum eo erant, gestum
 esse aiunt Sybaritae. *Crotoniatae* vero adfirmant, ne-
 minem peregrinum belli contra Sybaritas suscepti so-
 cium sibi fuisse, nisi unum *Calliam*, vatem *Eleum*, ex
Iamidarum familia; eumque hac ratione, quod a *Tely*,
Sybaritarum tyranno ad se profugisset, quum sacri-
 ficanti adversus Crotonem sacra parum prospera eve-
 nissent. Hoc quidem hi dicunt. (45.) Testimonia
 autem dictorum haec adferunt utrique. *Sybaritae* qui-
 dem, partim testantur agrum sacrum atque templum

παρὰ τὸν ξηρὸν Κραστίν, τὸν ἰδρύσασθαι συνελόντα τὴν
 πόλιν Δωριέα λέγουσι Ἀθηναῖ ἐπὶ τῷ Κραστή· τοῦ-
 5 το δὲ, αὐτοῦ Δωριέος τὸν θάνατον μαρτύριον μέγιστον
 ποιεῦνται, ὅτι παρὰ τὰ μεμακτευμένα ποιέων διεφθάρη.
 εἰ γὰρ δὴ μὴ παρέπρηξε μηδὲν, ἐπ' ᾧ δὲ ἐστάλη ἐποίηε,
 εἴλε ἂν τὴν Ἐρυκίνην χώραν, καὶ ἑλὼν κατέσχε, οὐδ'
 ἂν αὐτὸς τε καὶ ἡ στρατιὴ διεφθάρη. Οἱ δ' αὖ Κροτω-
 10 νῆται ἀποδείκνυσιν Καλλίῃ μὲν τῷ Ἠλείῳ ἐξαίρετα ἐν
 γῇ τῇ Κροτωνιήτιδι πολλὰ δοθέντα, τὰ καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι
 ἐνέμοντο οἱ Καλλίεω ἀπόγονοι· Δωριεῖ δὲ καὶ τοῖσι Δω-
 ριέος ἀπογόνοισι, οὐδέν· καί τοι, εἰ συνεπελάβετό γε
 τοῦ Συβαριτικοῦ πολέμου Δωριεὺς, δοθῆναι ἂν οἱ πολ-
 15 λαπλήσια ἢ Καλλίῃ. ταῦτα μὲν νυν ἑκάτεροι αὐτίων

XLV. 3 seq. Κράστιν. Κράστιν ed. Schaeff. et Borth. ex coniect.
 et dein Κραβή pro Κραστή.

prope siccum Crastin; quae Minervae, cognomine
 Crastiae, dedicata esse aiunt a Dorico, postquam con-
 sociatis armis cum Crotoniatis Sybarin cepisset; par-
 tim ipsius Dorici mortem ut maximum adferunt argu-
 mentum, quippe quem periisse aiunt eo quod contra
 vaticinia fecisset: qui si nihil deliquisset, sed id fecis-
 set ad quod missus erat, cepisset Erycinam terram, et
 captam obtinuisset, neque ipse cum suo exercitu fuisset
 interemtus. Contra Crotoniatae multa monstrant
 in Crotoniensi agro eximie donata Calliae Elco, quae
 ad meam usque aetatem posteris Calliae possederunt:
 Dorico vero eiusque posteris nihil esse donatum; cui
 tamen, si socius fuisset Sybaritici belli, multo plura
 quam Calliae fuissent donata. Haec utrique profe-
 runt testimonia; quorum utris accedere quisque ma-

μαρτύρια ἀποφαίνονται· καὶ πάρεστι ὁκοτέροισί τις
 46 πείθεται αὐτέων, τούτοις προσχωρεῖν. Συνέπλεον δὲ
 Δωριεῖ καὶ ἄλλοι συγκτίσται Σπαρτιητέων, Θεσσα-
 λὸς καὶ Παραιβάτης καὶ Κελέης καὶ Εὐρυλέων. οἱ
 ἐπεὶ τε ἀπίκοντο παντὶ στόλῳ ἐς τὴν Σικελίην, ἀπέ-
 θανον μάχῃ ἐσσωθέντες ὑπὸ τε Φοινίκων καὶ Ἑγε- 5
 σταίων· μῦθος δέ γε Εὐρυλέων τῶν συγκτιστέων πε-
 ρεμγένετο τούτου τοῦ πάβεος. συλλαβὼν δὲ οὗτος τῆς
 στρατῆς τοὺς περιγεναμένους, ἔσχε Μινῶν τὴν Σελι-
 νουσίων ἀποικίην· καὶ συνελευθέρου Σελινουσίου τοῦ μου-
 νάρχου Πειθαγόρεω. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτον κατεῖλε, αἰ- 10
 τὸς τυραννίδι ἐπεχείρησε Σελινούντος, καὶ ἐμουνάρχησε
 χρόνον ἐπ' ὀλίγον· αἱ γὰρ μιν Σελινούσιοι ἐπανάστα-
 ντες ἀπέκτεναν, καταφυγόντα ἐπὶ Διὸς ἀγοραίου βα-
 47 μόν. Συνέσπετο δὲ Δωριεῖ καὶ συναπέθανε Φίλιππος
 ὁ Βουτακιδεῶ, Κρετῶνήτης ἀνὴρ· ὃς ἀρμολάμενος Τή-

luerit, his accedat licet. (46.) Navigarunt autem cum
Dorieo alii Spartani, condendae coloniae socii, *Thes-*
salus, et *Paraebates*, et *Celeas* et *Euryleon*. Qui post-
 quam cum universo adparatu in Siciliam pervene-
 runt, periire praelio superati a Poenis et Egestanis.
 Unus illorum huic cladi superstes fuit *Euryleon*. Is,
 collectis copiarum reliquiis, Minoam tenuit, Selinu-
 siorum coloniam, et *Selinusiis* operam suam contu-
 lit, ut *Peithagora* monarcho liberarentur. Postea vero,
 hoc sublato, tyrannidem Selinuntis ipse invasit, eam-
 que per breve tempus obtinuit: nam insurrectione
 facta interfecerunt eum *Selinusii*, tametsi ad foren-
 sis Iovis aram profugerat. (47.) Secutus etiam *Dor-*
ieum erat et cum eo periit *Philippus*, *Butacidæ*

394, 5.

λυος τοῦ Συβαρίτην θυγατέρα, ἔφυγε ἐκ Κρότωνος·
 ψευθεὶς δὲ τοῦ γάμου, οἶχτο πλέων εἰς Κυρήνην· ἐκ
 5 ταύτης δὲ ὀρμώμενος συνέσπετο οἰκίῃ τε τριήρεϊ καὶ
 οἰκίῃ ἀνδρῶν δαπάνῃ, εἰὼν τε Ὀλυμπιονίκης καὶ κάλ-
 λιστος Ἑλλήνων τῶν κατ' ἐαυτόν. διὰ δὲ τὸ ἐαυτοῦ
 κάλλος ἐνέικατο παρὰ Ἐγεσταίων τὰ οὐδεὶς ἄλλος·
 ἐπὶ γὰρ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἡρώϊον ἰδρυσάμενοι, θυσίησι
 10 αὐτὸν ἱλάσκονται. Δωριεὺς μὲν νυν τρόπῳ τοιούτῳ ἔτε- 48
 λεύτησε· εἰ δὲ ἠέσχετο βασιλευόμενος ὑπὸ Κλεομένους,
 καὶ κατέμενε ἐν Σπάρτῃ, ἐβασίλευε αὖ Λακεδαιμόνος.
 οὐ γὰρ τινα πολλὸν χρόνον ἦρξε ὁ Κλεομένης, ἀλλ'
 5 ἀπέθανε ἄπαις, θυγατέρα μούνην λεπὴν τῇ οὐνομα
 ἦν Γοργώ.

ΑΠΙΚΝΕΎΕΤΑΙ δ' ὦν ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύ- 49

filius, civis Crotoniata. Is quum sibi desponsasset Te-
 lyis filiam, Sybaritarum regis, Crotone profugerat:
 frustratus autem nuptiis, relicta Italia Cyrenen naviga-
 verat. Inde profectus, secutus erat Dorieum propria
 triremi, suo sumtu militibus instructa: vir qui in
 Olympicis certaminibus victoriam reportaverat, et
 formosissimum omnium suae aetatis Graecorum. Hic
 ob formae praestantiam ab Egestanis consecutus est,
 quod nemo alius: hi enim super eius sepulchro He-
 roum erexerunt, et sacrificiis eum placant. (48.)
 Hunc finem habuit *Dorieus*: qui si sustinuisset sub
 Cleomenis vivere imperio, et Sparta manere, ipse
 rex evasisset Lacedaemonis. Neque enim diu admo-
 dum regnavit *Cleomenes*, sed mortuus est nulla prole
 relicta, nisi una filia, cui nomen erat Gorgo.
 (49.) Hoc igitur regnante *Cleomene* Spartam

ρανος εἰς τὴν Σπάρτην, Κλεομένης, ἔχοντας τὴν ἀρχήν.
 τῷ δὴ εἰς λόγους ἦϊς, οἷς Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔχων
 χάλκεον πῖνακα, ἐν τῷ γῆς ἀπάσης περιόδου ἐνετέμνη-
 το, καὶ θάλασσά τε πᾶσα, καὶ ποταμοὶ πάντες. 5
 ἀπικνεόμενος δὲ εἰς λόγους ὁ Ἀρισταγόρης, ἔλεγε πρὸς
 αὐτὸν ταῦτα „Κλεόμενες, σπουδὴν μὲν τὴν ἐμὴν μὴ
 „θωμάσης τῆς ἐνθαῦτα ἀπίξις· τὰ γὰρ κατήκοντά
 „ἐστὶ τοιαῦτα. Ἰωνῶν παῖδας δούλους εἶναι ἀντ' ἔλευ-
 „θέρων, ὄνειδος καὶ ἄλγος μέγιστον μὲν αὐτοῖσι ἡμῖν, 10
 „ἔτι δὲ τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ὅσω προεστέατε τῆς Ἑλλά-
 „δος. νῦν ὦν, πρὸς θεῶν τῶν Ἑλληνίων, ῥύσασθε Ἰω-
 „νας ἐκ δουλοσύνης, ἀνδρας ὁμαίμονας. Εὐπετέως δὲ
 „ὑμῖν ταῦτα οἶά τε χωρέειν ἐστί. οὔτε γὰρ οἱ βαρβαροὶ
 „ἄλκιμοί εἰσι· ὑμεῖς τε, τὰ εἰς τὸν πόλεμον, εἰς τὰ μέ- 15
 „γιστα ἀνήκατε ἀρετῆς περὶ. ἢ τε μάχῃ αὐτῶν ἐστὶ

venit Aristagoras, Mileti tyrannus. Is regem con-
 veniens, secum adferebat, ut narrant Lacedaemonii,
 aeneam tabulam, in qua totius terrae circuitus erat
 incisus, et mare universum, fluviique omnes. Ubi in
 colloquium venit regis, haec ad eum verba fecit.
Cleomenes, ne meum studium te conveniendi mi-
reris; talia enim sunt tempora. Servos esse Ionum
filios, qui liberi esse debebant, probrum et dolor
maxime quidem est nobis ipsis, verum etiam, prae-
ter caeteros Graecos, tanto magis vobis, quoniam
principes estis Graeciae. Nunc igitur, per Deos
te oro Graeciae praesides, e servitute vindicate Io-
nas, consanguineos vestros. Facile autem est vobis
hoc exsequi. Nec enim fortes viri sunt Barbari;
vos vero bellica virtute praeter omnes populos

„τοιήδε, τόξα, καὶ αἰχμὴ βραχέα· ἀναξυρίδας δὲ
 „ἔχοντες ἔρχονται εἰς τὰς μάχας, καὶ κυρβασίας ἐπὶ
 „τῇσι κεφαλῇσι· οὕτω εὐπετέες χειρωθῆναί εἰσι. Ἔστι
 20 „δὲ καὶ ἀγαθὰ τοῖσι τὴν ἡπειρον ἐκείνην νεμομένοισι,
 „ὅσα οὐδὲ τοῖσι συνάπασι ἄλλοισι· ἀπὸ χρυσοῦ ἀρ-
 „ξαμένοισι, ἄργυρος, καὶ χαλκός, καὶ ἐσθῆς ποικίλη,
 „καὶ ὑποζύγια τε καὶ ἀνδράποδα· τὰ θυμῷ βουλό-
 „μενοι, αὐτοὶ ἂν ἔχωσι. Κατοικῶνται δὲ ἀλλήλων ἐχό-
 25 „μεροι, ὡς ἐγὼ Φράσω. Ἰώνων μὲν τῶνδε οἷδε Λυδοὶ,
 „οἰκούντες τε χώραν ἀγαθὴν, καὶ πολυαργυρώτατοι εἶον-
 „τες.“ δεικνύς δὲ ἔλεγε ταῦτα εἰς τῆς γῆς τὴν περίοδον,
 „τὴν ἐφέρετο ἐν τῷ πίνακι ἐντετμημένην. „Λυδῶν δέ,“ ἔφη
 „λέγων ὁ Ἀρισταγόρης, „οἷδε ἔχονται Φρύγες οἱ πρὸς
 30 „τὴν ἡῶ, πολυπροβατώτατοί τε εἶντες αἰπάντων τῶν

eminentis. Pugnae genus autem illorum hoc est, arcus et breve spiculum. Braccis induti [non scutis tecti] in praelium eunt; tiaras [pro galeis] in capite gestant: ita superatu sunt faciles. Sunt autem continentem illam habitantibus bona, quanta non sunt aliis omnibus hominibus simul sumtis: aurum statim, tum argentum, et aes, et vestis pretiosa, et iumenta, et mancipia: quibus vos, si modo libuerit, potiemini. Habitant autem, alius populus alterum adtingens sic, quemadmodum ego dicam. Iuxta Ionas hosce habitant hi Lydi, terram tenentes bonam et argento abundantem. (Haec dicens, digito monstravit regionem in illo terrae circuitu, quem aeri incisum secum adtulcerat.) Lydis vero (sic dicere perrexit) contigui sunt versus orientem Phryges hi, et armentis et terrae frugi-

„ἐγὼ οἶδα καὶ πολυκαρπότατοι. Φρυγῶν δὲ ἔχονται
 „Καππαδόκαι, τοὺς ἡμεῖς Συρίους καλέομεν· τούτοις
 „δὲ πρόσουροι Κίλικες, κατήκοτες ἐπὶ θάλασσαν τήν-
 „δε, ἐν ᾗ ἡδὲ Κύπρος νῆσος κέεται· οἱ πεντακόσια τὰ-
 „λанта βασιλεῖ τὸν ἐπέτειον φόρον ἐπιτελεῦσι. Κιλί- 35
 „κων δὲ τῶνδε ἔχονται Ἀρμένιοι οὔδε, καὶ οὔτοι ἔόντες
 „πολυπρόβατοι. Ἀρμενίων δὲ, Ματιηνοί, χώρην τήνδε
 „ἔχοντες. ἔχεται δὲ τούτων γῆ ἡδὲ Κισσίη, ἐν τῇ δὴ
 „παρὰ ποταμὸν τόνδε Χοάσπην κείμενά ἐστι τὰ Σου-
 „σα ταῦτα, ἐνθα βασιλεὺς τε μέγας δίαιταν πύεται, 40
 „καὶ τῶν χρημάτων οἱ θησαυροὶ ἐνθαῦτά ἐισι. Ἐλόντες
 „δὲ ταύτην τὴν πόλιν, θαρσέοντες ἡδὴ τῷ Διὶ πλούτου
 „πύρι ἐρίζετε. ἀλλὰ περὶ μὲν χώρας ἀρα οὐ παλλῆς,
 „οὔδὲ οὕτω χρηστῆς, καὶ οὐρῶν σμικρῶν, χρεόν ἐστι
 „ὕμιας μάχας ἀναβάλλεσθαι πρὸς τε Μεσσηνίους, 45

XLIX. 45. ἀναβάλλεσθαι. Fors. ἀναλαβέσθαι.

bus opulentissimi omnium, quos equidem novi, populorum. Phrygius proximi sunt Cappadoces, quos Syrios nos vocamus: hisque finitimi Cilices, ad mare hocce pertinentes, in quo Cyprus haec insula est; qui quingenta talenta annum tributum pendunt regi. Cilices adtingunt hi Armenii, et ipsi armentis opulenti. Armeniis finitimi Matieni hancce possident regionem. Horum regionem adtingit Cissia haec, in qua iuxta fluvium huncce Chqaspen sita hic sunt Susa, ubi Rex magnus vitam agit, suntque pecuniarum illius thesauri. Hanc urbem quum ceperitis, tum fidenter cum Iove de divitiis contendetis. At nunc de exiguo terrae tractu, neque illo ita bono, et de arctis finibus opus est vobis pugnare cum Messeniis, qui vobis pares

„έόντας ίσπαλέας, καὶ Ἀρκάδας τε καὶ Ἀργείους”
 „τοῖσι οὔτε χρυσοῦ ἐχόμενόν ἐστι οὐδέν, οὔτε ἀργύρου,
 „τῶν περὶ καὶ τινὰ ἐνάγει προθυμίῃ μαχόμενον ἀποθνή-
 „σκειν. παρέχον δὲ τῆς Ἀσίας πάσης ἄρχειν εὐπετέως,
 50 „ἄλλο τι αἰρήσεσθε;” Ἀρισταγόρης μὲν ταῦτα ἔλεξε.
 Κλεομένης δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, „ὦ ξεῖνε Μιλήσις,
 „ἀναβάλλομαί τοι ἐς τρίτην ἡμέρην ἀποκρινέσθαι.”
 Τότε μὲν ἐς τοσοῦτον ἤλασαν. ἐπεὶ τε δὲ ἡ κυρὴ ἡμέρῃ 50
 ἐγένετο τῆς ἀποκρίσιος, καὶ ἦλθον ἐς τὸ συγκείμενον,
 αἶετο ὁ Κλεομένης τὸν Ἀρισταγόρην, ὅπως τῶν ἡμερέων
 ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἰώνων ὁδὸς εἴη παρὰ βασιλῆα. ὁ
 5 δὲ Ἀρισταγόρης, τᾶλλα ἐὼν σοφός, καὶ διαβάλλων
 ἐκείνον εὖ, ἐν τούτῳ ἐσφάλη· χρεὸν γὰρ μιν μὴ λέγειν
 τὸ ἐν, βουλόμενόν γε Σπαρτίτης ἐξαγαγεῖν ἐς τὴν

sunt armis, et cum Arcadibus et Argivis, qui nihil possident quod sit auri aut argenti simile, cuius studio aliquis ad pugnandum cum vitae periculo commoveatur. Quare quum facile sit vobis universae Asiae potiri imperio, aliud-ne quidpiam praeoptabitis? Haec Aristagoras dixit; cui Cleomenes: Hospes Milesie, ait, in tertium diem differo tibi respondere. (50.) Tunc quidem in tantum progressi sunt: ubi vero adfuit constitutus responsioni dies, et ad locum ventum est de quo convenerant, ex Aristagora Cleomenes quaesivit, quot dierum iter esset a mari Ioniam adluente usque ad regem? Et Aristagoras, alioquin callidus homo, et pulcre illum circumveniens, in hoc quidem offendit. Nam quum non id quod res est dicere debuisset, ut qui Spartanos in Asiam cuperet evocare, ex

Ἀσίην, λέγει δ' ὦν, τριῶν μηνῶν Φάς εἶναι τὴν ἄνοδον.
 Ὁ δὲ, ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοκτον λόγον, τὸν ὁ Ἀρι-
 σταγόρης ὠρμητο λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπε· „Ὡ 10
 „ξίῃε Μιλήσιε, ἀπαλλάσσει ἐκ Σπάρτης πρὸ δύντος
 „ἡλίου· οὐδένα γὰρ λόγον εὐεπία λέγεις Λακεδαιμο-
 „νίοισι, ἐβέλων σφίας ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν ὁδὸν
 „ἀγαγεῖν.“ ὁ μὲν δὴ Κλεομένης ταῦτα εἶπας, ἥϊε
 51 εἰς τὰ οἰκία. Ὁ δὲ Ἀρισταγόρης, λαβὼν ἱκετηρίην,
 ἥϊε εἰς τοῦ Κλεομένηος· ἐσελθὼν δὲ εἶπω, ἅτε ἱκετεύων,
 ἐπακούσαι ἐκέλευε τὸν Κλεομένηα, ἀποπέμψαντα τὸ
 παιδίον· προσοστήκει γὰρ δὴ τῷ Κλεομένει ἡ θυγά-
 τηρ, τῇ οὐνομα ἦν Γοργώ· τοῦτο δὲ οἱ καὶ μόνον τέκνον 5
 ἐτύγχανε εὐὸν ἐτέων ὀκτῶ ἢ ἐννέα ἡλικίην. Κλεομένης
 δὲ λέγων μιν ἐκέλευε τὰ βούλεται, μηδὲ ἐπισχεῖν τοῦ
 παιδίου εἶνικα. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Ἀρισταγόρης ἄρχετο ἐκ

L. 12. εὐεπία. εὐπερία ed. Wess. et seqq.

veritate respondit, dicens *trium mensium esse ad-
 scensum*. Tum vero *Cleomenes*, praecidens reli-
 quum sermonem quem de itinere illo facturus erat
Aristagoras, ait: *Hospes Milesie, excede Spartā
 ante solis occasum: nec enim sermonem dicis an-
 diendum Spartanis, qui eos cupis trium mensium
 viam abducere a mari*. His dictis, *Cleomenes* do-
 mum abiit. (51.) Tum vero *Aristagoras* sumto oleae
 ramo domum adiit *Cleomenis*, et introgressus sup-
 plex illum precatus est, ut, dimissā filioli, sese au-
 diret: adstabat enim forte *Cleomeni* filia, cui nomen
 erat *Gorgo*, unica illius proles, annorum octo aut
 novem puella. Iussit illum *Cleomenes* dicere quae
 vellet, nec cessare puellae caussā. Ibi *Aristagoras* a

396, 95.

δέκα τάλαντων ὑπισχεόμενος, ἣν οἱ ἐπιτελέσῃ τῶν
10 εἶδετο. ἀνακύνοντας δὲ τοῦ Κλεομένους, προέβαινε τοῖσι
χρήμασι ὑπερβάλλων ὁ Ἀρισταγόρης, εἰς οὗ πενήκον-
τά τε τάλαντα ὑποδέδεκτο· καὶ τὸ παιδίον ἠδᾶξατο,

„Πάτερ, διαφθερεῖ σε ὁ ξένος, ἢ μὴ ἀποστάς ἦς.“
ὅτε δὴ Κλεομένης, ἥσθεις τοῦ παιδίου τῇ παραισίῃ,
15 ἦε εἰς ἕτερον οἶκημα, καὶ ὁ Ἀρισταγόρης ἀπαλλάσσειτο
τὸ παράπαν ἐκ τῆς Σπάρτης, οὐδέ οἱ ἐξεγένετο ἐπι-
πλεόν ἐτι σημῆναι περὶ τῆς ἀνόδου τῆς παρὰ βασιλῆα.

Ἔχει γὰρ ἀμφὶ τῇ ὁδῷ ταύτῃ ὥδε. Σταβμοὶ τε παν- 52
ταχῇ εἰσι βασιλῆϊδι, καὶ καταλύσεις κάλλισται· διὰ
οἰκεομένης τε ἡ ὁδὸς ἅπασα καὶ ἀσφαλὲς. διὰ μὲν γε
Λυδίας καὶ Φρυγίας σταβμοὶ τύνοντες εἰκοσὶ εἰσι, πα-
5 ρισαγγαὶ δὲ τέσσαρες καὶ ἐννῆκοντα καὶ ἥμισυ. Ἐκ-

decem incepit talentis quae illi pollicebatur, si ea,
quae petisset, effecta sibi dedisset: abnuenteque Cleo-
mene, progressus est augendo subinde pecuniae sum-
mam; donec postremo, quum quinquaginta ei ta-
lenta reciperet, exclamavit puella: *Pater, corrup-*
pet te hic hospes, ni ocius hinc abscesseris. Et
delectatus *Cleomenes* puellae monito, in aliud con-
clave abiit, et *Aristagoras* Spartā omnino excessit,
neque ei licuerat de itinere ad Regem plura com-
memorare.

(52.) Est autem illius *itineris ratio* huiusmodi.
Stationes (sive *mansiones*) ubique sunt regiae, et
diversoria pulcerrima: totumque iter per culta ac
tuta instituitur loca. Per Lydiam et Phrygiam viginti
sunt mansiones, parasangae vero nonaginta quatuor
cum dimidia. Phrygiam excipit Halys fluvijs, ad

δέκεται δ' ἐκ τῆς Φρυγίης ὁ Ἄλυσ ποταμός· ἐπ' αὖ
 πύλαι τε ἔπιαι, τὰς διεξελάσαι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ
 οὕτω διεκπερᾶν τὸν ποταμόν· καὶ Φυλακτήριον μέγα
 ἐπ' αὐτῷ. Διαβάντι δὲ εἰς τὴν Καππαδοκίην, καὶ ταύ-
 τη πορευομένῳ μέχρι αὐρῶν τῶν Κιλικίων, σταθμοὶ δυῶν 10
 δέοντες εἰσὶ τριήκοντα, παρασάγγαι δὲ τέσσαρες καὶ
 ἑκατόν. ἐπὶ δὲ τοῖσι τούτων οὖροι διξᾶς τε πύλας διε-
 ξελᾶς, καὶ διξὰ Φυλακτήρια παραμείψαι. Ταῦτα
 δὲ διεξελάσαντι, καὶ διὰ τῆς Κιλικίης ὁδὸν ποιουμένῳ,
 τρεῖς εἰσι σταθμοὶ, παρασάγγαι δὲ πεντεκαίδεκα καὶ 15
 ἥμισυ. οὖρος δὲ Κιλικίης καὶ τῆς Ἀρμενίης ἐστὶ ποτα-
 μὸς νηυσὶ περητός, τῷ οὐνομα Εὐφρήτης. Ἐν δὲ τῇ Ἀρ-
 μενίῃ σταθμοὶ μὲν εἰσι καταγωγέων πεντεκαίδεκα, πα-
 ρασάγγαι δὲ ἕξ καὶ πενήκοντα καὶ ἥμισυ· καὶ Φυλα-
 κτήριον ἐν αὐτοῖσι. ποταμοὶ δὲ νηυσὶ περητοὶ τέσσαρες 20
 διὰ ταύτης ῥέουσι, τοὺς πᾶσα ἀνάγκη διαπορθμεῦσαι

quem est porta, per quam omnino transire oportet
 priusquam fluvium traicias: estque ibidem magna
 custodia. Transgresso in Cappadociam, atque per
 eam pergenti usque ad Ciliciae fines, mansiones sunt
 viginti octo, parasangae vero centum et quatuor: in
 his confinibus autem duae sunt portae transeundae,
 et duae custodiae. Has postquam praeterieris, per
 Ciliciam iter facienti tres sunt mansiones, parasangae
 vero quindecim cum dimidia. Terminus Ciliciae et
 Armeniae flumen est navibus transmittendum, cui
 nomen Euphrates. In Armenia vero mansiones sunt
 diversoriorum quindecim, et parasangae quinquaginta
 sex cum dimidia: estque in his etiam custodiae
 statio. Perfluunt autem Armeniam quatuor fluvii,

397, 27.

ἔστι. πρῶτος μὲν, Τίγρις· μετὰ δὲ, δεύτερος τε καὶ
 τρίτος αὐτὸς οὐνομαζόμενος, οὐκ αὐτὸς ἰὼν ποταμὸς,
 οὐδὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥέων· ὁ μὲν γὰρ πρῶτος αὐτίαν κα-
 25 ταλεχθεῖς, ἐξ Ἀρμενίων ῥέει· ὁ δ' ὕστερον, ἐκ Ματι-
 νῶν. ὁ δὲ τέταρτος τῶν ποταμῶν οὐνομα ἔχει Γύνδης,
 τὸν Κύρος διέλαβέ ποτε ἐς διώρυχας ἐξήκοντα καὶ τριη-
 κοσίας. Ἐκ δὲ ταύτης τῆς Ἀρμενίης ἐσβάλλοντι ἐς τὴν
 Ματινην γῆν, σταθμοὶ εἰσι τέσσερες. ἐκ δὲ ταύτης ἐς
 30 τὴν Κισσίην χώραν μεταβαίνοντι, ἑνδεκα σταθμοὶ, πα-
 ρασάγγαι δὲ δύο καὶ τεσσαράκοντα καὶ ἡμισὺ ἔστι ἐπὶ
 ποταμὸν Χοάσπην, ἵοντα καὶ τοῦτον ηἰσὶ περητόν· ἐπ'
 ᾧ Σοῦσα πόλις πεπόλισται. Οὗτοι οἱ πάντες σταθμοὶ
 εἰσι ἑνδεκα καὶ ἑκατόν. καταγωγαὶ μὲν νυν σταθμῶν
 35 τοσαῦταί εἰσι, ἐκ Σαρδίων ἐς Σοῦσα ἀναβαίνοντι. Εἰ 53
 δὲ ὀρθῶς μεμέτρηται ἡ ὁδὸς ἢ βασιλική τοῖσι παρασάγγ-

quos navibus necessario oportet trahiicere. Primus est
 Tigris: deinde secundus et tertius idem nomen habent,
 quamvis non idem sit fluvius, nec eodem ex loco
 fluens; prior enim ex Armeniis fluit, posterior vero
 ex Matienis. Quarto fluvio nomen est Gyndes, is
 quem Cyrus in trecentos et sexaginta alveos diduxit.
 Ex hac Armenia ubi in Matienem regionem transieris,
 stationes sunt quatuor: tum ex hac in Cissiam trans-
 gredienti, stationes undecim, parasangae vero quadra-
 ginta duae cum dimidia, usque ad Choaspen fluvium,
 navibus itidem trahiiciendum; ad quem Susa urbs con-
 dita est. Harum omnium mansionum summa est cen-
 tum et undecim: totque sunt *stationes* atque diver-
 soria *Sardibus Susa* iter facienti. (53.) Quod si vero
 recte parasangis dimensa est regia via, et parasanga si
Herod. T. II. P. I. F f

γῆσι, καὶ ὁ παρασάγγελος δύναται τρεῖς καὶ ἑκατὸν στάδια, ὥσπερ οὗτος γε δύναται ταῦτα, ἐκ Σαρδίων στάδια ἔστι ἐς τὰ βασιλῆα τὰ Μερμόνια καλεσμένα, πεντα- 5
 κῶσια καὶ τρισχίλια καὶ μυρία, παρασάγγων ὄντων
 πεντήκοντα καὶ τετρακισίον. πεντήκοντα δὲ καὶ ἑκα-
 τὸν στάδια ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη διεξιῶσι, ἀνασιμῶνται
 54 ἡμέραι ἀπαρτὶ ἐννενήκοντα. Οὕτω τῷ Μιλησίῳ Ἀρι-
 σταγόρῃ, εἰπαντι πρὸς Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον,
 εἶναι τριῶν μηνῶν τὴν ἀνοδὸν τὴν παρὰ βασιλῆα, ὁρῶς
 εἶρητο. εἰ δέ τις τὸ ἀτρεκέστερον τούτων ἐτι δίζηται,
 ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω· τὴν γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρ- 5
 δις ὁδὸν δεῦ προσλογίσασθαι ταύτην. καὶ δὴ λέγω στα-
 δίους εἶναι τοὺς πάντας ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἑλληνικῆς
 μέχρι Σούσων, τοῦτο γὰρ Μερμόνιον ἄστυ καλεῖται,
 τεσσαράκοντα καὶ τετρακισχιλίους καὶ μυρίους· εἰ γὰρ
 ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδις εἰσὶ τεσσαράκοντα καὶ πεντακ- 10

valet triginta stadia, (uti revera valet) erunt *Sardibus* usque ad regiam, quae *Memnonia* vocatur, stadiorum tredecim millia et quingenta, quum sint parasangae quadringentae et quinquaginta. Iam singulis diebus centena et quinquagena stadia conficiendo, consumuntur adcurate dies nonaginta. (54.) Itaque Milesius Aristagoras, quando Cleomeni Lacedaemonio dixit, *trium mensium iter esse quo ad Regem adscenditur*, recte ille dixit. Si quis vero curatius etiam de his quaerat, ei ego hoc etiam declarabo; namque adici debet iter Epheso Sardes faciendum. Dico igitur, a Graeco mari usque *Susa*, nam haec *Memnonia urbs* vocatur, stadiorum omnium summam esse quatuordecim millia et quadraginta. Nam

σποὶ στάδιοι· καὶ ὅτε τρεῖς ἡμέρησι μηχανήται ἡ τρί-
μηρος ὁδός.

Ἀπελευθέρωντος δὲ τοῦ Ἀρισταγόρου ἐκ τῆς Σπάρτης, 55
ἢ εἰς τὰς Ἀθήνας, γινόμενας τυράννων αὐτὸς ἐλευθέρως.

ἘΠΕΙ Ἰππάρχον τὸν Πισιστράτου, Ἰππίου δὲ τοῦ
τυράννου ἀδελφεὸν, ἰδόντα ὅψιν ἐνυπνίου τῷ ἑαυτοῦ πά-
5 θρῖ ἐναργεστάτην, κτείνουσι Ἀριστογείτων καὶ Ἀρμό-
διος, γένος ἰόντες τὰ ἀνέκαθεν Γεφυραῖοι, μετὰ ταῦ-
τα ἐτυραννέοντο Ἀθηναῖοι ἐπ' ἑτα τέσσερα οὐδὲν ἥσσον,
ἀλλὰ καὶ μᾶλλον, ἢ προτοῦ. Ἡ μὲν νυν ὥψις τοῦ 56
Ἰππάρχου ἐνυπνίου ἦν ἡδε. ἐν τῇ προτέρῃ νυκτὶ τῶν
Παναθηναίων ἐδόκει ὁ Ἰππάρχος, ἄνδρα οἱ ἐπιστάντα
μέγαν καὶ εὐεχέα, αἰνίσσισθαι τάδε τὰ ἔπεια·

ab Epheso ad-Sardes sunt stadia quingenta et quadra-
ginta: itaque tribus diebus longius fit trimestre iter.

(55.) Spartā pulsus Aristagoras, *Athenas* inde se
contulit: quae civitas [haud multo ante] *tyrannis*
liberata erat, idque hoc modo.

POSTQUAM *Hipparchum*, Pisistrati filium, Hippiae
tyranni fratrem, cui per somnum visum erat oblatum
imminentem calamitatem perspicue significans, inter-
fecerunt *Aristogiton* et *Harmodius*, generis origine
Gephyraei; post haec *Athenae* per quatuor etiam nunc
annos nihilo minus, immo magis etiam quam antea,
tyrannide premebantur. (56.) Insomnium Hipparcho
oblatum huiusmodi erat. Nocte quae praecedebat Pa-
nathenaeorum solennia, visum erat Hipparcho ad-
stare ipsi virum grandem formosumque, aenigmati-
cis his verbis ipsum adloquentem:

Τλῆθι λέων ἄτλητα παθὼν Πηλεΐτι θυμῷ
οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτίσει.

5

ταῦτα δὲ, ὡς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, Φανερός ἦν ὑπερ-
τιθέμενος ὀνειροπόλοισι· μετὰ δὲ, ἀπειπάμενος τὴν ὄψιν,
ἔπεμπε τὴν πομπήν, ἐν τῇ δὴ τελευτᾷ.

- 57 Οἱ δὲ Γεφυραῖοι, τῶν ἔσαν οἱ Φονεῖς οἱ Ἰππάρχου,
ὡς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, ἐγγεγόνεσαν ἐξ Ἐρετρίης τὴν ἀρ-
χήν· ὡς δὲ ἐγὼ ἀναπυνθανόμενος εὕρισκω, ἔσαν Φοίνι-
κες τῶν σὺν Κάδμῳ ἀπικομένων Φοινίκων εἰς γῆν τὴν νῦν
Βοιωτὴν καλεομένην· οἶκεον δὲ τῆς χώρης ταύτης ἀπο-
λαχόντες τὴν Ταναγρικὴν μοίρην. ἐνθεῦτεν δὲ Καδμείων
πρότερον ἐξαναστάντων ὑπ' Ἀργείων, οἱ Γεφυραῖοι αὐ-
τοὶ δεύτερα ὑπὸ Βοιωτῶν ἐξαναστάντες ἐτράποντο ἐπ'

5

Intoleranda, leo, patiens, forti tolera animo!

*Nemo hominum iniustus non solvit tempore
poenam.*

Hanc visionem ille, simulatque illuxit, palam ad
somniaiorum coniectores retulit: deinde vero, sacris
averruncandi caussa factis, pompam illam duxit, in
qua interfectus est.

(57.) *Gephyraei*, quorum de genere erant Hip-
parchi percussores, principio, ut ipsi aiunt, ex Ere-
triâ fuerunt oriundî; ut vero ego rem percontatus
reperio, Phoenices fuerunt ex illorum numero Phoe-
nicum, qui cum Cadmo in hanc regionem, quae
nunc Boeotia vocatur, venerant; et Tanagricum eius-
dem regionis tractum, sorte acceptum, habitave-
runt. Inde postquam Cadmei prius ab Argivis fuis-
sent pulsi; deinde Gephyraei hi a Boeotis eiekti,
Athenas se converterunt. Et illos receperunt Athe-

- Ἀθηναίων. Ἀθηναῖοι δὲ σφεας ἐπὶ ῥητοῖσι ἐδέξαντο σφέων
10 αὐτῶν εἶναι πολήτας, πολλῶν τέων καὶ οὐκ ἀξιαπη-
γῆτων ἐπιτάξαντες ἐργεσθαι. Οἱ δὲ Φοίνικες οὗτοι οἱ 58
σὺν Καδμῷ ἀπικόμενοι, τῶν ἔσαν οἱ Γεφυραῖοι, ἄλ-
λα τε πολλὰ, οἰκῆσαντες ταύτην τὴν χώραν, ἐσήγαγον
διδασκάλια ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ δὴ καὶ γράμματα·
15 οὐκ ἔοντα πρὶν Ἕλλησι, ὥς ἐμοὶ δοκέειν· πρῶτα μὲν,
τοῖσι καὶ ἅπαντες χρεώνται Φοίνικες· μετὰ δὲ, χρόνου
προβαίνοντος, ἅμα τῇ Φωνῇ μετέβαλον καὶ τὸν ρυθμὸν
τῶν γραμμάτων. Περιόικεον δὲ σφεας τὰ πολλὰ τῶν
χάρων τοῦτον τὸν χρόνον Ἑλλήνων Ἴωνες· οἱ παραλα-
10 βόντες διδασχῇ παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμματα, με-
ταρρυθμίσαντες σφεων ὀλίγα, ἐχρέωντο· χρεώμενοι δὲ
ἐφάτισαν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔφερε, ἐσαγαγόντων

nienses hac conditione, ut cives essent Athenienses, at compluribus tamen nonnullis iuribus, nec vero dignis quae hinc commemorentur, essent exclusi. (58.) *Phoenices* autem hi, qui cum Cadmo advennerant, quorum de numero fuerunt *Gephyraei*, quum alias res multas ad doctrinam spectantes adtulerunt Hellenibus, tum *litteras*; quarum usus nullus antea, ut mihi videtur, apud *Hellenas* fuerat. Ac primum quidem tales adtulerant, qualibus omnes utuntur *Phoenices*: procedente vero tempore, simul cum sermone, litterarum etiam ductus immutarunt. Pleraque per id tempus loca circum illos habitabant Hellenes *Iones*: qui litteras edocti a *Phoenicibus*, usi sunt eis formâ paululum mutatâ; a quorum usu mos invaluit, ut, quemadmodum aequitas etiam postulabat, quoniam a *Phoenicibus* in Graeciam introductae sunt,

Φοινίκων ἐς τὴν Ἑλλάδα, Φοινικῆα καλεῖσθαι καὶ
 τὰς βύβλους διφθέρας καλεοῦσι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ καὶ
 Ἰωνες, ὅτι ποτὲ ἐν σπάνι βύβλων ἔχοντες ἔμελλοντο 15
 αἰγυγῇ τε καὶ οἰῇσι ἔτι δὲ καὶ τὸ κατ' ἑκὲν πολλὰ
 59 τῶν βαρβάρων ἐς τοιαύτας διφθέρας γράφουσι. Ἰσθ-
 μος δὲ καὶ αὐτὸς Κάδμηϊα γράμματα, ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀπολ-
 λωνος τοῦ Ἰσμηνίου ἐν Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, καὶ τρι-
 ποσί τισι ἐγκολλημένα, τὰ πολλὰ ὁμοῦ ἐκαστῶν
 σι Ἰωνικοῖσι. ὁ μὲν δὲ εἰς τῶν τριπόδων ἐπιγραφή 5
 ἔχει,

Ἀμφιτρώων μ' ἀνέθηκε νέων ἀπὸ Τηλεβοίων.
 ταῦτα ἡλικίην αὖ εἴη κατὰ Λαίῳ τῶν Λαβδαίων τοῦ
 60 Πολυδώρου τοῦ Κάδμου. Ἄλλος δὲ τρίπους ἐν ἑξαμέ-
 τρῳ τόνῳ λέγει,

Σκαῖος πυγμαχίῳν με ἐκίβηλεν Ἀπόλλωνι

Phoeniciae literae nominarentur. Atque byblos etiam
 (id est, *libros papyraceos*) antiquitus *diphtheras*
 (*membranas*) Iones vocant, quoniam in papyri in-
 opia membranis (s. pellibus) caprinis et ovillis ute-
 bantur. Atque etiam nunc mea aetate multi barbaro-
 rum talibus in pellibus scribunt. (59.) Vidi vero
 etiam ipse *literas Cadmeas* in templo Apollinis
 Ismenii Thebis Boeotiae, tripodibus nonnullis inscul-
 ptas, maximam partem similes *Ionicis literis*. Unus
 ex illis tripodibus hanc habet inscriptionem:

Dedicavit me Amphitryon, rediens ex Telebois.
 Haec igitur scripta fuerint Laii aetate, filii Labdaci,
 nepotis Polydori, filii Cadmi. (60.) Alius tripus hexa-
 metro modulo haec dicit:

Scaeus, in adsueto pugilum certamine victor,

νικήσας ἀνέθηκε τειν περικαλλές ἄγαλμα.

- 5 Σκαῖος δ' ἂν εἴη ὁ Ἴπποκόωντος· εἰ δὲ οὗτος γ' ἐστὶ ὁ ἀναβείς, καὶ μὴ ἄλλος τῷ αὐτῷ οὐνομα ἔχων τῷ Ἴπποκόωντος· ἡλικίην κατὰ Οἰδίπου τὸν Λαίου. Τρίτος δὲ 61 τρίπους λέγει καὶ οὗτος ἐν ἑξαμέτρῳ·

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸν εὐσκόπων Ἀπόλλωνι
μουναρχέων ἀνέθηκε τειν περικαλλές ἄγαλμα.

- 5 Ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτεοκλέους μουναρχέοντος ἑξανιστέεται Καδμεῖοι ὑπ' Ἀργείων, καὶ τρέπονται εἰς τοὺς Ἐγχελέας. οἱ δὲ Γεφυραῖοι, ὑπολειφθέντες, ὕστερον ὑπὸ Βοιωτῶν ἀναχωροῦσι εἰς Ἀθήνας· καὶ σφι ἱρά ἐστι ἐν Ἀθήνῃσι ἰδουμένα, τῶν οὐδὲν μετὰ τοῖσι
10 λοιποῖσι Ἀθηναίοισι, ἄλλα τε κεχωρισμένα τῶν ἄλλων ἱρῶν, καὶ δὴ καὶ Ἀχαιῆς Δήμητρος ἱρὸν τε καὶ ἔργια.

me tibi sacravit, speciosum munus, Apollo.

Scaeus autem ille fuerit Hippocoontis filius: si modo hic fuit qui munus illud dedicavit, nec alius idem nomen gerens cum Hippocoontis filio: vixit hic autem Oedipi aetate, Laii filii. (61.) Tertius tripus, hexametro pariter modulo, haec inscripta habet:

Laodamas istum tripodem, sua in urbe monarchus,

hoc insigne decus tibi magne dicavit Apollo.

Hic est ille *Laodamas*, Eteoclis filius, quo regnante *Cadmei*, ab Argivis sedibus suis eiectione, ad Encheleas se receperunt. *Gephyraei* vero, tunc relictis, postea a Bocotis coacti sunt Athenas concedere. Et habent hi templa Athenis exstructa, quae ad reliquos Athenienses nil pertinent, quum alia, quibus nihil commune cum caeteris templis est, tum Achaicae Cereris templum et sacra.

62 Ἡ μὲν δὴ ὄψις τοῦ Ἰππάρχου ἐνυπνίου, καὶ οἱ Γεφυραῖοι ὅθεν ἐγεγόνεσαν, τῶν ἔσαν οἱ Ἰππάρχου Φοινέες, ἀπήγγηταί μοι· δεῖ δὲ πρὸς τούτοις ἐτι ἀναλαβεῖν τὸν κατ' ἀρχὰς ἥϊα λέξων λόγον, ὥς τυράννων ἐλευθερώθησαν οἱ Ἀθηναῖοι. Ἰππία τυραννεύοντος καὶ ἐμπικραينوμένου Ἀθηναίοις διὰ τὸν Ἰππάρχου θάνατον, Ἀλκμαιωνίδαι, γένος ἔοντες Ἀθηναῖοι, καὶ Φεύγοντες Πεισιστρατίδας, ἐπεὶ τε σφι ἅμα τοῖσι ἄλλοις Ἀθηναίων φυγάσι πειρωμένοις κατὰ τὸ ἰσχυρὸν οὐ προεχώρει κάτοδος, ἀλλὰ προσέπταιον μεγάλως, πειρώμενοι κατιέναι τε καὶ ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, Λειψύδριον τὸ ὑπὲρ Παιονίης τειχίσαντες· ἐνθαῦτα οἱ Ἀλκμαιωνίδαι πᾶν ἐπὶ τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι μηχανώμενοι, παρ' Ἀμφικτυόνων τὸν νηὸν μισθοῦνται τὸν ἐν Δελφοῖσι, τὸν

(62.) Quale fuerit visum Hipparcho oblatum, et unde oriundi Gephyraei, quorum de genere fuere Hipparchi percussores, est a me expositum. Superest ut post haec redeam ad narrationem quam initio instituturus eram, dicamque *qua ratione tyrannis liberatae sint Athenae*. Quo tempore *Hippias* tyrannidem obtinuit, et Athenienses ob Hipparchi caedem acerbius vexabat; per id tempus *Alcmaeonidae*, genere Athenienses, ob Pisistratidas vero patriā profugi, postquam cum aliis Atheniensium exsulibus per vim reditum sibi parare conantes nihil profecissent, sed ad *Leipsydrion* supra Paconiam, quem locum tentandi reditus caussā et liberandae civitatis consilio muniverant, ingentem accepissent cladem; deinde, omnia adversus Pisistratidas molientes, ab Amphictyonibus *templum Delphicum* hoc, quod nunc

15 νῦν ἔοντα, τότε δὲ οὐκω, τοῦτον ἐξοικοδομῆσαι. οἷα δὲ
 χρημάτων εὖ ἥκοντες, καὶ ἔοντες ἄνδρες δόκιμοι ἀνέκα-
 θεν ἔτι, τὸν τε νηὸν ἐξεργάσαντο τοῦ παραδείγματος
 κάλλιον, τὰ τε ἄλλα, καὶ, συγκειμένου σφι πωρόνιου
 λίθου ποιεῖν τὸν νηὸν, Παρίου τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐξε-
 ποίησαν. Ὡς ὧν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι, οὗτοι οἱ 63
 ἄνδρες ἐν Δελφοῖσι κατήμενοι ἀνέπειθον τὴν Πυθίην χη-
 μασι, ὅπως ἔλθοιεν Σπαρτιητέων ἄνδρες, εἴ τε ἰδίῳ στό-
 λῳ εἴ τε δημοσίῳ χρησόμενοι, προσφέρειν σφι τὰς Ἀθή-
 5 νας ἐλευθεροῦν. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὥς σφι αἰεὶ τὸν
 πρόφαντον ἐγένετο, πέμπουσι Ἀγχιμόλιον τὸν Ἀστέρος,
 ἔοντα τῶν ἀστῶν ἄνδρα δόκιμον, σὺν στρατῷ, ἐξελῶντα
 Πεισιστρατίδας ἐξ Ἀθηνέων, ὅμως καὶ ξεινίους σφι ἔον-
 τας τὰ μάλιστα τὰ γὰρ τοῦ θεοῦ πρεσβύτερα ἐποιεῦν-

est, et tunc nondum erat, aedificandum conduxe-
 runt. Quumque divitiis abundarent, et inde a ma-
 ioribus spectati essent viri, exaedificarunt templum
 quum aliàs pulcrius quam ferebat exemplar, tum
 frontem eius ex Pario marmore effecerunt, quam-
 quam conventum esset ut totum templum ex porino
 lapide construeretur. (63.) Hi igitur *Alcmaeonidae*,
 ut Athenienscs narrant, dum *Delphis* morabantur,
 pecuniā persuaserunt Pythiae, ut, quoties Spartani
 cives Delphos venirent, sive privato nomine sive
 publico oraculum consulturi, constanter illos mo-
 neret, ut *liberarent Athenas*. Proinde Lacedaemonii,
 quum idem ipsis semper effatum ederetur, mittunt
 Anchimolium, Asteris filium, cum exercitu, specta-
 tum inter cives virum, qui Pisistratidas Athenis pel-
 leret, quamquam hospitii iure cum ipsis in primis

το ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν. πέμπουσι δὲ τούτους κατὰ θά- 10
 λασσαν πλοίοισι. ὁ μὲν δὲ προσσχὼν ἐς Φάληρον, τὴν
 στρατιὴν ἀπέβησε· οἱ δὲ Πεισιστρατίδαι προπυθναρόμε-
 νοι ταῦτα, ἐπεκαλέοντο ἐκ Θεσσαλῆς ἐπικουρίην· ἐπε-
 ποίητο γὰρ σφι συμμαχίη πρὸς αὐτούς. Θεσσαλοὶ δὲ
 σφι δεομένοισι ἀπέπεμψαν, κοινῇ γνώμῃ χρεώμενοι, 15
 χιλίην τε ἵππον, καὶ τὸν βασιλῆα τῶν σφέτερον Κινέην,
 ἄνδρα Κονιαῖον· τοὺς ἐπεὶ τε ἔσχον συμμάχους οἱ Πει-
 σιστρατίδαι, ἐμηχανέατο τοιαῦδε. κείραντες τῶν Φαλη-
 ρέων τὸ πεδίον, καὶ ἱππασίμον ποιήσαντες τοῦτον τὸν
 χῶρον, ἐπῆκαν τῷ στρατοπέδῳ τὴν ἵππον· ἐμπεισοῦσα 20
 δὲ διέφθειρε ἄλλους τε πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων,
 καὶ δὴ καὶ τὸν Ἀγχιμόλιον· τοὺς δὲ περιγενομένους αὐ-
 τῶν ἐς τὰς νέας κατέρξαν. Ὁ μὲν δὲ πρῶτος στόλος
 ἐκ Λακεδαίμονος οὕτω ἀπῆλλαξε· καὶ Ἀγχιμολίου

coniunctos: nam, quae diis debentur, antiquiora du-
 xerunt quam quae hominibus. Hunc exercitum, mari
 navibus missum, Anchimolius, portum tenens Pha-
 lerum, ibi in terra deposuit. Qua re ante cognita,
Pisistratidae, quum esset eis foedus cum Thessalis,
 auxilia e Thessalia acciverant. Et precantibus Thes-
 sali, publico decreto, mille equites miserant, et
 regem suum Cineam Coniaeum. Quos auxiliares ma-
 cti *Pisistratidae*, hocce instituerunt facere. Detonsa
 planitie Phalereorum, et loco hoc equitibus habili
 reddito, equitatum adversus hostium castra mittunt:
 qui in hos incidens, quum alios multos interfecit La-
 cedaemoniorum, tum et ducem Anchimolium, reli-
 quos vero in naves compulerunt. Hic finis fuit pri-
 mae expeditionis Lacedaemoniorum: estque sepul-

25 εἰσι ταφαὶ τῆς Ἀττικῆς Ἀλωπεκῆσι, ἀγχοῦ τοῦ Ἡρα-
κλείου τοῦ ἐν Κυνოსάργει. Μετὰ δὲ, Λακεδαιμόνιοι 64
μέζω στόλον στείλαντες, ἀπέπεμψαν ἐπὶ τὰς Ἀένας,
στρατηγὸν τῆς στρατῆς ὑποδέξαντες βασιλῆα Κλεομέ-
νεα τὸν Ἀναξανδρίδην, οὐκέτι κατὰ θάλασσαν στεί-
5 λαντες, ἀλλὰ κατ' ἥπειρον. τοῖσι δὲ ἐσβαλοῦσι ἐς τὴν
Ἀττικὴν χώραν ἢ τῶν Θεσσαλέων ἵππος πρώτη προσέ-
μιξε, καὶ οὐ μετὰ πολὺ ἐτράπετο· καὶ σφῶν ἔπεσον
ὑπὲρ τεσσεράκοντα ἄνδρας, οἱ δὲ περιγενομένοι ἀπαλ-
λάσσοντο ὡς εἶχον ἰθὺς ἐπὶ Θεσσαλίας. Κλεομένης δὲ
10 ἀπικόμενος ἐς τὸ ἄστυ ἅμα Ἀθηναίων τοῖσι βουλομέ-
νοισι εἶναι ἐλευτέροισι, ἐπολιόρχει τοὺς τυράννους, ἀπερ-
γμένους ἐν τῷ Πελασγικῷ τείχει. Καὶ οὐδὲν τι πάν- 65
τως ἀν' ἐξείλον τοὺς Πεισιστράτιδας οἱ Λακεδαιμόνιοι·
οὔτε γὰρ ἐπέδρην ἐπενέον ποιήσασθαι, οἳ τε Πεισιστρα-

crum Anchimolii in Attico pago, cui Alopecae no-
men, prope Herculis templum quod in Cynosarge.
(64.) Post haec maiores copias adversus *Athenas* mi-
serunt *Lacedaemonii*, duce Cleomene rege, Anaxan-
dridae filio: has vero non iam mari miserunt, sed
per continentem. Cum his, ut in Atticam invaserunt,
primum congressi Thessali equites, brevi tempore in fu-
gam sunt versi; cecideruntque ex eisdem amplius qua-
draginta, reliqui vero e vestigio recta versus Thessa-
liam abierunt. *Cleomenes*, ut ad urbem pervenit,
unà cum his ex Atheniensibus, qui liberi vivere cu-
piebant, tyrannos obsedit, muro Pelasgico inclusos.
(65.) Nequaquam vero expugnaturi *Pisistratidas*
erant *Lacedaemonii*: nec enim iustam obsidionem
instituire cogitaverant, et cibariis ac potulentis bene

τῖδαι σίτοις καὶ ποτοῖσι εὖ παρεσκευάδατο· πολιορκή-
 σαντές τε αὖν ἡμέρας ὀλίγας, ἀπαλλάσσοντο εἰς τὴν 5
 Σπάρτην. νῦν δὲ συντυχίῃ τοῖσι μὲν κακὴ ἐπεγένετο,
 τοῖσι δὲ, ἢ αὐτὴ αὐτῇ σύμμαχος· ὑπεκτιθέμενοι γὰρ
 ἔξω τῆς χώρας οἱ παῖδες τῶν Πεισιστρατιδῶν ἦλθον.
 τοῦτο δὲ ὡς ἐγένετο, πάντα αὐτέων τὰ πρήγματα συνε-
 τετέλεστο. παρέστησαν δὲ, ἐπὶ μισθῷ τοῖσι τέκνοισι, 10
 ἐπ' οἷσι ἐβούλοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ὥστε ἐν πέντε ἡμέραις
 ἐκχωρῆσαι ἐκ τῆς Ἀττικῆς. Μετὰ δὲ, ἐξεχώρησαν εἰς
 Σίγειον τὸ ἐπὶ τῷ Σκαμάνδρῳ· ἄρξαντες μὲν Ἀθηναίων
 ἐπ' ἑτα ἔξ τε καὶ τριήκοντα, ἑόντες δὲ καὶ οὗτοι ἀνέ-
 καθεν Πύλιοι τε καὶ Νηλεῖδαι, ἐκ τῶν αὐτέων γεγονό- 15
 τες καὶ οἱ ἀμφὶ Κόδρον τε καὶ Μέλανθον, οἱ πρότερον
 ἐπὶ ἡλυδες ἑόντες, ἐγένοντο Ἀθηναίων βασιλεῖς. ἐπὶ τού-
 του δὲ καὶ ταῦτ' οὖνομα ἀπεμνημόνευσε Ἰπποκράτης

instructi Pisistratidae erant: post paucorumque die-
 rum obsidionem Spartam erant illi abituri. Nunc vero
 supervenit casus, istis infaustus, his vero peroppor-
 tunus: capti enim sunt Pisistratidarum liberi, quum
 in eo essent, ut extra Atticam in tuto collocarentur.
 Quae res postquam accidit, turbatae sunt omnes eo-
 rumdem rationes. Itaque deditionem fecerunt eis
 conditionibus, quae Atheniensibus placuerunt, ut,
receptis liberis suis, intra quinque dies Atticā ex-
cederent. Atque ita relictā Atticā *Pisistratidae* Si-
 geum ad Scamandrum migrarunt, postquam Athenis
 sex et triginta annos regnassent. Fuerunt autem hi
 origine Pylii et Neleidae, eisdem maioribus prognati
 atque *Codrus et Melanthus*; qui et ipsi olim, quum
 advenae essent, reges fuerunt Atheniensium. Cuius

τῷ παιδί θέσθαι, τὸν Πεισίστρατον, ἐπὶ τοῦ Νέστο-
20 ρος Πεισιστράτου ποιούμενος τὴν ἐπωνυμίην. Οὕτω μὲν
Ἀθηναῖοι τυράννων ἀπαλλάχθησαν· ὅσα δὲ ἐλευθερω-
θέντες ἔρξαν ἢ ἔπαθον ἀξιοχρεα ἀπηγήσιος, πρὶν ἢ Ἰω-
νίην τε ἀποστήναι ἀπὸ Δαρείου, καὶ Ἀρισταγόρεα τὸν
Μιλήσιον ἀπικόμενον εἰς Ἀθήνας χρῆσαι σφέων βοη-
θέειν, ταῦτα πρῶτα Φράσω.

Ἀθῆναι, εὐῶσαι καὶ πρὶν μεγάλαι, τότε ἀπαλλαχ- 66
θεῖσαι τυράννων, ἐγένοντο μέζονες. ἐν δὲ αὐτῇσι δύο
ἄνδρες ἐδυνάστευον, Κλεισθένης τε, ἀνὴρ Ἀλκμαιωνί-
δης, ὅσπερ δὴ λόγον ἔχει τὴν Πυθίην ἀναπεῖσαι, καὶ
5 Ἰσαγόρης ὁ Τισάνδρου, οἰκίης μὲν ἐὼν δοκίμου, αἰτὰρ
τὰ ἀνέκαθεν οὐκ ἔχω Φράσαι· θύουσι δὲ οἱ συγγενεῖς
αὐτοῦ Διὶ Καρίῳ. οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐστασίασαν περὶ δυ-

in originis memoriam Hippocrates filio suo nomen
Pisistrati imposuerat, de Pisistrato Nestoris filio.
Hoc modo tyrannis suis liberati sunt Athenienses:
quas vero res post receptam libertatem memoratu
dignas vel gesserint vel passi sint, priusquam Ionia
a Dario defecit, et Aristagoras Milesius Athenas venit
opem illorum implorans, primum exponam.

(66.) *Athenae*, quum iam ante magnae fuissent,
nunc, postquam tyrannis liberatae erant, maiores
evaserunt. Dominabantur autem in illis duo viri,
Clisthenes, de familia Alcmaeonidarum, is quem
fama fert corrupisse Pythiam, et *Isagoras*, Tisan-
dri filius, spectata quidem familia natum; caeterum,
quibus maioribus antiquitus fuerit oriundus, dicere
nequeo, nisi quod cognati eius Iovi Cario sacra fa-
ciunt. Hi viri inter se de principatu contendebant.

κάμμος. ἐσσύμενος δὲ ὁ Κλεισθένης, τὸν δῆμον προσ-
 ταίριζται. μετὰ δὲ, τετραφύλους ἐόντας Ἀθηναίους,
 δεκαφύλους ἐποίησε τῶν Ἴωνος παίδων, Γελέοντος καὶ 10
 Αἰγικόρεος καὶ Ἀργαδίου καὶ Ὀπλητος, ἀπαλλάξας
 τὰς ἐπαυμίας· ἐπιχωρίων δ' ἐτέρων ἡρώων ἐπαυμίας
 ἐξευρὼν, παρέξ Αἰάντος· τοῦτον δὲ, ἅτε ἀστυγένην
 67 καὶ σύμμαχον ξεῖνον ἐόντα, προσέθετα. Ταῦτα δὲ
 δοκέειν ἐμοί, ἐμμέετο ὁ Κλεισθένης οὗτος τὸν ἐαυτοῦ
 μητροπάτορα, Κλεισθένα τὸν Σικυῶνος τύραννον. Κλει-
 σθένης γὰρ Ἀργείοισι πολέμησας, τοῦτο μὲν, βασι-
 δοὺς ἔπαυσε ἐν Σικυῶνι ἀγωνίζεσθαι τῶν Ὀμηρίων 5
 ἐπέων εἰναι, ὅτι Ἀργεῖοί τε καὶ Ἄργος τὰ πολλὰ
 πάντα ὑμνέεται· τοῦτο δὲ, ἡρώων γὰρ ἦν καὶ ἐστὶ ἐν
 αὐτῇ τῇ ἀγορῇ τῶν Σικυωνίων Ἀδρήστου τοῦ Ταλαοῦ,
 τοῦτον ἐπιθύμησε ὁ Κλεισθένης, ἐόντα Ἀργεῖον, ἐκβα-

Superatus ab aemulo *Clisthenes*, plebis favorem sibi conciliavit: et deinde, quum in *quatuor tribus* distributi fuissent Athenienses, *decem tribus* constituit; mutatisque nominibus, quae ab Ionis filiis, Geleonte et Aegicore et Argada et Hoplete, erant desumpta, ab indigenis heroibus eas denominavit, uno Aiaee excepto; quem, ut vicinum et socium atque hospitem, adiecit. (67.) Qua in re, ut mihi videtur, Clisthenes hic avum suum maternum imitatus est, *Clisthenem Sicyonis tyrannum*. Ille enim, quum bellum gereret cum Argivis, primum *Rhapsodos* vetuit Sicyone carminibus Homericis decertare, quoniam in illis ubique fere nonnisi Argivi et Argos celebrantur: deinde, quum esset in foro Sicyoniorum aedes *Adrasto*, Talai filio, tamquam Heroi, conse-

- 10 λῆν ἐκ τῆς χώρης. ἔλθων δὲ ἐς Δελφοὺς, ἐχρησθη-
 ζετο εἰ ἐκβάλοι τὸν Ἄδρηστον· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ Φᾶσα,
 „ Ἄδρηστον μὲν εἶναι Σικυωνίων βασιλῆα, ἐκείνον δὲ λευ-
 στῆρα.“ ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς τοῦτό γε οὐ παρεδίδου, ἀπειλῶν
 ὀπίσω, ἐφρόντιζε μηχανὴν τῇ αὐτὸς ὁ Ἄδρηστος ἀπαλ-
 15 λάζεται. ὡς δὲ οἱ ἐξευρῆσθαι ἐδόκεε, πέμψας ἐς Θή-
 βας τὰς Βοιωτίας, ἔφη θέλειν ἐπαγαγέσθαι Μελά-
 νιππον τὸν Ἀστακοῦ· οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔδωσαν. ἐγαγα-
 γόμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν Μελάνιππον, τέμενός οἱ
 ἀπέδεξε ἐν αὐτῷ τῷ πρυτανείῳ, καὶ μιν ἴδρυσεν ἐμβαῦ-
 20 τα ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ. ἐπηγάγετο δὲ τὸν Μελάνιππον
 ὁ Κλεισθένης, καὶ γὰρ τοῦτο δεῖ ἀπηγῆσθαι, ὡς
 ἔχριστον ἔοντα Ἀδρήστῳ· ὃς τὸν τε ἀδελφεὸν οἱ Μηκι-
 στέα ἀπεκτόνεε, καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδεία. ἐπεὶ τε δὲ

crata, hunc Clisthenes, quippe Argivum, sede sua
 eiectum cupiebat. Itaque Delphos profectus, consu-
 luit oraculum, *an eiiceret Adrastum*. Cui Pythia re-
 spondit, *Adrastum regem esse Sicyoniorum, ipsum*
vero lapidatorem. Postquam Deus ei hanc potesta-
 tem non fecit, domum reversus excogitavit rationem
 qua Adrastus ipse demigraret. Quam rationem ubi re-
 perisse sibi visus est, Thebas Boeotias misit, dicens
velle se Melanippum, Astaci filium, deducere Si-
cyonem: et permiserunt Thebani. Tum Clisthenes
 Melanippo Sicyonem deducto fanum dedicavit in ip-
 so prytaneo, illudque ibi in loco munitissimo sta-
 tuit. Melanippum autem arcessiverat Clisthenes, (nam
 et hoc me declarare oportet) ut qui inimicissimus
 fuisset Adrasto, quippe cuius fratrem interfecisset
 Mecistem, et Tydeum generum. Huic postquam

οἱ τὸ τέμενος ἀπέδεξε, θυσίας τε καὶ ὄρτας Ἀδρήστον
 ἀπελόμενος, ἔδωκε τῷ Μελανίππῳ. Οἱ δὲ Σικυῶνιοι 25
 ἐώθεσαν μεγαλωστί κάρτα τιμᾶν τὸν Ἀδρήστον. ἡ γὰρ
 χώρα ἦν αὕτη Πολύβου· ὁ δὲ Ἀδρήστος ἦν Πολύβου θυ-
 γατριδὸς· ἅπαις δὲ Πόλυβος τελευτῶν διδοῖ Ἀδρήστῳ
 τὴν ἀρχήν. τὰ τε δὴ ἄλλα οἱ Σικυῶνιοι ἐτίμων τὸν Ἀδρή-
 στον, καὶ δὴ πρὸς, τὰ πάρεα αὐτοῦ τραγικοῖσι χοροῖσι 30
 ἐγέραινον· τὸν μὲν Διόνυσον οὐ τιμέωντες, τὸν δὲ Ἀδρή-
 στον. Κλεισθένης δὲ χοροὺς μὲν τῷ Διονύσῳ ἀπέδωκε,
 τὴν δὲ ἄλλην θυσίην τῷ Μελανίππῳ. ταῦτα μὲν ἐς
 68 Ἀδρήστον οἱ πεποιήτο. Φυλὰς δὲ τὰς Δωριέων, ἵνα δὴ
 μὴ αἱ αὐταὶ ἔωσι τοῖσι Σικυωνίοισι καὶ τοῖσι Ἀργείοισι,
 μετέβαλε ἐς ἄλλα οὐνόματα. ἔνθα καὶ πλεῖστον κατε-
 γέλασε τῶν Σικυωνίων· ἐπὶ γὰρ υἱὸς τε καὶ ὄνου τὰς

LXVIII. 4. υἱὸς τε καὶ ὄνου. Ex coniect. in ed. Schaeff. et Borh.
 adiciitur καὶ χοῖρον.

templum dedicavit, sacrificia et solennia Adrasto
 ademta eidem Melanippo adtribuit. Consueverant
 autem Sicyonii magnifice admodum honorare *Adra-*
stum. Fuerat enim haec regio Polybi, Adrastus
 autem Polybi ex filia nepos fuit: qui quum sine li-
 beris decederet, tradidit Adrasto regnum. Adrastum
 autem quum aliis honoribus colebant Sicyonii, tum
 calamitates eius tragicis choris celebrabant: non
 Bacchum, sed Adrastum colentes. Clisthenes vero
 choros Baccho tribuit, reliquam vero solennitatem
 Melanippo. Hoc modo cum Adrasto egit *Clisthe-*
nes. (68.) Idem vero *tribuum* Doriensium *nomi-*
na mutavit, ne scilicet eadem Sicyoniis atque Ar-
 givis tribus essent. Atque id agens, maxime deri-
 sui habuit Sicyonios: quippe nova nomina a *sue* et

5 ἐπανυμίας μετατιθεῖς, αὐτὰ τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε,
πλὴν τῆς ἑωυτοῦ Φυλῆς· ταύτῃ δὲ τὸ οὐνομα ἀπὸ τῆς
ἑωυτοῦ ἀρχῆς ἔβeto. οὗτοι μὲν δὴ Ἀρχέλαοι ἐκαλέοντο·
ἕτεροι δὲ, Ὑᾶται· ἄλλοι δὲ, Ὀνεᾶται· ἕτεροι δὲ, Χοι-
ρεᾶται. Τούτοις τοῖσι οὐνόμασι τῶν Φυλέων ἐχρέωντο
10 οἱ Σικυνῶνιοι, καὶ ἐπὶ Κλεισθένης ἀρχοντας, καὶ ἐκείνου
τεθνεῶτος, ἔτι ἐπ' ἔτεα ἐξήκοντα· μετέπειτα μέντοι
λόγον σφίσι δόντες, μετέβαλον ἐς τοὺς Ὑλλέας καὶ
Παμφύλους καὶ Δυμανάτας· τετάρτους δὲ αὐτοῖσι
προσέθεντο ἐπὶ τοῦ Ἀδρήστου παιδὸς Αἰγιαλέας, τὴν
15 ἐπανυμῖν ποιούμενοι κεκληῖσθαι Αἰγιαλέας.

Ταῦτα μὲν νυν ὁ Σικυνῶνιος Κλεισθένης ἐπεποιήκει. 69

• ὁ δὲ δὴ Ἀθηναῖος Κλεισθένης, ἐὰν τοῦ Σικυνῶνιου τού-
του θυγατροῖδός, καὶ τὸ οὐνομα ἐπὶ τούτου ἔχων, δο-
κέειν ἐμοί, καὶ οὗτος ὑπεριδὼν Ἴωνας, ἵνα μὴ σφίσι

asino desumens, terminationem solam pristinorum
tribuum adiecit, sua tribu excepta, cui de suo imperio
nomen imposuit: hos enim *Archelaos* nominavit; re-
liquorum autem alios *Hyatas*, alios *Onatas*, alios
Choireatas. Quibus nominibus tribuum usi sunt Si-
cyonii non solum quoad regnavit Clisthenes, verum
etiam post illius obitum sexaginta adhuc annis: deinde
tamen, re deliberata, mutarunt ea, et alios *Hyllaeos*,
alios *Pamphylos*, alios *Dymanatas* nominarunt:
quartae vero tribus nomen ab Aegialeo desumerunt,
Adrasti filio, tribulesque *Aegialeas* adpellarunt.

(69.) Haec Sicyonius Clisthenes fecerat. *Athe-
niensis* autem *Clisthenes*, Sicyonii ex filia nepos,
qui nomen etiam ab illo erat nactus, hic itidem per
contemptum (ut mihi videtur) Ionum, ne eadem Athe-

Herod. T. II. P. I.

G g

αἱ αὐταὶ ἔσσι Φυλαὶ καὶ Ἴωσι, τὸν ὀμώνυμον Κλει- 5
σθένα ἐμαρτύσατο. ὡς γὰρ δὴ τὸν Ἀθηναίων δῆμον, πρό-
τερον ἀπωσφένον, τότε πάντα πρὸς τὴν ἑαυτοῦ μοῖρην
προσέθηκετο, τὰς Φυλας μετωνόμασε, καὶ ἐποίησε
πλεῦνας ἐξ ἐλασσόνων· δέκα τε δὴ Φυλάρχους ἀντὶ
τεσσέρων ἐποίησε, δέκα δὲ καὶ τοὺς δῆμους κατένεμε ἐς 10
τὰς Φυλας. ἦν τε, τὸν δῆμον προσθέμενος, πολλῶ κα-
70 τύπερθε τῶν ἀντιστασιωτέων. Ἐν τῷ μέρει δὲ ἐσσού-
μενος ὁ Ἰσαγόρης, ἀντιτεχνᾷται τὰδε. ἐπικαλεῖται
Κλεομένην τὸν Λακεδαιμόνιον, γενόμενον ἑαυτῷ ξῆνον
ἀπὸ τῆς Πεισιστρατιδῶν πολιορκίης. τὸν δὲ Κλεομέ-
νεα εἶχε αἰτῇ Φοιτᾶν παρὰ τοῦ Ἰσαγόρεω τὴν γυναῖ- 5
κα. Τὰ μὲν δὴ πρῶτα πέμπων ὁ Κλεομένης ἐς τὰς
Ἀθήνας κήρυκα, ἐξέβαλλε Κλεισθένα, καὶ μετ' αὐ-

niensibus atque tribubus tribuum nomina essent, co-
gnominem Clisthenem est imitatus. Postquam enim
plebem omnem Atheniensium, prius a se alienatam,
suas ad partes traduxisset, tribuum tunc mutavit no-
mina, et numerum illarum auxit: decem enim, quum
quatuor fuissent, constituit phylarchas, et per *decem*
tribus distribuit *demo*s (sive *curias*) omnes Athe-
niensium. Eratque, plebe suis partibus adiectâ, longe
potentior quam adversarii. (70.) Vicissim igitur ab
illo superatus *Isagoras*, haec contra molitur. Cleo-
menem advocat Lacedaemonium, qui hospes ipsi
factus erat inde ab obsidione Pisistratidarum: quem
quidem fama ferebat consuetudinem tunc habuisse
cum uxore Isagorae. Primum igitur *Cleomenes*, prae-
cone Athenas misso, Clisthenem urbe eiecit, multos-
que cum eo alios Athenienses, hos dicens qui *ἐπα-*

τοῦ ἄλλους πολλοὺς Ἀθηναίων „τοὺς ἐναγέας“ ἐπιλέ-
γων. ταῦτα δὲ πέμπων ἔλεγε ἐκ διδαχῆς τοῦ Ἰσα-
γόρευ. οἱ μὲν γὰρ Ἀλκμαιωνίδαι καὶ οἱ συστασιῶται
αὐτῶν εἶχον αἰτίην τοῦ Φόνου τούτου· αὐτὸς δὲ οὐ με-
τεῖχε, οὐδ' οἱ φίλοι αὐτοῦ. Οἱ δ' ἐναγέες Ἀθηναίων 71
ᾧδὲ ὠνομάσθησαν. ἦν Κύλων τῶν Ἀθηναίων ἀνὴρ Ὀλυμ-
πιονίκης· οὗτος ἐπὶ τυραννίδι ἐκόμησε. προσποιήσάμενος
δὲ ἐταιρήσῃν τῶν ἡλικιωτέρων, καταλαβεῖν τὴν ἀκρόπο-
5 λιν ἐπειρήθη· οὐ δυνάμενος δὲ ἐπικρατῆσαι, ἐκέτης ἔζετο
πρὸς τῷ γαλμα. τοὺτους ἀνιστέασι μὲν οἱ πρυτάνεις τῶν
Ναυκραρῶν, οἵπερ ἔνεμον τότε τὰς Ἀθήνας, ὑπὸ γυῖους
πλὴν θανάτου· φοβεῦσαι δὲ αὐτοὺς αἰτίη ἔχει Ἀλκμαι-
ωνίδας. ταῦτα πρὸ τῆς Πεισιστράτου ἡλικίης ἐγένετο.

gees essent. (id est, *piaculo contaminati*.) Haec au-
tem per nuncium edixit, ab Isagora edoctus: habe-
bant enim quidam Alcmaeonidae, et hi qui eorum-
dem erant partium, culpam commissae caedis; at
ipse Clisthenes eiusque amici non fuerant caedis par-
ticipes. (71.) *Enagees* autem dicti sunt nonnulli ex
Atheniensibus hac de caussa. Fuit *Cylon*, civis Athe-
niensis, olympicorum certaminum victor. Is cristas
tollens, consilium inierat occupandae tyrannidis.
Comparatis sibi sociis ex aequalium numero, arcem
occupare conatus est: quam quum obtinere non pos-
set, supplex ad deae imaginem consedit. Hos homi-
nes igitur surgere inde iusserunt prytanes Naucraro-
rum, qui tunc civitatem administrabant, fide data
punitum eos iri citra mortem: attamen occisi hi sunt
culpa Alcmaeonidarum. Sed haec gesta sunt ante Pi-
sistrati aetatem.

72 Κλεομένης δὲ ὡς πέμπων ἐξέβαλε Κλεισθένα καὶ
 τρὺς ἐναγίας. Κλεισθένης μὲν αὐτὸς ὑπέσχθε. μετὰ
 δὲ οὐδὲν ἥσσον παρῆν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Κλεομένης, οὐ
 σὺν μεγάλῃ χρεὶ ἀπικόμενος δὲ ἀγῆλατ' ἐπτακόσια
 ἐπίστια Ἀθηναίων, τὰ οἱ ὑπέθετο ὁ Ἰσαγόρης. ταῦτα 5
 δὲ ποιήσας, δεύτερα τὴν βουλὴν καταλύειν ἐπειράτο·
 τριακοσίοισι δὲ τοῖσι Ἰσαγόρειω στασιώτησι τὰς ἀρχὰς
 ἐνεχείριζε. ἀντισταθείσης δὲ τῆς βουλῆς, καὶ οὐ βουλο-
 μένης, πείθεσθαι, ὅτε Κλεομένης καὶ ὁ Ἰσαγόρης καὶ
 οἱ στασιῶται αὐτοῦ καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν. 10
 Ἀθηναίων δὲ οἱ λοιποὶ, τὰ αὐτὰ φρονήσαντες, ἐπολιόρ-
 κουν αὐτοὺς ἡμέρας δύο· τῇ δὲ τρίτῃ ὑπόσπονδοι ἐξέρ-
 χονται ἐκ τῆς χώρας, ὅσοι ἔσαν αὐτέων Λακεδαιμόνιοι.
 Ἐπετελέετο δὲ τῷ Κλεομένει ἡ Φήμη· ὡς γὰρ ἀνέβη

- (72.) Postquam Cleomenes, misso praecone, eii-
 ciendos urbe Clisthenem et piaculo contaminatos edi-
 xit, unus Clisthenes ultro excessit. Deinde vero ni-
 hilo minus *Athenus* venit *Cleomenes*, non quidem
 cum magna manu: quo ubi pervenit, septingentas
 familias urbe ciecit, quas ei *Aristagoras* indicave-
 rat. Quo facto, deinde senatum conatus est dissolvere,
 et trecentis civibus de Isagorae factione tradidit ma-
 gistratus. Quum vero resisteret senatus, et imperio
 nollet parere, Cleomenes et Isagoras cum suarum
 partium civibus arcem occupant. Et caeteri Athenien-
 ses, cum senatu sentientes, per biduum illos obsce-
 derunt: tertio vero die, deditione facta, Atticā ex-
 cessere quotquot eorum Lacedaemonii erant. Atque
 ita implebatur Cleomeni ominosum quod acceperat
 dictum: nam quum in arcem, occupaturus illam, ad-

- 15 ες τὴν ἀκρόπολιν, μέλλων δὴ αὐτὴν κατασχέσειν, ἤτε
 ες τὸ ἄδυτον τῆς θεοῦ, ὡς προσέειπεν· ἡ δὲ ἰσχυρῶς ἐξα-
 ναστᾶσα ἐκ τοῦ θρόνου, πρὶν ἢ τὰς θύρας αὐτὸν ἀμεί-
 ψαι, εἶπε· „ὦ ξεῖνε Λακεδαιμόνιε, πάλιν χάθει,
 „μὴδ' ἐσθίει εἰς τὸ ἱερόν· οὐ γὰρ θεμιτὸν Δωριεῦσι πα-
 20 „ριέναι ἐνθαῦτα.“ ὁ δὲ εἶπε· „ὦ γύναι, ἀλλ' οὐ Δω-
 „ριεύς εἰμι, ἀλλ' Ἀχαιός.“ Ὁ μὲν δὴ τῇ κληιδόμῃ οὐ-
 δὲν χρεώμενος, ἐπεχείρησέ τε, καὶ τότε πάλιν ἐξέπιπτε
 μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων. Τοὺς δὲ ἄλλους Ἀθηναῖοι κα-
 τέδησαν τὴν ἐπὶ θανάτῳ· ἐν δὲ αὐτοῖσι, καὶ Τιμησί-
 25 θεον τὸν Δελφόν, τοῦ ἔργα χειρῶν τε καὶ λήματος
 ἔχοιμι ἂν μέγιστα καταλέξαι. οὗτοι μὲν νῦν δεδεδεμένοι
 ἐτελεύτησαν. Ἀθηναῖοι δὲ μετὰ ταῦτα Κλεισθένας καὶ 73
 τὰ ἑπτακόσια ἐπίστια τὰ διωχθέντα ὑπὸ Κλεομένους
 μεταπεμψάμενοι, πέμπουσι ἀγγέλους εἰς Σάρδεις, συμ-

scendisset, ad penetrale accesserat, deam consulturus:
 at sacerdos de sella surgens, priusquam ille per ianuam
 intrasset, dixit: *Retrogredere, hospes Lacedaemonie,*
nec in hoc templum pedem pone: nefas est enim
Doriensibus huc intrare. Cui ille respondit: *At non*
Doriensis sum, o mulier; sed Achaeus. Igitur,
 quum spreto omine exsequi consilium esset adgres-
 sus, tunc rursus excidit cum Lacedaemoniis. Reli-
 quos vero in vincula coniecerunt Athenienses, morti
 destinatos: et in his Timesitheum Delphensem, cuius
 viri opera manuum fortisque animi maxima possem
 commemorare. Et hi quidem in vinculis mortui sunt.
 (73.) Post haec *Athenienses*, revocato *Clisthene* et
 septingentis illis familiis, quae a Cleomene patriâ erant
 pulsae, Sardes legatos miserunt, cupientes cum *Per-*

μαχίην βουλόμενοι ποιήσασθαι πρὸς Πέρσας· ἠπιστά-
το γὰρ σφι Λακεδαιμονίους τε καὶ Κλεομένεα ἐκπε- 5
πολεμῶσθαι. ἀπικαμένων δὲ τῶν ἀγγέλων εἰς τὰς Σάρ-
δεις, καὶ λεγόντων τὰ ἐντεταλμένα, ἌρταΦέρνης ὁ
ὔστασπεις, Σαρδίων ὑπαρχος, ἐπειρώτα τίνες ἔόντες
ἄνθρωποι, καὶ πῇ γῆς οἰκημένοι, δεοῖατο Περσέων σύμ-
μαχοι γενέσθαι. πυθόμενος δὲ πρὸς τῶν ἀγγέλων, ἀπε- 10
κορύφου σφι τάδε· εἰ μὲν διδοῦσι βασιλεῖ Δαρίῳ Ἀθη-
ναῖοι γῆν τε καὶ ὕδωρ, ὁ δὲ συμμαχίην σφι συντίθετο·
εἰ δὲ μὴ διδοῦσι, ἀπαλλάσσεσθαι αὐτοὺς ἐκέλευε. Οἱ
δὲ ἄγγελοι ἐπὶ σφίων αὐτέων βαλομένοι, δίδοναι ἔφα-
σαν, βουλόμενοι τὴν συμμαχίην ποιήσασθαι. οὗτοι μὲν 15
δὴ ἀπελθόντες εἰς τὴν ἐαυτῶν, αἰτίας μεγάλας ἔχον.

74 Κλεομένης δὲ, ἐπιστάμενος περιῦβρίσθαι ἔπεισι καὶ

LXXIII. 5. Vulgo omnes γὰρ σφι πρὸς Λακεδαιμονίους.

*sis contrahere societatem: intellexerant enim, bel-
lum sibi imminere cum Lacedaemoniis et Cleomenes.
Postquam Sardes advenere legati, et mandata expo-
suere, quacsivit Artaphernes, Hystaspis filius, prae-
fectus Sardium, quinaque homines essent, et ubi con-
rarum habitarent, qui Persarum peterent societate-
tem? Quod ubi ex legatis cognovit, brevibus verbis
eos expedivit. Si regi Dario Athenienses terram
traderent et aquam, societatem illis pollicitus est: si
non traderent, abire illos iussit. Tum legati, re pri-
vatim inter se deliberata, tradere se, dixerunt; sci-
licet cupientes contrahi societatem. At hi, quum do-
mum rediissent, gravem culpam sustinuerunt.*

(74.) *Cleomenes*, quum se et verbis et factis con-
tumeliose ab Atheniensibus acceptum existimaret, ex

ἔργοισι ὑπ' Ἀθηναίων, συνέλεγε ἐκ πάσης Πελοποννή-
σου στρατὸν, οὐ φράζων ἐς τὸ συλλέγειν τίσασθαι τε
ἐβέλων τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων, καὶ Ἰσαγόρεα βουλό-
5 μενος τύραννον καταστήσαι· συνέζηλε γὰρ αἱ οὗτος ἐκ
τῆς ἀκροπόλιος. Κλεομένης τε δὴ στόλῳ μεγάλῳ ἐπέ-
βαλε ἐς τὴν Ἐλευσίνα, καὶ οἱ Βοιωτοὶ ἀπὸ συνθήματος
Οἰνόην αἰρέουσι, καὶ Ὑσιας, δῆμους τοὺς ἐσχάτους τῆς
Ἀττικῆς· Χαλκιδέες τε ἐπὶ τὰ ἑτέρα εἰόντο ἐπίοντες
10 χώρους τῆς Ἀττικῆς. Ἀθηναῖοι δέ, καὶ περ ἀμφιβολίῃ
ἐχόμενοι, Βοιωτῶν μὲν καὶ Χαλκιδέων ἐς ὑστερον ἐμελ-
λον μνήμην ποιήσεσθαι· Πελοποννησίοισι δέ, εἰοῦσι ἐν
Ἐλευσίνι, ἀντία ἔθεντο τὰ ὅπλα. Μαλλόντων δέ συνά- 75
ψιν τὰ στρατόπεδα ἐς μάχην. Κορίνθιοι μὲν πρώτοι
σφί αὐτοῖσι δόντες λόγον ὡς οὐ ποιοῖεν τὰ δίκαια, με-
τεβάλλοντό τε καὶ ἀπαλλάσσοντο· μετὰ δὲ Δημόφω-

universa Peloponneso contraxit exercitum, quo con-
silio contrahat non dicens; sed poenas sumere de po-
pulo Atheniensium cupiens, et Isagoram constituere
tyrannum: hic enim cum illo ex arce Athenarum erat
egressus. Dum igitur ingenti cum exercitu Cleome-
nes Eleusinem invadit, per idem tempus Boeoti ex
composito capiunt Oenoën et Hysias, extremos Atticae
pagos; et Chalcidenses ab alia parte Atticam ingressi
vastabant. Tum Athenienses, quamquam ancipite
pressi periculo, Boeotorum et Chalcidensium ultione
in aliud tempus dilata, Peloponnesiis, quippe qui iam
Eleusine erant, arma opposuerunt. (75.) Quum vero
iam in eo essent utrimque exercitus ut ad manus ve-
nirent, ibi primum Corinthii, reputantes secum in-
iuste se facere, retro conversi abscesserunt: deinde

τας, ὁ Ἀρίστωνος, ἐὼν καὶ οὗτος βασιλεὺς Σπάρτης
 τέων, καὶ συνεξαγαγὼν τε τὴν στρατιὴν ἐκ Λακεδαι-
 μονίης, καὶ οὐκ ἐὼν διάφορος ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ Κλεο-
 μένῃ. Ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς διχοστάσεως ἐτέθη νόμος ἐν
 Σπάρτῃ, μὴ ἐξίῃναι ἕπεσθαι ἀμφοτέρους τοὺς βασι-
 λῆας, ἐξιούσης τῆς στρατιῆς· τέως γὰρ ἀμφοτέρω 10
 τοῖς παραλυμένοις δὲ τοιούτων τοῦ ἑτέρου, καταλείπε-
 σθαι καὶ τῶν Τυνδαριδῶν τὸν ἕτερον· πρὸ τοῦ γὰρ δὴ
 καὶ οὗτοι ἀμφοτέρω, ἐπικλητοὶ σφί ἐόντες, εἴποντο.
 Τότε δὴ ἐν τῇ Ἐλευσίῃ ὁρῶντες οἱ λοιποὶ τῶν συμμά-
 χων τοὺς τε βασιλῆας τῶν Λακεδαιμονίων οὐκ ὁμολο- 15
 γούντας, καὶ Κορινθίους ἐκλιπόντας τὴν τάξιν, οἶχοντο
 76 καὶ αὐτοὶ ἀπαλλασσόμενοι. Τέταρτον δὴ τοῦτο ἐπὶ
 τῇ Ἀττικῇ ἀπικόμενοι Δωριεῖς, δις τε ἐπὶ πολέμῳ
 ἐμβαλέντες, καὶ δις ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πλήθους τοῦ Ἀθη-

idem fecit *Demaratus*, *Aristonis filius*, qui et ipse
 rex erat *Lacedaemoniorum*, et unā cum *Cleomene*
 exercitum eduxerat *Lacedaemone*, neque superiore
 tempore cum illo discordaverat. Ab hoc vero dissi-
 dio facta lex est *Spartae*, ne ambo reges, exeunte
 exercitu, castra sequerentur: (adhuc enim ambo
 sequi consueverant:) altero autem vacante a mili-
 tia, alterum etiam *Tyndaridarum domi relinqui*;
 nam ante id tempus hi ambo, tamquam auxiliares,
 secuti erant. Tunc igitur reliqui socii, qui *Eleusine*
 erant, reges dissidere videntes, et *Corinthios* relin-
 quere stationem, etiam ipsi converso agmine disces-
 sere. (76.) Quarta haec est expeditio, quam in *At-
 ticam* suscepere *Dorienses*: bis enim hostiliter eam
 sunt ingressi, bis vero commodi caussa populi *Athe-*

καίων. πρῶτον μὲν, ὅτε καὶ Μεγάρα κατοίκισαν, οὗ-
 5 τος ὁ στόλος, ἐπὶ Κόδρου βασιλεύοντος Ἀθηναίων, ὁρῶς
 ἂν καλέετο· δεύτερον δὲ καὶ τρίτον, ὅτε ἐπὶ Πεισιστρα-
 τίδαν ἐξέλασιν ὁρμηθέντες ἐκ Σπάρτης ἀπίκοντο· τέ-
 τартон δὲ τότε, ὅτε ἐς Ἐλευσίνα Κλεομένης ἄγων Πε-
 λοποννησίους ἐσέβαλε. οὕτω τέταρτον τότε Δωριεὺς ἐσέ-
 βαλον ἐς Ἀθήνας.

Διαλυθέντος ὦν τοῦ στόλου τούτου ἀκλεῶς, ἐνθαῦτα 77
 Ἀθηναῖοι τίνυσθαι βουλόμενοι, πρῶτα στρατὴν ποιῶν-
 ται ἐπὶ Χαλκιδέας· Βοιωτοὶ δὲ τοῖσι Χαλκιδεῦσι βοη-
 θέουσι ἐπὶ τὸν Εὐριπον. Ἀθηναίοισι δὲ ἰδοῦσι τοὺς βοη-
 5 θέους, ἔδοξε πρότερον τοῖσι Βοιωτοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι
 ἐπιχειρεῖν. συμβάλλουσι τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι οἱ Ἀθη-
 ναῖοι, καὶ πολλῶ ἐκράτησαν· κάρτα δὲ πολλοὺς Φο-
 νεύσαντες, ἑπτακοσίους αὐτῶν ἐζώγησαν. Τῆς δὲ αὐ-

niensis. Primo quidem loco illa expeditio, qua Me-
 gara colonis frequentarunt Codro regnante Athenis,
 merito nominabitur: ipsum vero, atque tertio, quan-
 do ad efficiendos Pisistratidas ex Sparta advenerunt:
 quarto tunc, quum Peloponnesios ducens Cleomenes,
 Eleusin invasit. Ita tunc quarta vice Dorienses
 Athenas invaserunt.

(77.) Postquam inglorium hunc exitum habuit ista
 expeditio, tunc Athenienses, poenas de *Chalciden-
 sibus* sumturi, primum adversus hos arma moverunt:
 Chalcidensibus vero *Boeoti* opem laturi ad Euripum
 properarunt. Quos ubi conspicati sunt Athenienses,
 Boeotos prius quam Chalcidenses adgredi placuit.
 Pugna cum Boeotis commissâ, insignem victoriam
 Athenienses reportarunt, plurimis eorum occisis, et

τῆς ταύτης ἡμέρης οἱ Ἀθηναῖοι διαβάντες εἰς τὴν Εὐβοίαν, συμβάλλουσι καὶ τοῖσι Χαλκιδεῦσι· νικήσαντες δὲ καὶ τούτους, τετρακισχιλίους κληρούχους ἐπὶ τῶν ἵπποβοτείων τῇ χώρῃ λείπουσι· οἱ δὲ ἵπποβοταὶ ἐκλείοντο οἱ παχῆες τῶν Χαλκιδέων. ὅσους δὲ καὶ ταυτίαν ἐξώγησαν, ἅμα τοῖσι Βοιωτῶν ἐξωγημένοισι ἔχον ἐν Φυλακῇ, εἰς πέδας δῆσαντες· χρόνον δὲ ἔλυσαι ὀσφας, διμνέως ἀποτιμησάμενοι. τὰς δὲ πέδας αὐτίαν, ἐν τῇσι ἐδόδεατο, ἀνεκρέμασαν εἰς τὴν ἀκρόπολιν· αὐτὰ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἔσαν περιεοῦσαι, κρεμάμεναι ἐκ τεχνῶν περιπεφλευσμένων πυρὶ ὑπὸ τοῦ Μήδου, ἀντίον δὲ τοῦ μεγάρου τοῦ πρὸς ἐσπέσῃν τετραμμένου. καὶ τῶν λυτῶν τὴν δεκάτην ἀνέβηκαν, ποιησάμενοι τέθριππον χαλκεον· τὸ δὲ ἀριστερῆς χειρὸς ἔστηκε πρῶτον ἐσιόντι εἰς τὰ

septingentis captis. Deinde eodem die in Euboeam transgressi, cum Chalcidensibus etiam pugnam committunt: quibus et ipsis praelio victis, quater mille colonos in hippobotarum praediis relinquunt: *hippobotae* autem (id est, qui equos alunt) vocantur apud Chalcidenses homines locupletes. Quotquot ex Chalcidensibus vivos ceperant Athenienses, perinde atque Boeotos, in custodia habuerunt, compedibus vinctos. Interiecto vero tempore eosdem manumiserunt, binis minis aestimatos: compedes autem, quibus isti vincti fuerant, suspenderunt in acropoli; quae ad meam usque aetatem ibi superfuerunt, e muro pendentes a Medis ambusto, qui est ex adverso aedis occidentem spectantis. Pretii autem redemptionis decimam consecrarunt, ex illaque quadrigam conficiendam curarunt aeneam, quae a sinistra s.

προπύλαια τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλει, ἐπιγέγραπται δὲ οἱ
τάδε·

25 Ἐθέα Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδέων δαμάσαντες

παῖδες Ἀθηναίων ἔργμασιν ἐν πολέμου,
δεσμῶ ἐν ἀχλυσέντι σιδηρέῳ ἔσβησαν ὕβριν·

τῶν ἵππους δεκάτην Παλλάδι τάσδ' ἔβησαν.

Ἀθηναῖοι μὲν νυν ᾠξήντο. δηλοῖ δὲ οὐ κατ' ἐν μοῦνον, 78

ἀλλὰ πανταχῇ, ἢ ἰσηγορίῃ ὡς ἔστι χρῆμα σπουδαῖον·

εἰ καὶ Ἀθηναῖοι τυραννεύομενοι μὲν, οὐδαμῶν τῶν σφέας

περιοικεόντων ἔσαν τὰ πολέμια ἀμείνους, ἀπαλλαχθέν-

5 τες δὲ τυράννων, μακρῶ πρώτοι ἐγένοντο. δηλοῖ ὦν ταῦ-

τα, ὅτι κατεχόμενοι μὲν, ἐβελokaκίον, ὡς διοπότη

ἐργαζόμενοι· ἐλευθερωθέντων δὲ, αὐτὸς ἕκαστος ἐαν-

primum ingredienti in propylaea quae sunt in acro-
poli. Est autem in illa inscriptio haec:

Attica perdomitis acri sub Marte iuventus

Bocotis populis Chalcidicaque manu,

damna rependerunt vinclis et carcere caeco,

quorum hae de decima stant tibi, Pallur, equae.

(78.) Auctae igitur erant Athenarum opes. Adparet
autem, non hoc uno exemplo, sed ubique, quam
praeclara res sit iuris aequalitas. Nam et Athenien-
ses, quamdiu sub tyrannis erant, nullis ex finitimis
populis bello fuerunt superiores; tyrannis autem li-
berati, longe primi evaserunt. Quae res declarat,
quoad tyrannide fuerunt pressi, ultro illos minus
fortiter rem gessisse, quippe pro domino laborantes:
postquam vero in libertatem sunt restituti, unusquis-

τω προθυμέετο καταργάζεσθαι. οὔτοι μὲν νυν ταῦτα ἐπρήσσον.

- 79 Θηβαῖοι δὲ μετὰ ταῦτα εἰς θεὸν ἔπεμπον, βουλό-
μενοι τίσασθαι Ἀθηναίους. ἡ δὲ Πυθίη „ἀπὸ σφῶν
μὲν αὐτέων οὐκ, ἔφη, αὐτοῖσι εἶναι τίσιν, εἰς πολύφη-
μον δὲ ἐξενέικαντας ἐκέλευε τῶν ἄγχιστα δέεσθαι.“
ἀπελθόντων ὧν θεοπρόπων, ἐξέφερον τὸ χρηστήριον, ὃ
ἀλίην ποιησάμενοι. ὡς ἐπυνθάνοντο δὲ λεγόντων αὐτέων
τῶν ἄγχιστα δέεσθαι, εἶπαν οἱ Θηβαῖοι ἀκουσάντες
τούτων „Οὐκ ὧν ἄγχιστα ἡμέων οἰκέουσι Τανα-
„γραῖοι τε καὶ Κορωναῖοι καὶ Θεσπιδεῖς, καὶ οὔτοι γε
„ἀμα ἡμῖν αἰεὶ μαχόμενοι, προθύμως συνδιαφέρουσι
„τὸν πόλεμον; τί δὲ τούτων γε δέεσθαι; ἀλλὰ μάλ-
80 „λον μὴ οὐ τοῦτο ἢ τὸ χρηστήριον.“ Τοιαῦτα δὲ ἐπι-
λεγόμενων, εἶπε δὴ κατεμαθὼν τις „Εγὼ μοι δοκέω

que pro se ipse studiose dabat operam ut recte rem gereret. In hoc igitur statu res Atheniensium erat.

(79.) Thebani vero, ultionem sumturi de Atheniensibus, Delphos miserunt qui deum consulerent. Quibus Pythia respondit, *per se non posse illos ultionem capere; sed rem ad clamosum (populum) referre iussit, et proximos rogare*. Legati domum reversi, convocata populi concione, renunciant oraculi responsum. Tum Thebani, ubi ex his audiverunt *proximos debere rogari*, dixerunt: *Nonne proximi a nobis habitant Tanagraei et Coronaei et Tespienses? Atqui hi constanter nobiscum pugnant, strenueque arma nobiscum sociant. Quid opus est hos rogare? Immo haec non fuerit oraculi sententia*. (80. Ita dum hi inter se disceptant, postremo aliquis, re audita, ait: *Ego mihi videor intelligere quid ve-*

- „συνιέναι τὸ ἐθέλει λέγειν ἡμῖν τὸ μαντήϊον. Ἄσωποῦ
 „λέγονται γενέσθαι θυγατέρες Θήβη τε καὶ Αἶγινα·
 5 „τούτων ἀδελφεῶν εὐσεύων, δοκέω ἡμῖν Αἰγινήτων
 „δέεσθαι τὸν θεὸν χρῆσαι τιμωρητῶν γενέσθαι.“ καὶ,
 οὐ γὰρ τις ταύτης ἀμείνων γνώμη ἐδόκεε φαίνεσθαι,
 αὐτίκα πέμψαντες ἐδέοντο Αἰγινήτων, ἐπικαλεόμενοι
 κατὰ τὸ χρηστήριόν σφι βοηθεῖν, ὡς ἑόντων ἀγχιστέρων.
 10 οἱ δὲ σφι αἰτέουσι ἐπικουρίην τοὺς Αἰακίδας συμπεμπέην
 ἔφασαν. Πειρησαμένων δὲ τῶν Θηβαίων κατὰ τὴν 81
 συμμαχίην τῶν Αἰακιδέων, καὶ τρηχέως περιεφθέντων
 ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, αὐτὶς οἱ Θηβαῖοι πέμψαντες, τοὺς
 μὲν Αἰακίδας σφι ἀπεδίδουσαν, τῶν δὲ ἀνδρῶν ἐδέοντο.
 5 Αἰγινῆται δὲ, εὐδαιμονίῃ τε μεγάλη ἐπαρθέντες, καὶ
 ἔχθρης παλαιῆς ἀναμνησθέντες ἐχούσης ἐς Ἀθηναίους,
 τότε, Θηβαίων δεηθέντων, πόλεμον ἀκήρυκτον Ἀθηναίοισι

*lit oraculum. Asopi dicuntur filiae fuisse Thebe et Aegina: hae quum sint sorores, puto iubere nos Deum ab Aeginetis auxilia petere. Et Thebani, quum nulla ex sententiis, quae dicebantur, hac potior esse videretur, protinus ad Aeginetas miserunt, ex oraculi mandato auxilia ab illis petentes, ut qui sibi essent proximi. Petentibus Aeginetae tradentes Aeacidarum imagines, responderunt, se eis Aeacidas auxilio mittere. (81.) Thebani vero, Aeacidarum auxilio freti, quum bello lacerassent Athenienses, aspere ab illis sunt accepti. Itaque iterum ad Aeginetas miserunt, Aeacidas illis reddentes, et viro-
 rum petentes auxilia. Tum Aeginetae, opum magnitudine elati, et veteris memores inimicitiae, quam cum Atheniensibus gessissent, precibus The-*

ἐπίφρον. ἐπικαιμένων γὰρ αὐτέων Βοιωτοῖσι, ἐπιπλάσαντες μακροῖσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν, κατὰ μὲν ἔσθραν Φάληρον, κατὰ δὲ τῆς ἄλλης παραλίας πολλοὺς δήμους¹⁰ ποικῶντες δὲ ταῦτα, μεγάλως Ἀθηναίους ἐσινέοντο.

- 82 Ἡ δὲ ἔχβη ἡ προοφειλομένη ἐς Ἀθηναίους ἐκ τῶν Αἰγυπτιέων, ἐγένετο ἐξ ἀρχῆς τοιῆσδε. Ἐπιδαυρίοισι ἡ γῆ καρπὸν οὐδένα ἀνεδίδου. περὶ ταύτης ὦν τῆς συμφορῆς οἱ Ἐπιδαυριοὶ ἐχρέωντο ἐν Δελφοῖσι· ἡ δὲ Πυθίη σφίας ἐκέλευε Δαμίης τε καὶ Αὐξήσιης ἀγάλματα⁵ ἰδρῦσασθαι· καὶ σφι ἰδρυσαμένοισι ἄμεινον συνοίσεσθαι. ἐπειρώτειον ὦν οἱ Ἐπιδαυριοὶ κότερα χαλκοῦ ποιεόνται τὰ ἀγάλματα, ἢ λίθου· ἡ δὲ Πυθίη οὐδέτερα τούτων ἔα, ἀλλὰ ξύλου ἡμέρης ἐλαίης. Ἐδέοντο ὦν οἱ Ἐπιδαυριοὶ Ἀθηναίων ἐλαίην σφι δοῦναι ταμέσθαι, ἱερά-¹⁰

banorum adnuentes, bellum Atheniensibus non antea denuntiatum intulerunt. Nam dum hi Boeotis instabant, interim Aeginetae longis navibus in Atticam profecti, Phalerum diripiebant, multosque alios maritimos pagos; et ingens Atheniensibus damnum inferebant.

(82.) *Petustum*, quod dixi, *Aeginetarum* adversus *Athenienses odium*, hanc habuit originem. Epidauriorum terra fructum nullum ediderat. Quam ob calamitatem quum oraculum consulerent *Epidaurii*, iussit eos *Pythia Damiae et Auxesiae* imagines statuere: id si fecissent, melius cum illis actum iri. Sciscitabantur igitur *Epidaurii*, utrum aeneas faciendas curarent statuas, an ligneas? Responditque *Pythia*, neutrum horum; sed ex sativae oleae ligno. Igitur *Epidaurii* ab Atheniensibus veniam pe-

τας δὴ κείνας νομίζοντες εἶναι· λέγεται δὲ καὶ ὡς ἐλαῖαι
 ἔσαν ἀλλοθι γῆς οὐδαμῶς κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον, ἢ
 Ἀθήνησι. οἱ δὲ ἐπὶ τοῖσδε δάσειν ἔφασαν, ἐπ' ᾧ ἀπά-
 ξουσι ἕτερος ἐκάστου τῇ Ἀθηκαῇ τῇ Πολιάδι ἰρά, καὶ
 15 τῷ Ἐρεχθεῖ. καταινέσαντες δ' ἐπὶ τούτοις οἱ Ἐπιδάυ-
 ριοι, τῶν τε ἐδέοντο ἔτυχον, καὶ ἀγάλματα ἐκ τῶν
 ἐλαιέων τούτων ποιησάμενοι ἰδρύσαντο· καὶ ἡ τε γῆ σφι
 ἔφερε, καὶ Ἀθηναίοισι ἐπέτελεον τὰ συνέθεντο. Τοῦ- 83
 τον δ' ἐτι τὸν χρόνον, καὶ πρὸ τοῦ, Αἰγινῆται Ἐπιδάυ-
 ρίων ἤκουον, τὰ τε ἄλλα, καὶ δίκας, διαβαίνοντες ἐς
 Ἐπίδαυρον, ἐδίδουσαν τε καὶ ἐλάμβανον παρ' ἀλλήλων
 5 οἱ Αἰγινῆται. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, νῆας τε πηξάμενοι, καὶ
 ἀγνωμοσύνη χρησάμενοι, ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν Ἐπιδάυ-
 ρίων. ἀτε δὲ ἔοντες διάφοροι, δηλέοντο αὐτούς, ὥστε δὴ

tunt oleam arborem caedendi, quod sanctissimas ex-
 istimassent Atticas oleas: sunt etiam qui dicant, per
 id tempus nullibi terrarum oleas exstitisse, nisi Athe-
 nis. Athenienses se illis potestatem facere dixerunt ea
 conditione, ut illi quotannis Minervae urbis praesidi
 et Erechtheo victimas adferrent. In hanc conditio-
 nem consentientes Epidaurii, nacti sunt quod petie-
 rant, et statuas ex his oleis confectas posuerunt. Ac
 dehinc illis terra fructum ferebat, et ipsi Athenien-
 sibus id, de quo convenerant, persolvebant. (83.)
 Erant per illud adhuc tempus *Aeginetae* Epidaurio-
 rum imperio subiecti, quum aliis in rebus, tum lites
 suas coram iudice disceptaturi Epidaurum traicere
 tenebantur. Deinde vero, constructis navibus, virium
 fiduciâ ferocientes, ab *Epidauriis* defecerunt. Iam-
 que ut hostes, et qui mari essent potentes, vexarunt

Θαλασσοκράτορες ἰόντες· καὶ δὴ καὶ τὰ ἀγάλματα
ταῦτα τῆς τε Δαμίας καὶ τῆς ΑὐξΗΣΙΣ ὑπαίρονται
αὐτέων, καὶ σφρα ἐκόμισάν τε καὶ ἰδρύσαντο τῆς σφε- 10
τέρης χώρης ἐς τὴν μεσόγαίαν, τῇ Οἰῇ μὲν ἐστὶ ὀνο-
μα, στάδια δὲ μάλιστα καὶ ἀπὸ τῆς πόλιος ὡς εἴκοσι
ἀπέχει. ἰδρυσάμενοι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χωρῷ, θυσίῃσι τε
σφρα καὶ χοροῖσι γυναικῆσι καὶ κροτόμοισι ἱλάσκοντο,
χορηγῶν ἀποδεικνυμένων ἑκατέρῃ τῶν δαιμόνων δέκα ἀν- 15
δρῶν· κακῶς δὲ ἡγόρευον οἱ χοροὶ ἄνδρα μὲν οὐδένα, τὰς
δὲ ἐπιχωρίας γυναῖκας. ἔσαν δὲ καὶ τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι
αἱ τοιαῦται ἱερογίαι. εἰσὶ δὲ σφρα καὶ ἄρρητοι ἱερογίαι.
84 Κλεφθέντων δὲ τῶνδε τῶν ἀγαλμάτων, οἱ Ἐπιδαυριοὶ
τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰ συνέθεντο οὐκ ἐπέτελεον. πέμψαν-
τες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐμήνιον τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι· οἱ δὲ ἀπέ-
φαινον λόγῳ ὡς οὐκ ἀδικοῖεν· ὅσον μὲν γὰρ χρόνον ἔ-

illos: atque etiam statuas hasce Damiae et Auxesiaie
illis subripuerunt, easque oblatas in mediterraneo
suae insulae loco collocarunt, cui Oea nomen, qui
viginti fere ab urbe stadiis abest. Hoc in loco erectas
sacrificiis et iocularibus mulierum choris placabant,
constitutis utrique dearum denis viris qui essent cho-
ragi. Dieteriis autem chori illi neminem virum la-
cescebant, sed mulieres indigenas. Eadem caerimo-
niae apud Epidaurios obtinuerant: qui arcanis etiam
sacris utuntur. (84.) *Epidaurii*, ex quo eis sub-
reptae hae statuae sunt, iam Atheniensibus ea, de
quibus convenerant, non solvebant. Qua de re per
legatos secum expostulantibus *Atheniensibus* demon-
strarunt *Epidaurii*, nullam se iniuriam facere: quod
ad enim in sua terra habuissent illas statuas, quod

5 χον τὰ ἀγάλματα ἐν τῇ χώρῃ, ἐπιτελεῖν τὰ συνθέντο·
 ἐπεὶ δὲ ἐστειρῆσθαι αὐτίαν, οὐ δίκαιον εἶναι ἀποφέρειν
 ἔτι, ἀλλὰ τοὺς ἔχοντας αὐτὰ Αἰγινήτας πρήσσειν
 ἐκέλευον. Πρὸς ταῦτα Ἀθηναῖοι, εἰς Αἴγιναν πέμψαν-
 τες, ἀπαίτεον τὰ ἀγάλματα· οἱ δὲ Αἰγινήται ἔφασαν,
 10 σφίσι τε καὶ Ἀθηναίοισι εἶναι οὐδὲν πρῆγμα. Ἀθη- 85
 ναῖοι μὲν νυν λέγουσι, μετὰ τὴν ἀπαίτησιν ἀποσταλῆ-
 ναι τριῆρι μὴ τῶν ἀστῶν τούτους, οἱ ἀποπεμφθέντες
 ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, καὶ ἀπικόμενοι εἰς Αἴγιναν, τὰ ἀγάλ-
 5 ματα ταῦτα, ὡς σφετέρων ξύλων ὄντα, ἐπιρῶντο
 ἐκ τῶν βάθρων ἐξανασπᾶν, ἵνα σφέα ἀνακομίσανται.
 οὐ δυναμένους δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ αὐτίαν κρατῆσαι,
 περιβαλόντας σχοινία ἔλκυν τὰ ἀγάλματα. καὶ σφι
 ἔλκουσι, βροντὴν τε, καὶ ἅμα τῇ βροντῇ σεισμὸν ἐπι-

*pacti erant exsolvisse; quibus sibi subreptis iam
 non aequum esse ut porro solvant, sed ab Aeginetis,
 qui illas habeant, esse hoc exigendum. Hoc
 accepto responso, Athenienses, Aeginam missis lega-
 tis, statuas ab Aeginetis repetiverunt: quibus illi
 responderunt; nihil sibi cum Atheniensibus esse
 negotii. (85.) Iam porro aiunt Athenienses, post-
 quam frustra repetitae fuissent statuæ, profectos esse
 Athenis una triremi cives illos, qui publico nomine
 missi, quum Aeginam pervenissent, statuas has, ut
 quae ex ipsorum ligno fuissent confectae, de basi-
 bus suis conati sunt abstrahere, Athenas transferen-
 das. Hos vero, quum isto modo compotes illarum
 fieri non potuissent, circumiectis funibus statuas tra-
 xisse. Sed dum trahebant, tonitru et cum tonitru ex-
 stitisse terrae motum: eaque re terribus trahentes,
 Herod. T. II. P. I. H h*

γενέσθαι· τοὺς δὲ τριπύρας τοὺς ἔλκοντας, ὑπὸ ταυτίῃ¹⁰
 ἄλλοφρονῆσαι· παρόντας δὲ τοῦτο, κτείνειν ἀλλήλους
 ἅτε πολεμίους, ἐς ὃ ἐκ πάντων ἕνα λειφθέντα ἀνακ-
 86 μισθῆναι αὐτὸν ἐς Φάληρον. Ἀθηναῖοι μὲν νῦν οὕτω
 λέγουσι γενέσθαι. Αἰγινήται δὲ, οὐ νῆϊ μὴ ἀπικέσθαι
 Ἀθηναίους· μίην μὲν γάρ, καὶ ὀλίγω πλεῦνας μῆς,
 καὶ εἴ σφι μὴ ἔτυχον εἶσθαι νέες, ἀπαμύναςθαι αἱ
 εὐπετέως· ἀλλὰ πολλῇσι νηυσὶ ἐπιπλέειν σφι ἐπὶ τῇ⁵
 χώρῃ· αὐτοὶ δὲ σφι εἶσαι, καὶ οὐ διαναυμαχῆσαι. οὐκ
 ἔχουσι δὲ τοῦτο διασημῆναι ἀτρεκέως, οὔτε εἰ ἔσσονες
 συγγνωσκέμενοι εἶναι τῇ ναυμαχίῃ, κατὰ τοῦτο εἶσαι,
 οὔτε εἰ βουλόμενοι ποιῆσαι οἷόν τι καὶ ἐποίησαν. Ἀθη-
 ναίους μὲν νῦν, ἐπεὶ τέ σφι οὐδείς ἐς μάχην κατίστα-¹⁰
 το, ἀποβάτας ἀπὸ τῶν νεῶν, τραίπεσθαι πρὸς τὰ

mente fuisse alienatos; in furoremque actos, mutuo
 sese invicem, veluti hostes, interfecisse; donec ex
 omnibus, qui triremi illa advenerant, unus super-
 fuisset, solusque Phalerum rediisset. (86.) Athe-
 nienses igitur, rem ita gestam esse, aiunt. *Aegine-
 tae* vero contendunt, non unā navi advenisse Athe-
 nienses: unam enim navem, atque etiam paulo plu-
 res unā, etiamsi sibi nullae naves fuissent, facile a
 se repelli potuisse: sed pluribus navibus terram suam
 adgressos esse Athenienses; Aeginetas vero his ultro
 cessisse, nec pugnae navalis adiisse discrimen. Illud
 vero liquido definire non possunt, utrum eā causā
 cesserint, quod se impares esse committendo praelio
 intellexissent, an quod in animo habuissent facere
 id ipsum quod fecerunt. Aiunt igitur, Athenienses,
 quum nemo ad pugnam paratus se illis opponeret,

ἀγάλματα οὐ δυναμένους δὲ ἀνασπάσαι ἐκ τῶν βά-
 θρων αὐτὰ, οὕτω δὲ περιβαλλομένους σχοινία, ἔλ-
 κειν, ἐς οὗ ἐλκόμενα τὰ ἀγάλματα ἀμφοτέρω τούτων
 15 ποιῆσαι· ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἄλλω δὲ τῷ
 ἐς γούνατα γὰρ σφι αὐτὰ πείσειν, καὶ τὸν ἀπὸ τού-
 του χρόνον διατελέειν οὕτω ἔχοντα. Ἀθηναίους μὲν δὲ
 ταῦτα ποιεῖν· σφέας δὲ, Αἰγινῆται λέγουσι, πυθομέ-
 νους τοὺς Ἀθηναίους ὡς μέλλοιεν ἐπὶ σφέας στρατεύε-
 20 σθαι, ἐτοίμους Ἀργείους ποιεῖσθαι. τοὺς τε δὲ Ἀθηναίους
 ἀποβεβάναι ἐς τὴν Αἰγιναίην, καὶ παρεῖναι βοηθεόντας
 σφι τοὺς Ἀργείους· καὶ λαβεῖν τε ἐξ Ἐπιδαύρου δια-
 βάντας ἐς τὴν νῆσον, καὶ οὐ προακηκόοσι τοῖσι Ἀθη-
 ναίοισι ἐπιπέσειν ὑποταγομένους τὸ ἀπὸ τῶν νεῶν ἅμα
 25 τε ἐν τούτῳ τὴν βροντὴν τε γινέσθαι καὶ τὸν σεισμόν

·e navibus exscendisse, atque iter versus statuas esse
 ingressos; quas ubi e basibus suis non potuissent
 auferre, ita circumiectis funibus illas traxisse, donec
 • utraque statua, dum ita trahebatur, eandem rem fece-
 rit: rem narrantes mihi quidem non credibilem, sed
 fortasse alii cuiquam: dicunt enim, in genua illas
 coram trahentibus procubuisse, atque ex illo tem-
 pore in hoc statu mansisse. Haec igitur ab Athenien-
 sibus gesta esse aiunt *Aeginetae*; se vero, postquam
 de expeditione, quam Athenienses adversus Aeginam
 erant suscepturi, certiores fuissent facti, *Argivos* ut
 sibi, praesto essent rogasse: hosque, quo tempore
 Athenienses in Aeginam exscendissent, eodem tem-
 pore suppetias sibi ferentes adfuisse; et, quum clam
 ex Epidauro in insulam traiecissent, in inscios
 Athenienses, iunere a navibus intercluso, fecisse

γενέσθαι· τοὺς δὲ τριηρίτας τοὺς ἔλκοντας, ὑπὸ ταύταις
 ἄλλοφρονῆσαι· παθόντας δὲ τοῦτο, κτείνειν ἀλλήλους
 ἢτε πολεμίους, ἐς ὃ ἐκ πάντων ἓνα λειφθέντα ἀνα-
 86 μισθῆναι αὐτὸν ἐς Φάληρον. Ἀθηναῖοι μὲν νυν οὕτω
 λέγουσι γενέσθαι. Αἰγινῆται δὲ, εὐ νηὶ μίῃ ἀπικιόσθαι
 Ἀθηναίους· μίῃ μὲν γάρ, καὶ ὀλίγῳ πλεῦνας μῆς,
 καὶ εἰ σφὶ μὴ ἔτυχον εἶναι νέες, ἀπαμύνασθαι αὐ-
 τοὺς εὐπετέως· ἀλλὰ πολλῇσι νηυσὶ ἐπιπλέειν σφὶ ἐπὶ τῇ
 χώρῃ· αὐτοὶ δὲ σφὶ εἶξαι, καὶ οὐ διαναυμαχῆσαι. οὐκ
 ἔχουσι δὲ τοῦτο διασημῆναι ἀτρεκέως, οὔτε εἰ ἔσονται
 συγγινωσκόμενοι εἶναι τῇ ναυμαχίᾳ, κατὰ τοῦτο εἶξαι,
 οὔτε εἰ βουλόμενοι ποιῆσαι οἷόν τι καὶ ἐποίησαν. Ἀθη-
 ναῖους μὲν νυν, ἐπεὶ τέ σφὶ οὐδὲς ἐς μάχην κατίστα-
 10 το, ἀποβάντας ἀπὸ τῶν νῆων, τρέπεσθαι πρὸς τὰ

mente fuisse alienatos; in furoremque actos, mutuo
 sese invicem, veluti hostes, interfecisse; donec ex
 omnibus, qui triremi illa advenerant, unus super-
 fuisset, solusque Phalerum rediisset. (86.) Athe-
 nienses igitur, rem ita gestam esse, aiunt. *Aeginetae*
vero contendunt, non unā navi advenisse Athe-
 nienses: unam enim navem, atque etiam paulo plu-
 res unā, etiamsi sibi nullae naves fuissent, facile a
 se repelli potuisse: sed pluribus navibus terram suam
 adgressos esse Athenienses; *Aeginetas vero* his ultro
 cecissee, nec pugnae navalis adiisse discrimen. Illud
 vero liquido definire non possunt, utrum eā causā
 cecissee, quod se impares esse committendo praelio
 intellexissent, an quod in animo habuissent facere
 id ipsum quod fecerunt. Aiunt igitur, Athenienses,
 quum nemo ad pugnam paratus se illis opponeret,

ἀγάλματα· οὐ δυναμένους δὲ ἀνασπάσαι ἐκ τῶν βά-
 θρων αὐτὰ, οὕτω δὲ περιβαλλομένους σχοινία, ἔλ-
 κειν, ἐς οὗ ἐλκόμενα τὰ ἀγάλματα ἀμφοτέρω τούτῳ
 15 ποιῆσαι· ἔμοι μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἄλλω δὲ τῷ
 ἐς γούνατα γὰρ σφι αὐτὰ πεσέειν, καὶ τὸν ἀπὸ τού-
 του χρόνον διατελέειν οὕτω ἔχοντα. Ἀθηναίους μὲν δὴ
 ταῦτα ποιέειν σφέας δὲ, Αἰγινῆται λέγουσι, πυθομέ-
 νους τοὺς Ἀθηναίους ὡς μέλλοιεν ἐπὶ σφέας στρατεύε-
 20 σθαι, εἰτούμους Ἀργεῖους ποιέεσθαι. τοὺς τε δὴ Ἀθηναίους
 ἀποβεβάναι ἐς τὴν Αἰγινάην, καὶ παρῆναι βοηθόντας
 σφι τοὺς Ἀργεῖους· καὶ λαβεῖν τε ἐξ Ἐπιδαύρου δια-
 βάντας ἐς τὴν νῆσον, καὶ οὐ προακηκοόσι τοῖσι Ἀθη-
 ναίοισι ἐπιπρόσσειν ὑποταγομένους τὸ ἀπὸ τῶν νεῶν ἅμα
 25 τε ἐν τούτῳ τὴν βροντὴν τε γινέσθαι καὶ τὸν σεισμόν

· e navibus exscendisse, atque iter versus statuas esse
 ingressos; quas ubi e basibus suis non potuissent
 auferre, ita circumiectis funibus illas traxisse, donec
 • utraque statua, dum ita trahebatur, eandem rem fece-
 rit: rem narrantes mihi quidem non credibilem, sed
 fortasse alii cuiquam: dicunt enim, in genua illas
 coram trahentibus procubuisse, atque ex illo tem-
 pore in hoc statu mansisse. Haec igitur ab Athenien-
 sibus gesta esse aiunt *Aeginetae*; se vero, postquam
 de expeditione, quam Athenienses adversus Aeginam
 erant suscepturi, certiores fuissent facti, *Argivos* ut
 sibi praesto essent rogasse: hosque, quo tempore
 Athenienses in Aeginam exscendissent, eodem tem-
 pore suppetias sibi ferentes adfuisse; et, quum clam
 ex Epidauro in insulam traiecissent, in incios
 Athenienses, itinere a navibus intercluso, fecisse

87 αὐτοῖσι. Λέγεται μὲν νυν ὑπ' Ἀργείων τε καὶ Αἰγινῆταιν τάδε. ὁμολογέεται δὲ καὶ ὑπ' Ἀθηναίων, ἓνα μόνον τὸν ἀποσωθέντα αὐτέων ἐς τὴν Ἀττικὴν γασθῆναι· πλὴν Ἀργεῖοι μὲν λέγουσι, αὐτέων τὸ Ἀττικὸν στρατόπεδον διαφθειράντων, τὸν ἓνα ταῦτον περιγενέσθαι. Ἀθηναῖοι δὲ, τοῦ δαιμονίου περιγενέσθαι μέντοι αὐτὸν τοῦτον τὸν ἓνα, ἀλλ' ἀπολέσθαι τρώπῳ τοιῷδε. καμίσθεις γὰρ ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπήγγειλε τὸ πάθος· πλομένας δὲ τὰς γυναῖκας τῶν ἐπ' Αἶγιναν στρατευσαμένων ἀνδρῶν, δεινὸν τι ποιησαμένας κεύθον μόνον ἐξ πάντων σωθῆναι, πέριξ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον λαβούσας, καὶ κετεύσας τῇσι περόνησι τῶν ἱματίων, εἰρητῶν ἐκάστην αὐτέων ὅκη εἴη ὁ ἐαυτῆς ἀνὴρ· καὶ τοῦτον μὲν οὕτω διαφθαρῆναι. Ἀθηναίοισι δὲ ἔτι τοῦ πά-

impetum: eodemque simul tempore tonitru et terrae motum illis exstitisse. (87.) Haec Argivi atque Aeginetae memorant. Caeterum Athenienses etiam fatentur, unum solummodo e suis salvum Athenas rediisse: sed Argivi aiunt, e clade, quam ipsi intulissent Attico exercitui, unum illum superstitem fuisse; Athenienses vero aiunt, e clade quam Deus ipsis immisisset. Verumtamen ne hunc quidem, aiunt, calamitati supervixisse; sed periisse tali modo. Athenas ut rediit, nunciavit calamitatem: quo divulgato nuncio, uxores virorum qui expeditionis in Aeginam susceptae fuerant socii, indigne ferentes solum hunc ex omnibus salvum rediisse, circa hominem circumfusas, fibulis vestium suarum fodicasse hominem, quaesisseque ex eo unamquamque, *ubinam suus esset maritus?* atque ita illum periisse. Atheniensibus

- 1^η Θῆος δεινότερόν τι δοῖται εἶναι τὸ τῶν γυναικῶν ἔργον.
 ἄλλο μὲν δὴ οὐκ ἔχειν ὅτεω ζημιώσωσι τὰς γυναῖκας,
 τὴν δὲ ἐσθῆτα μετέβαλλον αὐτέων ἐς τὴν Ἰάδα· ἐφό-
 ρεον γὰρ δὴ πρὸ τοῦ αἰ τῶν Ἀθηναίων γυναῖκες ἐσθῆτα
 Δωρίδα, τῇ Κορινθίῃ παραπλησιωτάτην· μετέβαλλον
 20 ὧν ἐς τὸν λίνον κιβῶνα, ἵνα δὴ περόνησι μὴ χρίωνται.
 ἔστι δὲ, ἀληθεῖ λόγῳ χρωμένοισι, οὐκ ἴαες αὕτη ἡ
 ἐσθῆς τὸ παλαιόν, ἀλλὰ Κάειρα· ἐπεὶ ἦγε Ἑλληνικὴ
 ἐσθῆς πᾶσα ἡ ἀρχαίη τῶν γυναικῶν, ἡ αὕτη ἦν τὴν
 νῦν Δωρίδα καλούμεν. Τοῖσι δὲ Ἀργείοισι καὶ τοῖσι 88
 Αἰγινήτησι καὶ πρὸς ταῦτα ἔτι τότε ποιῆσαι νόμον εἶναι
 παρά σοφι ἐκατέρωσι· τὰς περόνας ἡμιολίας ποιέσθαι
 τοῦ τότε κατεστῶτος μέτρου, καὶ ἐς τὸ ἱερὸν τῶν θεῶν
 5 τούτων περόνας μάλιστα ἀνατίθεναι τὰς γυναῖκας·
 Ἀττικὸν δὲ μήτε τι ἄλλο προσφέρειν πρὸς τὸ ἱερὸν, μή-

autem hoc mulierum factum ipsa clade tristius fuisse visum. In quas quum alia ratione animadvertere non possent, vestem illarum in Ionicam mutarunt. Prius enim Doricam vestem gestaverant Atticae mulieres, Corinthiacae vesti simillimam: hanc igitur lineâ tunica permutarunt. Est autem, verum si quaerimus, non *Ionicum* hoc *vestimentum*, sed *Caricum*: nam omnium mulierum Graecarum vestimentum olim idem fuerat quod nunc *Doricum* nominamus. (88.)

Aiunt autem, apud Argivos et Aeginetas ex occasione illius facti invaluisse morem, qui etiam nunc apud utrosque obtinet, ut fibulas faciant dimidio quam ad id tempus maiores, utque in templo harum dearum fibulas maxime dedicent mulieres; tum lege apud illos cautum fuisse, ut nec aliud quidquam quod ex

τε κέραμον, ἀλλ' ἐκ χυτρίδων ἐπιχωρήσας νόμον· τὸ λοιπὸν αὐτοῖσι εἶναι πίνειν. Ἀργείων μὲν νυν καὶ Αἰγινητέων αἱ γυναῖκες ἐκ τε τούτου κατ' ἔριν τῶν Ἀθηναίων, περόνας ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐφόρεον μέζοντας ἢ πρὸ τοῦ. 10

- 89 Τῆς δὲ ἔχθρης τῆς πρὸς Αἰγινήτας Ἀθηναίοισι γενεμένης ἀρχὴ κατὰ τὰ εἰρηται ἐγένετο. Τότε δὲ Θηβαίων ἐπικαλεομένων, προθύμως τῶν περὶ τὰ ἀγάλματα γενομένων ἀναμνησκόμενοι οἱ Αἰγινῆται ἐβοήθειον τοῖσι Βοιωτοῖσι. Αἰγινῆταί τε δὲ ἐδήειν τῆς Ἀττικῆς τὰ παρὰ 5
 ραβαλάσσια· καὶ Ἀθηναίοισι ὀρμηωμένοισι ἐπ' Αἰγινήτας στρατεύεσθαι, ἦλθε μαντήϊον ἐκ Δελφῶν „ἐπισχόντας ἀπὸ τοῦ Αἰγινητέων ἀδικίου τριήκοντα ἔτια, τῷ ἐνὶ καὶ τριηκοστῷ, Αἰακῷ τέμενος ἀποδεξάντας, ἀρχεῖσθαι τοῦ

Attica profectum sit, in templum inferatur, nec fictile Atticum, sed ex indigenis ollulis posthac bibatur. Certe Argivorum et Aeginetarum mulieres ab illo inde tempore ex contentione cum Atheniensibus, ad meam usque aetatem, maiores quam antea fibulas gestabant.

(89.) Inimicitiae Atheniensium adversus Aeginetas isto, quod exposui, principio ortum ceperant. Nunc igitur *Aeginetae* a Thebanis auxilio vocati, memores rerum circa statuas gestarum, libenter suppettias venere Thebanis. Itaque maritima Atticae ora ab Aeginetis diripiebatur. *Atheniensibus* vero, expeditionem in Aeginam parantibus, adlatum est Delphis oraculum, iubens, ut *triginta annos, ex quo iniuriae initium fecissent Aeginetae, abstinerent bello; primo autem et trigesimo anno belli adversus Aeginetas initium facerent, postquam Aeaco tem-*

10 πρὸς Αἰγινήτας πολέμου· καὶ σφι χωρήσειν τὰ βού-
 λονται. ἦν δὲ αὐτίκα ἐπιστρατεύονται, πολλὰ μὲν
 σφεας ἐν τῷ μεταξύ τοῦ χρόνου πείσεσθαι, πολλὰ δὲ
 καὶ ποιήσειν· τέλος μέντοι καταστρέψεσθαι.“ Ταῦτα
 ὡς ἀπενειχθέντα ἄκουσαν οἱ Ἀθηναῖοι, τῷ μὲν Αἰακῷ
 15 τέμενος ἀπέδεξαν τοῦτο τὸ νῦν ἐπὶ τῆς ἀγορῆς ἴδρυται·
 τριήκοντα δὲ ἔτεα οὐκ ἀνέσχοιτο ἀκούσαντες ὅπως χρεῶν
 εἴη ἐπισχεῖν, πεπονθότας πρὸς Αἰγινήτων ἀνάρσια. Ἐς 90
 τιμωρίην δὲ παρασκευαζομένοισι αὐτοῖσι, ἐκ Λακεδαι-
 μονίων πρῆγμα ἐγειρόμενον, ἐμπόδιον ἐγένετο. πυθόμα-
 νοι γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐκ τῶν Ἀλκμαιωνιδέων ἐς
 5 τὴν Πυθίην μεμηχανημένα, καὶ τὰ ἐκ τῆς Πυθίης ἐπὶ
 σφέας τε καὶ τοὺς Πεισιστρατίδας, συμφορὴν ἐποιεῦν-
 το διπλὴν, ὅτι τε ἀνδρας ξείνους σφι ὄντας ἐξεληλά-

*plum statuissent. Id si fecissent, rem eis ex volun-
 tate cessuram. Sin protinus susciperent bellum,
 multa medio tempore passuros, multa vero etiam
 facturos; verumtamen ad extremum subacturos
 Aeginam.* Haec renunciata ubi audire Athenienses,
 Aeaco templum decreverunt, quod etiam nunc in
 foro exstructum conspicitur: illud vero audire non
 sustinuerunt, triginta annos bello sibi esse abstinend-
 um, qui tam indigna ab Aeginetis essent passi. (99.)
 Sed dum ad ultionem capiendam sese comparant,
 obiicitur illis impedimentum a Lacedaemoniis susci-
 tatum. Quum enim dolum cognovissent *Lacedaemo-
 nii*, quem Alcmaeonidae cum Pythia adversus se et
 adversus Pisistratidas erant machinati, duplici dolore
 adfecti sunt; quod et viros, qui hospites ipsorum
 fuerant, patriâ pepulissent, et quod nullam sibi ob

κισαν ἐκ τῆς ἐκείνων, καὶ ὅτι ταῦτα ποιήσασι χάρις οὐδαμῇ ἐφαίντο πρὸς τῶν Ἀθηναίων. Ἐτι τε πρὸς τούτοις ἐνῆγον σφίσι οἱ χρησμοὶ, λέγοντες πᾶσι τε καὶ 10 ἀνάρσια εἶσθαι αὐτοῖσι ἐξ Ἀθηναίων τῶν πρότερον μὲν ἔσαν ἀδελφεοί, τότε δὲ, Κλειομένης κομίσαντες ἐς Σπάρτην, ἐξέμαθον. ἐκτῆσατο δὲ ὁ Κλειομένης ἐκ τῆς Ἀθηναίων ἀκροπόλεως τοὺς χρησμούς, τοὺς ἐκτῆστο μὲν πρότερον οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐξαυνόμενοι δὲ ἔλπον ἐν 15 τῷ ἱερῷ καταλειφθέντας δὲ ὁ Κλειομένης ἀνέλαβε. 91 Τότε δὲ ὡς ἀνέλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς χρησμούς, καὶ τοὺς Ἀθηναίους εἰρεον αὐξομένους, καὶ οὐδαμῶς ἐτοιμούς ἔοντας πείθεσθαι σφί, νόῳ λαβόντες ὡς ἐλεύθερον μὲν εἶν τὸ γένος τὸ Ἀττικόν, ἰσόρροπον τῷ εἶναι τῶν αὐτῶν γίνοιτο, κατεχόμενον δὲ ὑπὸ τυραννίδος, ἀσθενὲς καὶ πειθαρχεῖσθαι ἐτοιμὸν μαθόντες δὲ τούτων 5

id factum gratiam ab Atheniensibus haberi viderent. Praeter haec moverunt eos oracula, quae *nulla sibi indigna ab Atheniensibus imminere* praedicebant: quae oracula, quum antea ignorassent, per id tempus illis innotuere, a Cleomene Spartam delata. Nactus enim Cleomenes erat ex arce Athenarum oracula, quae olim Pisistratidae habuerant, eaque, quum Athenis pellerentur, in templo reliquerant. Haec ibi relicta Cleomenes acceperat. (91.) Tum igitur Lacedaemonii, cognitis his oraculis, quum Athenienses viderent augeri opibus, et neutiquam paratos Lacedaemoniis parere, reputarunt secum, populum Atheniensem, si libertate uteretur, sibi viribus fore parem; sin tyrannide premeretur, infirmum fore et ad parendum paratum. Haec singula perpendentes,

418, 39.

ἑκαστα, μετεπέμποντο Ἰππὶν τὸν Πεισιστράτου ἀπὸ
 Σιγείου τοῦ ἐν Ἑλλησπόντῳ, εἰς ὃ καταφεύγουσι οἱ
 Πεισιστρατίδαι. Ἐπεὶ τε δὲ σφί Ἰππίης καλεόμενος
 10 ἦκε, μεταπεμφάμενοι καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ἀγ-
 γέλους, ἔλεγόν σφί Σπαρτιῆται τάδε· „Ἄνδρες σύμ-
 „μαχοι, συγγινώσκομεν αὐτοῖσι ἡμῖν οὐ ποιήσασι ὄρ-
 „θῶς. ἐπαρθέντες γὰρ κιβδηλοῖσι μαντηίοισι, ἀνδρας
 „ξείνους ἐόντας ἡμῖν τὰ μάλιστα, καὶ ἀναδεχομένους
 15 „ὑποχειρίας παρέξειν τὰς Ἀθήνας, τούτους ἐκ τῆς πα-
 „τρίδος ἐξηλάσαμεν, καὶ ἔπειτα, ποιήσαντες ταῦτα,
 „δῆμῳ ἀχαρίστῳ παρεδώκαμεν τὴν πόλιν· ὃς ἐπεὶ τε
 „δί' ἡμέας ἐλευθερωθεὶς ἀνέκυψε, ἡμέας μὲν καὶ τὸν
 „Βασιλῆα ἡμέων περιῦβρίσας ἐξέβαλε, δόξαν δὲ Φύ-
 20 „σας αὐξάνεται· ὥστε ἐκμεμαθήκασι μάλιστα μὲν οἱ

XCI. 8 seq. εἰς ὃ καταφ. οἱ Πεισιστ. *uncinis circumdedit* Schaeff.
ut suspecta et spuria.

Hippiam Pisistrati filium a Sigeo ad Hellespontum, quo confugerant Pisistratidae, arcessiverunt. Qui postquam vocatus advenit, convocatis etiam aliorum sociorum legatis, haec ad eos verba Spartani fecerunt. Viri socii, agnovimus fatemurque non recte nos fecisse. Ementitis enim oraculis inducti, viros hospitii iure in primis nobiscum coniunctos, qui- que Athenas nobis obnoxias reddere receperant, patriā eiecimus, et post hoc peractum ingrato populo urbem et rempublicam restituimus: qui postquam per nos liberatus vires recepit, nos et regem nostrum contumeliose urbe eiecit, et maiores quotidie sibi spiritus sumit: quod experti sunt maxime finitimi illorum Boeoti et Chalcidenses, brevi

„περίοικοι αὐτῶν Βοιωτοὶ καὶ Χαλκιδεῖς, τάχα δέ τις
 „καὶ ἄλλος ἐκμαθήσεται ἀμαρτάν. ἐπεὶ τε δὲ ἐκεῖνα
 „ποιήσαντες ἡμάρτομεν, νῦν πειρησόμεθα σφεας ἅμα
 „ὑμῖν ἀκρόμενοι τίσασθαι. αὐτοῦ γὰρ τούτου εἵνεκεν
 „τόνδε τε τὸν Ἴππῖην μετεπεμφάμεθα, καὶ ὑμέας ἀπὸ 25
 „τῶν πολίων, ἵνα κοινῶ τε λόγῳ καὶ κοινῶ στόλῳ ἔσα-
 „γαγόντες αὐτὸν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀποδῶμεν τὰ καὶ
 „ἀπελόμεθα.“

- 92 Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον· τῶν δὲ συμμάχων τὸ πλῆθος
 οὐκ ἐνεδέκετο τοὺς λόγους. οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἡσυχίην
 (1) ἤγον, Κορίνθιος δὲ Σωσικλῆς ἔλεξε τάδε· „Ἡ δὲ ὅτε
 „οὐρανὸς ἔσται ἐνερθε τῆς γῆς, καὶ ἡ γῆ μετέωρος
 „ὑπὲρ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οἱ ἄνθρωποι νόμον ἐν θαλάσῃ 5
 „ἔξουσιν, καὶ οἱ ἰχθύες τὸν πρότερον ἄνθρωποι, ὅτε γε
 „ὑμεῖς, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἰσοκρατίας καταλύοντες,

vero etiam alii experientur, qui recta non inie-
rint consilia. Quoniam igitur nos, ista faciendo,
peccavimus, nunc operam dabimus, ut malo me-
descentes vobiscum illos puniamus. Hanc enim ip-
sam ob causam et Hippiam hunc arcessivimus,
et vos e civitatibus convocavimus, ut communi
consilio et consociatis armis illum Athenas redu-
camus, eique quae ademimus restituamus.

(92.) Haec Spartani. Quae quum plerisque socio-
 rum displicuissent, alii quidem silentium tenere,
 sed *Corinthus Sosicles* in hunc modum est locutus.
 (92. 1.) *Profecto nimirum coelum sub terram sub-*
ibit, et terra supra coelum erit sublimis, homi-
nesque habitabunt in mari, et pisces domicilium
occupabunt hominum, quando vos quidem, Lace-

- „τυραννίδας ἐς τὰς πόλεις κατάγειν παρασκευάζεσθε·
 „τοῦ οὔτε ἀδικώτερον οὐδέν ἐστι κατ' ἀνθρώπους, οὔτε
 10 „μιαιφονώτερον. Εἰ γὰρ δὴ τοῦτό γε δοκεῖ ὑμῖν εἶναι
 „χρηστόν, ὥστε τυραννεύεσθαι τὰς πόλεις, αὐτοὶ πρῶτοι
 „τύραννον καταστησάμενοι παρὰ σφίσι αὐτοῖσι, οὕτω
 „καὶ τοῖσι ἄλλοις δίζησθε κατιστάναι. νῦν δὲ, αὐτοὶ
 „ἄπειροι ἐόντες τυράννων, καὶ φυλάσσοντες δεινότερα
 15 „τοῦτο ἐν τῇ Σπάρτῃ μὴ γενέσθαι, παραχρᾶσθε ἐς
 „τοὺς συμμαχοὺς. εἰ δὲ αὐτοὶ ἔμπειροι ἔατε, κατὰ
 „περ ἡμεῖς, εἴχετε αὖ περὶ αὐτοῦ γνώμας ἀμείνωνας
 „συμβάλλεσθαι ἢ περ νῦν. Κορινθίοισι γὰρ ἦν πόλις 92
 „κατάστασις τοιήδε. ἦν ὀλιγαρχία, καὶ οὗτοι Βακχιά-⁽²⁾
 20 „δαι καλεόμενοι ἐνεμον τὴν πόλιν· ἐδίδσαν δὲ καὶ ἥγον-
 „το ἐξ ἀλλήλων. Ἀμφίωνι δὲ, ἐόντι τούτων τῶν ἀν-
 „δρῶν, γίνεται θυγάτηρ χαλὴ· οὐνομα δὲ οἱ ἦν Λάβ-

daemonii, iuris aequabilitate sublata, tyrannides in civitates reducere paratis: quo nihil est inter homines iniquius, nihil sceleratius. Etenim, si vobis bonum hoc videtur, ut a tyrannis regatur civitas, ipsi primum apud vos ipsos tyrannum constituite et sic deinde apud alios constituere tentate! Nunc, qui tyrannos numquam estis experti, diligentissimeque cavetis ne quis Sparta exoriatur, indigne cum sociis agitis. Quod si vos experti essetis, quemadmodum nos; rectius de hac re, quam nunc, iudicare possetis. (92. 2.) Apud Corinthios olim status civitatis huiusmodi fuit. Erat oligarchia; et hi qui Bacchiadae nominabantur administrabant civitatem. Qui quum non nisi inter se matrimonia inirent, fuit Amphioni,

„δα. ταύτην, Βακχιαδέων γὰρ οὐδείς ἤθελε γῆμαι,
 „ἴσχει Ἡετίων ὁ Ἐχεκράτεος, δήμου μὲν ἐκ Πέτρης
 „εἰών, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν Λαπίθης τε καὶ Καϊνίδης· ἐκ 25
 „δὲ οἱ ταύτης τῆς γυναικὸς, οὐδ' ἐξ ἄλλης, παῖδες
 „ἐγίνοντο. ἐστάλη ὦν ἐς Δελφοὺς περὶ γόνου. ἐσιόντα
 „δὲ αὐτὸν ἰβέως ἡ Πυθίη προσαγορεύει τοισίδε, τοῖσι
 „ἐπέσι·

„Ἡετίων, οὗτις σε τίει πολύτιτον ἔοντα.

30

„Λάβδα κύει, τέξει δ' ὀλοοίτροχον· ἐν δὲ πεσεῖται

„ἀνδράσι μονάρχοισι, δικαίῳσει δὲ Κόρινθον.

„ταῦτα χρησθέντα τῷ Ἡετίωνι, ἐξαγγέλλεταιί κως

„τοῖσι Βακχιαδέσσι, τοῖσι τὸ μὲν πρότερον γενόμενον

„χρηστήριον ἐς Κόρινθον ἦν ἄσημον, Φέρον τε ἐς ταῦτ' 35

„καὶ τὸ τοῦ Ἡετίωνος, καὶ λέγον ὥδε·

uni ex hac familia, filia pede clauda, cui nomen erat Labda: quam quum Bacchiadarum ducere vellet uxorem, duxit eam Aëtion, [Eetionem Herodotus ionico idiomate nominat.] Echecratis filius, homo ex pago Petra, caeterum generis origine Lapitha et Caenides. Cui quum nec ex hac, nec ex alia uxore, liberi essent nati; proficiscitur ille Delphos, de sobole consulturus. Et intrantem protinus Pythia his verbis est adlocuta:

„Aëtion, nemo te honorat, cum sis valde honoratus.

„Gravida est Labda, saxumque pariet, quod incidet

„in viros monarchos, et castigabit Corinthum.

Responsum hoc Aetioni datum renuntiatur sorte Bacchiadis, quibus obscurum fuerat responsum aliud Corinthum spectans, quod prius editum erat eandem in sententiam cum hoc quod nunc Aëtioni datum est. Istud oraculum huiusmodi fuerat:

- „Αἰετὸς ἐν πέτρῃσι κύει· τέξι δὲ λέοντα
 „καρτερόν, ὠμηστήν· πολλῶν δ' ὑπὸ γούνατα λύσει.
 „Ταῦτά νυν εὖ φράζεσθε Κορίνθιοι, οἱ περὶ καλὴν
 40 „Πειρήνην οἰκᾶτε καὶ ὄφρουέντα Κόρινθον.
 „Τοῦτο μὲν δὴ τοῖσι Βακχιάδῃσι, πρότερον γενόμενον, 92
 „ἦν αἰτέμαρτον· τότε δὲ, τὸ Ἡετίωνι γενόμενον ὡς (3)
 „ἐπύθοντο, αὐτίκα καὶ τὸ πρότερον συνῆκαν, εὖ συνω-
 „δόν τῷ Ἡετίωνος. συνέντες δὲ καὶ τοῦτο, εἶχον ἐν ἡσυχίᾳ,
 45 „χρῆ, ἐθέλοντες τὸν μέλλοντα Ἡετίωνι γενέσθαι γόνον
 „διαφθεῖραι. ὡς δ' ἔτεκε ἡ γυνὴ τάχιστα, πέμπουσιν
 „σφίαν αὐτέων δέκα ἐς τὸν δῆμον ἐν τῷ κατοίκητο
 „Ἡετίων, ἀποκτενέοντας τὸ παιδίον. ἀπικόμενοι δὲ οὐ-
 „τοι ἐς τὴν Πέτρην, καὶ παρελθόντες ἐς τὴν αὐλὴν τοῦ
 50 „Ἡετίωνος, αἶτεον τὸ παιδίον· ἡ δὲ Λάβδα, εἰδυῖα

„Aquila in petris gravida est, parietque leonem
 „validum, carnivorum, qui multorum genua sol-
 vet.

„Hoc bene nunc in animis versate, Corinthii, qui
 circa pulcram

„Pirenem habitatis, et superciliosam Corinthum.

(92. 3.) *Hoc igitur responsum, prius redditum, obscurum fuerat Bacchiadis: nunc vero, ubi cognoverunt istud quod Aëtioni datum est, etiam prius illud, quod congruebat Aëtionis responso, intellexerunt. Hoc igitur quum intelligerent, preserunt silentio, prolemque Aëtioni nascituram interficere decreverunt. Postquam peperit mulier, mittunt protinus decem de suis in pagum quem habitabat Aëtion, qui interimerent puerum. Hi ubi Petram venerunt, aulamque intrarunt Aëtio-*

„τε οὐδὲν τῶν εἵνεκα ἐκεῖνοι ἀπικαρίατο, καὶ δοκέουσα
 „σφας Φιλοφροσύνης τοῦ πατρὸς εἵνεκα αἰτεῖν, Φέ-
 „ρουσα ἐνεχείρισε αὐτέων ἐνί. τοῖσι δὲ ἄρα ἐβεβούλευτο
 „κατ' ὁδόν, τὸν πρῶτον αὐτέων λαβόντα τὸ παιδίον
 „προσουδίσαι. ἐπεὶ τε ὦν ἔδωκε Φέρουσα ἡ Λάβδα, 55
 „τὸν λαβόντα τῶν ἀνδρῶν θείῃ τύχῃ προσεγέλασε τὸ
 „παιδίον· καὶ τὸν, φρασθέντα τοῦτο, οἰκτὸς τις ἴσχει
 „ἀποκτεῖναι· κατοικτεῖρας δὲ παραδοῖ τῷ δευτέρῳ·
 „ὁ δὲ, τῷ τρίτῳ· οὕτω δὲ διεξῆλθε διὰ πάντων τῶν δέ-
 „κα παραδιδόμενον, οὐδενὸς βουλομένου διεργάσασθαι. 60
 „Ἀποδόντες ὦν ὀπίσω τῇ τεκούσῃ τὸ παιδίον, καὶ ἐξελ-
 „θόντες ἔξω, ἐστεῶτες ἐπὶ τῶν θυρέων, ἀλλήλων ἄπτον-
 „το κατατιμώντες· καὶ μάλιστα τοῦ πρώτου λαβόν-

nis, puerum postulant: et mater, ignara quo con-
silio advenissent, existimansque benevolentiae caus-
sa in patrem cupere illos infantem videre, adfert
illum, et uni horum in manus tradit. In itinere
autem hi inter se constituerant, ut, qui puerulum
primus in manus accepisset, is eum humo adlide-
ret. Iam vero divina quadam fortuna ascendit, ut
infans, dum tradebat eum mater, arrideret eum
cui tradebatur: et hunc, ubi id animadvertit, mi-
sericordia retinuit ne occideret. Miseratus igitur
puerum tradit alteri; et ille tradidit tertio: atque
ita per cunctos decem transiit, ab altero alteri
traditus; nemine interimere eum volente. Post-
quam igitur matri puerum reddiderant, et domo
erant egressi, stantes pro foribus, conviciabantur
alter alterum accusabantque, et eum maxime qui
primus acceperat infantem, quod non fecisset

„τος, ὅτι οὐκ ἐπαίησε κατὰ τὰ δεδογμένα· ἐς ὃ δὴ σφι,
 65 „χρόνου ἐγγιγνομένου, ἔδοξε αὐτῖς παρελθόντας πάντας
 „τοῦ Φόνου μετίσχειν. Ἐδεῖ δὲ ἐκ τοῦ Ἡετίωνος γό- 92
 „νου Κορίνθῳ κακὰ ἀναβλαστῆν. ἡ Λάβδα γὰρ πάν- (4)
 „τα ταῦτα ἤκουε ἐστεῶσα πρὸς αὐτῇσι τῇσι θύρῃσι·
 „δεῖσασα δὲ, μὴ σφι μεταδόξῃ, καὶ τὸ δεύτερον λα-
 70 „βόντες τὸ παιδίον ἀποκτείνωσι, φέρουσα κατακρύπτει
 „ἐς τὸ ἀφραστότατον οἱ ἐφαίνετο εἶναι, ἐς κυλέλῃν·
 „ἐπισταμένη ὡς εἰ ὑποστρέψαντες ἐς ζήτησιν ἀπικοία-
 „το, πάντα ἐρευνήσιν μέλλοιεν· τὰ δὴ καὶ ἐγένετο.
 „ἐλθούσι δὲ καὶ διζημένοισι αὐτοῖσι ὡς οὐκ ἐφαίνετο,
 75 „ἔδοκεε ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ λέγειν πρὸς τοὺς ἀπο-
 „πέμψαντας, ὡς πάντα ποιήσειαν τὰ ἐκείνοι ἐνετεί-
 „λαντο. οἱ μὲν δὴ ἀπελθόντες, ἔλεγον ταῦτα. Ἡετίωνι 92
 (5)

quemadmodum inter ipsos constitutum fuisset.
Ad extremum, interiecto tempore, placuit iterum
intrare, et cunctos participare caedem. (92. 4.)
Sed voluere fata, ut ex Aëtionis prole malum exi-
steret Corintho. Labda, stans ad ipsas fores, om-
nia ista exaudiverat. Itaque verita, ne mutato
consilio puerum iterum acceptum interimerent,
asportatum occultavit in loco, de quo minime co-
gitaturos illos existimavit, in arca: noverat enim
si reversi denuo requirerent puerum, omnia illos
pervestigaturos: idque illi fecerunt. Sed postquam
redeuntibus quaerentibusque nusquam comparuit
infans; placuit abire, renunciareque his qui ipsos
miserant, omnia a se peracta esse, quae man-
data fuissent. Illi igitur abierunt, idque renun-
ciarunt. (92. 5.) Posthaec crevit Aëtionis filius:

„δὲ μετὰ ταῦτα ὁ παῖς αὐξάνετο· καὶ οἱ, διαφυγόντι
 „τοῦτον τὸν κίνδυνον, ἀπὸ τῆς κυψέλης ἐπανυμῖν Κύ-
 „ψελος ὄνομα ἔτεβη. Ἀνδρωθέντι δὲ καὶ ματευομένῳ 80
 „Κυψέλῳ ἐγένετο ἀμφιδέξιον χρηστήριον ἐν Δελφοῖσι·
 „τῶν πίσυνος γενόμενος, ἐπεχίρησέ τε καὶ ἔσχε Κό-
 „ρινθον. ὁ δὲ χρησμὸς ὅδε ἦν·
 „Ὀλβιος οὗτος ἀνὴρ, ὃς ἐμὸν δόμον ἐσκαταβαίνει,
 „Κύψελος Ἡσιόης, βασιλεὺς κλεινοῦ Κορίνθου· 85
 „αὐτὸς, καὶ παῖδες, παίδων γε μὴν οὐκέτι παῖδες.
 „Τὸ μὲν δὴ χρηστήριον τοῦτο ἦν. τυραννίσας δὲ ὁ Κύ-
 „ψελος, τοιοῦτος δὴ τις ἀνὴρ ἐγένετο· πολλοὺς μὲν Κο-
 „ρινθίων ἐδίωξε, πολλοὺς δὲ χρημάτων ἀπεστέρησε,
 92 „πολλῶ δ' ἔτι πλείους τῆς ψυχῆς. Ἀρξάντος δὲ 90
 (6) „τούτου ἐπὶ τριήκοντα ἔτεα, καὶ διαπλέξαντος τὴν βίον
 „εὖ, διάδοχος οἱ τῆς τυραννίδος ὁ παῖς Περίανδρος γί-

et, quoniam periculum hoc effugerat, ab arca illa
[arcam Graeci κυψίλην dicunt] impositum ei nomen
est Cypselus. Qui postquam virilem aetatem est
ingressus, oraculumque Delphis consuluit, ambi-
guum accepit responsum, quo fretus adgressus est
tenuitque Corinthum. Responsum hoc erat:

„Felix vir nostras hic qui descendit ad aedes,
 „Cypselus Aëtides, clarae rex ille Corinthi,
 „ipse, et eo nati, sed nulli deinde nepotes.

Hoc accepto responso postquam tyrannide poti-
tus est Cypselus, vir fuit huiusmodi: multos
Corinthiorum in exsilium eiecit, multis bona eri-
puit, sed longe plurimis vitam. (92. 6.) Huic,
quum triginta regnasset annos, et prospera in
fortuna vitam finisset, successor tyrannidis fuit

- „νεται. Ὁ τοῖνον Περίανδρος κατ' ἀρχαῖς μὲν ἦν ἡπιώ-
 „τερος τοῦ πατρός. ἐπεὶ τε δὲ αἰμίλησε δι' ἀγγέλων
 95 „Θρασυβούλῳ τῷ Μιλήτου τυράννῳ, πολλῶ ἔτι ἐγέ-
 „νετο Κυψέλου μαιφονώτερος. πέμψας γὰρ παρὰ
 „Θρασύβουλον κήρυκα, ἐπυνθάνετο ὄντινα ἂν τρόπον
 „ἀσφαλέστατον καταστήσάμενος τῶν πραγμάτων,
 „κάλλιστα τὴν πόλιν ἐπιτροπεύοι. Θρασύβουλος δὲ
 100 „τὸν ἐλθόντα παρὰ τοῦ Περιάνδρου ἐξῆγε ἔξω τοῦ
 „ἄστεος· ἐσβὰς δὲ ἐς αἴθουραν ἐσπαρμένην, ἅμα τε
 „διεξήτῃ τὸ λήϊον, ἐπειρωτῶν τε καὶ ἀναποδίξων τὸν κή-
 „ρυκα κατὰ τὴν ἀπὸ Κορίνθου ἀπίξιν, καὶ ἐκόλουε αἰεὶ
 „ὅπως τινὰ ἴδοι τῶν ἀσταχυῶν ὑπερέχοντα· κολουῶν δὲ,
 105 „ἔρριπτε· ἐς ὃ τοῦ λήϊου τὸ κάλλιστόν τε καὶ βαθύτα-
 „τον διέφθιρε τρόπῳ τοιούτῳ· διεξελθὼν δὲ τὸ χωρίον,

filius Periander. Et Periander quidem initio mitior erat quam Cypselus: sed, ex quo per nuncios commercium habuit cum Thrasybulo, Milesiorum tyranno, multo etiam sanguinolentior evasit patrē. Misso ad Thrasybulum praecone quae-sivit ex illo, quo pacto, rebus omnibus firmissime constitutis, optime praeesset civitati? Thrasybulus, homine qui a Periandro missus erat extra urbem educto, ingressus est arum quoddam satum, cum illoque per segetem ambulans, sciscitantque ex eo et repetere iubens caussam cur ad se Corintho missus esset, detruncabat interim ut quamque vidit spicam super alias eminentem, praecisamque abiiciebat, donec pulcerrimam et pinguis-simam segetis partem tali modo corruptit: denique, postquam agrum ita pervagatus est, dimisit legatum,

„καὶ ὑποθέμενος ἔπος οὐδὲν, ἀποπέμπει τὸν κήρυκα.
 „Νοστήσαντος δὲ τοῦ κήρυκος εἰς τὴν Κόρινθον, ἦν πρόθυ-
 „μος πυνθάνεσθαι τὴν ὑποθήκην ὁ Περίανδρος. ὁ δέ,
 „οὐδὲν οἱ, ἔφη, Θρασύβουλον ὑποβέσθαι· θωμάζειν τε 110
 „αὐτοῦ, παρ' οἷόν μιν ἄνδρα ἀποπέμψει, ὡς παρα-
 „πλήγᾳ τε καὶ τῶν ἐαυτοῦ σινάμωνον· ἀπηγγεμένος
 92 „τά περ πρὸς Θρασυβούλου ὁκῶπει. Περίανδρος δέ,
 (7) „συνιείς τὸ ποιηθὲν, καὶ νόῳ ἴσχαν ὡς οἱ ὑπετίθετο Θρα-
 „σύβουλος τοὺς ὑπειρόχους τῶν ἀστῶν Φονεύειν, ἐνθαυ- 115
 „τα δὴ πᾶσαν κακότητα ἐξέφαινε εἰς τοὺς πολήτας.
 „ὅσα γὰρ Κύψελος ἀπέλυε κτείνων τε καὶ δικάων,
 „Περίανδρος σφεα ἀπετέλεισε. Μιῇ δὲ ἡμέρῃ ἀπέδυσσε
 „πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας, διὰ τὴν ἐαυτοῦ γυναι-
 „κα Μέλισσαν. πέμψαντι γὰρ οἱ εἰς Θεσπρωτοὺς ἐπ' 120

nullum verbum ei praecipiens. Ubi Corinthum rediit legatus, cupidus erat Periander cognoscendi Thrasybuli praecepta. At ille, nihil, ait, sibi mandasse Thrasybulum: mirari se vero qualem ad hominem a Periandro missus esset, vesanum quippe, et qui sua ipse destrueret. His dictis renunciavit, quid agentem Thrasybulum vidisset. (92. 7.) At Periander, intelligens factum, reputansque moneri se a Thrasybulo ut eminentiores quosque cives interimeret, tum vero omnem adversus cives nequitiam coepit exercere. Nam quidquid Cypselus occidendo et in exilium mittendo reliquerat, id Periander consummavit. Atque etiam uno die universas mulieres Corinthias vestibibus exiit, uxoris suae gratiā Melissa. Etenim quum in Thesprotiam ad Acherontem fluvium legatos misisset,

423, 95.

„ Ἀχέροντα ποταμὸν ἀγγέλους ἐπὶ τὸ νεκυομαντήριον
 „ παρακαταθήκης περὶ ξεινικῆς, οὔτε σημανεῖν ἔφη ἡ
 „ Μελίσσα ἐπιφανῆσα, οὔτε κατερέειν ἐν τῷ κέεται
 „ χώρῳ ἡ παρακαταθήκη· ῥιγοῦν τε γὰρ, καὶ εἶναι
 125 „ γυμνή· τῶν γὰρ οἱ συγκατέθειψε εἰμάτων ὄφελος εἶ-
 „ ναι οὐδὲν, οὐ κατακαυθέντων. μαρτύριον δὲ οἱ εἶναι ὡς
 „ ἀληθέα ταῦτα λέγει, ὅτι ἐπὶ ψυχρὸν τὸν ἱπνὸν Πε-
 „ ριάνδρος τοὺς ἄρτους ἐπέβαλε. Ταῦτα δὲ ὡς ὀπίσω
 „ ἀπηγγέλθη τῷ Περιάνδρῳ, πιστὸν γὰρ οἱ ἦν τὸ συμ-
 130 „ βόλαιον, ὅς νεκρῷ εὐούσῃ Μελίσσῃ ἐμίγη, ἰθέως δὴ
 „ μετὰ τὴν ἀγγελίην κήρυγμα ἐποίησατο, ἐς τὸ Ἡραῖον
 „ ἐξίεναι πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας. αἱ μὲν δὴ,
 „ ὡς ἐς ὁρτὴν, ἦσαν κόσμῳ τῷ καλλίστῳ χροώμεναι·

*qui oraculum, quod ibi per mortuorum evocationem responsa dat, consulerent de hospitii alicuius deposito, evocata Melissa respondit „se nec signi-
 „ficaturam, nec edicturam quo loco esset illud de-
 „positum: algere enim se, et esse nudam; nam quae
 „sepulta secum fuissent vestimenta, nihil sibi pro-
 „desse, quum non fuerint combusta. Argumentum
 „autem, quo cognoscere Periander possit vere haec
 „a se dici, hoc esse, quod ille in frigidum furnum
 „panes ingessisset.“ Haec postquam Periandro sunt
 renunciata, quum satis certum ipsi esset illud
 veritatis argumentum, quippe qui cum mortua
 coiisset Melissa; statim post acceptum nuntium
 praeconio edixit, ut omnes Corinthiorum mulieres
 in Iunonis templum convenirent. Et illae, tamquam
 ad solennitatem, pulcerrimo ornatu instructae
 convenerunt. Ille vero constitutis ad hoc satelliti-*

„καὶ ὑποθέμενος ἔπος οὐδὲν, ἀποπέμπτει τὸν κήρυκα.
 „Νοστήσαντος δὲ τοῦ κήρυκος εἰς τὴν Κόρινθον, ἣν πρόθυ-
 „μος πυνθάνεσθαι τὴν ὑποθήκην ὁ Περίανδρος. ὁ δὲ,
 „οὐδὲν οἱ, ἔφη, Θρασύβουλον ὑποδέσθαι· θαυμάζειν τε 110
 „αὐτοῦ, παρ' οἷόν μιν ἄνδρα ἀποπέμψει, ὡς παρα-
 „πλήγ᾽ αὖτε καὶ τῶν ἐαυτοῦ σινάμωνρον· ἀπηγγέμενος
 92 „τά περ πρὸς Θρασυβούλου ὁπώπει. Περίανδρος δὲ,
 (7) „συνιείς τὸ ποιηθὲν, καὶ νόῳ ἰσχυὸν ὡς οἱ ὑπετίθετο Θρα-
 „σύβουλος τοὺς ὑπειρόχους τῶν ἀστῶν φονεῖν, ἐμβαῦ- 115
 „τα δὴ πᾶσαν κακότητα ἐξέφαινε εἰς ταῦς πολέτας.
 „ὅσα γὰρ Κύψελος ἀπέλιπε κτείνων τε καὶ διαίκων,
 „Περίανδρός σφρα ἀπετέλεσε. Μὴ δὲ ἡμέρῃ ἀπέδυσσε
 „πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας, διὰ τὴν ἐαυτοῦ γυναι-
 „κα Μελίσσαν. πέμψαντι γὰρ οἱ εἰς Θεσπρωτοὺς ἐπ' 120

*nullum verbum ei praeicipiens. Ubi Corinthum
 rediit legatus, cupidus erat Periander cognoscendi
 Thrasybuli praecepta. At ille, nihil, ait, sibi man-
 dasset Thrasybulum: mirari se vero qualem ad ho-
 minem a Periandro missus esset, vesanum quippe,
 et qui sua ipse destrueret. His dictis renunciavit,
 quid agentem Thrasybulum vidisset. (92. 7.) At
 Periander, intelligens factum, reputansque mo-
 neri se a Thrasybulo ut eminentiores quosque cives
 interimeret, tum vero omnem adversus cives ne-
 quitiam coepit exercere. Nam quidquid Cypselus
 occidendo et in exsilium mittendo reliquerat, id
 Periander consummavit. Atque etiam uno die
 universas mulieres Corinthias vestibis exiit, ux-
 oris suae gratiâ Melissa. Etenim quum in The-
 sprotiam ad Acherontem fluvium legatos misisset,*

„Ἀχέροντα ποταμὸν ἀγγέλους ἐπὶ τὸ νεκυομαντήιον
 „παρακαταθήκης πέρι ξεινικῆς, οὔτε σημανέειν ἔφη ἡ
 „Μέλισσα ἐπιφανέῖσα, οὔτε κατερέειν ἐν τῷ κέεται
 „χωρῶ ἡ παρακαταθήκη· ριγοῦν τε γάρ, καὶ εἶναι
 125 „γυμνή· τῶν γάρ οἱ συγκατέβαψε εἰμάτων ὄφελος εἶ-
 „ναι αὐδὲν, οὐ κατακαυθέντων. μαρτύριον δὲ οἱ εἶναι ὡς
 „ἀληθέα ταῦτα λέγει, ὅτι ἐπὶ ψυχρὸν τὸν ἵπνον Πε-
 „ριάνδρος τοὺς ἄρτους ἐπέβαλε. Ταῦτα δὲ ὡς ὀπίσω
 „ἀπηγγέλθη τῷ Περιάνδρῳ, πιστὸν γάρ οἱ ἦν τὸ συμ-
 130 „βόλαιον, ὡς νεκρῷ εὐόση Μελίσση ἐμίγη, ἰθέως δὴ
 „μετὰ τὴν ἀγγελίην κήρυγμα ἐποίησατο, ἐς τὸ Ἡραῖον
 „ἐξίεναι πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας. αἱ μὲν δὴ,
 „ὡς ἐς ὀρτὴν, ἦσαν κόσμῳ τῷ καλλίστῳ χροώμεναι·

*qui oraculum, quod ibi per mortuorum evocationem responsa dat, consulerent de hospitibus alicuius deposito, evocata Melissa respondit „se nec signi-
 „ficaturam, nec edicturam quo loco esset illud de-
 „positum: algere enim se, et esse nudam; nam quae
 „sepulta secum fuissent vestimenta, nihil sibi pro-
 „desse, quum non fuerint combusta. Argumentum
 „autem, quo cognoscere Periander possit vere haec
 „a se dici, hoc esse, quod ille in frigidum furnum
 „panes ingessisset.“ Haec postquam Periandro sunt
 renunciata, quum satis certum ipsi esset illud
 veritatis argumentum, quippe qui cum mortua
 coisset Melissa; statim post acceptum nuncium
 praeconio edixit, ut omnes Corinthiorum mulieres
 in Iunonis templum convenirent. Et illae, tamquam
 ad solennitatem, pulcerrimo ornatu instructae
 convenerunt. Ille vero constitutis ad hoc satelliti-*

„ὁ δ' ὑποστήσας τοὺς δορυφόρους, ἀπέδυσέ σφας,
 „πάσας ὁμοίως τὰς τ' ἐλευθέρας καὶ τὰς ἀμφιπόλους 135
 „συμφορήσας δὲ εἰς ὄρυγμα, Μελίσσῃ ἐπευχόμενος
 „κατέκαιε. ταῦτα δὲ οἱ ποιήσαντι, καὶ τὸ δεύτερον
 „πέμψαντι, ἔφρασε τὸ εἰδῶλον τὸ Μελίσσης εἰς τὸν
 „κατέληκε χῶρον τοῦ ξείνου τὴν παρακαταθήκην. Τοιού-
 „το μὲν ἐστὶ ὑμῖν ἡ τυραννὶς, ᾧ Λακεδαιμόνιοι, καὶ 140
 „τοιούτων ἔργων. ἡμέας δὲ τοὺς Κορινθίους τότε αὐτίκα
 „Θῶμα μέγα εἶχε, ὅτε ὑμέας εἶδομεν μεταπεμπομέ-
 „νους Ἴππῖν' νῦν τε δὴ καὶ μεζόνως θωμάζομεν λέ-
 „γοντας ταῦτα· ἐπιμαρτυρόμενά τε, ἐπικαλεόμενοι
 „ὑμῖν θεοὺς τοὺς Ἑλληνίους, μὴ κατιστάναι τυραννίδας 145
 „εἰς τὰς πόλεις. οὐκῶν, ἢν μὴ παύσησθε, ἀλλὰ πειρή-
 „σεσθε παρὰ τὸ δίκαιον κατὰγοντες Ἴππῖν, ὥστε ὑμῖν
 „Κορινθίους γε οὐ συναινέοντας.“

bus, vestimentis cunctus exuit, liberas perinde mulieres, et illarum famulas: collatasque in fossam vestes, invocatis Melissae manibus, cremavit. Quo facto, ubi iterum ad necromantium misit, demonstravit ei Melissae idolum, quo in loco depositum hospitis collocasset. Huiusmodi vobis est tyrannis, ὁ Lacedaemonii, et talia sunt illius facta! Nos vero tunc statim mirabamur, quum a vobis Hippiam arcessiri cognovimus; nunc vero etiam magis miramur haec a vobis verba fieri; vosque obtestamur, Deos invocantes Graeciae praesides, ne tyrannides in civitatibus constituatis. Itaque si ab incepto non abstineritis, sed conaturi estis praeter id quod iustum est reducere Hippiam, scitote Corinthios quidem non probaturos esse factum.

Σωσικλῆς μὲν ἀπὸ Κορίνθου πρεσβεύων ἔλεξε τάδε. 93
Ἰππίης δὲ αὐτὸν ἀμείβετο, τοὺς αὐτοὺς ἐπικαλέσας
θεοὺς κύνῳ, ἥ μὲν Κορινθίους μάλιστα πάντων ἐπιπο-
θήσειν Πεισιστρατίδας, ὅταν σφί ἤκωσι ἡμέραι αἱ κύ-
5 ραι ἀνιάσθαι ὑπ' Ἀθηναίων. Ἰππίης μὲν τούτοις ἀμεί-
ψατο, οἷά τε τοὺς χρησμούς ἀτρεκέστατα ἀνδρῶν ἐξε-
πιστάμενος. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων τέως μὲν εἶ-
χον ἐν ἡσυχίᾳ σφέας αὐτοὺς· ἐπεὶ τε δὲ Σωσικλῆς
ἤκουσαν εἰπαντος ἐλευθέρως, ἅπας τις αὐτέων Φωνήν
10 ῥήξας, αἵρετο τοῦ Κορινθίου τὴν γνώμην· Λακεδαιμο-
νίοισι τε ἐπεμαρτυρέοντο, μὴ ποιεῖν μηδὲν νεώτερον περὶ
πόλιν Ἑλλάδα. οὕτω μὲν ταῦτα ἐπαύσθη. Ἰππὴ δὲ 94
ἐνθεῦτεν ἀπελαυνομένῳ, εἰδίδου μὲν Ἀμύντης ὁ Μακε-
δῶν Ἀνθεμουῖντα, εἰδίδουσαν δὲ Θεσσαλοὶ Ἰωλκόν. ὁ δὲ
τουτέων μὲν οὐδέτερον αἵρετο, ἀνεχώρει δὲ ὀπίσω εἰς Σί-

(93.) Haec quum locutus esset Sosicles, Corinthio-
rum legatus; respondit *Hippias*, eosdem quos ille
Deos testes invocans, certe *Corinthios maxime de-*
sideraturos Pisistratidas, quando adfuerint illis
statuti dies, quibus illos vexaturi sint Athenien-
ses. Haec illi Hippias respondit, ut qui omnium ad-
curatissime cognita haberet oraculorum effata. Reli-
qui ex sociis silentium adhuc tenuerant: postquam
vero Sosiclem audiverunt libere verba facientem,
pro se quisque vocem rumpens, accedebant senten-
tiae Corinthii, obtestabanturque Lacedaemonios, ne
quid adversus Graecam civitatem novi molirentur.
Atque ita haec res finem habuit. (94.) *Hippiae*
vero Lacedaemone profecto Amyntas Macedo An-
themunta oppidum obtulit, Thessali vero Iolcon. At

γειον, τὸ εἶλε Πεισίστρατος αἰχμῇ παρὰ Μιτυληναίων· 5
 κρατήσας δὲ αὐτοῦ, κατέστησε τυράννον εἶναι παῖδα
 τὸν ἐωυτοῦ νόθον Ἠγησίστρατον, γεγονότα ἐξ Ἀργεῖης
 γυναικός. ὃς οὐκ ἀμαχητὶ εἶχε τὰ παρῆλαβε παρὰ
 Πεισιστράτου. ἐπολέμεον γὰρ, ἐκ τε Ἀχιλλεῖου πό-
 λις ὀρμεώμενοι καὶ Σιγείου, χρόνον ἐπὶ συχνόν, Μι- 10
 τυληναῖοι τε καὶ Ἀθηναῖοι· οἱ μὲν, ἀπαιτέοντες τὴν χώ-
 ρην· Ἀθηναῖοι δὲ, οὔτε συγγινωσκόμενοι, ἀποδεικνύντες
 τε λόγῳ οὐδὲν μᾶλλον Αἰολεῦσι μετεὸν τῆς Ἰλιάδος χώ-
 ρης, ἢ οὐ καὶ σὺν καὶ τοῖσι ἄλλοισι, ὅσοι Ἕλλήνων
 95 συνεπρήξαντο Μενέλεω τὰς Ἑλένης ἀρπαγὰς. Πολε- 15
 μέωντων δὲ σφῶων, παντοῖα καὶ ἄλλα ἐγένετο ἐν τῇσι
 μάχησι· ἐν δὲ δὴ καὶ Ἀλκαῖος ὁ ποιητής, συμβολῆς
 γενομένης, καὶ νικῶντων Ἀθηναίων, αὐτὸς μὲν Φεύγων

ille, neutrum accipiens, *Sigeum* rediit; quod oppi-
 dum armis Pisistratus Mitylenacis eripuerat, et ty-
 rannum ibi constituerat filium suum nothum Hege-
 sistratum, ex Argiva muliere natum. Nec vero citra
 belli discrimen tenuerat ille regionem a Pisistrato
 acceptam. Diu enim inter se Mitylenaei et Athenien-
 ses armis decertarunt, illi ex Achilleo oppido erum-
 pentes, hi e Sigeo; et illi quidem suam repetentes
 ditionem, Athenienses vero negantes illorum esse,
 et rationibus arguentes, nihilo magis ad Aeolenses
 pertinere Iliados ditionem, quam ad se et ad alios,
 qui cum Menelao ulți essent Helenae raptum. (95.)
 Dum hi inter se bellum gerebant, quum alia multa
 atque varia in praeliis gesta erant, tum *Alcaeus*
 poeta, praelio facto, in quo victores erant Athenien-
 ses, fuga quidem ipse evaserat, sed armorum ipsius

5 ἐκφεύγει, τὰ δὲ οἱ ὅπλα ἴσχυσι Ἀθηναῖοι, καὶ σφρα
 ἀνεκρέμασαν πρὸς τὸ Ἀθηναῖον τὸ ἐν Σίγει· ταῦτα δὲ
 Ἀλκαῖος ἐν μέλει ποιήσας, ἐπιτιθεῖ εἰς Μιτυλήνην, ἐξαγ-
 γελλόμενος τὸ ἑαυτοῦ πάθος. Μελανίππῳ ἀνδρὶ ἐτάρῳ.
 Μιτυληναῖους δὲ καὶ Ἀθηναίους κατήλλαξε Περιάνδρος
 10 ὁ Κυψέλου· τούτῳ γὰρ διαιτητῇ ἐπετράπητο κατήλ-
 λαξε δὲ ὧδε· νέμεσθαι ἑκατέρους τὴν ἔχουσι. Σίγειον
 μὲν νυν οὕτω ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναίοισι. Ἰππίης δὲ ἐπεὶ 96
 τε ἀπῆκετο ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος εἰς τὴν Ἀσίην, πᾶν
 χρῆμα ἐκίνεε, διαβάλλων τε τοὺς Ἀθηναίους πρὸς τὸν
 Ἀρταφέρνηα, καὶ ποιεῖν ἅπαντα ὅπως αἱ Ἀθῆναι γε-
 5 νοίατο ὑπ' ἑαυτῶ τε καὶ Δαρείῳ. Ἰππίης τε δὴ ταῦτα
 ἐπρῆσσε, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι πυθόμενοι ταῦτα, πέμπουσι
 εἰς Σάρδεις ἀγγέλους, οὐκ ἑῶντες τοὺς Πέρσας πείθε-

Athenienses erant potiti, qui ea in Minervae templo
 Sigei suspenderunt. Quam rem Alcaeus, carmine de-
 scriptam, Mitylenen nunciavit, certiore faciens de
 calamitate sua Melanippum, unum de suis amicis.
 Mitylenacos vero et Athenienses reconciliavit deinde
 Periander, Cypseli filius, quem suarum contentio-
 num arbitrum utrique constituerant: conciliavit autem
 hac conditione, ut utrique eam tenerent regionem,
 quam possiderent. Ita *Sigeum* sub Atheniensium ve-
 nerat potestatem. (96.) *Hippias* vero, ut Lacedae-
 mone in Asiam pervenit, omnia movebat, insimulan-
 do Athenienses apud Persas, omniaque moliebatur
 quibus efficeret, ut Athenae in suam et Darii venirent
 potestatem. Dum haec Hippias agebat, re cognita,
 Athenienses Sardes miserunt legatos, qui Persas hor-
 tarentur, ne morem gererent exsulibus Atheniensium.

σθαι Ἀθηναίων τοῖσι Φυγάσι. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ἐκέλευε σφεαῖ, καὶ βουλοίατο σοοὶ εἶναι, καταδέκεσθαι ὀπίσω Ἰππῖην. οὐκ ᾔδον δὴ ἐνεδέκοντο τοὺς λόγους ἀπο- 10
 φερόμενους Ἀθηναῖοι· οὐκ ἐνδέκομένοισι δὲ σφί, δίδωκε
 ἐκ τοῦ Φανεραῦ τοῖσι Πέρσησι πολεμίους εἶναι.

97 ΝΟΜΙΖΟΥΣΙ δὴ ταῦτα, καὶ διαβεβλημένοι εἰς
 τοὺς Πέρσας, ἐν τούτῳ δὴ τῷ καιρῷ ὁ Μιλήσιος Ἀρι-
 σταγόρης, ὑπὸ Κλεομένεος τοῦ Λακεδαιμονίου ἐξέλα-
 σθεὶς ἐκ τῆς Σπάρτης, ἀπῆκετο εἰς Ἀθήνας· αὕτη γὰρ
 ἡ πόλις τῶν λοιπῶν ἐδυνάστευε μέγιστα. ἐπελθὼν δὲ 5
 ἐπὶ τὸν δῆμον ὁ Ἀρισταγόρης, ταῦτα ἔλεγε τὰ καὶ ἐν
 τῇ Σπάρτῃ, περὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ
 τοῦ πολέμου τοῦ Περσικοῦ, ὡς οὔτε ἀσπίδα οὔτε δόρυ
 νομίζουσι, εὐπετέες τε χειρῶν ἦναι εἴσαν. ταῦτά τε δὴ
 ἔλεγε, καὶ πρὸς τοῖσι τάδε, ὡς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀθη- 10
 ναίων εἰσι ἀποικοί, καὶ οἰκός σφεας εἴη ρύεσθαι δυνα-

At eos *Artaphernes*, si salvi esse vellent, iussit Hip-
 piam recipere. Quam conditionem ad se relatum
 quum neutiquam admitterent Athenienses, decreve-
 runt ex professo hostes esse Persarum.

(97.) PER idem tempus, quo id decreverant Athe-
 nienses, et odium incurrerant Persarum, Milesius
Aristagoras, a Cleomene Lacedaemonio Spartā pul-
 sus, venit *Athenas*: haec enim civitas inter caeteras
 potentiā eminebat. In concionem igitur populi pro-
 gressus Aristagoras, eadem quae Spartae verba fecit,
 de *Asiae* bonis, et de bello cum Persis, quam fa-
 ciles hi essent superatu, qui nec scuto nec hasta
 uterentur. Praeter haec commemorabat, Athenien-
 sium colonos esse Milesios, et aequum esse ut ab

μένους μέγα· καὶ οὐδὲν ὅτι οὐκ ὑπίσχετο, οἷα κάρτα
δεόμενος· ἐς δ' ἀνέπεισέ τ' ὄφρα. Πολλοὺς γὰρ οἶκε εἶναι
εὐπετέστερον διαβάλλειν ἢ ἕνα, εἰ Κλεομένηα μὲν τὸν
15 Λακεδαιμόνιον μῦνον οὐκ οἷός τε ἔγένετο διαβάλλειν,
τρῆς δὲ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε· τοῦτο. Ἀθηναῖοι
μὲν δὴ ἀναπεισθέντες, ἐψηφίσαντο εἰκοσι νέας ἀποστεί-
λαι βοηθούς Ἴωσι, στρατηγὸν ἀποδέξαντες αὐτῶν εἶναι
Μελάνθιον, ἀνδρα τῶν ἀστῶν, ὄντα τὰ πάντα δόκι-
20 μον. Αὗται δὲ αἱ νέες, ἀρχὴ κακῶν ἐγένοντο Ἑλλήσι
τε καὶ βαρβάροισι. Ἀρισταγόρης δὲ προπῆλυσας, καὶ 98
ἀπικόμενος ἐς τὴν Μίλητον, ἐξευρών βούλευμα ἀπ' οὗ
Ἴωσι μὲν ἐμελλε οὐδεμίᾳ ὠφελῇ εἶσθαι· οὐ δ' ὦν οὐ-
δὲ τούτου εἵνεκα ἐποίησε, ἀλλ' ὅπως βασιλῆα Δαρεῖον
5 λυπήσειε· ἐπεμψε ἐς τὴν Φρυγίην ἀνδράς ἐπὶ τοὺς Παί-
ο

illis servarentur, qui potentiâ praestarent. Denique nihil non pollicebatur, impense rogans: donec eis persuasit. Videtur enim facilius esse decipere multitudinem, quam unum hominem: nam unum quidem Cleomenem Lacedaemonium non potuerat decipere, sed triginta Atheniensium millia facile potuit. Athenienses igitur oratione illius persuasi, decreverunt viginti naves auxilio mittere Ionibus, quarum ducem nominarunt Melanthium, civem quovis nomine probatum. Hae naves et Graecis et Barbaris principium fuere malorum. (98.) Aristagoras ante illarum egressum domum revector, postquam Miletum pervenit, consilium cepit, ex quo nihil quidem utilitatis redituum ad Ionas erat; nec enim hac caussa id fecit, sed quo regi Dario crearet molestiam: hominem misit in Phrygiam ad Paeones illos,

νας, τοὺς ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ αἰχμαλώτους γε-
 νομένους ὑπὸ Μεγαβάζου, οἰκέοντας δὲ τῆς Φρυγίης
 χαῖρόν τε καὶ κώμην ἐπ' ἐαυτῶν. ὃς ἐπεὶ τε ἀπικέτο εἰς
 τοὺς Παίονας, ἔλεγε τάδε· „Ἄνδρες Παῖονες, ἐπεμψέ
 „ με Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος, σωτηρίην ὑμῖν ¹⁰
 „ ὑποθeshόμενον, ἥνπερ βούλησθε πείθεσθαι. νῦν γὰρ
 „ Ἰωνίη πᾶσα ἀπέστηκε ἀπὸ βασιλῆος, καὶ ὑμῖν πα-
 „ ρέχει σῶζεσθαι ἐπὶ τὴν ὑμετέρεην αὐτέων. μέχρι μὲν
 „ θαλάσσης, αὐτοῖσι ὑμῖν, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, ἡμῖν
 „ ἤδη μελήσει.“ Ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Παῖονες, κά- ¹⁵
 „ τα τε ἀσπαστὸν ἐποίησαντο, καὶ ἀναλαβόντες παῖδας
 „ τι καὶ γυναῖκας, ἀπεδίδρυσκον ἐπὶ θαλάσσαν· οἱ δὲ
 „ τινες αὐτέων καὶ κατέμειναν ἀρρώδησαντες αὐτοῦ. ἐπὶ
 „ τε δὲ οἱ Παῖονες ἀπικέατο ἐπὶ θαλάσσαν, ἐνθεῦτεν εἰς
 „ Χίον διέβησαν. ἐόντων δὲ ἤδη ἐν Χίῳ, κατὰ πόδας ἐλθ- ²⁰

qui a Strymone fluvio captivi abducti a Megabazo,
 regionem vicumque Phrygiae seorsim habitabant.
 Ad quos ubi pervenit legatus, his verbis cum eis
 egit: *Paeones!* inquit, *misit me Aristagoras Mileti*
tyrannus, ut salutis viam, si obtemperare volue-
ritis, vobis ostendam. Etenim Ionia nunc uni-
versa descivit a rege, licetque vobis salvis in pa-
triam redire vestram. Ad mare quidem ut perve-
niatis, vos ipsi curabitis: reliqua nobis curae
erunt. His auditis, laetati admodum Paeones, cum
 liberis et uxoribus ad mare se fugā receperunt: non-
 nulli tamen ex eisdem, metu retenti, loco se non
 moverunt. Postquam ad mare pervenere Paeones,
 Chium inde traiecere. Quumque iam in Chio essent,
 e vestigio venit Persarum equitum magna manus,

λυβέε Περσέων ἵππους πολλή, διακρύψα τοὺς Παίονας.
ὥς δὲ οὐ κατέλαβον, ἐπηγγέλλοντο ἐς τὴν Χίον τοῖσι
Παίοσι, ὅπως ἂν ἐπίσω ἀπέλθοιεν. οἱ δὲ Παίονες τοὺς
λόγους οὐκ ἐνεδέκοντο· ἀλλ' ἐκ Χίου μὲν Χίοι σφεας
25 ἐς Λέσβον ἤγαγον, Λέσβιοι δὲ ἐς Δορίσκον ἐκόμισαν·
ἐνθεῦτεν δὲ περὶ κομιζόμενοι ἀπικέατο ἐς Παιονίην.

Ἀρισταγόρης δὲ, ἐπεὶ οἱ τὴν Ἀθηναίων ἀπικέατο 99
εἴκοσι νηυσί, ἅμα ἀγόμενοι Ἐρετρίων πέντε τριήρας,
οἱ οὐ τὴν Ἀθηναίων χάριν ἐστρατεύοντο, ἀλλὰ τὴν αὐ-
τέων Μιλησίων, ὁφειλόμενά σφ' ἀποδιδόντες· οἱ γὰρ
5 δὴ Μιλήσιοι πρότερον τοῖσι Ἐρετρίεῦσι τὸν πρὸς Χαλ-
κιδέας πόλεμον συνδιένεικαν, ὅτε περ καὶ Χαλκιδεῦσι
ἀντία Ἐρετρίων καὶ Μιλησίων Σάμιοι ἐβοήθειον· οὗτοι
ὦν ἐπεί τέ σφ' ἀπικέατο, καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι πα-

illos prosequentium: qui ubi Paeones non sunt con-
secuti, Chium miserunt, ab illisque ut redirent po-
stularunt. Sed illi, propositam aspernati conditio-
nem, a Chiis Lesbum sunt transducti, Lesbiique eos
Doriscum traiecerunt: inde pedibus redeuntes, in
Paeoniam pervenerunt.

(99.) Interim *Athenienses* cum viginti navibus
Miletum advenerunt, quas sequebantur quinque
triemes *Eretriensium*. Et *Eretrienses* quidem non
Atheniensium gratiā huic se adiunxerant expeditioni,
sed ipsis *Milesiis* gratum facturi, beneficiumque ab
illis acceptum rependentes. Namque *Milesii* prius so-
ciam *Eretriensibus* operam in bello cum *Chalciden-*
sibus praestiterant, quo tempore *Samii Chalcidensi-*
bus adversus *Eretrienses* et *Milesios* miserant auxilia.
Athenienses igitur postquam advenere cum *Eretriensi-*

ρῆσαν, ἐποικέτο στρατήϊν ὁ Ἀρσταγόρης εἰς Σάρδεις. αὐτὸς μὲν δὴ οὐκ ἐστρατεύετο, ἀλλ' ἔμενε ἐν Μιλήτῳ. στρατηγοὺς δὲ ἄλλους ἀπέδεξε Μιλησίων εἶναι, τῷ ἑαυτοῦ τε ἀδελφῷ Χαροπίνῳ, καὶ τῶν ἄλλων ἀστῶν, 100 Ἑρμόφαντον. Ἀπικόμενοι δὲ τῷ στόλῳ τούτῳ Ἴωνες εἰς Ἐφεσον, πλοῖα μὲν κατέλιπον ἐν Κορήσσῳ τῆς Ἐφesiῆς· αὐτοὶ δὲ ἀνέβαινον χειρὶ πολλῇ, ποιεύμενοι Ἐφesiῶν ἡγεμόνας. πορευόμενοι δὲ παρὰ ποταμὸν Κανστρίον, ἐνθεῦτεν ἐπεὶ τε ὑπερβάντες τὸν Τμῶλον ἀπικοντο, αἰρέουσι Σάρδεις, οὐδενός σφ' ἀντιωθέντος· αἰρέουσι δὲ χωρὶς τῆς ἀκροπόλεως τὰλλα πάντα· τῇ δὲ ἀκροπόλει ἐρύετο αὐτὸς Ἀρσταγόρης, ἔχων δύναμι 101 ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγην. Τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι ἐλόντας σφέας τὴν πόλιν, ἔσχε τόδε. ἔσαν ἐν τῇσι Σάρδεσι οἰκίαι, αἱ μὲν πλεῖνες, καλὰ μιναι· ὅσαι δ' αὐτέων καὶ

bus, quum et reliqui adessent socii, expeditionem adversus Sardes suscepit Aristagoras: ita quidem ut in bellum ipse non proficisceretur, sed Mileti maneret, constitutis aliis copiarum ducibus, fratre suo Charopino, et ex reliquorum numero civium Hermophanto. (100.) Hac classe quum Ephesum pervenissent Iones, relictis navibus Coressi in finibus Ephesiorum, ipsi magna manu ascenderunt, viae ducibus utentes Ephesiis. Secundum Caystrium flumen progressi, inde superato Tmolo Sardes pervenere; et urbem capiunt, nemine contra prodeunte: nempe reliqua omnia occuparunt praeter arcem; arcem vero ipse Artaphernes cum haud exigua vi militum tutabatur. (101.) Quo minus vero captam diripere possent urbem, haec res fuit impedimento. Erant Sar-

πλίνθιναι ἔσαν, καλάμου εἶχον τὰς ὀροφάς. τούτων
 5 δὴ μὴν τῶν τις στρατιωτέων ὡς ἐνέπρησε, αὐτίκα ἀπ' οἰκίης ἐς οἰκίην ἰὸν τὸ πῦρ, ἐπένεμετο τὸ ἄστει ἅπαν. καιομένου δὲ τοῦ ἄστεος, οἱ Λυδοὶ τε καὶ ὅσοι Περσέων ἐνῆσαν ἐν τῇ πόλει, ἀπολαμφθέντες πάντοθεν, ὥστε τὰ περιέσχατα νεμομένου τοῦ πυρός, καὶ οὐκ
 10 ἔχοντος ἐξήλυσιν ἐκ τοῦ ἄστεος, συνέρρεον ἐς τε τὴν ἀγορὴν καὶ ἐπὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν ὅς σφι ψῆγμα χρυσοῦ καταφέρειν ἐκ τοῦ Τμώλου, διὰ μέσης τῆς ἀγορῆς ῥεῖ, καὶ ἔπειτα ἐς τὸν Ἑρμον ποταμὸν ἐκιδίδῃ, ὃ δὲ, ἐς θάλασσαν. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Πακτωλὸν καὶ
 15 ἐς τὴν ἀγορὴν ἀβροῖζόμενοι οἱ τε Λυδοὶ καὶ οἱ Πέρσαι, ἡναγκάζοντο ἀμύνεσθαι. οἱ δὲ Ἴωνες, ὀρέοντες τοὺς μὲν ἀμυνομένους τῶν πολεμίων, τοὺς δὲ σὺν πληθεί πολλῶ

CI: 4. καλάμου. καλάμους alii, fortasse rectius, eodem quod dem sensu. 10. ἔχοντος) ἔχοντες maluerant viri docti.

*di*b^{us} pleraeque domus ex arundine constructae; quaecumque vero etiam ex lateribus, earum tecta arundinea erant. Harum unam quum incendisset quidam ex militibus, continuo de domo in domum grassatus ignis, universam urbem depascebat. Ardente urbe, Lydi et quicumque Persae in urbe erant, undique interclusi, utpote extrema absumente incendio, in forum confluerunt ad *Pactolum* fluvium: qui fluvius auri ramenta illis ex Tmolo deferens, per medium forum labitur, et deinde Hermo fluvio miscetur, qui in mare influit. Ad hunc igitur *Pactolum* et in forum congregati Lydi atque Persae, defendere sese coacti sunt. At Iones, ubi viderunt alios ex hostibus fortiter pugnantes, alios vero magno

προσφερόμενους, ἐξανεχώρησαν δέισαντες πρὸς τὸ οὐρανόν, τὸν Τμῶλον καλεόμενον· ἐνθεῦτεν δὲ ὑπὸ νύκτα ἀταλ-
 102 λάσσοντο ἐπὶ τὰς νέας. Καὶ Σάρδεις μὲν ἐνεπρήσθησαν, ἐν δὲ αὐτῇσι καὶ ἱὸν ἐπιχωρίης Θεοῦ Κυβήβης· τί σκηπτόμενοι οἱ Πέρσαι, ὥστερον ἀντενεπίμπρασαι τὰ ἐν Ἑλλήσι ἰρά. Τότε δὲ οἱ Πέρσαι οἱ ἐντὸς Ἄλυσ πεταμοῦ νομούς ἔχοντες, προπυθανόμενοι ταῦτα, συμπλῆζοντο καὶ ἐβοήθειον τοῖσι Λυδοῖσι. καὶ κως ἐν μὲν Σάρδισι οὐκέτι ἑόντας τοὺς Ἴωνας εὐρίσκουσι· ἐπόμενοι δὲ κατὰ στίβον, αἰρέουσι αὐτοὺς ἐν Ἐφέσῳ. καὶ ἀντετάχθησαν μὲν οἱ Ἴωνες, συμβαλόντες δὲ, πολλὴν ἐσώθησαν· καὶ πολλοὺς αὐτέων οἱ Πέρσαι φονεύουσι, ἄλλας τε οὐνομαστοὺς, ἐν δὲ δὴ καὶ Εὐαλκίδα στρατηγέοντα Ἐρετριέων, στεφανηφόρους τε ἀγῶνας ἀναραιομένους,

numero ingruentes, trepidi cedentes ad Tmolum, qui vocatur, montem se receperunt: atque inde sub noctem versus naves suas abierunt. (102.) Ita incendio consumtae sunt Sardes, in eisque indigenae deae Cybeles templum: quam causam postea praetextentes Persae templa vicissim in Graecia cremarunt. Tunc vero Persae qui intra Halyn fluvium sedes habebant, certiores facti quid ageretur, iunctis viribus auxilio Lydis venerunt. Qui quum Ionas non amplius Sardibus essent nacti, e vestigio subsecuti, Ephesi illos deprehenderunt. Et Iones quidem in aciem adversus eos progressi sunt, sed praelio commisso ingenti clade sunt adfecti: magnumque eorum numerum Persae interfecerunt, quum alios spectatos viros, tum Eualcidem, Eretriensium ducem, virum qui in ludorum solennibus coronas reportave-

καὶ ὑπὸ Σιμωνίδει τοῦ Κηίου, πολλὰ αἰνεθέντα. οἱ δὲ αὐτέων ἀπέφυγον τὴν μάχην, ἐσκεδάσθησαν ἀνὰ τὰς πόλεις.

Τότε μὲν δὴ οὕτω ἡγωνίσαντο. μετὰ δὲ, Ἀθηναῖοι μὲν 103
τὸ παράπαν ἀπολιπόντες τοὺς Ἴωνας, ἐπικαλειόμενου
σφέας πολλὰ δι' ἀγγέλων Ἀρισταγόρῳ, οὐκ ἔφασαν
τιμωρῆσειν σφίσι. Ἴωνες δὲ τῆς Ἀθηναίων συμμαχίης
5 στερηθέντες, (οὕτω γὰρ σφι ὑπῆρχε πεποιημένα ἐς Δα-
ρεῖον) οὐδὲν δὴ ᾔσσαν τὸν πρὸς τὸν βασιλῆα πόλεμον
ἐσκευάζοντο. Πλώσαντες δὲ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, Βυ-
ζάντιόν τε καὶ τὰς ἄλλας πόλεις ἀπάσας τὰς ταύτη
ὑπ' ἐωυτοῖσι ἐποίησαντο. ἐκπλώσαντες τε ἔξω τὸν Ἑλ-
10 λήσποντον, Καρίας τὴν πολλὴν πρόσεικταισαντο, σφίσι
σύμμαχον εἶναι· καὶ γὰρ τὴν Καῦνον, πρότερον οὐ βου-
λομένην συμμαχεῖν, ὥς ἐνέπρησαν τὰς Σάρδεις· τότε

rat, multumque a Simonide Geo erat laudatus. Qui vero ex pugna evaserunt, per civitates sunt dissipati.

(103.) Tali igitur modo tunc pugnatum est. Post haec vero Athenienses prorsus deseruerunt Ionas; et saepe multumque ab Aristagora per nuncios sollicitati, constanter negarunt se auxilio illis futuros. Sed Iones, Atheniensium auxilio privati, nihilo minus ad bellum adversus Darium, quod post ea quae adversus illum patraverant evitari non posse intelligebant, sese comparabant. In Hellespontum navibus profecti, Byzantium et alias omnes eo loci civitates suum sub obsequium redegerunt. Dein extra Hellespontum re-
vecti, maiorem Cariae partem societati suae adiecerunt: nam et Caunus, quae prius, quando Sardes

- 104 σφι καὶ αὕτη προσεγένετο. Κύπριοι δὲ ἐθέλονται σφι πάντες προσεγένοντο, πληὴν Ἀμαθουσίων. ἀπέστησαν γὰρ καὶ οὗτοι ὧδε ἀπὸ Μήδων. Ἦν Ὀνήσιλος, Γόργου μὲν τοῦ Σαλαμινίων βασιλῆος ἀδελφεὸς νεώτερος, Χέρσιος δὲ τοῦ Σιρώμου τοῦ Εὐέλθοντος παῖς. οὗτος ὡς πολλάκις μὲν καὶ πρότερον τὸν Γόργον παρηγορεῖτο ἀπίσταςθαι ἀπὸ βασιλῆος· τότε δ', ὡς καὶ τοὺς Ἰωνῆας ἐπύθετο ἀπείσταναι, πάγχυ ἐπικαίμενος ἐνῆγε. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε τὸν Γόργον, ἐνθαῦτά μιν φυλάξας ἐξελθόντα τὸ ἄστυ τὸ Σαλαμινίων ὁ Ὀνήσιλος, ἅμα τῷσι αὐτοῦ στασιώτησι, ἀπεκλήρισε τῶν πυλίων. Γόργος μὲν δὴ στερηθεὶς τῆς πόλεως, ἔφυγε εἰς Μήδους· Ὀνήσιλος δὲ ἤρχε Σαλαμῖνος, καὶ ἀνέπειθε πάντας Κυπρίους συναπίσταςθαι. τοὺς μὲν δὴ ἄλλους ἀνέπεισε.

cremarunt, societatem illorum recusaverat, nunc eis accessit. (104.) *Cyprii* vero universi, *Amathusiis* exceptis, ultro se illis adiunxerunt. Nam et hi a *Medis* desciverant tali occasione. *Onesilus* erat, *Gorgi* *Salaminiorum* regis frater natu minor, *Chersidis* filius, *Siromi* nepos, pronepos *Euelthontis*. Hic vir, postquam saepius antea *Gorgum*, ut a rege deficeret, esset hortatus; tunc, ubi *Ionas* etiam cognovit descivisse, vehementius illum instigare conatus est. Cui quum morem non gereret *Gorgus*, tempus observans *Onesilus*, quo extra urbem *Salamin* ille erat egressus, fratrem eiusque sectatores portis exclusit. Itaque *Gorgus*, urbe spoliatus, ad *Medos* profugit: *Onesilus* vero *Salaminis* tenuit imperium; omnibusque *Cypriis*, ut secum desciscerent, persuasit. Caeteris

Ἀμαθυσίους δὲ, οὐ βουλομένους οἱ πείθεσθαι, ἐπολιόρκει προσκατήμενος.

Ἄρης μὲν νυν ἐπολιόρκει Ἀμαθύντα. βασιλεῖ 105
 δὲ Δαρείῳ ὡς ἐξαγγέλῃ Σάρδεις αἰλούσας ἐμπεπρη-
 σθαι ὑπὸ τε Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων, τὸν δὲ ἡγεμόνα γε-
 νέσθαι τῆς συλλογῆς, ὥστε ταῦτα συνυφανθῆναι, τὸν
 5 Μιλήσιον Ἀρισταγόρην· πρῶτα μὲν λέγεται αὐτὸν, ὡς
 ἐπύθετο ταῦτα, Ἰώνων οὐδένα λόγον ποιησάμενον, εὖ
 εἰδότα ὡς οὗτοί γε οὐ καταπροΐζονται ἀποστάντες, εἴρε-
 σθαι οἵτινες εἴεν οἱ Ἀθηναῖοι· μετὰ δὲ, πυθόμενον, αἰτῆ-
 σαι τὸ τόξον, λαβόντα δὲ καὶ ἐπιθέντα εἰσπὼν, ἄνω ἐς
 10 τὸν οὐρανὸν ἀπείναι, καὶ μιν ἐς τὸν ἥερα βάλλοντα
 εἰπὼν· „ὦ Ζεῦ, ἐκγενέσθαι μοι Ἀθηναίους τίσασθαι.“
 εἰπαντα δὲ ταῦτα, προστάξαι ἐνὶ τῶν Θεραπόντων, δει-
 πνου προκειμένου αὐτῷ, ἐς τρίς ἐκάστοτε εἰπεῖν· „Δέ-

quidem persuasit cunctis; Amathusios vero, morem gerere nolentes, obsidione cinxit.

(105.) Dum Amathunta Onesilus obsidet, interim Dario nunciatur, Sardes captas esse incensasque ab Atheniensibus atque Ionibus, illiusque tumultus auctorem, cuius consilio haec suscepta sint, Aristagoram esse Milesium. Quo accepto nuncio, dicitur rex, nulla ratione habitâ Ionum, quippe quos bene noverat non impune laturos quod defecissent, quae-
 sisse *quinam essent Athenienses?* deinde, postquam audivit, poposcisse arcum, et sagittam arcui impositam emisisse in coelum, utque illa in aërem evolavit, exclamasse, *Proh Iupiter, contingat mihi poenas sumere ab Atheniensibus!* hisque dictis, mandasse uni e ministris, ut, quoties coëna ipsi adpone-

Herod. T. II. P. I.

K k

106 „σποτα, μέμνεο τῶν Ἀθηναίων.“ Προστάξας δὲ ταῦτα, εἶπε, καλέσας ἐς οἶψιν Ἰστιαῖον τὸν Μιλήσιον, τὸν δὲ Δαρεῖος κατεῖχε χρόνον ἤδη πολλόν· „Πυνθάνομαι, Ἰστιαῖε, ἐπίτροπον τὸν σόν, τῷ σὺ Μίλητον ἐπέταψας, νεώτερα ἐς ἐμὲ πεποιηκέναι πρήγματα. ἄνδρες, γάρ μοι ἐκ τῆς ἐτέρης ἡπείρου ἐπαγαγὼν, καὶ Ἰωνας σὺν αὐτοῖσι, τοὺς δάσοντας ἐμοὶ δίκην τῶν ἐπὶ σάν· τούτους ἀναγνώσας ἅμα ἐκείνοισι ἐπεσθαι, Σαρδίῳ με ἀπεστέρηκε. νῦν ὦν κῶς τοι φαίνεται ταῦτα ἔχειν καλῶς; κῶς δ' ἄνευ τῶν σῶν βουλευμάτων τοιοῦτόν τι ἐπρήχθη; ὅρα μὴ ἐξ ὑστέρης σεωυτὸν ἐαίτη σχῆς.“ Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ἰστιαῖος· „Βασιλεῦ, πόιον ἐφθέγξαις ἔπος; ἐμὲ βουλευῆσαι πρῆγμα, ἐκ τοῦ σοί τι ἢ μέγα ἢ σμικρὸν ἐμελλε λυπηρὸν

retur, ter ipsi diceret, *Domine, memento Atheniensium!* (106.) Hoc dato mandato, vocato in conspectum suum *Histiaceo* Milesio, quem iam multo abhinc tempore apud se *Darius* retinuerat: *Histiacee*, inquit, *tuum procuratorem, cuius fidei Mileti* commisisti, audio res novas adversus me esse molitum. Homines enim ex altera continente adversus me duxit, et *Ionas* cum illis, factorum poenas mihi duros: his persuasit ut illos sequerentur, et *Sardes* mihi eripuit. Nunc igitur, quo pacto tibi hoc bene habere videtur? quove pacto tale quidpiam absque tuo consilio factum est? Vide ne deinde tu ipse hac culpa tenearis. Ad haec *Histiaceus* respondit: Quale verbum, Rex, pronuntiasti? me-ne agitare consilium, ex quo tibi ulla molestia, sive magna, sive exigua, existat? Quid

- 5 „ἀνασχῆσιν; τί δ' ἂν ἐπιδιζήμενος ποιέοιμι ταῦτα;
 „τεῦ δὲ ἐνδεὴς εἰν; τῷ πάρα μὲν πάντα ὅσα περ σοί,
 „πάντων δὲ πρὸς σέο βουλευμάτων ἐπακούειν ἄξιόν ἐστι.
 „Ἄλλ' εἴ περ τι τοιοῦτον, οἷον σὺ εἴρηκας, πρήσσει ὁ
 „ἐμὸς ἐπίτροπος, ἴσθι αὐτὸν ἐπ' ἐαυτοῦ βαλλόμενον
 20 „πεπρηχέναι. ἀρχὴν δὲ ἔγωγε οὐδὲ ἐνδέχομαι τὸν λό-
 „γον, ὅπως τι Μιλήσιοι καὶ ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος νεώτε-
 „ρον πρήσσουσιν περὶ πρήγματα τὰ σά. Εἰ δ' ἄρα τι
 „τοιοῦτο ποιῶσι, καὶ σὺ τὸ ἐὼν ἀκήκοας, ὦ βασιλεῦ,
 „μάθε οἷον πρῆγμα ἐργάσασθαι, ἐμὲ ἀπὸ θαλάσσης
 25 „ἀνάσπαστον ποιήσας. Ἴωνες γὰρ οἴκασιν, ἐμεῦ ἔξ
 „ὀφθαλμῶν σφί γενομένου, ποιῆσαι τῶν πάλαι ἡμέ-
 „ρον εἶχον· ἐμέο δ' ἂν ἐόντος ἐν Ἰωνίῃ, οὐδεμὴν πόλις
 „ὑπεκίνησε. Νῦν ὦν ὡς τάχος με ἄφες πορευθῆναι εἰς
 „Ἰωνίην, ἵνα τοι κεινὰ τε πάντα καταρτίσω εἰς τώπυτον,

quaerens equidem, tale quidpiam facerem? Cuius rei indigeo? cui eadem, quae tibi, praesto sunt; quicum tu omnia tua communicare consilia dignaris. Immo, si quid tale, quale tu ais, meus agitat procurator, scito id eum suo fecisse arbitratu. At mihi statim ne persuaderi quidem potest, Milesios et meum procuratorem novas res adversus te moliri. Sin utique tale quid agunt, tibi quoque si vera relata sunt, vide, Rex, quid sit quod tu feceris, dum me a mari abstraxisti. Videntur enim Iones, ex quo ego ex illorum conspectu remotus sum, agitare id cuius olim desiderium habuerunt. Sin ego in Ionia adessem, nulla civitas se vel paullum motura erat. Nunc igitur quam primum dimitte me, ut in Ioniam profisciscar, tibi quoque

- „καὶ τὸν Μιλήτου ἐπίτροπον ταῦτον, τὸν ταῦτα με- 30
 „χαρησάμενον, ἐγχειρίβητον παραδῶ. ταῦτα δὲ κατὰ
 „νόον τὸν σὸν ποιήσας, θεαὺς ἐπόμνυμι τοὺς βασιλεῖους,
 „μὴ μὲν πρότερον ἐκδύσασθαι τὸν ἔχων κιβῶνα κατα-
 „βήσομαι ἐς Ἴωνίν, πρὶν ἂν τοι Σαρδῶν, νῆσον τὴν με-
 107 „γίστην, δασμοφόρον ποιήσω.“ Ἰστιαῖος μὲν δὴ, λέ-
 γων ταῦτα, διέβαλλε. Δαρεῖος δὲ ἐπέβητο, καὶ μὴ
 ἀπίει, ἐντειλάμενος, ἐπεὰν τὰ ὑπέσχετό οἱ ἐπιτελέα
 ποιήσῃ, παραγίνεισθαι οἱ ὀπίσω ἐς τὰ Σοῦσα.
 108 Ἐν ᾧ δὲ ἡ ἀγγελίη τε περὶ τῶν Σαρδίων παρὰ βα-
 σιλῆα ἀνῆίε, καὶ Δαρεῖος τὰ περὶ τὸ τόξον ποιήσας,
 Ἰστιαῖω ἐς λόγους ἦλθε, καὶ Ἰστιαῖος μεμετιμένος ὑπὸ
 Δαρείου, ἐκομίζετο ἐπὶ θάλασσαν· ἐν τούτῳ παντὶ τῷ
 χρόνῳ ἐγένετο τὰδε. Πολιορκέοντι τῷ Σαλαμινίῳ Ὀνη- 5
 σίλῳ Ἀμαθουσίους ἐξαγγέλλεται, νηυσὶ στρατιὴν πολ-

*omnia ibi in integrum restituam, et procurato-
 rem hunc Mileti, qui haec machinatus est, vin-
 ctum tradam. Haec quum ex animi tui sententia
 perfecero, deos iuro regios, non prius tunicam
 exuturum qua indutus Ioniam intravero, quam
 tibi Sardiniam, maximam insulam, tributariam
 reddidero. (107.) His Histiaei verbis deceptus Da-
 rius morem ei gessit, dimisitque eum adiecto man-
 dato, ut, postquam quae pollicitus esset effecta dedis-
 set, ad se Susa rediret.*

(108.) Per idem tempus, quo nuncius de incensis
 Sardibus ad Darium missus est, et Darius sagittâ in
 coelum emissâ cum Histiaeo sermonem contulit,
 Histiaeusque a rege dimissus ad mare est profectus;
 interim in *Cypro* haec gesta sunt. Onesilo Sala-

λὴν ἄγοντα Περσικὴν Ἀρτύβιον, ἄνδρα Πέρσῃν, προσ-
 δόκιμον εἰς τὴν Κύπρον εἶναι. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὀνή-
 σιλος, κήρυκας διέπεμπε εἰς τὴν Ἰωνίην, ἐπικαλούμε-
 10 νός σφεας. Ἰωνες δὲ οὐκ εἰς μακρὴν βουλευσάμενοι, ἤκον
 πολλῶ στόλῳ. Ἰωνές τε δὴ παρῆσαν εἰς τὴν Κύπρον,
 καὶ οἱ Πέρσαι νηυσὶ διαβάντες ἐκ τῆς Κιλικίης, ἤϊσαν
 ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα πεζῇ· τῇσι δὲ νηυσὶ οἱ Φοίνικες πε-
 ριέπλων τὴν ἄκρην, αἱ καλεῦνται Κληίδες τῆς Κύ-
 πρου. Τούτου δὲ τοιούτου γινομένου, ἔλεξαν οἱ τύραννοι 109
 τῆς Κύπρου, συγκαλέσαντες τῶν Ἰώνων τοὺς στρατη-
 γούς· „Ἄνδρες Ἰωνες, αἴρεσιν ὑμῖν δίδομεν ἡμεῖς οἱ
 „Κύπριοι, ὁκοτέροισι βούλεσθε προσφέρεισθαι, ἢ Πέρ-
 5 „σῃσι, ἢ Φοίνιξι. εἰ μὲν γὰρ πεζῇ βούλεσθε ταχθέντες
 „Περσέων διαπειράσθαι, ὥρῃ αὖ εἴη ὑμῖν, ἐκβαίντας
 „ἐκ τῶν νεῶν, τάσσεσθαι πεζῇ, ἡμέας δὲ εἰς τὰς νέας

minio Amathusios obsidenti nunciatur, Artybium Persam cum classe et ingenti Persarum exercitu adfuturum esse in Cyprum. Quo cognito Onesilus praecones dimisit per Ioniam, auxilio Ionas advocans: nec diu re deliberata, adfuerunt *Iones* cum magna classe. Eodemque tempore quo Iones advenere, *Persae* etiam, quum navibus e Cilicia traiecissent, pedestri itinere *Salaminem* contenderunt: navibus autem Phoenices circumnavigarunt promontorium, quae *Claves Cypri* vocantur. (109.) Quae quum ita essent, Cyprii tyranni convocatis Iōnum ducibus dixere: *Vobis, Iones, nos Cyprii damus optionem cum utris velitis conflagere; cum Persis, an cum Phoenicibus. Quod si pedestri pugna cum Persis vultis congregi, nullā interpositā morā*

„ἐμβαίνειν τὰς ὑμετέρας, Φοῖνιξι ἀνταγωνιευμένους· εἰ
 „δὲ Φοινίκων μᾶλλον βούλεσθε διαπειραῖσθαι, ποῦν
 „χρεόν ἐστὶ ὑμέας, ἐκότερα ἂν δὴ τούτων ἔλθοι, 10
 „ὥς τὸ κατ' ὑμέας ἐστὶ ἢ τε Ἰωνίη καὶ ἡ Κύπρος
 „ἐλευθέρη.“ Εἶπαν οἱ Ἴωνες πρὸς ταῦτα· „Ἡμεῖς
 „ἀπέπεμψε τὸ κοινὸν τῶν Ἰώνων φυλάσσοντας τὴν θά-
 „λασσαν, ἀλλ' οὐκ ἵνα Κυπρίοις τὰς νέας παραδώ-
 „τες, αὐτοὶ Πέρσῃσι περὶ προσφερώμεθα. ἡμεῖς μὲν 15
 „νυν ἐπ' οὗ ἐτάχθημεν, ταύτῃ πειρησόμεθα εἶναι χρη-
 „σταί· ὑμέας δὲ χρεόν ἐστὶ, ἀναμνησθέντας οἷα ἐπά-
 „σχετε δουλεύοντες πρὸς τῶν Μήδων, γίνεσθαι ἀνδρας
 110 „ἀγαθοῦς.“ Ἴωνες μὲν τούτοις ἀμείψαντο. Μετὰ δὲ
 ἡκόντων εἰς τὸ πεδίον τὸ Σαλαμινίων τῶν Περσέων, δέ-
 τασσον οἱ βασιλεῖς τῶν Κυπρίων, τοὺς μὲν ἄλλους

*oportet vos, navibus egressos, pedestrem instruere
 aciem; nos vero, consensu navibus vestris, Phoe-
 nicibus nos opponere. Sin cum Phoenicibus ten-
 tare fortunam mavultis; utrumlibet horum elege-
 ritis, operam dare necesse est, ut, quoad est situm
 in vobis, liberae sint et Ionia et Cyprus. Ad haec
 Iones responderunt. Nos commune Ionum misit,
 ut mare custodiremus; non ut naves nostras tra-
 dentes Cypriis, ipsi cum Persis pedestri acie con-
 fligamus. Nos igitur, qua parte locati sumus, in
 ea utilem praestare operam conabimur: vos au-
 tem, memores qualia Persis servientes passi ab
 illis sitis, fortes viros esse oportet. Hoc illis re-
 sponsum Iones dederunt. (120.) Post haec, quum
 Persae in Salaminiorum advenissent campum, aciem
 instruxerunt reges Cypriorum; ita quidem, ut cae-*

Κυπρίους κατὰ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἀντιτάσσαντες·
 5 Σαλαμινίων δὲ καὶ Σολίων ἀπολέξαντες τὸ ἄριστον,
 ἀντέτασσον Πέρσῃσι. Ἀρτυβίῳ δὲ τῷ στρατηγῷ τῶν
 Περσέων ἐβελοντῆς ἀντέτασσετο Ὀνήσιλος. Ἥλαυνε 111
 δὲ ἵππον ὁ Ἀρτύβιος δεδιδαγμένον πρὸς ὀπλίτην ἵστα-
 σθαι ὀρθόν. πυθόμενος ὦν ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, ἦν γάρ
 οἱ ὑπασπιστὴς γένος μὲν Κάρ, τὰ δὲ πολέμια κάρτα
 5 δόκιμος, καὶ ἄλλως λήματος πλέος, εἶπε πρὸς τοῦτον·
 „Πυνθάνομαι τὸν Ἀρτυβίου ἵππον ἱστάμενον ὀρθόν, καὶ
 „ποσὶ καὶ στόματι κατεργάζεσθαι πρὸς τὸν ἄν προσε-
 „νεχθῇ. σὺ ὦν βουλευσάμενος αὐτίκα εἰπὲ ὁκότερον
 „βούλει φυλάξας πληῆσαι, εἴ τε τὸν ἵππον, εἴ τε αὐ-
 10 „τὸν Ἀρτύβιον.“ Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ ὀπάων αὐτοῦ·
 „ὦ βασιλεῦ, ἐτοῖμος μὲν ἐγὼ εἰμι ποιεῖν καὶ ἀμ-
 „Φότερα, καὶ τὸ ἕτερον αὐτέων, καὶ πάντως τὸ ἄν

teros Cyprios caeteris hostium militibus opponerent,
 Persis autem fortissimos e Salaminis et Solis selec-
 ctos. Contra Artybium vero, ducem Persarum, vo-
 lens lubens stetit Onesilus. (111.) Vehabatur *Ar-
 tybius* equo, qui erectus stare adversus armatum mi-
 litem erat edoctus. Qua re cognita *Onesilus*, quum
 esset ei armiger genere Car, arte bellica clarus, et
 animi plenus, dixit huic: *Artybii equum audio
 erectum stare, et pedibus atque ore pugnare con-
 tra adversarium. Tu igitur ocys delibera tecum,
 mihique ede, utrum observare ferireque velis,
 equum, an ipsum Artybium?* Ad haec famulus re-
 spondit: *Paratus equidem sum, Rex, et utrumque
 facere, et alterutrum, et omnino quidquid tu ius-
 seris: dicam tamen id quod tuis rebus conducibilis*

- „ἐπιτάσσης σύ· ὡς μέντοι ἔμοιγε δοκέει εἶναι τοῖσι σοῖσι
 „πρήγμασι προσφρεστέρον, Φράσω. βασιλῆα μὲν καὶ
 „στρατηγὸν χοεὸν εἶναι Φημι βασιλέϊ τε καὶ στρατῇ 15
 „γὰρ προσφρεσθαι· ἦν τε γὰρ κατέλῃς ἄνδρα στρατη-
 „γόν, μέγα τοι γίνεται· καὶ δεύτερα, ἦν σὲ ἐκεῖνος,
 „τὸ μὴ γένοιτο, ὑπὸ ἀξιοχρεῶ καὶ ἀποθανεῖν ἡμῖνα
 „συμφορῇ· ἡμέας δὲ τοὺς ὑπηρετάς ἐτέροισί τε ὑπηρε-
 „τησι προσφρεσθαι, καὶ πρὸς ἵππον τοῦ σύ τὰς μη 20
 „χανὰς μηδὲν φοβηῆς· ἐγὼ γὰρ δὴ τοι ὑποδέχομαι
 „μὴ μιν ἄνδρὸς ἔτι γε μηδενὸς στήσεσθαι ἐναντίον.“
 112 Ταῦτα εἶπε, καὶ μεταυτίκα συνέμισγε τὰ στρατόπ-
 δα πεζῇ, καὶ νηυσί. Νηυσὶ μὲν νυν Ἴωνες, ἄχροι γενό-
 μενοι ταύτην τὴν ἡμέρην, ὑπερβάλλοντο τοὺς Φοίνικας·
 καὶ τούτέων Σάμιοι ἠρίστευσαν. Πεζῇ δὲ, ὡς συγλήθῃ
 τὰ στρατόπεδα, συμπεσόντα ἐμάχοντο. κατὰ δὲ τοὺς 5

*mihi videtur. Regem ducemque aio oportere cum
 rege duceque congredi: nam, sive tu virum ducem
 interfeceris, magnum hoc tibi erit: sive, quod dii
 prohibeant, te ille; ab digno etiam occidi, dimi-
 diata calamitas est. Nos vero famulos aio oportere
 cum famulis congredi, et cum equo; cuius
 tu artes noli timere: ego enim tibi recipio, ad-
 versus nullum porro hominem illum se erecturum.*
 (112.) Haec postquam ille dixit, mox deinde com-
 missa pugna est, et terrā, et mari. Et navibus qui-
 dem Iones, acriter illo die pugnantes, superaverunt
 Phoenices: et inter Ionas Samiorum prae caeteris
 virtus eminuit. Pedestres vero ubi congressae sunt
 copiae, magno impetu invicem irruentes pugnarunt.
 Circa imperatores autem utrimque haec gesta sunt.

433, 33.

στρατηγούς ἀμφοτέρους τὰδε ἐγένετο. ὡς προσεφέρετο
 πρὸς τὸν Ὀνήσιλον ὁ Ἀρτύβιος ἐπὶ τοῦ ἵππου κατήμε-
 νος, ὁ Ὀνήσιλος, κατὰ τὰ συνήκατο τῷ ὑπασπιστῇ,
 παίει προσφερόμενον αὐτὸν τὸν Ἀρτύβιον ἐπιβαλόντος
 10 δὲ τοῦ ἵππου τοὺς πόδας ἐπὶ τὴν Ὀνησίλου ἀσπίδα,
 ἐνθαῦτα ὁ Κάρ δρεπάνῳ πλήξας, ἀπαράσσει τοῦ ἵπ-
 που τοὺς πόδας. Ἀρτύβιος μὲν δὴ ὁ στρατηγὸς τῶν
 Περσέων ὁμοῦ τῷ ἵππῳ πίπτει αὐτοῦ ταύτῃ. Μαχο- 113
 μένων δὲ καὶ τῶν ἄλλων, Σησηνῶρ, τύραννος ἐὼν Κου-
 ρίου, προδιδῶν ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν περὶ ἑαυτὸν οὐ σμι-
 κρὴν· οἱ δὲ Κουριέες οὗτοι λέγονται εἶναι Ἀργείων ἄποι-
 5 κοί. προδόντων δὲ τῶν Κουριέων, αὐτίκα καὶ τὰ Σα-
 λαμινίων πολεμιστήρια ἄρματα ταῦτ' οἷσι Κουριεῦσι
 ἐποίηε. γινομένων δὲ τούτων, κατυπέρτεροι ἔσαν οἱ Πέρ-
 σαι τῶν Κυπρίων. Τετραμμένον δὲ τοῦ στρατοπέδου,
 ἄλλοι τε ἔπεισον πολλοὶ, καὶ δὴ καὶ Ὀνήσιλός τε, ὁ

Ubi *Artybius*, equo quem dixi vectus, adversus
Onesilum impetum fecit, *Onesilus*, quemadmodum
 ei cum armigero convenerat, ferit ipsum irruentem
 Artybium: quumque equus scuto Onesili pedes inii-
 ceret, Car falce feriens pedes præcidit equi. Ita
 Artybius dux Persarum, unâ cum equo, ibidem
 cecidit. (113.) Dum vero caeteri etiam acie pu-
 gnant, deserit Cyprios Stesenor, Curi tyranus, cum
 non exigua militum manu, quos secum habebat:
 dicuntur autem *Curienses* hî Argivorum esse coloni.
 Postquam Curienses deseruere socios, protinus Sala-
 miniorum quoque currus bellici idem fecerunt. Quo
 facto, superiores Cyprii Persae fuerunt. Quorum
 exercitu in fugam verso, ceciderunt et alii multi, et

- Χέρσιος, ὅς περ τὴν Κυπρίων ἀπόστασιν ἔπρηξε, καὶ ὁ Σολίων βασιλεὺς Ἀριστόκυπρος, ὁ Φιλοκύπρου· Φιλοκύπρου δὲ τούτου, τὸν Σόλων ὁ Ἀθηναῖος, ἀπαίμενος εἰς Κύπρον, ἐν ἔπεσι αἶνεσε τυράννων μάλιστα.
- 114 Ὀνησίλου μὲν νυν Ἀμαθούσιοι, ὅτι σφέας ἐπολιόρχησι, ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν, ἐκόμισαν εἰς Ἀμαθούτια καὶ μιν ἀνεκοίμασαν ὑπὲρ τῶν πυλέων. κοσμημένη δὲ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἥδη εὐσῆς κοίλης, ἐσμὸς μελισσῶν ἐσθὺς εἰς αὐτὴν, κηρίων μιν ἐνέπλησε. τούτου δὲ γενομένου τοιούτου, ἐχρέωντο γὰρ περὶ αὐτῆς οἱ Ἀμαθούσιοι, ἐμαντεύθη σφι „τὴν μὲν κεφαλὴν κατελόντας θάψαι, Ὀνησίλῳ δὲ θύειν ὡς ἥρωϊ ἀνὰ πᾶν ἔτος. καὶ σφι ποιεῦσι ταῦτα, ἄμεινον συνοίσεσθαι.“ Ἀμαθούσιοι μὲν νυν ἐποίουν ταῦτα, καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ.
- 115 Ἴωνες δὲ οἱ ἐν Κύπρῳ ναυμαχῆσαντες, ἐπεὶ τε ἔμαθον

Onesilus Chersidis filius, qui Cyprii auctor fuerat defectionis, et Solensium rex Aristocyprus, Philocypri filius; *Philocypri* illius, quem *Solon* Atheniensis, postquam Cyprum venit, prae omnibus tyrannis carmine celebravit. (114.) *Onesili* caput Amathusii, quos ille obsederat, abscissum Amathunta deportarunt, et super oppidi portam suspenderunt. Postquam cavum fuit caput ita suspensum, apium examen in illud sese insinuans, favis replevit. Quod quum tale accidisset, oraculum consulentibus Amathusiis, *quid capite facerent*, datur responsum, *auferrent caput humarentque*; *Onesilo vero, ut heroi, annua sacra facerent. Id si fecissent, melius cum ipsis actum iri.* Idque fecerunt Amathusii, ad meam usque aetatem. (115.) *Iones* qui ad Cyprum

434, 63.

τὰ πηγάματα τὰ Ὀνησίλου διεφθαρμένα, καὶ τὰς πόλιας τῶν Κυπρίων πολιορκουμένας τὰς ἄλλας, πλὴν Σαλαμῖνος, ταύτην δὲ Γόργω τῷ προτέρῳ βασιλεῖ 5 τοὺς Σαλαμινίους παραδόντας αὐτίκα, μαθόντες οἱ Ἴωνες ταῦτα, ἀπέπλων ἐς τὴν Ἰωνίην. τῶν δὲ ἐν Κύπρῳ πόλιων ἀντέσχε χρόνον ἐπὶ πλείστον πολιορκουμένη Σόλοι τὴν, πέριξ ὑπορύσσοντες τὸ τεῖχος, πέμπτῳ μηνὶ εἶλον οἱ Πέρσαι.

Κύπριοι μὲν δὴ, ἐνιαυτὸν ἐλεύθεροι γινόμενοι, αὐτοὶ 116 ἐκ νέης κατεδεδούλωντο. Δαυρίσης δὲ, ἔχων Δαρείου θυγατέρα, καὶ Ὑμέης τε καὶ Ὀτάνης, καὶ ἄλλοι Πέρσαι στρατηγοὶ, ἔχοντες καὶ οὗτοι Δαρείου θυγατέρας, 5 ἐπιδιώξαντες τοὺς ἐν Σάρδισι στρατεύσαμένους Ἴωνων, καὶ ἐσαραζάντες σφεας ἐς τὰς νέας, τῇ μάχῃ ὡς ἐπεκράτησαν, τὸ ἐνθεύτεν ἐπιδιελόμενοι τὰς πόλεις ἐπόρ-

praelium fecerant navale, ut intellexere perditas res esse Onesili, et Cypriorum oppida omnia obsideri, excepta Salamine, quam priori regi Gorgo reddiderant Salaminii; his rebus Iones cognitis, nullā interpositā morā in Ioniam renavigarunt. Praeter caeteras *Cypri* civitates diutissime obsidionem sustinuerunt *Soli*; sed et hanc, suffosso circumcirca muro, quinto mense *Persae* ceperunt.

(116.) Ita igitur Cyprii, postquam unum annum liberi fuerant, denuo in servitutem sunt redacti. Interim Daurises, gener Darii, et Hymeas et Otanes, alii-que duces, qui et ipsi filias Darii in matrimonio habebant, postquam *Ionas*, expeditionis adversus Sardes socios, erant persecuti, eosdemque praelio victos in naves compulerant, deinde divisus inter se vicibus

- 117 **Θιν.** Δαυρίσης μὲν, τραπόμενος πρὸς τὰς ἐν Ἑλλησπόντῳ πόλεις, εἴλε μὲν Δάρδανον, εἴλε δὲ Ἀβυδὸν τε καὶ Περκώτην, καὶ Λάμιψακον καὶ Παισόν· ταύτας μὲν ἐπ' ἡμέρας ἐκάστης αἴεσε. ἀπὸ δὲ Παισοῦ ἐλαύνοντι οἱ ἐπὶ Πάριον πόλιν, ἦλθε ἀγγελίη, τοὺς Κᾶρες ταῦτο ἴωσι φρονήσαντας, ἀπεστάναι ἀπὸ Περσίου. ἀποστρέψας ὧν ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου, ἤλαυνε τὸν στρατὸν ἐπὶ τὴν Καρίην. Καί κως ταῦτα τοῖσι Καρσὶ ἐξαγγέλθη πρότερον πρὶν ἢ τὸν Δαυρίσην ἀπικέσθαι. πύθμενοι δὲ οἱ Κᾶρες, συνελέγοντο ἐπὶ Λευκαῖς τε Στήλας καλεομένας, καὶ ποταμὸν Μαρσύην· ὃς ῥέων ἐκ τῆς Ἰδριάδος χώρας, ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδοῖ. συλλεχθέντων δὲ τῶν Καρῶν ἐνθαῦτα, ἐγένοντο βουλαὶ ἄλλαι τε πολλαί, καὶ ἀρίστη γε δοκέουσα εἶναι ἐμοὶ Πιξοδάρου τοῦ Μουσώλου, ἀνδρὸς Κινδυέος, ὃς τοῦ Κιλικίου βα

civitates diripiebant. (117.) Et *Daurises* quidem, contra *civitates ad Hellespontum* conversus, *Dardanium* cepit, et *Abydum*, et *Percoten*, et *Lampsacum*, et *Paesum*: quarum singulas singulis cepit diebus. A *Paeso* vero adversus *Parium* ducenti adfertur nuntius, *Cares* communicato cum *Ionibus* consilio defecisse a *Persis*: itaque ab *Hellesponto* reversus, adversus *Cariam* duxit exercitum. (118.) Ea res forte renunciata *Caribus* erat priusquam *Daurises* advenisset. Cuius cognito consilio, *Cares* ad *Albas Columnas*, quae vocantur, amnemque *Marsyam* congregabantur, qui ex *Idriade* regione fluens, *Macandro* miscetur. Eo postquam convenere *Cares*, quum aliae multae dictae sunt sententiae, tum illa, optima quae mihi videtur, *Pixodari*, *Mausoli filii*, *civitate*

σιλῆος Συεννέσιος εἶχε θυγατέρα. τούτου τοῦ ἀνδρὸς ἡ
 20 γνῶμη ἔφερε, διαβάντας τὸν Μαίανδρον τοὺς Κᾶρες,
 καὶ κατὰ νότου ἔχοντας τὸν ποταμὸν, οὕτω συμβάλλ-
 λειν· ἵνα μὴ ἔχοντες ὀπίσω Φεύγειν οἱ Κᾶρες, αὐτοῦ τε
 μένειν ἀναγκαζόμενοι, γενοίατο ἐτι ἀμείνονες τῆς Φύσιος.
 αὕτη μὲν νυν οὐκ ἐνίκα ἡ γνῶμη, ἀλλὰ τοῖσι Πέρσησι
 25 κατὰ νότου γίνεσθαι τὸν Μαίανδρον μᾶλλον ἢ σφίσι·
 δηλαδὴ, ἣν Φυγὴ τῶν Περσέων γένηται, καὶ ἐσσωθῆσι
 τῇ συμβολῇ, ὥς οὐκ ἀπονοστήσουσι, ἐς τὸν ποταμὸν
 ἐσπίπτοντες. Μετὰ δὲ, παρεόντων καὶ διαβάντων τὸν 119
 Μαίανδρον τῶν Περσέων, ἐνθαῦτα ἐπὶ τῷ Μαρσῷ πο-
 ταμῷ συνέβαλόν τε τοῖσι Πέρσησι οἱ Κᾶρες, καὶ μά-
 χην ἐμαχέσαντο ἰσχυρὴν, καὶ ἐπὶ χρόνον πολλόν· τέλος
 5 δὲ ἐσώθησαν διὰ πλῆθος. Περσέων μὲν δὴ ἔπεσον ἄν-
 δρες ἐς δισχιλίους, Καρῶν δὲ ἐς μυρίους. ἐνθεῦτεν δὲ

Cindyensis, qui Syennesis filiam, Cilicum regis, in
 matrimonio habebat. Huius viri sententia haec erat,
 Maeandrum transmittere debere Cares, atque ita
 praelium committere ut fluvium a tergo haberent;
 ne scilicet retro fugere possent, sed ibi manere co-
 acti, fortiores sese quam pro suâ naturâ praestarent.
 At haec non vicit sententia: sed Persis maluerunt a
 tergo esse Maeandrum, quam sibi; scilicet, ut illi, si
 praelio superati in fugam verterentur, receptum non
 haberent, sed in fluvium inciderent. (119.) Deinde,
 ubi adfuerunt *Persae*, Maeandrumque traiecerunt,
 ibi tunc ad *Marsyam* fluvium cum illis congressi
 sunt *Cares*: et acri commisso praelio, postquam diu
 fortiter pugnarunt, ad extremum hostium multitu-
 dine sunt superati. Persarum ad bis mille ceciderunt,

- οἱ διασυγόντες αὐτέων κατειλήθησαν εἰς Λάβρανδα, εἰς
 Διὸς Στρατίου ἱερὸν μέγα τε καὶ ἅγιον ἄλσος πλατα-
 νίσταν. μῦνοι δέ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Κᾶρες εἰσι οἱ Διὶ
 Στρατίῳ θυσίας ἀνάγουσι. κατειληθέντες ὧν οὗτοι ἐν-
 θαῦτα, ἐβουλευόντο περὶ σωτηρίας, ὁκότερα ἢ παρα-
 δόντες σφέας αὐτοὺς Πέρσῃσι, ἢ ἐκλιπόντες τὸ παρά-
 120 παν τὴν Ἀσίην, ἀμεινον προΐξουσι. Βουλευομένοισι δὲ
 σφι ταῦτα παραγίνονται βοηθόντες Μιλήσιοί τε καὶ
 αἱ σύμμαχοι αὐτέων. ἐνθαῦτα δέ, τὰ μὲν πρότερον αἱ
 Κᾶρες ἐβουλευόντο, μετῆκαν, οἱ δὲ αὐτὶς πολεμεῖν ἐξ
 ἀρχῆς ἀρτέοντο· καὶ ἐπιούσι τε τοῖσι Πέρσῃσι συμβάλ-
 λουσι, καὶ μαχεσάμενοι, ἐπὶ πλεῦν ἢ πρότερον ἐσώ-
 θησαν· πεσόντων δὲ τῶν πάντων πολλῶν, Μιλήσιοι
 121 μάλιστα ἐπλήγησαν. Μετὰ δέ, τοῦτο τὸ τῶμα ἀνέ-
 λαβόν τε καὶ ἀνεμαχέσαντο οἱ Κᾶρες. πυθόμενοι γὰρ

Carum vero ad decies mille. Qui ex illorum numero
 cladem effugerunt, hi ad Labranda in *amplum*
 sanctumque platanetum Iovi Stratio sacratum sunt
 compulsi. Soli autem, quoad nos novimus, *Cares*
 sunt, qui Iovi *Stratio* [*Militari* latine diceret] sacra
 faciant. Ibi conglobati, de salute deliberarunt, utrum
 Persis sese dedere, an Asiam prorsus relinquere sa-
 tius sibi esset. (120.) Dum haec deliberant, auxilio
 eis adveniunt Milesii eorumque socii. Tum vero,
 missa priori deliberatione, ad redintegrandum bel-
 lum sese compararunt. Invadentibus Persis denuo in
 aciem occurrunt: sed, praelio commisso, maiorem
 etiam quam antea cladem acceperunt. Cecidere ple-
 rique omnes; sed Milesiorum prae ceteris maxima
 strages facta est. (121.) Postea vero vulnus hoc re-

ὥς στρατεύεσθαι ὀρμέαται οἱ Πέρσαι ἐπὶ τὰς πόλεις
σφέων, ἐλόχησαν τὴν ἐν Πηδάσῳ ὁδὸν· ἐς τὴν ἔμπε-
5 σόντες οἱ Πέρσαι νυκτὸς, διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ, καὶ
οἱ στρατηγοὶ αὐτέων, Δαυρίσης καὶ Ἀμόργης καὶ Σισι-
μάκης· σὺν δέ σφι ἀπέθανε καὶ Μύρσος ὁ Γύγεω.
τοῦ δὲ λόχου τούτου ἡγεμὼν ἦν Ἡρακλείδης Ἰβανώλιος,
ἀνὴρ Μυλασσεύς. οὗτοι μὲν νυν τῶν Περσέων οὕτω
10 διεφθάρησαν.

Υμέης δέ, καὶ αὐτὸς ἐὼν τῶν ἐπιδιωξάντων τοὺς ἐς 122
Σάρδεις στρατευσαμένους Ἴωνων, τραπόμενος ἐς τὴν Προ-
ποντίδα, εἴλε Κίον τὴν Μυσίην. ταύτην δὲ ἐξελὼν, ὥς
ἐπύθετο τὸν Ἑλλήσποντον ἐκλελοιπέναι Δαυρίσην, καὶ
5 στρατεύεσθαι ἐπὶ Καρίης, καταλιπὼν τὴν Προποντίδα,
ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἦγε τὸν στρατὸν· καὶ εἴλε μὲν
Αἰολίας πάντας, ὅσοι τὴν Ἰλιάδα νέμονται, εἴλε δὲ

pararunt sanaveruntque Cares. Postquam enim co-
gnoverunt progredi Persas, oppida sua invasuros, in
via ad Pedasum collocarunt insidias; in quas noctu
incidentes Persae, interfecti sunt et ipsi et eorum
duces, Daurises et Amorges et Sisimaces: cum illis-
que periit etiam Myrsus, Gygis filius. Insidiarum
illarum dux fuerat Heraclides, Ibanolidis filius, My-
lassensis. Ita igitur Persae illi perierunt.

(122.) *Hymeas* vero, alter ex his qui Ionas eos
persecutus est qui contra Sardes militaverant, ad Pro-
pontidem conversus, Cion Mysiam cepit. Qua expu-
gnata, ubi cognovit Daurisen relicto Hellesponto
versus Cariam arma promovere, ipse Propontide re-
licta in Hellespontum duxit exercitum: et Aeolenses
subegit omnes, quotquot Iliadem habitant terram,

- Γέργιθας, τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν αὐτὸς τε Ὑμέης αἰρέων ταῦτα τὰ ἔθνηα, νοῦσῳ πλε-
 123 τὰ ἐν τῇ Τρωάδι. Οὗτος μὲν δὴ οὕτω ἐτελεύτησε· Ἀρ-
 ταφέρνης δὲ ὁ Σαρδίων ὑπαρχος, καὶ Ὀτάνης ὁ τρίτος
 στρατηγός, ἐτάχθησαν ἐπὶ τὴν Ἰωνίην, καὶ τὴν προσι-
 χέα Αἰολίδα στρατεύεσθαι. Ἰωνίης μὲν νυν, Κλαζομε-
 νᾶς αἰρέουσι· Αἰολέων δὲ, Κύμην.
 124 Ἀλισκομενέων δὲ τῶν πολιῶν, ἦν γὰρ δὴ, αἰς δαέ-
 ξε, Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήσιος ψυχὴν οὐκ ἄκρος, ὃς τα-
 ράξας τὴν Ἰωνίην, καὶ ἐγκρασάμενος πρήγματα με-
 γάλα, δημοσίῳ ἐβούλευε, ὁρᾶν ταῦτα πρὸς δὲ καὶ
 καὶ ἀδύνατα ἐφάνη, βασιλῆα Δαρεῖον ὑπερβαλίσθαι
 πρὸς ταῦτα δὴ ὧν συγκαλέσας τοὺς συστασιώτας,
 ἐβουλεύετο, λέγων ὡς „ἄμεινόν σφι εἴη κρησφύγετον

et *Gergithas* subegit, priscorum *Teucrorum* reli-
 quias. At ipse *Hymeas*, dum hos populos subigit,
 in morbo moritur in Troade. (123.) Et hic quidem
 illi finis fuit: *Artapherni* vero, *Sardium* praefecto,
 et *Otani*, tertio duci Persarum, mandatum erat
 bellum *Ioniae* et finitimae *Aeolidi* a continente infe-
 rendum. Atque hi *Clazomenas* *Ioniae* ceperunt, et
Cymen *Aeolidis*.

(124.) Ita dum capiuntur oppida, *Aristagoras*
Milesius haec videns, homo parum acri (ut adparet)
 ingenio, qui *Ioniam* concitaverat magnasque miscue-
 rat turbas, fugam agitabat, satis quippe intelligens
 superari *Darium* regem non posse. Hoc consilio,
 convocatis suarum partium hominibus, deliberatio-
 nem proposuit, dicens, commodum ipsis fore, cer-
 tum habere refugium, si *Mileto* pellerentur: quae-

530 HERODOTI HISTOR. V.

*απόλλυται ὑπὸ Θρηίκων αὐτὸς τε ὁ Ἀρισταγόρας,
καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ, πόλιν περικατήμενος, καὶ βα-
λομένων τῶν Θρηίκων ὑποσπόνδων ἐξίναται.*

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Ε΄.

terfectus est a Thracibus et ipse, et exercitus eius,
quum oppidum aliquod obsideret reiectis conditio-
nibus, quibus Thraces excedere oppido voluerant.

FINIS LIBRI QUINTI
HISTORIARUM HERODOTI.

ARGUMENTUM LIBRI TERTII.

CAUSSA belli a *Cambyse* adv. *Aegyptum* suscepti: *Amasis* *Cambysi*, filiam ipsius in matrimonium petenti, *Apriae* filiam pro sua miserat. (Cap. 1-3.) *Phanes* Graecus ab *Amaside* ad *Cambysem* profugus, docet eum rationem qua per *Syriam* (ubi urbs insignis *Cadytis*) et per *Arabiae* fines in *Aegyptum* possit penetrare. (4.5.) *Dolia* testacea post haec in *Arabiae* desertis deposita. (6.) Foedus *Cambysis* cum *Arabum* rege. (7.) Ritus *Arabum*, et numina ab illis culta. (8.) *Aquae* copiâ *Arabs* *Cambysem* instruit in desertis. (9.)

Mortuo *Amaside*, filius eius *Psammenitus*, ad *Pelusium* *Cambysi* occurrens, acri praelio vincitur. (10. 11.) *Aegyptiorum* crania robusta, *Persarum* fragilia. (12.) Expugnata *Memphi*, in quam confugerant *Aegyptii*, universa *Aegypto* potitur *Cambyses*; et finitimi *Libyes* et *Cyrenaei* ultro se ei tradunt. (13.) *Psammenitus* humaniter habitus a *Cambyse*, ut solent *Persae* cum rebellantium regum filiis agere: sed dein res novas moliens, necatur taurino sanguine hausto. (14. 15.) In *Amasidis* cadaver nefarie saevit *Cambyses*; (16.) qui mox bellum facere statuit *Carthaginensibus*, *Ammoniiis*, et *Aethiopibus*, apud quos *Solis mensa* famâ celebratur. (17. 18.) *Phoenicum* pietate bello liberantur *Carthaginenses*. (19.)

Ichthyophagi ex *Elephantine* urbe ad *Aethiopum* regem legati cum donis; *Aethiops*, vino excepto, spernit dona et victum *Persarum*, arcumque *Aethiopicum* *Cambysi* adferendum legatis tradit. (20-23.) Mortuorum cadavera vitro circumdant *Aethiopes*. (24.) Adversus *Aethiopus* profectus *Cambyses*, fame cogitur reverti. (25.) *Persae* adv. *Ammonios* missi, *Oasin* praetergressi, coorto austro arenâ obruti perierunt. (26.)

Re infecta *Memphin* reversus *Cambyses*, quum ob

reperitum *Apidem* festos dies celebrarent Aegyptii, in urbis praefectos, in ipsum *Apidem*, et in sacerdotes saevit. (27-29.) Mox *Smerdin* fratrem per *Praxaspin* occidendum curat; (30.) ipse sororem germanam eandemque uxorem occidit: (31. 32.) ubi etiam refertur *iudicum regionum* de matrimonio regis cum sorore responsum. Sacro morbo a pueris laborasse dicitur *Cambyses*. (33.) Filio *Praxaspis*, intuentis patre, cor sagittâ transfigit. (34. 35.) *Croesum*, benemontem, interfici iubet; servatum a ministris gaudet, sed hos ipsos morte plectit. (36.) *Vulcani* et *Cabirorum* templis illudit, signaque deorum comburit; non cogitans sua cuique genti instituta optima videri, quamvis contraria aliarum gentium institutis: cuius rei experimentum *Darius* in Graecis et *Calatiis* Indis fecit. (37. 38.)

Polycratis *Samii* hospitium cum *Amaside*; huius ad illum epistola; annulus *Polycratis* in mare proiectus, et in alvo piscis rursum repertus; quo facto hospitium solvit *Amasis*. (39-43.) *Polycrates*, quos e *Samiis* suspectos habet, *Cambysi* in Aegyptum auxilio mittit: qui redeunt, ipsum tyrannum adgrediuntur; victi auxilia petunt a *Lacedaemoniis* ostenso *farinae sacco vacuo*, et impetrant. (44-48.) *Caussam* exsulum adiuvant *Corinthii*, *Corcyraeorum* inimici, *Samiisque* infensi, quod *Corcyraeorum* pueros servassent, quos *Periander* ad *Alyatten* castrandos miserat. (49.) *Periandri* uxor, filii, socer: filius minor a patre domo eiectus; postremo in *Corcyram* ablegatus: *Epidaurus* expugnata, et *Procles* socer *Periandri* captus. (50-52.) *Periander* filium ex *Corcyra* revocat, sed eum interficiunt *Corcyraei*. (53.) *Samum* oppugnant *Lacedaemonii*, sed, re fortiter ab *Archia* et *Lycopa* gesta, irritum tamen conatu domum redeunt. (54-56.) Inde *Samii* exsules *Siphnum* insulam petentes, auri argentique metallis opulentam, centum talenta a *Siphniis* exprimunt: denique, occupata *Sagunto*, ab *Aeginetis* in servitutem redacti sunt. (57-59.) Tria insignia opera in *Samo* insula, aquaeductus, agger, templum. (60.)

Duo *Magi*, *Smerdis* eiusque frater, contra *Cam-*

hysen insurgunt. (61-63.) Somnio deceptus *Cambyses* fratrem suum *Smerdin* occiderat: nunc, Magum persecuturus, suo ipsius gladio forte vulneratus, moritur *Aghatanis*, Syriae urbe. (64-65.) *Smerdis* Magus, auribus olim mutilatus, pro fratre *Cambysis* etiamnum vivo se gerit: sed fraudem detegit *Otanes* per filiam suam, regis concubinam. (67-69.) Septem nobiles Persae adv. Magum coniurant, eoque occiso, *Darius*, *Hystaspis* filius, per equi hinnitum, rex designatur Persarum. (70-87.) Ibi disputationes tyrannicidarum de commodis et incommodis *democratiae*, *aristocratiae* et *monarchiae*. (80-82.) Et festum Persarum, *Magophonia*. (79.)

Darius, regnum auspicatus, universum Persarum imperium in xxii. *Satrapias* distribuit; quibus pro cuiusque viribus tributa imponit. (88-96.) Ibi, de ratione *Euboici talenti* ad *Babylonium*, c. 89. et de *auri* ratione ad argentum, c. 95. Aethiopes, Colchi, et Arabes, statis temporibus dona ferebant. (97.) Indis maximum auri pondus impositum. *Indiae* situs, et populi varii, lingua dissoni, victu et moribus diversissimi. (98-101.) Fabula de *formicis*, vulpium magnitudine, *auri ramenta* in deserto *effodientibus*; quae dein illis Indi, tribus iunctis camelis vecti, eripiunt. (102-105.) In India animantia quadrupedia et volucra maiora, quam alibi: equi tamen inferiores *Nisaeis*. Arbores lanam ferentes. (106.) *Arabiae* situs, thus, myrrha, casia, cinnamomum, ladanum, oves praelongis caudis, (107-113.) ibi serpentes alati, et observatio de maxima foecunditate animalium utilium, minima ferarum, c. 107-109. immani magnitudine vespertilioes. c. 110. *Aethiopiae* situs, et proventus. (114.) In *Europae* extremitatibus, electrum, stannum, aurum, quod grypes custodire dicuntur. (115, 116.)

Darius (merito *institor* dictus c. 93.) ex intercepta populis quibusdam aqua lucrum captat. (117.) *Intaphernes*, ad regem intrare prohibitus, quum foede mutilasset ministros, supplicio traditus cum filiis et cognatis: uxori eius condonatur frater et unus ex filiis. (118. 119.)

Polycrates Samius, auri spe ab *Oroete*, Darii praefecto, Sardes illectus, foedo supplicio vitam finit; *Democedes* medicus, comes illius, cum aliis in servitutem Susa abducitur. (120-125.) *Oroeten*, propter alia admissa facinora, necandum curat *Darius*. (126-128.) *Democedes*, sanato rege cui pes erat extortus, donis oneratur. (129. 130.) Superiora eiusdem fata, et praesens gratia apud regem. (131-132.) Persanatâ *Atossâ*, ulcere in mamma laborante, *Democedes* cum xv. nobilibus Persis ad speculandas Graeciae oras missus, veniâ impestratâ *Crotonem* patriam revisendi, ad regem se rediturum pollicitus, fidem fallit. (133-137.) Captivos Persas redimit *Gyllus*, Tarentinus exsul; quem *Cnidii* iussu regis in patriam restituere frustra conantur. (138.) *Syloson*, frater Polycratis, Dario olim privato amiculum donaverat; nunc regis iussu per Otanem in Sami imperium, quod post Polycratis mortem procurator illius *Macandrius* obtinuerat, restituitur. (139-149.) *Macandrius*, Spartam profugus, urbe eiectus est, ne quem auro corrumperet. (148.)

Babylonii a *Dario* desciscunt; rebus pridem comparatis, et strangulatis plerisque mulieribus, frustra a rege obsidentur; postremo per *Zopyri* dolum urbe rex potitur, eamque muris et portis nudat. (150-160.)

ARGUMENTUM LIBRI QUARTI.

SCYTHAS Darius ulcisci decrevit, qui olim per xxviii. annos Asiae obtinuerant imperium; quorum uxores interim domi cum servis congressae erant. (c. 1.) *Servorum excaecatorum* operâ Scythae ex lacte equino butyrum et caseum conficiunt. (2.) (Servos quidem pretio emptos non habent Scythae. c. 72.) *Iuventus e servis genita* Scythas domum redeuntis prohibet; prostremo flagellis fugatur. (3. 4.) De *Scytharum origine* quid ipsi memorent; quos *Scythas* Graeci, ipsi se *Scolotos* nominant. (5-7.) Graeci Pontici Scythas ab *Hercule* ex *Echidna* procreatos fabulantur. (8-10.) *Scythae* Nomades, a Massagetiis olim bello pressi, *Cimmerios* sedibus suis pepulerant, et fugientes persecuti, a via aberrantes in Me-

dicam terram invaserant. *Cimmerii*, qui intestinâ discordiâ perierunt, ad *Tyram* fl. sepulti; reliqui peninsulam, in qua dein *Synope*, occuparunt. (11. 12.)

Aristeas Proconnesius, auctor carminis cui titulus *Arimaspea*, de populis supra *Scythas* habitantibus multa fabulatus est: de ipso *Aristea* mira prodigia narrant Proconnesii et Metapontini. (13-15.) Ultra *Issedonas* in illa terrarum plaga nemo pervenit. (16.) *Scythici populi*, eorumque *finitimi*, et ultra habitantes. Ab occidente *Borysthenis* ad Hypanin, *Callipidae*; supra hos *Alazones*, tum *Scythae aratores*; denique *Neuri*: (17.) ab oriente *Borysth.* proxima a mari terra, *Hylaea*; supra quam *Scythae agricolae*, qui et *Borysthenitae* et *Olbiopolitae* vocantur; dein, post desertum, *Androphagi*. (18.) His ab oriente, inter *Panticapen* fl. et *Gerrhum*, *Scythae Nomades*; (19.) et trans *Gerrhum*, *Regii Scythae*; qui a meridie *Tauros* habent, ab oriente *Tanain*, a septemtrione *Melanchlaenas*. (20.) Trans *Tanain* *Sauromatae*, supra quos *Budini*, tum versus orientem *Thyssagetae*, et *Jyrcae*, ex arboribus insidiantes feris; super hos *Scythicus* populus, qui a Regiis defecit. (21. 22.) Iste omnis terrae tractus planus; supra quem aspera et montana incolunt *Argippaei*, calvi et simi prae-longis mentis, arboris maxime fructu viventes, cui *Ponticum* nomen, fructus *aschy* vocatur; populus sacer habitus a finitimis. (23. 24.) Supra hos dicuntur habitare *homines capripedes*, tum alii *sex mensibus dormientes*. Ab oriente *Argippaeorum* sunt *Issedones*; qui parentum cadavera, aliis carnibus mixta, honoris caussa comedunt. (25. 26.) His a septemtr. habitare feruntur *grypes* auri custodes, et homines *unoculi*, quos *Arimaspos* vocant. (27.) In istis terris acris *hyems*; quam equi quidem tolerant, sed nec asini, nec muli: et ob frigus cornua aut nulla aut exigua habent boves. (28. 29.) Aliam ob causam in *Elide* muli non gignuntur. (30.) *Pennae* quibus oppletus est aër, sunt *nir*. (31. coll. c. 7.) De *Hyperboreis* disputatio, a quibus quotannis duae virgines cum sacris stramini triticeo involutis *Delum* miscae perhibentur. (32-34.) *Olen* poëta, carminum au-

ctor quae *Deli* canuntur. (35.) De *Abaride* fabula. (36.) Ridet Herodotus hos, qui velut ex torno rotundam statuunt terram, et undique mari cinctam. (*ib.*)

Universae terrae descriptio ex mente Herodoti. *Asia*, versus occidentem in duas velut peninsulas excurrit, quarum altera *Asia inferior*, (coll. I. 72. II. 34.) altera *Arabia*: reliqua continens a meridie mari australi finitur, a septentrione mari Caspio et Araxe fluvio: quae ab oriente sunt *Iffdiae*, deserta sunt et incognita. (37-40.) *Libya*, arcto spatio Asiae contigua est, caeterum undique mari circumluitur; quod *Phoenices* olim a *Necone* missi, ac dein Carthaginenses, experti sunt: Sataspis vero Persae navigatio iubente Dario suscepta quidem est, sed non perfecta. (41-43.) Ab eodem vero *Dario*, qui *Indos* subegit, magna Asiae pars per *Scylacem* detecta est. (44.) *Europa*, super Libyam et Asiam continuo tenore porrecta, (c. 42.) quam late ad septentrionem pateat, et an ibi circumflua sit, incertum. Nec vero debuisse terram, quae una sit, in tres partes dividi, quarum etiam nomina incertae sunt originis. (45. coll. c. 42.)

Ponticae gentes stupidae, exceptâ Scythicâ. (46.) *Scythae*, pecoribus viventes, et domos plaustis circumvehentes, inventu difficiles et invicti sunt. (46.) Compluribus fluviis irrigatur illorum terra; quorum maximus *Ister*. (47-50.) Dein *Tyras*. (51.) *Hypanis*, (52.) *Borysthenes*, (53.) *Panticapes*. (54.) *Hypacyris*, *Gerrhus*, et *Tanais*, in quem *Hyrgis* influit. (55-57.) *Gramen* Scythicum, bilem pecoribus augeat. (58.)

Instituta Scytharum. Numina ab illis culta: uni *Marti* templa consecrant. (59.) Sacrificandi ritus. (60. 61.) *Martis* templum, ara, signum, et sacrificia, in quaque praefectura. (62.) Sues aversantur. (63.) Caesorum *hostium pellibus* et *craniis* quo pacto utantur. (64. 65.) Honos habitus fortibus viris. (66.) *Divinandi* ritus. *Enarees* (cf. I. 105.) divinandi artem a Venere habent. (67.) *Rex aegrotans*, quo pacto vates consulat. (68. 89.) Ritus *foederis* ferendi. (70.) *Sepultura* regum, inferiae dirissimae, et

miro modo peractae. (71. 72.) Privatorum sepultura, et purgatio eorum qui sepeliverunt. (73.) *Cannabis* et sponte nata et sata; qua et in vestes et semine pro suffimento utuntur. (74. 75.) Scythae alieni a moribus externis. *Anacharsis*, ex peregrinatione reversus, Matri Deūm sacra faciens, interfectus est. (76. 77.) Etiam *Scylas* rex, Graecorum mores aemulatus et Baccho initiatus, regno eiectus, et a *Sitalce* Thraciae rege proditus, interfectus est. (78-80.) Scytharum multitudo. Immani mole *ahenum*, ex *telorum spiculis*, quae a singulis Scythis collata erant, confectum. (81.) Vestigium *Herculis* bicubitale, petrae inpressum. (82.)

Dario frater Artabanus bellum *Scythicum* frustra dissuadet. (83.) Tres filios nobilis Persae, quorum pater pro uno vacationem militiae petierat, occidit *Darius*. (84.) Ad Bosporum ponte iunctum ubi rex venit, spectat *Pontum Euxinum*, cuius mensura, ut et *Bospori*, *Propontidis*, et *Hellesponti*, declaratur. (85. 86.) Duae columnae ad pontem erectae, altera Assyriis literis inscripta, altera Graecis. (87.) Architectus pontis magnifice donatus. (88.) Iones navibus in *Istrum* missi, quem ponte iungerent: *Darius* per Thraciam iter fecit. (89.) Inscriptio ad Tearum fluvium relictā. (90. 91.) Ingentes acervi lapidum a singulis militibus collatorum. (92.) Alii *Thraces* se dedunt: vi subacti *Getae*, qui post mortem ad *Zalmoxin* se ire, semperque vivere existimant. (93. 94.) De *Zalmoxi* variae sententiae. (95. 96.) *Darius* *Istrum* transgressus, *Cois* Lesbii monitu non solvit pontem, sed Ionibus custodiendum relinquit. (97. 98.)

Scythia vetus, ab *Istro* ad *Tanain* porrecta, in medio a meridie habet *Tauricam*: superne habitant *Agathyrsi*, *Neuri*, *Androphagi*, *Melanchlaeni*. (99. 100.) Quadrata fere *Scythia*, in xx. dierum iter in longitud. et latitud. patet. (101.) Horum mores: *Taurorum*; (103.) *Agathyrsorum*; (104.) *Neurorum*; (105.) *Androphagorum*; (106.) *Melanchlaenorum*; (107.) *Budinorum*, (cf. c. 21.) quorum in finibus est urbs lignea *Gelonus*, Graecae originis.

(108. 109) *Sauromatae*, (cf. c. 21.) Scythicis patribus, *Amazonibus matribus* oriundi. (110-117.) Geloni, Budini et Sauromatae auxilia promittunt Scythis, caeteri negant. (118. 119.) *Belli cum Dario gesti ratio*. Copiis in tres partes divisus, *Darium*, intra fines eorum ingressum, per miras ambages ita circumduxerunt *Scythae*, ut illos, diurni maxime itineris spatio semper absentes, nusquam adsequi posset. (120-125.) Ab *Idanthyrso* rege aut praelium aut deditionem poscenti *Dario*, simpliciter ac libere respondet *Scythae*; (126. 127.) caeterum *Ionas*, ut pontem rescindant, monendos curat, (cf. c. 135.) et Persas frequentibus incursionibus (in quibus quidem equi ruditu asinorum et mulorum specie terrentur) vexat. (128-130.) *Dona* Persis mittunt *Scythae*, *avem*, *murem*, *ranam*, et *quinque sagittas*. (131. 132.) Denique instructa acie prodeuntes, et persequendo lepori intenti, illudunt *Dario*; qui, detrectans pugnam, domum redire cogitat. (134.) Relictis militibus infirmis et asinis, noctu ad *Istrum* abit *Darius*. (135.) *Scythae* via breviori prius ad *Istrum* pervenientes, denuo *Ionas* ut pontem rescindant monent, adsentiente *Miltiade*, refragantibus caeteris Ionum ducibus. (137-139.) Reversis *Scythis*, aliâ viâ interim *Darius* ad *Istrum* pervenit, et, operam praestante *Histiaceo*, per pontem in *Thraciam* redit. (140. 142.) Inde in *Asiam* traiecit, relicto in *Europa* copiarum duce *Megabazo*. (143. 144.)

Libyca Persarum expeditio. Regni *Cyrenaeici* primordia. *Minyae*, Lemno a Pelasgis ciecti, in *Laconiam* migrarunt. (145. 146.) Illorum partem *Theras* in *Callistam* insulam (quae *Thera* dein nominata est; c. 148.) colonos duxit: alia pars in *Triphylia* sex oppida condidit. (147. 148.) *Therae* filius *Oiolytus* Spartae mansit, a cuius filio *Aegeo* tribus *Spartana* nomen invenit. (149.) *Grinus* senex, *Therae* rex, cum iuvene *Batto* Delphos profectus; iubetur in *Libya urbem condere*. (150.) *Theraei*, duce *Corobio* Cretensi, in *Plateam* insulam *Libyae* navigant. (151.) *Corobium*, dum advenirent coloni, solum ibi relictum, fame libcravit *Colaeus* Samius; qui dein per

tempestatem *Tartessum* (cf. I. 163.) abreptus, maximas inde divitias, post *Sostratum* Aeginetam, retulit. (152.) Denique *Theraei* regem *Battum* cum colonis *Plateam* miserunt. (153.) Cyrenaei *Battum* hunc perhibent filium mercatoris *Theraei* et *Phronimae*, reguli Cretensis filiae, quae illi salutem debuerat; fuisse eundem lingua *balbum*, sed ab oraculo designatum qui in Libya Cyrenen coloniam conderet: *Battus* autem Libyco sermone *regem* significat. (154-156.) Coloniam ille primum in *Plateam* deduxit; deinde *Azirin*: postremo *Cyrenen*. (157. 158.) Regnante *Batto II.* cogn. *Felice*, (*Arcesilai* I. filio, *Batti* I. nepote) multis ex omni Graecia advenis auctâ coloniâ, *Libyes* agro exuti regi Aegyptiorum se tradiderunt; sed *Aegyptii* magna clade a *Cyrenaeis* adfecti sunt; quam ob causam ab *Aprie* rege defecerunt. (159.) *Arcesilai* II. frater, dissidio a rege facto, *Barcen* condidit. (160.) Regnante *Batto III.* pede claudio, corrector civitatis *Demonax* Mantinê accitus est; cuius instituta non ferens *Arcesilaus* III. patriâ pulsus *Samum* profugit: mater eius *Pheretima* ab *Euelthone*, Cypri rege, loco exercitus quem petierat, nil nisi *muliebria dona* accepit. (161. 161.) *Arcesilaus*, Samiorum operâ regno recuperato, saevit in adversarios: dein oraculi effatum metuens, *Barcen* se contulit, ibique cum rege *Barcaeorum* interfectus est. (163. 164.) Tum *Pheretima* opem imploravit *Aryandis*, praefecti Aegypti; a quo *Aryandicum argentum*, sicut a *Dario Daricum aurum*, nomen invenit. (165. 166.) Is validum exercitum in *Libyam* misit, specie vindicandi mortem *Arcesilai*, revera (ut Herodoto videtur) spe Libyae populos sub imperium Persarum redigendi. (167.)

Recensentur diversi *Libyae populi*. Primi ab Aegypto *Adyrmachidae*: (168.) tum *Giligammae*, apud quos incipit *silphium*. (169.) *Ashystae*, supra Cyrenen: (170.) super *Barcam Auschisae*, quorum in finibus *Cabales*. (170.) Sequuntur *Nasamones*; (172. cf. II. 32.) *Psylli*; (173.) *Garamantes*; (174.) *Macae*, quorum in finibus *Cinyps* fluvius, et *Gartiarum collis*: (175.) *Gindanes*; (176.) *Lotophagi*;

(177.) *Machlyes*, ubi *Tritonis* palus, Iasonis fabulâ nobilitata; (178. 179.) *Ausenses*, apud quos *Minervae indigenae* annuos ludos virgines celebrant. (180.) Supra hos populos est *Libya feris frequens*; ultra quam *supercilium arenosum* per totam Libyam porrectum, in quo ex denorum dierum itineris intervallo sunt loca sale, aqua dulci, et palmetis frequentia, quae ab hominibus habitantur. (cf. c. 185.) Horum primi a Thebis sunt *Ammonii*, qui templum *Iovis* habent *arietina facie*. (181.) Tum locus, cui nomen *Augila*. (182. cf. c. 172.) Porro *Garamantes*, apud quos boves opisthonomi: illorum finitimi *Troglodytae Aethiopes*, pedibus perniciosissimi. (183.) Tum *Atarantes*, solem execrantes, et nominibus hominum propriis non utentes. Post alios decem dies *Atlantes*, ubi mons *Atlas*, coeli fulcrum. (184.) Omnes isti populi *Nomades*, carne et lacte vescentes, esu tamen vaccarum et suum abstinentes. (186.) Iidem longaevi; pueris venas capitis urunt. (187.) *Solem* et *lunam* deos colunt; circa Tridonidem lacum etiam *Tritonem*, *Neptunum* et *Minervam*; cuius deae signa imitantur *Palladia* Graecorum. (188. 189.) Sedentes mortuos sepeliunt Nasamones. (190.) Ab occasu *Tritonis* fl. habitant *Maxyes* et alii *agricolae Libyes*; quorum terra montana, silvosa, et *feris* frequens, partim *veris*, partim *fabulosis*. (191.) Alia bestiarum genera alit Nomadum tractus. (192.) Post *Maxyes* sunt *Zaueces*, (193.) deinde *Gyzantes*, quorum in finibus *Cyraunis* insula cum lacu, e quo auri ramenta piscantur virgines, sicut *Zacynthi* e lacu pix colligitur. (194. 195.) In Libyae ora occidentali est populus, apud quem *Carthaginenses* taciti *merces* suas *auro* permutant. (196.) In Africa duae gentes indigenae, *Libyes* et *Aethiopes*; duae advenae, *Phoenices* et *Graeci*. (197.) Libyae solum minus bonum, excepta *Cinype*, cuius mira fertilitas, et *Euesperitarum* regione. (198. cf. c. 171.) In *Cyrenaica* triplex tempus messis et autumnus. (199.)

Barcen (cf. c. 164 - 166.) frustra oppugnant *Per-sae*, quorum *cuniculos* explorat *faber aerarius*.

(200.) Tandem dolo ac perfidia capiunt urbem. (201.) In Barcaeos eorumque uxores saevit *Pheretima*. (202.) *Cyrenen* occupare frustra conantur *Per-sae*; redeuntes carpuntur a *Libybus*. (203.) *Barcaeis* captis vicus in *Bactriana* tribuitur. (202.) *Pheretima* misere obit, vermibus exesa. (204.)

ARGUMENTUM LIBRI QUINTI.

Megabazus, a *Dario* in Europa relictus, primum *Perinthios*, olim a *Paeonibus* adfectos, dein universam *Thraciam* subigit. (Cap. 1. 2.) *Thraces*, numerosa gens, in multos populos divisa; quorum nonnulli propria habent instituta. (3.) De *Getis*, cf. IV. 94. *Trausi* recens natos lugent; beatos praedicant mortuos. (4.) Apud alios, uxorum carissima super mariti tumulto immolatur. (5.) Caeterorum *Thracum* instituta. (6-8.) Populi a septentr. *Thraciae*, parum cogniti; *Sigynnæ* se a *Medis* ortos perhibent. (9.) Regiones trans Istrum ob *apium* examina impervias esse fabulantur. (10.)

Coën Lesbium, (cf. IV. 97.) *Mitylenæ* tyrannide donat *Darius*; *Histiaeus*, *Mileti* tyranno, (cf. IV. 137.) *Myrcinum* Edonidem concedit. (11.) Duorum fratrum astu *Paeones* deduntur *Dario*, et in *Asiam* transducuntur. (12-15.) Vitae ratio incolentium *paludem Prasiadem*; quorum equi piscibus pascuntur. (16.) Ab *Amynta*, *Macedoniae* rege, terram et aquam poscit *Megabazus*; cuius legati ab *Alexandro*, *Amyntæ* filio, decepti trucidantur. (17-21.) *Macedonum reges*, *Argivæ* stirpis fuerunt. (22.) *Histiaeum*, *Myrcinum* iam condentem, *Darius* *Sardes* accitum secum *Susa* abducit. (23. 24.) *Artaphernes* *Sardibus* praeficitur, copiis maritimis *Otanes*; cuius patrem, iudicem regium, *Cambyses* excohiaverat. (25.) Is *Byzantium*, *Calchedonem*, *Lemnum* etc. cepit. (27.)

Ex *Naxo* et *Mileto* orta *calamitas Ioniae*. (28.) *Mileti* res, factionibus turbatas, olim *Parii* arbitri composuerant. (29.) Nunc *Naxii* exsules *Aristagoram*, *Histiaei* nomine procuratorem *Mileti*, rogarunt ut ipsos in patriam restitueret; quod ille ope *Arta-*

phernis se facturum pollicetur, sperans se dein Naxo a Persis praefectum iri. (30. 31.) Mittitur cum copiis *Megabates*; inter quem et *Aristagoram* rixâ in itinere ortâ, Persae frustra oppugnâtâ Naxo, re infecta redeunt. (32. 34.) *Aristagoras*, metuens Persarum offensam, simul instigatus ab *Histiæo* per servum Susis missum, defectionem *Ioniae a Persis* meditatur, dissuadente quidem *Hecataeo* historico. (35. 36.) Idem in speciem Milesiis libertatem reddit; aliarumque civitatum tyrannos, dolo captos, civibus in manus tradit; tum ipse *Spartam* abit, auxilia adv. Persas petiturus. (37. 38.)

Spartae rex *Anaxandridas*, iuxta uxorem sterilem, aliam ducere coactus, ex hac genuerat *Cleomenem*: mox vero prior uxor *Dorieum* peperit. Patri successit *Cleomenes*: id aegre ferens *Dorieus*, in Cinyem Africae coloniam duxit; unde eiectus, dum Siciliam petit, Crotoniatis adv. Sybaritas opem tulit, denique in Sicula expeditione periit. (39-48.) *Cleomenem Aristagoras*, monstrato in *tabula geographica* itinere Susa usque, sollicitat ad bellum Persis inferendum, eundemque pecuniâ corrumpere conatur: sed *Cleomenes*, monitus etiam a filiola, urbe illum excedere iubet. (49-51.) *Iter* ab Epheso usque Susa, per stationes et parasangas, describit Herodotus. (52-54.)

Spartâ Athenas se confert *Aristagoras*: hinc *Digressio de Rebus Atticis*. *Hipparchum*, insomnio frustra monitum, interfecerunt *Harmodius* et *Aristogiton*, genere Gephyraei. (55. 56.) *Gephyraei* cum Cadmo e Phoenicia in Graeciam venerant. (57.) Graeci a Phoenicibus *literarum usum*, artemque *in pellibus scribendi*, didicerunt. (58.) *Inscriptiones* in templo Thebano *litteris Cadmeis*. (59-61.) Dum *Hippias*, Hipparchi frater, asperius vexat Athenienses, *Alcmaeonidae* exsules dolo reditum in patriam sibi parabant. Conductâ *templi Delphici* (cf. I. 30. II. 180.) instauratione, corruperunt oraculum, ut Lacedaemonios iuberet liberare Athenas; quorum prima expeditio in Atticam infelix; (62. 63.) altera, duce *Cleomene* felicio: *Pisistratidae*, Athenis cie-

eti, Sigeum (cf. c. 94.) se recipiunt. *Pisistratus* unde originem duxerit. (64. 65.) Factionibus dissident *Isagoras*, et *Clisthenes* ex Alcmaeonidarum familia: hic, favorem populi captans, e quatuor *tribubus* Athenarum *decem* fecit. (66.) Eius avus, Sicyoniorum tyrannus, et alia *Sicyone* novaverat, et *rhapsodos* vetuerat HomERICA carmina canere, et tri- buum nomina mutaverat, sed ita ut foede illuderet civibus. (67. 68.) Adv. *Clisthenem*, potentiorum factum, *Isagoras* advocavit *Cleomenem* Spartanum, cuius ope *Alcmaeonidas*, ut nefariae caedis olim *culpâ pollutos*, *Athenis* eiecit; sed mox ipse et Spartani eiecti sunt. (69-73.) Athenienses, Spartanorum vindictam timentes, Persarum societatem frustra petierunt. (73.) Simul Peloponnesii et Boeoti et Chalcidenses invaserunt Atticam. (74.) Sed, ortâ inter duos reges Spartanorum rixâ, (unde dein *lex Sparta* lata, *ne ambo simul reges in bellum exirent*;) dilapsi sunt socii Peloponnesii. (75. 76.) Dein a *Boeotiis* et *Chalcidensibus* poenam petierunt Athenienses, (77.) multo iam validiores vicinis populis, quum *iuris aequalitas* plurimum conferat ad civium virtutem. (78.) *Thebani* adv. Athenienses opem petierunt ab *Aeginetis*; qui primum illis *Aeacidas* miserunt, dein Atticam depopulati sunt. (81. coll. c. 89.) Vetus *odium Aeginetarum* et *Atheniensium* ex occasione simulacrorum *Damiae* et *Auxesia*; quae simulacra postquam Aeginetae *Epidauriis* rapuerant, *Athenienses* abstrahere *Aeginâ* conantes, divinitus in furorem acti, se ipsi mutuo interemerunt. (82-86.) Unum Athenas reversum mulieres *fibulis* transodiunt. Inde mutatus *mulierum Atticarum vestitus*. (87-89.) *Spartanos*, *Hippiam* Sigeo accitum restituere in tyrannidem cogitantes, acriter increpat *Societates Corinthiorum* legatus, longa oratione *mala Corinthiorum sub tyrannis* exponens; primum sub *Cypselo*, qui quum infans in eo esset ut trucidaretur, praeter spem servatus erat; dein sub *Periandro*, qui patrem crudelitate superavit. (90-93.) *Hippias* rediit *Sigeum*, olim a Pisistrato Mitylenaeis ereptum, multorum deinde inter *Athenienses* et *Mitylenaeos*

bellorum caussam, *Alcaei* ~~poetae~~ carmine celebratorum. (94. 95.)

Ibi dum *Hippias* sollicitat *Persarum* opem adv. Athenienses, (96.) interim *Aristagoras* (cf. c. 55.) *Athenas* venit, et a populo xx. navium classem impetrat, quae Atheniensibus caussa fuit malorum. (97.) Idem *Paeones* in Phrygiam abductos (c. 15.) ut domum redeant sollicitat. (98.) *Iones* cum Atheniensibus *Sardes* praeter arcem capiunt: urbs incendio deletur. (100. 101.) Regressos Persae praelio ad Ephesum superant. (102.) Atheniensibus domum reversis, *Iones*, in bello perseverantes, Hellesponti urbes et Cariae partem sibi adiungunt. (103.) Etiam *Cyprus*, excepta *Amathunte*, auctore *Onesilo* Salaminis rege defecit a Medis, et Ionibus se adiunxit. (104.)

Darius Atheniensibus iratus, *Histiaceum*, ob defectionem *Ionum* obiurgatum, ad sedandas turbas dimittit. (105-107.)

Ionum classis, et *Persarum* exercitus pedestris et navalis, simul *Cyprum* adveniunt: praelio terrâ marique commisso, *Iones* mari, *Persae* terrâ vincunt. *Onesilus* ducem Persarum, ex equo docto pugnantem, sua manu occidit: dein quum et ipse occubisset, primum contumeliose habitus est ab *Amathusiis*, sed postea ut heros cultus. *Cyprus* tota denuo Persis subiecta. (108-116.) Persarum duces, alii alio missi, *Ionas* eorumque socios bello persequuntur. (117.) *Cares* (apud quos solos *Iovis Stratii* templum) iterum magna clade, una cum Milesiis, adfecti sunt; (119. 120.) sed dein Persarum, in insidias delapsorum, ingentem stragem edunt. (121.) Hellesponti, *Ioniae* et *Aeolidis* civitates subiguntur a Persis. (122. 123.) *Aristagoras*, res suas desperans, relicta Mileto, *Myrcinum* Edonidem (cf. c. 11. et 22.) petit; unde bello illato *Thracibus*, ab his interficitur. (124-126.)
